

**HALLITUKSEN TOIMENPIDEKERTOMUS
VUODELTA 1998**

Annettu Eduskunnalle 1999 vuoden valtiopäivillä

Eduskunnalle

Valtiopäiväjärjestyksen 29 §: n mukaisesti Eduskunnalle annetaan kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1998.

I. Ministeriöiden toiminta

II. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus

III. Toimenpiteet valtiopäivapäätösten johdosta

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Pääministeri Paavo Lipponen

I. Tärkeimmät tapahtumat vuonna 1998 valtakunnan hallinnossa

Hallitus

Hallitustehtäviä hoiti 13.4.1995 nimitetty ja osittain 2.2.1996, 21.3.1997, 26.3.1997, 9.10.1997, 13.3.1998 ja 4.9.1998 muutettu hallitus, jonka kokoonpano oli seuraava:

pääministerinä puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen kandidaatti Paavo Tapio Lipponen ja hänen esityksestään

pääministerin sijaisena ja valtiovarainministerinä, puolueen puheenjohtaja, varatuomari, kansanedustaja Sauli Väinämö Niinistö,

ulkoasiainministerinä ay-lakimies, oikeustieteen kandidaatti, kansanedustaja Tarja Kaarina Halonen,

ulkoasiainministeriön, valtioneuvoston kanslian ja kauppa- ja teollisuusministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrättyinä ministerinä toiminnanjohtaja, opettaja, kansanedustaja Johan Ole Norrback,

oikeusministerinä varatuomari, kansanedustaja Kari Pekka Häkämies 13.3.1998 asti, josta lukien toimitusjohtaja, oikeustieteen lisensiaatti, varatuomari Jussi Arvi Järventaus,

sisäasiainministerinä puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Jan-Erik Enestam,

sisäasiainministeriön ja valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrättyinä ministerinä yhteiskuntatieteiden ylioppilas, kansanedustaja Jouni Ensio Backman,

puolustusministerinä sosiaalityöntekijä, yhteiskuntatieteiden maisteri, kansanedustaja Anneli Kristiina Taina,

valtiovarainministeriön, valtioneuvoston kanslian ja sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrättyinä ministerinä oikeustieteen kandidaatti, kansanedustaja Jouko Juhani Skinnari,

opetusministerinä oikeustieteen kandidaatti, kansanedustaja Olli-Pekka Heinonen,

opetusministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrättyinä ministerinä psykiatrian erikoislääkäri, kansanedustaja Claes-Johan Rudolf Andersson 4.9.1998 asti, josta lukien puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen lisensiaatti Sini Maaria Suvi-Anne Siimes,

maa- ja metsätalousministerinä erityisasiantuntija, maatalous- ja metsätieteiden tohtori, agronomi Matti Kalevi Hemilä,

1999 vp Hallituksen kertomus 1998

liikenneministerinä toimitusjohtaja, varatuomari, kansanedustaja Matti Ilmari Aura,
kauppa- ja teollisuusministerinä liikunnanopettaja, kansanedustaja Antti Tapani Kalliomäki,

sosiaali- ja terveysministerinä ja ympäristöministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrättynä ministerinä lääketieteen ja kirurgian tohtori, apulaisylilääkäri, kansanedustaja Taru Sinikka Mönkäre,

sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrättynä ministerinä sosiaalijohtaja, kansanedustaja Terttu Aulikki Huttu-Juntunen,

työministerinä toimittaja, kansanedustaja Liisa Anneli Jaakonsaari ja

ympäristöministerinä ja ulkoasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrättynä ministerinä päätoimittaja Pekka Olavi Haavisto.

Hallituksen ohjelman toimeenpano vuonna 1998

Pääministeri Paavo Lipposen hallituksen ohjelma annettiin tiedonantona eduskunnalle 25.4.1995. Syksyllä 1995 ohjelman pohjalta koottiin hallituksen hankesalkku. Se hyväksyttiin hallituksen iltakoulussa 20.12.1995. Hallitus on käyttänyt hankesalkkua hallitusohjelman toimeenpanon ja seurannan välineenä.

Valtioneuvoston kanslia on koonnut puolivuositain ministeriöistä tiedot hankesalkkuun sisältyvien asioiden etenemisestä. Valmistelu on suoritettu kansliapäällikkökokouksessa. Hankesalkun toimeenpanon tilanteesta on raportoitu hallitukselle, joka on iltakoulussa tai neuvottelussaan poistanut salkusta hallituksen tasolla loppuunsaadetut hankkeet yksimielisellä päätöksellä.

Hankesalkussa konkretisoitiin hallitusohjelmaa määrittelemällä tarkemmin keskeisten hallitusohjelmakohtien toimeenpanon tavoitteet, työnjaot ja aikataulut. Salkkuun koottiin sellaiset ohjelmat ja hankkeet, jotka edellyttivät hallituksen johtoa ja seurantaa. Se sisälsi alun perin 41 poikkihallinnollista, laajaa ja pitkäjänteistä valmistelua edellyttävää strategisen tason hanketta. Hankesalkusta on poistettu päivitysten yhteydessä vuosina 1996 - 1998 kaikkiaan 29 hanketta. Näissä hankkeissa on hallituksen tasolla tehty päätökset ja toimet, joihin hallitus on ohjelmassaan sitoutunut. Salkkuun on päivitysten yhteydessä lisätty hallituksen yksimielisellä päätöksellä kaikkiaan kuusi hanketta.

Vuonna 1998 hankesalkku päivitettiin kahdesti, helmikuussa ja elokuussa. Lisäksi valtioneuvoston kanslia pyysi joulukuussa 1998 ministeriöistä tiedot tammi-helmikuun vaihteessa 1999 tehtävää päivitystä varten. Viimeksi mainittu päivitys, joka samalla on Paavo Lipposen hallituksen viimeinen, on järjestyksessä seitsemäs. Se on samalla loppuraportti hallitusohjelman toteutumisesta.

Hallitusohjelmaa on hallituskaudella toteutettu etupainotteisesti. Toimeenpano on myös vuonna 1998 edennyt tavoitteiden mukaisesti. Vuonna 1998 hankesalkusta poistettiin seuraavat hankkeet: Valtiontalouden tasapainottaminen, Perustuslaki 2000, Ihmisoikeudet, Valmistautuminen EU:n talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen, Energiapolitiikka, Koulutus ja työelämä, Kulttuurielämän kehittämisohjelma ja Valtioyhteisön hallintopolitiikka. Kertomusvuoden loppuun mennessä salkkuun vielä jääneet hankkeet olivat edenneet myös melko hyvin. Siten hallituksella on vuoden 1999 helmikuussa mahdollisuus todeta hallitusohjelman toteutuneen pääosiltaan.

Laajin hankesalkun hankkeista on ollut valtioneuvoston periaatepäätös 19.10.1995 Suomen työllisyysohjelman edellyttämistä toimenpiteistä. Talouspoliittinen ministerivaliokunta teki 14.1.1997 periaatepäätöksen työllisyyden edellyttämistä lisätoimista. Hankkeen seuranta on johdettu valtioneuvoston kansliasta. Hankkeen viimeisen XIII raportin valmistelu aloitettiin kertomusvuonna niin, että se voidaan esitellä hallitukselle helmikuussa 1999. Mainittuihin periaatepäätöksiin sisältyvät 71 toimenpidettä on kaikki pantu täytäntöön. Välittömien toimenpiteiden vaikutus työttömyyden alenemiseen vastaa suuruusluokaltaan ohjelmaa käynnistettäessä tehtyä arviota 95 000 - 120 000 uuden työpaikan luomisesta. Kokonaistavoitteesta työttömyyden puolittamiseksi ollaan kuitenkin jäljessä n. 60 000 työpaikkaa.

Hallitusohjelmaan ja hankesalkkuun sisältyvien asioiden eteneminen käy ilmi jäljempänä olevista ministeriöiden katsauksista.

Valtioneuvoston kanslia

1. Yleistä

Valtioneuvoston kanslian yleisenä tavoitteena on ollut hallituksen toimintapolitiikan toteuttaminen hallitusohjelman ja sitä täydentävien linjamääräysten ja tavoitteiden mukaisesti. Valtioneuvoston kanslia on huolehtinut valtioneuvoston ja hallituksen asiantuntijapalveluista.

Kansliapäälliköt ovat kokoontuneet kanslian valtiosihteerin johdolla säännöllisesti keskustelemaan keskeisistä ministeriöitä koskevista asioista. Valtiosihteerin johdolla ovat toimineet myös työttömyyden puolittamiseksi annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen seurantaryhmä, vanhojen metsien suojelupäätösten kompensatio-työryhmä, kansallisen strategian kehitysohjelman johtoryhmä, talviolympialaiset 2006- työryhmä tammikuuhun 1998 asti sekä pohjoisen ulottuvuuden johtoryhmä ja valmiuspäällikkökokous.

Valtioneuvoston kanslia on huolehtinut hallitusohjelman toteutumisen seurannasta ja seurannan kehittämisestä. Hallitusohjelman toteutumista on seurattu hallituksen hankesalkun avulla. Seurantaraporttia on käsitelty puolivuositain hallituksen iltakoulussa tai hallituksen muissa neuvotteluissa.

Valtioneuvoston kanslian toiminnassa vuonna 1998 voidaan erottaa kolme eri painopistealuetta.

2. Euroopan unioni

Valtioneuvoston kanslian EU-yksikkö valmisteli Suomen EU-puheenjohtajuutta yhteistyössä ministeriöiden, EU-sihteeristön, EU-edustuston ja EU-puheenjohtajuus-sihteeristön kanssa EU-ministerivaliokunnan päätösten mukaisesti. Virkamiestasolla asioita käsiteltiin EU-asioiden komitean lisäksi viikoittain kokoontuneessa EU-puheenjohtajakauden johtoryhmässä, jossa valtioneuvoston kanslian EU-yksikön lisäksi ovat olleet ulkoasiainministeriössä toimivien EU-sihteeristön ja EU-puheenjohtajuussihteeristön sekä EU-edustuston päälliköt.

Vuonna 1998 EU-ministerivaliokunnassa käsiteltiin puheenjohtajakauden asialista-arvion päivitys ja alustavat näkemykset sektorikohtaisista painopisteistä. Marraskuussa 1998 ministerivaliokunnassa hyväksyttiin neuvoston alustava kokouskalenteri Suomen puheenjohtajakaudelle. Ministerivaliokunta teki päätöksen myös Suomessa järjestettävistä epävirallisista ministerikokouksista, muista ministeritason tapahtumista, virkamiestason kokouksista, seminaareista ja muista tapahtumista sekä vahvisti neuvoston alaisten työryhmien puheenjohtajat ja kansalliset edustajat Suomen puheenjohtajakaudella.

Suomen aloite Euroopan unionin pohjoisen ulottuvuuden kehittämiseksi edistyi merkittävästi vuoden 1998 aikana. Eurooppa-neuvosto hyväksyi joulukuussa Wienissä EU:n komission raportin pohjoisesta ulottuvuudesta. Pohjoinen ulottuvuus ei ole enää vain Suomen aloite, vaan se on osa unionin yhteistä politiikkaa. Pohjoisen ulottuvuuden edistäminen on vuoden 1998 aikana ollut säännöllisesti esillä pääministeri Lipposen keskusteluissa eurooppalaisten kollegoidensa kanssa. Aloitte on saanut laajaa tukea. Valtioneuvoston kanslian valtiosihteerin on johtanut Suomen hallinnon sisäistä pohjoisen ulottuvuuden johtoryhmää, jossa on ollut edustettuina aloitteen kannalta keskeisten ministeriöiden kansliapäälliköt. Valtiosih-

teeri, pääministerin erityisavustajat ja valtioneuvoston kanslian EU-yksikkö ovat osallistuneet vuoden aikana myös useisiin pohjoista ulottuvuutta käsitelleisiin seminaareihin ja keskustelutilaisuuksiin.

Valtioneuvoston kanslia on myöntänyt Euroopan unioniin liittyvään toimintaan ja kansalaiskeskustelun aktivointiin useamman vuoden aikana avustuksia kansansivistysjärjestöille ja Euroopan Unionin jäsenyyden johdosta perustetuille yhdistyksille. Vuonna 1998 avustuksia myönnettiin 2 miljoonaa markkaa. Niitä sai 29 hakeneesta järjestöstä 12.

Yhteiskunnallisen keskustelun edistäminen

Tulevaisuuselonteon toinen osa oli eduskunnan käsittelyssä ja siitä valmistui tulevaisuusvaliokunnan mietintö, joka hyväksyttiin eduskunnan täysistunnossa 21.10.1998. Eduskunnan vastaukseen sisältyi 25 pontta, jotka käsittelevät eri hallinnonalojen tulevaisuuden tavoitteita.

Vuoden 1998 aikana järjestettiin kuusi alueellista tulevaisuusfoorumia paikallisten järjestäjien kanssa. Tulevaisuusfoorumit olivat hallituksen käynnistämä tilaisuuksien sarja, joissa käsiteltiin kansallisia ja alueellisia kehittämiskysymyksiä. Tilaisuudet olivat Joensuussa, Espoossa, Lahdessa, Kemissä, Kokkolassa ja Porissa. Tulevaisuusfoorumeista julkaistaan raportti kanslian julkaisusarjassa.

Vuonna 1998 valmisteltiin talousneuvoston puitteissa sekä hallituksen että työmarkkinakeskusjärjestöjen käyttöön kolme laajaa raporttia. Hallitusta palvelevan talousneuvoston sihteeristö on valmistellut talousneuvostossa käsiteltävät asiat. Näistä ensimmäinen käsitteli työmarkkinoiden muutospaineita ja työmarkkinoiden toimivuuden parantamista, toinen yhteistyössä kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa koskien yksityisten palvelujen kehittämistä sekä kolmas julkisen talouden reunaeh-toja, haasteita ja uudistuksen suuntaa 2000-luvulla.

Valtioneuvoston kansliassa aloitti kertomusvuoden aikana laajamittainen ”Suomen Sotasurmat 1914-1922 tutkimushanke”. Hanke kestää viisi vuotta ja sen kustannukset ovat noin 8,5 miljoonaa markkaa. Toinen Suomen historiaan liittyvä laaja hanke eli J. W. Snellmanin koottujen teosten toimittaminen saatiin päätökseen vuoden 1998 aikana. Hanke kesti yhteensä 15 vuotta ja sen aikana tuotettiin yhteensä 14 teosta. Jatkohanke, joka käsittää Snellmanin koottujen teosten kääntämisen Suomeksi siirtyi opetusministeriölle.

4. Hallinnon kehittäminen

Valtioneuvoston kanslia oli aktiivisesti mukana hallintopoliittisen selonteon valmistelussa. Hallitus päätyi kuitenkin hallintopoliittisen periaatepäätöksen antamiseen, jonka valmistelussa kanslia oli myös mukana.

Valtioyhteisöhankeeseen ja perustuslakiuudistuksen valtioneuvostoa ja valtioneuvoston kansliaa koskeviin hankkeisiin kanslia on antanut asiantuntemusta ja resursseja kuluneen vuoden aikana.

Vuonna 1998 hallitus antoi eduskunnalle ensimmäistä kertaa uudistetun kertomuksen toiminnastaan eli hallituksen toimenpidekertomuksen vuodelta 1997. Uudistettu toimenpidekertomus oli aikaisempaan hallituksen kertomukseen verrattuna sisällöltään enemmän hallituksen keskeiseen toimintaan keskittyvä. Kertomus valmisteltiin

valtioneuvoston kansliassa.

Valtioneuvostoa, sen ministeriöitä kuin myös eduskuntaa palvelevan valtioneuvoston tietoliikenneverkon tekniikka uusittiin vuoden 1998 aikana. Uusi tekniikka mahdollisti myös käyttöoikeuspolitiikan tarkistamisen. Vuoden aikana otettiin käyttöön uusi verkossa oleva tietohakemisto Senaattori, jota voivat käyttää sekä valtioneuvostossa että eduskunnassa työskentelevät.

Valtioneuvoston verkossa toimiva sovellus valtioneuvoston sähköinen päätöksentekojärjestelmä (PTJ) hyväksyttiin lopullisesti. Järjestelmä mahdollistaa sen, että valtioneuvoston esittelijän tarvitsee olla valtioneuvoston yleisistunnossa vain silloin kun hänet kutsutaan sinne tai hän kutsuu itse itsensä. Tällä uudistuksella on nopeutettu asioiden käsittelyä valtioneuvoston yleisistunnossa.

Ulkoasiainministeriö

Suomen ulkopoliitikan tavoitteena on suomalaisten turvattu tulevaisuus syvenevän keskinäisen riippuvuuden maailmassa edistämällä rauhaa, yhteistyötä hyvinvointia sekä torjumalla niihin kohdistuvia uhkia. Jäsenyys Euroopan unionissa on osaltaan vahvistanut mahdollisuuksia toimia näiden tavoitteiden puolesta sekä Euroopassa että laajemminkin.

Kylmän sodan päättymisen käynnistämä muutos kansainvälisissä suhteissa jatkuu edelleen. Tämä muutosprosessi edellyttää ulkoasiainhallinnolta jatkuvaa valppautta ja aloitteellisuutta. Ministeriöön on kohdistunut resurssien supistamistarvetta samanaikaisesti, kun Suomen laajenevat kansainväliset intressit edellyttäisivät voimavarojen lisäämistä.

Ulkoasiainministeriö jatkoi vuonna 1998 pyrkimyksiä Euroopan vakauden ja turvallisuuden lisäämiseen kansainvälisen yhteistyön kautta. Tässä käytetään useita kansainvälisiä toimijoita, joista tärkeimpiä ovat Euroopan unioni, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö, Länsi-Euroopan unioni ja Euroopan neuvosto.

Ihmisoikeuksien edistäminen oli keskeisellä sijalla Suomen ulkopoliitikassa vuonna 1998. Suomi tuki ihmisoikeuksien edistämistä osana EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Pyrimme EU:n ihmisoikeuspolitiikan johdonmukaisuuteen ja sisäisen koordinaation selkeään lisäämiseen.

Ulkoasiainministeri antoi marraskuussa 1998 eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle selonteon hallituksen ihmisoikeuspolitiikasta. Yleismaailmallisen ihmisoikeusjulistuksen juhlavuonna annetussa selonteossa kirjataan ensimmäisen kerran Suomen ihmisoikeuspolitiikan linjaukset sekä asetetaan tavoitteet. Suomen tavoitteena on ihmisoikeuksien edistäminen kaikkialla maailmassa. Jatkossa hallitus antaa määräajoin raportin toiminnastaan ihmisoikeuksien edistämiseksi. Ensimmäinen raportti annetaan vuonna 2000.

YK-järjestelmässä on pyritty siihen, että voimavaroja kohdennetaan Suomen prioriteetteihin, jotka ovat ihmisoikeudet, kriisinhallinta ja laajennetun turvallisuuden edellytysten tukeminen.

Tehokas YK kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitäjänä on Suomen etujen mukainen. Ponnisteluja YK-järjestelmän toimivuuden tehostamiseksi on jatkettu. Suomi on ollut mukana YK:n kehitystoiminnoissa sekä avustanut YK:n toimintaa edelleen mm. antamalla sen käyttöön rauhanturvajoukkoja ja muuta henkilöstöä. Suomi on tukenut kansainvälisiä aseidenriisunta- ja asesulkupyrkimyksiä ja osallistunut asevalvontaan ja aseriisuntaan mm. YK:ssa, Geneven aseidenriisuntakonferenssissa ja ETYJ:issä tavalla, joka palvelee omaa turvallisuuspolitiikkaamme.

Euroopan unionin toimintakyvystä huolehtiminen edellyttää osallistumista mm. yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämiseen Amsterdamin sopimuksen tarjoamin välinein.

Vuoden 1999 alusta alkavaan EU:n troikka-kauteen ja sitä seuraavaan puheenjohtajuuskauteen valmistautuminen on edellyttänyt aktiivista osallistumista EU:n ulkosuhteiden kehittämiseen kaikilla aloilla.

Joulukuussa 1997 tehdyllä päätöksellä käynnistetyillä EU:n laajentumisneuvotteluilla tulee olemaan kauaskantoiset vaikutukset kansainvälisen yhteisön toimintaan

pitkälle vuoden 2000 jälkeiseen aikaan. Laajentumisneuvottelujen nopea käynnistyminen on vastannut Suomen tavoitteita.

EU:n laajentuminen on edellyttänyt yhteistyön lisäämistä EU:n jäsenyyttä hakevien ns. assosiaatiomaiden kanssa. Tämä on korostunut erityisesti valmistauduttaessa EU:n puheenjohtajuuteen.

Kahdenvälisten suhteiden merkitys on korostunut Suomen ulkopoliitikassa. Tämä koskee hyviä suhteita naapurimaihimme, Pohjosmaihin, Venäjään ja Baltian maihin sekä EU:n jäsenmaihin. Vierailuvaihto onkin ollut erityisen tiivistä niin EU:n jäsenmaiden kuin myös assosiaatiomaiden kanssa kaikilla tasoilla. Vierailuvaihto on tiivistynyt myös Euroopan ulkopuolisten alueiden mm. Aasian ja Latinalaisen-Amerikan maiden kanssa.

Aloite EU:n pohjoisen ulottuvuuden edistämisestä eteni tavoitteiden mukaisesti. Wienin Eurooppa-neuvosto otti joulukuussa. 1998 vastaan komission laatiman Unionin pohjoista ulottuvuutta koskevan väliraportin, joka korosti asian merkitystä Unionin ulkosuhteille, erityisesti suhteille Venäjän ja Itämeren alueen maihin. Niin ikään Eurooppa-neuvosto antoi tehtäväksi neuvostolle määritellä pohjoista ulottuvuutta koskevan toiminnan suuntavivat asiaan liittyvillä aloilla.

Lähialueyhteistyötä on toteutettu hallituksen toukokuussa 1996 hyväksymän toimintastrategian mukaisesti. Vuoden 1998 aikana on lähialueyhteistyössä otettu käyttöön uudet menettelytavat ja toteutettu useita sektori- ja hankearviointoja. Vuoden 1999 alkupuolella tullaan valmistelevaan uusi lähialueyhteistyön toimintastrategia, jossa huomioidaan poliittisten ja taloudellisten olosuhteiden muutokset Venäjän federaatiossa ja Baltian maissa sekä komission raportti pohjoisesta ulottuvuudesta.

EU:n laajentumiseen liittyvien kysymysten lisäksi vuonna 1998 keskeistä oli valmistautuminen EU:n puheenjohtajuuteen vuoden 1999 toisella vuosipuoliskolla. Määräaikainen projektiorganisaatio, EU:n puheenjohtajuussiihteeristö, vastaa poikkeuksellisesti puheenjohtajuudesta aiheutuvien kokousten, vierailujen ja muiden tapahtumien järjestelyistä.

Suomen kauppapolitiikan ensisijainen tavoite on yritystemme tasavertaisen kilpailuaseman turvaaminen kansainvälisillä markkinoilla. Ulkoministeriö vaikutti kauppapoliittisten instrumenttien käyttöön EY:ssä ja vastasi Suomen kannanotoista niihin yhteistyössä muiden viranomaisien kanssa. EY:ssä pyrimme yhdessä muiden samanmielisten jäsenmaiden kanssa vaikuttamaan siihen, että kauppapoliittisten instrumenttien käyttö erityisesti polkumyynti- ja valtiontukikysymyksissä tapahtuisi maltillisesti mahdollisimman vapaata kauppaa suosivan yleislinjan mukaisesti.

Suomi on jatkanut myös vaikuttamista kansainvälisissä taloudellisissa järjestöissä EY:n yhteisen linjan muotoutumiseen Suomen kannalta edullisiksi kysymyksissä, joissa toimivalta on yhteisöllä.

Maailman kauppajärjestön (WTO:n) toiminnan osalta keskeistä oli valmistautuminen vuonna 2000 alkavaan uuteen kauppaneuvottelukierrokseen. WTO:n liittymisneuvottelujen osalta ovat kannaltamme keskeistä Venäjän ja Kiinan liittymisneuvottelut.

Lisäksi Suomi on valvonut etujamme kansainvälisissä taloudellisissa järjestöissä sekä perushyödyke- ja energiakysymyksissä.

Kaupan teknisten esteiden osalta painopisteenä on EU:n ja kolmansien maiden

kanssa vastavuoroista tunnustamista koskevista sopimuksista neuvotteleminen ja niiden voimaansaattaminen.

Valtioneuvosto hyväksyi 15.10.1998 hallituksen kehityksmaapoliittisen linjauksen. Sen tavoitteena on mm, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan, kauppapolitiikan ja kehitysyhteistyön tavoitteet ovat sopusoinnussa keskenään. Linjauksella valmistautaan toimimaan globaalistuvassa ympäristössä.

Suomen suhteet kehityksmaihiin perustuvat kumppanuuteen, johon sisältyy molemminpuolinen sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin ja kansainvälisten normien ja sopimusvelvoitteiden noudattamiseen. Näitä teollisuusmaiden ja kehitysmaiden yhteisiä tavoitteita, ns. globaaliagendaa, on YK hahmottanut 90-luvun suurissa konferensseissaan. Suomen kehityksmaapoliitiikan yhteiset tavoitteet ovat maailmanlaajuisen turvallisuuden lisääminen, laajamittaisen köyhyyden vähentäminen, ihmisoikeuksien kunnioituksen ja kansanvallan edistäminen, globaalien ympäristöongelmien ehkäiseminen sekä taloudellisen vuorovaikutuksen lisääminen. Linjauksessa kartoitetaan keinoja näiden tavoitteiden toteuttamiseksi poliittisen ja taloudellisen vuoropuhelun, kehitysyhteistyön, kaupallis-taloudellisten välineiden ja kulttuuriyhteistyön avulla, lisäämällä asiantuntemusta ja koulutusta sekä tiivistämällä suomalaisten tahojen yhteistyötä.

EU:n kehitysyhteistyössä Suomi on osallistunut aktiivisesti Unionin ja Afrikan ja Karibian ja Tyynen meren maiden tulevia suhteita koskeviin neuvotteluihin. Neuvottelut uudesta AKT-EU -yhteistyösopimuksesta, joka korvaisi nykyisen Lomé-sopimuksen, avattiin syksyllä 1998.

Kehitysyhteistyömäärärahoja korotettiin vuonna 1998 180 milj. markalla edelliseen vuoteen verrattuna. Samaan aikaan kun jatketaan yhteistyötä pitkäaikaisten kumppanien kanssa on myös käynnistetty joustavampaa yhteistyötä poliittisten prosessien tukemiseksi esim. Bosniassa, Lähi-idässä, Etelä-Afrikassa ja entiseen Neuvostoliittoon kuuluneissa Keski-Aasian maissa. Vuonna 1998 käynnistettiin varsinkin uusia ympäristöalan ja ihmisoikeus- sekä demokratiahankkeita.

Ulkoasianministeriö on pyrkinyt vastaamaan siihen kohdistuneisiin haasteisiin kehittämällä edelleen organisaatiotaan. Elokuussa 1998 toteutetun organisaatiouudistuksen myötä poliittiset-, kauppapolitiittiset sekä kehitysyhteistyötoiminnot integroitiin alueelliselta pohjalta. Tämä on lisännyt tehokkuutta ja parantanut mahdollisuuksia mm. tarkastella ko. alueita kokonaisuuksina niin toimintastrategian kuin resurssien osalta. Uudet perustetut aluelinjat ovat: Eurooppa-linja, itälinja, Aasian-, Amerikan- ja Oseanian-linja sekä Afrikan- ja Lähi-idän linja.

Oikeusministeriö

Pääministeri Paavo Lipposen hallitusohjelmaan ja hallituksen strategiasalkkuun sisältyy monia suuria oikeuspoliittisia hankkeita, kuten perustuslakiuudistus, vuoden 1995 perusoikeusuudistuksen toimeenpano eri alojen lainsäädännössä, valtioneuvoston säädösvalmistelun kehittäminen ja rikoslain kokonaisuudistus. Vaalikauden lähestyessä loppuaan voidaan todeta, että pääosa oikeusministeriön toimialaan kuuluvista tavoitteista saavutetaan. Oikeuspolitiikan toimintaympäristö on muuttunut dynaamiseksi, mikä on aiheuttanut vaikeuksia oikeusjärjestyksen kehittämiseen liittyvien pitkäjänteisten hankkeiden aikatauluissa pysymiselle. Tämä ei johdu vähiten siitä, että Euroopan unionissa oikeus- ja sisäasiain yhteistyön painoarvo on koko Suomen EU-jäsenyyden ajan voimakkaasti kasvanut. Erityisen paljon kansallisiin lainsäädäntöohjelmiin ja niiden aikatauluihin vaikuttaa EU:n sisämarkkinoiden toimintapuitteita luova sääntely, esimerkiksi yhtiöoikeuden, sopimusoikeuden, kuluttajansuojan ja tietosuojan aloilla, sekä rikollisuuden vastustamiseen ja rikosoikeudelliseen sääntelyyn liittyvä yhteistyö.

Valtiollinen järjestelmä ja hallinto

Hallituksen esitys uudeksi, yhtenäiseksi perustuslaiksi annettiin eduskunnalle 6.2.1998. Uusi perustuslaki on tarkoitus saattaa voimaan 1.3.2000. Perustuslain voimaantuloon liittyen on keväällä 1998 annettu hallituksen esitys perustuslain voimaantulojärjestelyistä. Oikeusministeriössä on myös valmistunut kokonaisselvitys uuden perustuslain voimaantulosta aiheutuvista muun lainsäädännön muutostarpeista.

Perusoikeuksien täsmentämistä lainsäädännössä on jatkettu. Eduskunnalle annettiin vuonna 1998 esitykset julkisuus- ja salassapitolainsäädännön uudistamiseksi sekä henkilötietolaiksi. Samoin annettiin eduskunnalle esitys kokoontumislainsäädännön käyttämistä koskevan lainsäädännön ja hallintolain valmistelua on jatkettu. Eduskunta on vuonna 1998 hyväksynyt hallituksen esityksen, jolla holhoustoimi siirretään kunnilta valtiolle 1.12.1999. Oikeusministeriö huolehtii holhoustoimen sisällöstä ja sen kehittämisestä.

Vuonna 1998 tuli voimaan uusi yhtenäinen vaalilaki. Uutta vaalilakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 1999 toimeenpantavissa eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa.

Vuosia 1997-99 koskevan valtioneuvoston lainvalmistelun kehittämisohjelman toteuttamista on jatkettu mm. toteuttamalla uusimuotoista lainvalmistelu-, säädösvalmistelun johtamiseen ja lainsäädännön vaikutusten arviointiin liittyvää koulutusta. Valtioneuvosto hyväksyi taloudellisten vaikutusten ja ympäristövaikutusten arviointia koskevat ohjeet. Oikeusministeriö asetti keväällä 1998 työryhmän hallituksen säädöspoliittisten linjausten valmistelua varten. Työryhmän ehdotukset on tarkoitus saattaa käsittelyyn hallituksen piirissä vuoden 1999 alkupuolella.

Vuonna 1997 julkiseen ja maksuttomaan käyttöön internet-verkossa otettua Valtion säädöstietopankkia on laajennettu korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätösrekistereillä. Informaatioyhteiskunnan kehitykseen liittyen asetettiin työryhmä selvittämään digitaaliseen allekirjoitukseen liittyvää sääntelytarvetta. Hallituksen esitys sähköisestä asioinnista hallinnossa on tarkoitus antaa vuonna 1999.

Oikeusturva ja oikeuslaitos

Muutoksenhakua ja oikeudenkäyntiä hovioikeuksissa koskeva lainsäädäntö tuli voimaan toukokuun alussa. Kun rikosasiain oikeudenkäyntimenettelyä käräjäoikeuksissa koskeva lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 1997 syksyllä, vuodesta 1998 muodostui näiden laajojen oikeudenkäyntiuudistusten sisäänajovuosi. Toteuttamista on tuettu laajalla koulutuksella ja tiiviillä seurannalla.

Vuoden 1993 riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyuudistuksesta saatujen kokemusten pohjalta on työryhmässä aloitettu valmistelu eräiden uudistuksessa ilmenneiden epäkohtien korjaamiseksi. Tavoitteena on keventää riita-asiain valmistelua ja siirtää käsittelyn painopistettä enemmän pääkäsitteeseen sekä alentaa oikeudenkäyntiin liittyviä kuluriskejä. Oikeudenkäyntikulujen kasvun hillitsemiseksi ja kuluriskien tasaamiseksi annettiin eduskunnalle syksyllä 1998 hallituksen esitys oikeudenkäyntikuluja koskevien säännösten tarkistamiseksi.

Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen, jolla nykyisten läänioikeuksien tilalle perustetaan kahdeksan hallinto-oikeutta. Uudistus on tarkoitus saattaa voimaan 1.11.1999. Oikeusministeriössä on myös valmisteltu ympäristöhallinnon uudelleenjärjestelyyn liittyen vesioikeuksien lakkauttamista sekä maaoikeuksien, asunto-oikeuksien, markkinatuomioistuimen ja vakuutus-oikeuden tehtäviin liittyviä uudelleenjärjestelyjä.

Tuomareiden nimitysjärjestelmän uudistamista valmistellaan vuonna 1998 mietintönsä jättäneen tuomaritoimikunnan ehdotusten pohjalta. Tavoitteena on uudistaa nimittämisyjärjestelmää uuden perustuslain voimaantulon yhteydessä. Oikeusministeriö on vuoden 1998 lopulla asettanut toimikunnan valmistelemaan tuomareiden koulutusjärjestelmän uudistamista.

Oikeusaputoimistojen ylläpito siirrettiin kunnilta valtiolle 1.6.1998. Maahan perustettiin 68 valtion oikeusaputoimistoa, 16 sivutoimistoa sekä noin sata sivuvastaa-antootta. Valtion virkoihin siirtyi kunnilta noin 220 yleistä oikeusavustajaa ja noin 200 kansliahenkilöä. Vuonna 1998 tulivat voimaan säännökset julkisesta puolustuksesta ja vuoden 1999 alussa säännökset syytteestä vapautetun oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeusministeriö asetti kesällä 1998 oikeusaputoimikunnan, jonka tehtävänä on valmistella ehdotus uudeksi yleiseksi oikeusapujärjestelmäksi. Valmistelussa arvioidaan muun ohessa oikeusapupalvelujen ulottamista myös keskituloiisiin, oikeusapujärjestelmien yhtenäistämistä ja suhdetta vapaaehtoiisiin oikeusturvavakuutuksiin.

Maksukyvyttömyyden hallinta

Ulosotto 2000 –toimikunta jätti mietintönsä helmikuussa 1998. Toimikunta ehdottaa muun muassa riidattomien saatavien perinnän yksinkertaistamista, tehokkaampien menetelmien käyttöönottoa vastuutaan pakoilevien velallisten suhteen sekä velkajärjestelyvelallisten ja muiden velallisten aseman lähentämistä.

Ulosottolainsäädännön uudistamista on jatkettu. Ulosottolain kokonaisuudistuksen valmistelun ohella annettiin osittain hallituksen hyväksymään talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaohjelmaan liittyen eduskunnalle esitys ulosottolakiin lisättäviksi säännöksiksi, joiden avulla voitaisiin estää keinotekoisiiin järjestelyihin perustuva ulosoton välttäminen.

Tuomioistuimiin saapuneiden velkajärjestelyhakemusten määrä on alentunut kolmanneksen huippuvuosien tasosta. Oikeusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön asettamat selvitysmiehet ovat vuonna 1998 laatineet selvityksen velkaneuvonnan kehittämisen vaihtoehtoista. Selvityksen pohjalta päätetään jatkotoimista vuonna 1999.

Konkurssilain kokonaisuudistuksen valmistelua on jatkettu. Takaussuhteisiin liittyvien ongelmien poistamiseksi annettiin eduskunnalle takauslainsäädännön uudistamista koskeva hallituksen esitys, jonka eduskunta hyväksyi vuoden 1998 lopulla. Eduskunnan käsiteltävänä on myös esitys uudeksi perintälainsäädännöksi.

Rikollisuuden vastustaminen ja rangaistusten täytäntöönpano

Rikoslain kokonaisuudistusta on jatkettu. Hallitusohjelman mukaan rikoslain kokonaisuudistus saatetaan loppuun vaalikauden aikana. Tässä aikataulussa ei kuitenkaan täysin ole pysytty, mikä johtuu muun ohessa siitä, että erityisesti EU:n puolelta tulleet pakottavat aikataulut samoin kuin eräät muista syistä kiireellisiksi tulleet hankkeet ovat pakottaneet lykkäämään rikoslain kokonaisuudistukseen kuuluvien hallituksen esitysten antamista. Myös eduskunnan työskentelyaikataulu on asettanut rajoituksia hallituksen esitysten antamiselle.

Osana rikoslain kokonaisuudistusta eduskunta hyväksyi vuonna 1998 seksuaalirikoksia sekä yleistä järjestystä ja turvallisuutta vastaan tehtyjä rikoksia koskevat hallituksen esitykset. Eduskunta hyväksyi myös lähestymiskieltoa koskevan lain sekä lainsäädännön, jolla rikosvahinkojärjestelmä laajennettiin koskemaan myös surmatun lähiomaiselle maksettavia korvauksia. Eduskunnalle annettiin esitys sakkorangaistusta koskevien rikoslain säännösten uudistamisesta. Sakko määrättäisiin nettotulojen perusteella. Hallitus antoi myös esityksen nuorisorangaistuslain muuttamiseksi siten, että nuoren rikoskierteeseen voitaisiin puuttua entistä aikaisemmassa vaiheessa. Samoin annettiin esitys arvopaperimarkkinarikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi.

Syksyllä 1997 uudistettu rikosasiain oikeudenkäyntimenettely on lisännyt syyttäjien työtä. Asiaa selvittäneen työryhmän laskelmien mukaan tästä johtuva henkilöstön lisätarve on 40 syyttäjää. Syyttäjien lisätarvetta aiheuttaa myös hallituksen vuonna 1998 hyväksymän vuosia 1999-2002 koskevan talousrikollisuuden ja harmaan talouden toimintaohjelman mukainen talousrikostutkinnan tehostaminen.

Oikeusministeriön toimeksiannosta rikoksentorjunnan neuvottelukunta valmisteli syksyllä 1998 ehdotuksen kansalliseksi rikoksentorjuntaohjelmaksi. Ehdotus on tarkoitus saattaa hallituksen käsittelyyn vuoden 1999 alussa.

Vankien määrän väheneminen jatkui vuonna 1998. Tähän on viime vuosina vaikuttanut lähinnä yhdyskuntapalvelun lisääntynyt käyttö ehdottomien vankeusrangaistusten vaihtoehtona. Vankeja oli vuoden lopussa 2 772. Suomessa viime vuosina tapahtuneen huumausainerikollisuuden ja huumeiden käytön lisääntymisen myötä ovat vankiloiden päihdeongelmat pahentuneet. Vankeinhoitolaitoksen toiminta on painottunut entistä enemmän päihteiden torjuntaan ja päihdeongelmaisten vankien kuntoutukseen. Hallitus antoi eduskunnalle esityksen rangaistusten täytäntöönpanolainsäädännön muuttamisesta siten, että vankilaviranomaisilla on mahdollisuus entistä tehokkaampien kontrollikeinojen käyttöön huumeiden salakuljetuksen, kaupan ja käytön sekä muun rikollisen toiminnan estämisessä.

Oikeusministeriön jo pitkään ajamaa hanketta, Vantaan lääninvankilan rakentamista ei ole valtiontaloudellista syistä voitu käynnistää. Ministeriössä tehtiin tarkennettu suunnitelma vankeinhoitolaitoksen laitostkannan uudistamisen edellyttämistä rakennusinvestoinneista, missä yhteydessä on selvitetty myös valtion kiinteistöomistuksen mahdollisten uudelleenjärjestelyjen vaikutuksia rakennuskannan ylläpitoon ja kehittämiseen.

Euroopan unioni ja kansainvälinen toiminta

Oikeudellisen yhteistyön painoarvo on EU:ssa erityisesti järjestäytyneen kansainvälisen rikollisuuden torjumiseksi voimakkaasti kasvanut. Amsterdamin sopimuksessa hyväksyttiin Suomen keskeiset tavoitteet avoimuuden ottamisesta EU:n toiminnan periaatteeksi ja yksityisoikeudellisen yhteistyön siirtämisestä yhteisöpilariin. Joulukuussa 1998 pidetyssä Wienin Eurooppa-neuvostossa hyväksyttiin toimintasuunnitelma vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toteuttamiseksi. Myös EU:n laajentumisneuvotteluissa oikeus- ja sisäasiat ovat keskeisessä asemassa.

Tämä kehitys on edellyttänyt oikeusministeriön EU-toiminnan selvää lisäämistä. Ministeriön Eurooppa-oikeuden yksikön roolia on vahvistettu valtioneuvoston neuvonantajana yleisissä EU-oikeudellisissa kysymyksissä. EU:n laajenemiskehitykseen ja EU:n Venäjän suhteiden aktivoitumiseen liittyen on tiivistetty oikeudellista yhteistyötä erityisesti Baltian maiden, Puolan, Unkarin sekä Venäjän kanssa. Oikeusvaltiokehityksen edistämiseksi tehdään yhteistyötä myös Kiinan kanssa.

Rakenteellisia kehittämistoimia

Oikeusministeriössä on jatkettu strategiатыötä toimintaympäristön muutosten ja toiminnan kehittämistarpeiden hahmottamiseksi. Tähän liittyen on selvitetty erityisesti ministeriön organisaation kehittämistarpeita ja vastuiden selkiyttämistä. Samoin on ryhdytty tietopohjan parantamiseen tähtääviin tutkimushankkeisiin koskien muun muassa maan oikeusoloja ja kansalaisten luottamusta oikeuslaitokseen.

Vuonna 1997 käynnistetyn työn pohjalta hyväksyttiin ministeriön ja hallinnonalan tietohallintostrategia ja käynnistettiin sen toimeenpano. Keskeisiä tietojärjestelmien uudistamishankkeita ovat rikosasiasian käsittelyä tukeva tietojärjestelmä ja ulosoton tietojärjestelmä. Muita tärkeitä, koko hallinnonalan kattavia kehittämishankkeita ovat palkkausjärjestelmien uudistaminen sekä taloushallinnon ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmien uudistaminen.

Sisäasiainministeriö

Hallitusohjelma on toteutettu tai toteutumassa sisäasiainministeriön hallinnonalalla kaikilta keskeisiltä osiltaan.

Maan sisäinen turvallisuus on pysynyt hyvänä. Ongelmia kuitenkin aiheutti poliisin vaikeutuva voimavaratilanne ja rikosten määrän kasvu. Palo- ja pelastustoimen osin vuoden 1998 puolelle jatkunut työtaistelu heikensi pelastustoiminnan valmiutta varsin monessa kunnassa. Myönteisesti edennyt hätäkeskuskokeilua päätettiin jatkaa. Ulkomaalaisviraston päätöksenteko nopeutui useimmissa asiaryhmissä. Tavoitteista jäätin jälkeen lähinnä vain turvapaikkahakemusten käsittelyssä. Laki ulkomaalaisrekisteristä sekä ensimmäiset maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen ohjelman mukaiset ulkomaalaislain muutokset astuivat voimaan. Hallituksen esitys pelastustomilaiksi sekä uudeksi laiksi rajavartiolaitoksesta annettiin eduskunnalle.

Hallinnon kehittämisen painopisteinä olivat valtion palvelujen saatavuuden turvaaminen, sähköisen asioinnin kehittäminen, kihlakunta- ja läänituudistusten toimeenpano sekä maakunnallisen hallinnon toimintaedellytysten parantaminen.

Kuntien rahoitusasema oli ongelmallinen samalla, kun kuntatalouksien eriytymiskiehitys voimistui. Uudistettu kuntajakolaki astui voimaan.

EU:n rakennerahasto-ohjelmien toteutumisen seurantaa sekä valmistautumista tulevaan rakennerahastouudistukseen jatkettiin. Kaupunkiohjelmaa käynnistettiin, osamiskeskusohjelma uudistettiin ja valmisteltiin syrjäisen maaseudun kehittämisohjelma.

EU yhteistyöhön osallistuttiin aktiivisesti ja yhteistyö lähialueiden kanssa kasvoi edelleen.

Sisäinen turvallisuus

Poliisi

Poliisi kehitti toimintatapojaan voidakseen ylläpitää toiminnan nykytason voimavaraongelmista huolimatta.

Lähipoliisitoiminnan laajentamista osaksi peruspoliisitoimintaa sekä toiminnan painopisteen siirtämistä valvonnasta hälytystehtävien hoitamiseen jatkettiin. Tästä huolimatta toimintavalmiusajalle (pyyntö/paikkatulo) asetettuja tavoitteita ei saavutettu. Erityisesti tarve säilyttää harvaanasuttujen seutujen poliisipalvelujen taso on noussut esille.

Rikosten määrä on kasvussa. Poliisin työn ja resurssien kannalta olennaista on, että rikollisuus on yhä ammattimaisempaa ja järjestäytyneempää erityisesti huumausaineiden ja talousrikollisuuden alueella. Yksittäiset, raat väkivallanteot sekä pienten ääriyhmien toiminta ovat sekä työllistäneet poliisia että lisänneet kansalaisten poliisipalvelujen laatua ja määrää koskevia vaatimuksia.

Pelastushallinto

Onnettomuuksien määrässä ja laadussa ei tapahtunut olennaisia muutoksia ja sateisen kesän vuoksi metsäpalojen määrä jäi vähäiseksi.

Palo- ja pelastustointia koskenut marraskuussa 1997 alkanut työtaistelu jatkui vielä lähes kaksi kuukautta kertomusvuoden puolella. Lakko heikensi pelastustoimen valmiutta yli 90 kunnassa, mutta erityisjärjestelyin kyettiin ylläpitämään tavanomaisten pelastustehtävien varalta vahvuus, joka tosin oli huomattavasti tavanomaisesta heikompi ja perustui lakon ulkopuolisen henkilökunnan lähes jatkuviin ylityihin. Tulenkäsittelykieltojen ja lisääntyneen varovaisuuden ansiosta onnettomuuksien määrä laski lakon aikana tavanomaisesta määrästä.

Hallituksen esityksessä pelastustoilmaiksi, joka annettiin eduskunnalle keväällä, yhdistetään normaali- ja poikkeusolojen erillinen lainsäädäntö ja määritellään pelastustoimen peruspalvelut. Lisäksi eduskunnan käsittelyyn saatettiin hallituksen esitys laiksi pelastustoimen laitteiden teknisistä vaatimuksista ja tuotteiden paloturvallisuudesta. Säädösesitys sisältää muun ohella säännökset pelastustoimen laitteiden ja tuotteiden valvonnasta.

Hätäkeskuskokeilua seurattiin ja sen taloudellisuudesta ja toiminnallisuudesta valmistui kaksi selvitystä. Sisäasiainministeriö päätti esittää vuosien 2000-2003 menokehyksiin hätäkeskustoiminnan kehittämistä kokeilusta saatujen hyvien kokemusten mukaisesti tavoitteena, että pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskuspalvelut hoidetaan valtion ylläpitämissä hätäkeskuksissa.

Ulkomaalaishallinto

Ulkomaalaisviraston päätöksenteko nopeutui useimmissa asiaryhmissä ja viraston tuottavuus nousi 29 %. Vireille tulleiden asioiden määrä lisääntyi 10 %. Etenkin kansalaisuusasioissa tuottavuus nousi erittäin paljon, mikä johtuu vuoden 1997 lopussa palkatusta lisähenkilöstöstä ja elokuussa voimaan tulleesta kansalaisuuslain muutoksesta, jolla päätösvalta siirrettiin tasavallan presidentiltä ulkomaalaisvirastolle. Tavoitteista on jääty jälkeen lähinnä turvapaikkahakemusten käsittelyssä, jossa tuottavuus on lisääntynyt vain 2 %. Vireille tulleiden turvapaikkahakemusten määrä kasvoi n. 31 %.

Laki ulkomaalaisrekisteristä (1270/1997) tuli voimaan 1.1.1998. Rekisteritietoja koskevaa yhteistyötä viranomaisten välillä kehitettiin edelleen.

Ensimmäiset valtioneuvoston 16.10.1997 hyväksymän hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen ohjelman mukaiset ulkomaalaislain muutokset tulivat voimaan 1.1.1998 (L 1269/1997). Lopuista muutoksista annettiin hallituksen esitys 8.5.1998 (HE 50/1998).

Tapaamisia Venäjän viranomaisten kanssa lisättiin. Lähialueiden maahanmuutto- ja pakolaisasioiden hallinnon kehittämiseen on vaikutettu PHARE-rahoituksen kautta.

Rajavartiolaitos

Tilanne Suomen rajoilla on säilynyt vakaana huolimatta Venäjän sisäisen tilanteen vaikeutumisesta. Rajanylitysliikenteessä henkilöliikenteen kasvu taittui elokuussa. Sen jälkeen liikennemäärät ovat palautuneet edellisen vuoden tasolle.

Rajavartiolaitos on tukenut hallitusohjelmassa mainittujen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ohjelmakohtien toteuttamista kehittämällä edelleen suhteita erityisesti Venä-

jän, Baltian maiden ja Pohjoismaiden rajavalvonnasta vastaavien viranomaisten kanssa. Ulkorajavalvontana Suomi on jakanut rajavalvontakokemuksensa Euroopan unioniin pyrkivien Baltian sekä eräiden Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa tavoitteena niiden rajavalvonnan saattaminen unionin vaatimusten mukaisiksi.

Hallituksen esitys uudeksi laiksi rajavartiolaitoksesta annettiin eduskunnalle 30.4.1998 (HE 42/1998 vp). Rajavartiolaitoksesta annetun lain kokonaisuudistus on rajavartiolaitoksen toimintaedellytysten kehittämisen kannalta keskeinen hanke. Toimintaa ja organisaatiota kehitettiin Schengenin sopimusten soveltamisen edellyttämään kuntoon.

Hallinto, kunnat ja aluekehitys

Alue- ja paikallishallinnon kehittäminen

Valtion paikallistason palvelujen saatavuuden turvaamiseksi tuettiin ja edistettiin julkisten viranomaisten yhteisten palvelupisteiden perustamista ja laajentamista. Vuoden lopulla maassa toimi noin 130 yhteispalvelupistettä.

Valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksen, jonka mukaan pääosa valtion palveluista tulee voida panna vireille sähköisesti vuoden 2001 loppuun mennessä. Tämän toteuttamiseksi sisäasiainministeriö asetti verkkopalvelujen tukiprojektin, joka on monien toimialojen ja viranomaisten yhteishanke. Henkilön sähköisestä tunnistamisesta annettiin eduskunnalle esitys. Sen mukaan väestörekisterikeskus saa tehtäväkseen tuottaa tunnistamiseen tarvittavia varmennepalveluja. Sisäasiainministeriö asetti työryhmän valmistelemaan valtion henkilökorttia, myös sähköistä henkilökorttia koskevaa hallituksen esitystä. Varmennepalvelujen tuottaminen ja sähköisten henkilökorttien jakelu on määrä aloittaa 1.12.1999.

Eduskunta hyväksyi lainsäädännön, joka kokoaa väestökirjanpidon yhdeksi valtion ylläpitämäksi väestötietojärjestelmäksi.

Kihlakuntaudistuksen arviointitutkimus valmistui. Uudistuksen toteuttaminen on edennyt myönteiseen suuntaan, mutta ongelmia esiintyy edelleen. Rinnan tutkimuksen kanssa käynnistettiin valmistelu kihlakuntahallinnon kehittämiseksi.

Uudet lääninhallitukset suoriutuivat tehtävistään hyvin, eikä palveluissa esiintynyt siirtymävaiheen häiriöitä. Erityisesti panostettiin lääninhallitusten toimialan peruspalvelujen arviointiin ja arviointijärjestelmän kehittämiseen. Koko Aluehallinto 2000 -uudistuksen arviointitutkimus käynnistettiin.

Maakunnallisen hallinnon toimintaedellytysten parantamiseksi eduskunta hyväksyi lain, jonka nojalla maakuntien liittojen valtuustojen voimasuhteiden tulee vastata eri ryhmien kannatusta koko maakunnan alueella ja valtuustojen jäsenten tulee olla kunnanvaltuutettuja eli siis vaaleissa valittuja henkilöitä. Maakuntajakolaki tuli voimaan 1.3.1998.

Kunnat

Vuonna 1998 koottujen tilinpäätöstietojen mukaan kuntien rahoitusasema heikkeni vuonna 1997. Tehdyn kehitysarvion ja kuntakohtaisten selvitysten mukaan rahoitusmahdollisuudet pysyvät heikkoina edelleen ja kuntatalouksien eriytymiskehitys voimistuu. Yli puolet kunnista haki harkinnanvaraista rahoitusavustusta. Avustusta myönnettiin 67 kunnalle.

Selvitys kuntien yhteisövero-osuuksien muuttamiseksi valmistui. Yhteisöverojen jako-osuuksien määrittämisestä säädettiin elokuussa 1998 annetulla verontilityslaila.

Kuntien valtionosuusjärjestelmään tehtiin tehtäväsiirrosta ja eräiden tehtävien lakkaamisesta valtionosuustehtävinä johtuvat muutokset. Kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain voimassaoloaikaa jatkettiin kolmella vuodelle ja rajattiin laki koskemaan vain sen soveltamisalan piirissä nyt olevaa kuntaa.

Verotuloihin perustuvassa valtionosuuksien tasauksessa verovuoden ja tasausvuoden välinen viive lyhennettiin kolmesta kahteen vuoteen. Samalla muutettiin tasauksen perusteena olevan yhteisöveron määrittelyä. Muutokset tulevat voimaan tasattaessa vuoden 2001 valtionosuuksia.

Uudistettu kuntajakolaki tuli voimaan vuoden 1998 alussa. Lain edellyttämä erityinen eheyttämismenettely käynnistettiin neljällä kuntajaotukseltaan huomattavan rikkonaisella alueella.

Kuntien eläkejärjestelmää muutettiin siten, että Kuntien eläkevakuutuksen jäsenyhteisö voi ottaa vapaamuotoisen eläkevakuutuksen henkivakuutusyhtiöstä ja että eläkelaitos on velvollinen suorittamaan valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi valvontamaksun.

Kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamiseksi käynnistyi 53 kunnassa 67 osallisuushanketta. Tuloksia saavutettiin mm. kunnallisen päätöksentekojärjestelmän uudistamisessa.

Aluepolitiikka

Valmistautuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmien nykyisen ohjelmakauden sulkemiseen aloitettiin ja tehostettiin ohjelmien toteutumisen seurantaa sekä jatkettiin valmistautumista tulevaan rakennerahastouudistukseen. Kansallisessa aluepolitiikassa oli keskeistä kaupunkiohjelmien käynnistäminen, osaamiskeskusohjelman uudistaminen sekä syrjäisen maaseudun kehittämisohjelman laatiminen.

Maakuntien liitot käynnistivät EU:n rakennerahastojen ohjelmien laadinnan uutta ohjelmakautta 2000-2006 varten. Ohjelmaesitykset tehdään alueiden yhteistyönä.

Tavoiteohjelmapäätöksen mukaisia toimenpiteitä ovat olleet mm. maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän ja kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän perustaman kaupungin ja maaseudun vuorovaikutus-työryhmän työn käynnistyminen sekä osaamiskeskusohjelman kokemuksiin perustuvien hyvien toimintamallien soveltaminen myös ohjelmaan kuulumattomilla alueilla.

Valtioneuvosto päätti 17.12.1998 uusista osaamiskeskuksista vuosille 1999-2006.

Valtioneuvoston asettama kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmä käynnisti vuonna 1998 12 uutta kaupunkiohjelmaa. Vuonna 1997 käynnistynyt kaupunki-indikaattoreiden kehittäminen saatiin päätökseen syksyllä 1998.

Syrjäisen maaseudun kehittämistä pohtineen Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän asettaman asiantuntijaryhmän mietintö valmistui syksyllä 1998.

Kansallisten aluejakojen valmistelut vuosille 2000-2006 käynnistettiin syyskaudella 1998. Kansallisten tukialueiden valmistelussa otetaan huomioon tulevien EU:n

tavoiteohjelmien 1- ja 2- alueiden määrittelyt.

Rakennerahastouudistuksen valmistelut ovat edenneet EU:n neuvoston työryhmissä. Rakennerahastotyöryhmä on hallintoministerin johdolla valmistellut Suomen kannanottoja eri EU-elimissä käytäviä neuvotteluja varten. Tavoitteena on, että tärkeät päätökset voitaisiin EU:n tasolla tehdä helmi-maaliskuussa 1999.

Itämeren INTERREG II C-ohjelman hakuprosessi käynnistyi keväällä 1998. Ohjelmaa toteutetaan neljässä Itämereen rajoittuvassa EU-maassa sekä osissa Norjaa, Puolaa, Venäjää, Baltian maita ja Valko-Venäjää. Ensimmäiset hankepää-
tökset tehtiin ohjauskomitean kokouksessa kesällä 1998.

Puolustusministeriö

Puolustuspolitiikka

Suomen turvallisuuspoliittisessa ympäristössä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia kertomusvuonna. Euroopan ja Suomen turvallisuuteen vaikuttaa keskeisesti kehitys Euroopan unionissa, NATO:ssa ja Venäjällä. Kansainväliseen turvallisuusjärjestelmään vaikuttaminen ja osallistuminen, jäsenyys Euroopan unionissa, tarkkailija-asema Länsi-Euroopan unionissa, WEU:ssa ja rauhankumppanuuteen liittyvä yhteistyö NATO:n rakenteissa ovat merkinneet sitä, että kansainvälinen kanssakäyminen on perinteisen toiminnan rinnalla kasvanut, monipuolistunut ja syventynyt.

Suomen turvallisuuspolitiikka perustuu liittoutumattomuuteen ja uskottavaan kansalliseen puolustuskyykyyn. Puolustusjärjestelmän perusta on yleinen asevelvollisuus ja alueellinen puolustus. Puolustusvoimien kehittäminen lisää turvallisuuspoliittikkamme toimintavapautta ja samalla tukee Suomen osallistumista kansainväliseen yhteistyöhön ja rauhanturvaamistaan.

Kansainvälinen puolustuspoliittinen yhteistyö NATO:n rakenteissa, johon Suomi on PFP-sopimuksen nojalla osallistunut, on tiivistynyt. Yhteistyön puitteissa järjestettiin ministerikokouksia, yhteisiä harjoituksia ja seminaareja. Tärkeimmäksi tavoitteeksi on noussut monikansallisten kriisinhallintajoukkojen luominen ja kehittäminen. Monikansallisen joukon toiminnasta on kokemusta Bosniassa, jossa Suomi osallistuu pohjoismais-puolalaisen prikaatin rauhanturvatoimintaan.

Euroopan unionin ja Länsi-Euroopan unionin välisen yhteistyön kehittämistä on jatkettu silmällä pitäen Amsterdamin sopimuksen voimaantulo. Yhteistoimintatapoja yksittäisen kriisitilanteen käsittelyssä on valmisteltu ja harjoiteltu. WEU:n toiminnan keskeisiä kysymyksiä ovat WEU:n sotilaallisen rakenteen uudelleen organisointi ja Albaniassa käynnissä olevan siviilipoliisioperaation (MAPE9 mahdollinen laajentaminen). WEU:ssa hyväksyttiin konsepti, joka mahdollistaa aiemmin vuonna 1997 hyväksytyjen Erfurtin päätösten mukaisesti myös sotilaallisesti liittoutumattomien maiden upseerien osallistumisen yksittäisen operaation suunnitteluun. WEU valmisteli oman panoksensa NATO:n puolustus suunnittelua koskevaan ministeriohjeeseen. WEU:ssa on niin ikään jatkettu NATO:n kanssa tehtävän yhteistyön kehittämistä, jonka tuloksena WEU voisi NATO:n voimavaroihin tukeutuen toteuttaa kriisinhallintaoperaatioita. Mandaatin näihin operaatioihin myöntävät aina YK tai ETYJ. WEU:n piirissä järjestettiin kriisinhallintaoperaatioiden päätöksentekoa koskeva harjoitus, CRISEX 1998, jolla luotiin valmiuksia vuonna 2000 järjestettävää WEU:n ja NATO:n yhteisharjoitusta varten.

Puolustusministeriö on ohjannut resurssien käyttöä ETYJ:in luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia täytäntöön pantaessa. Yhteistoiminnassa ulkoasiainministeriön kanssa on osallistuttu ETYJ:in turvallisuuspoliittisen ulottuvuuden kehittämiseen. Puolustushallinto on ulkoasiainministeriön rahoituksella ja ohjauksella vastannut humanitaarisen miinanraivauksen kotimaassa tapahtuvista valmisteluista ja valmiusosaston perustamisesta kansainvälisiä tehtäviä varten. Ulkoasiainministeriölle on annettu asiantuntija-apua asevalvonta- ja aseidenriisuntakysymyksissä.

Hallinnon kehittäminen

Kertomusvuonna toteutettiin hallituksen turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa (17.3.1997) esitetyt rauhan ajan organisaatiomuutokset, Suojeluvarikon siirtoa lukuun ottamatta. Valmiusyhtymien muodostamiseksi Säkylässä, Valkealan Vekaranjärvellä ja Kajaanisissa lisättiin näiden varuskuntien henkilöstöä ja varusmiesmäärää. Kajaaniin rakennettiin majoituskasarmi viestikoulutuksen siirryttyä Oulusta Kainuun Prikaatiin. Pohjan Prikaati (Oulussa) ja Vaasan Rannikkopatteristo lakkautettiin. Pioneerikoulu siirrettiin Kouvolaan Keuruulle.

Meripuolustuksen tehostamiseksi rannikkotyöstön rykmentit ja merivoimien laivastot yhdistettiin meripuolustusalueiksi. Samoin Merisotakoulu ja Rannikkotyöstökoulu yhdistettiin. Uudenmaan Prikaati liitettiin merivoimiin.

Sotilasläänien kokoonpanoihin kuuluneet sotilastoimistot lakkautettiin. Niiden asiakaspalvelutehtävät säilytettiin kuitenkin sijaintipaikkakunnalla puolustusvoimien tai muun valtionhallinnon organisaatioyksiköiden yhteydessä.

Henkilöstöhallinto

Selonteossa esitetyn puolustushallinnon rauhan ajan organisaation rakenneuudistuksen edellyttämät henkilöstövoimavarojen uudelleenkohdennukset toteutettiin pääosin kertomusvuonna. Noin 1.600 henkilöä sai uuden tehtävämääräyksen ja heistä noin 700 henkilön palveluspaikka samalla muuttui. Henkilöstöä koskevat muutokset pyrittiin toteuttamaan irtisanomisista välttämällä luonnollista poistumaa hyväksikäyttämällä.

Hallinnonalan henkilöstömäärä pysyi lähes ennallaan ja oli noin 18.500.

Kertomusvuonna siirtyi ilmavoimien palveluksesta 34 lentäjää siviilisektorin palvelukseen. Siirtymisen estämiseksi ohjaajien palvelussuhteen ehtoja parannettiin sekä uudistettiin virkarakennetta ja koulutusjärjestelmiä.

Puolustusvalmius ja koulutus

Puolustusvalmiuden kannalta keskeiset tehtävät ja asetetut tavoitteet voitiin toteuttaa. Puolustustoimien toimintamenojärähdys on kuitenkin rajoittanut eräitä toimintoja. Ilma- ja merivalvonta kyettiin pitämään vain välttävällä tasolla, kertausharjoitukset jouduttiin mitoittamaan merkittävästi alle joukkotuotannon edellyttämän tason ja hankinnat kotimaiselta puolustustarviketeollisuudelta laskivat edellisvuosiin verrattuna.

Palvelukseen astuneiden varusmiesten määrä oli 28 600.

Puolustusvoimissa otettiin käyttöön uusi varusmieskoulutusjärjestelmä, jossa palvelusajan pituudet ovat 180, 270 ja 362 päivää. Koulutus uudistuksen keskeisenä tavoitteena on sodanajan joukkotuotannon tehostaminen sekä johtajakoulutuksen ja sotilaan taistelutaitojen parantaminen. Johtamisen, ase- ja ampumakoulutuksen sekä liikunnan osuutta on lisätty aikaisemmasta. 180 vuorokautta palvelevien varusmiesten maastokoulutuksen tavoitteeksi on asetettu 60 maastovuorokautta. Aliupseerikoulun ja Reserviupseerikoulutuksen rakennetta ja sisältöä muutettiin. Varusmieskoulutuksessa siirryttiin kahden saapumiserän järjestelmään kaikissa puolustushaaroissa. Ensimmäiset 180 vrk palvelleet asevelvolliset kotiutuivat vuoden 1999

alussa. Saadut kokemukset koulutusuudistuksesta olivat hyvät.

Kertausharjoitusten määrä on laskenut merkittävästi vuosikymmenen alun tasosta. Määrä oli kertomusvuonna 65 000 kertausharjoitusvuorokautta. Vapaaehtoisten kertausharjoitusten määrä oli 26 300 vuorokautta, mikä vastasi suunnilleen edellisvuoden määrää. Tämä koulutus ei kuitenkaan korvaa puolustusvoimien kertausharjoitusvajetta koulutuskeston lyhyiden (keskimäärin runsas 1 vrk/hlö) ja sisällön vuoksi. Puolustusministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusvoimat ja maanpuolustusjärjestöt allekirjoittivat kertomusvuoden joulukuussa yhteistoimintapöytäkirjan, jonka perusteella Maanpuolustuskoulutus ry ottaa viranomaisohjauksessa johtoonsa vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen vuoden 1999 alusta lukien. Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ohjauksen ja tuen tehostamiseksi nimitettiin pääesikunnan päätoimiset tehtävät ja perustettiin aluetoimistot.

Puolustushallinto osallistui kertomusvuonna Länsi-Euroopan puolustusmateriaaliryhmän (WEAG) toimintaan, Suomen saatua tarkkailija-aseman organisaatiossa vuoden 1997 marraskuussa. Suomi osallistui organisaation jäsen maiden puolustusmateriaalijohtajien (NAD) kokouksiin. EU:n jäsenenä Suomi osallistui POLARM-työryhmän työskentelyyn, jossa pyritään selvittämään edellytykset nykyistä tiiviimmälle puolustusmateriaalipolitiikalle ja yhteistyölle unionin piirissä. Materiaalialan kv. yhteistyö on pitkälti perustunut myös kahdenvälisiin tai monenkeskeisiin yhteisymmärrysmuistioihin (MoU). Esimerkkinä monenkeskisestä yhteistyöstä on Pohjoismaiden kesken valmisteltavana oleva kuljetushelikopterihanke. Yhdessä ulkoasiainministeriön kanssa on selvitetty mahdollisuuksia yhdenvertaistaa asevientipolitiikkaa muiden EU-maiden kanssa.

Ilmavoimille on toimitettu kertomusvuoden loppuun mennessä 37 Hornet-hävittäjää. Koneiden toimitukset ja vastaostot ovat edistyneet sopimuksen mukaisesti. Kertomusvuoden lisätalousarviossa myönnettiin valmiusyhtymien varustamiseksi 6.148 milj. markan tilausvaltuus, jonka maksut ajoittuvat vuosille 1999-2006. Tilausvaltuuden perusteella käynnistettiin kuljetushelikoptereiden ja taistelujoukkojen hankintojen valmistelut.

Kiinteistöhallinto

Kertomusvuonna valmistui lähinnä majoitus-, huolto- ja varastorakennuksia hyötyalaltaan 24 800 m² ja bruttoalaltaan 33 100 m² vastaten 163 000 m³. Kokonaiskustannukset olivat 236 milj. mk. Rakennuskannan peruskorjauksia valmistui 176 100 m³. Korjauskustannukset olivat 177 milj. mk. Puolustushallinnon kiinteistökanta oli vuoden alussa 19,1 milj. m³ vastaten, 4,0 milj. htm², josta lämmitettävää tilaa 12,7 milj. m³ vastaten 3,0 milj. htm².

Puolustusministeriö hankki kertomusvuoden aikana yhteensä noin 200 hehtaarin suuruiset alueet. Vaasan Rannikkopatteriston ja Pohjan Prikaatin lakkauttamisen johdosta puolustusministeriö luopui Vaasan ja Oulun varuskunnissa yhteensä noin 250 hehtaarin alueista ja 200 000 htm²:n suuruista tiloista. Puolustusministeriön hallinnassa on yhteensä noin 69 700 hehtaarin suuruiset maa-alueet, josta metsätalousmaata on noin 46 000 ha. Lisäksi puolustusvoimilla on käyttöoikeus noin 218 350 hehtaarin suuruisiin, pääosaltaan Metsähallituksen hallinnassa oleviin valtion alueisiin.

Puolustusministeriön metsätaloustoiminnan tulot olivat 30.3 milj. mk ja toiminnan ylijäämä 12,7 milj. mk.

Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta

NATO:n johtamaan SFOR-operaatioon Bosnia-Herzegovinassa osallistuvan suomalaisen jääkäripataljoonan tehtäviä muutettiin. Pataljoona sai oman operatiivisen vastuualueensa ja pataljoonan vahvuutta nostettiin 398 rauhanturvaajaan. Tämän lisäksi SFOR-operaation esikuntatehtävissä palveli noin 70 henkilöä.

YK:n UNIFIL-operaatioon osallistuneen rauhanturvajoukon vahvuus oli 493. Entisen Jugoslavian tasavallan Makedoniassa toimivan YK:N UNPREDEP-operaation pohjoismaiseen pataljoonaan ja operaation esikuntaan kuuluneiden suomalaisten rauhanturvaajien määrä oli vuoden lopussa 202. Kertomusvuoden lopulla aloitettiin neuvottelut ja toimenpiteet pataljoonan johtovaltion vastuun ja siihen liittyvien tehtävien siirtämiseksi Ruotsille. Kyproksella toimivassa UNIFICYP-operaatiossa palveli yksi suomalaisupseeri. Kertomusvuonna toimi lisäksi 24 suomalaista upseeria sotilastarkkailijoina YK:n rauhanturvaoperaatioissa.

Kertomusvuoden aikana siirryttiin yhtenäiseen päivärahaan kaikissa suomalaisissa rauhanturvajoukoissa. UNIFIL-operaatiossa otettiin käyttöön tehtävän vaativuuteen perustuva palkkausjärjestelmä. Valmistelut tämän palkkausjärjestelmän käyttöön ottamiseksi ovat käynnissä myös sekä SFOR- että UNPREDEP-operaatioissa. Rauhanturvahenkilöstön työsuhdeturvaa parannettiin lainmuutoksin siten, että yksityinenkään työnantaja ei voi katkaista työntekijän työsuhdetta rauhanturvapalveluksen vuoksi.

Pohjoismaiseen työnjakoon perustuen Suomessa toimeenpantiin 3 kansainvälistä sotilastarkkailijakurssia. Kursseilla koulutettiin 26 suomalaista ja 79 ulkomaalaista upseeria. Rauhanturvaajatehtäviin hakeutui vuoden aikana 4 678 mieshenkilöä ja 931 naista. Heistä koulutettiin ja lähetettiin rauhanturvatehtäviin 1 213 henkilöä.

Valtiovarainministeriö

Talous- ja finanssipolitiikka

Suomi päätti kertomusvuoden keväällä osallistua Euroopan talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen vuoden 1999 alusta lukien. Liittymisen ehtona olleet ja hallituksen tavoitteena olleet matala inflaatio ja korkotaso sekä julkisen talouden tasapainottaminen ja velan kansantuoteosuuden kääntäminen laskuun toteutuivat, mikä osaltaan mahdollisti vahvan talouskasvun jatkumisen.

Talouspolitiikan keskeiseksi tavoitteeksi asetettiin hallitusohjelmassa työttömyyden merkittävä alentaminen vaalikauden aikana. Uudistettujen tilastojen mukaan työttömyysaste oli kertomusvuonna (11,5 %), kun se v. 1994 oli 16,6 %. Työttömyyden aleneminen on perustunut ennen kaikkea vahvaan talouskasvuun, joka kertomusvuonna oli lievästä hidastumisesta huolimatta edelleen yli 5 %. Talouskasvun jatkuminen on kansainvälisten suhdanteiden heikkenemisestä johtuen siirtynyt enenevästi kotimaisen kysynnän varaan ja tämän osaltaan mahdollisti julkisen talouden tasapainottaminen hallituskauden aikana.

Hallituksen säästö- ja tuloverotuksen alentamispäätökset ovat olleet tärkeitä vakaan ja työllistävän kasvun saavuttamiselle. Kertomusvuotta koskevat uudet säästöpäätökset vähensivät valtion menoja 3 mrd mk, kun vuosien 1996-97 talousarvioissa toteutettiin yhteensä 18 mrd markan leikkaukset. Kertomusvuonna toteutetut ansiotuloverotuksen kevennykset vastasivat 5 mrd markkaa, kaikkiaan kevennykset vuosina 1996-98 vastasivat ilman inflaatiotarkistuksia 10 mrd mk, ja näillä on osaltaan varmistettu maltilliset tulopoliittiset sopimukset, jotka vakauttavat hintakehitystä ja turvaavat Suomen kansainvälistä kilpailukykyä sekä talouskasvua myös kertomusvuoden jälkeen.

Valtiontalous

Valtiontalouden hoito

Valtion talousarvion toteutumiseen ei kertomusvuoden aikana kohdistunut merkittäviä yllätyksiä. Talouskehitys osoittautui vuoden mittaan jonkin verran vahvemmaksi kuin vuoden 1998 talousarviota laadittaessa ennakoitiin. Valtion nettorahoitustarve aleni kertomusvuonna noin x mrd. markkaan.

Lähinnä yhteisöverotuoton sekä arvonlisäveron tuoton kasvun johdosta verotuloja kertyi noin 7 mrd. markkaa arvioitua enemmän. Valtion omistamien osakkeiden myynnistä syntyi xx mrd. markan lisätulo. Ripeän talouskasvun ansiosta työttömyysturvan määrärahojen tarve aleni nettomääräisesti aiemmin arvioidusta.

Kertomusvuoden aikana joitakin korkean korkotuoton omaavia valtion lainoja vaihdettiin uusiin lainoihin, jotka tuottavat sijoittajalle vallitsevan markkinakoron. Toimenpiteen tavoitteena on pienentää velanhoidon kokonaiskustannuksia pitkällä aikavälillä. Lainavaihtojen johdosta jäi ns. emissiovoittojen arvio toteutumatta, mikä lisäsi valtion velanhoidon menoja lähes 5 mrd. markalla varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Toisaalta tulevien vuosien korkokustannukset jäivät pienemmiksi.

Hallituksen koko vaalikauden keskeisenä tavoitteena on kestävän talouskasvun ja työllisyyden edistäminen ja valtiontalouden vakauttaminen. Hallitusohjelmassa

valtiontalouden tasapainottamistoimet mitoitettiin siten, että valtiontalouden alijäämää kyetään asteittain pienentämään ja velkaantuminen pysäyttämään vaalikauden aikana pitäen samalla kiinni verotuksen keventämistavoitteesta. Valtiontalouden vakauttamistavoitteessa on onnistuttu: valtiontalouden alijäämä on alentunut voimakkaasti ja valtiontalouden velkaantuminen suhteessa kokonaistuotantoon on jatkanut laskuaan kertomusvuoden aikana. Samalla kotitalouksien tuloihin kohdistuvaa verotusta on pystytty edelleen keventämään.

Valtiontalouden voimakkaaseen tasapainottumiseen vaikutti keskeisesti kertomusvuoteen ajoittuneiden kertaluonteisten tuloerien kasvu. Ilman kertaluonteisia eriä, euroalueen maiden keskinäisessä finanssipoliittikan valvonnassa käytettävillä käsitteillä tarkasteltuna, valtiontaloudessa oli edelleenkin alijäämä, joka oli suuruudeltaan yli 2 % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Vuoden 1998 talousarviossa jatkettiin hallitusohjelman lisäpöytäkirjan suunnitelman mukaisesti rakenteellisten menosäästöpäätösten toteuttamista. Vaalikauden alusta kertomusvuoden 1998 loppuun mennessä valtiontalouden rakenteellisia menosäästöjä oli toteutunut yli 20 mrd. markkaa eli noin 3½ prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Valtiontaloutta vakauttava finanssipoliittinen linja oli kertomusvuonna sopusoinnussa ripeän talouskasvun kanssa. Rakentamisen voimakkaan elpymisen takia asuntorakentamisen hintakehitystä vakautettiin porrastamalla asuntotuotantotukivaltuuden käyttöä ja asettamalla valtuuden käytön ehdoksi se, että valtion tukeman tuotannon kustannuskehitys säilyy maltillisena. Kertomusvuoden talousarvioon sisältyi myös rakenteellisia uudistuksia, joilla parannettiin talouden toimivuutta sekä työllistymisen ja työllistämisen kannustimia.

Agenda 2000:n rahoituskysymysten käsittely, EU:n vuoden 1999 budjetin valmistelu- ja toteuttamistoimet sekä valmistautuminen Suomen EU-puheenjohtajuuskauteen olivat keskeisimmät käsitellyistä valtiontalouteen liittyvistä EU-asioista. Uusien rahoituskehysten 2000-2006 ja uuden toimielinten välisen sopimuksen tekninen valmistelu sekä niihin liittyvien hallituksen kannanottojen valmistelutyö on vuoden 1998 aikana korostunut. Budjetti- ja rahoituskehysasioihin liittyvä yhteydenpito muiden jäsenmaiden kanssa on tiivistynyt.

Valtion kirjanpito on uudistettu 1.1.1998 lukien siten, että se sisältää talousarviokirjanpidon ohella myös liikekirjanpidon. Uudistukseen kuuluu myös valtion aloittavan taseen hyväksyminen, minkä valtioneuvosto teki 17.12.1998. Valtion aloittavan taseen loppusumma on noin 264 909,5 milj. mk.

Valtioneuvoston talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi keväällä valtion kiinteistöstrategian, jonka yleisenä tavoitteena on valtion omistajaohjauksen aktivoiminen ja yhdenmukaistaminen sekä pääoman tuoton parantaminen ja pääoman vapauttaminen. Strategian ja eduskunnalta saadun suostumuksen mukaisesti valtioneuvosto oikeutti valtiovarainministeriön perustamaan uuden osakeyhtiömuotoisen kiinteistökonsernin harjoittamaan kiinteistöliiketoimintaa. Uuteen yhtiöön siirretään valtion kiinteistöomaisuus, jota valtionhallinto ja valtionyhtiöt eivät tarvitse varsinaisessa toiminnassaan. Yhtiön strategiana on pitkäjänteisellä omistamisella ja kehittämällä parantaa kiinteistöihin sitoutuneen pääoman tuottoa. Kiinteistöstrategian mukaisesti vuoden 1999 alusta Valtion kiinteistölaitos aloitti toimintansa uusimuotoisena liikelaitoksena.

Valtion talousarviosta annettua lakia muutettiin kertomusvuonna siten, että talousarvion katteeksi voidaan valtion tilinpäätöksen valmistuttua ottaa määrä, joka vastaa enintään kolmannesta tilinpäätöksen osoittamasta varainhoitovuoden lopun kumulatiivisesta ylijäämästä. Lainmuutoksen nojalla otettiin vuoden 1999 talousarviossa kumulatiivista ylijäämää tuloina käyttöön 1,7 mrd. markkaa.

Budjettitalouden lainanotto

Valtioneuvosto sai vuodelle 1998 valtuudet 17,5 mrd markan nettolainanottoon, siten että pitkäaikaisia valtiolainoja voitaisiin ottaa bruttomääräisesti yhteensä 96,5 mrd markalla ja lyhytaikaisen alle 12 kk pituisten lainojen määrä saisi olla enintään 50 mrd mk.

Nettolainanotto toteutui huomattavasti valtuuksien määrää vähäisempänä, kun valtion lainanottotarve mm. yksityistämistulojen myötä pieneni. Nettomääräisesti valtio lainasi 6,3 mrd mk.

Bruttolainanoton kokonaismäärä oli 83,2 mrd mk. Ulkomaisen bruttolainanoton osuus oli 20,9 mrd mk ja kotimaisen 62,3 mrd mk. Lyhytaikaisen alle 12 kuukauden pituisten lainojen määrä oli vuoden lopussa 15,3 mrd mk. Markkamääräisen lainanoton painopiste oli pitkäaikaisissa sarjaobligatioissa. Ulkomainen lainanotto koostui pääosin saksanmarkka-, ecu- ja euromääräisistä lainoista, joilla valmistaututtiin lähestyvään valuuttaunioniin. Vuoden 1999 alkaessa valuuttamääräisten lainojen osuus kokonaisvelasta oli 14,5 %.

Pitkäaikaisia lainoja konvertoitiin yhteensä 23,7 mrd markalla. Konversioissa muokattiin lainasalkun rakennetta haluttuun suuntaan vaihtamalla vanhoja lainoja uusiin ennen näiden erääntymistä.

Verotus

Tuloverotus

Hallitus antoi keväällä 1998 esitykset vuoden 1999 tuloveroasteikoksi ja muiksi tuloveroperusteiden muutoksiksi. Asteikkotarkistukset, tulonhankkimisvähennyksen ja kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen korotus sekä sairausvakuutusmaksun alentaminen pienentävät työhön kohdistuvia veroja vuonna 1999 yhteensä 3,8 miljardilla markalla. Koko hallituskaudella nämä verot alentuvat runsaalla 16 miljardilla markalla.

Myös eräitä muita tuloverotusta koskevia muutoksia toteutettiin. Asunnon ja työpaikan välisten matkojen vähennyksen ylärajaa korotettiin 3 000 markalla 23 000 markkaan ja vähennyksen omavastuuosuutta pienennettiin osan vuodesta työttöminä olleilta. Lisäksi työnantaja voi jatkossa korvata myös matkat niin sanottuun toissijaiseen työpaikkaan, jos työntekijällä on useampia vakituisia työpaikkoja saman työnantajan palveluksessa. Vähäiset, enintään 3 000 markan suuruiset valuuttakurssivoitot säädettiin verovapaiksi.

Elinkeinoverotuksessa irtaimen käyttöomaisuuden enimmäispoistoprosentti alennettiin 30 prosentista 25 prosenttiin. Kehitysalueiden veronhuojennuksia jatkettiin. Peiteltyn osingonjakoon kohdistunut kaksinkertainen verotus poistettiin sallimalla yhtiöveron hyvitys myös peitellystä osingosta.

Arvonlisäverotus

Yhteisölainasäädännön edellyttämät verokantarakenteen muutokset (1265/1997) tulivat voimaan vuoden 1998 alusta. Kolmannelta alennetusta verokannasta luovuttiin korvaamalla aikaisemmat 6 ja 12 prosentin verokannat uudella 8 prosentin verokannalla. Elintarvikkeisiin ja rehuihin väliaikaisesti sovellettu 17 prosentin

verokanta säädettiin pysyväksi. Samalla henkilöstöruokailun veron perustetta koskevia säännöksiä tarkistettiin.

Kertomusvuonna arvonlisäverolakia muutettiin siten, että henkilöautojen vähennysrajoitus ulotettiin koskemaan myös henkilökuljetusominaisuuksiltaan henkilöautoja vastaavia kaksikäyttöautoja. Muutos tuli voimaan vuoden 1999 alusta.

Kertomusvuonna osallistuttiin Euroopan yhteisön lainsäädäntötyöhön ja erilaisten sisämarkkinoiden toimivuutta parantamaan pyrkivien direktiiviehdotusten valmisteluun.

EY:n neuvosto hyväksyi lokakuun 12 päivänä 1998 sijoituskullan arvonlisäverokohtelua yhdenmukaistavan direktiivin, joka vapauttaa verosta sijoituskullan luovutukset. Direktiivi on saatettava voimaan kansallisessa lainsäädännössä vuoden 2000 alusta.

Valmiste- ja ympäristöverot sekä tieliikenteen verotus

Polttoaineista ja sähköstä kannettavaa lisäveroa korotettiin kertomusvuoden aikana noin 24 prosentilla liikennepolttoaineiden kokonaisverorasitusta kuitenkin muuttamatta. Muutoksen arvioitiin lisäävän valtion verotuloja miljardilla markalla. Energiaverotukseen sisällytettiin energiantensiivisen teollisuuden verotuki. Samalla maakaasun veronalennus säädettiin pysyväksi ja tuulivoimalla tuotetun sähkön verotukea nostettiin. Vuoden 1999 alusta voimaan tulleella lailla korotettiin lisäksi kasvihuoneiden verotukea. Alennettuun verotasoon oikeutetun reformuloidun bensiinin laatuvaatimuksia kiristettiin.

EU:n aloitteesta kartoitettiin valmisteveropetosten ehkäisemiseen tähtäviä keinoja, joiden valossa myös kansallisia verosäännöksiä muutettiin vuoden 1999 alusta voimaan tulleella valmisteverotuslain muutoksella. Kertomusvuonna annettiin hallituksen esitys arvonlisä- ja valmisteverolainsäädännön muuttamiseksi siten, että Euroopan yhteisön lainsäädännön edellyttämät jäsenvaltioiden väliseen matkustajaliikenteeseen liittyvän verovapaan myynnin päättymistä koskevat muutokset toteutettaisiin Suomen kansallisessa lainsäädännössä. Kertomusvuoden aikana valmistauduttiin lisäksi makeisveron poistamiseen.

Jäteveroon liittyviä kysymyksiä selvittävän työryhmän työskentelyä jatkettiin. Työryhmän aloitteesta täsmennettiin jäteverolain säännöksiä ja laajennettiin hyödynnettävien jätteiden verovapautta vuoden 1999 alusta.

Käytettyjen ajoneuvojen verotuksessa myönnettävä ikähyvytys muutettiin vastaamaan tarkemmin ajoneuvon iän myötä tapahtuvaa arvon alenemista. Samalla helpotettiin ns. museoajoneuvojen uudelleen rakentamiseen liittyviä verotussäännöksiä. Autoverolain muutos tuli voimaan tammikuussa 1999.

Vakiintuneeseen huojennuskäytäntöön perustuen neste- ja maakaasukäyttöiset kuorma- ja linja-autot vapautettiin moottoriajoneuvoveron lisäverosta vuoden 1999 alusta. Parhaimman saatavilla olevan ajoneuvotekniikan varmistamiseksi edellytykseksi asetettiin kuitenkin tietty ympäristöperusteinen päästöraja. Vuotuisen ajoneuvoveron palauttamista koskevia säännöksiä tarkistettiin.

Verotusmenettely

Verotusmenettelyä on uudistettu siten, että verotuksen oikaisulautakunnat muutettiin kuntakohtaisista lautakunnista virastokohtaisiksi. Lisäksi oikaisulautakunnan puheenjohtajan ja jäsenten kelpoisuusvaatimuksia on tiukennettu riittävän asiantun-

temuksen varmistamiseksi lautakuntien toiminnassa.

Verovelvollisten oikeusturvan parantamiseksi säännökset verotusmenettelyssä noudatettavista yleisperiaatteista on otettu lakiin. Muutokset koskevat muun muassa verovelvollisen luottamuksen suojaa ja viivästyseuraamusten kohtuullistamista.

Rahoitusmarkkinat

Rahoitusmarkkinoiden tila

Suomen talouden myönteiseen kehitykseen liittyivät pankkisektorin tilanteen merkittävä kohentuminen ja rahoituslaitosten sekä pörssien rakennemuutos. Lyhyet markkinakorot nousivat lievästi syksyllä, mutta pankkien uusien luottojen korot säilyivät matalina. Markkaluottojen kasvu jäi laimeaksi ja osakekurssien nousu jatkuu. Aasian rahoitusmarkkinoiden epävakaudet eivät kertomusvuonna aiheuttaneet merkittäviä vaikutuksia Suomen rahoitusmarkkinoilla.

Suomen Pankki

Eduskunta hyväksyi kertomusvuonna Suomen Pankkia koskevien säännösten kokonaisuudistuksen, joka perustui mm. Euroopan talous- ja rahaliiton toisen vaiheen vaatimuksiin. Suomen Pankin ensisijainen tavoite on vuoden 1999 alusta turvata vakaa rahan arvo. Hoitaessaan rahapolitiikkaan liittyviä tehtäviään Suomen Pankki ei saa miltään ulkopuoliselta taholta pyytää tai ottaa vastaan toimintaansa koskevia määräyksiä.

Laissa korostetaan pankkivaltuuston asemaa valvontaelimenä ja hallinnollisten päätösten tekijänä. Rahapolitiikkaa koskevat päätökset tekee yksin Suomen Pankin johtokunta.

Talletussuoja

Talletussuojaa koskevat säännökset uudistettiin vuoden 1998 alussa voimaan tulleilla lainmuutoksilla. Tallettajien saamisten turvaamiseksi perustetaan talletussuojarahasto, johon kaikkien talletuspankkien on kuuluttava. Yhteisvastuullisen rahaston tehtävänä on yksinomaan tallettajien saamisten turvaaminen yksittäisen talletuspankin joutuessa maksukyvyttömäksi. Korvauksen yläraja on 150 000 markkaa tallettajaa ja pankkia kohti.

Pankkien vakuutusrahastot voivat jatkaa toimintaansa laissa säädetyllä tavalla. Niillä ei kuitenkaan ole enää tehtävänänsä talletusten turvaamista ja niiden jäsenyys on pankeille vapaaehtoinen.

Pankkituki

Julkista pankkitukea on myönnetty kertomusvuoden loppuun mennessä nettomääräisesti 57,6 mrd. markkaa, josta maksettua tukea on 42,6 mrd. markkaa ja takauksia 15 mrd. markkaa. Vuoden aikana palautui maksettua pankkitukea siten, että budjettitalouteen valtion talletuspankkeihin vuonna 1992 tekemän alkujaan n. 8 mrd. markan pääomasijoituksesta oli maksamatta takaisin noin 0,6 mrd. markkaa.

Valtioneuvosto päätti 20.11.1998 Yrityspankki Skop Oyj:n asettamisesta vapaaehtoiseen selvitystilaan. Skopin ylimääräinen yhtiökokous teki asiasta päätöksen 30.12.1998.

Kansainväliset rahoituslaitokset

Suomi on toiminut Maailmanpankissa kertomusvuonna pohjoismaalais-balttilaisen äänestysryhmän koordinaattorina ja pitänyt hallussaan johtokuntapaikkaa. Nämä tehtävät jatkuvat vuoteen 2000 saakka.

Kansainvälisten rahoituslaitosten toiminnassa on vuoden aikana korostunut globaaleiksi levinneiden rahoitusmarkkinahäiriöiden torjunta ja lievittäminen. Kriisien hallitsemiseksi ja niiden leviämisen estämiseksi Maailmanpankki, IMF ja alueelliset kehityspankit myönsivät suuria lainapaketteja vaikeuksissa oleville maille. Aasian maista kohteina olivat Thaimaa, Etelä-Korea ja Indonesia, ja Latinalaisesta Amerikasta Brasilia ja Argentiina. Myös Venäjää luototettiin, mutta Maailmanpankin ja IMF:n ohjelmat pysäytettiin, kun Venäjän hallitus ei onnistunut toteuttamaan ennalta sovittuja talousuudistuksia. IMF:n jäsenosuuksia korotettiin kertomusvuonna. Lisäksi IMF:ssä otettiin käyttöön NAB-järjestely (New Arrangements to Borrow), joka lisää IMF:n mahdollisuuksia luotonantoon.

Suomi toimi Euroopan Investointipankissa (EIP) vuosikokoukseen 4.-5.6.1998 asti pankin valtuuston puheenjohtajana. Vuosikokouksessa valtuusto päätti korottaa pankin pääomaa 62 miljardista ecusta 100 miljardiin ecuun pankin tulevaisuuden toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi. Pääomankorotus rahoitetaan pankin varannoista.

Venäjän talouden kriisi on ratkaisevassa määrin leimannut Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin (EBRD) toimintaa vuonna 1998. Venäjän osuus pankin lainasitoumuksien kokonaismäärästä on viime vuosina ollut noin kolmasosa. Huomattavia sitoumuksia on tehty erityisesti maan rahoitussektorille. Vuoden 1998 aikana EBRD on joutunut tekemään luottotappiovarauksia noin 180 miljoonan ecun arvosta Venäjän tilanteen johdosta. Pankin tulos vuodelta 1998 on noin 150 miljoonaa ecua tappiollinen.

Kertomusvuonna Pohjoismaiden valtiovarainministerit päättivät hyväksyä Pohjoismaiden investointipankkia koskevan uuden sopimuksen, jonka avulla pankin oikeudellista asemaa vahvistetaan. Suomen ja pankin välille on neuvoteltu myös isäntämaasopimus. Valtiovarainministerit hyväksyivät myös Pohjoismaiden investointipankin pääomankorotuksen sekä pankin projekti-investointijärjestelmän enimmäismäärän nostamisen.

Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka

Kertomusvuonna olivat valtionhallinnossa voimassa työmarkkinain keskusjärjestöjen 12.12.1997 allekirjoittaman tulopoliittisen sopimuksen mukaiset keskus- ja virastotason virka- ja työehtosopimukset.

Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan kynnyskysymykset ja keskeiset linjaukset, jotka oli selvitetty perusteellisesti vuoden 1997 aikana valtiotyönantajan ja valtion henkilöstön keskusjärjestöjen yhteistyönä, sisällytettiin valtioneuvoston 16.4.1998 antamaan periaatepäätökseen Laadukkaat palvelut, hyvä hallinto ja vastuullinen kansalaisyhteiskunta. Keskeisenä periaatteena on turvata valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan kilpailukykyisyys, oikeudenmukaisuus ja vastuullisuus. Henkilöstön aseman järjestämisestä valtionhallinnon organisaatiomuutostilanteissa valtioneuvosto teki periaatepäätöksen 14.5.1998.

Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan vaikuttavuudesta teetettiin riippumat-

toman arviointiryhmän selvitys ja valmisteltiin ehdotukset arviointi- ja seuranta-järjestelmän kehittämiseksi.

Eräistä opetusalan eläkejärjestelyistä ja valtion eläkerahastosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta annetuilla laeilla (662-663/1998) järjesteltiin valtion eläketurvan piiriin kuuluvien oppilaitosten henkilöstön eläke-etuudet koulutusta koskevan lainsäädännön uudistuksen yhteydessä. Kyseiseen henkilöstöön kohdistuvan työnantajan eläkemaksun suuruus tarkistettiin.

Suomen vuoden 1999 EU-puheenjohtajuusvalmennukseen osallistui kaikkiaan yli 1 400 virkamiestä, joista varsinaisissa asiantuntijatehtävissä toimii yli 900 henkilöä ja erilaisissa tukitehtävissä noin 500 henkilöä.

Hallinnon kehittäminen

Kertomusvuonna valmistuivat ehdotukset valtioneuvoston hallintopolitiikan linjauksiksi, jotka hallitus hyväksyi periaatepäätöksellään 16.4.1998. Päätöksessä painotetaan kansanvaltaisen päätöksentekojärjestelmän vahvistamista ja se sisältää valtioneuvoston työn kehittämistä koskevia sekä organisaatio-, ohjaus-, omistaja-, henkilöstö- ja palvelustrategioita.

Uudistusten lähtökohtana on hyvinvointiyhteiskunnan peruspalvelujen turvaaminen koko maassa. Julkisten palvelujen laatua ja saatavuutta parannetaan edelleen. Tavoitteena on luoda edellytyksiä sille, että valtio, kunnat ja kansalaisjärjestöt voivat toimia entistä enemmän yhdessä kansalaisille tärkeiden palvelujen tuottamisessa. Valtioneuvoston asemaa politiikan johtajana lujitetaan vahvistamalla ministeriöiden poliittisia johtamisedellytyksiä sekä kehittämällä ohjaus-, arviointi-, seuranta- ja vastuujärjestelmiä. Ministeriöiden rakennetta uudistetaan ja jatketaan keskushallinnon uudistuksia sekä tehostetaan valtion markkinaehtoisten tehtävien ohjausta.

Kertomusvuonna julkaistu julkisten palvelujen laatustrategia sisältää suosituksia ja periaatteita julkisten palvelujen tehokkuuden ja asiakaslähtöisyyden toteuttamiseksi. Valmistuneessa julkisten palvelujen laatua ja kilpailukykyä koskevassa selvityksessä analysoidaan julkisten palvelujen laadun nykytilaa, asiakaslähtöisyyden luonnetta ja innovaatiotoimintaa sekä hahmotetaan palvelujen tulevaisuudennäkymiä.

Hallitus asetti periaatepäätöksessään 5.2.1998 sähköisestä asioinnista, palvelujen kehittämisestä ja tiedonkeruun vähentämisestä tavoitteet sähköisen asiakirjan ja allekirjoituksen sekä henkilökortin käyttöönotolle. Henkilön sähköiseen tunnistamiseen liittyvää valmistelu- ja kehittämistyötä jatkettiin päätöksen linjausten mukaisesti.

Kertomusvuonna käynnistettiin hallituksen hallintopolitiikan linjauksia koskevassa periaatepäätöksessä edellytetty selvitys välillisen julkisen hallinnon asemasta sekä asetettiin valtionhallinnon arviointitoiminnan kehittämistä koskeva hanke, jossa selvitetään muun muassa tulosohjauksen vaatimaa arviointitiedon tarvetta sekä tehdään ehdotuksia arviointitoiminnan laadun parantamiseksi. Vuosituhannen vaihtumiseen liittyvien tietojärjestelmäongelmien ratkaisemista edistämään asetettiin yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on osaltaan vaikuttaa siihen, että tarvittavat korjaus- ja muutostoimenpiteet tehdään tietojärjestelmiin ajoissa.

Säädösvalmistelun laadun ja vaikutusten arvioinnin kehittämistä jatkettiin. Kertomusvuonna valmistui valtiovaraministeriön ja oikeusministeriön yhteistyönä Suomen tarkastuslista OECD:n vuonna 1995 antaman sääntelyn laadun parantamis-

ta koskevan suosituksen täytäntöönpanoksi.

Hallinnon kehittämisen ministerityöryhmä käsitteli kertomusvuonna valtioneuvoston hallintopolitiikan linjauksia koskevien ehdotusten ohella useita merkittäviä hallinnon kehittämisehdotuksia eri hallinnonaloilta. Valtiovarainministeriön hallinnon kehittämisosasto toimii ministerityöryhmän sihteerinä.

Opetusministeriö

Vuoden 1998 aikana opetusministeriön toimintaympäristö kansainvälistyi edelleen. Ministeriö valmistautui vuoden 1999 jälkipuoliskon EU-puheenjohtajuuteen. Vuoden 1997 joulukuun alussa voimaan tullut ministeriön organisaatiouudistus antaa entistä paremmat edellytykset hoitaa maamme koulutus- ja kulttuuripoliitiikkaa. Ministeriön toimialan painopisteinä kertomusvuonna olivat muun muassa työllisyyden edistäminen, nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja nuorten elinolojen parantaminen, tutkimusrahoituksen lisäysohjelman toimeenpano, ammattikorkeakoulu-uudistuksen toimeenpanon jatkaminen, elinikäinen oppiminen, koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistus sekä koulun ja kulttuurin yhteistyömuotojen kehittäminen.

Tietostrategiaohjelman toimeenpanoa jatkettiin kohdentamalla ohjelman mukaisiin tarkoituksiin 265 milj. markkaa. Valtaosa määrärahoista käytettiin edelleen teknisen infrastruktuurin rakentamiseen koulutus- ja tutkimuslaitoksissa, arkistoissa, kirjastoissa ja museoissa. Tuettiin kuntien kirjastojen verkkoyhteyksien kehittämistä, verkkoaineistojen tuottamista sekä valtakunnallisia ja maakunnallisia verkkopalvelujen asiantuntijapalveluja. Tieto- ja lisättiin. Lisäksi tuettiin tietoverkkoja hyödyntävien oppimisympäristöjen, uusien sisältötuotteiden ja verkkopalveluiden kehittämistä sekä opettajankoulutusta.

Koulutus- ja tiedepoliitiikka

Yleissivistävä koulutus

Vuoden 1998 yleissivistävän koulutuksen erityisinä painopisteinä ovat olleet koululainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvien asetusten valmistelu, koulutuksen järjestämislupien uusiminen, koulutuksen arvioinnin ja oppilasarvioinnin kehittäminen sekä toiminnassa olevien opetuksen kärkihankkeiden (LUMA, Kimmoke, kansainvälisyys ja tietostrategia) täydentäminen koulun ja kulttuurin yhteistyöhankkeilla ja kestäväan kehityksen kärkihankkeilla. Kertomusvuoden aikana on käynnistetty myös peruskoulun oppilaiden itsetunnon ja elämänhallinnan kehittämisen hanke.

Ammatillinen koulutus

Koulutuksen lainsäädännön ja siihen liittyvien normipäätösten uudistamisen tavoitteena on tarjota hyvät edellytykset ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi. Kehittämis- ja reagointivastuun siirtäminen laajasti koulutuksen järjestäjille korostaa oppilaitosten ja niiden ylläpitäjien vastuuta ja aktiivista roolia työelämän osaamistarpeiden huomioonottamisessa.

Ammatillisen koulutuksen suunnittelun ja siihen liittyvän ennakkoinnin tehostamiseksi koulutustoimikuntajärjestelmä uudistettiin ja siirrettiin opetushallituksesta toimimaan opetusministeriön yhteydessä 1.1.1998 lukien. Samalla toimikuntien toiminta-aluetta laajennettiin kattamaan ammatillisesti suuntautunut koulutus kaikilla koulutuksen tasoilla. Päätettiin ammatillisen koulutuksen vuosina 1999-2001 toteutettavasta tutkintouudistuksesta, jolla pyritään parantamaan työelämään siirtymistä välittömästi tutkinnon suorittamisen jälkeen, turvaamaan liikkuvuutta ja joustavaa siirtymistä työmarkkinoilla tehtävästä toiseen sekä korostamaan työelämän edellyttämää ammattitaitoa.

Oppisopimuskoulutuksen laajentaminen on jatkunut. Oppisopimuskoulutuksena järjestetään sekä nuorille että aikuisille tarkoitettua peruskoulutusta ja lisäkoulutusta. Kertomusvuonna ammatilliseksi peruskoulutukseksi laskettavia oppisopimuksia oli lähes 21 700.

Ammatti korkeakou lut

Ammattikorkeakouluopetusta annettiin 20 vakinaisessa ja 12 väliaikaisessa ammattikorkeakoulussa. Valtioneuvosto myönsi toimiluvan neljälle uudelle ammattikorkeakoululle, joiden toiminta vakinaisena käynnistyy elokuussa 1999. Ammattikorkeakoulujen vakinaistaminen on tarkoitus saattaa loppuun vuonna 1999.

Opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen tavoite- ja tulosneuvotteluista laadittiin sopimukset, joihin sisältyivät ammattikorkeakoulujen yhteiset tavoitteet sekä ammattikorkeakoulukohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet keskeisillä painopistealueilla. Vakinaisille ammattikorkeakouluille osoitettava harkinnanvarainen hankerahoitus kohdistettiin erityisesti uudistuksen onnistumisen turvaamisen kannalta keskeisille osa-alueille: opettajien ja muuhun henkilöstön kehittämiseen, kansainvälistämiseen, kirjasto- ja tietopalveluihin, tietostrategian toteuttamiseen sekä ura- ja rekrytointipalveluihin.

Yliopistot

Yliopistojen toiminnan korkeaa laatua edistettiin mm. tukemalla tutkimuksen ja taiteellisen toiminnan huippuyksiköitä ja koulutuksen laatuyksiköitä sekä tehostamalla arviointia. Yliopistojen perusrahoituksen taso säilytettiin ja lisärahoitusta kohdennettiin valtakunnallisiin kehittämisohjelmiin. Tutkimusrahoituksen lisäysohjelman toteutettiin laajentamalla tutkijakoulutusta ja lisäämällä matemaattis-luonnontieteellisten ja teknillisten alojen asiantuntijakoulutusta sekä yliopistojen tutkimusedellytyksiä, tietopalveluita ja tietoverkkoja.

Tietoteollisuuden tarvitseman koulutuksen ja -tutkimuksen lisätoimenpideohjelma käynnistettiin yliopistoissa laajentamalla pysyvää koulutustarjontaa ja aloittamalla nopeavaikutteista muuntokoulutusta sähkö-, tietotekniikka-, elektroniikka-, tietoliikenne- ja tietojenkäsittelyaloilla. Matematiikan ja luonnontieteiden osaamista sekä koulutuksen kansainvälistymistä edistettiin ja voimavaroja kohdennettiin kehittämishankkeisiin. Opetusministeriön työryhmä selvitti opetuksen kehittämiseen ja opintojen tehostamiseen liittyviä kysymyksiä.

Yliopistojen toimintaedellytykset paranivat uuden yliopistolainsäädännön tultua voimaan vuonna 1998. Yliopistolaitoksen tulosohjauksessa siirryttiin kolmivuotiseen sopimuskautteen. Toimintamenobudjetin määräytymisperusteita kehitettiin edelleen ja jatkettiin asteittaista siirtymistä laskennalliseen perusrahoitukseen. Yliopistot jatkoivat profiloitumistaan ja rakenteellista kehittämistään sekä laativat toimintastrategioitaan. Erityisesti selvitettiin yliopistojen ulkoisen toiminnan strategioiden merkitystä tiedon ja osaamisen hyödyntämisessä. Yliopistojen kansainvälisiä arviointeja jatkettiin Korkeakoulujen arviointineuvoston ohjelman mukaisesti. Vuonna 1998 valmistui mm. Itä-Suomen yliopistojen vaikuttavuuden arviointi.

Aikuiskou lutus

Osana koululainsäädännön uudistusta toteutettiin lait ammatillisesta aikuiskoulutuksesta ja vapaasta sivistystyöstä sekä uudistettiin tarvittavilta osin koulutuksen järjestämisluvut sekä rahoitus- ja koulutustehtäväpäätökset. Elinikäisen oppimisen strategian jatkotoimenpiteet valmisteltiin komitean esitysten pohjalta.

Lääninhallitusten hoitamaa ammatillisen lisäkoulutuksen hankintajärjestelmää kehitettiin rahoituslain ja eduskunnan lausumien mukaisesti. On panostettu hankintahenkilöstön osaamiseen, luotu seuranta- ja palautejärjestelmä, tehostettu työvoima- ja koulutustarpeiden ennakointia sekä laajennettu hankintatoiminta kattamaan myös yliopistot, ammattikorkeakoulut ja musiikkioppilaitokset.

Valmistettiin suunnitelma ammattikorkeakoulujen jatkotutkintojen kehittämishankkeeksi. Opetushenkilökunnan lisäkoulutusohjelma toteutettiin yhteistyössä opetushallituksen ja lääninhallitusten kanssa. Käynnistettiin ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön opetus- ja muun henkilökunnan osaamistason parantamiseen tähtäävät tutkimus-, kehittämis- ja valmennusohjelmat. Valmisteltiin suunnitelma yrittäjyysosaamisen vahvistamisesta. Hoidettiin maahanmuuttajien koulutusta koskevat aktiviteetit aikuiskoulutuksen osalta. Kansallisen ikäohjelman opetusministeriön vastuulla oleva osuus hoidettiin.

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen erikoistumisopintojen valtakunnallinen rekisteri ja laadunvarmistuksen hoito on järjestetty Korkeakoulujen arviointineuvoston yhteyteen, joka myös valmisteli suunnitelman aikuiskoulutuksen arviointistrategiaksi.

Tiedepolitiikka

Vuosia 1997-1999 koskevan tutkimusrahoituksen lisäysohjelman toimeenpanoa jatkettiin tavoitteena kansallisen innovaatiojärjestelmän toiminnan tehostaminen taloutta, yritystoimintaa ja työllisyyttä tukevalla tavalla. Opetusministeriön toimialalla lisääntyvä tutkimusrahoitus on kohdennettu Suomen Akatemialle ja yliopistolaitokselle. Tutkimusrahoitusta on suunnattu strategisille tutkimuksen aloilla käynnistettäviin tutkimusohjelmiin, tutkijakoulutuksen laajentamiseen ja muuhun tutkijanuran kehittämiseen, tutkimuksen huippuyksiköiden vahvistamiseen ja kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön. Lisäksi on suunnattu voimavaroja yliopistojen tutkimusedellytysten kehittämiseen ja kansallisen tutkimusjärjestelmän perusrakenteiden kehittämiseen tutkimuksen tietoverkkojen ja tietopalvelujen osalta.

Kulttuuripolitiikka

Kulttuuritoimi

Inarin saamelaismuseon uudisrakennus avattiin yleisölle keväällä ja museo nimettiin valtakunnalliseksi erikoismuseoksi vuoden 1999 alusta lukien. Museoiden peruskorjaushankkeiden vauhdittaminen jatkui, kun museoiden korjaushankkeita tuettiin valtioneuvoston työllisyysohjelman mukaisella julkisten rakennusten peruskorjausmäärärahalla 14 milj. markalla. Laki kulttuuriesineiden maastaviennistä annettiin syksyllä eduskunnalle. Asetettiin toimikunta laatimaan uutta museopoliittista ohjelmaa.

Uusi kirjastolaki tuli voimaan vuoden 1999 alussa. Kirjastopalvelujen laadun arviointijärjestelmiä on kehitetty yhteistyössä lääninhallitusten, Kuntaliiton ja kuntien kanssa. Lukuharrastuksen edistämisen tukitoimia on rahoitettu avustuksin. Kirjastorakentamista ja kirjastoautohankintoja on rahoitettu valtionosuuksin. Alueellisen elokuvatoiminnan kehittämistyöryhmä toteutti laajan kartoitus- ja selvitystyön. Elokuvien ennakkotarkastustoimikunta jätti mietintönsä, jonka pohjalta laaditaan lakiehdotusta. Audiovisuaalisen tuotannon ja kulttuurin edellytyksiä kehitettiin tiiviissä yhteistyössä alan suomalaisten toimijoiden kanssa. Suomen ulkomailla toimivien kulttuuri-instituuttien arviointiprosessin osana julkaistiin instituutteja esittelevä teos.

Digitaalisen teknologian vaatimien uudistuksien valmistelua tekijänoikeuslainsäädäntöön jatkettiin. Suomi osallistui aktiivisesti Euroopan yhteisöjen direktiiviehdotusten käsittelyyn ja uusia kansainvälisiä sopimuksia koskevat neuvottelut vuoden 1998 aikana Maailman henkisen omaisuuden järjestössä WIPO:ssa ovat tapahtuneet Suomen puheenjohtajana.

Taide

Toimintavuoden aikana oli monia maamme kulttuuri- ja taide-elämään liittyviä juhlatahtumia; Suomenlinnan 250-vuotisjuhlatahtumat, Alvar Aallon syntymän 100-vuotisjuhlatahtumat niin kotimaassa kuin myös laajasti maamme rajojen ulkopuolella. Maamme nykytaiteen edistämisen kannalta oli merkittävää Nykyaikaisen museon Kiasman toiminnan käynnistyminen. Toimialan strategista ohjausta on vahvistettu hyväksymällä valtioneuvoston toimesta arkkitehtuuripoliittinen ohjelma. Lisäksi on käynnistetty muotoilupoliittisen ohjelman valmistelutyö.

Nuorisotoimi

Nuorten elinolojen parantamisessa ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä tuettiin 240 nuorten työpajaa 21 milj. markalla. Kehitettiin seikkailu- ja elämyspedagogiikan soveltamista nuorisotyöhön mm. osana valtakunnallisten nuorisokeskusten toimintaa sekä suunniteltiin laajaa koululaisten iltapäivätoiminnan organisointia yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa. Nuorten kansalaistoiminnan kehittämiseksi selvitettiin nuorten järjestökiinnittyneisyyttä. Nuorisotoimessa on johdonmukaisesti pyritty toteuttamaan EU-politiikkaamme liittyvää pohjoisen ulottuvuuden strategiaa ja osana tätä politiikkaa on kehitetty nuorisotoimen rakenteita Barentsin alueella sekä edistetty Itämeren alueen nuorisoyhteistyötä.

Liikunta

Kertomusvuonna opetusministeriön asettama työryhmä teki esityksen alueellisten liikuntajärjestöjen tulosohjausjärjestelmästä. Osana koululainsäädännön kokonaisuudesta uudistettiin valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annettu lainsäädäntö.

Opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteinen vuonna 1995 aloittama terveyttä edistävän liikunnan ohjelma "Kunnossa Kaiken Ikää" on luonut onnistuneesti uutta perustasolta suuntautuvaa kuntoliikuntakulttuuria sekä täysin uutena elementtinä liikunta-, terveys- ja sosiaalitoimen käytännön yhteistyötä kuntatasolla. Kansainvälisessä toiminnassa jatkettiin eurooppalaista yhteistyötä liikunta-alalla. Kahdensivuisessa yhteistyössä painotettiin työllisyyteen, tasa-arvoon ja koulutukseen liittyviä kysymyksiä asiantuntijavaihdon avulla. Tuettiin Helsingin hakemusta isännöidä vuoden 2006 talviolympiakisoihin (Helsinki 2006-hanke).

Kirkollisasiat

Valtioneuvosto asetti 1.10.1998 komitean, jonka tulee tehdä ehdotus uudeksi uskonnonvapauslainsäädännöksi 30.9.2000 mennessä.

Maa- ja metsätalousministeriö

Vuoden 1998 toimintaa leimasi Agenda 2000 selontekoon liittyvä EU:n maatalouspolitiikan ja rakennerahastopolitiikan uudistuksen valmistelu. Uudistuksen myötä EU:n kokonaan rahoittamat tulotuet ja osittain rahoittamat ohjelmaperusteiset tuet ja rakennetuet uudistuvat vuodesta 2000 lähtien. Tarkoituksena on kehittää koko unionin alueelle monimuotoisen, kestävän ja kilpailukykyisen maatalouden eurooppalainen malli. Suomi on kaikilla tasoilla pyrkinyt vaikuttamaan tulevan maatalouspolitiikan linjauksiin siten, että maatalouden toimintaedellytykset ja kilpailukyky voidaan jatkossa turvata myös Euroopan pohjoisilla alueilla. Suomen erityisongelmien osalta lopulliset ratkaisut ajoittunevat kuitenkin vasta neuvottelujen loppuvaiheeseen.

Myös EU:n yhteisen kalastuspolitiikan ja rakennepolitiikan uudistukset olivat käynnissä.

Kertomusvuonna valmisteltiin vuoteen 2010 ulottuva kansallinen metsäohjelma metsäpoliittisiksi linjauksiksi. Ohjelma käsitellään hallituksessa vuoden 1999 alussa.

Eläintautitilanne sekä elintarvikehygieninen tilanne säilyivät Suomessa pääosin hyvinä. BSE-taudin EU:ssa aiheuttama kriisi ja eräiden helposti leviävien eläintautien EU:n alueella aiheuttamat ongelmat korostivat edelleen tarvetta tehostaa valmiuksia eläintautien vastustamisessa.

Maa- ja puutarhatalous ja maaseutu

Rahastokaudella 2000-2006 luonnonhaittakorvaus, maatalouden ympäristötuki, pellonmetsitys ja varhaiseläkkeet ovat osa laadittavaa horisontaalista maaseutusuunnitelmaa. Näiden ohjelmaperusteisten tukien valmistelu aloitettiin laajapohjaisissa työryhmissä kesällä 1998. Ohjelmia laadittaessa otetaan huomioon nykyisistä ohjelmista saadut kokemukset ja maatalouden ympäristötuen osalta lisäksi eri tahoja laajasti edustavan maatalouden ympäristöohjelman seurantatyöryhmän havainnot. Seurantatyöryhmän loppuraportin mukaan ympäristötukijärjestelmä on voimassaolokautanaan muuttanut viljelykäytäntöjä merkittävästi ympäristölle edulliseen suuntaan.

Vuonna 1996 artiklan 141 perusteella neuvotellut A- ja B-tukialueiden kotieläintalouden ja puutarhatalouden tuet päättyvät vuoden 1999 lopussa. Näiden tulotukien, kuten myös korotettujen investointitukien, jatkosta neuvotellaan EY:n komission kanssa ennen siirtymäkauden päättymistä. Vuonna 1998 aloitettu tekninen valmistuminen tuottaa tausta-aineistoa neuvottelutavoitteiden laatimista varten.

Hallitusohjelman mukaisten maatalouden budjettisäästöjen toteuttamisen vuoksi maa- ja puutarhatalouden kansallisia tukia ei voitu maksaa komission päätösten sallimaa määrää. Kertomusvuonna maa- ja puutarhatalouden tulotukia maksettiin yhteensä 8,5 mrd markkaa, josta EU:n osuus oli 2,9 mrd markkaa (34 %). Maatalouden interventiorahaston kautta ohjattiin vientitukia elintarviketeollisuudelle sekä eräitä muita ns. markkinatukia yhteensä 820 milj. mk.

Tuotannon arvonnäkökulman kasvattamiseksi ministeriö on valmistellut tuotannon laatustrategian perusteet ja käynnistänyt koko elintarvikeketjun kattavan laatuprojektin. Maatalouden yritysryhmien asemaa eri tukijärjestelmissä selviteltiin ministeriön asettamassa työryhmässä.

EY:n banaanintuontijärjestelmää muutettiin vuoden 1998 aikana maailman kauppajärjestön (WTO) riitojenratkaisuelimen päätöksen johdosta. Suomalaisten banaanintuojien osalta uudistuksen nykyinen vaihe tarkoittaa tuontioikeuksien lisäystä vuoden 1999 alusta edellisiin vuosiin verrattuna.

EU:n uudistetun hedelmä- ja vihannesmarkkinajärjestelmän täytäntöönpanon oleellinen osa on ollut tuottajaorganisaatioiden perustaminen ja niiden toimintaedellytysten tukeminen. Lisäksi luotiin kansalliset edellytykset tuottajaryhmittymien esihyväksymiselle. Toimenpiteiden tavoitteena on parantaa puutarhatuottajien asemaa markkinoinnissa.

Agenda-valmisteluun on liittynyt myös EU:n uuden maaseudun kehittämisasetuksen ja uuden rahastokauden tavoiteohjelmien 1 ja 2 sekä niiden ulkopuolisten alueiden maaseutusuunnitelmien vastaavien toimenpiteiden valmistelu lähinnä EU:n maatalousrahaston osarahoittaman toiminnan osalta sekä maaseudun kehittämistä tarkoittavan yhteisöaloitteen valmistelu.

Nykyisen kauden ohjelmien toteuttamisesta on huolehdittu mahdollisimman täysipainoisesti. Vuoden 1998 loppuun mennessä tavoiteohjelmissa 6 ja 5b maaseudun kehittämiseen käytössä olleet varat oli sidottu lähes täysin, joskin maksatukset etenivät vielä verkkaisesti. Erilaisilla maaseudun kehittämistoimilla arvioidaan vuoden 1998 loppuun mennessä luodun noin 3 000 uutta tai korvaavaa työpaikkaa.

Vuoden aikana myönnettiin rahoitustukea noin 17 000 maatilatalouden investointiin, mikä on noin 2 000 enemmän kuin edellisellä vuonna. Pääpaino investoinneissa oli edelleen A- ja B- tukialueilla, joilla jatkettiin liittymissopimuksen 141 artiklan mukaisen tuen myöntämistä. Broilerituotantoa laajentavat investointituet asetettiin muutaman kuukauden tauon jälkeen huhtikuussa hakukieltoon. Investointeihin myönnettiin korkotukilainoja yhteensä noin 870 milj. mk, valtionlainoja noin 360 milj. mk ja avustuksia noin 670 milj. mk.

Yritystukien yhteensovittamiseksi valmisteltiin ehdotus maaseutuelinkeinojen rahoituslaiksi. Siinä sovitetaan yhteen kansallinen ja EU-osarahoitteinen maatalouden rakenteen ja maaseudun kehittämistä koskeva lainsäädäntö. Lakiesitys annettiin eduskunnalle kesällä 1998 ja sen arvioidaan tulevan voimaan vuoden 1999 aikana EU-komission hyväksynnän jälkeen.

Hyvä kasvinterveys on säilytetty. Uudistettu rehulaki tuli voimaan. Rehujen hygienian korkea taso on voitu säilyttää ja sitä on kehitetty edelleen laatimalla rehuvalmistajille hygieenisen oma-valvonnan säännöt. Suomen EU-liittymisneuvotteluissa saavuttamat erityisjärjestelyt kahden rehuantibiootin käytön kieltämisestä rehuvalmisteissa laajennettiin koko EU:n alueelle ja niiden lisäksi neljä muuta rehuantibioottia kiellettiin EU:ssa. Suomen olosuhteisiin sopivien korkealaatuisten siementen ja taimiaineiston saatavuus varmistettiin edelleen. Suomen lannoitteiden alhaiselle kadmiumpitoisuudelle saatiin EU:ssa 3 vuoden jatkoaika lopullista päätöksentekoa varten. Luomutuotannolle luotiin kansallinen valvontamerkki luomutuotteiden markkinoinnin tehostamiseksi.

Maataloudellisten tutkimuslaitosten budjettirahoitusta ja ministeriön sitomatonta tutkimusrahoitusta suunnattiin vuonna 1997 tarkistettujen maataloudellisen tutkimuksen strategisten linjausten mukaan. Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen kansainvälinen arviointi aloitettiin. Myös neuvonnan aluerajojen tarkistaminen käynnistettiin.

Metsätalous

Hallitus jatkoi ohjelmansa metsäpoliittisten linjausten toteuttamista. Metsälain ja kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain käytäntöön soveltamista jatkettiin. Edellisestä annettiin tarkistusesitys eduskunnalle ja se hyväksyttiin. Uudistettu metsänhoitoyhdistyslaki tuli voimaan 1.1.1999. Metsälain nojalla annettiin valtio-neuvoston päätös suojametsistä.

Metsäpoliittisesti keskeinen tehtävä oli vuoteen 2010 ulottuvan kansallisen metsä-ohjelman valmistelu.

Puun energiakäytön edistämiseen tähtääviä Suomen energiastrategian osia toteutettiin mm. uudistetulla energiaverotuksella ja maa- ja metsätalousministeriön käynnistämän Nuoren metsän hoito -kampanjan avulla. Puun mekaanisen käytön, viennin ja työllisyyden edistämistä tavoittelevaa, Puun Aika -kampanjaa toteutettiin pääministerin johdolla mm. käynnistämällä monivuotinen PuuSuomi-toimintaohjelma ja antamalla valtioneuvoston päätös, joka sisältää puutuotealan verkosto-osaamiskeskuksen vuosille 1999-2006.

Kansainvälisen metsäpolitiikan keskeisimmät tapahtumat olivat YK:n kestävän kehityksen toimikunnan alaisen hallitustenvälisen metsäfoorumin (IFF) toinen istunto sekä Euroopan tasolla kesäkuussa Lissabonissa pidetty metsäministerikokous. Metsät olivat keskeisesti esillä myös ilmastositomuksen ja Kioton pöytäkirjan nieluja tarkastelevassa seurantatyössä sekä biodiversiteetisopimuksen alaisessa työssä. Vastauksena Euroopan parlamentin pyyntöön EY:n komissio antoi syksyllä tiedonannon Euroopan unionin metsästrategiaksi, minkä pohjalta maatalousneuvosto antoi julkilausuman vuoden lopussa. Kesäkuussa Itämeren maiden ulkoministerit hyväksyivät kestävän kehityksen Agenda 21:een liittyvän Baltic 21-ohjelman, jossa Suomi yhdessä Liettuan kanssa toimii metsäsektorin vastuumaana.

Metsähallituksen voidaan katsoa hoitaneen kertomusvuonna hallinnassaan ollutta valtion maa- ja vesiomaisuutta siten, että metsätalouden kestävyys eri osatekijät otettiin huomioon. Metsähallituksen voitto vuonna 1998 oli (ennakkoarvio) 397 milj. markkaa (tavoite 403 milj. markkaa) ja tulos ilman kiinteän omaisuuden myyntivoittoja oli (ennakkoarvio) 354 milj. markkaa (tavoite 360 milj. markkaa).

Metsäntutkimuslaitoksen kansainvälinen arviointi saatiin päätökseen ja maa- ja metsätalousministeriö käynnisti jatkotyön arviointiryhmän kehittämis ehdotusten tarkentamiseksi ja toteuttamiseksi. Ministeriön valmistelun pohjalta käynnistettiin laaja metsäalan tutkimusohjelma, joka uudella tavalla yhdistää eri hallinnonalojen ja rahoittajien tavoitteita ja keinoja metsäsektorin kilpailukyvyn parantamiseksi.

Kala-, riista- ja porotalous

Elinkeinokalastukseen ja vesiviljelyalaan liittyviä toimia ja tehtäviä toteutettiin yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan periaatteiden mukaisesti. Lohenkalastusta säädeltiin ottaen huomioon Itämeren piirissä hyväksytty lohen toimintaohjelma (SAP). Ahvenanmaan kanssa tehtiin vuodeksi 1998 (toisen kerran) sopimus eräistä lohenkalastusrajoituksista sekä lohikiintiön jaosta Ahvenanmaan ja mannermaan kesken. Lohen, turskan, silakan ja kilohailin saalisvarat on kiintiöity ja niistä säädetään vuosittain yhteisön asetuksin. Kalastuksen ja kiintiöiden valvontaa tehostettiin edelleen.

Yhteisön rakennepoliittisen tuen avulla jatkettiin Suomen kalatalouden kehittämistä ammattimaisempaan ja entistä paremmin laadun varmistavaan suuntaan. Kalatalou-

den 5a -rakenneohjelman, 6-ohjelman ja yhteisöaloite Pescan toteuttamista jatkettiin tehostetuin toimin. Tukea myönnettiin edelleen mm. MOO-kalastuslaivasto-ohjelman mukaisiin hankkeisiin ja muihin kalataloutta edistäviin hankkeisiin, jotka täyttävät myös kestävän kehityksen ja vastuullinen kalatalouden periaatteet.

Kalastuksenhoitomaksurekisterin kokoamista jatkettiin. Rekisterissä oli vuoden 1998 lopussa noin 180 000 kalastuksenhoitomaksun maksanutta henkilöä. Lisäksi jaettiin kansalaisille tehostetusti kalastuksenhoitomaksua ja viehekalastusmaksua koskevaa tietoutta tiedotteiden ja erilaisten esitteiden muodossa.

Suoritettiin laaja tiedustelu kalastuspaineiden ja viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutusten selvittämiseksi. Selvityksen tulosten perusteella jaettiin viehekalastusmaksuvarat, jotka olivat kertyneet järjestelmän ensimmäisen voimassaolovuoden 1997 osalta.

Käynnistettiin Norjan kanssa neuvottelut Tenojoen ja Näättämojoen kalastussopimusten ja -sääntöjen nykyaikaistamiseksi.

Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisessa otettiin käyttöön uusi korvausjärjestelmä. Metsästyssäädökset tarkistettiin EU:n lintu- ja luontodirektiivin mukaisiksi.

Porotaloudessa jatkettiin porolaidunten kestävyiden selvittämistä.

Vesivarat

Yhteistyössä alueellisten ympäristökeskusten ja Suomen ympäristökeskuksen kanssa laadittiin maa- ja metsätalousministeriön toimialan vesivarastrategia. Jatkettiin maamme tulvasuojelun ja tulvantorjunnan nykyisen tason selvittämistä (suurtulvaselvitys) sekä päävesistöjen tulvantorjunnan toimintasuunnitelmien ja vesistön säännöstelyjen tarkistamista. Saimaan vedenpintaa jouduttiin alentamaan lisäjuoksuksella tulvauhkan pienentämiseksi. Suunnattiin kansallista vesihuollon rahoitustukea erityisesti haja-asutusalueiden vedenhankintaa ja viemäröintiä palveleviin hankkeisiin sekä kuntien välisiin yhteishankkeisiin hyvälaatuisen talousveden riittävyyden ja poikkeusolojen vedenhankinnan turvaamiseksi. Vesistö- ja vesihuoltohankkeita toteutettiin myös EU:n rakennerahasto-ohjelmien puitteissa. Yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa valmisteltiin Suomen kannanotot EU:n neuvostossa käsiteltävänä olevaan yhteisön vesipolitiikan puitedirektiiviin, josta syntyneessä kompromississa valtioneuvoston tärkeimmät tavoitteet saavutettiin.

Maanmittaus

Maanmittauslaitoksen kiinteistötoimitusten suorittamisen, kiinteistörekisterin ylläpidon ja kiinteistöjä koskevan tietopalvelun tietojenkäsittelyjärjestelmät uusittiin ja otettiin käyttöön koko maassa keväällä 1998. Järjestelmän käyttöönoton alkuvaiheessa esiintyneiden ongelmien johdosta suunniteltu kiinteistötoimitusten tuotantotaso kyettiin saavuttamaan vasta loppuvuodesta, minkä takia Maanmittauslaitoksen tulokertymä muodostui ennakoitua heikommaksi siitäkin huolimatta että kiinteistötoimitusten kysyntä kohosi selvästi edellisestä vuodesta. Geodeettisen laitoksen kansainvälinen arviointi saatettiin loppuun ja maanmittauslaitoksen organisaatio uudistettiin.

Eläinlääkintä

BSE-taudin Euroopan unionissa aiheuttamien ongelmien selvittäminen on jatkunut edelleen. Suomessa BSE-tautia tai siihen liittyväksi epäiltyä lampaiden scrapie-tautia ei ole koskaan todettu, mutta tautien leviämisen ennalta ehkäisemiseen liittyvät tehtävät ja asiaan kuuluvien säädösten valmistelu ovat edellyttäneet myös kansallisesti merkittävää työpanosta. BSE-taudin ja helposti leviävien eläintautien, kuten sikaruton, EU:n alueella aiheuttamat ongelmat ovat entisestään korostaneet valmiuksien parantamisen tärkeyttä eläintautien vastustamisessa myös Suomessa. Kertomusvuonna tähän on panostettu lukuisissa eläinlääkäreille ja tuottajille suunnatuissa koulutustilaisuuksissa.

Eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi on tehostettu eläinsuojelusäädöksiä koskevaa tiedotusta, neuvontaa sekä koulutusta. Eri eläinlajien pitovaatimuksia ja koe-eläintoimintaa koskevien säännösten valmistelua on jatkettu. Euroopan unionin edellyttämiä eläinsuojelutarkastuksia on tehty sikaloihin ja eläinkuljetuksiin.

Asetusta eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta selkiytettiin erityisesti soveltamisalan rajoitusten osalta. Porojen teurastus ja lihan tarkastus siirtyi tapahtuvaksi hyväksytyssä teurastamossa tai teurastuspaikoissa, Oulun läänin alueelle kuitenkin annettiin 1.6.2000 asti ulottuva siirtymäaika. EU:lle annettiin selvitys lihan salmonellakontrolliohjelman toteutumisesta.

Vastaavuussopimukset eläinlääkintäsektorilla astuivat voimaan Uuden-Seelannin, Tsekin tasavallan ja Kanadan sekä EU välille. EU:n neuvottelut Yhdysvaltain ja Latinalaisen Amerikan MERCOSUR-maiden kanssa solmittavista sopimuksista ovat edelleen kesken. Vastaavuussopimusten tarkoituksena on helpottaa eläinten ja eläintuotteiden kauppaa sopimalla menettelyistä, joilla kolmannen maan lainsäädäntö tunnustetaan EU-lainsäädäntöä vastaavaksi.

Liikenneministeriö

Liikenneministeriön hallinnonalalla hallitusohjelman toteuttaminen on edennyt pääosin hyvin. Toimivan tietoyhteiskunnan kehittämisen edistäminen on jatkunut. Teletoinnin kilpailua lisääviä toimia on jatkettu. Painetussa ja sähköisessä viestinnässä kilpailu on lisääntynyt ja kuitenkin niin, että huomiota tiedonvälityksen moniarvoisuuteen ja -muotoisuuteen on kiinnitetty. Yleisesti ottaen hallitusohjelmaan kirjattu liikenneverkkojen kuntoa koskeva tavoite on saavutettu. Logistinen tehokkuus on lisääntynyt. Joukkoliikenteen edistämisen osalta painopistettä on siirretty joukkoliikenteen aseman pitkällä tähtäimellä turvaaviin toimiin. Toimenpiteitä Suomen lipun alla purjehtivan laivaston kilpailuedellytysten turvaamiseksi on jatkettu ja uusia ehdotuksia on valmisteltu.

EU-yhteistyössä viestinnän merkittävimpiä ratkaisuja oli päätös kolmannen sukupolven matkaviestinjärjestelmästä. Kertomusvuonna komissio tiedotti sähköisen kaupankäynnin kansainvälisen yhteistyön kehitymisestä. Yhteisön taajuuspolitiikasta komissio esitteli peruslinjaukset sisältävän vihreän kirjan. Liikenteen alalla merkittävimpiä ratkaisuja oli eurovinjettidirektiivin hyväksyminen. Eurovinjettidirektiivissä määritellään ajoneuvoverotuksen vähimmäistaso sekä moottoritiien käyttömaksujen enimmäismäärä yli 12 tonnin ajoneuvoille. Kertomusvuonna Suomi haki Euroopan lennonvarmistusjärjestön Eurocontrolin jäsenyyttä. Jäsenyyden on määrä tulla voimaan vuoden 2000 alusta. Ministeriössä on panostettu valmistumiseen Suomen vuoden 1999 jälkipuoliskon EU-puheenjohtajakautteen. Valmistelut ovat edenneet suunnitelmien mukaisesti.

Televiestinnän edelläkävijä

Kansainvälisessä vertailussa Suomi sijoittuu telepalvelujen käyttäjänä länsimaiden kärkijoukkoon. Suomessa on henkeä kohden laskettuna eniten matkapuhelinliittymiä maailmassa. Kertomusvuoden joulukuussa liittymätiheys oli jo yli 56 sataa asukasta kohden. Myös Internet-liittymien osalta Suomi on kärkimaita. OECD:n hintavertailun mukaan Suomi sijoittuu telepalveluiden osalta viiden edullisimman maan joukkoon. Matkaviestin- ja datasiirtopalveluiden hinnat kuuluvat maailman halvimpiin. Myös paikallis- ja ulkomaanpuhelumaksut ovat OECD-maiden keskitason alapuolella. Lisäksi Suomen paikallispuhelumaksut ovat hinnoiltaan EU-maiden edullisimmat. Telepalvelut ovat edullisia ja laadukkaita ja selvitysten mukaan asiakkaat ovat tyytyväisiä palvelutasoon.

Telealan kilpailu avautui Euroopan yhteisössä pääosin 1.1.1998 lukien. Suomessa kilpailu on avattu jo aiemmin. Kertomusvuonna vähäisiä matkaviestinnän muotoja vapautettiin toimiluvasta ja kansainvälisen televiestinnän välittäminen Suomeen vapautettiin pääosin ilmoitusvelvollisuudesta.

Suomi on omalta osaltaan tukenut kolmannen sukupolven matkaviestinjärjestelmän (UMTS) nopeaa käyttöönottoa. UMTS-järjestelmän kautta voi käyttää myös multimedia- ja Internet-palveluita sekä vastaanottaa liikkuvaa kuvaa. Uusi matkaviestinjärjestelmä otetaan käyttöön Euroopan unionin alueella. EU:n päätöksen mukaan toimilupajärjestelmät luodaan vuoteen 2000 mennessä ja palveluiden tarjoaminen aloitetaan viimeistään vuonna 2002. Liikenneministeriö julkisti uuden sukupolven matkaviestinjärjestelmän toimiluvat haettavaksi kertomusvuoden joulukuussa. Päätökset toimilupien myöntämisestä tehtäneen vuoden 1999 alkupuolella. Suomi julkisti nämä toimiluvat hakuun ensimmäisenä maana maailmassa.

Vaikka Suomen telemarkkinoilla on kova kilpailu, kotitalouksien kiinteiden paikallispuhelupalveluiden tarjonnasta ei vielä kilpailla laajasti. Kertomusvuonna käytiinkin vilkasta keskustelua siitä, voidaanko telekilpailua paikallisissa televerkoissa edistää lainsäädännön avulla. Liikenneministeriö valmisteli yhdessä operaattoreiden kanssa televerkkojen välisten puhelujen hinnoittelun rakenteen muutosta.

Televiestinnän tietosuojasta ja tietoturvasta on Suomessa perinteisesti huolehdittu hyvin. Kesällä 1998 eduskunnalle annetulla esityksellä laiksi yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta parannetaan telepalveluiden käyttäjien yksityisyyden suojaa ja teletoiminnan tietoturvaa entisestään. Perinteisten puhelinpalveluiden lisäksi ehdotetut säännökset koskevat mm. viestintää Internetin välityksellä. Lakiesityksessä korostetaan sähköpostin luottamuksellisuutta. Myös televiestinnän salauspolitiikassa Suomi noudattaa liberaalia politiikkaa.

Euroopan unionin alueelle pyritään luomaan teknisesti yhtenäinen järjestelmä sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisten allekirjoitusten oikeudellisesta päteyydestä. Asian käsittely eteni kertomusvuonna, mutta ratkaisuun asiaa ei vielä saatu.

Joukkoviestintälainsäädäntö

Televisio- ja radiotoimintaa koskeva lainsäädäntö uudistui merkittävästi vuoden 1999 alusta voimaan tulleilla televisio- ja radiotoiminnasta sekä valtion televisio- ja radorahastosta annetuilla laeilla. Uusilla laeilla järjestetään julkisen palvelun yleisradiotoiminnan sekä kaupallisten televisio- ja radioyhtiöiden taloudelliset suhteet. Uusissa säädöksissä on otettu huomioon myös lähetystekniikan digitalisoinnin vaikutukset. Radioaalloilla tapahtuvaan televisio- ja radiotoimintaan tarvitaan uudenkin lain mukaan toimilupa. Käytäntö säilyy, koska yleisradiotoiminta on sidoksissa sananvapauden käyttöön ja koska taajuuksia on rajallisesti. Kaapelilähetyks- ja satelliittitoimintaan riittää ilmoitusmenettely. Uudella lailla pyritään turvaamaan Yleisradio Oy:n rahoitus ja lain mukaan yhtiö rahoittaa toimintansa käyttäjiltä perittävien maksuun sekä kaupallisten viestintäyritysten maksamin toimilupamaksuihin.

Liikenneministeriö julkisti kertomusvuoden lopulla haettaviksi toimiluvat digitaaliseen televisio- ja radiotoimintaan. Samanaikaisesti tulivat hakuun myös analogisen televisio- ja radiotoiminnan luvat. Digitaaliseen televisiotoimintaan myönnetään luvat kolmen kanavanipun lähettämiseen. NykYTEKNIKALLA jokaiseen kanavanippuun mahtuu keskimäärin neljä televisiokanavaa. Analogisen tekniikan televisiotoimintaan myönnetään kaksi valtakunnallista toimilupaa. Valtakunnalliseen digitaaliseen radiotoimintaan myönnetään yksi tai useampi lupa.

Liikenneministeriön asettama työryhmä selvitti kertomusvuonna tarpeita muuttaa postitoimintalakia. Uudistustarpeet liittyvät sekä Suomen Posti Oy:n aseman että postipalvelujen tarjonnan muutoksiin. Työryhmä tarkasteli mm. asiamiespostijärjestelmää ja otti työssään huomioon vireillä olevan postidirektiivin valmistelun sekä siihen sisältyvät postipalveluiden tasoa ja palveluvelvoitetta koskevat kysymykset. Nykyinen postitoimintalain mukaan postitoimintaan voidaan myöntää kilpailevia toimilupia. Kilpailu ei ole kuitenkaan realisoitunut. Toistaiseksi ainoastaan Suomen Suoramainonta Oy:lle on myönnetty kilpaileva toimilupa. Valtioneuvosto hylkäsi kertomusvuoden helmikuussa liikenneministeriön esityksen laajentaa toimilupaa entisen Uudenmaan läänin alueelle.

Liikenneinfrastruktuuri

Liikenneinfrastruktuurin ylläpitoa, kehittämistä ja rahoitusta selvitettiin ministeriryhmässä, joka laati lähivuodet kattavan ohjelman kaikkien liikennemuotojen liikenneinfrastruktuurista. Työryhmä selvitti ratkaisuja, joilla voitaisiin turvata teiden, ratojen ja muiden väylien pitkäjänteinen hoito ja kehittäminen. Ministeriryhmä käsitteli liikenneverkon kunnan säilyttämistä ja mahdollisia uusia hankkeita sekä rahoituksen pulmia ja uusia rahoitusmuotoja. Sen on paneutui myös liikenneturvallisuus- ja ympäristökysymyksiin.

Ministerityöryhmän mukaan liikenneväyliin on tarpeen käyttää vuodessa 600 miljoonaa markkaa nykyistä enemmän rahaa. Työryhmä arvioi, että liikenneväylien rahoituksen jääminen valtion vuoden 1999 budjettimäärärahojen tasolle vaikeuttaisi tie- ja rataverkon kunnan säilyttämistä ja tieliikenneturvallisuuden hoitamista. Muuttovoittoalueilla liikenteen sujuvuus heikkenisi. Muuttotappioalueilla olisi puolestaan vaikea pitää liikenneverkot riittävän hyvässä kunnossa. Nykyrahoituksella alemman tieverkon huonokuntoisten päällystettyjen teiden määrä kasvaa. Viime vuosina hyvin edistynyt rataverkon kunnostus hidastuu ja rataverkon liikennejärjästysten määrä kääntyy nousuun. Työryhmä arvioi, että lisärahoituksella voitaisiin pysäyttää uhkaava tie- ja rataverkon heikkeneminen. Lisärahoituksesta 80 prosenttia käytettäisiin nykyisten väylien kunnossapitoon ja korjaamiseen ja muutama tärkeä uusi hanke voitaisiin aloittaa nykyrahoituksella aloitettavien lisäksi.

Kertomusvuoden keväällä valmistui liikennepolitiikan pitkän tähtäimen tavoitteita linjannut Suomen liikennejärjestelmä 2020 -selvitys. Selvityksessä kartoitettiin nykyisen liikennejärjestelmän ongelmat ja toimintaympäristön tuomat muutospaineet liikennejärjestelmään. Selvitys määritteli liikennejärjestelmän kehittämisen yleistavoitteet ja toimintalinjat vuoteen 2020 ja arvioi ehdotettujen toimenpiteiden vaikutuksia liikenneinfrastruktuuriin ja liikenteeseen.

Kertomusvuonna käynnistyi Porvoon ja Koskenkylän välinen tiehanke, joka toteutetaan uuden rahoitusmallin avulla. Koko urakka on suunniteltu kilpailutettavaksi kerralla kansainvälisessä tarjouskilpailussa. Toteutuksesta solmitaan kokonaisrahoitus sopimus. Tie voidaan näin rakentaa tehokkaimmassa mahdollisessa aikataulussa. Kokonaisrahoitusmallia käyttäen kustannuksia säästyy noin 10-15 prosenttia tavanomaiseen talousarvio menettelyyn verrattuna.

Rautatieliikenteen kilpailu

Liikenneministeriön asettama työryhmä selvitti kilpailun avaamista rautatieliikenteeseen. Ehdotuksen mukaan rautateiden tavaraliikenne voitaisiin avata kilpailulle. Työryhmä ehdotti kaukoliikenteen jättämistä edelleen VR Osaakeyhtiön hoidettavaksi. Helsingin lähiliikenteeseen työryhmä esittää palvelujen ostamista tarjouskilpailun perusteella.

Lakiehdotukset kilpailun avaamisesta valmistuvat talvella 1999. Uusi hallitus ja eduskunta saavat ehdotuksen käsiteltäväkseen keväällä 1999. Lakiesityksen valmistelun sekä eduskuntakäsittelyn on arvioitu kestävän yhteensä vuoden, joten lainsäädäntö voisi tulla voimaan vuonna 2000.

Kauppalaivaston kilpailukyky

Suomen kauppalaivaston kansainvälisen kilpailukyvyn turvaavat toimet olivat

kertomusvuonna vahvasti ollut esillä, koska laivastomme kilpailukyky on nopeasti heikentynyt. Suomalaisten laivojen miehityskustannukset ovat alustavasti riippuen 25 - 78 prosenttia korkeammat kuin kilpailijamaissa. Monissa Suomen kanssa kilpailevissa EU-maissa on siirrytty yhtiöverotuksesta tonnistomaksuun, eivätkä varustamot käytännössä maksa veroa tuloksestaan. Liikenneministeriö ehdotti kauppalaivastolle maksettavan valtiontuen lisäämistä ja siirtymistä tonnistoveroon sekä EU:n ulkopuolisen työvoiman käyttöön otosta sopimista. Talouspoliittinen ministerivaliokunta hylkäsi kuitenkin 13.10.1998 liikenneministeriön ehdotuksen.

Kertomusvuonna selvitettiin Suomen satamakapasiteettia. Suomen satamien kapasiteetti on pienempi kuin aikaisemmin on arvioitu. Erityisesti kappale- ja konttaliikenne tarvitsee lähivuosina lisää satamakapasiteettia. Niukasti kapasiteettia on varsinkin suuryksikkökuljetusten tarpeisiin.

Euroopan yhteisöjen maantiekuljetusmarkkinat vapautuivat täysin, kun lupa- ja kiintiöjärjestelmä päättyi ns. kabotaasiliikenteessä 1.7.1998 lukien. Euroopan unionin jäsenmaiden ja ETA-maiden kuljetusyrietykset voivat hoitaa toisen maan sisäisiä maantiekuljetuksia. Suomen pienet ja syrjäiset kuljetusmarkkinat eivät ole juurikaan houkuttelleet muiden EU-maiden kuljetusyrittäjiä hoitamaan Suomen sisäisiä kuljetuksia, eivätkä toisaalta suomalaiset kuljetusyrietykset ole toistaiseksi juurikaan siirtyneet Manner-Euroopan kuljetusmarkkinoille.

Joukkoliikenne

Joukkoliikenteen palvelutaso ja palveluiden alueellinen kattavuus on onnistuttu säilyttämään liikenteen hoitoa tehostamalla. Liikenneministeriö jatkoi kertomusvuonna joukkoliikenteen edistämistoimia. Joukkoliikenteen älykorttien yhteiskäyttöä selvitettiin. Myös mahdollisuuksia säästää kuntien henkilökuljetuksissa selvitettiin. Kunnat voivat säästää henkilökuljetustensa kustannuksista 15-30 prosenttia ilman että palvelut heikkenevät. Säästöt vaatisivat viranomaisten parempaa yhteistyötä ja panostamista joukkoliikenteeseen. Selvityksen mukaan henkilökuljetusten rahoitusta on syytä tehostaa, sillä julkisen vallan kustannusten ennustetaan nousevan lähivuosina sadoilla miljoonilla markoilla. Syynä ovat mm. väestön ikääntyminen, koulu-, sosiaali- ja terveystoimen palvelurakennemuutokset sekä yhdyskuntarakenteen hajaantuminen.

Kertomusvuonna voimaan tullut henkilöliikennelain muutos mahdollistaa, että kunnat ja kuntayhtymät saavat oikeuden sopia seutulippujen hinnoista liikenteenharjoittajien kanssa. Edellytyksenä on, että valtio tai kunnat rahoittavat lippujen hinnanalennuksia. Uuden lain mukaan kunnat ja liikenteenharjoittajat saavat sopia seutulippusopimuksissa hintataulukkoista ja yritysten antamista alennusprosentteista.

Hiilidioksidipäästöjen alentaminen

Liikenteen pakokaasupäästöt ovat vuoden 1990 jälkeen kääntyneet pääsääntöisesti laskuun päästömääräysten ja vähäpäästöisempien polttoaineiden ansiosta. Suomen hiilidioksidipäästöt nousivat vuodesta 1990 vuoteen 1996 noin 14 prosenttia ja senkin jälkeen ne ovat olleet edelleen nousussa. Kertomusvuonna selvitettiin liikenteen mahdollisuuksia ja toimenpiteitä Suomen hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Alkuvuonna laadittiin erilaiset päästöskenaariot ja arvioitiin mahdollisia toimenpiteitä.

Kertomusvuoden lopulla asetettu jatkotyöryhmä laatii konkreettisen ehdotuksen

siitä, miten liikenteen alalla voitaisiin toteuttaa Kioton ilmastopöytäkirjan tavoitteita. Työryhmä arvioi myös toimenpiteiden kustannukset. Ehdotus valmistuu vuoden 1999 maaliskuun lopussa. Työryhmä laatii ehdotuksensa nykyisen kehityksen ja nollalinjamallin mukaisesti. Tällöin tieliikenteen hiilidioksidipäästöt kasvaisivat vuoteen 2010 mennessä korkeintaan kolme prosenttia verrattuna vuoteen 1990.

Kertomusvuonna valmistui laskentajärjestelmä, jolla kaikkien liikennemuotojen päästöjä ja energiankulutusta voidaan laskea yhtenäisesti. Järjestelmää on käytetty suunniteltaessa toimia päästöjen vähentämiseksi. Liikenteen osuus Suomen kaikista hiilidioksidipäästöistä on 22 prosenttia. Liikennemuodoista eniten päästöjä aiheuttaa tieliikenne. Sen päästömäärät ovat suurimmat kaikissa yhdisteissä rikkidioksidia lukuun ottamatta.

Liikenneturvallisuus

Tieliikenteessä kuolleiden määrä on alentunut vuodesta 1989 lähtien lukuunottamatta vuotta 1997. Kertomusvuonna tieliikenteen turvallisuuskehitys oli edellisvuotuista suotuisampaa. Tammi-marraskuun tieliikenteessä tapahtui ennakkotietojen mukaan 6 309 henkilövahinkoon johtanutta onnettomuutta. Onnettomuuksissa kuoli 364 ja loukkaantui 8 319 ihmistä. Kuolleiden määrä väheni viime vuoden tammi-marraskuusta 39:llä eli 10 prosenttia, toisaalta kuitenkin loukkaantuneiden määrä lisääntyi 56:lla.

Rautateillä turvallisuuskehitys ei ollut tavoitteen mukaista. Kuluvana vuonna sattuneet kuolonuhreja vaatineet junaonnettomuudet käynnistivät yhteiskunnallisen keskustelun junaturvallisuudesta. Maaliskuussa 1998 tapahtui Jyväskylän ratapihalla kymmenen kuolonuhria vaatinut onnettomuus. Jyväskylän junaturman syy oli ylinopeus. Kulunvalvontajärjestelmä estäisi junien ylinopeudet. Onnettomuuden jälkeen päätettiin nopeuttaa kulunvalvonnan rakentamista.

Meriliikenteessä turvallisuus oli tavoitteen mukaista. Myös ilmailussa ehdoton turvallisuustavoite saavutettiin. Teetetyn kansainvälisen evaluoinnin mukaan Ilmailulaitoksen lennonvarmistustoiminta täyttää kansainväliset laatuvaatimukset ja tarjotut palvelut ovat tasokkaita. Kertomusvuonna valmistui myös selvitys Ilmailulaitoksen viranomaistehtävien järjestämisestä. Selvityksen mukaan lentoturvallisuushallintoa hoitavan yksikön itsenäistä asemaa on korostettava.

Soneran omistuspohja

Valtion omistama PT-konserni jaettiin postikonserniin ja telekonserniin. Uudet yhtiöt aloittivat liiketoimintansa 1.7.1998. Valtio myi syksyllä 1998 runsaat 22 prosenttia Sonera-yhtymä Oyj:n osakkeista. Valtio päätti laajentaa aiemmin kokonaan omistamansa Soneran omistuspohjaa yksityisillä omistajilla, koska teleyritys pysyy parhaiten alan kansainvälisen kehityksen tahdissa, jos myös sen omistuspohja tukee uudistuvaa toimintatapaa. Soneran osakkeen kysyntä ylitti kaikki odotukset. Myynti ylimerkittiin, samoin henkilöstöanti.

Omistuspohjan laajentamisella valtio sai merkittäviä tuloja ja varmisti osaltaan omistuksensa arvon kasvun. Soneran osakkeen arvon kasvattamisen kannalta on tärkeää, että Soneran osakkeella on ollut hyvin myönteinen kehitys. Myönteinen kurssikehitys on nostanut valtion omistuksen arvoa. Sonera on lyhyessä ajassa noussut pörssiarvoltaan Suomen toiseksi suurimmaksi yhtiöksi ja neljänneksi suurimmaksi Pohjoismaissa. Soneran osakemyynti oli suurin valtion tähän saakka

toteuttamista valtionyhtiöiden osakemyynneistä. Myynnistä kertyi valtiolle tuloja noin 7 miljardia markkaa. Kun otetaan huomioon valmistaviin toimiin kuuluva suuri osinko, valtion tulot olivat yhteensä 8 miljardia markkaa.

Valtion liikelaitoksena toiminut raskaskonekorjaamo Raskone muutettiin 1.1.1999 lukien osakeyhtiöksi. Valtio omistaa osakeyhtiön sataprosenttisesti. Raskone on raskaisiin ajoneuvoihin ja työkoneisiin sekä erikoiskalustoon erikoistunut korjaamo. Yhtiöittämisellä ja siihen myöhemmin mahdollisesti sisältyvillä toimialajärjestelyillä voidaan saavuttaa edelleen huomattavia säästöjä ja parantaa koko toimialan kehitysedellytyksiä. Raskoneen henkilöstön määrään yhtiöittämisellä ei ollut vaikutusta.

Kauppa- ja teollisuusministeriö

Yleistä

Kauppa- ja teollisuusministeriössä on kertomusvuonna käynnistetty elinkeinopoliittisen ja energiapolittisen selonteon mukaisia toimia, saatu päätökseen erityisrahoitustuudistus sekä toteutettu valtionyhtiöiden yhdistämisjärjestelyitä. Valtionosuuden myyntituloja on kohdennettu erityisesti tutkimus- ja kehitystoimintaan.

Ministeriö on ohjannut ja kehittänyt syksyllä 1997 toimintansa aloittaneita työvoima- ja elinkeinokeskuksia yhdessä muiden vastuuministeriöiden kanssa. Lisäksi kertomusvuonna on leikattu yritystukia hallitusohjelman mukaisesti, jatkettu virastojen ja laitosten arviointeja sekä uudistettu ministeriön organisaatiota ja toimintatapoja.

Hallinnonalan määrärahat kertomusvuoden talousarviossa ja lisätalousarviossa olivat yhteensä 5 745 311 000 mk. Hallinnonalan henkilöstömäärä oli noin 5 300 henkilötyövuotta, josta ministeriön osuus oli noin 350.

Hallitusohjelmaan liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on kertomusvuonna valmistellut mm. seuraavia toimenpiteitä.

Elinkeino- ja teknologiapoliittikka

Valtioneuvoston eduskunnalle anataman elinkeinopoliittisen selonteon (11/1996) linjausten mukaisesti kauppa- ja teollisuusministeriö vastasi osaltaan valmisteluista, jotka koskivat kertomusvuoden kesäkuussa pidettyä yksityisen palvelusektorin kehittämistä koskenutta talousneuvoston kokousta. Ministeriö lähti myös suunnitelmallisesti toteuttamaan kokouksessa päätettyjä toimenpiteitä, joilla vahvistetaan myönteistä työllisyyskehitystä. Lisäksi palveluja koskeva linjaus näkyy keskeisesti vuoden 1999 talousarvion momenttiteksteissä ja määrärahoissa. Kauppa- ja teollisuusministeriö on muiltakin osin käynnistänyt selonteon linjausten toteutuksen ja seurannan.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on lisäänyt johdonmukaisesti panostusta tutkimus- ja kehitystoimintaan, jonka rahoitukseen on suunnattu valtionyhtiöiden myynneistä ja omistuspohjan laajentamisesta saatuja tuloja talouspoliittisen ministerivaliokunnan ja tiede- ja teknologiaveuvoston linjausten mukaisesti. Tavoitteeksi asetettu Suomen kokonaistutkimusmenojen lisäys 2,9 %:iin bruttokansantuotteesta vuoteen 1999 mennessä on toteutumassa. Valtion tutkimusrahoituksen osalta päätös tarkoittaa 1,5 mrd.markan korotusta vuoden 1996 varsinaisen talousarvion määrärahoihin. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla keskeisin tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoituskohde on ollut Tekes, jonka myöntämisvaltuudet ovat kasvaneet vuodesta 1995 vuoteen 1999 yhteensä 820 milj.markalla (55%). Muista omaisuuden myyntitulojen käyttökohteista kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla voidaan mainita Suomen Teollisuussijoitus Oy, jonka osakepääoman maksamiseen ja muuhun oman pääoman ehtoiseen rahoitukseen on em. myyntituloja ohjattu 285 milj.mk kuluvalle vaalikaudella.

Energiapolitiikka

Energiapolitiikkaa on kertomusvuonna ohjannut eduskunnan lokakuussa 1997 hyväksymä hallituksen energiapoliittinen selonteko, jossa määriteltiin Suomen energiastrategiset linjaukset. Strategian tavoitteena on taloudellisia ohjauskeinoja ja markkinatalouden mekanismien toimivuutta edistämällä luoda talouspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu, sen hinta kilpailukykyistä ja syntyvät ympäristöpäästöt kansainväliset sitoumukset täyttäviä. Keskeisenä reunaehtona strategiassa on kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen. Kauppa- ja teollisuusministeriö julkisti vuoden lopussa raportin energiastrategian toteutumisesta ja energia-alan kehittymisestä

Yritystuet

Hallitusohjelman mukainen yritystukien vähentäminen on toteutunut edellytetyllä tavalla. Koska samaan aikaan on valtion omaisuuden myynnistä kertyvien varojen turvin tutkimus- ja kehitysvaroja lisätty, yritystukien kohdentuminen on muuttunut huomattavasti. Lisäksi hallitusohjelman tavoite yritystukien yhteensovittamisesta ja kokoamisesta kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle on osin toteutunut, kun uuden yritystukien puitelain mukaisesti kauppa- ja teollisuusministeriön yhteyteen on perustettu yritystukiohjelmia yhteensovittava yritystukineuvottelukunta. Työvoima- ja elinkeinokeskusten myöntämien tukien ja muiden ehtojen yhtenäistämistä koskeva selvitystyö on käynnistetty.

Laki yritystuen yleisistä ehdoista tuli voimaan kertomusvuoden alusta. Sen mukaisesti tuen kohdentamisen keskeisenä kriteerinä on ollut markkinoiden toimintapuutteiden poistaminen. Lain mukaan yritystukiohjelmat tulee laatia siten, että tuen kilpailua vääristävät vaikutukset minimoidaan, ja että yritystuet kohdennetaan ensisijaisesti yritysten aineettomaan kehittämiseen sekä sellaiseen toimintaan, jonka on arvioitu olevan kannattavaa myös jatkossa.

Erityisrahoitus

Kauppa- ja teollisuusministeriö sai kertomusvuonna päätökseen valtion erityisrahoitusuudistusta koskeneet valmistelut, joiden tuloksena Kera Oyj ja Valtiontakuukeskus päätettiin yhdistää Finnvera Oyj:ksi vuoden 1999 alusta lukien. Uudistuksen tavoitteena on ennen muuta parantaa yritysten rahoituspalveluja. Finnvera Oyj pyrkii itsekannattavuuteen, mutta elinkeino- ja aluepoliittisten tavoitteiden takia sen toimintaan liittyy usein valtion tuen tarvetta. Tuki pyritään kohdistamaan mahdollisimman läpinäkyvästi.

Valtion omistajapolitiikka

Kauppa- ja teollisuusministeriö on jatkanut - eduskunnan myöntämien valtuuksien puitteissa - valtionyhtiöiden omistuspohjan laajentamista, mikä on vahvistanut valtionyhtiöiden pääomarakennetta ja edistänyt ulkomaisen pääoman hankintaa Suomeen. Lisäksi on toteutettu järjestelyjä, joilla on pyritty vahvistamaan maamme teollisuuden kilpailukykyä.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi kertomusvuoden marraskuussa energiayhtiö Fortum Oyj:n osakemyynnin toteuttamisen marras-joulukuun aikana eduskunnan antaman valtuutuksen (I LTA 1998) nojalla. Neste Oy:stä ja Imatran

Voima Oy:stä muodostuva yhtiö haki listausta Helsingin Pörssin päälistalle. Fortumin muodostamisen ja yhtiön omistuspohjan laajentamisen tavoitteena on vahvistaa suomalaisen energiasektorin markkina-asemaa ja kilpailukykyä nopeasti avautuvilla eurooppalaisilla markkinoilla.

Suomalaisen Enson ja ruotsalaisen Storan välisen neuvottelutuloksen pohjalta talouspoliittinen ministerivaliokunta ja eduskunta hyväksyivät uuden paperiteollisuusyhtiön Stora Enso Oy:n syntymisen. Yhdistäminen paransi Enson edellytyksiä kehittää liiketoimintojaan sekä mahdollisti valtion omistuksen arvon nousun.

Marraskuussa talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi Rauma Oy:n ja Valmet Oy:n sulautumissuunnitelman. Uudesta yhtiöstä tulee metsäteollisuuden laite- ja prosessitoimittajana markkinajohtaja kaikissa päätuotteissa maailmanlaajuisesti. Valtio on Valmetin suurin osakkeenomistaja.

Pääministeri Lipposen hallituksen aikana kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan valtionyhtiöiden myyntituloja on tehtyjen päätösten johdosta tuloutunut valtiolle yhteensä 9,8 mrd.mk. Yhtiöiden saama riskipääomarahoitus valtion merkintäoikeuksien myyntien ja antien yhteydessä on ollut vastaavana aikana 1,6 mrd.mk. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla on myyntituloja ohjattu teollisen pohjan vahvistamiseen tällä hallituskaudella noin 3,7 mrd.mk.

Eräitä organisatorisia ja lainsäädännöllisiä uudistuksia

Kertomusvuonna jatkettiin hallinnonalan tehtäväkokonaisuuksien ja laitosten toiminnan vaikuttavuuden arviointeja. Ministeriön omien toimintojen ja organisaation toimivuuden arviointi valmistui elokuussa. Arviointia on käytetty väljästi taustana vuoden 1999 alusta voimaan tulleessa ministeriön organisaation ja toimintatapojen uudistamisessa.

Heinäkuussa valmistui valtion varoin tuetun matkailun edistämisen tavoitteita ja organisointia Suomessa käsitellyt selvitysmiesraportti. Valmistelua jatkettiin ministeriössä virkamiestyönä. Matkailuhallinnon uudistamista koskeva toimenpidesuunnitelma hyväksyttiin joulukuussa hallinnon kehittämisen ministerivaliokunnassa. Suunnitelman mukaan kauppa- ja teollisuusministeriö vastaa matkailualan yleisestä kehittämisestä ja koordinoinnista. Matkailun edistämiskeskuksen asemaa vahvistetaan uusien matkailupalvelujen kehittämisessä, markkinoinnissa ja palvelujen laadun varmistamisessa. Markkinoinnin edistämistoiminta painottuu vaikeasti tavoitettaviin markkinoihin. Työvoima- ja elinkeinokeskusten asiantuntemista matkailuasioissa vahvistetaan.

Marraskuussa julkistettiin keksintötoimintaa koskenut kansainvälinen arviointi, jossa Suomen keksintötoimintaa pidettiin varsin dynaamisena. Arvioitsijat kiinnittivät huomiota erityisesti keksintötoiminnan ja tutkimus- ja kehitystoiminnan välisen yhteyden vahvistamiseen sekä eri organisaatioiden välisen yhteistyön lisäämiseen.

Syksyllä 1997 toimintansa aloittaneiden työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintaa on kehitetty kauppa- ja teollisuusministeriön johdolla. Toimenpiteet ovat painottuneet asiakaspalvelun kehittämiseen, osastojen toimenpiteiden yhteensovittamiseen, organisaatorakenteen kehittämiseen ja sisäisen toimivuuden parantamiseen. Vuoden 1999 talousarviossa keskusten toimintamenot on yhdistetty palkkauskasmenojen lukuunottamatta kauppa- ja teollisuusministeriön momentille.

Uusi kilpailulaki tuli voimaan kertomusvuoden syksyllä. Se sisältää säädökset yrityskauppavalvonnasta ja muun muassa puuttumattomuustodistuksista. Valvontaa

sovelletaan yrityskauppoihin, joissa kaupan osapuolten yhteenlaskettu liikevaihto ylittää kaksi miljardia markkaa ja joissa vähintään kahden kaupan osapuolen liikevaihto ylittää 150 milj.markkaa. Kilpailuvalvonnan toimivuuden varmistamiseksi lisättiin Kilpailuviraston ja kilpailuneuvoston resursseja.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Yleistä

Vuonna 1995 aloittaneen Paavo Lipposen hallituksen ohjelman sosiaali- ja terveyspoliittisen osan konkreettiset toimenpiteet olivat kertomusvuoteen mennessä jo toteutettu. Ohjelman yhteydessä sovitut säästöpäätökset leimasivat ministeriön toimintaa hallituksen alkuvuosina. Vuosina 1997 ja 1998 painopiste oli siirtynyt jo pitemmän aikavälin kehittämiskysymyksiin.

Lamavuosien poikkeuksellisen korkea sosiaalimenojen taso on sivuutettu ja menot ovat palaamassa lamaa edeltävälle tasolle. Vuonna 1998 sosiaalimenojen BKT-osuuden arvioidaan olevan 28 %. Taso on lähellä Euroopan unionin suuria maita: Saksaa ja Ranskaa. Talouden ja työllisyyden elpyminen on kohentanut kotitalouksiin toimeentuloa. Vuodesta 1997 lähtien toimeentulotuen käyttö kääntyi laskuun, samoin menot. Suomi on edelleen tasaisen tulonjaon maa, vaikka tuloerot ovat kasvussa. Myös suhteellinen köyhyysaste on ollut Suomessa alhainen. Pitkäaikais-työttömyys säilyi sosiaali- ja terveyspolitiikan vaikeana kysymyksenä.

Hallinnonalan merkittäviä asiakokonaisuuksia olivat: sosiaaliturvan ja sen rahoituksen kehittäminen työllisyyttä kannustavalla tavalla, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen, syrjäytymiskehityksen katkaisu, elin- ja työympäristöön sekä elämäntapoihin vaikuttaminen, palvelujen ja hoitokäytäntöjen tehostaminen, kansainvälisyyteen ja EU-puheenjohtajuuteen liittyvä yhteistyö ja valmistautuminen sekä hallinnonalan ohjauksen tehostaminen.

Sosiaali- ja terveysministeriön valmisteluvastuun laajuutta kuvaa, että ministeriö valmisteli vuosina 1995–1998 keskimäärin noin 40 hallituksen esitystä vuodessa sisältäen noin 100 lakia. Hallinnonalan asetuksia on ollut vuosittain 40–70.

Toimeentuloturvan alue

Ikääntyneiden työssä pysymistä ja työhön paluuta tukevia toimia vahvistettiin. Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien ns. palvelutarveselvitys ulotettiin koko maahan. Lyhytaikaista työllistymistä tuettiin ulottamalla työeläkeansainta lyhyisiin työsuhteisiin. Yli 55-vuotiaiden ansaitun työeläkkeen säilyminen turvattiin määräaikaaisella lailla. Osa-aikaeläkkeen alaikärajaa alennettiin väliaikaisesti 56 vuoteen, jotta koko eläkkeelle siirtymistä voidaan vähentää ja tukea työssä jaksamista. Varhaiskuntoutus oli yksi kehittämisalueista. Koulutusvakuutusjärjestelmän toisena vaiheena toteutui omaehtoisen opiskelun tuki pitkäaikaistyöttömille.

Muita sosiaalivakuutuksen painoalueita olivat maatalousyrittäjien työterveyshuollon kehittäminen, tapaturmavakuutuksen kokonaisuudistuksen jatkaminen sekä sosiaalivakuutuksen ansiokäsitteeseen liittyvät selvitykset. Toimeentuloturvajärjestelmien selkeyttämisestä valmistui selvitysmiesesitys.

Työttömyysturvan rahoitusta uudistettiin osana työttömyysturvan kokonaisuudistusta. Vakuutusperiaatteen mukaisesti tavoitteena on vakauttaa maksutasoja sekä selkeyttää rahoituksen suunnittelu- ja valmisteluvastuuta. Valtio osallistuu ansiopäivärahamenoihin peruspäivärahaa vastaavalla osuudella. Muut etuudet kustannetaan työnantajien ja työntekijöiden maksuilla. Uudistus mahdollistaa ns. suhdannepuskurin keräämisen. Työttömyyskassojen valvontaa tehostettiin ja lähes kaikki kassat tarkastettiin. Ns. työnantajabyrokratian helpottamista jatkettiin. Vakuutusvalvonnan

organisoinnin uudistaminen eteni ja uusi vakuutusvalvontavirasto aloittaa toimintansa 1.4.1999. Se vastaa varsinaiseen valvontaan liittyvästä työstä.

Lähialueyhteistyön kannalta merkittävä asia oli Viron kanssa solmitun sosiaaliturvasopimuksen voimaantulo. Muiden Baltian maiden kanssa jatkettiin vastaavien sopimusten valmistelua.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Vuoden 1997 alusta voimaan tulleen valtionosuusuudistuksen vaikutuksia arvioitiin. Valtakunnallista suunnittelujärjestelmää uudistetaan siten, että nykyinen valtakunnallinen suunnitelma korvataan nelivuotiskauden mittaisella sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmalla. Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon voimavarat hyväksytään vuosittain.

Vuonna 1998 käynnistettiin "Verkostuvat erityispalvelut" -hanke, jonka tavoitteena on turvata sosiaalihuollon erityisosaamista vaativien palvelujen saatavuus kaikissa kunnissa. 1.3.1998 voimaan tullut toimeentulotukilaki liittyi vuonna 1995 toteutettuun perusoikeusuudistukseen. Uuteen lakiin koottiin aiemmin hajallaan eri säädöstasoilla olleet toimeentulotukea koskeneet normit. Samalla lisättiin tuen saajien omavastuuta.

Vuoden alusta toteutui omaishoitajien oikeus yhteen vapaapäivään kuukaudessa. Omaishoito oli esillä muutoinkin, samoin vanhustenhuollon tilasta käytiin laajaa keskustelua. Valtioneuvoston kuntoutusselonteossa tarkasteltiin kuntoutusjärjestelmässä tapahtuneita muutoksia vuosina 1992–1997, arvioitiin niiden vaikutuksia sekä osoitettiin kuntoutustoiminnan uusia haasteita ja kehittämistarpeita. Mielenterveyskysymykset ovat olleet palvelusektorin kehittämisalueena, mm. eri toimijoiden yhteishankkeina.

Koko maan kattavalla "Terveydenhuolto 2000-luvulle" -hankkeella ja sen alueellisilla yhteistyöryhmillä vahvistetaan potilaan asemaa, edistetään terveyttä, korjataan palvelurakennetta ja vahvistetaan avohoitoa, parannetaan terveyspalvelujen laatua ja vaikuttavuutta, kehitetään ammatillista osaamista sekä terveyspalvelujen kustannusten hallintaa. Alueellinen toimeenpano jatkuu vuoteen 2001. Vuonna 1998 käynnistettiin ns. Makropilottihanke Satakunnan alueella. Kokeilulla testataan uuden teknologian hyödyntämistä sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Useiden eri toimenpiteiden seurauksena lääkemenojen nousu hidastui selvästi. Lääkkeiden ALV laskettiin 12 %:sta 8 %:iin ja apteekkien marginaalia pienennettiin. Lääkkeiden kohtuulliset tukkuhinnat on muutettu määräaikaaisiksi. Voimassa olevien tukkuhintojen tarkistus on menossa. Uusilta sairaskorvausten piiriin tulevilta lääkkeiltä edellytetään terveystaloudellista selvitystä. Lääkkeen määräämis- käytäntöjä aiotaan muuttaa nykyistä kustannusvaikuttavampaan suuntaan.

Ehkäisevä sosiaali- ja terveyspolitiikka

Syrjäytymiskehityksen katkaisu oli ehkäisevän politiikan painoalueita. Poikkihallinnollista syrjäytymisen ehkäisyyn liittyvää työtä vahvistettiin mm. eri hallinnonalojen välisen yhteistyöryhmän avulla. Ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi Takuu-säätiö käynnisti RAY-avustuksen turvin sosiaalisen luototuksen järjestösektorilla. Samoin valmisteltiin kuntien sosiaalisen luototuksen kokeilua. Velkaneuvonnan palvelujen turvaamiseksi asetettiin selvitysmiehet.

Huumausainepoliittinen toimikunta jätti mietintönsä vuonna 1997 kansallisesta huumausainestrategiasta. Valtioneuvosto teki huumausainepolitiikan linjauksia koskevan periaatepäätöksen vuoden 1998 lopussa.

Paikallisten ympäristöterveysohjelmien valmistelu aloitettiin Itä-Suomen läänissä. Sosiaalisten vaikutusten ja terveysvaikutusten arviointiin kiinnitettiin erityistä huomiota. Valtioneuvoston periaatepäätöksenä vuonna 1989 hyväksytyn Työterveyshuollon valtakunnalliset kehittämislinjat -asiakirjan arviointi valmistui. Työterveyshuollon valtakunnalliset kokeilut saatiin raportointivaiheeseen ja kokeilujen tuloksia käytetään hyväksi työkykyä ylläpitävän toiminnan kehittämisessä. Työ aloitettiin yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Ministeriön hallinnonalalle kuuluneen valtionyhtiön Alko-Yhtiöt Oy:n organisatoriset muutokset toteutettiin vuoden 1998 aikana. Hallituksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan hyväksymän suunnitelman mukaisesti Alko-Yhtiöt Oy jaettiin kolmeen osaan (Alkon Kauppa Oy, Altia Group Oy ja Arctia Invest Oy). Alkon Kauppa Oy tytäryhtiönsä Alko Oy:n kanssa jatkaa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla alkoholilain mukaisena alkoholiyhtiönä, joka myy yksinoikeudella tietynvahvuisia alkoholijuomia.

Tupakkalain uudistamisesta annettiin esitys. Tarkoituksena on vähentää tupakan aiheuttamia terveyshaittoja sekä ravintoloiden asiakkaiden ja henkilökunnan altistumista tupakansavulle. Samoin tehostetaan alaikäisiä koskevan tupakan myyntikieltoa. Tartuntatautien torjuntatyön osalta kehitettiin tietojärjestelmiä, joissa huomioidaan mm. EU:ssa tapahtuva kehitys. Yhtenä painoalueena ovat sairaalainfektiot.

Työolot ja työsuojelu

Keväällä vahvistettu työsuojelustrategia viitoittaa työolojen kehittämisen lähivuosien suunnan. Strategia valmisteltiin yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa. Tavoitteena on työntekijöiden työ- ja toimintakyvyn ylläpito ja edistäminen. Periaatteina ovat työpaikkojen omaehtoisen toiminnan tukeminen ja työsuojeluhallinnon toiminnan asiakasohjautuvuus.

Sosiaali- ja terveyspolitiikan eri lohkojen yhteistyön ja työnjaon etuja on voitu hyödyntää, kun työsuojeluasiat siirtyivät sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen vuonna 1997. Kemikaalien rekisteröintitehtävät keskitettiin Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukseen. Työterveyshuollon ja työsuojelun toiminta tukevat nykyisin toisiaan aiempaa paremmin.

Suomi oli mukana eurooppalaisen työsuojelupolitiikan toteuttamisessa ja kehittämisessä. Työsuojelua koskevaan eurooppalaiseen kehittämistoimintaan osallistuttiin aiempaa suuremmalla panoksella mm. Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston toiminnan osana.

Työturvallisuuskulttuuri ja asenteet työolojen parantamiseksi kehittyivät myönteisesti. Työntekijän terveyden ja hyvinvoinnin merkitys tuottavuuden ja kilpailukyvyn kannalta ymmärretään ja osataan ottaa huomioon entistä paremmin. Taloudellinen kasvu sekä työelämän muutokset vaikuttivat siten, että vuosikymmeniä jatkunut tapaturmien väheneminen pysähtyi jo muutama vuosi sitten. Kiire ja stressi työelämässä näytti yleistyvän edelleen.

Muita sosiaali- ja terveystalittisia kysymyksiä

Kansainvälisen toiminnan pääpaino oli hallinnonalan EU-puheenjohtajuuskauden velvoitteisiin valmistautumisessa. Muita kv-toiminnan painopisteitä olivat sosiaali- ja terveysalan kysymysten sisällyttäminen Pohjoisen ulottuvuuden, kestäväen kehityksen ja EU-laajentumisen sektoreille. Kertomusvuonna järjestettiin Suomessa ministeriön ja Euroopan Neuvoston yhdessä isännöimä laaja kansainvälinen "Ihmisarvo ja sosiaalinen syrjäytyminen" -konferenssi.

Poikkiallinnollinen "Kansallinen ikäohjelma" vuosille 1998–2002 keskittyi ensimmäisenä toimintavuotenaan tiedotuksen, neuvonnan ja koulutuksen järjestämiseen. Tavoitteena on parantaa yli 45-vuotiaiden mahdollisuuksia saada töitä ja jaksaa paremmin työelämässä. Ohjelman muita osia ovat työelämän rakenteiden ja lainsäädännön uudistaminen sekä tutkimushankkeet.

Hallituksen vuonna 1997 hyväksymän tasa-arvo-ohjelman suurin, naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyprojekti, käynnistyi kertomusvuonna. Samoin käynnistyi prostituution ehkäisyprojekti. Tasa-arvolain vaikutusten arviointitutkimus käynnistettiin. Ensimmäinen tasa-arvobarometri julkistettiin syksyllä. Uutena tasa-arvon ulottuvuutena korostettiin miehen asemaa isänä ja isoisänä.

Työministeriö

Hallitusohjelman mukaan talouspolitiikan päätavoitteena on työttömyyden puolittaminen vaalikauden aikana. Tavoitteen saavuttamisen kannalta keskeistä on nopea taloudellinen kasvu, mutta sen lisäksi tarvitaan työllisyyttä tukevia erityistoimia, aktiivista työvoimapolitiikkaa ja työmarkkinoiden toiminnan tehostamista.

Kertomusvuonna työhallinto myötävaikutti hallitusohjelman työllisyystavoitteiden toteutumiseen edistämällä työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista, vahvistamalla työnhakijoiden ammatillista osaamista ja työmarkkinavalmiuksia, parantamalla vaikeasti työllistyvien työhönsijoittumista työllistämistukien avulla sekä tehostamalla työmarkkinoiden toimivuutta. Näiden tehtävien hoitamiseksi työhallinto harjoitti työnvälitystä ja ammatinvalinnanohjausta, järjesti työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta, sijoitti vaikeasti työllistyviä palkkaperusteisin tukitoimin työhön, vaikutti työvoiman kysyntään valikoivin toimenpitein sekä käynnisti työlainsäädännön uudistamishankkeita. Myös työvoimapolitiikan toimintatapoja uudistettiin panostamalla entistä enemmän aktivoiviin toimiin. Lisäksi työhallinto edisti maahanmuuttajien kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Pitkäaikainen ja ripeä taloudellinen kasvu, hallituksen määrätietoiset talouspoliittiset toimet sekä aktiivinen työvoimapolitiikka ovat aikaansaaneet jo useita vuosia yhtäjaksoisesti jatkuneen työllisyyden kasvun ja työttömyyden asteittaisen alenemisen. Kertomusvuonna työllisten määrä lisääntyi edellisestä vuodesta keskimäärin noin 50 000 henkilöä ja työvoiman tarjonta noin 20 000:lla. Näitä lukuja vastaavasti työttömyys aleni Tilastokeskuksen EU-sopeutettujen määritelmien mukaan noin 30 000 henkilöä. Vuonna 1998 työttömänä oli keskimäärin noin 285 000 henkilöä ja työttömyysaste noin 11,3 %. Toisaalta työttömyysturvan ja työnvälityksen säädösten mukaisesti työvoimatoimistoissa oli työttömiä työnhakijoita keskimäärin 370 000 henkilöä. Kertomusvuonna pitkäaikaistyöttömyys selvästi aleni ja työnvälityksen luvuilla nuorisotyöttömyys likimäärin jo puolittui vuoden 1994 keskimääräistasoon verrattuna.

Työvoimapolitiikan uudistukset

Suomen työvoimapolitiittinen järjestelmä uudistettiin vuoden 1998 alusta. Uudistuksessa oli kaksi keskeistä linjausta: työmarkkinoiden paremman toimivuuden aikaansaaminen aktiivista työvoimapolitiikkaa vahvistamalla ja syrjäytymisen ehkäisy mm. kolmannen sektorin työllistämismahdollisuuksia tukemalla. Työmarkkinoiden parempaan toimivuuteen pyrittiin tekemällä uudistuksia työnvälityksen työnhakija-asiakkaan palveluihin ja parantamalla työvoimakoulutusta sekä tukityöllistämistä.

Eri säädöksiin sisältyvät työttömien oikeudet ja velvollisuudet koottiin yhteen ja määriteltiin kattavasti. Keskeiset oikeudet ovat oikeus työttömyysturvaan tai työmarkkinatukeen, oikeus peruspalveluihin työvoimatoimistossa, oikeus tehdä talkoo- ja vapaaehtoistyötä ja opiskella sivutoimisesti, oikeus työnhakusuunnitelmaan sekä mahdollisuus tulla valituksi työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin. Työttömän työnhakijan keskeiset velvollisuudet ovat työmarkkinoiden käytettävissäolo, kokoaikatyön haku, työn ja toimenpiteiden vastaanottovelvollisuus, osallistuminen työnhakusuunnitelman laatimiseen ja toteuttamiseen sekä velvollisuus parantaa ja ylläpitää työmarkkinavalmiuksia.

Työvoimapolitiittiset toimenpiteet

Työvoimapolitiittiset toimenpiteet

Osana työvoimapolitiittista uudistusta tehtiin työvoimatoimiston palvelukäytäntöön muutoksia. Vuoden 1998 alusta otettiin systemaattisesti käyttöön työnhakija-asiakkaiden määräaikaiset työnhakuhaastattelut, osaamiskartoitukset, työnhakusuunnitelmien tekeminen sekä työnhakukirja, työnhakuryhmät ja -koulutus. Määräaikaisten työnhakuhaastattelujen tavoitteena on varmistaa palvelun jatkuvuus ja riittävyys ja sen yhteydessä tehtävän osaamiskartoituksen tavoitteena on selvittää hakijoiden työelämässä tarvittavat yleiset ja alakohtaiset erityisosaamiset. Työnhakusuunnitelmassa asiakas ja virkailija sopivat niistä palveluista ja toimista, jotka edistävät asiakkaan sijoittumista avoimille markkinoille. Työnhakukoulutus tukee avoimille markkinoille sijoittumista parantamalla työnhakuvalmiuksia ja tukemalla omatoimista työnhakua. Ryhmäpalveluna toteutetun työnhakukoulutuksen aloitti vuonna 1998 arviolta 40 000 henkilöä. Lisäksi työnhakukoulutusta toteutettiin työvoimakoulutuksena. Työvoimapolitiittisen uudistuksen toteuttamiseksi työvoimatoimistojen henkilöstöä lisättiin kertomusvuonna 170 henkilöllä. Työvoimatoimistojen palvelukapasiteettia vahvistettiin myös määräaikaista virkoja vakinaistamalla.

Työnhakija-asiakkaan palvelua ja työnantajien toimeksiantojen hyvää hoitamista tukee työvoimatoimistojen asiakaspalvelun tietojärjestelmä, jonka uudistus saatettiin loppuun vuonna 1998. Myös työvoimatoimistojen asiakaskäyttöön tarkoitettua itsepalvelua on parannettu. Avointen työpaikkojen ja haettavana olevan työvoimakoulutuksen lisäksi itsepalvelupäätteeltä voi katsoa koulutus- ja ammattitietopalvelun tietoja ja EU:n työnvälitysjärjestelmään (EURES) ilmoitettuja paikkoja.

Työllisyyttä edistävät koulutustoimenpiteet

Vuonna 1998 kansallisesti rahoitetussa työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa oli arviolta keskimäärin 32500 henkeä. Koulutuksessa olevien määrä väheni keskimäärin 4500 hengellä edellisestä vuodesta. Valtion talousarviossa esitettiin työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta hankittavaksi 7,06 miljoonaa opiskelijatyöpäivää. Ennakkotietojen mukaan tämä tavoite näyttäisi toteutuvan. Määrällisten tavoitteiden lisäksi on huomiota kiinnitetty koulutuksen laadun kehittämiseen. Tarjous- ja hankintamenettelyyn sekä opiskelijoiden lähtötason arviointi- ja valintamenettelyyn kehitettyjä välineitä on otettu käyttöön. Kouluttajien toiminnan laadun arviointia tuetaan laatukäynneillä, kurssikummitoiminnalla sekä opiskelijoiden välipalautejärjestelmällä.

Työvoiman kysynnän elpessä on erityistä huomiota kiinnitetty työvoimakapeikkojen syntymisen ehkäisyyn. Työvoimakoulutus toteutetaan mahdollisimman työelämäläheisenä siten, että työnantajilla on mahdollisuus sekä vaikuttaa koulutuksen sisältöihin ja suunnitteluun että ottaa yhä enemmän vastuuta koulutuksen toteuttamisesta yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Menettelyä on toteutettu erityisesti yritysten rekrytointitilanteisiin räätälöitynä täsmäkoulutuksena. Lisäksi TE-keskusalueilla on kehitteillä ennakoituyhteistyö yritysten, työmarkkinajärjestöjen, koulutuspalvelujen tuottajien ja eri viranomaisten kesken, jotta työmarkkinoiden muutoksista aiheutuvaa koulutustarvetta voitaisiin nykyistä paremmin arvioida.

Työvoimapolitiittisella aikuiskoulutuksella voidaan vaikuttaa myös syrjäytymisen ja pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisemiseen. Tästä syystä pitkään työttömänä olleiden, vajaakuntoisten ja ikääntyneiden osuutta koulutuksessa on pyritty lisäämään. Koulutuksessa olleista oli vuonna 1998 noin 15 prosenttia pitkäaikaistyöttömiä. Syrjäytymisen ehkäisyssä korostetaan yksilöllisiä palvelukokonaisuuksia, jotka sisältävät motivointia ja ohjausta, koulutusta, kuntoutusta ja tukityötä.

Osana koulutusvakuutuksen toteutusta toimeenpantiin 1.8.1997- 31.7.1998 laki pitkäaikaistyöttömien omaehtoisen opiskelun tuesta, joka mahdollisti opiskelun työttömyysturvan tasoisella tuella. Tuen avulla koulutuksen aloitti lain voimassaolon aikana noin 1 050 pitkäaikaistyötöntä. Tavoitteeksi oli asetettu 8 000 henkilöä. Koulutuksen aloittaneiden tavoitetasosta jäätii mm. lain lyhyen voimassaoloajan, tuen tiukkojen saantiehtojen ja kohderyhmän odotettua pienemmän koulutushalukkuuden vuoksi. Kertomusvuonna omaehtoisen opiskelun tukea laajennettiin (1.8.1998 alkaen) koskemaan vähintään neljä kuukautta työttömänä olleita. Marraskuun loppuun mennessä mahdollisuutta oli käyttänyt 850 henkilöä.

Tukityöllistäminen ja työllisyysperusteiset investoinnit

Vuonna 1998 kansallisilla tukitoimenpiteillä työllistettiin keskimäärin 51 600 henkilöä eli 3 500 vähemmän kuin edellisellä vuonna. Työllistetyistä uuden yhdistelmätuen osuus oli noin 3 600 henkilöä, vaikka toimenpiteellä arvioitiin voitavan työllistää keskimäärin 10 000 henkilöä. Tavoitetasoa ei saavutettu, koska yhdistelmätuen käyttöönotto oli selvästi arvioitua hitaampaa. Yhdistelmätuen käyttö on kuitenkin koko ajan lisääntynyt ja vuoden lopulla sillä työllistettiin noin 7 000 henkilöä.

Eniten palkkaperusteisin tukitoimin työllistivät kunnat ja yksityinen sektori. Valtiolla toimenpitein sijoitettujen määrän väheneminen edellisestä vuodesta johtui mm. virkojen vakinaistamisesta. Kunnissa vähennys aiheutui ensisijaisesti tiukasta taloudellisesta tilanteesta. Yksityisellä sektorilla tukityöllistettyjen määrä lisääntyi. Kaksi kolmasosaa kaikista tukityöllistetyistä oli pitkäaikaistyöttömiä, nuoria, vajaakuntoisia tai ikääntyneitä. Työmarkkinatuen työharjoittelussa oli keskimäärin 10 400 henkilöä, joista suurin osa oli nuoria. Kertomusvuoden alusta alkaen pitkäaikaistyöttömille voitiin maksaa ylläpitokorvausta työmarkkinatuen työharjoittelun ajalta, mikä kaksinkertaisti näiden määrän vajaaseen 800 henkilöön.

Tukitoimin sijoitettuja henkilöitä sisältyy myös työllisyyspoliittisella projektituella ja ESR-tuilla rahoitettuihin kohteisiin. Näistä kuitenkin pääosa on muita kuin työttömiä. Työllisyyspoliittista projektitukea käytetään erityisesti ns. kolmannella sektorilla toteutettavien työllistämishankkeiden käynnistämisyhteistyössä toiminnan hallinnointiin ja organisoimiseen. Tarkoituksena on tukea kolmannen sektorin hankkeita, joissa voidaan käyttää hyväksi esim. yhdistelmätuen mahdollisuuksia ja kumppanuusyhteisöjä. Toimenpiteellä tuettiin noin 300 hankkeen toteuttamista. Lisäksi työttömien aloitteellisuuden edistämiseen tarkoitetuilla määrärahoilla tuettiin työttömien järjestöjen toimintaa ja työosuuskuntien perustamista. Työ- ja palveluosuuskuntien määrä on lisääntynyt viime aikoina.

Kotitaloustyön tukijärjestelmän kokeilun toteuttamista jatkettiin vuoden 1998 aikana. Tukea myöntävät Itä- ja Länsi-Suomen alueella TE-keskukset. Toistaiseksi tuen käyttö on ollut vähäistä. Samanaikaisesti toteutettiin myös kotitalouksien väliaikainen verotukijärjestelmä. Näitä kokeiluja sovelletaan eri alueilla. Vuonna 1998 jatkettiin paikallisen aloitteellisuuden kumppanuustoiminnan 26 kokeiluhankkeen tukemista EU-rahoituksella. Kumppanuusyhteistyössä julkinen ja yksityinen taho sitoutuvat yhdessä sovitun työllisyysohjelman toteuttamiseen. Investointien työllisyysvaikutusten arviointimenetelmää edelleen kehitettiin ja menettelyä sovellettiin investointimäärärahojen alueelliseen jakoon vuoden 1998 aikana.

EU:n sosiaalirahaston tukemat toimenpiteet

Kertomusvuonna EU:n sosiaalirahaston osarahoittamien toimenpitein oli sijoitettuna arviolta keskimäärin 16 200 henkilöä, joista tukityöllistettyjä oli 6 700 ja koulutuk-

nessa 9 500. Toimenpiteiden kohdejoukkona on sekä työttömiä että yritysten henkilöstöä.

ESR-toimenpiteiden rahoitus koostuu EU:n, valtion, kuntien ja yksityisestä rahoitusosuudesta. Tavoiteohjelmien ESR-rahoituksen osuus ohjelmakaudelle 1995-99 on 3,13 miljardia markkaa, josta oli vuoden 1998 loppuun mennessä sidottu 77 %. Valtiontalouden tarkastusvirasto on kritisoinut syksyllä 1998 julkaisemassaan raportissa ESR-toimenpiteiden monimutkaista hallintoa.

Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden toteutuminen ja vaikuttavuus

Aktiivisilla työvoimapolitiittisilla toimenpiteillä lievennetään erityisesti pitkäaikais-työttömyyttä, nuorisotyöttömyyttä sekä vajaakuntoisten ja ikääntyneiden työttömyyttä. Toimenpiteiden tavoitetasoksi vuodelle 1998 asetettiin 118 500 henkilöä. Vuonna 1998 työvoimapolitiittisin toimenpitein oli sijoitettuna arviolta keskimäärin 115 000 henkilöä, joka vastaa n. 4,6 % työvoimasta. Asetetusta tavoitetasosta jäätin hieman jälkeen lähinnä syrjäytymisuhan alaisille tarkoitetun yhdistelmätuen osalta. On arvioitavissa, että noin 25 % työvoimapolitiittisen toimenpiteen aloitta-neista oli kolme kuukautta toimenpiteen päättymisen jälkeen työllistynyt avoimille työmarkkinoille ja työttömiä oli noin 50 %. Tukityöllistäminen yksityiseen sektoriin johti parhaiten työllistymiseen avoimille työmarkkinoille (arviolta 50 %). Heikointa avoimille työmarkkinoille sijoittuminen oli julkisen sektorin tukityöstä.

Työelämän säätely ja kehittäminen

Hallitusohjelman mukaisesti työllistymistä ja työhönmenoa estäviä jäykkyystekijöitä on pyritty purkamaan. Kertomusvuonna työsopimuslakia muutettiin mm. laajentamalla oikeutta perhevapaiden käyttöön sekä mahdollistamalla myös järjestäytymätömille työnantajille oikeuden soveltaa työntekijän etuja vähentäviä työehtosopimusmääräyksiä. Tällaisia ovat työsopimuslain sairausajan palkkaa ja työsopimuksen päättämismenettelyn pakottavuutta sekä vuosilomalain ja opintovapaalain säännösten ehdottomuutta koskevat säännökset (työsopimuslain 28 ja 47 j §, vuosilomalain 16 § ja opintovapaalain 13 §). Vuokratyön epäkohtia selvittämään asetettu neuvotteluryhmä on esittänyt, että työsopimuslakia uusittaessa otettaisiin huomioon myös vuokratyösuhteisiin liittyvät erityispiirteet. Työsopimuslain kokonaisuudistusta valmistelevan komitean toimikautta on pidennetty ja se jatkaa 31.10.1999 saakka. Nuorten työntekijöiden suojelua parannettiin lainmuutoksella siten, että uudet säädökset täyttävät EU:n vastaavan direktiivin ja Euroopan neuvoston sosiaalisen peruskirjan vaatimukset. Lisäksi tiukennetaan oppivelvollisten loma-aikaista työskentelyä koskevaa säännöstä.

Kertomusvuonna jatkettiin hallitusohjelman edellyttämiä kokeiluja työn ja työajan jakamiseksi vapaaehtoisuuden pohjalta. Työllisyysasetuksen muutos, jonka nojalla kunnille voitiin maksaa palkkaperusteista tukea työajan lyhennyskokeiluihin oli voimassa 31.12.1998 saakka. Tästä syystä työministeriön tukirahoitus tähän tarkoitukseen päättyi kertomusvuoden lopulla. Kokeilujen välittömät työllisyysvaikutukset olivat vähäiset. Työaikakokeilujen jatkaminen jäi kuntien ratkaistavaksi. Toisaalta yksityisen sektorin yrityksissä 6+6 - työvuorojärjestelmän kokeilut jatkuvat edelleen. Ne toteutetaan ilman työllistämistukea.

Hallitusohjelmaan sisältyvä työn vuorottelujärjestelmän kokeilu tuli voimaan vuonna 1996. Vuorotteluvapaasta annettua lakia muutettiin kertomusvuonna siten, että järjestelmän kokeilu on voimassa vuoden 2000 loppuun. Myös vuorottelukorvauksen tasoa nostettiin viime tuloneuvotteluissa 70 %:iin ansiosidonnaisesta työttömyyspäivärahasta ilman ylärajaa (lisäksi maksetaan osittaista ammattikoulu-

tusrahaa vapaan aikana opiskeleville 1 100 mk/kk). Vuonna 1998 työvuorottelun aloitti keskimäärin noin 4 000 henkilöä. Vuoden aikana vuorotteluvapaalle siirtyi kaikkiaan noin 7 000 henkilöä. Seurantaselvitysten mukaan järjestelmää ovat käyttäneet keski-ikäiset, erityisesti kuntasektorin sosiaali- ja terveydenhoitoalan tehtävissä työskentelevät naiset.

Työministeriössä jatkuivat edelleen Kansallinen tuottavuusohjelma toinen toimikausi (1996-1999) ja Kansallinen työelämän kehittämisohjelma (1996-1999), joiden yhteisbudjetti on koko ohjelmakautena n. 100 milj. mk. Tuottavuusohjelma on rahoittanut 12 tutkimus- ja kehittämisprojektia pääasiassa korkeakouluissa. Työelämän kehittämisohjelma on rahoittanut n. 280 projektia, joista tähän mennessä päättyneitä on n. 130. Uusia työpaikkoja odotetaan syntyvän pitkällä aikavälillä teollisuuteen ja yksityiselle palvelusektorille. Myös Kansallinen ikäohjelma (1997-2002) on jatkunut suunnitelman mukaisesti koulutus-, tiedotus- ja tutkimushankkein useiden eri ministeriöiden ja sidosryhmien yhteistyönä. Sen kokonaisbudjetti on n. 25 milj.mk.

Pakolais- ja maahanmuuttoasiat

Kertomusvuoden lopulla Suomessa asui yli 85 000 ulkomaan kansalaista. Vuoden aikana maahan saapui noin 1 500 paluumuuttajaa entisen Neuvostoliiton alueelta, 1 300 turvapaikanhakijaa ja 120 kiintiöpakolaista. Vuoden 1998 pakolaiskiintiö oli 600, jonka puitteissa myönnettiin vuoden loppuun mennessä 580 oleskelulupaa. Valtaosa näistä tulee maahan vuoden 1999 puolella. Maahanmuuttajien työllisyystilanne on edelleen heikko, joskin parantui hieman kertomusvuoden aikana. Suomessa asuvan ulkomaalaisen työvoiman keskimääräinen työttömyysaste vuoden 1998 lopulla oli 39,5 %. Työttömyys on kahden viime vuoden aikana alentunut yhteensä 6,5 %-yksikköä.

Hallituksen esitys laiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (HE 66/1998) on eduskunnan käsittelyssä. Lakiesityksen mukaan kunnat ja työvoimatoimistot valmistelevat maahanmuuttajille kotouttamisohjelmia. Lisäksi maahanmuuttajille laaditaan yksilölliset kotoutumissuunnitelmat, jonka toteutuksen aikana heidän toimeentulonsa turvataan kotouttamistuellla.

Valtioneuvosto asetti työministeriön yhteyteen kolmivuotiskaudeksi poikkihallinnollisen etnisten asiain neuvottelukunnan (ETNO), jonka yksi keskeinen tehtävä on rasismien ehkäisy ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen. Lisäksi hallitus antoi selonteon inkerinsuomalaisten maahanmuutosta Suomeen 1990-luvulla. Muuttaneita on kaikkiaan noin 20 000. Työministeriö on myös yhteistyössä muiden ministeriöiden ja inkeriläisjärjestöjen kanssa valmisteellut ohjelman inkerinsuomalaisten elinolosuhteiden parantamiseksi ja kulttuurin tukemiseksi heidän asuinalueillaan Venäjällä ja Virossa.

Hallinnon uudistaminen

Työvoima- ja elinkeinokeskuksien työvoimaosastojen organisaation kehittämistä jatkettiin kerto-musvuonna. Työvoima- ja elinkeinokeskukset ovat kauppa- ja teollisuusministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja työministeriön yhteisiä alueorganisaatioita. Keskuksista ja niiden alaisista työvoimatoimistoista kehitetään toimiva organisaatio työvoima- ja elinkeinopolitiikan toimeenpanon edistämiseksi alue- ja paikallishallinnossa. Keskukset aloittivat toimintansa 1.9.1997.

Työministeriön kehittämisprojekti ”Ministeriö uudelle vuosituhannele” (MULLE) päättyi kertomusvuoden lopussa. Hankkeen tarkoituksena oli työtapoja ja toimintarakenteita kehittämällä edistää mm. työhallinnon aluehallinnon uudistumisesta johtuvia uusia toiminta- ja työtapoja sekä lisätä henkilöstön ammattitaitoa ja hyvinvointia. Hankkeen lähtökohtina olivat julkisen hallinnon tuottavuushaasteet, kustannuspaineet ja työmarkkinoiden muutokset.

Ympäristöministeriö

Hallitusohjelman perusteisiin on kuulunut kestävän kehityksen periaatteiden vahvistaminen yhteiskunnan eri lohkoilla, erityisesti luonnonvarojen ja ympäristön hoidossa, sekä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Pääministerin johtama kestävän kehityksen toimikunta asetettiin uudelleen 8.4.1998. Toimikunnan työssä painottuu mm. eri tahojen kestävän kehityksen strategioiden ja ohjelmien toimeenpanon edistäminen. Lisäksi toimikunta selvittää mm., mitä sosiaalisesti kestävä kehitys on, ja testaa YK:n kestävän kehityksen toimikunnan (CSD) kestävän kehityksen mittareita.

Valtioneuvosto on 4.6.1998 hyväksynyt hallituksen ensimmäisen kestävän kehityksen ohjelman, joka on hallitusohjelman mukainen periaatepäätös ekologisen kestävyys edistämisestä. Ohjelma toteuttaa Rion ympäristö- ja kehityskonferenssin seurantakokouksessa 1997 sovittua tavoitetta, jonka mukaan kaikilla mailla tulee olla kestävän kehityksen strategia vuoteen 2002 mennessä. Periaatepäätöksellä valtioneuvosto antaa kaikkia yhteiskunnallisia toimijoita koskevat peruslinjaukset ekologisen kestävyys edistämiseksi ja sen taloudellisten sekä sosiaalisten ja kulttuuristen edellytysten luomiseksi. Lisäksi periaatepäätöksessä esitetään tärkeimpiä kestävän kehityksen alueita koskevat strategiset tavoitteet ja toimintalinjat. Ohjelman toimeenpano ja seuranta on jo käynnistynyt.

Ympäristöministeriö vaikutti aktiivisesti EU:ssa kestävän kehityksen edistämiseksi ja ympäristöasioiden yhdistämiseksi muille toimialoille. Keskeisin prosessi liittyi ympäristöasioiden yhdistämisen strategiaan ns. Amsterdamin sopimuksen mukaisesti ja yhteisön viidennen ympäristöohjelman arviointiin.

Hallitusohjelman toimeenpano on kaikilta osin edennyt hyvin. Ympäristöministeriön osalta kaikki hallitusohjelman hankkeet on saatettu päätökseen vuoden 1998 loppuun mennessä.

Ministeriön hallinnonalalla uudistettiin maaliskuun alussa 1998 alueellisten ympäristökeskusten aluejakoa maan uudistetun maakuntajaon mukaiseksi. Pirkanmaan ympäristökeskus perustettiin. Keski-Pohjanmaan ympäristökeskus lakkautettiin ja sen alue jaettiin Länsi-Suomen ympäristökeskuksen ja Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen kesken. Suomen ympäristökeskuksen kansainvälinen arviointi valmistui vuoden 1998 lopulla. Ympäristöministeriön organisaation tehostaminen saatettiin loppuun uudistamalla asunto- ja rakentamisasioiden hoidon organisaatiota.

Ympäristönsuojelu

Ilmastoneuvotteluissa siirryttiin vuoden 1997 Kioton pöytäkirjaa toimeenpanemaan vaiheeseen. Suomen osuudeksi Kioton tavoitteesta sovittiin EU:n neuvoston (ympäristöministerit) kokouksessa 17.6.1998 kuuden ilmastokaasun päästöjen palauttaminen vuoden 1990 yhteenlaskettuun määrään vuosina 2008-2010. EU-ministerivaliokunnan lisäksi on tänä vuonna asetettu erityinen ympäristöministerin johdolla toimiva ministerityöryhmä, joka koordinoi Suomen ilmastostrategiaa. Ilmastoasioita käsittelee lisäksi ympäristöministeriön 22.4.1998 asettama laajapohjainen ilmastotoimikunta sekä useat eri ministeriöiden asettamat suppeammat valmisteluryhmät. Buenos Airesin osapuolikokouksessa hahmoteltiin kansainvälinen työohjelma, joka sisältää lähes 120 selvityssaihetta.

Ympäristöministeriö ja TEKES aloittivat yhdessä ympäristöklusterin tutkimusohjelman vuosille 1998-1999. Ympäristöklusteriin kuuluvat ympäristöalalla toimivat osajat, mm. eri ministeriöt ja tutkimuslaitokset sekä teollisuus. Ohjelman tarkoituksena on kehittää toimintamalleja, innovaatioita, osaamista ja yhteistyötä ympäristöalalla talouden, yritystoiminnan ja työllisyyden hyväksi. Ensimmäiset rahoitettavat hankkeet käsittelevät elinkaariajattelua, ekotehokkuutta sekä kestävästä infrastruktuurista maataloudessa, metsätaloudessa, perusmetalliteollisuudessa, rakentamisessa sekä liikenteessä. Useissa tutkimusohjelman hankkeissa käsitellään energian tehokasta käyttöä osana päästöjen rajoittamista. Ohjelma on liitetty myös osaksi hallituksen kestävästä kehityksestä ohjelmaa.

Lähialueyhteistyö on hallitusohjelmankin mukaisesti tärkeä osa Suomen ympäristöpolitiikkaa. Ympäristöyhteistyöllä Suomen lähialueilla Virossa, Latviassa, Liettuaissa, Luoteis-Venäjällä ja Puolassa on tehokkaasti edistetty hankkeita, joilla vähennetään erityisesti Itämeren kohdistuvaa kuormitusta. Hankkeilla on edistetty suomalaisen ympäristöteknologian käyttöä ja vientiä ja siten parannettu myös alan työllisyyttä. Osana EU:n pohjoisen ulottuvuuden strategiaa on edistetty EU:n lisääntyvää paneutumista erityisesti Venäjän ympäristöongelmiin. On laadittu EU:n ja Venäjän välinen ympäristönsuojelun toimintasuunnitelma. Arktisen alueen yhteistyötä Arktisessa neuvostossa ja Barentsin euro-arktisessa yhteistyössä on tuettu ja lisätty. Kioton ilmastokokouksen jälkeen on ryhdytty valmistelemaan ilmansuojeluhankkeiden yhteistoimeenpanoa lähialueilla.

Ympäristölainsäädännön ja ympäristölupajärjestelmän yhtenäistämistä koskevaa valmistelua on jatkettu. Laki ja asetus ympäristövahinkovakuutuksesta tulivat voimaan 1.1.1999. Näillä säädöksillä on luotu ympäristövahinkojen toissijainen korvausjärjestelmä, joka täydentää ympäristövahinkojen korvaamisesta aikaisemmin annetussa laissa säädettyä vahingonaiheuttajan ensisijaisista korvausvastuista. Säädökset koskevat tapauksia, joissa korvausta ei ole saatu perityksi korvausvelvolliselta tai korvausvelvollista ei ole saatu selville. Yritysten, joiden toimintaan liittyy olennainen ympäristövahingon vaara tai joiden toiminta yleisesti aiheuttaa haittaa ympäristölle, tulee ottaa pakollinen ympäristövahinkovakuutus. Vakuuttamisvelvollisuus määräytyy asetuksella säädetyn perustein sen mukaan, onko yrityksellä alueellisen ympäristökeskuksen myöntämä rekisteröity ympäristölupa.

Taloudellisen ohjauksen eli esim. ympäristöverojen ja -maksujen käyttöä on edelleen lisätty. Hallitusohjelman mukaisesti on kompensoitu työhön kohdistuvien verojen alentamista korottamalla ympäristöveroja. Painopistettä on siirretty välilliseen verotukseen lähinnä energiaverotusta korottamalla.

EU:n ympäristöministerineuvostossa hyväksyttiin 21.12.1998 päätöksiä, joiden seurauksena raskaan liikenteen päästöt putoavat erittäin merkittävästi ja viimeksi hyväksytyille uusille jäsenmaille, mm. Suomelle, annettiin oikeus pitää voimassa omia tiukempia ympäristönormejaan.

Kestävä jätetalouden toteuttamiseksi valtioneuvosto on 2.7.1998 hyväksynyt valtakunnallisen jätesuunnitelman vuoteen 2005. Se sisältää toimialoittaiset tavoitteet jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi sekä jätteiden hyödyntämisen lisäämiseksi. Jäteverolakia on muutettu siten, että se entistä paremmin kannustaisi jätteiden hyödyntämiseen ja kaatopaikoille sijoittamisen vähentämiseen. Samalla on jatkettu selvitystä jäteveron laajentamiseksi koskemaan myös muuta kuin yhdyskuntien kaatopaikoille toimitettavaa jätettä. Kertomusvuonna on annettu myös uusia jätteitä ja jätehuoltoa koskevia säädöksiä.

Valtioneuvosto antoi 19.3.1998 periaatepäätöksen vesien suojelun tavoitteista vuoteen 2005. Ohjelmassa on asetettu tavoitteet eri toimialoille pinta- ja pohjavesi-

en sekä meren suojelun toteuttamiseksi päästöjä vähentämällä. EY:n nitraattidirektiivin toimeenpanemiseksi annettiin 19.3.1998 valtioneuvoston päätös maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn estämisestä. Vesiensuojelun tavoiteohjelmalla, nitraattidirektiivin täytäntöönpanolla ja vuoden 1999 jälkeen alkavalla uudella maatalouden ympäristöohjelmalla luodaan entistä paremmat edellytykset maatalouden päästöjen vähentämiseen.

Alueidenkäyttö

Hallituksen esitys rakennuslainsäädännön kokonaisuudistukseksi annettiin eduskunnalle 21.8.1998. Merkittävimmät muutokset liittyvät kuntien kaavoituksen ohjaukseen ja valvontaan, työnjakoon hallinnon ja tuomioistuinten välillä kaavoitukseen liittyvissä muutoksenhakuasioissa ja kansalaisten osallistumisen turvaamiseen elinympäristöä koskevien päätösten valmistelussa. Uudistuksella vuoden 1958 rakennuslaki siihen tehtyine lukuisine muutoksineen ehdotetaan korvattavaksi uudella maankäyttö- ja rakennuslailla.

Vuosille 1995-2005 hahmotellun lähiökehityksen laajan seuranta- ja arviointiohjelman toteuttamista on jatkettu. Projektiin kuuluu 49 lähiötä 42 kunnassa. Vuonna 1998 on myös jatkettu "Kulttuuriympäristö kunniaan"-kampanjaa yhdessä opetusministeriön, Suomen Kuntaliiton ja Suomen Kotiseutuliiton kanssa. Kampanjan tärkeimpänä tavoitteena on saada kansalaiset aikaisempaa paremmin havaitsemaan oma kulttuuriympäristönsä sekä arvostamaan ja hoitamaan sitä mm. koulu- ja opetusmaailman avulla.

Valtakunnallisesti merkittävien rautatieasema-alueiden säilyttämiseksi ja suojelemiseksi tehtiin eri osapuolten välinen sopimus, joka lakisääteistä suojelua paremmin ottaa huomioon eri kohteiden yksilölliset kehittämistarpeet. Sopimus koskee 115 kohdetta 85 kunnassa.

Luonnonsuojelu

Vuoden 1997 alussa voimaan tulleen luonnonsuojelulain toteuttamista jatkettiin vuoden 1998 aikana. Lain päätarkoituksena on säilyttää luonnon monimuotoisuus sekä toteuttaa EU:n lainsäädännöstä ja kansainvälisistä sopimuksista johtuvia velvoitteita. Luonnonsuojeluohjelmien toteuttamista on nopeutettu. Tarkoituksena on myös määritellä valtion tavoitteet sille, missä järjestyksessä ja millä aikataululla kesäkuussa 1996 vahvistettu rahoitusohjelma pantaisiin toimeen. Tarkoitukseen on varattu vuoteen 2007 mennessä yhteensä noin 3,3 miljardia mk vuoden 1996 alusta lukien. Tavoitteisiin pyritään mahdollisimman tehokkaasti ja taloudellisesti. Kullekin luonnonsuojeluohjelmien alueelle on tarkoitus määritellä sopivin toteuttamiskeino.

EY:n neuvosto päätti vuonna 1992 antamallaan luontodirektiivillä perustaa yhtenäisen eurooppalaisen ekologisen verkoston, Natura 2000 -verkoston. Suomen liittyttyä vuonna 1995 EU:n jäseneksi luontodirektiivi tuli sellaisenaan Suomea velvoittavaksi. Valtioneuvosto teki 20.8.1998 päätöksen siitä, millaisen ehdotuksen Suomi tekee Euroopan yhteisön komissiolle Suomen Natura 2000 -verkostoksi. Valtioneuvoston päätökseen sisältyy kaikkiaan 1457 luonto- ja lintudirektiivien mukaista aluetta. Alueiden yhteenlaskettu pinta-ala on 4,77 miljoonaa hehtaaria. Tästä kolme neljäsosaa on maa-alueita ja yksi neljäsosa vesiluontoa. Kaiken kaikkiaan Natura -verkostoehdotus kattaa noin 12 prosenttia Suomen kokonaispinta-alasta. Valtaosa eli 97 prosenttia ehdotukseen sisältyvistä maa-alueista on jo aikaisemmin kuulunut

jonkin suojelevarauksen piiriin.

Asumisen edistäminen

Kasvukeskuksiin suuntautuva voimakas muuttoliike on lisännyt asuntomarkkinoiden alueellisia eroja. Alkanut asuntotuotanto säilyi vuonna 1998 noin 31 000 asunnon suuruisena, vaikka arava- ja korkotukiasuntojen määrä supistui 13 000 asuntoon edellisen vuoden 20 300 asunnon tasolta. Valtion tukeman asuntotuotannon osuus oli näin ensimmäisen kerran moniin vuosiin alle puolet alkaneesta asuntotuotannosta. Valtion tukemaa tuotantoa on pyritty suuntaamaan erityisesti pääkaupunkiseudulle ja muille kasvukeskusalueille sekä painottamaan uustuotantoa perusparantamisen sijaan. Aravalainoituksen suhteellista osuutta lainoitusvaltuuksien kokonaismäärästä on myös lisätty.

Valtion tukeman perusparannustoiminnan piirissä oli vuonna 1998 yhteensä 12 800 asuntoa, mikä on puolet vähemmän kuin edellisenä vuonna. Lähiöiden kokonaisvaltaista korjaamista on vauhditettu suuntaamalla korjausavustuksia yksinomaan lähiöiden asunto-osakeyhtiöalojen korjauksiin. Lisäksi lähiöihin on myönnetty huomattava määrä perusparannuslainoja vuokratilojen korjaamiseen.

Tukipolitiikan kehittämiseksi on yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa käynnistetty selvitystyö, jonka tarkoituksena on laatia analyysikehikko asuntorahoituksen tukijärjestelmien asuntopoliittisen tehokkuuden ja valtiontaloudellisten vaikutusten arvioimiseksi. Asumistukea myönnettiin vuoden alusta voimaan tulleiden uusien tukiperusteiden mukaisesti, täten parannettiin toimeentulotuen ja asumistuen yhteensovittamista sekä lisättiin tukijärjestelmän työhön menon kannustavuutta.

Arava- ja korkotukilainoihin oikeutetuilta yhteisöiltä edellytetyn yleishyödyllisyyden sisältö on nostettu lakitasolle eduskunnalle 4.12.1998 annetussa lakiehdotuksessa. Esityksen tarkoituksena on varmistaa valtion tuen ohjautuminen sosiaalisiin perustein valittaville asukkaille. Yleishyödyllisiä omistajayhteisöjä koskisivat sellaiset toimintaperiaatteet, jotka erottavat ne puhtaasti liiketoiminnallisista yrityksistä.

Rakentaminen

Valtioneuvosto on 10.12.1998 hyväksynyt periaatepäätöksen ekologisesti kestävästä rakentamisesta ohjelmaksi. Ohjelma konkretisoi valtioneuvoston 4.6.1998 hyväksymän kestävästä kehityksen ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet rakennus- ja kiinteistöalalle. Ohjelma toteuttaa myös hallitusohjelmaa sekä täydentää uutta maankäyttö- ja rakennuslakia. Rakentamisen ja kiinteistökannan aiheuttaman ympäristökuormituksen vähentäminen on yksi ohjelman päätavoitteista. Ympäristöosaamisesta ja -teknologiasta on tarkoitus tehdä rakennusalan kansallinen kilpailutekijä. Ympäristökuormien suhteen tavoitteena on, että rakennus- ja kiinteistöalan valmiudet vastata omalta osaltaan Kioton ilmastopöytäkirjan vaatimuksiin kasvavat niin, että tavoitteet on mahdollista saavuttaa vuonna 2010. Ohjelman seuranta yhdistetään hallituksen kestävästä kehityksen ohjelman seurantaan.

Valtion tukemaa asuntorakentamista koskevat määräykset ja ohjeet on uusittu 1.9.1998 lukien. Määräyksiin on kirjattu järkevän elinkaaritalouden vaatimukset rakennushankkeelle. Määräykset edellyttävät myös kilpailuttamista valtion tukemassa asuntotuotannossa. Uudet määräykset ohjaavat yhä enemmän ottamaan huomioon

kokonaistaloudellisuuden vaatimukset rakennus- ja korjaushankkeen suunnittelussa. Myös puurakentamisen sekä rakentamisen laadun ja vastuun kehittämistä ja korjausrakentamisen edistämistä on jatkettu, mm. TEKESin kanssa käynnistetyillä hankkeilla. Veden ja kosteuden eristämistä sekä ääneneristystä ja meluntorjuntaa koskevia määräyksiä ja ohjeita on tiukennettu. Kosteus- ja homeohjelman toteuttamista on jatkettu. Vuoden 1998 aikana valmisteltiin myös mm. paloturvallisuutta ja liikkumisesteetöntä suunnittelua koskevat opasjulkaisut sekä jatkettiin rakennusalan eurooppalaisen standardoinnin seuranta ja siihen vaikuttamista.

II. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka

1. Kansainvälisen toiminnan päälinjat

Kylmän sodan päättymisen käynnistämä muutos kansainvälisissä suhteissa jatkuu. Tässä prosessissa Suomi edistää EU:n laajentumisprosessia sekä instituutioiden välttämätöntä uudistamista varmistaen samalla omien kansallisten tavoitteidensa toteutumisen.

Hallituksen ohjelman ulkopoliittisessa osuudessa tavoitteeksi kirjattiin suomalaisten turvattu tulevaisuus rauhan, yhteistyön ja syvenevän integraation maailmassa. Suomen ulkopoliittikan keskeisenä alueellisenä tavoitteena säilyi tämän mukaisesti yhteistyön laajentaminen ja vakaan tilanteen ylläpitäminen Pohjois-Euroopassa ja Itämeren alueella. Näitä tavoitteita edistettiin mm. EU:ssa, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä, Länsi-Euroopan unionissa ja Euroopan neuvostossa.

Aloite EU:n pohjoisen ulottuvuuden edistämisestä eteni EU:ssa tavoitteiden mukaisesti. Myös Suomen EU-puheenjohtajuuskauden valmisteluissa painopistettä suunnattiin EU:n ulkosuhdepolitiikan pohjoisia alueita koskevan yhteistyön kehittämiseen.

Ulkoasiainministeri antoi marraskuussa 1998 eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle selonteon hallituksen ihmisoikeuspolitiikasta. Siinä kirjattiin kokonaisvaltaisella tavalla Suomen ihmisoikeuspolitiikan linjaukset sekä asetettiin politiikan tavoitteet.

YK-järjestelmässä Suomi pyrkii voimavarojen kohdentamiseen omaksumiimme prioriteetteihin: ihmisoikeudet, kriisinhallinta ja laajennetun turvallisuuden edellytysten tukeminen. Ponnisteluja YK-järjestelmän toimivuuden tehostamiseksi jatkettiin. Suomi oli mukana YK:n kehitystoiminnoissa sekä avusti YK:n toimintaa edelleen mm. antamalla sen käyttöön rauhanturvajoukkoja ja muuta henkilöstöä.

Suomi tuki kansainvälisiä aseidenriisunta- ja asesulkupyrkimyksiä ja osallistui asevalvontaan ja aseriisuntaan tavalla, joka palvelee omaa turvallisuuspolitiikkaamme.

Suomen kauppapolitiikan ensisijainen tavoite on yritystemme tasavertaisen kilpailuaseman turvaaminen kansainvälisillä markkinoilla. Ulkoasiainministeriö vaikutti kauppapoliittisten instrumenttien käyttöön EU:ssa ja vastasi Suomen kannanotoista niihin yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. EU:ssa pyrimme vaikuttamaan, mm. yhteistä kauppapolitiikkaa käsittelevän 113-komitean kautta, siihen, että kauppapoliittisten instrumenttien käyttö erityisesti polkumyynti- ja valtiontukikysymyksissä tapahtuisi maltillisesti mahdollisimman vapaata kauppaa suosivan yleislinjan mukaisesti.

Jatkoimme myös vaikuttamista kansainvälisissä taloudellisissa järjestöissä EU:n yhteisen linjan muotoutumiseen Suomen kannalta edulliseksi niissä kysymyksissä, joissa toimivalta on yhteisöllä.

Maailman kauppajärjestön (WTO:n) toiminnan osalta keskeistä oli valmistautuminen vuonna 2000 alkavaan uuteen kauppaneuvottelukierrokseen. WTO:n liittymisneuvottelujen osalta kannaltamme keskeistä ovat Venäjän ja Kiinan liittymisneuvottelut.

Lähialueyhteistyötä toteutettiin hallituksen toukokuussa 1996 hyväksymän toimintastrategian mukaisesti. Vuoden 1998 aikana on lähialueyhteistyössä otettu käyttöön uudet menettelytavat ja toteutettu useita sektori- ja hankearviointeja.

Kehitysyhteistyön asemaa osana ulkopoliittikkaa korostettiin valtioneuvoston lokakuussa 1998 hyväksymässä kehitysmaapoliittisessa linjauksessa.

EU:n kehitysyhteistyössä Suomi osallistui aktiivisesti unionin ja Afrikan ja Karibian ja Tyynen meren maiden tulevia suhteita koskeviin neuvotteluihin. Neuvottelut uudesta AKT-EU-yhteistyösopimuksesta, joka korvaisi nykyisen Lomé-sopimuksen, avattiin syksyllä 1998.

Kehitysyhteistyömäärärahoja korotettiin 1998 edelliseen vuoteen verrattuna 180 milj.markalla. Samaan aikaan kun jatketaan yhteistyötä pitkäaikaisten kumppanien kanssa on myös käynnistetty joustavampaa yhteistyötä poliittisten prosessien tukemiseksi esim. Bosniassa, Lähi-idässä, Etelä-Afrikassa ja entiseen Neuvostoliittoon kuuluneissa Keski-Aasian maissa. Vuonna 1998 käynnistettiin varsinkin uusia ympäristöalan ja ihmisoikeus- sekä demokratiahankkeita.

2. Suomen toiminta Euroopan unionissa

Suomen tavoitteena on viedä EU:n laajentumisprosessia tehokkaasti eteenpäin varmistaen omien neuvottelutavoitteiden toteutumisen. Pyrkimyksenä on edistää eurooppalaista yhdentymistä ja tukea hakijamaita, jotta laajentuminen toteutuisi.

Toisen keskeisen horisontaalisen tehtäväkokonaisuuden muodostaa unionin syventämiseen liittyvät institutionaaliset kysymykset.

Vuoden 1998 aikana koko valtionhallinto valmistautui heinäkuussa 1999 alkavaan EU:n puheenjohtajuuteen. Määräaikainen projektiorganisaatio, EU:n puheenjohtajuussihteeristö, vastaa poikkihallinnollisesti puheenjohtajuudesta aiheutuvien kokousten, vierailujen ja muiden tapahtumien järjestelyistä. EU-sihteeristö puolestaan avustaa EU-asioiden valmistelun kansallisessa koordinaatiossa.

2.1. Amsterdamin sopimus

Ulkoasiainministeriö toimitti tammikuussa 1998 eduskunnalle hallituksen esityksen Amsterdamin sopimuksesta (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten jäniihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavaa lakia koskevan hallituksen esityksen 245/1997 vp).

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat suostumuksensa 1.7.98. Tasavallan presidentti allekirjoitti Amsterdamin sopimusta koskevan ratifioimiskirjan 10.7.98 pidetyssä esittelyssä, jonka jälkeen se talletettiin Roomassa 15.7.1998.

Vuoden 1998 loppuun mennessä Amsterdamin sopimuksen olivat Suomen lisäksi ratifioineet ja tallettaneet seuraavat jäsenvaltiot: Saksa, Ruotsi, Iso-Britannia, Tanska, Suomi. (Itävalta), Italia, Irlanti ja Luxemburg ja Alankomaat. Amsterdamin sopimuksen voimaantulo edellyttää, että kaikki jäsenvaltiot ovat ratifioineet

sopimuksen ja tallettaneet ratifioimiskirjansa Roomaan. Amsterdamin sopimuksen arvioidaan tulevan voimaan loppukeväästä 1999.

2.2. EU:n laajentuminen

Euroopan vakauden vahvistamiseksi ja uusien jakolinjojen torjumiseksi Suomi on johdonmukaisesti tukenut Euroopan unionin laajentamista. Unionin tulee olla avoin kaikille edellytykset täyttävälle hakijoille. Tärkeää on, että jäsenyysohjeista pidetään kiinni ja että hakijavaltaista tuetaan niiden pyrkimyksissä velvoitteiden täyttämiseksi.

Laajentumisprosessi lähti nopeasti liikkeelle ja eteni hyvin vuonna 1998. Tämä luo hyvän pohjan jatkotyöskentelylle niin Saksan kuin Suomen EU-puheenjohtajakautella vuonna 1999.

Luxemburgissa joulukuussa 1997 kokoontunut Eurooppa-neuvosto teki historiaa päätöksillään, jotka saattoivat konkreettisesti liikkeelle laajentumisprosessin kymmeneen Keski- ja Itä-Euroopan maahan, Kyprokseen sekä Turkkiin, jolle määriteltiin oma jäsenyyteen valmentava strategiansa. Laajentumistavoitteesta sinänsä ja uusilta jäsenmailta edellytettävistä kriteereistä on voinut poliittinen yhteisymmärrys jo pitkään. Nyt sovittiin, miten laajentuminen käytännössä toteutetaan.

Liittymisprosessi aloitettiin 30.3.1998 kokoonpanossa EU:n jäsenmaiden, 10 Keski-Euroopan maan ja Kyproksen kanssa ulkoministeritasolla Brysselissä. Tarpeen mukaan järjestetään tässä kokoonpanossa kokouksia myös muiden kuin ulkoministerien kesken.

Liittymisprosessiin kuuluvat liittymistä valmisteleva kumppanuusohjelmat kymmenelle KE-maalle vahvistettiin maaliskuussa 1998. Niissä asetetaan lyhyen ja keskipitkän aikavälin prioriteetit jäsenyysohjeiden täyttämiseksi. Ohjelmien toteutusta tuetaan Phare-varoin siten, että maan edistymisen otetaan huomioon. Kumppanuudet tulevat tarkistettaviksi vuonna 1999. Kaikille 11 hakijamaalle on myös tarjottu pääsy tiettyihin yhteisön ohjelmiin, sekä joihinkin komiteoihin ja virastoihin. Nämä maat ovat tarttuneet aktiivisesti mahdollisuuteen osallistua yhteisön ohjelmiin resurssiensa puitteissa.

Liittymisneuvottelut, jotka käydään hallitustenvälisten konferenssien muodossa, avattiin kuuden hakijamaan (Puola, Unkari, Tshekin tasavalta, Viro, Slovenia ja Kypros) kanssa ulkoministeritasolla 31.3.1998. Komissio on valmistellut varsinaisia neuvotteluja maakohtaisesti käydyissä unionin lainsäädännön analysointia koskevissa keskusteluissa. Yleisten asioiden neuvosto päätti 6.10.1998 avata neuvottelut seitsemästä luvusta: tiede ja tutkimus; telekommunikaatio ja informaatioteknologia; koulutus, ammattikoulutus ja nuorisokulttuurin- ja audiovisuaaliala, teollisuuspolitiikka; pienet ja keskisuuret yritykset sekä yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka. 10.11.1998 järjestettiin ensimmäiset neuvottelut näistä luvuista ulkoministeritasolla.

Viiden neuvottelujen ulkopuolelle vielä jääneen KE-maan kanssa (Slovakia, Bulgaria, Romania, Liettua, Latvia) vauhditetaan neuvottelujen valmisteluja unionin säännösten analyttisellä tarkastelulla.

Kokonaisuuteen kuuluu myös Eurooppa-konferenssi, johon on alkuvaiheessa kutsuttu unionin jäsenvaltioiden lisäksi Keski- ja Itä-Euroopan hakijavaltiot sekä Kypros ja Turkki. Eurooppa-konferenssi kokoontui ensimmäisen kerran Lontoossa 12.3.1998 valtion- tai hallitusten päämiesten tasolla ja toisen kerran 6.10.1998

Luxemburgissa ulkoministeritasolla. Turkki ei osallistunut näihin kokouksiin.

Komissio julkisti kunkin hakijamaan edistymisestä raportit 4.11.1998. Wienin Eurooppa-neuvosto päätyi komission raporttien pohjalta siihen, ettei neuvottelujen ulottaminen uusiin maihin ole vielä ajankohtaista. Seuraavat edistymisraportit saadaan loppuvuodesta 1999.

2.3. EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vahvistaminen

Hallitusohjelman mukaan Suomi tukee EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) kehittämistä niin, että unioni voi tehokkaasti edistää tavoitteitaan ja vastata vakautta ja turvallisuutta uhkaaviin kriiseihin.

Unionin ulkosuhteiden agendalla keskeisessä asemassa olivat mm. pitkäaikaiskriisit Länsi-Balkaniassa sekä Afrikassa, Lähi-Idän rauhanprosessi, Venäjän talouskriisi, Burman ihmisoikeusrikkomukset sekä ongelmat Valko-Venäjän kanssa.

Unionin ulkoisen toiminnan vahvistaminen, sen edellytysten sekä näkyvyyden parantaminen oli keskeisesti esillä unionin sisäisessä keskustelussa. Lähtökohtana on, että Amsterdamin sopimuksen on heti voimaan tullessaan toimittava täysimääräisesti yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) alalla.

Amsterdamin sopimuksen voimaantulusta silmällä pitäen Wienin Eurooppa-neuvosto kehotti neuvostoa laatimaan strategiat koskien Venäjää, Ukrainaa, Länsi-Balkania ja Välimeren aluetta. Ensimmäisenä strategia laaditaan Venäjästä.

Ministerineuvoston sihteeristö jatkoi pääsihteerin avuksi ja puheenjohtajavaltion tueksi perustettavan erityisen suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikön (SVY) ja neuvoston sisäisen organisaation uudistuksen valmistelua. Uudistuksissa organisaation I ja II pilarin toiminnot yhdistetään maantieteelliseksi linjoiksi ja saatetaan päätökseen uudelleenjärjestelyt koskien mm. alueellisten työryhmien fuusiointia.

Keskustelu unionin turvallisuus- ja puolustusulottuvuudesta ja kriisinhallintakapasiteetin vahvistamisesta oli aktiivista Itävallan puheenjohtajakaudella. Aineksia keskustelulle antoivat mm. Itävallan järjestämä EU-maiden puolustusministereiden epävirallinen konferenssi sekä Ranskan ja Ison-Britannian yhteinen St. Malon julkilausuma.

Wienin Eurooppa-neuvosto totesi päätelmissään, että YUTP:n tueksi tarvitaan uskottava operationaalinen kapasiteetti ja valmius kriisinhallintaan, jotta unioni voisi toimia kansainvälisellä areenalla täysipainoisesti ja uskottavasti.

EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsitellään tarkemmin tässä katsauksessa temaattisessa tai alueellisessa yhteydessään.

2.4. Pohjoinen ulottuvuus

Wienin Eurooppa-neuvosto otti joulukuussa 1998 tyydytyksellä vastaan komission toimittaman pohjoista ulottuvuutta koskevan tiedoksiannon. Komission mukaan Pohjoista ulottuvuutta tulisi pitää keinona vahvistaa unionin ulkosuhteiden hoitoa, kohdentaa käytössä olevia instrumentteja ja selkiyttää prioriteetteja Euroopan pohjoisilla alueilla, erityisesti koskien unionin suhteita Venäjään ja Itämeren alueen maihin. Wienissä hyväksytyt puheenjohtajan päätelmät vastaavat kaikessa oleellisessa Suomen asettamia tavoitteita

Eurooppa-neuvosto korosti, että keskustelua on jatkettava kaikkien niiden maiden

kanssa, joita pohjoisen ulottuvuuden käsitteen kehittäminen koskee, ja kehotti neuvostoa määrittämään komission tiedonannon perusteella toiminnan suuntaviivat asiaan liittyvillä aloilla.

EU:n komissio on raportissaan pitkälti omaksunut Suomen esittämän perusanalyysin, johon pohjoisen ulottuvuuden politiikkojen kehittämisen tulee perustua. Lähestymistapa korostaa vakauden ja hyvinvoinnin edistämistä taloudellisen yhteistyön ja myönteisen keskinäisriippuvuuden kautta.

Komissio kohdentaa huomionsa Euroopan tasolla keskeisimpiin asioihin, jotka kaikki mahtuvat Suomen esittämiin puitteisiin. Avoimiksi kysymyksiksi jäävät EU:n osallistuminen Arktisen neuvoston työhön, Euroopan Investointipankin luotonanto Venäjällä sijaitseviin hankkeisiin sekä pohjoisen ulottuvuuden painottaminen TACIS-uudistuksessa. Viimeksi mainitut asiat liittyvät unionin yleisen Venäjä-politiikan kehittämiseen.

Komission tiedonannon toiminnalliset suositukset koskevat Luoteis-Venäjän energiavarojen, erityisesti kaasun, käytön tarkoituksenmukaisuutta koskevan selvityksen käynnistämistä, Venäjän läntisten ja luoteisosien ja Itämeren ympäristönsuojelun edistämistä sekä Luoteis-Venäjän ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tehostamista. Keskeisiä uusia sosiaalipoliittisia ja turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä unionille ovat rikollisuuden, ml. huumorikollisuuden ja laittoman siirtolaisuuden vähentäminen sekä sosiaalisten ja kansanterveyteen liittyvien ongelmien ratkaiseminen. Alueen rajojen turvallisuutta ja toimivuutta sekä rajavartiointin tehokkuutta edistetään. Liikenneyhteyksien parantamista, liikenneinfrastruktuurin kehittämistä, uusien Euroopan laajuisten liikenneverkostojen rakentamista ja tietoliikenteen nykyaikaistamista pidetään tärkeänä.

Komissio panee toimeen operatiivisia suosituksiaan toimivaltansa puitteissa. Saksan puheenjohtajakaudella unioni aloittaa vuoropuhelun kaikkien relevanttien valtioiden kanssa. Venäjän kanssa vuoropuhelua käydään PCA-sopimuksen puitteissa ja Baltian maiden ja Puolan kanssa Eurooppa-sopimusten puitteissa. Alueellinen lähestymistapa korostuu Itämeren neuvostossa ja Barentsin euroarktisessa neuvostossa käytävissä keskusteluissa.

EU:n pohjoista ulottuvuutta koskeva konferenssi järjestetään vuoden 1999 loppupuoliskolla yhteistyössä Euroopan komission kanssa. Konferenssi toteutettaneen ulkoministeritasolla 12. - 13.11.1999. Konferenssi tarjoaa myös Itämeren ja Barents alueen yhteistyömaille (Venäjän Federaatio, Liettua, Latvia, Viro, Puola sekä Norja ja Islanti) mahdollisuuden kehittää pohjoisen ulottuvuuden -politiikkaa tasavertaisina EU:n ja sen jäsenmaiden kanssa.

3. Turvallisuuspolitiikka

3.1. Kriisinhallinta

Kriisinhallinta on kansainvälisen yhteisön laaja-alaista, poikkeustilanteeseen vaikuttamiseen tähtäävää väliintuloa, johon kuuluu sotilaallisen toiminnan lisäksi myös poliittisia, humanitaarisia ja pelastustehtäviä sekä taloudellisia toimia. Tavoitteena on yhä useammin luoda kokonaisvaltaiset perusedellytykset kriisissä kärsineiden yhteiskuntien elvyttämiseksi ja jälleenrakentamiseksi. Sotilaallisen rauhanturvaamisen ja kriisinhallinnan siviilitoimien tulee täydentää toisiaan ja edistää konfliktin ratkaisua.

Suomessa laajan turvallisuuskäsityksen perusta on kirjattu kolmeen vuosina 1995-

1997 annettuun valtioneuvoston selontekoon. Erityisesti kriisinhallinnan siviilivalmiuksien kehittämiseen on kiinnitetty huomiota. Valtioneuvoston Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle antaman selvityksen suositusten mukaisesti on kertomusvuonna perustettu hallinnonalojen välinen yhteistyöelin eri siviilikriisinhallintatoimintoja koskevan tiedonvaihdon ja yhteistyön tehostamiseksi.

Suomen omaa osallistumisvalmiutta on kertomusvuonna edelleen parannettu Porin Prikaatin valmiusjoukkokoulutuksella. Ennen reservin valmiusjoukoksi siirtymistä varusmiehet osallistuvat myös kansainvälisiin harjoituksiin, kuten kesällä 1998 Ruotsissa pidettyyn "Nordic Peace 1998" PFP-harjoitukseen.

Suomi on lisäksi edelleen kehittänyt valmiuksiaan osallistua YK:n rauhanturvatoimintaan liittymällä UNSAS-valmiusjärjestelyyn (UN Stand-by Arrangements System). Suomi allekirjoitti Suomen ja YK:n välisen UNSAS-yhteistyöpöytäkirjan 30.3.1998. Osana YK:n kokonaisvaltaista valmiusjärjestelmän kehittämistä Suomi päätti vuoden 1998 lopulla osallistua alustavalla tasolla myös SHIRBRIG-järjestelyyn (Multinational UN Stand-by High Readiness Brigade) allekirjoittamalla tätä koskevan aiekirjeen.

Pohjoismaiden kesken perustettiin 1.7.1998 NORDCAPS-yhteistyöjärjestelmä (Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support), jonka tavoitteena on syventää koulutus- ja materiaaliyhteistyötä ja tulevaisuudessa perustaa pohjoismainen valmiusprikaati.

Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan on edelleen voimakkaasti painottunut Balkanin niemimaalle ja entisen Jugoslavian alueelle. Suomi jatkoi osallistumistaan Bosnia-Herzegovinassa NATO-johtoisessa SFOR-operaatiossa. Suomen n. 400 hengen pataljoonalla on oma valvonta-alueensa. Suomi osallistuu myös YK:n Bosnia-Herzegovinan UNMIBH-operaation siviilipoliisitoimintaan.

Suomi on mukana YK:n ennaltaehkäisevässä rauhanturvaoperaatiossa UNPRE-DEP:ssa Makedoniassa (FYROM) pataljoonalla.

Suomella on edelleen pataljoona myös Etelä-Libanonissa YK:n UNIFIL-rauhanturvaoperaatiossa. Sotilastarkkailijoita palvelee Kashmirissa, Lähi-idässä, Irakin/Kuwaitin rajalla sekä entisen Jugoslavian alueella. YK-operaatioihin osallistuneiden sotilaiden määrä oli vuoden 1998 lopulla n. 800 henkeä.

Siviilikriisinhallintasektorilla Suomi on mukana WEU:n Albanian poliisioperaatiossa MAPE:ssa (Multinational Advisory Police Element) kolmella poliisikouluttajalla. WEU:n ohella myös ETYJ on laajentanut toimintaansa poliisimonitorointiin. Suomi on lähettänyt ETYJin Kroatia-missioon kahdeksan poliisitarkkailijaa. ETYJin missioihin Bosnia-Herzegovinassa, Makedoniassa (FYROM) ja Kroatiaassa on niinkään panostettu asiantuntijavoimin.

Kertomusvuonna käynnistettiin myös ETYJin ensimmäinen laajamittainen todentamisoperaatio Jugoslavian liittotasavallassa Kosovon maakunnassa. Suomi on luvannut ETYJin käyttöön 30-35 tarkkailijaa, joiden tehtävänä on ensikädessä lokakuussa neuvotellun tulitauon valvonta ja pakolaisten paluumuuton avustaminen.

Kertomusvuonna kriisinhallinnan siviilitoimiin osallistumiseen on käytetty n. 30 miljoonaa markkaa. Tähän sisältyvät poliisitoimintoihin osallistuminen, vaalivalvonta, ihmisoikeustarkkailu, erityyppiset asiantuntijatehtävät ja todentamistoiminnot.

3.2. NATO/EAPC/PfP

Kylmän sodan päättymisen jälkeen NATO:n rooli Euroopassa on muuttunut ja vahvistunut. NATO on liittokunnan yhteiseen puolustukseen liittyvän ydintehtävän-
sä ohella kehittymässä yhä enemmän laajan turvallisuusyhteistyön ja vakauspolitiikan välineeksi. Eurooppalaisen kriisinhallintatoiminnan painopiste on tällä hetkellä NATO:ssa.

Suomi on osallistunut NATO:n rauhankumppanuusohjelmaan sen perustamisesta lähtien. Vuonna 1997 Suomi liittyi muiden kumppanimaiden tavoin Euro-Atlanttisen yhteistyöneuvoston (Euro-Atlantic Partnership Council, EAPC) jäseneksi. EAPC perustettiin turvallisuuspoliittisia keskusteluja ja rauhankumppanuuden kehittämistä varten. Suomi osallistui vuonna 1998 useisiin PfP:n puitteissa pidettyihin kriisinhallintaharjoituksiin sekä muuhun sotilaalliseen ja siiviiliyhteistyöhön.

NATO:n pääsihteeri Javier Solana vieraili Suomessa 18.-19.6.1998 ja kävi keskusteluja Tasavallan Presidentin, ulkoministeri Tarja Halosen sekä puolustusministeri Anneli Tainan kanssa. Solanan vierailu oli osa pääsihteerin tavanomaista yhteydenpitoa kumppanimaihin.

NATO:n neuvoa-antava poliittinen suunnitteluryhmä (Atlantic Policy Advisory Group, APAG) kokoontui EAPC-kokoonpanossa Suomessa 26.-28.4.1998. Kyseessä on NATO:n ja kumppanimaiden vuosittain pidettävä aivorihi, johon osallistuvat ulkoministeriöiden tutkimus- ja suunnitteluvirkamiehet.

EAPC kokoontui ministeritasolla NATO:n ministerikokousten jälkeen Luxemburgissa 29.5.1998 sekä Brysselissä 8.12.1998. Luxemburgissa keskityttiin kriisinhallinta- kysymyksiin entisen Jugoslavian alueella sekä luottamuksen lisäämiseen ja ennaltaehkäisyyn euroatlanttisella alueella. Brysselin kokouksessa hyväksyttiin EAPC:n ajantasalle saatettu toimintaohjelma vuosille 1998-2000 sekä vahvistettiin myös pyrkimys saada NATO-johtoisten PfP-operaatioiden ns. poliittis-sotilaallinen kehys valmiiksi Washingtonin huippukokoukseen mennessä. NATO:n Brysselin ministerikokous valmisteli myös NATO:n 50-vuotisjuhlakokousta, joka pidetään Washingtonissa 23.-24.4.1999.

3.3. EU-WEU

Suomen ja Ruotsin tekemän yhteisaloitteen pohjalta Euroopan unionin Amsterdamin sopimus laajensi EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaa ottamalla unionin toimivallan piiriin sotilaallisen kriisinhallinnan ja mahdollistamalla Länsi-Euroopan unionin (WEU) operatiivisen toimintakyvyn käyttämisen ns. Petersbergin tehtävissä.

Sekä EU:ssa että WEU:ssa jatkettiin vuonna 1998 Amsterdamin sopimuksen turvallisuuspoliittisten määräysten toimeenpanon valmistelua, jotta sopimuksen edellyttämiä yhteistyöjärjestelyjä voitaisiin soveltaa käytäntöön heti sopimuksen astuessa voimaan (vuoden 1999 aikana). Amsterdamin sopimuksen mukaan kaikilla EU:n jäsenmailla, myös WEU:n tarkkailijoilla, on yhdenvertainen oikeus osallistua EU:n käynnistämien ja WEU:n johtamien kriisinhallintaoperaatioiden suunnitteluun ja niitä koskevaan päätöksentekoon.

EU:lla on mahdollisuus jo Maastrichtin sopimuksen J.4 artiklan 2 kohdan perusteella pyytää WEU:ta toteuttamaan pienimuotoisia kriisinhallintaoperaatioita. Syksyllä 1998 käynnistettiin valmistelut eräiden tämäntyyppisten EU-WEU -yhteishankkeiden toteuttamiseksi Balkanin alueella.

Samanaikaisesti EU:n ja WEU:n suhteiden tiivistämisen kanssa työn alla on ollut myös WEU:n ja NATO:n yhteistyön kehittäminen. WEU:n toimintakyky mahdollisissa kriisinhallintaoperaatioissa perustuu pitkälti NATO:n voimavarojen hyödyntämiseen.

Suomen - kuten myös Ruotsin - tavoitteena on WEU:n piirissä toimivan puolustusmateriaalialan yhteistyöelimen WEAG:in (Western European Armaments Group) täysjäsenyys. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi sekä WEAG:in tutkimus- ja teknologiaprojekteihin pääsemiseksi jo aiemmin tarkkailija-aseman järjestössä saaneet Suomi ja Ruotsi allekirjoittivat WEU:n Rooman ministerikokouksessa marraskuussa 1998 ns. SOCRATE-MOU -sopimuksen ja siihen liittyvän kirjeenvaihdon. Niiden avulla turvataan mahdollisuus täysimääräiseen osallistumiseen WEAG:in puitteissa toteutettaviin puolustusmateriaalialan tutkimus- ja teknologiaprojekteihin, jotka ovat Suomelle WEAG-yhteistyön kiinnostavin osa.

3.4. ETYJ

ETYJin merkitys 54 jäsenvaltiota käsittävänä kokonaisvaltaiseen turvallisuuskäsitukseen sitoutuneena arvoyhteisönä on edelleen säilynyt. Budapestin huippukokouksesta 1994 lähtien ETYJin puitteissa on käyty keskustelua yhteisestä kattavasta turvallisuusmallista, jonka avulla pyritään vastaamaan Euroopan uusiin turvallisuushaasteisiin. Tavoitteeksi muodostui myöhemmin uuden Euroopan turvallisuutta koskevan asiakirjan/peruskirjan laatiminen. ETYJin ministerikokous 1998 päätti peruskirjatyön loppuun saattamisesta 1999 kuluessa. Suomi osallistuu turvallisuutta koskevan peruskirjan laatimiseen ja pitää sitä tärkeänä osana Euroopan turvallisuusarkkitehtuurin kehittämistä.

ETYJin päätehtäväksi on käytännössä kuitenkin yhä selvemmin muotoutumassa konflikteja ennaltaehkäisevä työ, kriisinhallinta, demokratisoitumisen tukeminen ja sotilaallisen turvallisuuden edistäminen. Kertomusvuonna operatiivinen toiminta painottui entisestään, kun ensimmäinen siviilipoliisitarkkailu-operaatio käynnistettiin Kroatiaassa ja ETYJ päätti lähettää Kosovoon 2000 aseistamatonta tarkkailijaa valvomaan, että Jugoslavian liittotasavalta (JLT) toimeenpanee YK:n turvallisuusneuvoston päätökset.

ETYJin käytännön toimet ovat keskittyneet valtuuskuntien (missioiden) ja avustusryhmien lähettämiseen sekä vaalitarkkailuun. Valtuuskuntia ja avustusryhmiä toimi Virossa, Latviassa, Albaniassa, Bosnia-Hertsegovinassa, Kroatiaassa, Makedoniassa (FYROM), Moldovassa, Georgiassa, Ukrainassa, Tadžikistanissa, Tšetšeniassa sekä Valko-Venäjällä. Vuonna 1998 perustettiin missiot myös Kazakstaniin, Uzbekistaniin ja Turkmenistaniin. Kosovon todentamission (KVM) kokoaminen aloitettiin loppuvuodesta. Suomalaisia osallistui missioiden toimintaan Virossa, Latviassa, Kroatiaassa ja Bosnia-Hertsegovinassa, Ukrainassa ja Kosovossa. Suomi osallistui vaalitarkkailuun Armeniassa, Moldovassa, Ukrainassa Unkarissa, Tšekissä, Bosnia-Hertsegovinassa, Montenegrossa, Slovakiassa, Latviassa ja Makedoniassa.

ETYJin inhimillisen ulottuvuuden päätapauksena kertomusvuonna oli marraskuussa Varsovassa järjestetty inhimillisen ulottuvuuden uudentyyppinen täytäntöönpanokokous, joka antoi tilaisuuden laajoihin keskusteluihin ETYJ-alueen ihmisoikeustilanteesta. Suomi yhdessä muiden EU-maiden kanssa toi kokouksessa esille huolensa mm. Euroopan vähemmistöjen, erityisesti romaniväestön tilanteesta sekä yltyvästä rasismista. Lisäksi Suomi jatkoi kertomusvuonna aktiivista tukeaan ETYJin vähemmistövaltuutetulle.

3.5. Asevalvonta ja monenvälinen aseidenriisunta

Vuoden 1990 Euroopan tavanomaisia asevoimia säätelevän TAE-sopimuksen sopeuttamisneuvottelut saivat kertomusvuoden lopulla poliittista vauhditusta ja aikataulutavoitteen. Marraskuussa 1999 pidettävän ETYJin Istanbulin huippukokouksen yhteydessä tulisi hyväksyä uudistettu Wienin LTL-asiakirja ja allekirjoittaa 30 maan välillä sopeutettu TAE-sopimus. Uusi TAE-sopimus auttaisi vakauttamaan maanosan sotilaallisen tilanteen NATOn laajenemisprosessin ja Venäjän siihen kohdistaman arvostelun leimaamassa asetelmassa. Suomi yhdessä muiden sotilaallisesti liittoutumattomien sekä Baltian maiden kanssa on TAE-neuvottelujen ulkopuolella. Suomi on seurannut neuvottelujen etenemistä ja punninnut sopimusta oman puolustusratkaisunsa valossa. TAE-sopimus säätelee myös Venäjän asevoiman määrää pohjoisella ja eteläisellä sivustalla. Venäjä ilmoitti kertomusvuonna vähentäneensä asevoimiaan luoteisella suunnalla noin 40 prosenttia. Koelentoyhteistyöllä Venäjän ja Britannian kanssa Suomi jatkoi teknisten valmiuksiensa kehittämistä voidakseen liittyä tarkkailulentoja koskevaan Avoin taivas (Open Skies) -sopimukseen sen kansainvälisen voimaantulon jälkeen.

TAE-sopimuksen sopeutusneuvottelujen rinnalla jatkettiin Wienissä kertomusvuonna kaikkien ETYJ-maiden välisiä neuvotteluja luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia (LTL-toimia) koskevan ETYJin Wienin asiakirjan 1994 tarkistamisesta vastaamaan sotilaallisen avoimuuden ja läpinäkyvyyden uusiin tarpeisiin. Palveltuaan kylmän sodan aikana sotilasliittojen vastakkaisasetelman hallinnan välineenä ovat LTL-toimet 90-luvulla saaneet uudenlaista roolia alialueellisissa puitteissa sekä naapurimaiden kahdenvälisissä suhteissa läntiseen integraatioon tähtäävissä Kaakois-Euroopan maissa. LTL-toimien pienimuotoisemman soveltamismahdollisuuden edistäminen on keskeisiä kysymyksiä Wienin asiakirjan uudistamisessa. Suomi ja Ruotsi esittivät huhtikuussa 1998 yhteisen näkemyksensä Itämeren alueen turvallisuudesta, mihin sisältyi aloite Wienin asiakirjan lisäksi tarjottavasta ylimääräisestä todentamiskiintiöstä alueen muille maille vastavuoroisuuden pohjalta. Suomen omat todentamistoimet tehtiin kertomusvuonna Venäjälle, Valko-Venäjälle ja Unkariin. Lapin lennostoon tehtiin keväällä Tanskan ja Espanjan suorittama arviointikäynti.

Suomi on osallistunut monenkeskiseen asevalvontayhteistyöhön YK:ssa, Geneven aseidenriisuntakonferenssissa sekä kansainvälisten asevalvontasopimusten seurannan puitteissa. Suomi on myös jäsenenä kansainvälisissä vientivalvontajärjestelyissä, joilla pyritään estämään joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden ja kaksikäyttötuotteiden leviämistä. Suomen osallistumisessa ovat painottuneet todentamiskysymykset ja tähän liittyvä luonnontieteellinen tutkimustoiminta, joka edistää uskottavaa ja tehokasta asevalvontaa.

Intian ja Pakistanin toukokuussa 1998 tekemät maanalaiset ydinkoeräjäytykset muuttivat Etelä-Aasian turvallisuustilannetta ja loivat vakavan haasteen kansainväliselle ydinsulkujärjestelmälle. EU maat sopivat yhtenäisestä lähestymistavasta, jolla tilanteeseen pyritään puuttumaan. Muiden EU-maiden tavoin Suomi tuomitsi ydinkoeräjäytykset. Eduskunta hyväksyi joulukuussa 1998 täydellisen ydinkoekielto-sopimuksen. Geneven aseidenriisuntakonferenssi päätti käynnistää neuvottelut uudesta kansainvälisestä sopimuksesta, jolla kielletään halkeamiskelpoisen aineen tuotanto asetarkoituksiin. Suomi oli mukana myös työssä, jolla tehostetaan kansainvälisen atomienergiajärjestön IAEA:n valvontatoimintaa. Suomi on mukana IAEA:n samoin kuin UNSCOMin toteuttamassa monitoroinnissa Irakissa ja on osallistunut aktiivisesti ydinsulkusopimuksen seurantaprosessiin. Suomi korosti tarvetta jatkaa ydinaseiden vähennyksiä ja toivoi, että Venäjä ratifioisi strategisia ydinaseita rajoittavan START 2 sopimuksen. Suomi toi esille huolen transparenssin puutteesta koskien taktisten ydinaseiden vähennyksiä ja esitti taktisia ydinaseita koskevan tiedonvaihdon vahvistamista ydinsulkusopimuksen puitteissa.

Suomi on kemiallisen aseiden kieltosopimusjärjestön hallintoneuvoston jäsen kaudella 1998-2000 ja on sopinut Venäjän kemiallisten aseiden hävittämistä koskevan tukiohjelman toteuttamisesta. Biologisen aseiden kieltosopimuksen osapuolet ovat jatkaneet neuvotteluja sopimusta täydentävästä todentamispöytäkirjasta.

Jalkaväkimiinakeskustelussa on korostunut vuoden 1998 aikana miinanraivausyh-teistyö. Suomi osallistuu miinanraivaukseen vuosien 1998-2001 aikana yhteensä 120 miljoonalla markalla. Ensimmäinen koneellinen raivausprojekti käyttäen suomalaista kalustoa ja henkilöstöä käynnistettiin Kambodzhassa. Miinanraivauksen ohella kansainvälinen tuki jalkaväkimiinojen täyskiellolle ja sitä koskevalle Ottawan sopimukselle vahvistui. Ottawassa 4.12.1997 allekirjoitettu jalkaväkimiinojen täyskieltosopimus on tulossa voimaan maaliskuussa 1999. EU-maat tekevät täyskieltotavoitteen osalta yhteistyötä marraskuussa 1997 hyväksytyn yhteisen toiminnan pohjalta. Suomi jatkaa selvitystyötä liittyen mahdolliseen sitoutumiseen täyskieltoon ja jalkaväkimiinojen korvaamiseen puolustuksessa muilla menetelmillä. Suomi on tukenut ehdotusta käynnistää Geneven aseidenriisuntakonferenssissa neuvottelut Ottawan sopimusta täydentävästä kattavasta jalkaväkimiinojen siirtojen kiellosta. Miinojen käyttöä rajoittava ns. vuoden 1980 sopimuksen muutettu lisäpöytäkirja tuli kansainvälisesti voimaan joulukuussa 1998. Suomi on liittynyt pöytäkirjaan.

Jalkaväkimiinojen ohella pienaseet yleisemmin ovat ongelmana monilla maailman konfliktialueilla, ja kansainvälinen yhteisö etsii uusia keinoja puuttua tähän pienaseongelmaan. Ratkaisuksi etsitään toisiaan täydentäviä keinoja useilla eri kansainvälisillä foorumeilla. Työ kattaa mm. kansainvälisen asekaupan, laittomat asesiirrot, transparenssin lisäämisen sekä osallistumisen pienasekysymysten käsittelyyn konfliktialueilla. Suomen edustaja on ollut mukana YK:n pääsihteerin asettamassa pienasetyöryhmässä. Suomi oli aktiivisesti mukana valmistelemassa EU-maiden joulukuussa 1998 hyväksymää yhteistä toimintaa pienaseista.

4. Ihmisoikeuspolitiikka

4.1. Yleistä

Kertomusvuonna tuli kuluneeksi 50 vuotta YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen hyväksymisestä. Ulkoasiainministeri Tarja Halonen antoi tänä ihmisoikeuksien juhluvuonna eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle ensimmäisen selonteon hallituksen ihmisoikeuspolitiikasta. Selonteossa kirjataan Suomen ihmisoikeuspolitiikan periaatteet ja linjaukset sekä asetetaan tavoitteet. Jatkossa hallitus tulee antamaan määräajoin raportin toiminnastaan ihmisoikeuksien edistämiseksi. Ensimmäinen raportti annetaan vuonna 2000.

Suomen tavoitteena on ihmisoikeuksien kunnioituksen edistäminen kaikkialla maailmassa. Ihmisoikeudet ovat tärkeällä sijalla Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ja ne otetaan huomioon sen kaikilla osa-alueilla. Euroopan unioni tarjoaa Suomelle keskeisen kanavan myös toiminnassa ihmisoikeuksien puolesta.

4. 2 Euroopan neuvosto

Suomen keskeisen huomion kohteena olivat Keski- ja Itä-Euroopan maiden ihmisoikeus- ja demokratiakehitys sekä tähän suunnatut yhteistyöohjelmat. Suomi osallistui yhteistyöohjelmien tukemiseen aikaisempaan tapaan myös vapaaehtoisrahoituksen turvin. Suomi korosti edelleen myös kansallisten vähemmistöjen suojelun merkitystä ja erityisesti tarvetta saada tuntuja parannuksia Euroopan romaniväestön tilanteeseen. Euroopan neuvoston kaksi vähemmistösopimusta tulivat voimaan

vuoden 1998 alkupuolella. Näiden sopimusten osapuolena myös Suomi on velvollinen raportoimaan Euroopan neuvostolle vähemmistöjensä tilasta.

Keskeisesti esillä kertomusvuonna olivat myös ponnistelut Euroopan neuvoston rakenteiden ja työskentelytapojen sopeuttamiseksi nopeasti laajentuneeseen jäsenpohjaan sekä lisääntyneeseen tehtävämäärään. Tätä uudistusta pohtimaan nimitettiin 5.1.1998 ns. viisaiden ryhmä. Ulkoasiainministeri Halonen valittiin yhdeksi ryhmän viidestä varsinaisesta jäsenestä. Marraskuussa 1998 ministerikomitealle jättämässään loppuraportissa viisaiden ryhmä teki ehdotuksia Euroopan neuvoston toiminnan tehostamiseksi ja priorisoimiseksi. Huomiota kiinnitettiin myös tarpeeseen tiivistää koordinoitua Euroopan neuvoston ja muiden kansainvälisten järjestöjen välillä.

Suomen aktiivisesti ajama Euroopan neuvoston tuomioistuinjärjestelmän uudistus toteutui vihdoin, kun uusi Euroopan ihmisoikeustuomioistuin aloitti työnsä 1.11.1998. Suomen aloite Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun viran perustamisesta eteni ja uuden toimielimen mandaatista päästiin kertomusvuoden aikana lähes yksimielisyyteen. Ministerikomitea päätti ottaa asian lopullisesti päätettäväkseen toukokuussa 1999.

4.3 Ihmisoikeuskysymykset YK-politiikassa

Yleismaailmallisen ihmisoikeusjulistuksen joulukuuhun 1998 ajoittuva 50-vuotisjuhla antoi ihmisoikeusasioiden käsittelylle YK:ssa kertomusvuonna erityistä painoarvoa. Samalla jatkettiin YK:n reformiprosessia, jossa tavoitteena on ihmisoikeuksien integrointi kaikkeen YK-toimintaan.

YK:n ihmisoikeustoimikunta kokoontui vuosittaiseen istuntoonsa maalis-huhtikuussa. Istunnon ilmapiiri oli yleisesti ottaen rakentava. Erityisesti maapäätöslauselmien äänestyksissä oli kuitenkin havaittavissa pohjois-etelä jaon kärjistymistä. Suomen pyrkimys taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien vahvistamiseen eteni kun niitä varten asetettiin kaksi uutta erityisraporttija.

Julkisuudessa eniten huomiota kiinnitettiin Kiinan ihmisoikeustilanteen käsittelyyn. EU-maat pidättäytyivät kertomusvuonna esittämästä Kiinaa koskevaa päätöslauselmaa. Tavoitteeksi asetettiin Kiinan ihmisoikeustilanteeseen vaikuttaminen mm. edistämällä Kiinan integroitumista kansainvälisiin ihmisoikeusmekanismeihin.

Suomi esitteli ensimmäistä kertaa oikeutta aseistakieltäytymiseen omantunnonsyistä käsittelevän päätöslauselman, joka hyväksyttiin yksimielisesti. Suomi piti sekä YK:n ihmisoikeustoimikunnassa että yleiskokouksessa kansallisen puheenvuoron vähemmistöjen oikeuksista. Suomi profiloitui erityisesti ihmisoikeuspolitiikkamme painopistealueilla, joita ovat naisten, lasten, vähemmistöjen ja alkuperäiskansojen oikeudet. Suomi pyrki integroimaan naisten ja tyttöjen oikeudet kaikkeen ihmisoikeustoimintaan ja onnistui sisällyttämään ne useiden erityisraporttien mandaattiin.

Yleiskokouksessa hyväksyttiin yleismaailmallisen julistuksen 50-vuotisjuhlavuonna ihmisoikeuksien puolestapuhujien oikeuksia koskeva julistus, jota oli valmisteltu kolmelta vuodelta. 10.12. pidettiin myös erityinen YK:n juhlaistunto. YK:n III-komiteassa Suomen koordinoima laittomia, summittaisia tai mielivaltaisia teloituksia koskeva päätöslauselma onnistui hyvin ja hyväksyttiin äänestyksellä.

4.4. Ihmisoikeusvalitukset

YK:n järjestelmässä ihmisoikeusvalituksia (yksilö- ja valtiovalitukset) on mahdollista tehdä valtioita vastaan muun muassa kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen, kidutuksen ja muun julman, epäinhimil-

lisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen sekä kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen nojalla. Vain ensiksi mainitulla sopimuksella perustetussa YK:n ihmisoikeuskomiteassa Suomea vastaan oli vuonna 1998 vireillä yksi tapaus, josta oli pyydetty Suomen hallituksen vastine.

Euroopan neuvoston puitteissa voitiin 1.1.1998 ihmisoikeusvalituksia tehdä Euroopan ihmisoikeustoimikunnalle. Mainittuna päivänä toteutetun uudistuksen johdosta toimikunta ja aikaisempi Euroopan ihmisoikeustuomioistuin lakkautettiin ja perustettiin uusi pysyvä, täysipäiväisesti toimiva Euroopan ihmisoikeustuomioistuin. Koko vuonna Suomea vastaan tehtiin 205 valitusta, joista rekisteröitiin 126. Suomen hallitukselta pyydettiin vastine 14 valitukseen. Väkilukuun suhteutettuna (hyvin pieniä valtioita lukuunottamatta) Suomi on edelleen ensimmäisten joukossa niin rekisteröityjen valitusten lukumäärässä kuin tarkastellessa niitä rekisteröityjä valituksia, joista toimikunta on pyytänyt Suomen hallituksen vastineen.

Yhden, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaa (oikeudenmukainen oikeudenkäynti) koskevan tapauksen osalta Euroopan ihmisoikeustoimikunta antoi raporttinsa, jonka mukaan loukkausta ei ollut tapahtunut. Tapauksen oikeudellisesti sitovasti ratkaissut Euroopan neuvoston ministerikomitea päätyi samaan ratkaisuun.

4.5. Pakolaispolitiikka

EU-yhteistyö pakolaisuuteen ja maahanmuuttoa liittyen oli kertomusvuonna tiivistä. Ulkoasiainministeriö koordinoi joulukuussa 1998 toimintansa aloittaneen korkean tason pakolais- ja maahanmuuttotyöryhmän työtä, jonka tavoitteena on luoda kokonaisvaltainen näkemys maahanmuuttoon vaikuttaessa.

Suomi osallistui kertomusvuonna YK:n pakolaisvaltuutetun (UNHCR) toimintaan. UNHCR:n toimeenpanevan komitean kokouksessa kertomusvuoden syksyllä oli teemana kansainvälinen solidaarisuus. Suomi korosti yhteistyötä YK:n ihmisoikeusvaltuutetun kanssa.

Suomen lähialueiden pakolaistilanteeseen on pyritty vaikuttamaan mm. kasvattamalla rahoitusta erityisesti UNHCR:lle IVY-alueella. Tavoitteena on ollut tukea alueen maiden valmiuksia vastata pakolaisten vastaanotosta. Suomi on tukenut myös Kansainvälisen siirtolaisjärjestö (IOM) Helsingin toimiston välityksellä Baltian maiden pakolaishallintojen kehittämistä.

5. Kauppapolitiikka, muu taloudellinen yhteistyö ja Suomen kaupallis-taloudellisten etujen edistäminen

5.1. Kauppapolitiikka

5.1.1. Maailman kauppajärjestö WTO

Maailman kauppajärjestö (WTO) piti toisen ministerikokouksensa toukokuussa 1998 Genevessä. Samassa yhteydessä vietettiin monenvälisen kauppajärjestelmän 50 -vuotisjuhlaa. Ministerikokous hyväksyi julkilausuman, jossa se antoi WTO:n yleisneuvostolle tehtäväksi valmistella 30.11.-3.12.1999 Yhdysvalloissa pidettävää WTO:n kolmatta ministerikokousta. Tulevassa ministerikokouksessa on tarkoitus päättää WTO:n jatkonuottelujen ja mahdollisen uuden neuvottelukierroksen asialistasta ja muodoista.

Geneven ministerikokouksessa hyväksyttiin sähköisen kaupankäynnin työohjelma, jonka tulokset raportoidaan WTO:n kolmannelle ministerikokoukselle. Genevessä sovittiin myös, ettei sähköiselle kaupalle työohjelman aikana asetettaisi tulleja, vaan vallitseva tullittomuus säilytettäisiin.

Singaporessa, WTO:n ensimmäisessä ministerikokouksessa 1996, perustetut kaupan ja investointien, kaupan ja kilpailun sekä julkisten hankintojen transparenssia käsittelevät työryhmät jatkoivat työtään 1998. WTO:n tavarakauppaneuvosto aloitti myös kaupan menettelyjen helpottamista analysoivan työn.

Informaatioteknologiasopimuksen laajennuksesta (ITA II) ei päästy sopimukseen 1998, mutta yrityksiä jatketaan 1999. Vuonna 1997 neuvoteltu perustelepalvelujen vapauttamista koskeva sopimus astui voimaan 5.2.1998. Rahoituspalveluja (pankki-, vakuutus- ja arvopaperipalvelut) koskevan sopimuksen ratifiointiaika päättyy 29.1.1999.

WTO:n riitojenratkaisujärjestelmän puitteissa annettiin 39 uutta konsultaatiopyyntöä vuonna 1998, mikä osaltaan kuvastaa järjestelmän käyttöastetta. Suomen ja EY:n kannalta merkittävimpiä olivat WTO:n valituselimen EY:n hormoneilla kasvatetun lihan tuontikiellon tuomitseva päätös tammikuussa 1998 sekä EY:n ja USAn välinen kiista EY:n banaaniregimiä koskevasta WTO:n paneeli- ja valituselimen suositusten toimeenpanosta.

Tulevan ministerikokouksen valmistelujen lisäksi WTO:n työohjelmaa on toteutettu eri komiteoissa. Lisäksi 32 kandidaatin WTO-jäsenyysneuvottelut jatkuivat vuonna 1998. Merkittävimmit näistä olivat Venäjä ja Kiina, joiden liittymisneuvottelut jatkuvat vielä hyvän aikaa. Baltian maista ensimmäisenä WTOhon tulee liittymään Latvia, jonka liittymispöytäkirja hyväksyttiin lokakuussa 1998.

5.1.2. 113-komitea

Suomen kauppapoliittisia etuja edistetään EY:ssä pääasiallisesti EU:n yhteistä kauppapolitiikkaa käsittelevän 113-komitean kautta. 113-komitealle normaalisti kuuluvan WTO:n kokousten valmistelun lisäksi komiteaa työllisti etenkin vuoden 1998 jälkipuoliskolla WTO:n yleisneuvoston kolmatta ministerikokousta ja mahdollisia tulevia neuvotteluja valmistelevat erityisistunnot. Lisäksi komitean asialistalla olivat lukuisat EY:n WTO:n riita-asiat ja etenkin EY:n ja USAn välinen banaanikiista. 113-komitea on myös foorumi yksittäisten jäsenmaiden kolmannen maan kanssa kohtaamien kauppapoliittisten ongelmien käsittelylle. Suomella ei kertomusvuonna ilmennyt tällaisia ongelmia.

Muita käsiteltyjä asioita olivat mm.transatlanttiset kaupalliset suhteet kokonaisuudessaan sekä erilaiset EY:n vapaakauppasopimushankkeet esimerkiksi Latinalaisen Amerikan maiden vapaakauppa-alueen Mercosurin (Brasilia, Argentiina, Uruguay ja Paraguay) sekä Meksikon ja Chilen kanssa.

5.1.3. Polkumyynti

Polkumyyntiin ja polkumyyntiin vastaisiin toimiin Suomi ottaa kantaa EY:n yhteisen kauppapolitiikan puitteissa. Kertomusvuonnakin ulkoasiainministeriö johti Suomen polkumyyntikantojen koordinoitua, mikä tapahtui ao. EU-komitean jaostossa kauppa- ja teollisuusministeriön valmistamien ehdotusten pohjalta. Vuoden aikana käsitellyistä tapauksista voisi mainita komission polkumyyntitulliä asettamisesityksen Kiinasta, Egyptistä, Intiasta, Indonesiasta, Pakistanista ja Turkista tuotavalle valkaisuamattomalle puuvillalakankaalle. Komission esitys ei saanut vaadittua jäsenmaiden enemmistön kannatusta, ja niin komission asettamat väliaikaiset polku-

myyntitullit raukesivat. Tämä erittäin harvinainen tilanne oli uuteen yhteisöteollisuuden valitukseen perustuva toisinto vuonna 1997 olleesta saman asian vastaavasta käsittelystä.

Suomen yleislinjaus polkumyynti-kysymyksissä on ennallaan eli Suomen yleisen liberaalia kauppapolitiikkaa kannattavan linjan puitteissa kysymyksiä tarkastellaan tapauskohtaisesti kussakin tapauksessa Suomen teollisuuden, kaupan ja kuluttajan etuja punniten.

Suomen kiirehtimä muutos Venäjän ja Kiinan ei-markkinatalous-maastatukseen toteutui yhteisön polkumyyntiasetuksen muutoksella 1.7.1998 alkaen.

5.1.4. Tullietuuskohtelu, GSP

Komissio antoi syyskuussa esityksen, jossa paitsi jatkettiin voimassaolevia tullietuusjärjestelmiä myös koottiin ne yhteen asetukseen. Suomi ja muut jäsenmaat olivat jo pidempään toivoneet GSP-järjestelmä selkeyttämistä. Komission esitykseen oltiin tältä osin tyytyväisiä. Komissio esitti kuitenkin myös joitain muutoksia, joiden kompromissiratkaisuista jouduttiin neuvottelemaan tiiviisti koko syksy. Neuvosto hyväksyi uuden asetuksen joulukuussa, ja uudet GSP- määräykset tulevat pääosin voimaan heinäkuussa 1999. Nykyistä 31.12.1998 rauennutta teollisuustuotteiden GSP-asetusta jatkettiin puolella vuodella. Uusi asetusta on voimassa vuoden 2001 loppuun saakka.

5.1.5. Tekstiilikysymykset

EY jatkoi tuontirajoitustensa asteittaisen, maltillisen purkamisen politiikkaa. Tämä ei aiheuttanut vahinkoa suomalaiselle teollisuudelle. EY myönsi lisäksi eräille vähiten kehittyneille maille poikkeuksia GSP-alkuperäisvaatimuksista. EU ja Venäjä poistivat puolin ja toisin määrälliset tuontirajoitukset kahdenvälisestä kaupasta tekstiilisopimuksella, jatkaen konsultointia sertifiointista ja kaksoisvalvontalisenssi-oinnista.

5.1.6. Investointien suoja

Suomalaisyrittäjien ulkomaisten investointien turvaamiseen tähdätään kahdenvälisillä investointisuojausopimuksilla. Kertomusvuonna sopimusverkoston kehittämistä ja täydentämistä jatkettiin elinkeinoelämän kanssa yhteisesti sovittujen prioriteettien mukaisesti. Voimaan saatettiin sopimukset Kazakstanin ja Puolan kanssa ja voimaansaattamismenettelyssä olivat lisäksi sopimukset Albanian, Brasilian, Bulgarian, Filippiinien, EAT:n, Libanonin, Slovenian ja Omanin kanssa. Sopimusneuvottelut saatettiin päätökseen Ecuadorin, Meksikon ja Qatarin kanssa ja neuvotteluja jatkettiin tai aloitettiin Intian, Iranin ja Venezuelan kanssa.

OECD:n piirissä käynnissä olleet neuvottelut monenvälisestä investointisuojausopimuksesta (MAI) keskeytyivät laajan, kansalaisjärjestöjen aloitteesta käydyn julkisen keskustelun jälkeen. Epävirallisia keskusteluja siitä, miten ja millä foorumilla neuvotteluja voitaisiin jatkaa, käytiin eri puitteissa

5.1.7. YK:n kaupp- ja kehityskonferenssi (UNCTAD)

UNCTAD:in IX konferenssi päätti uudistaa YK:n kaupp- ja kehitystoimintoja. Reformissa UNCTAD:in kolmen pysyvän komission kokousten ja työryhmien määrää supistettiin tuntuvasti. Reformi on kuitenkin edelleen kesken lähestyttäessä UNCTAD:n X konferenssia v. 2000.

Ajankohtainen kysymys vuonna 1998 oli mm. Suomen kannalta UNCTAD:in Trade Point ohjelman evaluaatioraportin käsittely. UNCTAD pyrki luomaan yhteyksiä yksityissektoriin ja siviiliyhteiskuntaan Ranskan isännöimässä ns. Lyonin konferenssissa marraskuussa 1998. Aasian talouskriisiä käsiteltiin ns. korkean tason paneelikeskustelussa UNCTAD:in hallintoelimen syksyllä pidetyssä kokouksessa, johon osallistui yrityssektorin, akateemisen tutkimusmaailman ja mm. kv. järjestöjen ja rahoituslaitosten edustajia.

5.1.8. Euroopan talouskomissio (ECE)

Talouskomissiossa on tarkasteltu järjestön edellisen vuoden 50-vuotisjuhlakokouksessa päätetyn rakenteen ja toimintojen uudistamisen edistymistä. ECE:n organisaatiota on kevennetty ja kokousten määrää supistettu. Prioriteetteina on säilytetty liikenne, ympäristö ja kaupan menettelyjen kehittäminen, jotka ovat myös Suomen keskeisiä alueita ECE-politiikassa. Kaupankehittämistoimintoja on tehostettu viime vuonna perustetun kaupankehittämiskeskuksen (CEFACT) kautta.

5.2. Taloudellinen yhteistyö

5.2.1. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD)

OECD:n vuotuinen ministerikokous pidettiin 27.-28.4.1998 Pariisissa. Kokouksen teemoja olivat mm. Aasian rahoituskriisin vaikutukset taloudelliseen kasvuun, monenvälisten investointisopimusneuvottelujen (MAI) jatkaminen sekä kaupan ja investointien liberalisointi. Elokuussa ilmestyi OECD:n tekemä Suomen talouskatsaus.

OECD:n ministeritasolla järjestämä sähköisen kaupan konferenssi Ottawassa 7.-9.10.1998 oli merkittävä tapahtuma. Konferenssi oli jatkoa Turussa marraskuussa 1997 järjestettyyn konferenssiin. Ottawan konferenssi oli OECD:n historiassa uraauurtava tapahtuma, koska siihen osallistui valtioiden lisäksi kansainvälisten järjestöjen, yritysten, ammattiyhdistysten ja kuluttajajärjestöjen edustajia. Ministerit hyväksyivät konferenssissa OECD:n sähköisen kaupankäynnin toimintasuunnitelman (OECD Action Plan for Electronic Commerce), jossa on listattu muutama asia johon järjestö aikoo seuraavaksi keskittyä, kuten käyttäjien ja kuluttajien luottamuksen lisääminen sähköiseen kaupankäyntiin sekä sääntöjen luominen digitaalisille markkinoille.

MAI-neuvottelujen oli määrä jatkua lokakuussa, mutta neuvottelut kariutuivat mm. Ranskan ilmoitettua vetäytyvänsä pois neuvotteluista. Monet jäsenmaat haluavat OECD:n kuitenkin jatkavan työtä kansainvälisten investointien edistämiseksi hyödyntäen järjestön piirissä jo tehtyä työtä. MAI-neuvottelujen kariutumisen lisäksi järjestöä varjosti se tosi asia, että se joutui toimimaan koko vuoden ilman virallista budjettia leikaten menoja lisää ja tehostamalla toimintoja entisestään.

Suomi on tukenut Baltian maiden pyrkimyksiä läheisempään yhteistyöhön OECD:n kanssa. Maaliskuussa OECD ulkosuhdekomitea hyväksyi Baltian alueellisen yhteistyöohjelman, jota Suomi rahoittaa myös vapaaehtoisrahoituksella. Suomen ja muiden Pohjoismaiden tuella Baltian maat saivat huomioitsija-arvon myös MAI-neuvotteluihin. OECD:n varapääsihteeri Kumiharu Shigehara vieraili Suomessa ennen OECD:n seminaaria Tallinnassa 20.-21.10.1998. Seminaarin temana oli Baltian taloudellinen kehitys; tulevaisuuden näkymät. Suomesta seminaarin osallistui ministeri Ole Norrback. OECD:n ulkosuhdekomitean muut painopistealueet ovat Venäjän federaatio ja Kiina.

Suomi hyväksyi OECD:n kuudentena jäsenmaana kansainvälisissä liikesuhteissa

tapahtuvan ulkomaisiin virkamiehiin kohdistuvan lahjonnan torjuntaa koskevan yleissopimuksen. Tämä nk. lahjontayleissopimus tulee voimaan 15.2.1999.

5.2.2. Perushyödykkeet

Kansainvälisten perushyödykesopimusten osalta Suomi on edelleen keskittynyt kannaltamme tärkeimpiin, kuten trooppiseen puuhun, kahviin ja eräisiin perusmetalleihin; nikkeliin, kupariin, ja sinkkiin. EU:n neuvoston perushyödyketyöryhmän (PROBA) puitteissa määritetään jäsenmaiden yhteiset kannanotot perushyödykemarkkinoissa.

Eräät perushyödykejärjestöt, kuten juutti- ja luonnonkumijärjestö ovat kertomusvuoden aikana joutuneet toiminnallisiin vaikeuksiin eräiden tärkeimpien tuottajamaiden (Malesia, Intia, Thaimaa) erottua niistä tai harkitessa eroa. Myös perushyödykkeiden yhteisrahasto on vaikeuksissa Ranskan erottua siitä.

5.2.3. Energia-asiat

Euroopan energiaperuskirjasopimus tuli voimaan 16.4.1998 sen jälkeen kun 30 valtiota ja EY olivat tallettaneet ratifiointi-instrumenttinsa. Sopimuksen alkuperäistarkoitusta ei kuitenkaan ole saavutettu niin kauan kun Venäjä ei ole ratifioinut sopimusta.

Eduskunnan suurelle valiokunnalle ilmoitettiin valtiopäiväjärjestyksen 54 e §:n mukaisesti 29.5.1998 kauppaa koskevien määräyksien muutoksesta, joka oli hyväksytty huhtikuussa pidetyssä energiaperuskirjakonferenssissa. Investointeja koskevaa lisäsopimusta ei ole voitu hyväksyä, koska EY ei päässyt asiassa yksimielisyyteen.

Kansainvälisen energiajärjestön IEA:n ministerikokouksessa 22.-23.5.1997 keskityttiin pääasiassa ilmastonmuutoksikysymyksiin. IEA on tiivistänyt vuoropuhelua kolmansien maiden kanssa. Venäjän, Kiinan ja Intian kanssa on käynnistetty uusia yhteistyöohjelmia.

5.3. Suomen kaupallis-taloudellisten etujen edistäminen

5.3.1. Investointikiinnostuksen herättäminen

Suomi jää yhä investointien houkutteluun panostamista koskevassa EU-vertailussa selvästi jälkeen muita vastaavia maita. Tarkoitus on yhä edelleen tehostaa tuotannollisten sekä pääomainvestointien houkuttelemista Suomeen. Ulkoasiainministeriö on korostanut edustustoille, että investointikiinnostuksen herättäminen kuuluu usein edustuston keskeisimpiin toimialoihin vienninedistämisen rinnalla. Ministeriön toimesta selvitettiin mm. edustustojen tähänastisia kokemuksia yhteistyöstä Invest in Finland Bureau (IFB) kanssa. Saatujen lausuntojen mukaan yhteistyössä on parantamisen varaa. Kun kauppa- ja teollisuusministeriön selvitys investointien houkuttelemisen kehittämisestä Suomessa valmistuu vuoden 1999 alkupuolella, tulee ulkoministeriö antamaan edustustoille tarkemmat ohjeet mm. yhteistyöstä IFB:n kanssa.

5.3.2. Vienninedistäminen

EU-jäsenyys on muuttanut työympäristöämme ja samalla laajentanut toimintakenttääme kauppapolitiikassa. Vienninedistäminen kuitenkin kuuluu yhä ja tulee kuulumaan EU:n jäsenmaille. EU:n yhteinen vienninedistäminen on vähäistä.

Suurlähetystöjen - ja lukumäärältään vähenevien vientikeskusten - merkitys vienninedistämisessä, yritysten kansainvälistymisessä ja em. investointien houkutte- lussa tulee kasvamaan. Toiminnan ja yhteistyön kehittämisessä Ulkomaankauppa- liitto ja ulkoasiainministeriö allekirjoittivat kesäkuussa 1998 asiakirjan yhteistyöstä ulkomaanedustuksessa. Asiakirja edellyttää mm, että kussakin asemamaassa laaditaan vuosittain vienninedistämistä koskeva yhteinen toimintasuunnitelma, jonka toteutumista tulee seurata vuoden mittaan edustustoissa.

6. YK:n toiminta ja globaalikysymykset

6.1. Yleistä

Rauhan, vakauden sekä sosiaalisen, taloudellisen ja ympäristöllisen kestävän kehityksen edistämiseksi yleis-maailmallisella tasolla Suomi on monenvälisessä toiminnassaan soveltanut laajan turvallisuuden käsitettä. Tähän kuuluu monipuoli- sen kansainvälisen kanssakäymisen edistäminen, YK:n toiminnan tehostaminen ja kriisinhallinnan menetelmien ja välineiden kehittäminen. Konfliktien ehkäisyyn tähtäävässä laajaan turvallisuuskäsitykseen pohjaavassa politiikassa vakautta edistetään mm. tukemalla demokraattista, ihmisoikeuksien kunnioittamiseen pyrkivää taloudellista ja sosiaalista kehitystä.

Kokonaisvaltaisen demokratiaan ja kestäväan kehitykseen perustuvan globaalin politiikan edistäminen on ihmisoikeuspolitiikan rinnalla ollut Suomen hallituksen läpileikkaava tavoite valtioiden välisessä monenkeskisessä toiminnassa.

EU-maiden yhteistyö YK:ssa on tuloksellista ja valtaosassa yleiskokouksen asiakohdista saavutetaan yhteinen EU-kanta ja äänestyskäyttäytyminen. Poikkeuk- sen muodostavat eräät aseidenriisunta-, Lähi-itään liittyvät ja itsehallinto vailla olevia alueita koskeviin kysymyksiin. YK-yhteyksissä harjoitetaan myös aktiivista dialogia Pohjoismaiden kesken EU-yhteistyötä täydentäen.

6.2. YK-reformi

Kesällä 1997 YK:n pääsihteeri Kofi Annan teki laajan esityksen YK:n uudistami- seksi ja sen toiminnan tehostamiseksi. Reformin tavoitteena on YK-järjestelmän toiminnallisen ja hallinnollisen tuloksen merkittävä parantaminen ja päällekkäisyyk- sien purkaminen erityisesti osastojen ja eri YK-elimien välistä yhteistyötä tehosta- malla.

Jo esityksen laadintaprosessissa Suomella yhdessä muiden Pohjoismaiden ja EU- maiden kanssa oli mahdollisuus vaikuttaa pääsihteerin esityksen sisältöön. Suomi jatkoi myös kertomusvuoden aikana tukeaan pääsihteerin reformiprosessille, kuten teimme heti esityksen julkistamisen jälkeen.

Uudistusten toteuttaminen alkoiin ripeästi niiltä osin kuin ne kuuluivat pääsihtee- rin toimivaltaan. YK:hon perustettiin varapääsihteerin virka ja humanitaarisen avun koordinaattorin virka. YK:n johtorakenteita vahvistettiin perustamalla eräänlainen johtoryhmä (Senior Management Group). Sen sijaan hallitustenvälisen koneiston pohdittavaksi ja päätettäväksi jääneet reformin osat (mm. kehitysrahoitus, tulospud- jetointi, projektien takarajoja koskevat uudistukset) juutuivat paikalleen. Suomi toivoi reformipaketin säilyvän yhtenä kokonaisuutena, johon myös olisi saavutettu kokonaisratkaisu. Näin ei käynyt, vaan reformipaketti hajosi.

Samoin valmistelut vuoden 2000 syyskuussa alkavan vuosituhanen yleiskokouksen (Millennium Assembly) ja siihen liittyvän kansalaisyhteisöfoorumin (Millennium

Forum) osalta jäivät kertomusvuonna kesken.

Suomi julkisti ehdokkuutensa vuonna 2000 syksyllä alkavan 55. Istunnon (vuosituhannen yleiskokous) puheenjohtajaksi, joka YK:ssa hyväksytyn vuorottelun mukaisesti kuuluu YK:n viidestä maantieteellisestä ryhmästä länsimaiden ja muiden maiden ryhmälle (Western European and Other States Group, WEOG). Toistaiseksi Suomelle ei ole ilmaantunut vastaehdokkaita ryhmän sisällä.

Kertomusvuoden aikana myös turvallisuusneuvoston reformi juuttui entistä pahemmin menettelytapoja ja henkilökysymyksiä koskeviin ristiriitoihin. Asian käsittelyn yhteydessä hyväksyttiin ainoastaan turvallisuusneuvoston reformia koskevien päätöslauselmien hyväksymiseen tarvittavia määränemmistöjä koskeva päätöslauselma, jonka voidaan tulkita merkitsevän eräänlaista voittoa reformin vastustajille. Perusongelmissa eli turvallisuusneuvoston kokonaisjäsenmäärässä, uusien pysyvien jäsenten valinnassa ja niiden valintamenettelyssä ja veto-oikeuden eri puolien käsittelyssä ei päästy lähemmäksi ratkaisua.

Talous- ja sosiaalisektorin osalta reformi lähti myös lupaavasti käyntiin. Pääsihteeri otti omiin reformiesityksiinsä useita pohjoismaisen YK-projektin uudistusajatuksia. Kentällä käynnistettiin maatason toimintojen integroiminen ja koordinaatiota tehostettiin YK-järjestelmän eri osien toimiessa nyt keskitetympin ja koordinoidummin YK:n yhteisen kehitysapukehyksen (United Nations Development Assistance Framework, UNDAF) ja yhteisen YK-edustuksen (UN House) puitteissa. Päämajatasolla YK:n kehitysrahastojen ja ohjelmien yhteistyötä tehostettiin perustamalla koordinaatiosta vastaava yhteistyöelin (United Nations Development Group, UNDG). Suomi pitää tärkeänä jatkaa YK:n talous- ja sosiaalisektorin uudistamista. Operatiivisten kehitystoimintojen kenttä- ja päämajatason toimintoja ja järjestöjen välistä yhteistyötä tulee entisestään tehostaa. Operatiivisten kehitystoimintojen uudistusten lisäksi Suomi on ajanut ja ajaa myös jatkossa aktiivisesti YK:n talous- ja sosiaalineuvoston (ECOSOC) alaisen komitea- ja toimikuntajärjestelmän järkeistämistä, komiteoiden ja toimikuntien toiminnan tehostamista ja niiden välisen yhteistyön parantamista.

Kehitysrahoituksen uudistamista koskevasta käsittelystä yleiskokous teki kertomusvuonna päätöksen, jonka mukaisesti neuvottelut kehitysrahoituksesta aloitetaan erillisessä prosessissa helmikuussa 1999 aloittavan työryhmän puitteissa. Sen päätöshuipentumasta huippukokouksesta tai erityisistunnosta ei vielä ole tehty päätöstä. Suomi on aktiivisesti osallistunut EU-valmisteluihin kehitysrahoitusprosessia varten.

Useat maat ml. Suomi ovat painottaneet YK-järjestelmän ja Bretton Woods -instituutioiden yhteistyön edistämistä. Kertomusvuoden aikana keskinäinen dialogi tiivistyi. Suomi pitää tärkeänä, että yhteistyön tehostamis- ja tiivistämisprosessia jatketaan edelleen.

6.3. YK:n sosiaali- ja taloussektori

Suomi on tukenut niitä YK:n kehitysjärjestöjä ja kansainvälisiä kehitysrahoituslaitoksia, joiden toiminta toteuttaa hallituksen kehitysyhteistyötä koskevan periaatepäätöksen, kehitysmaapoliittisen linjauksen ja ihmisoikeuksia koskevan selonteon mukaisia tavoitteita köyhyyden vähentämiseksi, ihmisoikeuksien edistämiseksi, hyvän hallinnon ja demokratiaprosessin tukemiseksi sekä ympäristöllisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävä kehityksen aikaansaamiseksi. Suomen ja järjestöjen välistä vuoropuhelua on pyritty syventämään sekä vaikuttamaan aktiivisesti järjestöjen toiminnan sisältöön ja muotoon.

Suomi jatkoi YK:n talous- ja sosiaalineuvoston jäsenenä kertomusvuoden loppuun sekä toimi YK:n lastenavun rahaston (UNICEF), Maailman elintarvikeohjelman (WFP), Maailmanpankin ja Afrikan kehityspankin johtokunnan jäsenenä. Vuodesta 1999 lukien Suomesta tulee lisäksi YK:n AIDS-ohjelman (UNAIDS) johtokunnan jäsen. Suomi oli kertomusvuonna myös YK:n sosiaalisen kehityksen toimikunnan jäsen. Suomi seuraa ja vaikuttaa huomioitsijana erityisen aktiivisesti muiden talous- ja sosiaalineuvoston alaisten toimikuntien kuten ihmisoikeustoimikunnan, naisten asemaa käsittelevän toimikunnan, kestävän kehityksen toimikunnan, väestötoimikunnan, huumausaineiden vastaisen toimikunnan ja rikosten ehkäisyä käsittelevän toimikunnan työhön. Näiden toimikuntien työhön osallistuvat ulkoasiainministeriön lisäksi myös muut ministeriöt. Myös yhteistyö näillä aloilla toimivien kansalaisjärjestöjen kanssa on merkittävästi lisääntynyt.

Kertomusvuonna järjestettiin New Yorkissa 8-10.6. YK:n yleiskokouksen alainen huumausaineita käsitellyt erityisistunto, joka mm. hyväksyi poliittisen julistuksen huumausaineiden kysynnän ja tarjonnan vähentämisestä vuoteen 2008 mennessä. Suomi osallistui aktiivisesti istunnon valmisteluihin erityisesti EU:n piirissä ja itse istuntoon New Yorkissa. Suomi osallistuu YK:n huumausaineohjelman (UNDCP) puitteissa Suomen lähialueilla tapahtuvaan huumeiden tuotannon, kaupan, välityksen, kuljetuksen ja käytön torjuntatyöhön.

Kertomusvuonna jatkettiin valmisteluja Kairon vuonna 1994 pidetyn väestökongressin 5-vuotis seurantakokoukseen, joka pidetään kesä-heinäkuussa 1999. Samoin tehtiin päätökset Pekingissä vuonna 1995 pidetyn naisten asemaa käsitelleen kongressin ja Kööpenhaminassa samoin vuonna 1995 järjestetyn sosiaalisen kehitystä käsitelleen kongressin 5-vuotis seurantakongressien valmistelujen aloittamisesta. Kumminkin seurantakongressit järjestetään kesäkuussa 2000.

6.4. YK:n rauhanturvatoiminta

YK:lla on tällä hetkellä meneillään 17 rauhanturvaoperaatiota, joista Suomi osallistuu joukoilla UNPREDEPiin Makedoniassa ja UNIFILiin Etelä-Libanonissa. Sotilastarkkailijoita on Kyproksella UNFICYPissä, YK:n Palestiinassa olevassa asevalvontakomissiossa UNTSOssa, Irakin ja Kuwaitin rajalla toimivassa UNIKOMissa, Intiassa ja Pakistanissa toimivassa YK:n sotilastarkkailijaryhmässä UNMOGIPissä ja Prevlakan niemimaalla toimivassa UNMOPissa. Suomi nousi kolmanneksi YK-operaatioihin joukkoja luovuttamien maiden tilastossa. Suomen YK:n käyttöön antamien joukkojen määrä on pysynyt perinteisellä korkealla tasolla. Sotilashenkilöiden lisäksi YK:n rauhanturvaamisoperaatioihin osallistuu myös yhä enenevässä määrin suomalaista siviilihenkilöstä kuten siviilipoliiseja. Poliiseja on kertomusvuonna ollut 27 UNMIBHissa Bosnia-Hertsegovinassa ja 6 UNPREDEPissa. Eniten suomalaissotilaita toimii edelleenkin YK:n rauhanturvaoperaatiossa UNIFILissä Etelä-Libanonissa.

6.5. Kestävä kehitys ja ympäristöasiat

Vuonna 1998 maailmanlaajuinen ympäristöyhteistyö eteni edelleen, joskin vuosi verrattuna vuoden 1997 merkityksellisiin tuloksiin merkitsi lähinnä eri neuvotteluprosessien kehittämistä ja syvenemistä. Kansainvälisessä neuvotteluprosessissa on ajoittain jatkunut teollisuusmaiden ja kehitysmaiden vastakkainasettelu rahoituskysymysten suhteen. EU on ollut eri yhteyksissä aloitteellinen kestävän kehityksen edistämiseksi ja Suomi on aktiivisena osapuolena ottanut osaa EU:n piirissä tapahtuneeseen valmistelutyöhön.

YK:n kestävän kehityksen toimikunta (CSD) piti kuudennen istuntonsa huhtikuussa 1998. Kyseessä oli ensimmäinen istunto, jossa sovellettiin uutta vain tiettyihin

asiakokonaisuuksiin kerrallaan keskittyvää työohjelmaa. Tässä istunnossa käsiteltävänä olivat makeisiin vesiin sekä teollisuuteen ja ympäristöön liittyvät kysymykset. Istunnon tärkein saavutus oli yhteisymmärrys makeaa vettä koskevasta asiakirjasta, jonka aikaansaamisessa etenkin EU oli aktiivinen. Myös teollisuuden, hallitusten ja muiden toimijaryhmien välillä käytyä dialogia pidettiin onnistuneena. Yleisesti ottaen voidaan katsoa, että tämä ensimmäinen uuden työohjelman mukainen istunto vastasi odotuksia kohtalaisen hyvin.

YK:n pääsihteeri nimitti YK:n ympäristöohjelman (UNEP) uuden pääjohtajan valmistelemaan kokoamansa työryhmän avulla YK:n ympäristösektorin reformia koskevaa ehdotusta. Työryhmä sai ehdotuksen valmiiksi toukokuussa 1998 ja se koskee pääasiassa YK:n ympäristöohjelman sekä YK:n asuinyhdyskuntakeskuksen uudistamista. EU on suhtautunut pääasiassa myönteisesti ehdotukseen ja Suomi on EU:n puitteissa tukenut esitettyjä uudistuksia. YK:n 53. yleiskokous ei kuitenkaan syysistunnossaan saanut aikaan päätöstä ympäristöreformista.

Kansainvälisen ilmastopolitiikan alalla jatkettiin neuvotteluja Kioton pöytäkirjassa vielä avoinna olevista asioista. YK:n ilmastopimuksen alaelimet kokoontuivat kesäkuussa Bonnissa ja sopijapuolten kokous pidettiin marraskuussa Buenos Airesissa. Jälkimmäisessä kokouksessa hyväksyttiin työohjelma kahdelle seuraavalle vuodelle Kioton pöytäkirjan viimeistelemiseksi ja sen ratifiointiedellytysten luomiseksi. Keskeisiä aiheita tulevat olemaan toimintamenettelyjen ja sääntöjen kehittäminen teollisuus- ja kehitysmaiden väliselle puhtaan kehityksen järjestelmälle sekä teollisuusmaiden kesken tapahtuvalle hankekohtaiselle yhteistoteutukselle ja saavutettujen päästövähennysten kaupalle. EU-maat, Japani, useampi kehitysmaa ja vuoden lopulla myös Yhdysvallat allekirjoittivat pöytäkirjan. EU-maat sopivat kesäkuussa keskinäisestä taakanjaostaan EU:n yhteisen -8%:n päästövähennyksen saavuttamiseksi. Suomen osuudeksi tuli vähentää päästönsä uudelleen vuoden 1990 tasolle.

Suomi on yhdessä muun EU:n kanssa johdonmukaisesti ajanut hallitustenvälisten metsäsopimusneuvottelujen aloittamista kestävä metsätalouden edistämiseksi, maailman metsävarojen vähenemisen estämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi.

Syksyllä käynnistyi Kanadan ja Costa Rican aloitteesta osana IFF prosessia metsäsopimusta käsittelevä kokousten ja seminaarien sarja, johon Suomi on aktiivisesti osallistunut ohjausryhmän jäsenenä. Syyskuussa IFF:n pääsihteeri Jag Maini vieraili Suomessa keskustelemassa IFF:ään liittyvistä kysymyksistä.

7. Kansainvälinen oikeus

Ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston tehtävänä kertomuskaudella oli antaa ulkoasiainministeriön osastoille ja muille viranomaisille kansainvälisen oikeuden asianantemusta muun muassa lausuntoina ja kannanottoina ulkopolitiikan eri alueita koskevissa kysymyksissä samoin kuin varmistaa kansainvälisoikeudellisten näkökohtien huomioonottaminen niitä koskevissa päätöksissä. EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka muodostaa hallitusten välisen yhteistyöalan, jonka toteuttamisessa kansainvälisen oikeuden kysymyksillä on keskeinen osa.

Kahdenvälisten sopimusten uusiminen Venäjän ja Baltian maiden kanssa jatkui. Keskeisenä tavoitteena Venäjän kanssa oli mm. uudistaa useita SNTL:n kanssa tehtyjä sopimuksia. Muiden IVY-maiden kanssa kehitettiin sopimusverkostoa ajankohtaisten tarpeiden mukaan. Viron kanssa aloitettiin neuvottelut suomalaisen laittomasti otetun omaisuuden palauttamisesta. Norjan kanssa aloitettiin valtakun-

nanrajankäynnin valmistelut.

Vuonna 1998 valmisteltiin pysyvän kansainvälisen rikostuomioistuimen perustamista ja osallistui aktiivisesti konferenssiin, jossa perussääntö hyväksyttiin heinäkuussa 1998.

Terrorismin vastainen toiminta lisääntyi EU:ssa ja vaati osallistumista ja kannanottoja myös EU:n terrorismityöryhmän (COTER) ulkopuolella, mm. transatlanttisissa suhteissa. Suomi osallistui myös EU:n merioikeustyöryhmän (COMAR) ja kansainvälisen oikeuden työryhmän (COJUR) toimintaan.

Oikeudellinen osasto vastaa humanitaarisen oikeuden kehittämisestä ja osallistui aktiivisesti erityisesti Geneven sopimusten vahvistamista käsitelleisiin kokouksiin, muun muassa miehitettyjä palestiinalais alueita koskien.

YK:ssa on laajoja asiakokonaisuuksia, jotka vaativat oikeudelliselta osastolta toiminnallisia valmiuksia sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Tavoitteena oli tehostaa erityisesti YK:n kansainvälisen oikeuden vuosikymmeneen liittyviä toimintoja. Yleiskokouksen oikeudellisen komitean (VI) asiakohdista varsinkin kansainvälisen oikeuden toimikunnan vuosiraportin käsittely edellytti panostusta.

Ydinterrorismin torjumista koskevat sopimusvalmistelut jatkuivat YK:ssa. Valmistelu yleissopimuksesta terrorismin rahoittamisen estämiseksi Ranskan uuden esityksen pohjalta alkoi syksyllä. YK:n peruskirjan muuttamishankkeet ja muun muassa kysymys kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämistä koskevan VII luvun soveltamisesta ovat synnyttäneet uusia oikeudellisia ongelmia, joita käsiteltiin YK:n yleiskokouksen VI komitean alaisessa peruskirjakomiteassa ja yleiskokouksen omissa työryhmissä.

Muita kansainvälisen oikeuden painoalueita olivat kriisinhallinta sekä meri- ja ympäristöoikeus. YK:n kriminaalipoliittisessa toimikunnassa jatkuivat neuvottelut järjestäytyneen rikollisuuden vastaisesta yleissopimuksesta. Yleissopimus tullee sisältämään pöytäkirjat koskien laitonta pienasekauppaa, nais- ja lapsikauppaa ja maahanmuuttajien salakuljetusta.

Ulkoasiainministeriön oikeudellinen osasto jatkoi edelleen sopimusten rekisteröimistä YK:ssa sekä tiedottamista sopimusasioissa ja Suomen valtiosopimusrekisterin ylläpitämistä.

Suomi jatkoi osallistumista Euroopan neuvoston kansainvälisen oikeuden asiantuntijatyöryhmän (CAHDI) työhön. Myös aasialais-afrikkalaisen oikeudellisen neuvokantavan toimikunnan (AALCC) toimintaa seurattiin.

8. Toiminta alueittain

8.1. Pohjoinen Eurooppa

8.1.1. Pohjoismaiset yhteistyösuhteet

Pohjoismaiden ministerineuvoston (PMN) piirissä harjoitettavan yhteistyön tavoitteet ja toiminnot jaotellaan kolmeen strategiseen 'pilariin': 1) Perinteinen yhteistyö Pohjoismaiden kesken, 2) Pohjoismaat ja Eurooppa/EU/ETA, sekä 3) Pohjoismaat ja niiden lähialueet. Ns. Pohjoismaisen hyödyn edellytykseltä on muodostunut kauttaaltaan PMN:n toiminnan peruslähtökohta.

Ministerineuvoston vuoden 1998 budjetti oli 695,9 miljoonaa Tanskan kruunua. Vuoden 1998 budjetissa on pyritty lisäämään yhteistyön joustavuutta siten, että karsimalla varoja yksittäisiltä sektoreilta on saatu tilaa uusille monialaisille hankkeille. PMN:n oman toiminnan lisäksi ministerineuvoston budjetista rahoitetaan noin 40 pohjoismaisen instituutin sekä noin 500 yhteispohjoismaisen projektin toimintaa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston (PMN) puheenjohtajamaana toimin vuoden 1998 aikana Ruotsi. Ruotsi painotti puheenjohtajuuskaudellaan työllisyys- ja ympäristökysymyksiä sekä jäljellä olevien rajaesteiden poistamista Pohjoismaiden välillä. Vuonna 1998 korostuivat pohjoismaisessa yhteistyössä lisäksi lähialueyhteistyön kehittäminen, yhteyksien vahvistaminen Venäjän suuntaan, EU:n pohjoisen ulottuvuuden aloitteen kehittäminen sekä lisääntynyt kiinnostus ulkopoliittisen alan yhteistyöhön.

Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri laatii vuosittain raportin niistä ministerineuvoston toimenpiteistä, jotka liittyvät viralliseen pohjoismaiseen yhteistyöhön EU/ETA-kysymyksissä. Em. yhteistyötä tehdään laajalla pohjalla ministereiden ja virkamiesten vakituksissa kokouksissa, kansallisten elinten ja eri kansainvälisten järjestöjen välillä sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston ja pääkaupunkien kesken. Lisäksi Pohjoismaiden yhteistyöministerit tapaavat vuosittain Brysselissä EU-lähettiläänsä, joiden kanssa he keskustelevat ajankohtaisista Pohjoismaita koskettavista EU-asioista.

Pohjoismaisen yhteistyön ohjenuorana EU/ETA-kysymyksissä on vaikuttaa eurooppalaisen agendan muotoutumiseen sellaisissa kysymyksissä, joissa Pohjoismailla on yhteisiä intressejä. Lisäksi pohjoismaisen yhteistyön tulee toimia aloitteiden tekijänä niissä kysymyksissä, joissa Pohjoismaat toivovat saavansa kantansa kuuluviin, ja yhteistyön tulee toimia siltana EU:hun kuuluvien ja EU:n ulkopuolisten Pohjoismaiden välillä. Tavoitteet huomioon ottaen yhteistyön kehitys EU/ETA-kysymyksissä on ollut dynaamista kaikilla pohjoismaisen yhteistyön eri osa-alueilla, ja PMN:n profiili on tänä päivänä kansainvälisempi kuin koskaan aikaisemmin.

PMN tekee lähialueyhteistyökumppaneita ovat Baltian maat ja Luoteis-Venäjä. Yhteistyön keskeisin tavoite on edistää vakaan Euroopan luomiseen tukemalla demokratian ja hyvinvoinnin kehitystä sekä ihmisoikeuksien kunnioitusta Pohjolan lähialueilla. Tavoitteeseen pyritään myös tukemalla markkinatalouden kehitystä ja luonnonvarain kestäväää käyttöä. Yhteispohjoismaisen projektitoiminnan tulee edistää pohjoismaisia arvoja ja tuottaa lisäarvoa kansallisella tasolla toteutettuun yhteistyöhön verrattuna.

Vuonna 1998 keskeiseksi toiminta-alueeksi muodostuivat mm. demokratiakehityksen ja kansalaisjärjestötoiminnan tukeminen sekä lasten ja nuorten aseman parantaminen Pohjolan lähialueilla. Muita, perinteisempiä painopistealueita olivat mm. koulutus- ja kulttuuriyhteistyö, tasa-arvoasiat, ympäristöyhteistyö, kuluttajapolitiikka sekä talousyhteistyö. Yhteistyö Baltian maiden kanssa suunnattiin enenevässä määrin Viron, Latvian ja Liettuan EU-jäsenyysspyrkimysten tukemiseen. Lähialueyhteistyön tavoitteena on myös tehostaa yhteistyötä Itämeren ja Barentsin alueella toimivien alueellisten järjestöjen kanssa.

Kertomusvuonna järjestettiin kaksi virallista pohjoismaista pääministerikokousta. Malmössä 22.6. sekä Pohjoismaiden neuvoston 50. istunnon yhteydessä 9.11.

PN:n järjestyksessään 50. juhlaistunto pidettiin Oslolla 9.-12. marraskuuta. Istunnossa käsiteltiin tällä kertaa poikkeuksellisen suuri määrä PMN:n ehdotuksia, selontekoja ja toimintaohjelmia, jotka ministerineuvosto oli valmistellut vuoden

1998 aikana. Pääministerit antoivat istunnossa kaksi julistusta, joista toinen koski ekologisesti kestäväää Pohjolaa ja toinen YK:n ihmisoikeusjulistuksen 50. vuotis juhlapäivää. Istunnon yhteydessä esiteltiin PN:lle myös mm. ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiset selonteot, joiden tiimoilta istunnossa käytiin runsaasti ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua. Myös Pohjolan lähialueisiin liittyvät herättivät runsaasti keskustelua istunnossa. sekä EU:n pohjoisen ulottuvuuden aloite sai keskustelussa osakseen huomiota ja tukea.

8.1.2. Lähialueyhteistyö

Suomen lähialuestrategia määrittelee lähialueyhteistyön keskipitkän aikavälin tavoitteet ja painopisteet. Yleisstrategia ohjaa yhteistyön vuosittaista toimeenpanoa ja suunnittelua. Sitä täydennetään eri toimintamuotoja koskevin suunnitelmin. Hallituksen lähialueministerivaliokunta ohjaa strategian toteutumista.

Vuoden 1998 talousarviossa lähialuevaroja oli noin 224 milj. mk, josta ulkoasiainministeriön pääluokassa 181 milj. mk. Ulkoasiainministeriö on valmistellut yhdessä sektoriministeriöiden sekä avun vastaanottajien kanssa vuoden 1998 käyttösuunnitelman sekä vuosille 1999 - 2001 osoitetun 150 milj. markan sopimuksentekovaltuuden käytön. Valtioneuvosto päätti asiasta 29.1.1998. Vuoden 1997 talousarviossa toteutettu lähialueyhteistyömäärärahojen keskittäminen pääosin ulkoasiainministeriön pääluokkaan on parantanut toiminnan koordinaatiota ja tehokkuutta. Sektoriministeriöt ovat edelleen kiinteästi mukana yhteistyön suunnittelussa ja toteutuksessa.

Painopistesektoreita Venäjällä ovat vuonna 1998 olleet ympäristö, ydinturva ja ydinjätteiden valvonta, metsätalous, infrastruktuurin parantaminen sekä rajanylityksen ja kauttakulkuliikenteen kehittäminen, demokratian ja hallinnon kehittäminen, sosiaalisen sektorin tukeminen sekä turvallisuuden lisääminen. Baltiassa prioriteetteja ovat olleet EU-integraation edistäminen, ympäristö, suvereenisuustuki ja demokratian kehittäminen sekä turvallisuuden lisääminen.

Yhteistyö kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten sekä EU:n rahoitusohjelmien kanssa on vuoden aikana kehittynyt myönteisesti. Lähes puolet Suomen lähialuevaroista on ohjattu erilaisiin yhteisrahoitushankkeisiin kansainvälisten rahoituslaitosten ja järjestöjen kanssa. Näiden hankkeiden kokonaisrahoitus on vuonna 1998 yli 15 miljardia markkaa. Toteutettavien hankkeiden valinnassa on otettu entistä enemmän huomioon vastaanottajamaiden intressit ja prioriteetit. Lähialuestrategian mukaisesti on pyritty keskittymään joihinkin maa- tai aluekohtaisiin prioriteettialoihin sekä hankkeeseen kasvattamiseen mahdollisuuksien rajoissa.

Toimintaohjelmaan liittyvä sektori- ja hankekohtaiset arvioinnit sekä yleisten menettelytapojen kehittäminen muodostavat keskeisen osan lähialueyhteistyön toiminnan kehittämistä. Vuoden 1998 kuluessa on valmistunut kahdeksan arviointia mm. ydinturvasektorin, teknisen avun rahastojen sekä inkeriläishankkeen arvioinnit. Lisäksi on tehty lähialueyhteistyön hankevalmisteluun ja toteutukseen liittyvien menettelytapojen arviointi, jonka pohjalta on otettu käyttöön lähialueyhteistyössä uudet menettelytavat ja instrumentit (varsinaiset projektit, viranomaisten välinen sektoriyhteistyö ja kansalaisjärjestöyhteistyö).

Lähialueyhteistyön toimintastrategia tullaan uudistamaan vuoden 1999 alkupuolella. Strategiassa tullaan huomioimaan poliittisten ja taloudellisten olosuhteiden muutokset Venäjän federaatiossa ja Baltian maissa sekä komission raportti pohjoisesta ulottuvuudesta. Suomen lähialueyhteistyö tulee toimimaan pohjoisen ulottuvuuden kansallisena rahoitusinstrumenttina.

8.1.3. Itämeri-yhteistyö

Suomi on pitänyt alueellista yhteistyötä edelleen tärkeänä välineenä Itämeren alueen vakauden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Suomi on painottanut kaikkien alueen maiden osallistumisen tärkeyttä.

Kertomusvuonna Itämeren alueen yhteistyötä linjattiin alueen pääministerikokouksessa Riiassa 22. - 23.1.1998. Pääministerit nostivat esiin erityisesti talousyhteistyöhön ja kansalaisturvallisuuteen (civil security) liittyviä kysymyksiä. Pääministerikokouksen linjausten mukaisesti käsiteltiin pienten ja keskisuurten yritysten ongelmia ao. ministerien kokouksessa heinäkuussa Vilnassa. Alueen energiaministerit käsitelivät alueen energiakysymyksiä Stavangerissa 30.11. - 1.12.1998 pitämässään kokouksessa.

Itämeren valtioiden neuvosto (CBSS, ulkoministerit) kokoontui kesäkuussa 1998 Nyborgissa, Tanskassa. Neuvosto hyväksyi pääministerien suosituksen mukaisesti alueellisen kestävän kehityksen toimintaohjelmaa koskevan suunnitelman (Baltic 21). Neuvoston kannanoton mukaisesti valmisteltiin ns. kolmansien maiden osallistumista koskevat menettelytapasäännöt, joiden hyväksyminen kuitenkin siirtyi vuoden 1999 puolelle. Neuvoston sihteeristö aloitti toimintansa elokuussa 1998 Tukholmassa.

8.1. 4. Barents-yhteistyö

Tammikuussa Luulajassa pidetyssä Barentsin euroarktisen neuvoston ulkoministerikokouksessa puheenjohtajuus siirtyi Ruotsilta Norjalle, joka toimi tässä tehtävässä koko katsausvuoden ajan. Alueneuvoston puheenjohtajana oli Lapin lääninhallitus.

Luulajassa päättyi vuonna 1993 perustetun neuvoston ensimmäinen puheenjohtajakierros, jonka aikana puheenjohtajina toimivat vuorollaan Norja, Suomi, Venäjä ja Ruotsi. Norjan aloittaessa toisen kierroksen voitiin siihen saakka saavutetuista yhteistyön tuloksista todeta, että ansiokkaiden ja laajojen selvitysten sekä eri aloilla tapahtuneen toiminnan kartoituksen ja pohjatyön lisäksi oli saavutettu vain niukasti konkreettisia tuloksia. Saavutukset olivat kirjattavissa ensisijaisesti alueiden välisen vuorovaikutuksen ja ihmisten välisten kontaktien monipuolisena lisääntymisenä. Kanssakäymisen ja eri alueiden liiketoimintaan liittyvien yhteyksien kasvaminen myötävaikuttaa alueen vakauteen, joka on eräs neuvoston toiminnan perustavoite.

Tämän suuntauksen mukaisesti Norja keskittyi puheenjohtajatehtävässään ns. pehmeään turvallisuuteen liittyvien asioiden edistämiseen Barentsin yhteistyössä. Norjan johdolla on laadittu Barentsin alueen opiskelija- ja tutkijavaihtoa sekä terveydenhuoltoa koskevat ohjelmat, jotka esitetään hyväksyttäväksi neuvoston seuraavassa kokouksessa Bodössä maaliskuussa 1999. Norja on pyrkinyt edistämään myös muita yhteistyöaloja, joista Luoteis-Venäjän ydin- ja säteilyturvallisuuteen liittyvät kysymykset ovat saaneet erityistä huomiota. Barentsin neuvostolle on annettu poliittinen rooli näiden asioiden käsittelyssä.

Suomi valmistautui loppuvuonna maaliskuussa 1999 alkavaan puheenjohtajakautensa. Tarkoituksena on keskittyä ympäristöön, liikenneyhteyksien kehittämiseen ja taloudelliseen yhteistyöhön. Uutena toiminta-alueena tulevat nuorisokysymykset. Yhteistyössä pyritään myös - mahdollisuuksien mukaan poikkisektoraalisesti - kiinnittämään huomiota metsäasioihin. Tärkeänä tehtävänä on Barentsin neuvoston toiminnan kehittäminen Pohjoisen ulottuvuuden kontekstissa, vuorovaikutuksessa Itämeren maiden neuvoston ja Arktisen neuvoston kanssa.

8.1.5. Arktinen yhteistyö

Arktisen neuvoston ensimmäinen ministerikokous pidettiin kertomusvuoden syyskuussa Iqaluitissa, Kanadassa. Neuvoston ensimmäisenä puheenjohtajana toiminut Kanada luovutti kokouksessa puheenjohtajan tehtävät seuraavaksi kaksi-vuotiskaudeksi Yhdysvalloille.

Suomi teki keskustelupaperin muodossa esityksen Arktisen neuvoston työn tehokkaaksi käynnistämiseksi Iqaluitin ministerikokouksen jälkeen. Tavoitteena oli asettaa kaksi ad hoc-työelintä, joista toinen käsittelee Arktisen neuvoston keskeistä sisällöllistä kysymystä, kestävä kehityksen käsitettä ja strategiaa ja toinen keskeistä institutionaalista kysymystä, neuvoston asemaa ja roolia kansainvälisessä yhteistyökentässä. Iqaluitissa Suomen aloitteet eivät toteutuneet sellaisinaan, mutta ovi jätettiin auki jatkokeskusteluille ja aloitteille. Suomen esitys Agenda 21:n luomiseksi arktisille alueille sai kokouksessa yleistä kannatusta. Myös Arktisen yliopiston perustaminen hyväksyttiin ja Suomen tarjous kustantaa väliaikaisen sihteeristön kulut sai myönteistä vastakaikua.

Arktisen neuvoston työn vaikean käynnistymisen jälkeen Yhdysvaltojen puheenjohtajakauteen kohdistuu voimakkaita odotuksia. Suomi on valmis aktiivisesti myötävaikuttamaan tulosten syntymiseen.

8.2. Euroopan unionin jäsenmaat ja assosiaatiomaat

8.2.1. Euroopan unionin jäsenmaat

Suomen ja Euroopan unionin jäsenmaiden kahdenväliset yhteydet ovat olleet tiiviit. Keskusteluissa EU-maiden kanssa pääpaino on ollut unionin kannalta keskeisissä kysymyksissä: Agenda 2000:n mukaisesti uusi rahoituskehys, yhteisen maatalouspolitiikan ja rakennepolitiikan uudistaminen sekä unionin laajentuminen. Lisäksi esillä olivat korostetusti työllisyys, talous- ja rahaliiton III vaihetta koskevat päätökset ja euron käyttöönoton valmistelut, unionin pohjoisen ulottuvuuden kehittäminen, Amsterdamin sopimuksen täytäntöönpano ja unionin ulkosuhteet. Erityisen tiiviitä yhteyksiä on pidetty kertomusvuoden aikana unionin puheenjohtajuutta hoitaneisiin Isoon-Britanniaan ja Itävaltaan, vuoden 1999 ensimmäisen puoliskon puheenjohtajamaahan Saksaan sekä Ranskaan, pohjoismaihin ja entistä tiiviimmin myös EU:n välimerellisiin jäsen maihin.

Pohjois-Irlannin rauhanneuvottelut onnistuttiin viemään myönteiseen lopputulokseen. Neuvotteluihin osallistui keskeisesti pankinjohtaja Harri Holkeri. Suomi on antanut neuvotteluprosessin käyttöön sotilasasiantuntijaksi prikaatinkenraali Tauno Niemisen.

8.2.2. Kahdenväliset suhteet Baltian maihin

Suomen ja Baltian maiden välinen vierailuvaihto on jatkunut vilkkaana. Kuluvana vuonna oli korkeimman tason vierailuvaihtoa kaikkien kolmen Baltian maan kanssa. Tasavallan presidentti vieraili Latviassa elokuussa ja Virossa marraskuussa. Liettuan presidentti vieraili Suomessa marraskuussa. Vuona 1997 voimaan astunut viisumivapaus lisäsi selvästi Suomen ja Baltian maiden välistä kanssakäymistä.

Suomen ja Baltian maiden väliset assosiaatiosopimukset astuivat voimaan 1.2.1998. Suomen kauppa- ja taloussuhteet Baltian maiden kanssa ovat kehittyneet kuluvana vuonna suotuisasti. Viro on itäisen Keski-Euroopan maista suurin kauppakumppanimme. Kauppavaihto kasvoi myös Latvian ja Liettuan kanssa. Suomalaiset investoinnit erityisesti Liettuan ja Latvian telesektoreilla kasvoivat huomattavasti.

Suomi nousi Latviassa suurimmaksi ulkomaiseksi investoijaksi.

Suomi on antanut aktiivista tukea Viron, Latvian ja Liettuan EU-jäsenyyden mahdollisimman pikaiselle toteutumiselle ja on pyrkinyt edistämään laajenemisprosessin tehokasta etenemistä. Wienin Eurooppa-neuvoston päätelmissä annettiin Latvian ja Liettuan edistymisestä myönteinen arvio. Suomi antoi vuonna 1998 Baltian maiden jäsenyysponnistelujen tukemiseksi lahja-apuna noin 60 miljoonaa markkaa. Apu kohdistui pääasiallisesti ympäristönsuojeluun, EU-valmiuksien edistämiseen, maiden sisäiseen turvallisuuteen ja rajavartiolaitosyhteistyöhön.

Baltian maiden ja Venäjän suhteissa ei ole tapahtunut merkittävää edistymistä, mm. rajasopimukset Viron ja Latvian kanssa ovat edelleen allekirjoittamatta. Suhdekehitystä vaikeuttaa edelleen kysymys venäjänkielisen vähemmistön asemasta Virossa ja Latviassa. Venäjä kovensi alkuvuodesta Latvia-kritiikkiä ja toimeenpani joukon taloudellisia rangaistustoimia. Latviassa ja Virossa hyväksyttiin uusi kansalaisuuslainsäädäntö, jolla pyritään nopeuttamaan kansalaistamisprosessia. Suomi on antanut tukea Viron- ja latviankielen opetuksen tukemiseksi.

Suomi ja Ruotsi tekivät huhtikuussa yhteisaloitteen (ns. SuRu III) Itämeren alueen turvallisuudesta. Aloitteella ei pyritä eristämään Itämeren aluetta muusta eurooppalaisesta kehityksestä tai luomaan erillistä alueellista turvallisuusregiimiä, vaan täyttämään tarvetta poliittis-sotilaallisten luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien (LTL) tarkasteluun alueen sisällä. Itämeren alueen puolustustukiryhmän (BALTSEA) alaisuuteen perustettiin syyskuussa työryhmä tehostamaan ja koordinoimaan Baltian maille annettavaa sotilaallista tukea. Suomi valittiin ryhmän ensimmäiseksi puheenjohtajaksi.

Vuotuinen Pohjoismaiden ja Baltian maiden ulkoministereiden tapaaminen järjestettiin Västeråsissa 25.-26.8.1998. Kokouksessa tarkasteltiin Euroopan Unionin laajenemista ja Euroopan turvallisuuskysymyksiä. Tapaamisen yhteyteen oli järjestetty ns. 5+3+1 -tapaaminen, johon oli kutsuttu Venäjä. Venäjä oli lisäksi kutsunut kesäkuussa Pietariin 5+3+1 -poliittisten osastojen päällikkötapaamisen.

8.2.3. Keski-Euroopan maat sekä Turkki ja Kypros

Suomen ja Euroopan unioniin pyrkivien hakijamaiden kahden- ja monenvälisissä suhteissa on keskeistä ollut eurooppalaisen integraation edistäminen. Keski-euroopan assosiaatiomaista Puola, Unkari, Tsekki ja Slovenia ovat aloittaneet EU-jäsenyysneuvottelut kuluneena vuonna. Slovakian, Romanian ja Bulgarian kanssa ei varsinaisten neuvottelujen aloituspäätöstä ole vielä tehty. Assosiaatiomaiden ja EU:n välisten Eurooppa-sopimusten mukaisesti yhteydet ovat tiivistyneet kaikilla aloilla. Kehitystä on tarkasteltu yhteisesti assosiaationeuvostoissa, -komiteoissa ja -alakomiteoissa.

Suomi on tukenut Euroopan unionin laajenemista ja korostanut yhteisen jäsenyysperspektiivin merkitystä kaikille hakijamaille siitä riippumatta, kuuluvatko ne jäsenyysneuvottelut aloittaneeseen tai neuvotteluihin valmistautuvaan ryhmään. Suomi on sekä unionin puutteissa että kahdenvälisesti tukenut ko. maiden jäsenyysponnisteluja ja jakanut tietoa omista liittymisneuvotteluihin liittyvistä kokemuksistaan.

Suomella ei ole edustustoa Slovakiassa eikä Sloveniassa.

Tasavallan presidentti vieraili kertomuskauden aikana Unkarissa ja Sloveniassa. Romanian presidentti vieraili puolestaan Suomessa.

Suomi on hyötynyt merkittävästi 31.12.1995 voimaan tulleesta EY:n ja Turkin tulliliitosta. Suomi on tukenut Euroopan unionin ja Turkin suhteiden lähentymistä.

Suomi on tukenut YK:n pyrkimyksiä ratkaista saaren jakokiista oikeudenmukaisella ja kestävällä tavalla. Ulkoministeriön alivaltiosihteeri Jaakko Blomberg on jatkanut Kalevi Sorsan tehtävää ulkoministerin erityisedustajana Kyproksen kysymyksessä.

8.2.4. Sveitsi

EU-Sveitsi -neuvottelut saatiin kaudella poliittiseen päätökseen Wienin Eurooppa-neuvoston kokouksessa, jolloin todettiin, että seitsemän tärkeän alakohtaisen sopimuksen kattavasta ja tasapainoisesta kokonaisuudesta päästiin Sveitsin kanssa käydyissä neuvotteluissa onnistuneeseen lopputulokseen. ETA-sopimuksen tavoin Sveitsin lainsäädäntö harmonisoidaan nyt sopimuksen kattamin soveltuvien osien yhteisön lainsäädäntöön.

8.2.5. Länsi-Balkan

Suomen suhtautuminen Länsi-Balkanin alueen maihin (Bosnia-Hertsegovina, Jugoslavian liittotasavalta, Kroatia, Makedonia ja Albania) perustuu EU:n yhteiseen alueelliseen lähestymistapaan ja ehdollisuusstrategiaan. Alueellisen lähestymistapansa pohjalta EU pyrkii Länsi-Balkanin maiden keskinäisen kannakäymisen lisäämiseen ja näiden sitomiseen eurooppalaiseen integraatiokehitykseen. EU:n ehdollisuusstrategian mukaisesti alueen maiden suhdekehitys EU:n kanssa ja EU:n avun saaminen edellyttää myönteistä kehitystä ihmisoikeus- ja demokratiakysymyksissä, laillisen yhteiskuntajärjestyksen rakentamisessa, vähemmistöjen kunnioittamisessa ja suojelussa, markkinatalousuudistuksissa ja alueellisessa yhteistyössä sekä Daytonin ja Erdutin sopimusten ja Sintran, Bonnin ja Madridin toimeenpanoa valvovan elimen (Peace Implementation Council) kokousten päätösten noudattamisesta. EU tarkastelee kaikkia alueen maita yksilöllisesti ja tasavertaisesti em. kriteereiden pohjalta. - Komissio antaa puolivuositain neuvostolle selvityksen ehdollisuusstrategian noudattamisesta.

Kertomusvuonna Suomi jatkoi osallistumista kansainvälisiin rauhanturvaoperaatioihin Länsi-Balkanin alueen olojen rauhoittamiseksi ja vakauttamiseksi olemalla mukana SFOR-operaatiossa Bosniassa, UNPREDEP:ssä Makedoniassa, UNTAESissa Itä-Slavoniassa sekä WEU:n poliisioperaatiossa Albaniassa. UNTAESin mandaatin päätyttyä 15.1. Suomi osallistui sen seuraajaoperaatioon UNPSG:hen (UN Police Support Group) ja tämän päätyttyä 15.10. ETYJ-vetoiseen poliisioperaatioon Kroatiaassa. Suomi osallistui myös Kosovon tilanteen rauhoittamiseksi lokakuussa perustettuun ETYJin todentamisoperaatioon (Kosovo Verification Mission) ja sitä edeltäneeseen kansainväliseen tarkkailuun (Kosovo Diplomatic Observer Mission). Suomi oli Länsi-Balkanilla läsnä myös EU:n omassa tarkkailuoperaatiossa ECMM:ssä (European Community Monitoring Mission). Elisabeth Rehn jatkoi työtään YK:n alipääsihteerinä ja pääsihteerin erityisedustajana Bosnia-Hertsegovinassa.

Suomi sitoutui kansainvälisessä maksulupauskonferenssissa osallistumaan jälleenrakennus- ja kehityshankkeisiin Bosnia-Hertsegovinassa, ja kokonaisavustukset nousevat näin noin 100 milj. markkaan ajanjaksona 1996-1999. Albaniaa pyrittiin tukemaan demokraattisen yhteiskuntajärjestyksen rakentamisessa Euroopan neuvoston kautta. Suomi myös osallistui Tiranassa syksyllä pidettyyn kansainväliseen Albania-konferenssiin ja perustettuun Albanian ystävät -ryhmän työhön.

Suomi lähetti humanitaarista apua Kosovoon Suomen Punaisen Ristin kautta kaikkiaan 8 mmk. Lisäksi Suomi tarjosi EU:n käyttöön oikeuslääketieteen asiantuntijoita epäiltyjen joukkosurmien tutkimiseksi Kosovossa. Kuolinsyöntutkijat

tekivät ensimmäisen matkansa Kosovoon joulukuussa.

Tasavallan presidentti tutustui UNPREDEPIN ja SFORin toimintaan Makedoniassa ja Bosnia-Herzegovinassa lokakuussa tavaten myös molempien maiden johtoa.

8.3. Venäjä ja IVY-maat

8.3.1. Venäjä

Suomen ja Venäjän väliset kahdenväliset suhteet ovat säilyttäneet tärkeän merkityksensä Suomen EU-jäsenyydestä huolimatta. EU-jäsenyys on kuitenkin tuonut maittemme välisiin suhteisiin uuden ulottuvuuden. Suomi on mukana EU:ssa kehittämässä EU:n suhteita Venäjään. EU-Venäjä-suhteet on myös pysyvä elementti Suomen ja Venäjän kahdenvälisellä agendalla.

Suomen kanssakäyminen ja yhteistyö Venäjän kanssa tähtää Venäjän sosiaalis-taloudellisen muutoksen edistämiseen, so. demokratiaan ja markkinatalouteen perustuvan, poliittisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti vakaan yhteiskuntajärjestelmän muotoutumisen tukemiseen. Tavoitteena on myös tämän päivän uhkien, kuten ympäristön saastumisen, ydinvoimarikien ja järjestäytyneen rikollisuuden, torjuminen.

Suomen ja Venäjän kanssakäyminen on Neuvostoliiton hajottua ollut kahden tasavertaisen naapurimaan kanssakäymistä. Suomen ja Venäjän välillä ei ole poliittisia ongelmia. Sen sijaan löytyy pitkä luettelo ratkaisuaan odottavia käytännön kysymyksiä. Nämä ovat kuitenkin sellaisia kysymyksiä, joihin molemmat hallitukset hakevat ratkaisua.

Venäjän syvenevät sisäiset vaikeudet ja hallituksen vaihdokset heijastuivat vuonna 1998 jonkin verran kanssakäymisen intensiteettiin ja aiheuttivat muutoksia suunniteltuihin vierailuihin. Kanssakäyminen oli silti melko aktiivista. Presidentti Ahtisaari osallistui 8.10. Pietarissa pidettyyn seminaariin. Pääministeri Lipponen teki 10.11. työvierailun Moskovaan. Venäjän ulkoministeri Primakov suoritti 29.5. - 1.6. virallisen vierailun Suomeen. Lähialueyhteistyön kasvava merkitys yhtenä Suomen ja Venäjän välisten suhteiden painopistealueena ilmeni ministerivierailuina näille alueille.

Venäjän hallitusten vaihdokset ja kaupallis-taloudellisia suhteita hoitavan ministeriön uudelleenorganisointi vaikuttivat siihen, ettei Suomen ja Venäjän välisen talouskomission kokousta kyetty järjestämään vuoden 1998 aikana. Kaupan käytännön ongelmia, kuten sertifiointia, investointien edistämistä, tulliyhteistyötä ja puukauppaa käsiteltiin kuitenkin talouskomission alaisten työryhmien kokouksissa. Taloudelliseen yhteistyöhön liittyvät kysymykset olivat painotetusti esillä pääministerien tapaamisissa marraskuussa ja lisäksi mm. liikenne- ja veroministerien tapaamisissa.

Suomalaisten yritysten kannalta tärkeät markkinoillepääsyongelmat olivat esillä EU:n ja Venäjän väliseen kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen perustuvan yhteistyörakenteen kokouksissa. PCA-sopimuksen perusteella perustettujen työryhmien työ saatiin käyntiin vuoden 1998 loppupuolella. Kaupallis-taloudellisten kysymysten ratkaisun painopiste on kertomuskaudella siirtynyt kahdenvälisestä yhteistyöstä käsiteltäväksi EU:n ja Venäjän välisessä yhteistyörakenteessa.

8.3.2. IVY-maat

IVY-alueen maiden seuranta on tehostettu huomioiden erityisesti kyseisten maiden

yhteiskunnallisen uudistus- ja demokratisoimisprosessin eteneminen sekä näiden maiden taloudellinen kehitys ja pyrkimykset integroitua kansainväliseen yhteisöön. Nämä näkökohdat sekä Suomen ja kyseisten maiden kahdenvälisen suhteiden edistäminen ovat olleet keskeisesti esillä kaikessa maittemme välisessä vuorovaikutuksessa, korkean tason tapaamisissa sekä virkamiestason konsultaatiokäytännössä. Erityisesti painopiste on ollut Suomen ja kyseisten maiden kaupan ja taloudellisen yhteistyön kehittämisessä. Toteutuneet kaupan volyymit ovat kuitenkin jääneet edelleen varsin alhaisiksi ollen vain alle 1 prosentin luokkaa Suomen kokonaiskauppavaihdosta. Suomi on osallistunut alueen maiden yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden vahvistamiseen ohjaamalla mm. kehitysyhteistyövaroja tämänkaltaiseen toimintaan sekä osallistumalla EU:n TACIS-rahoituksen ohjaukseen.

Yhteensä vuoden 1998 aikana Suomi on antanut IVY-alueen maille, pl. Venäjä, humanitaarisena apuna 19 mmk kanavoiden sen Punaisen ristin ja YK-järjestöjen kautta.

Tasavallan presidentti suoritti valtiovierailun Ukrainaan 31.3. - 2.4.1998. Eurooppa- ja ulkomaankauppaministeri Norrback vieraili Kazakstanissa ja Uzbekistanissa huhtikuussa ja Azerbaidzhanissa toukokuussa 1998. Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta suoritti elokuussa 1998 matkan Kaukasian alueen maihin (Azerbaidzhan, Armenia, Georgia) jatkona edellisenä vuotena Keski-Aasian maihin suorittamansa IVY-alueen maiden kartoittamismatkoille. Keskeisimmät vierailut kohdemaista Suomeen ovat olleet Kirgizstanin ulkoministerin matka joulukuussa 1998 sekä Kirgizstanin valtiosihteerin ja terveysministerin matka helmikuussa 1998.

Euroopan unionin keskeisimpinä instrumentteina yhteistyössä alueen maiden kanssa ovat Kumppanuus- ja yhteistyösopimukset (PCA), jollaiset on allekirjoitettu kaikkien muiden maiden paitsi sisällissotaansa käyvän Tadžikistanin kanssa. Näiden sopimusten ratifioinnit ovat kuitenkin osittain edelleen kesken, mistä johtuen niiden maiden kanssa on saatettu voimaan väliaikaiset interim-sopimukset. PCA-sopimusten tärkeimpinä tavoitteina on luoda rakenteet sopimuspuolten väliselle poliittiselle vuoropuhelulle, tukea kumppanuusmaita niiden pyrkimyksissä lujittaa demokratiaa, kehittää taloutta sekä saattaa päätökseen markkinatalouteen siirtyminen, edistää kauppaa ja investointeja sekä luoda perusta yhteistyölle lainsäädännön, talouden, yhteiskunnallisen kehityksen, rahoituksen, tieteen, teknologian ja kulttuurin aloilla. Toinen keskeinen instrumentti unionin ja IVY-alueen maiden välillä on TACIS-avun käyttö näiden maiden infrastruktuurin kehittämiseen.

Vaikka Euroopan unionin yhteistyö kattaa koko alueen, niin ovat IVYn Euroopan puoleiset maat kohonneet ymmärrettävästi unionin keskeisimmiksi toimintapartneereiksi. Erityisesti Ukraina on painoarvoltaan ollut näistä merkittävin; Venäjän tavoin tullaan laatimaan erillinen EU-Ukraina-strategia. Myös Ukraina itse pyrkii hyvin aktiivisesti rakentamaan suhteitaan unioniin.

Unionin suhteet Valkovenäjään sen sijaan ovat toimineet äärimmäisellä säästöliekillä ja osin jäädytettynäkin johtuen unionin ja Valkovenäjän hallinnon välille syntyneistä erimielisyyksistä erityisesti maan demokratiakehityksen suunnasta ja ihmisoikeuskysymyksistä. Nämä vaikeudet johtivat - laukaisijanaan riita suurlähettiläiden virka-asunnoista - lopulta union-maiden suurlähettiläiden poistumiseen Valkovenäjältä; kertomusvuoden lopulla saatiin vihdoinkin aikaan sopimus suurlähettiläiden palaamisesta Valkovenäjälle tammikuussa 1999. Union tulee entistäänkin tarkemmin seuraamaan Valkovenäjän tulevaa kehitys- ja muutosprosessia.

Keski-Aasian ja Kaukasian maiden osalta union on laajasti panostanut näiden maiden demokratia-, talous- ja yhteiskunnallisen kehityksen seuraamiseen ja tukemiseen. Euroopan unionin intressissä on tukea alueen maiden pyrkimyksiä

saada niiden mittavat öljy- ja kaasuvarat oikein hyödynnetyiksi. Unionin pyrkimykseenä on aikaansaada alueelle useamman eri putkijärjestelmän kuljetusvaihtoehto, jotta alueen öljy- ja kaasuvarojen kulku myös unionin jäsenten käyttöön voidaan turvata riskittömästi. Union on omalta osaltaan valmis investointeihin mm. Trans-European Networks-ohjelman (TEN) puitteissa.

8.4. Suhteet Euroopan ulkopuolisiin maihin

8.4.1. Pohjois-Amerikka

Suomen jäsenyys Euroopan Unionissa ja lähestyvä puheenjohtajakautemme on lisännyt Yhdysvaltain kiinnostusta Suomea kohtaan. Kertomusvuonna pääministeri Paavo Lipponen, puolustusministeri Anneli Taina, ulkoministeri Tarja Halonen ja Eurooppaministeri Ole Norrback vierailivat Yhdysvalloissa. Vierailujen aikana jatkettiin ulkopoliittisen johtomme käymiä keskusteluja ajankohtaisista aiheista kuten Venäjän tilanne, Baltia, alueelliset kriisit, pohjoinen ulottuvuus, NATO, EU:n laajentuminen ja ihmisoikeuskysymykset. Eurooppaministeri Norrbackin vierailulla Yhdysvaltoihin keskusteltiin mm. Suomen EU-puheenjohtajuuskauden alustavista kauppapoliittisista painopistealueista. Tavoitteena oli myös Suomen kaupallisten etujen edistäminen. Ulkoministerin sijainen Strobe Talbott vieraili puolestaan Suomessa tammikuussa 1998. Maiden väliset kahdenväliset suhteet ovat ongelmattomat.

Yhdysvallat oli vuonna 1998 edelleen Suomen suurin Euroopan ulkopuolinen kauppakumppani. Tuonnin osuus oli 8,3 % ja viennin 7,1 % yhdeksän kuukauden jälkeen. Kauppa on viime vuosina ollut Suomelle selvästi ylijäämäistä.

Euroopan unioni jatkoi laaja-alaista yhteistyötä Yhdysvaltain kanssa Uuden transatlanttisen agendan (NTA) puitteissa. EU-USA-huippukokouksessa toukokuussa hyväksyttiin Transatlanttista taloudellista kumppanuutta (TEP) koskeva julistus. TEP-hankkeen avulla pyritään vähentämään kaupan teknisiä esteitä, lisäämään harmonisointia ja tukemaan multilateraalisia neuvotteluja Maailman kauppajärjestössä (WTO). Kauppapoliittisesti merkittäviä kysymyksiä olivat Yhdysvaltojen harjoittama yksipuolinen pakotepolitiikka, maatalouteen liittyvät kiistat ja sähköinen kaupankäynti.

Suhteita Kanadaan on pidetty yllä monenvälisissä yhteyksissä, mm. YK:ssa ja Arktisen neuvoston kokouksessa. Ulkomaankauppaministeri Ole Norrback vieraili Kanadassa kertomusvuonna kahdesti. OECD:n sähköistä kauppaa koskevan konferenssin yhteydessä ministeri Norrbackin ohjelmassa oli myös keskusteluja kanadalaisviranomaisten kanssa. Toisella matkalla keskityttiin kauppasuhteiden edistämiseen. Suomen kauppa Kanadan kanssa on perinteisesti ollut vientivoittoista.

Euroopan unioni on lisännyt panostustaan myös Kanada-suhteisiin. Joulukuun EU-Kanada-huippukokouksessa hyväksyttiin mm. Europe-Canada Trade Initiative, jonka työstäminen on käynnistymässä.

8.4.2. Latinalainen Amerikka

Suomen ja Latinalaisen Amerikan maiden välillä on pidetty yllä tiivistä poliittista vuoropuhelua ja suhteet ovat vilkastuneet sopusoinnussa EU:n yleisten linjausten kanssa. Suomi osallistui ulkoministeritasolla EU:n ja Latinalaisen Amerikan ministerikokouksiin Panamassa sekä San Joséssä 1998. Edellytykset alueiden välisen vuoropuhelun jatkumiselle demokratian, ihmisoikeuksien ja talouksien avoimuuden osalta ovat hyvät. Valmisteilla on lisäksi ensimmäinen EU - Latinalainen Amerikka ja Karibia -huippukokous keväällä 1999. Suomen oman

Latinalaista Amerikkaa käsittelevän strategian operatiivista osuutta kehitettiin edelleen Buenos Airesissa pidetyssä aluekokouksessa 1998.

Latinalaisen Amerikan osuus Suomen koko ulkomaankaupasta oli v. 1998 2 %:n luokkaa. Kauppavaihtomme on kehittynyt myönteisesti varsinkin Brasilian, Chilen, Argentiinan ja Meksikon kanssa. Vientiponnisteluja on jatkettu yhdessä teollisuuden kanssa. Tärkeä virstanpylväs oli Liman suurlähetystön uudelleen avaaminen 1998.

Ulkomaankauppaministeri Ole Norrback vieraili yritysvaltuuskunnan kanssa lokakuussa Perussa, Ecuadorissa ja Kolumbiassa. Meksikon ulkoministeri Rosario Green kävi Suomessa marraskuussa.

EU:n vuoropuhelua Rio-ryhmän, Andi-yhteisön ja San José -dialogin muodossa on jatkettu vakiintuneelta pohjalta pyrkimyksenä varsinkin kaupallis-taloudellisen yhteistyön kehittäminen. MERCOSURin kanssa solmitun puitesopimuksen toimeenpano on jatkunut ja Itävallan puheenjohtajakaudella vapaakauppaneuvottelujen mandaatin käsittely alkoi EU:n työryhmän puitteissa. Myös Chilen kanssa solmitun yhteistyösopimuksen toimeenpanossa on edistytty. EU:n ja Meksikon väliset vapaakauppaneuvottelujen ensimmäinen kierros suoritettiin myönteisessä ilmapiirissä marraskuun alussa. EU:n tavoitteena on sopimus, jolla voitaisiin saada EU-maiden teollisuudelle samat kilpailuolosuhteet kuin Nafta maiden yrityksille.

Kehitysyhteistyö Keski-Amerikan maiden ja Perun kanssa jatkui maksatusten noustessa yhteensä yli 51 mmk. Tärkeimpiä tuettavia sektoreita ovat ympäristö ja metsät, maatalous, sosiaalisektori, sekä keskus- ja paikallishallinnon kehittäminen. Suomi kanavoi huomattavaa apua hirmumyrsky Mitchin uhreille Nicaraguassa ja Hondurasissa ja päätti antaa Nicaragualle myönnettyt kehitysluotot (n. 90 mmk) anteeksi.

8.4.3. Aasia ja Australia ja Oseania

Vientimme Itä- ja Kaakkois-Aasian dynaamisen kehityksen maihin laski aluetta kohdanneen valuutta- ja finanssikriisin seurauksena. Kriisin vaikutukset Suomen talouteen ja ulkomaankauppaan selviävät vasta sitten kun nähdään kuinka pitkäaikainen se on ja kuinka nopeasti alueen maiden toipuminen käynnistyy. Toistaiseksi vaikutukset ovat olleet varsin vähäiset Euroopan ja Yhdysvaltain vahvan talouskehityksen vuoksi.

Talouskriisi ravisteli erityisen raskaasti mm. Indonesian, Malesian ja Korean Tasavallan talouksia, kun taas Kiina näyttää pysyneen paljolti vaikutusten ulkopuolella. Vientimme Kiinaan kasvoi voimakkaasti, yhdessä Hongkongin kanssa sen osuus kokonaisviennistämme oli jo yli 3,5%. Kiinasta on tullut suurin kauppakumppanimme Aasiassa. Vientimme rakenne alueella on varsin poikkeava: jopa kaksi kolmasosaa siitä on koneita ja laitteita.

EU:n suhteita Aasiaan kehitettiin edelleen vuonna 1994 hyväksytyn strategian pohjalta. Keskeisiä yhteistyökumppaneita olivat Intia, ASEAN-maat, Japani ja Kiina. Erityisen tärkeiksi taloudellisen yhteistyön sektoreiksi Aasiassa on identifioitu energia- ja ympäristöalat.

Vuonna 1996 käynnistynyt ASEM-yhteistyö (Asia-Europe Meeting) ASEAN-maiden, Kiinan, Korean Tasavallan ja Japanin sekä EU-maiden välillä jatkui toiminnan muotojen ja tavoitteiden kehittämisen merkeissä. Keskeisiksi teemoiksi tässä epämuodolliseksi, pragmaattiseksi ja suhteiden koko kentän kattavaksi tarkoitettussa yhteistyössä ovat muodostuneet kaupan ja investointien sekä yritysten välisten yhteyksien edistäminen.

Japanin tuonnin osuus oli 1997/VI - 1998/VI koko kauppavaihdostamme 5,4 % ja viennin lähes 2 %. Muutaman vuoden jatkunut suotuisa kehitys Japanin kaupassa on kääntynyt. Suomen vienti supistui 17 % ja tuonti kasvoi saman verran. Alijäämä oli 1997-98 yli 4,5 miljardia markkaa. Suomesta Japaniin suuntautui vuonna 1998 lukuisia korkean tason vierailuja. Tasavallan presidentti vieraili Naganon olympialaisissa ja pääministeri sekä useita ministereitä vieraili Japanissa vuoden 1998 aikana. Maiden välillä järjestettiin kauppapoliittiset konsultaatiot joulukuussa 1998.

Japanin ja EU:n viralliset suhteet perustuvat Haagissa 18.7.1991 annetulle julkilausemalle, jolla luotiin pohja yhteistyön tiivistämiselle poliittisella, taloudellisella, tieteellisellä ja kulttuurisella sektorilla. Keskeisimpänä kysymyksenä maiden välillä käsiteltiin deregulaatioprosessia, jolla pyritään avaamaan Japanin markkinoita.

Kauppasuhteemme Intiaan kehittyivät suotuisasti. EU antoi Intian ja Pakistanin toukokuuisista ydinkokeista tuomitsevan lausunnon. Eduskunnan valtuuskunta vieraili Intiassa marraskuussa 1998.

8.4.4. Lähi-itä ja Afrikka

Lähi-idän rauhanprosessi oli koko alkuvuoden lähes pysähdyksissä, kunnes Yhdysvallat kutsumalla osapuolet neuvotteluihin Wye Riveriin sai aikaan pääministeri Netanyahun ja presidentti Arafatin pitkien neuvottelujen tuloksena hyväksymän Wye River-muistion. Suomi koko EU:n tavoin antoi voimakkaan tukensa neuvottelutulokselle, joka antoi mahdollisuuden saada rauhanprosessi uudelleen käyntiin. Samalla Suomi kuitenkin painotti sopimuksen tinkimättömän toimeenpanon tärkeyttä. Toimeenpano käytännössä pysähtyi Israelin julistettua uudet vaalit pidettäväksi toukokuun puolivälissä vuonna 1999. Pääministeri Netanyahu on vaatinut palestiinalaisilta ilmoitusta, että he luopuvat julistamasta Palestiinaa yksipuolisesti itsenäiseksi 4.5.99, jolloin Oslossa sovittu määräaika päättyisi. EU:n kannan mukaan Israel ei saisi asettaa lisäehtoja.

Lähi-idän aluekokouksessa Kairossa marraskuussa 1998 hahmoteltiin Suomen toimintalinjoja EU- puheenjohtajuuskaudelle sekä vierailuvaihtoa vuodelle 1999.

Iranin ja EU:n suhteiden kokemien vaikeuksien jälkeen Suomi pyrki vaikuttamaan Iranin ja EU:n välisen dialogin käynnistämiseen uudelleen. Siinä päästiinkin alkuun. Suomen ja Iranin välinen ministeritason vierailuvaihto oli tiivistä. Ulkoministerivierailu Iraniin loppuvuonna 1998 huipensi EU:n asettaman vierailukiellon kumoamisen jälkeen käynnistyneen kanssakäymisen.

Irakin asetarkastuskiista kärjistyí useaan otteeseen johtaen vuoden lopulla Yhdysvaltain ja Iso-Britannian sotilaallisiin iskuihin. Suomi valitti, ettei Irak pitänyt kiinni sitoumuksistaan TN:n päätösten toimeenpanemiseksi. Irakin johdon kastottiin kantavan täyden vastuun voimankäyttöön johtaneesta tilanteesta. Suomi valitti, ettei YK:n turvallisuusneuvosto päässyt asiassa yksimielisyyteen.

Suomi osallistui EU:n jäsenmaana EU:n yhteisiin toimiin Afrikan kriisien ratkaisuyrityksiin. Marraskuussa hyväksyttiin uusi yhteinen kanta Nigerian suhteen; kanta ottaa huomioon Nigeriassa tapahtuneen myönteisen demokratiakehityksen. Voimakasta kannanotoista huolimatta EU:n mahdollisuudet vaikuttaa Kongon kriisin pikaiseen ratkaisuun tai Eritrean ja Etiopian rajakiistaan jäivät vähäisiksi. Angolan tilanteessa oli nähtävissä käänne parempaan, kun osapuolet hyväksyivät Lusakan protokollan neuvottelutuloksen, mutta ennen vuoden loppua tilanne riistäytyi käsistä avoimeksi sodaksi. Lyhyet kriisit koettiin myös Guinea-Bissaussa ja Sierra Leonessa. EU, samoin kuin Suomi kahdenvälisissä suhteissaan, on välttänyt ryhtymistä kriisien välittäjäksi ja korostanut kriisien ratkaisun riippuvan Afrikan maista

itsestään, jotta mahdollisella lopputuloksella olisi kestävyyttä. Tässä suhteessa Suomi on korostanut OAU:n merkitystä kriisien välittäjänä.

Suomi osallistui yhtenä rahoittajista Burundin rauhanprosessin tukemiseen sekä Burundin perustuslain valmisteluihin. Lisäksi Suomi tuki Ruandan kansanmurhan oikeusprosessia Arushassa, Tansaniassa.

Perinteinen kehitysyhteistyö on selkeästi muuttunut yhdeksi hallituksen ulkopoliittisista välineistä ja yhteistyön toiminnan painopiste siirtynyt sosiaalsektorin sekä demokratiakehityksen ja hyvän hallinnon tukemiseen. Suomi seuraa kunkin yhteistyömaan demokratiakehityksen tilaa, maan ulkopoliittikkaa ja taloudellista kehitystä ja pyrkii neuvotteluteitse ja yhteistyöllä viemään kehitystä demokraattisempaan suuntaan.

Vuoden 1998 aikana kehitysyhteistyön varsinaisia kohdemaita olivat Afrikassa Egypti, Etelä-Afrikka, Etiopia, Kenia, Mosambik, Namibia, Tansania ja Sambia. Lisäksi kehitysyhteistyömäärärahoja myönnettiin Burkina Fason, Burundin ja Malawin yhteiskunnalliseen kehitykseen. Lisäksi Suomi tuki mm. eräitä Eteläisen Afrikan yhteistyöjärjestön SADC:n hankkeita ja OAU:n rauhanrahastoa ja muutamia alueellisia hankkeita, mm. Tanganyikajärven tutkimushanketta.

III. Toimenpiteet valtiopäiväpäätösten johdosta

Valtioneuvoston kanslia

Hallituksen tulevaisuusselonteko eduskunnalle; strategisen työn kehittäminen ja koordinointi

LA 22/1992 vp.

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 13.10.1992, että hallitus annettuaan eduskunnalle perustuslakivaliokunnan mietinnössä mainitun pitkän tähtäyksen tulevaisuutta koskevan selonteon, pohtii sen käsittelystä saadun kokemuksen valossa mahdollisuuksia aikaansaada velvoittavat säädökset vastaavan selonteon tuomisesta eduskunnalle vähintään kerran kunkin vaalikauden aikana.

Eduskunta päätti tammikuussa 1995 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön (1994 vp-TuVM 1-VNS 3/1993 vp) pohjalta seuraavaa:

"Tulevaisuuden arvioinnin ja suunnittelun tulee olla keskeisellä sijalla yhteiskunnan strategisesta ohjauksesta vastaavien viranomaisten - etenkin ministeriöiden - toiminnassa. Pääministerin aseman vahvistuessa on valtioneuvoston kanslian vastattava tulevaisuuden arvioinnin ja strategisen suunnittelun kehittämisestä ja koordinoinnista. On tärkeää, että sillä on läheinen yhteys valtiolliseen päätöksentekoon. Valtioneuvoston on annettava tulevaisuusselonteko eduskunnalle kerran vaalikaudessa."

Pääministeri Paavo Lipposen hallituksen ohjelmassa todetaan." Koulutuksen ja tutkimuksen merkitys vahvistuu ja tulevaisuuden ennakointi tehostuu... Hallitus antaa eduskunnalle tulevaisuusselonteon."

Tulevaisuusselonteko on annettu kahdessa osassa. Osa I **Suomi ja Euroopan tulevaisuus** (Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko eduskunnalle. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 1996/2. 1996 vp-VNS 3) annettiin 2.10.1996. Siinä käsiteltiin kansainvälisen toimintaympäristön muutoksia, EU:n ja Venäjän kehitystä sekä Suomen Eurooppa-politiikan linjauksia. Eduskunta hyväksyi osaa I koskevan tulevaisuusvaliokunnan mietinnön (TuVM 1/1997 vp - VNS 3/1996 vp) huhtikuussa 1997.

Osa II **Rohkea ja reilu - vastuun ja osaamisen Suomi** (Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko eduskunnalle. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 1997/2. 1997 vp-VNS 3) annettiin eduskunnalle 24.4.1997. Siinä ja sen liiteosissa käsitellään erityisesti Suomen talouden ja työyhteiskunnan pitkän aikavälin kehitystä, suomalaista osaamista ja tietoyhteiskuntaa sekä hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuutta. Osan II valmisteluun liittyen järjestettiin yhteistyössä eri ministeriöiden, tutkimuslaitosten ja tieteellisten seurojen kanssa kansainvälinen seminaari **Generations and Welfare** (Sukupolvet ja hyvinvointi).

Hallitusohjelman mukaisesti on tehostettu ministeriöiden strategiatyötä. Keskeiset ministeriöt ovat käynnistäneet ja laatineet oman hallinnonalansa tulevaisuutta ja toimintalinjoja koskevia raportteja. Tulevaisuusselontekoja ja strategiaraportteja on

hyödynnetty mm. ylimmän virkamiesjohdon ja kansallisen strategian koulutuksessa. Strategiatyötä on käynnistetty alue- ja paikallistasolla. Yhteistyötä on tehostettu ja syvennetty myös eri Euroopan maiden hallitusten tulevaisuustyön sekä OECD:n pääsihteerin esikunnan International Futures Programme:n ja EU:n komission puheenjohtajan Forward Studies Unit:in kanssa.

Ulkoasiainministeriö

Euroopan aseidenriisunta

*Kertomus n:o 4/1991 vp.
Ulkoasiainvaliokunta*

1) Eduskunta hyväksyi 4.6.1992 ulkoasiainvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta totesi mm.:

Yleiset näkökohdat

Hallituksen kertomuksessa Suomen kansainvälispoliittisen toiminnan todetaan pohjautuneen kertomusvuonna vakiintuneisiin periaatteisiin, mm. aktiivisen puolueettomuuspolitiikan harjoittamiseen. Suomen kansainvälispoliittinen asema pysyi vakaana ja Suomen suhteet ulkovaltoihin hyvinä.

Euroopassa tapahtuneet perustavaa laatua olevat poliittiset muutokset vuoden aikana merkitsivät edellytysten syntymistä uusille turvallisuusjärjestelyille Euroopassa, joista eräitä käsitellään tuonnempana tässä mietinnössä. Näistä muutoksista seurasi toisen maailmansodan jälkeisessä tilanteessa tehtyjen kansainvälisten sitoumusten osittainen vanheneminen. Suomen osalta tämä koski Pariisin rauhansopimusta, jonka III osan sisältämien sotilaallisten rajoitusten hallitus totesi 21.9. menettäneen merkityksensä. Samassa yhteydessä tasavallan presidentti totesi Suomen ja Neuvostoliiton välisen YYA-sopimuksen viittauksen Saksaan mahdollisena hyökkääjänä asiallisesti vanhentuneen, mutta sopimuksen muilta osin säilyttäneen merkityksensä.

Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että kuluvan vuoden aikana on Neuvostoliiton kanssa neuvoteltu valmiiksi Suomen ja Neuvostoliiton välinen sopimus hyvästä naapuruudesta ja yhteistyöstä, joka korvaa YYA-sopimuksen ja on hallituksen ilmoituksen mukaan tarkoitus allekirjoittaa, antaa eduskunnan käsiteltäväksi ja saattaa voimaan mahdollisimman pian. Naapurisopimus vastaa uuden Euroopan periaatteita ja olosuhteita samalla tavoin kuin Neuvostoliiton muiden naapurimaidensa ja muiden Länsi-Euroopan maiden kanssa solmimat tai neuvottelemat uudet sopimukset.

Pohjoismainen yhteistyö jatkui kertomusvuonna kiinteänä. Suomi jatkoi aktiivista osallistumistaan Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöprosessiin ETYKin puitteissa, jonka maaliskuussa 1992 alkavan neljännen seurantakouksen maamme tulee isännöimään.

Suomi toimi kertomusvuoden aikana YK:n turvallisuusneuvoston jäsenenä ja pyrki vakiintuneen linjansa mukaisesti edistämään kansainvälisten ristiriitojen ratkaisemista, aseidenriisuntaa ja tasapainoista taloudellista ja sosiaalista kehitystä kaikkialla maailmassa. Irakin hyökkäyksen Kuwaitiin aiheuttamassa tilanteessa YK osoitti kykyä toimia kollektiivisesti päämääriensä puolesta.

Ulkoasiainvaliokunta on valinnut kertomuksen käsittelyä varten painopistealueiksi Euroopan aseidenriisunnan, Itä-Euroopan ja itäisen Keski-Euroopan kehityksen ja ympäristökysymykset Suomen lähialueilla.

Euroopan aseidenriisunta

Ulkoasiainvaliokunta panee myönteisesti merkille kertomusvuoden aikana tapahtuneet edistysaskeleet aseidenriisunnan alueella, jotka sekä heijastivat että konkretisoivat kylmän sodan rakenteiden purkamista Euroopassa ja koko maailmassa. Hallituksen kertomuksessa mainittujen TAE-sopimuksen ja uuden LTL-asiakirjan allekirjoittamisen jälkeen tämä kehitys on jatkunut kuluvan vuoden heinäkuun lopussa allekirjoitetun START-sopimuksen ja suurvaltojen myöhemmin antamien, yksipuolisia aseriisuntatoimenpiteitä koskevien ilmoitusten muodossa.

Euroopan sotilaspoliittinen murros on paljolti seurausta Neuvostoliiton sotilaallisesta muutoksesta. Neuvostoliitto on myötävaikuttanut Varsovan liiton purkautumiseen ja on vetäytymässä itäisestä Keski-Euroopasta. Asevoimien ja puolustusmenojensa supistusten ohella se on omaksunut uusia lähestymistapoja mm. toisten valtioiden kanssa solmimissaan turvallisuus- ja yhteistyösopimuksissa ja suhtautumisessaan eräisiin muihin aikaisemmin kansainvälisiä kiistoja aiheuttaneisiin turvallisuuspoliittisiin erilliskysymyksiin.

START-sopimus on ydinaseriisunnassa merkittävä askel mm. siksi, että sen lasketaan poistavan noin 30 prosenttia ydinkärjistä. Sen sisältämien rajoitusten tultua voimaan strategisten aseiden tekninen kehittäminen on kuitenkin edelleen mahdollista, joten Eurooppa jää yhä ydinaseympäristöön. Ydin-suursodan uhka on kuitenkin ratkaisevasti vähentynyt, sillä Yhdysvallat ja Neuvostoliitto eivät pidä toisiaan vastustajina, vaan hakeutuvat läheiseen yhteistyöhön myös turvallisuuspolitiikassa. Eräänlaisesta uudesta kumppanuudesta ydinaseiden alueella tuntuvat todistavan molempien suurvaltojen hiljattain tekemät yksipuoliset aseriisuntaehdotukset, jotka pääosin otettiin molemminpuolisesti myönteisesti vastaan. Epävarmuustekijöitä tällä alueella ovat kuitenkin kysymys ydinaseiden hallinnasta Neuvostoliiton eri tasavaltojen alueella ja Yhdysvaltain äskettäin tekemä päätös ryhtyä rakentamaan uudenlaista ohjuspuolustusjärjestelmää.

Erityisesti Euroopan mannerta koskevassa aseidenriisunnassa tehtiin kertomusvuonna historiallinen ratkaisu, kun sotilasliittoihin kuuluneiden 22 maan tavanomaisia asevoimia Euroopassa koskeva TAE-sopimus allekirjoitettiin Pariisissa 19.11.1990. Sopimuksella on kolmenlaisia vaikutuksia: se vähentää tavanomaista aseistusta Euroopassa; se luo alialueelliset katot, jotka purkavat aseistuksen ryhmittymisen pois keskisestä Euroopasta, mutta säätelevät myös reuna-alueita; ja siihen sisältyvät laaja-alaiset ja tehokkaat tiedonvaihto- ja todentamismääräykset.

Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että TAE-sopimus lujittaa myös Euroopan pohjoisosien turvallisuutta purkaessaan keskisen Euroopan vastakkainasettelun ja vahvistaessaan sitä kautta koko Euroopan vakautta. Sopimus rajoittaa myös Neuvostoliiton aseistusta Pohjois-Euroopassa, mutta ei samassa määrin kuin muilla alueilla. Erityisesti Neuvostoliitolla on alueellinen ylivoima ilma-aseen ja ohjuksien osalta. Toisaalta TAE-sopimus lisää ratkaisevasti Neuvostoliiton sotilaallisten toimien ja rakenteiden avoimuutta.

Baltian maiden itsenäistyminen ja Neuvostoliiton asevoimien vetäytyminen keventää erityisesti sotilaallista painetta eteläisellä Itämerellä ja Ruotsin suunnalla. Toisaalta se lisää Pietarin alueen ja itäisen Itämeren merkitystä Venäjän-Neuvostoliiton turvallisuudelle. Valiokunta toteaa, että Suomen etujen mukaista olisi asevoimien vähentämisen ulottaminen myös Euroopan pohjoisosiin ja ETYKin Wienin asiakirjassa 1990 sovittujen luottamusta ja

turvallisuutta lisäävien toimenpiteiden edelleenkehittäminen alialueita ajatellen.

Suomen turvallisuuden kannalta nykyisessä Euroopan muutoskehityksessä on tärkeätä, että Euroopan turvallisuuspoliittisen arkkitehtuurin kehittämistä jatketaan. Valiokunta pitää ensisijaisena tehtävänä ETYKin kehittämistä kriisinhallintajärjestelmänä, johon Pariisissa marraskuussa 1990 hyväksytty uuden Euroopan peruskirja antoi perustaa. ETYKille tulisi valiokunnan käsityksen mukaan mahdollistaa YK:n toimia täydentävä rauhanturvaamistoiminta. Tämä lisäisi sen käyttökelpoisuutta niiden uudenlaisten, rajoitettujen sotilaallisten konfliktien estämisessä ja ratkaisemisessa, jotka ovat nousseet esiin "uuden Euroopan" uutena uhkakuvana, konkreettisimmin Jugoslaviassa. Suomen etujen mukaista on myös kaikkien ETYK-maiden yhteisen turvallisuuspoliittisen foorumin luominen aikaisempien, sotilasliittojen jäsenten välisten TAE-neuvottelujen tilalle.

Hallitus on selvittänyt vuoden 1996 toimenpidekertomuksessaan Euroopan aseidenriisun ja asevalvonnan tilanteen vuoden 1996 loppuun mennessä TAE-sopimuksen, ETYJin puitteissa toimeenpantavien, luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien (LTL-toimien) sekä Open Skies (Avoin taivas)-sopimuksen kannalta. Näiden osalta voidaan todeta kehityksestä vuosina 1997-98 seuraavaa.

Kahteen sotilasliittoon kuuluneiden maiden välillä 1990 tehdyn TAE-sopimuksen sopeuttamisneuvottelut käynnistyivät vuonna 1997 ETYJin Lissabonin huippukoukussa 1996 sovitun toimeksiannon pohjalta Wienissä kokoontuvan JCG:n (Joint Consultative Group) puitteissa. Neuvotteluja käydään 30 maan välillä (16 NATO-maata, 6 KIE-maata, 7 IVY-maata). Sotilaallisesti liittoutumattomat maat (Suomi, Ruotsi, Irlanti, Itävalta, Sveitsi), Baltian maat sekä ex-Jugoslavia alueen maat eivät osallistu neuvotteluihin.

Sopeuttamisen yhtenä vaiheena tuli toukokuussa 1997 voimaan TAE-sopimuksen tarkastelukonferenssissa 1996 neuvoteltu TAEn uusi sivustasopimus (Flank Agreement), joka antaa Venäjälle lisää joustavuutta sivustamääräysten rajoittaman raskaan kaluston sijoittamisessa mm. osassa Leningradin sotilaspiiriä ja etelässä Pohjois-Kaukasuksen sotilaspiirissä.

Neuvottelupuolina olevat maat pääsivät 23.7.1997 yhteisymmärryksen varsinaisen sopeuttamisen tietyistä peruselementistä, mm. seuraavista:

- blokkijako korvataan kansallisilla ja alueellisilla katoilla
- kansalliset katot sovitaan kaikille viidelle asekatgorialle
- alueelliset katot korvaavat nykyiset vyöhykerakenteet
- sivustasäännöt säilyvät mutta ne sovitetaan uuteen sopimusrakenteeseen
- sopimus avataan halukkaille uusille jäsenille.

Syyskaudesta 1997 vuoden 1998 lopulle neuvottelut jatkuivat verkkaisesti. Joulukuussa 1998 sovittiin aikataulutavoitteesta: uusi TAE-sopimus tulisi voida allekirjoittaa Istanbulissa 18.-19.11.1999 pidettävän ETYJin huippukokouksen yhteydessä. Kysymykset raskaan kaluston sijoittelua rajoittavista kansallisista ja alueellisista katoista, niiden mahdollistamasta joustosta sekä Venäjän toimintavapautta rajoittavista sivustasäännöistä ovat samalla TAE-neuvottelujen keskeisiä linkkejä Naton laajenemisen sotilaallisten seurausten sääntelyyn. TAEn sopeuttaminen on kiinteässä yhteydessä Naton ja Venäjän suhdekehitykseen sekä Yhdysvaltain ja Venäjän suhteisiin. Ilman sopeutetun TAE-sopimuksen syntymistä voisi NATOn laajenemisprosessi johtaa sotilaallisen epävakauden kasvuun Euroopassa. Siksi uutta TAE-sopimusta on pidettävä Euroopan turvallisuuden tärkeänä kulmakivenä.

Suomi ja Ruotsi seuraavat valppaasti TAE-sopeutuksen etenemistä. Kysymys Venäjän sivustoista pohjoisessa on neuvotteluihin osallistuvalla Norjalle myös tärkeä. Suomella on mahdollisuus esittää näkökantojaan ja huolenaiheitaan neuvotteluosapuolille. Samalla Suomi perehtyy monimutkaisen TAE-sopimuksen todentamis- ja tiedonantojärjestelmään tietoisena siitä, että näiden velvoitteiden soveltaminen liikekannallepanoon perustuvaan Suomen puolustusjärjestelmään olisi vaikeaa. Kysymys nyt ulkopuolella olevien maiden suhteesta sopeutettuun TAE-sopimukseen tulee ajankohtaiseksi vasta neuvottelutuloksen valmistuttua.

Rinnan TAE-sopeutuksen kanssa on ETYJin turvallisuusfoorumissa Wienissä käyty 1997-98 neuvotteluja kaikkien ETYJ-maiden kesken sotilaallisia, luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia koskevan Wienin asiakirjan 1994 ajanmukaistamisesta tavoitteena uudistetun asiakirjan hyväksyminen ETYJin seuraavassa huippukokouksessa. Vuoden 1994 jälkeen on eurooppalaisen sotilaallisen yhteistyön hallitsevaksi elementiksi noussut Naton rauhankumppanuus (PfP) ja muut Naton johdolla muodostetut yhteistyömuodot. Käytännön yhteistyöhön tähtäävä, laaja PfP-toiminta, joka sellaisenaan vaikuttaa luottamusta lisäävästi, on vähentänyt muutosidonnaisen sotilaallisen vuorovaikutuksen malliin perustuvan Wienin asiakirjan merkitystä sotilaallisessa kokonaisasetelmassa. Uutta merkitystä LTL-toimet ovat 90-luvulla saaneet naapurimaiden keskinäissuhteiden hoitamisessa (Keski- ja Kaakkois-Euroopassa) tai alialueellisissa puitteissa (ex-Jugoslavian alue). Myös keskustelussa Itämeren alueen turvallisuudesta on eri maiden taholta esitetty poliittis-sotilaallisten LTL-toimien soveltamista. Esitellessään ETYJin turvallisuusfoorumissa 22.4.1998 yhteisen näkemyksensä Itämeren alueen turvallisuudesta Suomi ja Ruotsi torjuivat alueellisen erityisjärjestelyn, korostivat nykyisten monenvälisten foorumien hyödyntämistä ja esittivät tarjouksen Wienin asiakirjaan tukeutuvista ylimääräisistä todentamiskiintiöistä. Koska Itämeren alueen turvallisuusasetelmaa leimaa yhden sotilaallisen suurvallan, Venäjän, hallitseva asema, on Suomen ja Ruotsin mielestä välttämätöntä, että alueen turvallisuus nähdään kiinteässä yhteydessä yleiseurooppalaiseen ja transatlanttiseen turvallisuuteen.

Alialueellisen ja yleiseurooppalaisen tason vuorovaikutuksen vahvistaminen on yhtenä teemana esillä ETYJin uuden turvallisuusperuskirjan laadinnassa Istanbulin huippukokousta varten. Peruskirjassa on myös määrä selkeyttää ETYJin roolia eurooppalaisten turvallisuusjärjestöjen ei-hierarkkisessa keskinäisen yhteistyön ja työnjaon asetelmassa.

ETYJin puitteissa entisen Jugoslavian alueelle Daytonin rauhansopimuksen pohjalta 1996 neuvoteltu alueellisen asevalvontajärjestelyn toimeenpano on jatkunut menestyksellisesti. Tämä LTL-toimia ja TAE-tyyppisiä kalustovähennyksiä sisältävä järjestely on ollut parhaiten sujuneita osa-alueita Daytonin sopimuksen toteuttamisessa.

Puuttuvien ratifiointien (Venäjä, Valko-Venäjä, Ukraina) johdosta sotilaallisia tarkkailulentoja koskeva Open Skies -sopimus oli edelleen vain väliaikaisesti voimassa. Valmistautuen voimaantulon jälkeen aiottuun liittymiseensä sopimukseen Suomi on jatkanut teknisten valmiuksien kehittämistä kaksipuolisella harjoituskauslentotoiminnalla 1997-98 Saksan, Venäjän ja Britannian kanssa.

Koska Euroopan asevalvonnasta ja globaalisista aseidenriisuntaneuvotteluista, ml. ydinasekysymyksestä raportoidaan säännöllisesti hallituksen toimenpidekertomuksen turvallisuuspoliittisessa osuudessa, ei ulkoasiainvaliokunnan mietintö vuodelta 1992 vaadi enää erityisseurantaa, eikä asia siten anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Pitkän aikavälin kehitysyhteistyöstrategia*HE n:o 122/1992 vp.**Valtiovarainvaliokunta*

1) Hyväksyessään 14. päivänä tammikuuta 1993 valtion talousarvion vuodelle 1993 eduskunta edellytti luvun 24.30 kohdalla, että hallitus mahdollisimman pian esittää eduskunnalle pitkän aikavälin kehitysyhteistyöstrategian, ja että hallitus selvittää aikataulun, jolla Suomi jälleen saavuttaa kehitysavun 0,7 %:n bruttokansantuotetavoitteen.

Eduskunta edellytti, että Suomen kehitysyhteistyöhankkeissa otetaan huomioon hankkeen ympäristövaikutukset sekä ihmisoikeustilanne, naisten yhteiskunnallinen asema, demokratian tila ja väestöpolitiikka kohdemaassa.

Hallitus antoi eduskunnalle vuoden 1992 kehitysyhteistyökertomuksen osana pitkän aikavälin kehitysyhteistyöstrategian "Suomen kehitysyhteistyö 1990-luvulla. Strategiset tavoitteet ja keinot". Eduskunnan kannanotto siitä valmistui toukokuussa 1994. Yleisstrategiaa täydentävät kehitysyhteistyön sisällöllisiä tavoitteita, maa- ja järjestökohtaista yhteistyötä sekä eri apumuotoja koskevat käytännön toimitaohjeistot. Hallitus antoi eduskunnalle joulukuussa 1995 vuoden 1994 kehitysyhteistyökertomuksen liitteenä maakohtaiset strategiat.

Keväällä 1995 virkaansa astunut hallitus sopi hallitusohjelmassaan, että "hallitus tekee selvityksen kehitysyhteistyön painopisteistä ja monenkeskisen ja kahdenvälisen kehitysyhteistyön sekä eri apukanavien tuloksellisuudesta. Selvityksen perusteella hallitus tekee periaatepäätöksen Suomen kehitysyhteistyön suuntaamisesta sekä suunnitelman aikataulusta, jolla kehitysyhteistyön bruttokansantuoteosuutta voidaan nostaa." Syksyllä 1995 selvitysmieheksi nimetty Pertti Paasio jätti selvityksensä hallitukselle 7.2.1996.

Pitkän aikavälin kehitysyhteistyöstrategia asettaa Suomen kehitysyhteistyön pää tavoitteiksi köyhyden vähentämisen, ympäristöuhkien torjumisen sekä ihmisoikeuksien, kansanvallan ja tasa-arvon edistämisen.

Valtioneuvosto vahvisti nämä päämäärät edelleen Suomen kehitysyhteistyöpolitiikan lähtökohdiksi 12.9.1996 tekemässään kehitysyhteistyön periaatepäätöksessä.

Periaatepäätöksen mukaan hallitus katsoo, että Suomen tulisi pitkällä tähtäimellä tavoitella kehitysyhteistyön pohjoismaista tasoa ja saavuttaa lyhyellä aikavälillä EU-maiden keskimääräinen taso, jotta maamme vaikutusmahdollisuudet ja uskottavuus EU:ssa ja muissa kansainvälisissä yhteyksissä voidaan turvata. Panostusta kehitysyhteisyyöhön on lisättävä asteittain taloudellisten mahdollisuuksien parantuessa. Tästä syystä hallitus asetti tavoitteeksi kehitysyhteistyömäärärahojen lisäämisen niin, että 0,4 prosentin BKTL-taso saavutetaan vuonna 2000. Suomi pitää edelleen tavoitteena YK:n suosituksen mukaisen 0,7 prosentin tason saavuttamista pitkällä aikavälillä.

Osana kehitysyhteistyön periaatepäätöksen toimeenpanoa ulkoasiainministeriön tavoitteena on vuoden 1997 aikana huolehtia siitä, että köyhyden vähentämistä, ympäristöongelmien ratkaisemista sekä ihmisoikeuksien ja demokratian edistämistä koskevia kriteereitä ja toimintaperiaatteita määritellään tarkemmin ja selkeytetään ohjaamaan periaatepäätöksen mukaisesti kaikkea kehitysyhteistyötä. Lisäksi ulkoasiainministeriö käynnistää tilaustutkimusohjelmia, joiden tarkoituksena on edesauttaa kehitysyhteistyön suunnittelua sekä palvelua sen käytännön tarpeita. Aihealueita ovat mm. ympäristö, ihmisoikeudet, kulttuuri ja konfliktien ehkäisy

sekä kehityspolitiikan eri ulottuvuudet.

Asia ei näin ollen anna aiheutta muihin toimenpiteisiin

Monenväliseen kehitysyhteistyöhön osoitetun määrärahan sisäinen jakosuhte

HE n:o 122/1992 vp.

Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 14. päivänä tammikuuta 1993 valtion talousarvion vuodelle 1993 eduskunta edellytti momentin 24.30.66 kohdalla, että hallitus käyttäessään monenväliseen kehitysyhteistyöhön osoitettua määrärahaa sekä tehdessään monenvälistä kehitysyhteistyötä koskevia lupauksia ja sitoumuksia ei muuta määrärahan sisäistä jakosuhdetta vuoteen 1992 verrattuna ainaakaan YK:n kehitysjärjestöjen - kuten YK:n lastenrahaston (UNICEF), YK:n väestörahaston (UNFPA) ja YK:n kehitysohjelman (UNDP) - kannalta epäedulliseen suuntaan, vaan vähentää mieluummin Maailmanpankkiin kuuluvalla Kansainväliselle kehitysjärjestölle (IDA) annettavaa rahoitusta, ellei kyseisen määrärahan kokonaissumma kasva. Eduskunta edellytti myös, että monenvälisen kehitysyhteistyön suunnitelmallisuutta lisätään mahdollistamalla monivuotiset rahoitussitoumukset YK-järjestöille.

Eduskunta edellytti käsitellessään vuoden 1993 budjettia, että monenkeskisen avun sisäistä jakosuhdetta ei vuoteen 1992 verrattuna muuteta YK:n kehitysjärjestöjen kannalta epäedulliseen suuntaan. Eduskunnan lausuma oli juridisesti sitova vuoden 1993 osalta.

Vuosina 1992-95 suoritettujen kehitysyhteistyömäärärahojen voimakkaiden leikkausten vuoksi hallitus on joutunut laskemaan huomattavasti Suomen osuuksia kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten rahoituksessa. Vuonna 1994 käynnistynyt Kansainvälisen kehitysrahaston lisärahoitus (IDA-10) sekä vuonna 1996 viimeistellyt Kansainvälisen kehitysrahaston (IDA-11) ja Kansainvälinen maatalouden kehittämisrahaston (IFAD-IV) lisärahoitukset jouduttiin puolittamaan. Suurimman laskun koki Aasian kehityspankin kuudes kehitysrahasto, jonka hallitus joutui pudottamaan 3/4 osalla edelliseen rahastoon verrattuna. Ainoastaan Pohjoismaisen kehitysrahaston (NDF-III) osuus pidettiin ennallaan, koska muut pohjoismaat eivät hyväksyneet Suomen osuuden laskua. Suomi vaikutti kuitenkin siihen, että lisärahoituksen suuruus pudotettiin puoleen alkuperäisestä esityksestä.

Suomi on lisäksi saanut neuvoteltua ko. rahoituslaitosten kanssa erillisen käteismaksupohjaisen maksujärjestelmän, jolla maksatusaikataulua on voitu venyttää 6-8 vuoteen aikaisemman 2-4 vuoden sijasta.

Eduskunta edellytti myös, että monenvälisen kehitysyhteistyön suunnitelmallisuutta lisätään mahdollistamalla monivuotiset rahoitussitoumukset YK-järjestöille. Kehitysyhteistyön vuosien 1993 ja 1994 sitoumusvaltuuksien kohdentamista koskevat päätökset sisälsivät YK-järjestöjen osalta kolmivuotiset sitoumusvaltuudet. Koska Pohjoismaiden aloitteesta käynnistetty YK:n operatiivisia toimintoja koskeva YK:n kehitysohjelmien hallinnon ja rahoituksen parantamiseen tähtäävä uudistusprosessi on rahoitusreformin osalta edelleen kesken, valtioneuvoston tekemät vuosien 1995 ja 1996 sitoumusvaltuuspäätökset eivät sisältäneet monivuotisten valtuuksien kohdentamista YK-järjestöille. Tarkoitus on kuitenkin pitää avustukset YK:n kehitysohjelmille vähintään 200 miljoonan markan vuositasolla.

Hallitus aikoo 12.9.1996 tekemänsä periaatepäätöksen mukaisesti vastaisuudessaakin painottaa YK-järjestelmän roolia kansainvälisessä kehitysyhteistyössä ja turvata sen aseman Suomen kehitysyhteistyön tasavertaisena kanavana kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten rinnalla.

Asia ei näin ollen anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Suomen kauppa entisten sosialistimaiden (Venäjä, IVY-maat, Baltian maat sekä Keski- ja Itä-Euroopan maat) kanssa

Kertomus n:o 6/1993 vp.

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 17.6.1994 ulkoasiainvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta totesi mm.:

4) Suomen idänkaupan piirissä on nykyisin 27 maata ja idänkauppa muodostaa noin 10 prosenttia Suomen koko ulkomaankaupasta. Suurin, Venäjän osuus on tällä hetkellä noin 60 prosenttia idänkaupasta eli 6 prosenttia koko ulkomaankaupasta. Seuraavaksi tärkein ryhmä idänkaupan maista ovat itäisen Keski-Euroopan maat, joista suurin kauppakumppanimme on Puola. Seuraavaksi merkittävin on Baltian maiden ryhmä, jossa tärkein on Viro. Muut IVY-maat ovat Suomen kannalta pienin idänkaupan ryhmistä.

Suomi siirtyi Neuvostoliiton-kaupassaan clearing-kaupasta vapaasti vaihdettavilla valuutoilla käytävään kauppaan vuoden 1991 alusta, jolloin erityisesti vienti Neuvostoliittoon putosi voimakkaasti 2,8 prosenttiin viennistämme. Kahden viime vuoden aikana Venäjän-kaupan tilanne on kuitenkin nopeasti parantunut ja tämän vuoden aikana myönteinen kehitys on jatkunut. Baltian maista kauppavaihto Viron kanssa on samoin kasvanut voimakkaasti. Itäisen Keski-Euroopan maiden osalta vastaavasuuntaiseen kehitykseen ovat vaikuttaneet KEVSOS-sopimukset, joiden myönteinen vaikutus tuli esiin sen jälkeen, kun nämä maat siirtyivät markkinatalousjärjestelmään. Muiden IVY-maiden kuin Venäjän kanssa Suomen kauppa on toistaiseksi vaatimatonta eikä mikään niistä ylitä 0,1 prosentin tasoa Suomen ulkomaankaupasta.

Valiokunta toteaa, että sopimustilanne Suomen ja Venäjän välillä saatettiin nopeasti tyydyttäväksi Itä-Euroopan mullistusten jälkeen. Venäjän kanssa Suomella on vuonna 1992 allekirjoitettu uusi kauppasopimus, jolla perustettiin hallitusten välinen talouskomissio. Vuonna 1992 Suomi teki Venäjän kanssa myös tiede- ja teknologiayhteistyösopimuksen sekä lähialueyhteistyösopimuksen, joka koskee Leningradin aluetta, Karjalan tasavaltaa ja Murmanskin aluetta. Edelleen on voimassa jo Neuvostoliiton kanssa tehty investointisuojausopimus.

Jossain määrin vaikeuttavana tekijänä Suomen kaupassa Venäjälle ja muussa idänkaupassa ovat olleet vakuus- ja luottokysymykset, ts. riittävien vastatakuiden puute. Venäjän taloudellinen lainsäädäntö ei ole mahdollistanut normaaleja vientitakuita, jotka ovat käytettävissä muussa ulkomaankaupassa. Toisaalta kaupan lisääntyminen käteismaksupohjalla esim. Suomen lähialueilla on osoittanut, että vientitakuiden ja -luototuksen puutteen ei muiden suotuisten edellytysten vallitessa tarvitse muodostua ratkaisevaksi esteeksi.

Idänkauppaa käyvien yritysten koostumuksessa on viime vuosina tapahtunut huomattava muutos. Rahoituksen puutteessa poisjääneiden entisten merkittä-

vien idänviejien tilalle on tullut nopeasti kasvava määrä pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Tämä on yhteydessä siihen, että Venäjän ulkomaankauppa on desentralisoitunut ja että alueiden merkitys Venäjällä on kasvanut. Suomen tulisi valiokunnan mielestä panostaa aikaisempaa selkeämmin alueisiin vienninedistämistoiminnassaan. Moskovassa ja Pietarissa olevien kaupallisten sihteereiden lisäksi tällaista toimintaa on Murmanskissa ja Karjalan alueella, mutta sitä olisi monipuolistettava ja suunnattava muillekin alueille. Valiokunta pitää tärkeänä, että vienninedistämistoiminnan eri muotoja vertaillaan keskenään tehokkaimpien menetelmien löytämiseksi.

Valiokunta toteaa, että ostovoiman lisääntyessä Venäjällä ja Virossa länsimaisten tuotteiden kysyntä on lisääntynyt. Tätä kasvua Suomen elintarviketeollisuus ja maatalous ovat voineet hyödyntää viime aikoina. Valiokunnan mielestä on pyrittävä Suomen markkinaosuuden säilyttämiseen Venäjän ja Viron markkinoilla, joilla länsimaiden kilpailu lisääntyy ja jotka Suomen mahdollisen EU-jäsenyydenkin puitteissa tulisivat olemaan Suomen luontainen markkina-alue mm. kuljetuskustannusten edullisuuden vuoksi. Valiokunta katsoo kuitenkin, että elintarvikeliikenteen voimakkaan kasvun valossa on ennen EU-jäsenyyden mahdollista toteutumista arvioitava kriittisesti siihen liittyvien hinnanerokorvausmäärärahojen mitoitusta (valtion talousarviossa vuodelle 1994 jalostettujen elintarvikkeiden hinnanerokorvauksiin on varattu 450 milj.mk). Valiokunta pitää tärkeänä, että asiaa tarkastellaan myös Venäjän ja Viron oman maatalouden kehittymismahdollisuuksien näkökulmasta.

Valiokunta toteaa erityisesti, että Venäjällä on luoteisosassaan, Barentsinmerellä, valtavat luonnonvarat, joiden hyödyntämiseen Suomen pitäisi pyrkiä osallistumaan yhteistyössä Norjan kanssa, kun edellytykset Venäjällä siihen ovat riittävissä määrin olemassa.

Valiokunnan mielestä on myönteistä, että venäläiset yritykset ovat alkaneet tehdä investointeja Suomessa. Tätä toimintaa on edistettävä poistamalla sen tiellä olevia tarpeettomia esteitä. Tuonnin lisääntyessä Venäjältä on myös kiinnitettävä huomiota siihen, että vältetään epäterveen kilpailun aiheuttamilta markkinahäiriöiltä.

Muiden IVY-maiden kanssa käydyn kaupan koostumus on samanlainen kuin Venäjän kaupan ja ongelmat rahoitusvaikeuksineen ovat samoja. Samat sopimukset kuin Venäjän kanssa on allekirjoitettu tai parafoitu Valko-Venäjän, Ukrainan, Kazakstanin, Uzbekistanin, Turkmenistanin ja Moldovan kanssa.

Neuvostoliitolta jäänyt velka Suomelle on valiokunnan saaman tiedon mukaan yhteisarvoltaan noin 6,5 - 7 mrd markkaa. Siihen sisältyvien takaamattomien yrityssaatavien arviot vaihtelevat 500 miljoonan ja 2 miljardin markan välillä. Julkiset saatavat, joita Valtiontakuukeskus hoitaa, ovat noin 3,6 mrd markkaa ja pankkien saatavat noin 2,7 mrd markkaa. Valtiontakuukeskuksen hallinnoimia saatavia hoidetaan Pariisin klubissa ja pankkien saatavia Lontoon klubissa.

Valiokunnan mielestä tulisi selvittää mahdollisuuksia velan kuittamiseen tavaratoimituksina tai raaka-aineostoina sekä lähialueiden ympäristöyhteistyöprojektien venäläisen osuuden maksuna. Pääministeri Tšernomyrdinin 11. - 13.3.1994 tapahtuneen Suomen-vierailun aikana allekirjoitettiin sopimus 500 miljoonan markan suuruisen erän konvertoinnista asetoimituksiin. Valiokunta korostaa, että Suomen metsäteollisuuden puukaupoista maksa-

mat, ympäristöyhteistyöhön tarkoitetut varat on käytettävä niiden oikeaan tarkoitukseen, ympäristöyhteistyöprojektien hyväksi.

Valiokunta toteaa, että Venäjällä nykyisin vallitseviin epävakaisiin oloihin liittyvä merkittävä ongelma on rikollisuus, jota sisältyy myös sikäläiseen yritystoimintaan. Valiokunta pitää siksi tärkeänä, että suomalaiset viranomaiset kehittävät omasta puolestaan ja yhteistyössä Venäjän viranomaisten kanssa valmiuksia suomalaisten yritysten avustamiseksi venäläisiin liikekumppaneihin mahdollisesti liittyvien ongelmien selvittämisessä. Venäläisille yritysosapuolille tulee vastaavasti olla mahdollista saada tietoja suomalaisista yrittäjistä. Valiokunnan saaman tiedon mukaan tällaista toimintaa onkin liittynyt lähialueyhteistyöhön. Venäjällä on perusteilla mm. luotettavien yritysten rekisteri. Suomen ja Venäjän välillä on myös tullut voimaan rikollisuuden torjunnan yhteistyösopimus, jonka perusteella ollaan käynnistämässä neuvotteluja mainituista ongelmista.

Valiokunta on asiantuntijakuulemisen yhteydessä tutustunut Suomen ns. gateway-aseman kehittämiseksi luotuihin suunnitelmiin, jotka voivat toteutuessaan merkittävästi vaikuttaa idänkauppaan. Tällä tarkoitetaan sitä, että Suomi toimisi eräänlaisena kohtauspaikkana, porttina Venäjälle ja Venäjältä länteen. Gateway-aseman syntymiseen vaikuttaneet muutokset ovat johtuneet mm. kansainvälisessä ympäristössä tapahtuneista muutoksista, esimerkiksi siitä, että Suomesta on ETA-sopimuksen vaikutuksesta tullut Euroopan sisämarkkinoiden osa. Asiaa käsitellyt toimikunta jätti 2.6.1994 mietintönsä, joka sisältää ehdotuksia Suomen gateway-politiikan koordinoimiseksi. Siinä gateway-toimintaohjelman hyödyntämismahdollisuudet on jaettu kolmeen eri ulottuvuuteen: Suomi liiketoimintakeskuksena, Suomi liikennekeskuksena ja Suomi arktisen toiminnan keskuksena.

Valiokunnan mielestä gateway-käsitettä ja siihen sisältyviä mahdollisuuksia tulee pyrkiä tehokkaasti hyödyntämään, mutta myös arvioimaan kriittisesti esim. liikenteen haittavaikutusten kannalta ja tässä yhteydessä parantamaan turvallisuutta vaarallisten kuljetusten osalta. Valiokunta katsoo, että gateway-pyrkimysten yhteydessä olisi selvitettävä venäläisten investointien mahdollisuuksia yhteisiä etuja palvelevan infrastruktuurin rakentamiseen Suomessa.

Gateway-käsitteellä on valiokunnan mielestä joka tapauksessa merkitystä myös perinteistä idänkauppaa laajemmissa yhteyksissä. Valiokunta pitää mahdollisena, että Euroopan unionin jäsenyyden toteutuminen tekisi Suomen läntisten ja itäisten yritysten sillanpääasemana entistä houkuttelevammaksi. Myös Kaukoidän maiden ja ulkoeurooppalaisten yritysten kiinnostuksen kasvusta Suomeen sen EU-jäsenyyden myötä on viitteitä.

Valiokunta toteaa, että Suomen EU-jäsenyysneuvottelujen yhteydessä on sovittu vapaakaupan jatkumisesta Baltian maiden, mutta ei KEVSOS-maiden kanssa. Valiokunta pitää tärkeänä saada hallitukselta selvitys tästä menettelystä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että viisumeiden saamiseen liittyvät ongelmat ovat merkittävä kaupan este. Valiokunta käsittelee viisumikysymystä tuonnempana tässä mietinnössä.

Eduskunnan hyväksymässä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä "Suomen kauppa entisten sosialistimaiden kanssa" n:o 6/ 1993 vp kiinnitettiin huomiota Venäjän kaupan rahoitukseen vientitakuiden muodossa. Vuoden 1997 marraskuussa Suomen

ja Venäjän välillä allekirjoitettiin takuu- ja vakuussopimuspaketti, jonka tarkoituksena on helpottaa suomalaisten yritysten vientiä ja investointeja Venäjälle. Venäjän talouden ongelmista johtuen sopimuspakettia ei vielä ole pystytty soveltamaan käytäntöön.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä korostettiin tarvetta lisätä alueellista vienninedistämistoimintaa Venäjällä. Mietinnön laatimisen jälkeen yhteyksiä Suomen ja Venäjän alueiden välillä on kehitetty maiden välisen talouskomission puitteissa. Ulkomaankauppaministeri on osallistunut myös alueellisiin vienninedistämistapahtumiin 1997 Krasnojarskissa ja 1998 Samarassa. Ulkomaankauppaliitto avasi vuonna 1998 edustuston Ufassa Keski-Siperiassa.

Vuonna 1995 solmitun velkakonversiosopimuksen mukaiset toimitukset Venäjältä Suomeen on saatettu loppuun. Pariisin klubin hyväksymissä puitteissa konvertoitavan velan loppuosa on tarkoitus kuitata tieteellisten laitteiden toimituksilla Venäjältä.

Tasavallan presidentin presidentin Ukrainan vierailun aikana 31.3.1998 allekirjoitettiin hallitusten välinen pöytäkirja rahoitusyhteistyöstä. Sen tarkoituksena on edistää maiden välistä kauppaa. Sopimus merkitsee suomalaisen viennin rahoittamista 50 miljoonaan US dollariin saakka. Ukraina ei ole vielä ratifioinut sopimusta. Ulkomaankauppaliitolla on paikallisin voimin ylläpidetyt toimistot Kioassa, Almatyssa ja Tashkentissa.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Kehitysyhteistyön laadullinen ja määrällinen kehittäminen

K 9/1994 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.2.1995, että hallitus esittää suunnitelman siitä, millä tavoin kehitysyhteistyötä voidaan vuoteen 2000 mennessä laadullisesti ja määrällisesti kehittää.

Keväällä 1995 virkaansa astunut hallitus sopi hallitusohjelmassaan, että hallitus tekee selvityksen kehitysyhteistyön painopisteistä ja monenkeskisen kehitysyhteistyön sekä eri apukanavien tuloksellisuudesta. Selvityksen perusteella hallitus teki 12.9.1996 kehitysyhteistyön periaatepäätöksen.

Periaatepäätöksen mukaan hallitus katsoo, että Suomen tulisi pitkällä tähtäimellä tavoitella kehitysyhteistyön pohjoismaista tasoa ja saavuttaa lyhyellä aikavälillä EU-maiden keskimääräinen taso, jotta maamme vaikutusmahdollisuudet ja uskottavuus EU:ssa ja muissa kansainvälisissä yhteyksissä voidaan turvata. Panostusta kehitysyhteistyöhön on lisättävä asteittain taloudellisten mahdollisuuksien parantuessa. Tästä syystä hallitus asetti tavoitteeksi kehitysyhteistyömäärärahojen lisäämisen niin, että 0,4 prosentin BKT:n-taso saavutetaan vuonna 2000. Suomi pitää edelleen tavoitteena YK:n suositusten mukaisen 0,7 prosentin tason saavuttamista pitkällä aikavälillä.

Samalla, kun hallitus esitti tärkeinä pitämänsä määrälliset tavoitteet, se korosti, että avun määrätavoitteen tulee kaikissa olosuhteissa olla alisteinen avun laadulle ja sitä kautta luotaville kehitysvaikutuksille ja että avun määrällinen kehitys voi perustua vain säännöllisesti hankittuun tietoon avun vaikutuksista sekä kehitysyhteistyöstrategian ja periaatepäätöksen toteutumisesta käytännössä.

Kehitysyhteistyöstrategian mukaan Suomen harjoittaman kehitysyhteistyön päämäärät ovat:

- kehityksmaissa vallitsevan köyhyyden vähentäminen
- yleismaailmallisten ympäristöuhkien torjuminen ja kestävä kehitys sekä
- yhteiskunnallisen tasa-arvon, kansanvallan ja ihmisoikeuksien edistäminen kehityksmaissa.

Näitä tavoitteita täydentävät Suomen hyväksymä OECD:n kehitysyhteistyöstrategia (Shaping the 21st Century) ja Suomen EUn kehitysyhteistyötä koskeva toimintaohje (EU-komitea 19.6.1996).

Kehitysyhteistyön periaatepäätöstä toteutetaan seuraavasti:

- Kehitysyhteistyötä käsitellään kiinteänä osana Suomen ulkopolitiikkaa ja kehityksmaasuhteita. Periaatepäätöksen edellyttämän laajemman kehityksmaapoliittisen strategian laatiminen vuoden 1997 aikana merkitsee asian laaja-alaista valmistelua ulkoasiainministeriössä sekä eri ministeriöiden, KESU:n, kansalaisjärjestöjen, tutkijoiden, talouselämän ja koko suomalaisen yhteiskunnan eri tahojen osallistumista.

- Periaatepäätöksen linjaukset ja painotukset otetaan huomioon talousarvioehdotuksessa ja valtuuspäätöksessä.

- Määritellään ja selkeytetään köyhyyden vähentämistä, ympäristöongelmien ratkaisemista sekä ihmisoikeuksien ja demokratian edistämistä koskevia kriteereitä ja toimintaperiaatteita ohjaamaan periaatepäätöksen mukaisesti kaikkea kehitysyhteistyötä.

- Ulkoasiainministeriö käynnistää tilaustutkimusohjelmia, joiden tarkoituksena on edesauttaa kehitysyhteistyön suunnittelua sekä palvella sen käytännön tarpeita. Aihealueita ovat esim. ympäristö, ihmisoikeudet, kulttuuri ja konfliktien ehkäisy sekä kehityspolitiikan eri ulottuvuudet. Yhteyksiä suomalaiseen tutkimuskenttään tiivistetään.

- Hanke- ja ohjelmatoimintaa ohjaavat suunnittelu-, seuranta- ja evaluointiohjeet uudistetaan.

Avun laatua ja määrää koskevien yleisten kehitystoimenpiteiden lisäksi periaatepäätöksen toimeenpano on käynnistynyt päätökseen sisältyvien, eri apuinstrumenttien (kahdenvälinen apu, monenkeskinen apu, humanitaarinen apu, kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö, korkotuki, jne.) tehokkuuden parantamiseen tähtäävien toimenpiteiden osalta.

Edellä todetun johdosta asia ei enää anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Ehdotus lähialueyhteistyön hallinto- ja rahoitusmalliksi sekä Suomen kansalliseksi strategiaksi Keski- ja Itä-Euroopan yhteistyössä

HE 72/1995 vp

Valtiovarainvaliokunta

- 1) Hyväksyessään 15.12.1995 valtion talousarvion vuodelle 1996 eduskunta edellytti luvun 24.50 kohdalla, että hallitus asettaa selvitysmiehen, jonka tehtävänä olisi tehdä ehdotus nykyistä tehokkaamman lähialueyhteistyön mahdollistavaksi hallinto- ja rahoitusmalliksi ja Suomen kansalliseksi strategiaksi Keski- ja Itä-Euroopan yhteistyössä.

Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi 8.3.1996 KIE-määrärahojen budjetoinnin keskittämistä koskevan esityksen, jonka mukaan määrärahat keskitetään vuodesta 1997 alkaen ulkoasiainministeriön pääluokkaan. Muutoksen tavoitteena on ohjelmoinnin tehostaminen, monivuotisten ohjelmien ja hankkeiden laatiminen sekä luoda mahdollisuuksia parempaan yhteistyöhön kansainvälisten

rahoituslaitosten kanssa.

Hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi 10.5.1996 Suomen lähialueyhteistyön uuden toimintastrategian, jossa määritellään yhteistyön kohdealueet, tavoitteet, toimintatavat ja rahoituskriteerit. Pyrkimyksenä on siirtää entistä suurempiin hankekokonaisuuksiin ja keskittyä muutama prioriteettialaan.

Lokakuussa 1996 perustettiin hallituksen lähialueministerivaliokunta, jonka puheenjohtajana toimii pääministeri. Ministerivaliokunta ohjaa lähialueyhteistyötä, luo toimintalinjat sekä käsittelee budjettikysymyksiä.

Edellä mainittujen päätösten jälkeen selvitysmiehen asettaminen ei ole enää ajankohtaista eikä asia siten anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvat lainsäädäntökysymykset EU:n neuvostossa

HE 204/1995 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 5.3.1996, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiointineuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa.

EU asioiden komitean oikeudelliset kysymykset -jaosto on käsitellyt yhteisön tekemien kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa koskevia päätöksiä. Jaosto kannattaa pyrkimyksiä laatia selkeät säännöt yhteisön kannan määrittelemisestä yhteisön tekemän kansainvälisen sopimuksen mukaisen toimielimen päätökseen. Periaatteena tulisi olla, että sopimuksen hyväksymistä käsiteltäessä kartoitettaisiin kussakin tapauksessa erikseen sopimuksen sisällön ja sopimuksen mukaisten toimielinten päätösvalan perusteella tarve ottaa hyväksymispäätökseen tarkempia säännöksiä menettelystä, jolla yhteisön kanta sopimuksen toimielimen päätöksiin määritellään. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, että jaettuun toimivaltaan tai jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvien sopimusmääräysten osalta otetaan jäsenvaltion toimivalta asianmukaisesti huomioon yhteisökantaa määriteltäessä. Jäsenvaltioiden valtiosääntöjen edellyttämien kansallisten menettelyjen helpottamiseksi jäsenvaltion ja yhteisön välisen toimivallan jakoa tulisi pyrkiä selkeyttämään.

Kun asiaa käsitellään EU -asioiden valmistelun yhteydessä ja ulkoasiainministeriö siten seuraa lausuman toteutumista, asia ei tässä vaiheessa anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Kansainvälinen ympäristö- ja kehitysyhteistyö

Selonteko 1/1995 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta lausui 2.11.1995: Väestönkasvu, köyhyys ja ympäristön saastuminen muodostavat kasvavan uhan koko ihmiskunnalle ja kansojen turvallisuudelle. Rauhanturvatoiminnan rinnalla on tärkeää panostaa nykyistä enemmän kansainväliseen ympäristö- ja kehitysyhteistyöhön. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy selvittämään mahdollisuuksia kansainvälisen ympäristövalmiusjoukon perustamiseksi ja että hallitus lisää Suomen panostusta väestönkasvun hillitsemiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi sekä kehitysmaissa

että muilla ongelma-alueilla.

Kansainvälistä yhteistyötä ympäristöönnettomuuksissa sääntelevät monet sopimukset ja muut järjestelyt. Tällaisia ovat mm. sopimus kansainvälisestä yhteistoiminnasta ydinonnettomuustapauksissa (1986), kansainvälinen öljyntorjuntasopimus (1991), teollisuusonnettomuuksia koskeva yleissopimus (1992) sekä Itämeren suojelusopimus (1974 ja 1992). Lisäksi yhteistoiminnan kehittäminen on vireillä useiden kansainvälisten järjestöjen ohjelmissa.

Maapallon laajuisesti yhteistyötä sekä luonnon- että ympäristökatastrofeissa koordinoi Genevessä sijaitseva YK:n ympäristöavun keskus, joka on perustettu aikanaan YK:n ympäristöohjelman (UNEP) ja YK:n humanitaaristen asiain osaston (DHA) välisellä sopimuksella. Sisäasiainministeriön pelastusosasto osallistuu keskuksen neuvoo-antavan ryhmän toimintaan. Suomessa kansainvälisten avunpyyntöjen päivystäväksi yhteyskeskukseksi on nimetty Helsingin seudun aluehälytyskeskus.

Kansainvälistä avustustoimintaa varten on Suomessa perustettu sisäasiainministeriön alaisuuteen Finnrescueforce-nimeä käyttävä henkilövalmiusyksikkö. Sen 200 hengen ydinjoukko koostuu lähinnä hälytyskeskusten henkilöstöstä, johon tarvittaessa liittyy mukaan erityisasiantuntijoita. Finnrescueforce on mm. osallistunut Baltian maissa metsäpalojen sammutustoimiin ja öljyvahinkojen torjuntaan.

Suomi osallistuu kansainväliseen ympäristöyhteistyöhön antamalla myös ympäristöalan asiantuntijoita osana kehitysyhteistyövaroin toteutettavaa henkilöapuaan. Näiden asiantuntijoiden osuutta on määrätietoisesti nostettu viime vuosina.

Ulkoasiainministeriö on asettanut eri hallinnonaloja edustavan työryhmän, jonka tehtävänä on laatia selvitys Suomen kriisinhallinnan humanitaaristen ja siviilivalmiuksien kokonaisvaltaisesta kehittämisestä ja organisoimisesta. Myös ihmisten aiheuttamat ympäristökatastrofit kuuluvat työryhmän tehtäviin. Työryhmän mietintö valmistuu vuoden 1997 alkupuolella.

Hallituksen 12.9.1996 päivätty kehitysyhteistyötä koskeva periaatepäätös asettaa avun suuntaamista köyhyyden vähentämiseksi ensisijaiseksi tavoitteeksi. Tällöin erikoisesti nuorten naisten ja tyttöjen tarpeisiin kohdistuva monipuolinen kehitysapu perusterveydenhuollon ja peruskoulutuksen aloilla ovat keskeisiä keinoja myös syntyvyyden alentamiseksi ja väestönkasvun hillitsemiseksi. Suomi pyrkii entistään lisäämään kehitysapua tässä tarkoituksessa sekä kahdenvälisen että monenkeskisen avun osalta. Suomen tuki YK:n väestörahasolalle (UNFPA) oli vuonna 1996 64 milj. mk. Vastaavat luvut edeltävien vuosien 1995 ja 1994 osalta olivat 50,0 milj. mk ja 37,1 milj. mk.

Koska asia liittyy suoranaisesti kehitysyhteistyön kokonaisuuteen, josta hallitus antaa erillisen kertomuksen, se ei tässä yhteydessä anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvat lainsäädäntökysymykset

HE 234/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.12.1996, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiointineuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden jär-

jestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa.

Eduskunta on 16.12.1996 hyväksyessään Slovenian (HE 234/1996 vp) assosiaatioeli Eurooppasopimuksen edellyttänyt, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä ettei assosiaationeuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollu kohtuullisesti aikaa.

Euroopan Unionin neuvosto osallistuu päätöksentekoon assosiaationeuvostossa, jossa päätökset tehdään yksimielisesti. Silloin kun assosiaationeuvostossa käsitellään yhteisön toimivaltaan kuuluvia asioita, on pääperiaatteena se, että yhteisön sisäisessä päätöksenteossa noudatetaan vastaavia äänestyssäännöksiä kuin päätettäessä yhteisön säädöksestä vastaavalla alalla. Mikäli assosiaationeuvostossa tehtävä päätös kuuluu jäsenvaltion toimivaltaan, tehdään asiaa koskeva päätös yksimielisesti. Tämä merkitsee sitä, että jäsenvaltio ei käytännössä joudu hyväksymään päätöstä, jota se ei kykene toteuttamaan tai halua toteuttaa.

Asian käsittelyn tässä vaiheessa Suomella on näin ollen mahdollisuus vaikuttaa päätösten muotoiluun siten, että niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin jää riittävästi aikaa.

Valtioneuvosto kiinnittää tähän asiaan huomiota jo asioiden valmisteluvaiheessa ja erityisesti tuodessaan assosiaatiokomiteojen päätösehdotuksia eduskunnan käsitte-lyyn.

EU:n jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvat lainsäädäntökysymykset

HE 235/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.12. 1996, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiaationeuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa.

Asiaa käsitellään jäljempänä eduskunnan lausumassa HE 31/1997 vp, joten ulkoasiainvaliokunnan kannanotto ei tässä yhteydessä anna aihetta toimenpiteisiin.

Kehitysyhteistyön maakohtaisten määräraajakautumien käsittely

Kertomus 11/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 14.10.1997, että sille mahdollistetaan kehitysyhteistyön maakohtaisten määräraajakautumien käsittely siinä vaiheessa, kun niitä ei ole vielä lopullisesti päätetty hallituksessa tai asianomaisen maan kanssa käydyissä neuvotteluissa.

Tasavallan Presidentti antoi 5.12.1997 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausunnosta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtion talousarvion hyväksymisen jälkeen valtioneuvosto on tehnyt vuosittain päätöksen sopimuksetekovaltuuksien kohdentamisesta alueittain, maittain ja järjestöittäin. Tässä prosessissa on valtioneuvoston asettamalla Kehitysmaasuhteiden

neuvottelukunnalla ollut mahdollisuus antaa lausunto asiasta.

Eduskunnan antaman lausuman perusteella kehitysyhteistyöministeri on ollut Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan kuultavana vuoden 1998 talousarvioon sisältyvistä kehitysyhteistyön sopimuksetekovaltuuksista. Ulkoasiainministeriö on valmis jatkamaan tätä käytäntöä.

Asia ei näin ollen anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Säädöshierarkian toteuttaminen HVK:ssa

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

1) Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että kysymys säädöshierarkian toteuttamisesta on yhteydessä komission asemaa täytäntöönpanossa koskeviin ratkaisuihin HVK:ssa. Myös kysymys toissijaisuusperiaatteen soveltamisesta, erityisesti säädösten täytäntöönpanotoimivallan jaosta komission ja kansallisten viranomaisten välillä, vaikuttaa asiassa otettavaan kantaan. Tämän takia lopullisen kannan muodostaminen asiaan ei ole mahdollista ennen kuin eri ratkaisuvaihtoehdot on yksityiskohtaisemmin selvitetty HVK:ssa.

Asia ei ole noussut HVK-neuvotteluissa varsinaisesti esille. Hallitus ei pidä säädöshierarkian luomista tarpeellisena.

EU-päätösten julkaisemista ja perustelemista koskevan perustamissopimuksen 190 artiklan täydentäminen

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

2) Valiokunta edellyttää päätösten julkaisemista ja perustelemista koskevan perustamissopimuksen 190 artiklan täydentämistä viittauksilla niihin laajasti vaikuttaviin perustamissopimuksen artikloihin, joiden osalta ehdotuksessa olisi aina oltava perustelut unionin laaja-alaisen päämäärien huomioon ottamisesta ehdotuksessa.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Eläintensuojelu HVK:ssa

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

3) Valiokunnan mielestä HVK:ssa tulisi ottaa eläinsuojelun korkean tason velvoittava määräys perustamissopimukseen.

Hallitus tukee HVK-neuvotteluissa tehtyä esitystä, jonka mukaan eläinsuojelu otettaisiin osaksi Rooman sopimusta sisällyttämällä eläinsuojelu sopimuksen 3 artiklaan. Valiokunnan lausuma ei tässä vaiheessa anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Liikunnan sääntely HVK:ssa

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

4) Valiokunnan mielestä tulisi liikunnan osalta pyrkiä nykyisen kulttuurin koskevan perustamissopimuksen artiklan (128 artikla) kaltaiseen sääntelyyn. Ratkaisu merkitsisi yhtäältä liikunnan erityisluonteen tunnustamista kansainvälisiä ulottuvuuksia omaavana vapaana kansalaistoimintana ja estäisi toisaalta lainsäädännön yhdenmukaistamisen ja muun toimielinten epäoikeutetun puuttumisen liikunta-alan toimintaan.

Hallitus tukee mahdollista esitystä rajoitetusta toimivallasta, jonka yleisenä tavoitteena on liikunnan edistäminen sekä jäsenvaltioiden välisen yhteistyön kehittäminen liikunta-alalla. Asia ei tässä vaiheessa anna aihetta enempään toimenpiteisiin.

EY:n perustamissopimuksen 235 artiklan soveltaminen

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

5) Valiokunnan mielestä 235 artiklan kaltainen joustava järjestely tarvitaan myös tulevaisuudessa. Kuitenkin olisi 235 artikla palautettava vastaamaan alkuperäistä tarkoitustaan, mikä edellyttäisi vanhentuneen käsitteen yhteismarkkinat korvaamista sisämarkkinoiden käsitteellä. Samalla olisi analysoi-

tava ne tapausryhmät, joissa artiklaan on jouduttu turvautumaan sisämarkkinoiden toiminnan turvaamiseen objektiivisesti liittymättömissä tapauksissa. Näitä tapauksia varten olisi perussopimukseen otettava täsmällisen toimivaltaperustanosoitavat erityismääräykset.

Perustamissopimuksen 234 artiklan soveltamisalaa on HVK-neuvotteluissa käsitelty vain siltä osin, tulisiko sitä muuttaa korvaamalla yksimielisyysvaatimus määränemmistöllä tai vahvistetulla määränemmistöllä. Hallituksen mukaan artiklaa ei tältä osin pidä muuttaa.

Varautuminen talous- ja rahaliittoa (EMU) koskevien kysymysten esiintuloon HVK:ssa

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

6) Valiokunta katsoo, että Suomen tulee varautua talous- ja rahaliiton lähentymisperusteita, aikataulua ja muita edellytyksiä koskevien kysymysten esiintuloon myös HVK:ssa. Valiokunta korostaa, että EMUn toteuttaminen Maastrichtin sopimukseen kirjatussa aikataulussa ei saa olla sellainen poliittinen itseisarvo, jonka takia lähentymisperusteiden ja aikataulun yhteensovittamisvaikeudet ratkaistaisiin oikeudellisesti arvostelua herättävällä tavalla tai rahaliiton taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset sivuuttaen.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Yhteisön liittyminen Euroopan Neuvoston ihmisoikeussopimukseen

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan

mietinnön mukaisen lausunnon:

7) Valiokunta edellyttää, että Suomi asettaa tavoitteekseen yhteisön liittymisen Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja tämän edellyttämien perussopimusmuutosten toteuttamisen HVK:ssa.

Hallitus on ajanut perusoikeuksien suojan vahvistamista erityisesti siten, että Euroopan yhteisö liittyisi Euroopan Neuvoston ihmisoikeussopimukseen ja että tämän edellyttämät sopimusmuutokset toteutetaan HVK:ssa. Valiokunnan lausuma ei siten tässä vaiheessa anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Syrjinnän kieltäminen ja sukupuolten välinen tasa-arvo

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

8) Valiokunta yhtyy selonteossa syrjinnän kieltämisen ja sukupuolten välisen tasa-arvon osalta omaksuttuihin tavoitteisiin. Samalla se viittaa syrjintäkiellon ulottuvuuden ja muotoilun osalta suuren valiokunnan lausunnossa esitettyihin näkökohtiin.

Hallitus on kannattanut syrjintäkiellon kirjaamista EU:n perussopimuksiin. Hallitus on toiminut aktiivisesti sukupuolten välisen tosiasiallisen tasa-arvon edistämiseksi. Peruslinjauksissa on korostettu tosiasiallisen tasa-arvon edistämistä ja läpäisyperiaatteen sisällyttämistä yhteisön kaikkeen toimintaan. Hallitus pitää tärkeänä, että perustamissopimus sallii positiivisten erityistoimenpiteiden käyttämisen tosiasiallisen tasa-arvon edistämiseksi.

Asian ei edellä todetun johdosta katsota edellyttävän muita toimenpiteistä.

Oikeuksien sisällyttäminen unionin kansalaisuuteen

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

9) Valiokunnan käsityksen mukaan unionin kansalaisuuteen ei tulisi sisällyttää sellaisia oikeuksia, joiden sisällön osalta lainsäädäntövalta kuuluu jäsenvaltioille tai joiden toteutumista unioni tai jäsenvaltiot eivät voi tosiasiaa taata. Unionin kansalaisuuteen liittyvien sosiaalisten oikeuksien osalta valiokunta viittaa perustuslakivaliokunnan kantaan, jossa todetaan tarve tarkastella näitä oikeuksia yhteydessä unionin sosiaalisen ulottuvuuden kehittämiseen.

HVK:ssa III pilarin osalta esille tulevat vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

10) Valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle selontekoa yksityiskohtaisempia tietoja HVK:ssa III pilarin osalta tulevista vaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista, jotta eduskunta voi ottaa kantaa tämän keskeisen yhteistyöalankehitykseen ennen sitä koskevien Suomen neuvottelukantojen vahvistamista.

Valtioneuvosto antoi 1.11.1966 eduskunnalle Euroopan unionin vuoden 1996 hallitusten välistä konferenssia koskevan selvityksen konferenssissa esille tulleista III pilarin vaihtoehdoista. Valiokunnan lausuma ei näin ollen anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Sosiaalinen ulottuvuus

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

11) Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kannanottoon ja tähdentää erityisesti sosiaalipöytäkirjan ja siihen liittyvän sopimuksen saattamista kaikkia jäsenvaltioita velvoittavaksi, jotta nykytilanteesta johtuva päätöksentekojärjestelmän monimutkaisuus ja kilpailuolojen vääristyminen voitaisiin korjata.

Hallitus on HVK-neuvotteluissa ajanut sosiaalipolitiikkaa koskevan pöytäkirjan ja liitesopimuksen sisällyttämistä kaikki jäsenvaltiot kattavasti perussopimukseen. Hallitus on ajanut sosiaalista ulottuvuutta myös asiakohdan "muut politiikat" yhteydessä.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Ympäristöasioiden huomioonottaminen

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

12) Valiokunta kannattaa ympäristönäkökohdan sisällyttämistä perustamisopimukseen kirjaamalla siihen hyvä ympäristö EU:n kansalaisoikeudeksi, kestävän kehityksen periaate ja korkean ympäristönsuojelun taso yhteisöpolitiikkojen täytäntöönpanossa sektoreittain sekä ympäristövaikutusten arvioinnin tulosten käyttövelvoite rahastojen toiminnassa.

Ottaen huomioon ympäristötavoitteiden keskeisyyden valiokunta edellyttää Suomen toimivan siten, että ympäristönsuojelun sekä ympäristö- ja energia-verotuksen vähimmäistasoa koskevat ratkaisut voidaan tehdä määräenemistöllä. EY:n perustamissopimuksen 100 artiklan 4 kohdan mukaisesti mahdollisuus unionin sääntöjä tiukempaa kansalliseen normistoon tulee turvata ja ympäristönsuojelun ensisijaisuus tavaroiden vapaaseen liikkuvuuteen nähdén on tunnustettava.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp)

toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Avoimuuskysymys

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

13) Valiokunta edellyttää, että Suomen ensisijaisen tavoitteen tulee avoimuuskysymyksessä olla kansalaisten tiedonsaanti oikeuden ja siihen liittyvän asiakirjajulkisuuden turvaaminen. Neuvoston äänestyksiin liittyen tulee jäsenvaltioiden äänestyskäyttäytyminen ja annetut äänestysseilytykset ja muut julistukset julkistaa.

Hallitus on toiminut aktiivisesti avoimuuskysymyksessä. Tavoitteena on ollut, että avoimuusperiaate tunnustetaan tavoitetasolla unionisopimuksen A artiklassa ja uusi, avoimuutta koskeva 192 a artikla sisällytetään EY:n perustamissopimukseen. Suomi on ajanut kolmiportaista järjestelmää, jonka mukaan EY:n perustamissopimukseen sisällytetään erityinen avoimuusartikla, jota täydennetään avoimuutta koskevalla neuvoston asetuksella. Asetuksella luodaan yksi yhteinen kaikkia yhteisön toimielimiä sitova ja työjärjestyksiä hierarkisesti korkeamman tasoisen yhteisöläinsäädännön normisto. Toimielimet täydentäisivät asetusta omissa työjärjestyksissään.

Suomi tukee esitystä, jonka mukaan neuvoston toimiessa lainsäätäjän ominaisuudessa äänestystulos ja äänestysseilytykset sekä pöytäkirjaan merkityt lausumat julkistetaan poikkeuksetta.

Asia ei edellä todetun johdosta anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Perussopimusten saattaminen ajan tasalle ja kansalaisille entistä paremmin ymmärrettävään muotoon

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan

mietinnön mukaisen lausunnon:

14) Valtioneuvoston selonteossa kannatetaan perussopimusten saattamista ajan tasalle ja kansalaisille paremmin ymmärrettävään muotoon. Valiokunta korostaa tämän asian tärkeyttä. Jäsenvaltioiden välille olisi voitava luoda hankkeen onnistumisen edellyttämää luottamusta, jotta asiaan liittyvät epäilykset ja vaikeudet voitaisiin voittaa.

Hallitus pyrkii siihen, että nykyiset perussopimukset saatetaan ajan tasalle ja kansalaisille paremmin ymmärrettävään muotoon. Tätä tarkoitusta varten neuvoston sihteeristö ja jäsenvaltioiden edustajat ovat perustaneet sopimustekstien yksinkertaistamista ja konsolidointia käsittelevän työryhmän, joka raportoi pohjatyöstään maaliskuun 1997 aikana.

Ulkoasiainvaliokunnan kannanotto ei tässä vaiheessa anna aihetta enempisiin toimenpiteisiin.

Toissijaisuusperiaatetta koskevan pöytäkirjan täsmentäminen

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

15) Valiokunta esittää, että mahdollisessa toissijaisuusperiaatetta koskevassa pöytäkirjassa täsmennettäisiin myös, mitä vaatimuksia suhteellisuusperiaatteesta seuraa yhteisön yksinomaisen toimivallan piirissä harjoitettavalle sääntelylle. Pöytäkirjassa olisi myös selkeästi tuotava ilmi, että se ei rajoita jäsenvaltioiden ja unionin velvollisuutta huolehtia ympäristö- ja sosiaalipoliittisten tavoitteiden kaltaisten perustamissopimusten tavoitteiden toteuttamisesta.

Hallitus on kannattanut toissijaisuusperiaatteen selkeyttämistä ja asianmukaisen soveltamisen varmistamista siten, että Edinburghin julistuksen pohjalta laadittava pöytäkirja läheisyysperiaatteesta sisällytettäisiin perussopimuksiin. Asian käsittely ei tässä vaiheessa edellytä muita toimenpiteitä.

Kansallisten parlamenttien yhteistyön institutionalisointi

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

16) Valiokunta suhtautuu torjuvasti jäsenvaltioiden kansallisten parlamenttien yhteistyön institutionalisointiin. Toissijaisuusperiaatteen soveltamisen valvonta ei poliittisesta tärkeydestään huolimatta anna aihetta muuttaa tätä periaatekantaa. Valiokunta suhtautuu jäsenvaltioiden valtiosääntöautonomian turvaamiseen liittyvien perusteiden nojalla kielteisesti myös siihen, että toissijaisuusperiaatteen soveltamista jäsenvaltioiden tasolla säänneltäisiin perustamissopimuksessa. Sama koskee sitä, että alueidenkomitealle annettaisiin kanneoikeus yhteisön tuomioistuimeen tapauksissa, joissa se katsoo neuvoston päätöksen loukkaavan toissijaisuusperiaatetta.

Hallituksen mielestä on tarkoituksenmukaista, että kansallisten parlamenttien

mahdollisuudet vaikuttaa unionin toimintaan kanavoituvat jäsenvaltioiden perustuslakien ja sen myötä hallitusten kautta. Näin ollen jäsenvaltioiden hallitukset vastaavat tiedonkulusta kansallisille parlamenteille perustuslakiensa mukaisesti. Asia ei siten anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Unionin oikeusjärjestelmän, toiminnan ja rahoituksen perusteita koskeva päätösvalta

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

17) Valiokunnan mielestä unionin oikeusjärjestyksen, toiminnan ja rahoituksen perusteita koskeva päätösvalta on pysytettävä jäsenvaltioilla ja niiden parlamenteilla. Valiokunta korostaa myös tässä yhteydessä tarvetta täsmentää artiklan 235 soveltamisalaa.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Euroopan parlamentin osallistuminen eräiden lainsäädäntöasioiden käsittelyyn

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

18) Valiokunta pitää perusteltuna lähtökohtana sitä, että Euroopan parlamentti osallistuu yhteispäätösmenettelyn mukaisesti niiden lainsäädäntöasioiden käsittelyyn, joissa neuvosto tekee ratkaisunsa määränemmistöllä. Tämä edellyttää kuitenkin näiden tapausten läpikäyntiä ja arviointia eduskunnassa ennen Suomen neuvottelutavoitteiden vahvistamista tässä asiassa siltä osin kuin sovitaan määränemmistöpäätösten lisäämisestä.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Euroopan parlamentin päätöksentekomenettelyt yhteisöpilarin lainsäädäntöasioissa

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

19) Valiokunnan mielestä päätöksentekomenettelyt yhteisöpilarinlainsäädäntöasioissa olisi rajoitettava kuulemismenettelyyn ja yhteispäätösmenettelyyn. Kansainvälisiä sopimuksia koskevissa asioissa tulisi lisäksi kysymykseen hyväksymismenettely.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää

anna aihetta toimenpiteisiin.

Kansallisten parlamenttien oikeudet ja velvollisuudet perussopimusten määräyksissä

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

20) Valiokunta suhtautuu kielteisesti sellaisiin ehdotuksiin, joissa kansalliset parlamentit mainittaisiin perussopimusten määräyksissä oikeuksien tai velvollisuuksien välittömänä kohteena.

Suomi ei kannata kansallisten parlamenttien mainitsemista perussopimusten määräyksissä oikeuksien tai velvollisuuksien välittömänä kohteena. Asia ei täten anna tässä vaiheessa aihetta muihin toimenpiteisiin.

Kansallisten parlamenttien neuvoston päätöksentekoa koskevien sääntöjen vahvistaminen perustamissopimuksessa

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

21) Valiokunta katsoo, että neuvoston kokousten asialistojen tulisi olla sitovia ja julkisia ja että päätösten pohjana olevat asiakirjat pitäisi olla saatavilla kaikilla virallisilla kielillä tietyn määräajan ennen päätöksen tekemistä. Perustamissopimuksen tasolla olisikin vahvistettava se periaate, että neuvostonpätöksenteko säännöt eivät koske pelkästään sen sisäistä toimintaa, vaan niillä on olennainen merkitys kansallisten parlamenttien ja ylipäänsä kansalaisten mahdollisuuksille vaikuttaa unionin päätöksentekoon.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna

aihetta toimenpiteisiin.

Määräenemmistöpäätöksiin siirtymisen hyväksyminen

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

22) Valiokunta edellyttää, että eduskuntaa kuullaan ennen kuin Suomen yksityiskohtaiset neuvottelukannat vahvistetaan sen suhteen, missä I pilarin asioissa on perusteltua hyväksyä siirtyminen määräenemmistöpäätöksiin.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Komission jäsenten valinta ja nimittäminen

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

23) Valiokunta pitää parhaimpana nykyistä käytäntöä, jonka mukaan jokaisesta jäsenvaltiosta valittaisiin vähintään yksi komission jäsen. Valiokunta suhtautuu kielteisesti eritasoisten komission jäsenten nimittämiseen. Valiokunta yhtyy myös selonteon kantaan, jonka mukaan komission jäsenen ja puheenjohtajan nykyistä valintatapaa on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Hallitus katsoo, että kaikista jäsenvaltioista tulee olla jäsen komissiossa. Hallitus suhtautuu kielteisesti asemaltaan eri tasoisten komission jäsenten nimittämiseen. Ulkoasiainvaliokunnan lausuma ei siten edellytä muita toimenpiteitä.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin*Selonteko 1/1996 vp**Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

24) Valiokunta katsoo selontekoon yhtyen, että jokaisesta jäsenvaltiosta pitää olla edelleenkin tuomari ja että tuomioistuimen tuomarien nimitysmenettely on nyky muodossaan asianmukainen. Valiokunta kuitenkin kannattaa tuomareiden virkakauden pidentämistä 9 vuoteen ilman mahdollisuutta uudelleennimitykseen.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifiomiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Alueiden komitean pakollisen kuulemisen laajentaminen perussopimuksissa*Selonteko 1/1996 vp**Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

25) Valiokunnan mielestä alueiden komitean pakollista kuulemistä olisi aiheellista pyrkiä laajentamaan perussopimuksissa siten, että se kattaisi kaikki ne lainsäädäntöalat, joiden osalta unionin lainsäädäntö koskisi Suomessa kuntien ja maakuntien toimialaa.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan

yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Suomen toiminta hallitusten välisessä konferenssissa

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

26) Ulkoasiainvaliokunta edellyttää, että Suomi toimii hallitustenvälisessä konferenssissa siten, etteivät siellä päätetyt ratkaisut ole ristiriidassa Suomen sotilaallisen liittoutumattomuuden ja itsenäisen puolustuksen kanssa. Tämän mukaisesti Suomen tulee rakentavasti osallistua yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämiseen sen hallitustenvälisen luonteen säilyttävällä tavalla.

Irlannin joulukuussa esittämässä sopimusluonnoksessa ei ole sellaisia ehdotuksia, jotka olisivat ristiriidassa Suomen sotilaallisen liittoutumattomuuden ja itsenäisen puolustuksen kanssa. Neuvotteluissa on lähtökohtaisesti otettu huomioon jäsenmaiden erilaiset puolustussitoumukset. Hallitusten välisessä konferenssissa turvallisuuden ja puolustuksen alalla on kehitetty EU:n toimintakyvyn parantamiseen kriisinhallinnassa. Suomi ja Ruotsi ovat esittäneet tätä koskevan aloitteen.

Asia ei tässä yhteydessä anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

UTP hallitusten välisessä yhteistyössä ja unionin toiminnan tehostaminen

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

27) Valiokunta tukee valtioneuvoston selonteossa ilmaistua kannanottoa, että UTP tulee säilyttää hallitusten välisenä yhteistyönä, joka perustuu jäsenmaiden keskinäiselle luottamukselle ja yhteisvastuulle, ja että unionin toimintaa tehostettaessa kaikkien jäsenvaltioiden edut tulee ottaa tasavertaisesti huomioon.

Suomi on neuvotteluissa kannattanut johdonmukaisesti UTP:n säilyttämistä hallitusten välisenä yhteistyönä. EU:n pilarirakenteen säilyttämisestä vallitsee jäsenmaiden kesken pitkälle menevä yhteisymmärrys. Toiminnan tehostamisen peruslähtökohtana on neuvotteluissa pidetty kaikkien jäsenvaltioiden tasavertaista kohtelua ja yhtäläis-

tä osallistumisoikeutta UTP:n alalla.

Ulkoasiainvaliokunnan lausuma ei edellä todetun johdosta anna tässä vaiheessa aihetta muihin toimenpiteisiin.

EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevan määräenemmistöpäätöksenteon laajentaminen

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

28) Valiokunta katsoo, että kysymystä siitä, tulisiko yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta määräenemmistöpäätöksentekoa laajentaa muihin kuin toimeenpanoon liittyviin kysymyksiin, on arvioitava siltä pohjalta, että jos yksimielisyysedellytyksestä luovutaan, on samalla todettava, ettei niitä jäsenvaltioita, jotka eivät katso voivansa tällaiseen päätöksentekoon osallistua, myöskään voida velvoittaa osallistumaan näiden päätösten täytäntöönpanoon tai niistä aiheutuvien kustannusten kattamiseen.

Amsterdamin sopimuksessa yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa yksimielisyys päätöksenteossa säilyy edelleen pääsääntönä perustavaa laatua olevissa asioissa. Kysymyksistä, joilla on merkitystä puolustuksen kannalta, päätetään aina yksimielisesti. Päätöksenteon lukkiutumisen estämiseksi otetaan käyttöön ns. rakentava pidättäytyminen, jolloin äänestämästä pidättäytyvän jäsenvaltion ei tarvitse soveltaa kyseistä päätöstä. Äänestämästä pidättäytyminen ei estä päätöksen tekemistä ja jäsenvaltio on velvollinen hyväksymään sen, että päätös sitoo unionia. Tällaisessa tilanteessa jäsenvaltio ei ole velvollinen osallistumaan sellaisten menojen rahoitukseen, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla.

Päätöksentekomenettelyä parannetaan mahdollistamalla määräenemmistöpäätösten käyttäminen neuvostossa niissä kysymyksissä, joiden osalta Eurooppa-neuvosto on määritellyt yhteisen strategian. Neuvosto voi päättää määräenemmistöllä hyväksyessään yhteisen strategian perusteella yhteisen toiminnan tai yhteisen kannan tai tehdessään sen perusteella muun päätöksen tai päättäessään yhteisen toiminnan tai kannan täytäntöönpanosta. Jäsenvaltio voi kuitenkin vedota tärkeisiin kansalliseen politiikkaan liittyviin syihin, jolloin määräenemmistöpäätöstä ei tehdä. Neuvosto voi määräenemmistöllä pyytää, että asia viedään Eurooppa-neuvoston yksimielisesti ratkaistavaksi.

EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkyvyyden parantaminen

Selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

29) Valiokunta katsoo, että yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkyvyyttä voidaan ja tulee parantaa sopivin keinoin, mm. tehostamalla jo käytettyjä menetelmiä. Pysyvän UTP-edushenkilön valitsemista valiokunta ei pidä oikeana ratkaisuna.

EU:n toiminnan näkyvyyden, johdonmukaisuuden ja jatkuvuuden parantaminen yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa oli eräs keskeinen tavoite hallitusten välisessä konferenssissa 1996-1997. Tilanteen korjaamiseksi Amsterdamin sopimuksessa perustetaan yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla korkean edustajan tehtävä. Korkeana edustajana toimii neuvoston pääsihteeri, joka avustaa neuvostoa YUTP:n alaan kuuluvissa kysymyksissä. Hän osallistuu erityisesti toimintaperiaatteita koskevien päätösten muotoilemiseen, valmisteluun ja täytäntöönpanoon. Tarvittaessa korkea edustaja käy poliittista vuoropuhelua neuvoston puolesta kolmansien osapuolten kanssa puheenjohtajamaan pyynnöstä. Wienin Eurooppa-neuvostossa joulukuussa 1998 sovittiin, että korkea edustaja valitaan mahdollisimman pian. Hänellä on oltava sekä näkyvyyttä että poliittista painoarvoa.

Tehokas ja johdonmukainen toiminta ulkosuhteiden kaikilla osa-alueilla vaatii entistä tiiviimpää koordinaatiota mm. komission kanssa. Kaikki tehostamistoimet eivät vaadi muutoksia EU:n perustamissopimuksiin.

EU:n suunnittelu- ja analyysikapasiteettia sekä UTP:n toimeenpanoon liittyvää rahoitusta koskevat ehdotukset ja informointi UTP:stä

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

30) Valiokunta tukee selonteossa esitettyjä ehdotuksia yhteisen suunnittelu- ja analyysikyvyn luomisesta yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla ja sen sijoittamista neuvoston sihteeristöön, samoin ehdotusta joustavan ja nopean menettelyn kehittämisestä UTP:n toimeenpanoon liittyvään rahoitukseen. Kansallisten parlamenttien ja Euroopan parlamentin informointia UTP:stä tulee tehostaa.

Euroopan unionin yhteisen analyysi- ja suunnittelukapasiteetin vahvistaminen on yksi UTP:n tehostamisen tärkeimpiä elementtejä. Neuvottelujen tässä vaiheessa vallitsee laaja yhteisymmärrys uuden analyysi- ja suunnitteluyksikön sijoittamisesta neuvoston sihteeristöön. UTP:n rahoitusta käsitellään budjettikysymysten tarkastelun yhteydessä. Euroopan parlamentin informointia on oltu valmiita parantamaan.

Edellä todetun johdosta ja kun hallitus seuraa asian kehittymistä, valiokunnan lausuma ei tässä yhteydessä anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Suomen osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan sekä EU:n ja WEU:n väliset suhteet

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

31) Valiokunta pitää valtioneuvoston selonteon turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskevien kannanottojen peruslähtökohtia perusteltuina. Sotilaallista kriisinhallintaa tulee käsitellä osana yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Valiokunta katsoo, että Suomen tulee edistää toimia, joilla vahvistetaan EU:n kykyä tukea siviiliyhteiskunnan kriisienjälkeistä jälleenrakentamista.

Valiokunta edellyttää, että Suomi sotilaallisesti liittoutumattomana valtiona osallistuu sotilaalliseen kriisinhallintaan vain, jos sillä säilyy oikeus itsenäiseen päätöksentekoon omaa turvallisuutta koskevista kysymyksistä. Samoin on säilytettävä unionin jäsenvaltioiden tasavertaisuus kriisinhallintaa koskevassa päätöksenteossa, johon sisältyy mahdollisuus itsenäiseen päätökseen kuhunkin operaatioon osallistumisesta.

Valiokunnan mielestä EU:n ja WEU:n väliset suhteet tulee ottaa tarkasteluun siten, että WEU voisi toimia EU:n poliittisen johdonalaisena kriisinhallinta- ja rauhanturvaamistehtävien yhteistyöjärjestönä.

Suomi ja Ruotsi tekivät huhtikuussa 1996 aloitteen EU:n kriisinhallintakapasiteetin vahvistamiseksi. Aloitteen keskeisenä sisältönä on kriisinhallintatehtävien kirjaaminen osaksi yhteisen puolustuspolitiikan määrittelyä, WEU:n valtuuttaminen toteuttamaan EU:n päättämiä sotilaallisia kriisinhallintatehtäviä sekä kaikkien EU:n jäsenvaltioiden tasavertainen osallistumismahdollisuus operaatioista päättämiseen ja toimeenpanoon WEU:ssa.

Neuvottelujen tässä vaiheessa kriisinhallintatehtävät ollaan kirjaamassa unionisopimukseen suurelta osin Suomen ja Ruotsin yhteisaloitteen pohjalta. Kriisinhallintatehtävää koskevat päätökset, kuten muutkin turvallisuutta ja puolustusta koskevat päätökset tehtäisiin yksimielisesti. Osallistuminen kuhunkin operaatioon ratkaistaan viime kädessä kansallisesti.

Ulkoasiainvaliokunnan lausuma ei edellytä tässä yhteydessä muita toimenpiteitä.

Unionin oikeushenkilöllisyyden vaikutukset

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

32) Valiokunta edellyttää, että unionin oikeushenkilöllisyyden vaikutuksista tehdään perusteelliseen tutkimukseen tukeutuva selvitys eikä Suomen tule kannattaa muutoksia ennen selvityksen valmistumista ja eduskunnan kuulemista asiassa.

Hallitus on toimittanut eduskunnalle 1.11.1996 Euroopan unionin vuoden 1996 hallitustenvälistä konferenssia koskevan valtioneuvoston selvityksen Euroopan unionin mahdollisesta oikeushenkilöllisyydestä. Asia ei näin ollen tässä vaiheessa anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Kansalaiskeskustelun edellytysten turvaaminen ja eduskunnan informointi HVK:ssa käsiteltävistä asioista

*Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:

33) Valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto turvaa edellytykset laajalle kansalaiskeskustelulle HVK:ssa käsiteltävistä asioista. Valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa suurelle valiokunnalle ja ulkoasiainvaliokunnalle ne

lisäselvitykset, joita tässä mietinnössä on edellytetty, ja että mainituille valtiokunnille taikoko eduskunnalle annetaan mahdollisuus ennalta ottaa kantaa unionin kehittämiseen liittyviin konferenssissa esille tuleviin konkreettisiin vaihtoehtoihin ja niihin liittyviin Suomen yksityiskohtaisiin neuvottelukantoihin.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Itä-Timorin kysymys

HE 5/1997 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.4.1997 Suomen hallituksen toimivan sen puolesta, että Itä-Timorin kysymykseen saadaan oikeudenmukainen, kattava ja kansainvälisesti hyväksyttävä ratkaisu, joka kunnioittaa Itä-Timorin kansan intressejä ja oikeutettuja vaatimuksia kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

Tasavallan Presidentti antoi 18.4.1997 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Indonesia miehitti Itä-Timorin 1975 Portugalin vedettyä sieltä joukkonsa. Seuraavana vuonna Itä-Timor julistettiin Indonesian 27. maakunnaksi. YK ei ole tunnustanut Itä-Timorin indonesialaishallintoa, vaan pitää sitä edelleen Portugalin hallintoon kuuluvana.

Itä-Timorin ongelmien ratkaisemiseksi käydään YK:n johdolla ns. komikantaneuvotteluja, joissa ovat mukana pääsihteerin, Portugalin ja Indonesian edustajat. Itätimorilaisten edustusta näissä neuvotteluissa ei ole. Kolmikantaneuvottelujen osapuolet ovat äskettäin sopineet siitä, että ne tiivistävät konsultointiaan itätimorilaisten kanssa korkealla tasolla. Neuvottelujen tavoitteena on ollut järjestely, jolla päästään oikeudenmukaiseen ja kaikkien osapuolten hyväksymään ratkaisuun. Yksi sen elementeistä on laajan itsemääräämisoikeuden takaaminen Itä-Timorin väestölle.

YK:n pääsihteerin erityisedustaja Jasmeed Marker vieraili viime joulukuussa Itä-Timorilla. Hänen tavoitteenaan on ollut päästä sopimukseen luottamusta lisäävistä seuraavista toimista: YK:n pääsihteerin edustajan toimiston avaaminen Diliin, oppositiojohtaja Xanana Gusmaon vapauttaminen ja indonesialaisten joukkojen vähentäminen Itä-Timorilla.

Myös itätimorilaisten poliittisten ryhmien kesken on käyty dialogia. Niiden kesken ei kuitenkaan vallitse yksimielisyyttä Itä-Timorin tulevaisuudesta ääripäiden kannattaessa joko alueen integroimista Indonesiaan tai toisaalta sen täyttä itsenäisyyttä.

Suomen hallitus kuten koko EU antaa tukensa YK:n pääsihteerille ja hänen erityisedustajalleen heidän pyrkimyksissään päästä neuvotteluratkaisuun Itä-Timorin kysymyksessä.

Lisäksi Suomi on antanut 1997 tukea 100 000 mk East Timor Human Rights Centrelle sekä kuluvana vuonna 200 000 mk East Timor International Support Centrelle. Suomi tukee myös Lontoossa toimivan ihmisoikeuksiin perehtyneen kansalaisjärjestön Tapolin julkaisutoimintaa. Lisäksi harkinnassa on itätimorilaisten opiskelijoiden tukeminen. Suomi on myös valmis tukemaan Indonesian vaalivalmisteluja, mikä osaltaan myötävaikuttaa Indonesian demokratisoitumisprosessiin ja siten voi auttaa välillisesti myös Itä-Timorin ongelmien ratkaisemisessa.

Hallitus jatkaa Itä-Timorin kysymyksen seuraamista ja toimii osaltaan Itä-Timorin kysymyksen ratkaisemiseksi kansainvälisesti hyväksyttävällä tavalla sekä kansainvälisen oikeuden mukaisesti. Eduskunnan lausuma ei enää tässä yhteydessä aiheuta jatkotoimenpiteitä.

Huolehtiminen EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvista lainsäädäntökysymyksistä

*HE 31/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 12.6.1997, että valtioneuvosto jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiointineuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa.

Tasavallan Presidentti antoi 12.6.1997 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavana eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Pakolaisavun sisällyttäminen kehitysyhteistyömäärärahoihin

HE 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti luvun 24.30 kohdalla, että toteuttaessaan uutta pakolaisohjelmaa hallitus noudattaa OECD:n hyväksymiä julkisen kehitysavun raportointiohjeita pakolaisavun sisällyttämisessä kehitysyhteistyömäärärahoihin valtion talousarviossa.

Eduskunta on hyväksynyt asiasta uuden lausuman (HE 105/1998 vp), ja asiaa selostetaan tuossa yhteydessä.

Ulkomailla työskentelevien sosiaaliturvaa koskevien ongelmien ratkaiseminen

HE 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 24.30.66 kohdalla, että ulkomailla työskentelevien sosiaaliturvaa koskevat ongelmat selvitetään ja ratkaistaan tavalla, joka varmistaa normaalin sosiaaliturvan myös pitkiä ajanjaksoja asemapaikallaan työskenteleville, kotimaasta poissa oleville lähetystyöntekijöille ja kansalaisjärjestöjen palveluksessa oleville kehitystyöntekijöille.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama SOLMU-työryhmä, jonka tehtävänä oli selvittää asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain soveltamiskäytännössä esiintyneitä ongelmia ja muutostarpeita, jätti ehdotuksensa 29.5.1998. Eduskunta on joulukuussa 1998 hyväksynyt ehdotuksen pohjalta valmistellun lainmuutoksen, joka mm. mahdollistaa lähetystyöntekijöiden ja kehitysyhteistyössä olevien säilymisen Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piirissä viiden vuoden ulkomailla oleskelun jälkeenkin. Laki tulee voimaan 1.3.1999.

Asia ei näin ollen anna aihetta toimenpiteisiin.

Lainsäädännön muuttaminen Suomen solmimaa kansainvälistä sitoumusta vastaavaksi

HE 179/1997 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi Suomen solmimaa kansainvälistä sitoumusta vastaa-

vaksi.

Tasavallan Presidentti antoi 20.3.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Asiasta on annettu eduskunnalle hallituksen esitys laiksi Suomen ja Länsi-Euroopan unionin välisen turvallisuussopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Laki on julkaistu Suomen säädöskokoelman sopimussarjassa numerolla 41-42/1998. Asia ei siten enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Pakolaishakemusten käsittely ja YUTP-asioiden saattaminen ulkoasiainvaliokunnan tietoon

HE 245/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 6.3.1997, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon ulkoasiainvaliokunnan muilta valiokunnilta saamissa lausunnoissa esitetyt näkökohdat.

Viitaten perustuslakivaliokunnan lausuntoon ja ottaen huomioon Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet eduskunta edellytti, että myös toisesta jäsenmaasta tulevat hakemukset käsitellään yksilöllisesti ilman maantieteellistä varaumaa Geneven pakolaissopimuksen ja vuoden 1967 lisäpöytäkirjan mukaisesti ja että hallitus tekee asiasta asianmukaisen ilmoituksen sopimuksen muille osapuolille.

Eduskunta edellytti hallituksen saattavan YUTP-asiat ulkoasiainvaliokunnan tietoon riittävän ajoissa ennen niitä koskevaa päätöksentekoa neuvostossa, jotta valiokunta voisi ottaa kantaa mahdolliseen rakentavan pidättäytymisen tarpeeseen Suomen osalta.

Tasavallan Presidentti antoi 10.7.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Viranomaiset käsittelevät muista EU-maista tulleet turvapaikkahakemukset yksilöllisen menettelyn kautta ja lähtökohtaisesti ilmeisen perusteettomina. Toisen jäsenvaltion kansalaisen jättämästä turvapaikkahakemuksesta ilmoitetaan EU:n neuvoston pääsihteeristölle.

Pakolaisavun sisällyttäminen kehitysyhteistyömäärärahoihin

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti luvun 24.30 kohdalla, että toteuttaessaan uutta pakolaisohjelmaa hallitus noudattaa OECD:n hyväksymiä julkisen kehitysavun raportointiohjeita pakolaisavun sisällyttämisessä kehitysyhteistyömäärärahoihin valtion talousarviossa.

Pakolaisavun käsite ja erityisesti pakolaiskustannusten laskeminen ja sisällyttäminen julkiseksi kehitysavuksi on ollut keskustelun kohteena pitkään OECD:n kehitysapukomiteassa. Voimassa olevien OECD:n raportointiohjeiden mukaan kehitysapuun

voidaan sisällyttää pakolaiskustannukset ensimmäisen vuoden osalta, jolta pohjalta Suomi on raportoinut vuosittain omat pakolaiskustannuksensa OECD:n kehitysapukomitealle.

Eduskunnan lausuman johdosta hallitus noudattaa tätä laskentaperustetta. Pakolaisavun käsite ja erityisesti pakolaiskustannusten laskeminen ja sisällyttäminen julkiseksi kehitysavuksi on ollut keskustelun kohteena pitkään OECD:n kehitysapukomiteassa. Voimassa olevien OECD:n raportointiohjeiden mukaan kehitysapuun voidaan sisällyttää pakolaiskustannukset ensimmäisen vuoden osalta, jolta pohjalta Suomi on raportoinut vuosittain omat pakolaiskustannuksensa OECD:n kehitysapukomitealle. Eduskunnan lausuman johdosta hallitus noudattaa tätä laskentaperustetta

Oikeusministeriö

Rangaistusten täytäntöönpano Ehdonalainen vapaus

*HE n:o 23/1990 vp.
Lakivaliokunta*

Eduskunta edellytti 6.4.1990, että hallituksen tulee tehdä selkeä ratkaisu ehdonalaisessa vapaudessa olevien valvonnan kehittämistä selvästi valvottavaa tukevaksi ja hänen sopeutumismahdollisuuksiaan lisääväksi. Samalla hallituksen tulee myös selvittää valvonnan merkitystä toisaalta rikollisuuden ennaltaehkäisevänä toimintana ja toisaalta jälkihuoltoa edistävänä järjestelmänä.

Oikeusministeriön kanta on, että valvonnan asema seuraamusjärjestelmässä tulee säilyttää nykyisenkaltaisena. Valvonnan tulisi siis edelleen olla pakollinen osa ehdonalaista vapautta niillä vapautetuilla vangeilla, jotka valvontaan on määrätty. Tämän sisältöinen valvontasäännös on tarkoitus sisällyttää rikoslain vankeussäännöksiä koskevaan hallituksen esitykseen, jonka valmistelua on tarkoitus jatkaa oikeusministeriössä vuonna 1999.

Tämänhetkisten säännösluonnosten tavoitteena on pitää valvottavien lukumäärä suurinpiirtein nykyisellään. Valvontaan valikoitumista koskevia sääntöjä on tarkoitus yksinkertaistaa ja näin muuttaa valvontaan valikoitumista aiempaa ennustettavammaksi.

Kysymystä valvonnan konkreettisesta sisällöstä selvitetään parhaillaan Kriminaali- huoltoyhdistyksessä, jonka piirissä käytännön valvontatyötä tehdään.

Korvausten takaisinperintä

*HE n:o 36/1992 vp.
Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 2.6.1992, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla lainsäädäntömme eri aloilla olevat korvausten takaisinperintää koskevat säännökset yhtenäistetään siten, että säännökset velvoittavat yhtenäisillä perusteilla takaisinperintään.

Tarkoituksena on, että hallintomenettelylainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä lakiin otetaan myös perusteettoman edun takaisinperintää koskevat säännökset. Asiaa selostetaan sanotun lainsäädäntöhankkeen yhteydessä myöhemmissä kertomuksissa.

**Huumausainelainsäädäntö
Sopimushoito**

*HE n:o 180/1992 vp.
Lakivaliokunta*

Eduskunta edellytti 30.11.1993, että asianomaiset ministeriöt yhteistyössä huolehtivat edellytysten luomisesta huumausainerikossäännöksissä säädetylle hoitoon sitoutumiselle niin, että toimiva hoitoonohjausjärjestelmä saadaan aikaan ja käyttöön ja että hoitoa varten varataan riittävät resurssit, jotta erityisesti nuorilla huumausaineista riippuvaisilla rikoksentekijöillä on tosiasialliset mahdollisuudet hoitopalvelujen käyttämiseen.

Eduskunta edellytti, että selvitetään mahdollisuudet täydentää seuraamusjärjestelmäämme uudella seuraamuksella, jossa rangaistukseen voidaan sisällyttää hoitojakso.

Vuoden 1998 lopussa valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksen huumausainepoliitikasta. Periaatepäätös perustuu huumausainepoliittisen toimikunnan mietintöön (KM 1997:10). Periaatepäätöksen mukaan huumausaineiden levittämisen ja käytön ehkäisemiseen pyritään muun muassa järjestämällä huumausaineiden väärinkäyttäjille riittävät hoitomahdollisuudet ja helpottamalla hoitoon hakeutumista.

Periaatepäätöksen mukaan virka-ajan ulkopuolella tapahtuvaa hoitoon ohjausta ja hoitopalveluja kehitetään mm. sosiaalitoimen ja poliisin yhteisissä päivystyksissä. Säilöönottojen vaihtoehtoja selvitetään eri viranomaisen yhteistyössä.

Opioidiriippuvaisten henkilöiden korvaus- ja ylläpitohoidon tavoitteena on normalisoida huumausaineiden ongelmakäyttäjien elämäntilanne irtauttaen hänet huumausainemarkkinoista ja rikollisesta toiminnasta sekä lisätä hänen hoitomotivaatiotaan. Periaatepäätöksen mukaan vieroitus hoito ja korvaavaa lääkettä järjestetään vastaamaan nykyistä tarvetta noudattaen sosiaali- ja terveysministeriön määräystä opioidiriippuvaisten hoidosta.

Vankeinhoitolaitos on valmistellut vuosia 1999 - 2001 koskevan vankeinhoitolaitoksen toimintaohjetta. Ohjeessa määriteltäisiin ne tavoitteet ja toimintalinjat, joilla torjutaan päihderikollisuutta, ehkäistään päihteiden käytöstä aiheutuvia haittoja vankiloissa sekä tuetaan vankeja rikoksettomaan ja päihteettömään elämäntapaan. Tarkoituksena on vahvistaa aktiivisia ohjelmia ja koulutusohjelmia. Myös huumausaineiden ehkäisyä kehitetään niin, ettei uusia käyttäjiä rekrytoidu vankiloissa. Yhteistyössä vankilan ulkopuolisten tahojen kanssa varmistettaisiin tuen jatkuvuus vangin vapauduttua.

Hoitoon ohjausta itsenäisenä seuraamuksena (niin sanottu sopimushoito) on alustavasti selvitelty sosiaali- ja terveysministeriön ja oikeusministeriön toimesta. Lainvalmistelutyö voidaan kuitenkin aloittaa vasta Suomen EU-puheenjohtajakauden jälkeen.

**Takaajan asema
Konkurssilainsäädäntö**

*HE n:o 183/1992 vp.
Lakivaliokunta*

Eduskunta edellytti 21.12.1992, että hallitus erikseen huolehtii takaajan ase-

man järjestämisestä nykyistä kohtuullisemmaksi velkojan tiedonantovelvollisuutta ja huolellisuusvelvoitetta lisäämällä.

Lisäksi eduskunta edellyttää, että konkurssilainsäädännön jatkovalmistelun yhteydessä viipymättä selvitetään, miten velallisen asuntoa suojataan myös konkurssimenettelyn yhteydessä tässä esityksessä omaksuttujen periaatteiden mukaisesti.

Hallitus antoi 23.10.1998 eduskunnalle esityksen takausta ja vierasvelkapanttausta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 189/1998 vp). Eduskunta hyväksyi esitykseen sisältyvät lait 14.12.1998. Uudessa laissa takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta on lisätty luotonantajan tietojenantovelvollisuutta takaajalle ja vierasvelkapantin antajalle. Laki korostaa muutenkin luotonantajan huolellisuusvelvoitetta. Eräin edellytyksin takaajan vastuuta voidaan sovittaa, jos luotonantaja on laiminlyönyt tiedonantovelvollisuutensa tai takaajan maksukyvyyn selvittämisen.

Velallisen aseman suojaaminen tulee selvitettäväksi uutta konkurssilakia valmisteltaessa. Työ on vireillä oikeusministeriössä.

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

*HE 95/1993 vp ja 230/1994 vp
Lakivaliokunta*

Eduskunta edellytti 31.1.1995, että hallitus seuraa oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamista tuomioistuimissa ja arvioi sen jälkeen, onko aihetta säätää yhteisösakko pakolliseksi seuraamukseksi.

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.9.1995. Eri lähteistä saatujen tietojen perusteella voidaan sanoa, että vaatimuksia yhteisösakoon tuomitsemisesta on tehty varsin vähän, todennäköisesti ei viittäkään. Oikeusministeriön käsityksen mukaan vaatimusten vähäinen määrä ei johdu yhteisösakoon tuomitsemisen harkinnanvaraisuudesta, vaan yhteisösakolla rangaistavien rikosten vähäisestä esiintymisestä. Valtakunnansyyttäjänvirasto seuraa edelleen yhteisösakkolainsäädännön soveltamista.

Oikeusministeriö päätti, että edellä mainittujen seikkojen johdosta asia ei anna aihetta enempihin toimenpiteisiin.

Vakuutusopimuslaki

*HE n:o 114/1993 vp.
Talousvaliokunta*

Eduskunta kiinnitti 17.5.1994 huomiota siihen, että 30 - 32 §:n säännökset saattavat johtaa pitkittyviin oikeudenkäynteihin ja hankaluuksiin vahinkoa kärsineen osalta. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa asiaa ja ryhtyy tarvittaessa lainsäädännöllisiin toimiin syyttömän osapuolen oikeuksien varmistamiseksi.

Uuden lain soveltamisesta ei ole vielä ehtinyt syntyä oikeuskäytäntöä. Siten toistaiseksi ei voida arvioida mainittuihin säännöksiin liittyviä mahdollisia epäkohtia.

Viittomakieli*HE 309/1993 vp**Perustuslakivaliokunta*

Eduskunta edellytti 13.6.1995, että hallitus mahdollisimman nopeasti selvittää, miten viittomakieltä käyttävät saavat turvaton, tasavertaisen aseman muiden kieli- ja kulttuurivähemmistöjen kanssa.

Oikeusministeriö asetti 20.2.1996 työryhmän selvittämään asiaa. Työryhmän mietintö valmistui tammikuussa 1998 ja se lähetettiin tiedoksi ja asianmukaisia toimenpiteitä varten asianosaisille ministeriöille ja muille viranomaisille. Oikeusministeriö asetti 20.2.1996 työryhmän selvittämään asiaa. Työryhmän mietintö valmistui tammikuussa 1998 ja se lähetettiin tiedoksi ja asianmukaisia toimenpiteitä varten asianomaisille ministeriöille ja muille viranomaisille.

Oikeusministeriössä järjestettiin 8.12.1998 eduskunnan perustuslakivaliokunnan mietinnöissään 2/1997 ja 1/1998 edellyttämän arvion tekemiseksi kuulemistilaisuus, johon oli kutsuttu edustajat opetusministeriöstä, liikenneministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, opetushallituksesta, sosiaalialan tutkimus- ja kehittämisselästä (Stakes) sekä Suomen Kuntaliitosta.

Viittomakielen asema on otettu kattavasti huomioon uudessa perusopetuslaissa (628/1998) ja lukiolaissa (629/1998). Myös alan yliopisto-opetusta on laajennettu käynnistämällä vuoden 1998 syksyllä viittomakielisten luokanopettajien koulutus. Tavoitteena on myös edelleen kehittää yliopistotasosta opetusta ja tutkimusta, jolta pohjalta voitaisiin myöhemmin käynnistää myös viittomakielisten aineenopettajien koulutus. Yleistäen voitaneen todeta opetuksessa, ehkä varhaiskasvatusta lukuun ottamatta, otetun merkittäviä askeleita viittomakielen aseman kohentamiseksi.

Myös tulkkipalvelujen saatavuutta on koko 1990-luvun parannettu, joskin varsinkin opiskelutulkkauksessa samoin kuin tulkkien ammatillisen aseman järjestämisessä on vielä ongelmia. Stakes onkin käynnistänyt tulkkijärjestelmää koskevan kokonais selvityksen.

Viittomakieltä käyttävien asemaa on parannettu myös tiedonvälityksessä ottamalla Yleisradio Oy:stä annetun lain (1380/1993) julkista palvelua koskevaan pykälään asiaa koskeva säännös. Liikenneministeriössä puolestaan on meneillään selvitys joukkoliikkeen soveltuvuudesta muun muassa liikkumisesteisille. Tässä yhteydessä tarkastellaan myös viittomakieltä käyttävien asemaa. Samoin heidän asemansa hallintomenettelyssä on harkittavana oikeusministeriössä käynnissä olevan hallintomenettelylainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Saadun selvityksen perusteella voidaan arvioida, että viittomakieltä käyttävien asemaa kieli- ja kulttuurivähemmistönä ollaan myös käytännössä monissa keskeisissä kysymyksissä kehittämässä eduskunnan ponnassa mainitun työryhmän linjausten mukaisesti, eikä eduskunnan lausuma enää sellaisenaan anna aihetta toimenpiteisiin, vaan viittomakielisten oikeusasemaa voidaan vastaisuudessa selostaa kullakin hallinnonalalla erikseen esimerkiksi eri lainsäädäntöhankkeiden yhteydessä

Asumisoikeusyhdistykset

HE n:o 16/1994 vp.

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 20.9.1994 hallituksen huolehtivan siitä, että ympäristöministeriö ja oikeusministeriö seuraavat tarkoin asumisoikeusyhdistysten toimintaa ja toimivuutta ja ryhtyvät tarvittaessa toimiin lainsäädännön edelleen kehittämiseksi.

Laki asumisoikeusyhdistyksistä tuli voimaan 1.3.1995. Kaupparekisteriin on rekisteröity vasta muutama asumisoikeusyhdistys, joten tarvetta lainsäädännön kehittämiseen ei ole vielä ilmennyt.

Kaksoismandaatin kielto

HE 351/1994 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 10.2.1995 hallituksen välittömästi käynnistävän nyt hyväksyttyä lakia täydentävän sellaisen lainsäädännön valmistelun, joka estää sen, että eduskuntaan valittu kansanedustaja toimisi samanaikaisesti Euroopan parlamentin jäsenenä. Valmistelussa on erityisesti arvioitava vuodelta 1976 olevan EU:n vaalisäädöksen nykyistä todellista merkitystä ja sitä, onko kansallinen lainsäädäntö mainitusta kysymyksestä asianmukaista toteuttaa perustuslain vai poikkeuslain tasolla. Asiasta on viipymättä annettava esitys seuraavissa vaaleissa valittavalle eduskunnalle. Välttämättömänä taivotteena on saada täydentävät säännökset voimaan hyvissä ajoin ennen ensimmäisiä Euroopan parlamentin jäsenten suoria vaaleja.

Joulukuussa 1998 annetulla ja 1.1.1999 voimaan tulleilla laeilla valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta (1069/1998) ja edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (1070/1998) on pysyvästi korvattu samanaikaisesta toimimisesta kansanedustajana ja Euroopan parlamentin jäsenenä aiheutuvan niin sanotun kaksoismandaatin haittavaikutusten torjumiseksi annetut väliaikaiset säännökset, valtiopäiväjärjestyksen väliaikaisesta muuttamisesta 16.12.1994 annettu laki (118/1994) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja väliaikaisesta poikkeuksesta edustajanpalkkiosta annettuun lakiin samana päivänä annettu laki (1187/1994) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Hallituksen esityksessä uudeksi Suomen Hallitusmuodoksi (HE 1/1998 vp) vastaava pysyvä sääntelyn ehdotettu otettavaksi hallitusmuodon 28 §:n 1 momenttiin, vaalilain (714/1998) 126 §:n 3 momenttiin on jo 8.10.1998 alkaen sisällytetty pysyvä säännös Euroopan parlamentin jäseneksi valitun edustajan varaedustajalle annettavan valtakirjan kaavasta.

Euroopan unionin neuvoston käsiteltävänä on Euroopan parlamentin 15.7.1998 tekemä ehdotus Euroopan parlamentin jäsenten vaaleja koskevat yhteiset periaatteet sisältäväksi vaalimenettelysäädökseksi, jolla muun muassa kiellettäisiin kaksoismandaatti. Vaalisäädöksen hyväksyminen edellyttää yksimielisyyttä neuvostossa ja Euroopan parlamentin kaikkien jäsenten ehdottoman enemmistön antamaa puoltavaa lausuntoa. Suomen voimassa olevan kaksoismandaatin haittavaikutusten torjumiseksi annetun pysyvän sääntelyn on katsottu vastaavan mahdollisesti asetettavaa kaksoismandaatin kieltoa.

Holhoustoimen organisaation uudistaminen

HE 16/1995 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 6.9.1995, että holhoustoimen organisaation uudistaminen toteutetaan alkaneen vaalikauden aikana.

Hallitus antoi 2.10.1998 eduskunnalle esityksen holhouslainsäädännön uudistamiseksi (HE 146/1998 vp). Esitys sisälsi myös ehdotuksen holhoustoimen organisaation uudistamisesta. Eduskunta hyväksyi esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 11.12.1998. Uusi lainsäädäntö tulee voimaan 1.12.1999. Asia ei näin ollen anna aihetta enempään toimenpiteisiin.

Julkinen puolustus ja syytteestä vapautetun oikeudenkäyntikulut rikosasioiden oikeudenkäyntimenettelyssä

HE 82/1995 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1997, että julkista puolustusta koskevat säännökset lisätään lakiin samalla kun maksutonta oikeudenkäyntiä ja yleistä oikeusapua koskevat lait uudistetaan. Tätä koskeva esitys on annettava eduskunnalle niin, että julkista puolustusta koskevat säännökset ovat voimassa viimeistään vuoden 1999 alusta.

Eduskunta edellytti, että syytteestä vapautetun kulujen korvaamista koskevat säännökset annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi samassa yhteydessä kuin julkisten oikeusapupalvelujen kokonaisuudistus ja julkisen puolustuksen järjestäminen. Myös syytteestä vapautetun kulujen korvaamista koskevat säännökset tulee saada voimaan viimeistään vuoden 1999 alusta.

Eduskunta edellytti, että tuomion rakenne vakioidaan ja tuomioistuinten käyttöön laaditaan useampia erityyppisiä mallituomioita vielä ennen lainsäädännön voimaantulemista.

Eduskunta edellytti, että oikeudenkäyntiuudistuksen seuraavassa vaiheessa toteutetaan oikeudenkäyntisäännösten systemaattinen kodifiointi.

Julkista puolustusta ja syytteestä vapautetun kulujen korvaamista koskevat säännökset lisättiin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin samassa yhteydessä kun maksutonta oikeudenkäyntiä ja yleistä oikeusapua koskevia lakeja uudistettiin. Lait tulivat voimaan 1.6.1998, kuitenkin siten, että syytteestä vapautetun kuluja koskeva säännös tulee voimaan vasta 1.1.1999 lukien. Oikeusministeriön tuomareille järjestämässä prosessinjohtokoulutuksessa on korostettu tuomioiden perustelujen merkitystä ja tuomioiden laatimistapoihin on kiinnitetty huomiota. Oikeudenkäyntisäännösten systemaattinen kodifiointi on tarkoitus toteuttaa suunnittelukaudella 2000 - 2004.

Hallintolainkäyttö

HE 217/1995 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 10.6.1996, että nyt hyväksyttävän hallintolainkäyttölain tarkoituksen ja periaatteiden toteutumiseksi kullakin hallinnonalalla erikseen tarkistetaan yhteistyössä hallintotuomioistuimikunnan ja oikeusministeriön kanssa voimassa oleviin eri lakeihin ja asetuksiin sisältyvät valitusmenettelysäännökset. Ne on tilanteen mukaan joko yhdenmukaistettava hallintolainkäyttölain kanssa, poistettava tarpeettomina tai muutettava tarpeellisilta osin viittauksiksi hallintolainkäyttölain säännöksiin. Esitykset on kohdullisessa ajassa annettava eduskunnan käsiteltäviksi.

Erityislakien yhdenmukaistamista hallintolainkäyttölain kanssa on jatkettu vuonna 1998 eri hallinnonaloilla. Eduskunnalle on myös annettu esitys 83/1998 vp laeiksi vakuutus oikeudesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta hallintolainkäyttölain voimaantulon johdosta. Hallintolainkäyttölaki on otettu huomioon keskeisessä lainsäädännössä, mutta erityislakien muutoksenhakusäännösten yhdenmukaisuutta hallintolainkäyttölain kanssa on tarpeen edelleen seurata. Oikeusministeriön käsityksen mukaan lausuma ei kuitenkaan enää anna aihetta erityisiin jatkotoimenpiteisiin.

Saamen kielen huoltoa koskeva pohjoismainen yhteistyö

HE 103/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti momentin 2545.51 kohdalla, että vuoden 1997 aikana saamelaiskäräjille turvataan riittävä määräraha saamen kielen huoltoa koskevaan pohjoismaiseen yhteistyöhön osallistumista varten.

Eduskunta on hyväksynyt vuoden 1997 I lisätalousarviossa 200 000 markan lisämäärärahan momentille 25.45.51 ja kysymyksessä oleva määräraha on sisällytetty myös sen jälkeisten vuosien talousarvioihin. Näin ollen asia ei anna aihetta enempään toimenpiteisiin.

Onnettomuuksien tutkinta

HE 107/1995 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 10.11.1995 hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin myös vesiliikenneonnettomuuksien tutkinnan järjestämiseksi onnettomuuksien tutkinnasta annetun lain mukaisessa järjestyksessä sekä selvittävän eri tahojen vapaaehtoisuuteen perustuvan nykyisen tieliikenneonnettomuuksien tutkintajärjestelmän osalta säädöspohjan tarpeellisuuden.

Hallitus on antanut 4.10.1996 Eduskunnalle esityksen laeiksi onnettomuuksien tutkinnasta annetun lain sekä merilain 18 luvun muuttamisesta (HE 147/1996 vp). Esityksen mukaan vesiliikenneonnettomuudet ryhdyttäisiin tutkimaan onnettomuuksien tutkinnasta annetun lain mukaisessa järjestyksessä. Esitys on valmisteltu yhteistyössä liikenneministeriön kanssa. Eduskunta on hyväksynyt sanotut lait

5.11.1996. Lait ovat tulleet voimaan 1.3.1997.

Liikenneministeriö on asettanut 30.12.1996 työryhmän tieliikenneonnettomuuksien tutkintajärjestelmän säädöspohjan tarpeellisuutta selvittämään. Työryhmän tehtävänä on myös laatia ehdotus tarvittaviksi säädöksiksi. Työryhmän määräaika päättyy 31.1.1998.

Työryhmän määräaika on jatkettu 31.3.1998. Asian jatkovalmistelu on käynnistetty työryhmän mietinnöstä annettujen lausuntojen pohjalta siten, että hallituksen esitys voitaisiin antaa 30.6.1999 mennessä.

Oikeudenkäyntikulut

Kertomus 5/1996 vp
Lakivaliokunta

1) Eduskunta hyväksyi 13.5.1997 perustuslakivaliokunnan mietinnön, jonka liitteenä olevassa lausunnossa lakivaliokunta edellytti, että hallitus ryhtyy kiireesti toimenpiteisiin oikeudenkäymiskaaren 21 luvun oikeudenkäyntikulusäännösten epäkohtien korjaamiseksi.

Oikeusministeriö asetti 10.9.1997 toimikunnan, jonka tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus oikeudenkäymiskaaren 21 luvun oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevien säännösten tarkistamiseksi sekä lisäksi selvittää, mitkä eri tekijät vaikuttavat oikeudenkäyntikulujen määrään, ja ehdottaa lainsäädännöllisiä tai muita keinoja alentaa asianosaisille oikeudenkäynneistä aiheutuvia kustannuksia.

Toimikunta luovutti välimietintönsä oikeusministeriölle 17.3.1998. Mietintö sisälsi hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen oikeudenkäymiskaaren 21 luvun muuttamiseksi. Mietinnön perusteella laadittu hallituksen esitys (HE 107/1998 vp) annettiin eduskunnalle syyskuussa 1998. Lakivaliokunta ryhtyy käsittelemään esitystä tammikuussa 1999.

Oikeusministeriö päätti, että edellä mainittujen seikkojen johdosta asia ei anna aiheutta enempään toimenpiteisiin.

Samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyvät oikeudelliset epäkohdat

LA 26/1996 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta hyväksyi 26.9.1997 toivomuksen:
että hallitus ryhtyy asianmukaisin lainsäädäntötoimiin samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyvien oikeudellisten epäkohtien poistamiseksi.

Oikeusministeriö asetti 17.12.1997 työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyvien epäkohtien poistamiseksi tarpeelliset lainsäädäntötoimenpiteet ja koordinoita eri ministeriöiden yhteistyötä asiassa. Työryhmän määräaika päättyy 30.4.1999.

Seksuaalirikossäännökset, soveltaminen

HE 6 ja 117/1997 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 15.6.1998, että hallitus sisällyttää vuotta 2001 koskevaan hallituksen kertomukseen selvityksen siitä, miten uusia seksuaalirikossäännöksiä on sovellettu viranomaistoiminnassa ja oikeuskäytännössä.

Tasavallan Presidentti antoi 24.7.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Oikeusministeriö on antanut oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tehtäväksi kerätä ponnessa tarkoitetut tiedot.

Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa

HE 48/1998 vp
Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 22.9.1998, että hallitus selvittää suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevat ongelmat ja tarvittaessa valmistelee vaalilainsäädännön muutokset suhteellisuuden vahvistamiseksi ja toisaalta poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi.

Tasavallan Presidentti antoi 2.10.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Oikeusministeriö seuraa 2.10.1998 annetun vaalilain (714/1998) toimimista suhteellisuuden toteutumisen ja poliittisen kentän mahdollisen pirstoutumisen kannalta 21.3.1999 toimitettavissa eduskuntavaaleissa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin mahdollisesti havaitsemiensa ongelmien selvittämiseksi ja vaalilainsäädännön muuttamiseksi.

Vaalirahoituksen avoimuus

HE 48/1998 vp
Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti, että hallitus kiireellisesti valmistelee vaalirahoituksen avoimuuden lisäämiseksi tarvittavat lainsäädännön muutokset.

Tasavallan Presidentti antoi 2.10.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtioneuvosto asetti 15.10.1998 komitean (vaalirahoituskomitea) tutkimaan mahdollisuuksia vaalirahoituksen avoimuuden lisäämiseksi ja suorittamiensa selvitysten ja kansainvälisen oikeusvertailun pohjalta selvittämään keinot tähän sekä laatimaan ehdotukset mahdollisesti tarpeellisiksi havaitsemikseen lainmuutoksiksi ja muiksi toimenpiteiksi. Komitean tulee saada työnsä valmiiksi 30.9.1999 mennessä.

Sisäasiainministeriö

Paikallishallinnon uudistaminen

HE n:o 100/1990 vp.

Laki- ja talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.2.1991, että aluejakoa toteutettaessa paikalliset ja kielelliset suhteet otetaan huomioon palvelujen toimivuuden varmistamiseksi.

Eduskunta totesi, että toiminnallisesti ulosottotoimi liittyy läheisesti oikeushallintoon. Tämän vuoksi eduskunta edellytti hallituksen selvittävän mahdollisuutta ulosottotoimen erottamisesta kokonaisuudessaan oikeusministeriön alaiseksi itsenäiseksi organisaatiokokonaisuudeksi.

Lisäksi eduskunta edellytti, että hallitus tarkoin seuraa alueellisen palvelutason säilymistä maan eri osissa ja tarvittaessa ryhtyy viipymättä asian vaatimiin lainsäädäntötoimiin.

Valtion paikallishallinnon uudistamisen perustana on vuonna 1992 voimaan tullut laki valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista (126/92). Lakia sovelletaan poliisitoimen, syyttäjätöimen, ulosottotoimen ja yleishallintotehtävien, sekä sen mukaan kuin erikseen säädetään, muiden valtion paikallishallintotehtävien järjestämiseen. Uudelleenjärjestely koskee rekisterihallintolain (166/1996 vp) mukaan myös rekisteritoimistoja.

Valtion paikallishallinto järjestetään valtioneuvoston tekemän kihlakuntapäätöksen (1464/92) mukaan kihlakunnittain, joihin perustetaan joko yhtenäisjärjestelmän mukaiset kihlakunnanvirastot tai erilliset virastot. Kihlakuntajaon valmistelussa on otettu huomioon eri alueiden erityispiirteet, kuten asukasmäärä, asukastiheys, laajuus, liikenneyhteydet, kieliolot sekä kuntien vakiintuneet yhteistyösuhteet ja toiminnalliset aluekokonaisuudet. Kihlakunnanvirastot, jotka aloittavat toimintansa 1.12.1996, jakaantuvat poliisitointa, syyttäjätointa, ulosottotointa ja rekisteritointa hoitaviin varsin itsenäisiin yksikköihin, jotka toiminnallisesti ovat ao. ministeriöiden alaisia.

Kihlakuntauudistuksen valmistelussa on keskeisenä lähtökohtana ollut palvelujen laadun parantaminen ja palvelujen tasapuolisen saatavuuden turvaaminen maan eri osissa.

Uudistuksen yhteydessä tullaan säilyttämään nykyiset poliisipiirien kansliat ja rekisteritoimistot. Poliisipiirien kanslioista muodostetaan kihlakunnanvirastoja/erillisiä virastoja tai niiden palveluyksiköitä. Samoin rekisteritoimistoista muodostetaan joko kihlakunnanvirastojen yksiköitä/erillisiä virastoja tai niiden palveluyksiköitä. Muihin kihlakuntaan kuuluviin kuntiin, palvelujen tarpeesta riippuen, perustetaan hallinnonalojen yhteisiä yhteispalveluyksiköitä. Yhteispalveluyksikköjen perustaminen on tehty mahdolliseksi lokakuussa 1993 voimaan tulleella lailla julkisen hallinnon asiakaspalvelujen järjestämisestä yhteisissä asiakaspalvelupisteissä (802/93). Sisäasiainministeriö asetti tammikuussa 1993 paikallishallinnon palvelutoimistohankkeen tukemaan paikallisten yhteispalveluyksikköjen perustamista ja jo toimivien yhteispalveluyksikköjen kehittämistä. Hankkeesta saaduista myönteisistä kokemuksista johtuen sisäasiainministeriö asetti tammikuussa 1996 yhteispalveluhankkeen jatkamaan ja tehostamaan yhteispalvelun edistämistä.

Eduskunta on hyväksynyt asiasta 13.2.1996 uuden lausuman ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa tuossa yhteydessä.

Rekisteritoimistojen yhdistäminen valtion paikallishallintoon ja kihlakuntahallinnon kehittäminen

*HE n:o 154/1991 vp
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 16.1.1992, että valtion paikallishallinnon palvelujen parantamiseksi, tehokkuuden ja samalla taloudellisuuden lisäämiseksi kihlakunnanvirastoihin ja erillisiin virastoihin hankitaan nykyaikaiseen tietotekniikkaan perustuvat laitteet ja kunnolliset muut työskentelyssä tarvittavat välineet kaikkien lakiehdotuksen mukaisten tehtävien hoitamista varten.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän mahdollisimman pian mahdollisuudet valtion paikallishallinnon kokoamiseen yhteen nyt käsittelyssä olevaa lakiehdotusta laajemmin soveltaen yhden luukun periaatetta siten, että ensitilassa kytkettäisiin ainakin kihlakuntien erilliset virastot ja nykyisten rekisteritoimistojen väestökirjatehtävät kihlakunnan virastojärjestelmään koko maassa.

Rekisterihallinnon paikallisviranomaiset liitettiin valtion uudistettuun paikallishallintojärjestelmään kihlakuntauudistuksen tullessa voimaan 1.12.1996.

Kihlakunnanvirastosta annetun asetuksen mukaan kihlakunnanvirastojen ja niiden yksiköiden tulosohjauksen yhteensovittamista ja kihlakuntien yhteistoimintaa sekä kihlakunnanvirastojen yleistä kehittämistä koskevia asioita varten toimii sisäasiainministeriön yhteydessä kihlakuntahallinnon yhteistyöryhmä.

Kihlakuntahallinnon edelleen kehittämiseksi sisäasiainministeriö on asettanut tammikuussa 1997 kihlakuntauudistuksen arviointi- ja seurantaryhmän, joka toimii kihlakuntahallinnon yhteistyöryhmän ohjauksessa. Työryhmän määräaika on 31.12.1998. Kihlakuntauudistuksen arviointi- ja seurantaryhmä on saanut tehtävänsä suoritetuksi. Vuonna 1999 eduskunnalle tullaan antamaan selonteko kihlakuntauudistuksen toteuttamisesta.

Kuntien valtionosuusjärjestelmä

*HE n:o 214/1991 vp
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 15.6.1992 hallituksen huolehtivan siitä, että ennen tasauskertoimen kuntakohtaista vahvistamista lähetetään tasauskertoimen perusteena olevat tiedot kullekin kunnalle.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ensi tilassa käynnistetään valtionosuustehtävien hoitamista koskevien normien kokonaistarkastelu tavoitteena mahdollisimman pian ja laajalti poistaa kuntien toimintavapautta tarpeettomasti rajoittavia normeja.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että uuden valtionosuusjärjestelmän voimaan tullessa tietojärjestelmiä kevennetään ensi tilassa siten, että kunnat joutuvat keräämään ja ylläpitämään vain ehdottoman välttämät-

tömiä tietoja ja että ne kerätään mahdollisimman pian uudistuksen voimaantulon jälkeen koko valtionosuusjärjestelmässä Tilastokeskuksen kautta tai muutoin yleisesti käytettävistä tilastoista noudattaen yleisesti käytössä olevia luokituksia ja että samalla tietojärjestelmistä aiheutuvat kustannukset oleellisesti pienenevät.

Eduskunta edellytti, että seurannan ja kehittämisen nimissä ei saa synnyttää uutta tarpeetonta byrokratiaa.

Eduskunta edellytti, että hallitus antaa uuden lainsäädännön oltua voimassa kolme vuotta, mahdollisimman pian vuoden 1996 alussa eduskunnalle selonteon valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen vaikutuksista. Eduskunta edellytti, että selonteon yhteydessä arvioidaan perusteellisesti uudistuksen vaikutuksia muun muassa yleisen valtionosuuden määräytymisperusteiden kuntakohtaisten vaikutusten ja tasausjärjestelmän näkökulmasta.

Eduskunta edellytti, että harkinnanvaraisia avustuksia voidaan käyttää myös uuden valtionosuusjärjestelmän mahdollisesti aiheuttamien kohtuuttomien kuntakohtaisten taloudellisten vaikeuksien helpottamiseen.

Hallinnon kehittämisen ministerivaliokunta antoi eduskunnan päätökseen liittyen joulukuussa 1993 valtiovarainministeriön ja sisäasiainministeriön tehtäväksi selvittää, miten tietojen keruuta tullaan vähentämään kunnista eduskunnan päätöksen mukaisesti. Tavoitteeksi asetettiin tietojen keruun vähentäminen noin kolmanneksella vuodesta 1991 vuoteen 1995. Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnan 1997 keväällä julkaiseman selvityksen mukaan tiedonkeruussa kuntien työmäärä on vähentynyt noin kolmanneksella ja valtion työmäärä hieman vähemmän vuodesta 1992 vuoteen 1996. Selvityksen pohjalta neuvottelukunnan tekemät ehdotukset ovat osittain edelleen työn alla asianomaisissa ministeriöissä. Tiedonkeruun toteuttamiseksi uusimmalla tekniikalla on paraikaa meneillään erillinen kouluhallintoa koskeva kehittämishanke.

Sisäasiainministeriö asetti 17.2.1995 työryhmän valmistelemaan eduskunnalle annettavaa selontekoa valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksesta. Työryhmän tehtävänä oli laatia eduskunnalle annettava selonteko 31.12.1995 mennessä. Työryhmässä ovat edustettuina opetusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, sisäasiainministeriö sekä valtiovarainministeriö.

Sisäasiainministeriö asetti 4.5.1995 valtion ja kuntien välisten suhteiden uudistamisprojektin, joka jatkaa valtionosuusjärjestelmän uudistamista siten, että uusi järjestelmä tuli voimaan vuoden 1997 alussa. Koska uuden valtionosuusjärjestelmän valmistelu on meneillään, hallitus on todennut, ettei ole tarkoituksenmukaista antaa eduskunnalle selontekoa vuoden 1993 valtionosuusuudistuksesta.

Kertomusvuonna sovellettiin yhteen kuntaan lakia kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä (658/94). Lain perusteella myönnettiin korkotukea, jonka määrä on noin 10 miljoonaa markkaa.

Tasavallan presidentin vahvistettua 20.12.1996 kuntien valtionosuuslain ja siihen liittyvät muut lait (1147-1166/1996) asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Alueellisen kehittämisen rahoitus ja organisointi

*HE n:o 99/1993 vp.
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 30.11.1993 hallituksen huolehtivan siitä, että maakunnan kehittämisrahaan kootaan varoja muun muassa eri hallinnonalojen alueellisesti kohdennetuista elinkeinotoiminnan kehittämisvaroista siten, että määrärahan suuruus vuonna 1995 on noin 200 miljoonaa markkaa.

Eduskunta edellytti kunnallislain kokonaisuudistuksen jatkovalmistelussa hallituksen huolehtivan siitä, että kuntayhtymien luottamushenkilöhallinnossa otetaan vallitsevat poliittiset voimasuhteet huomioon mahdollisimman hyvin kaikissa toimieliimissä eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamien äänimäärien suhteessa.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän kuntien yhteistoimintaa rajoittavien säännösten väljentämistä.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että aluekehitysvaroista varataan kuntayhtymien käyttöön erillismäärärahoja, jotta lääninsuunnittelu-yksiköiden aluekehitystehtävissä ammattikokemusta hankkinutta henkilökuntaa voidaan siirtää niiden maakunnan liittojen palvelukseen, missä siihen on tarvetta.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että valtion eri piirihallintoviranomaisilla on riittävästi toimivaltaa ja toiminnan edellyttämiä resursseja mukaan lukien aluekehitysrahat, jotta piirihallintoviranomaiset voivat tehokkaasti osallistua ohjelmasuunnittelun ja toteutuksen sekä siitä, että aluekehitysrahat nimetään jo valtion talousarvioesityksessä riittävän yksilöidysti hallinnonaloittain kunkin pääluokan kohdalla.

Eduskunta edellytti, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluttua eduskunnalle selonteon siitä, miten laissa asetetut alueiden kehittämistavoitteet ovat toteutuneet.

Valtion vuoden 1998 talousarvioon varattiin 114 miljoonaa markkaa maakunnan kehittämisrahaa. Tästä summasta varattiin 81,6 miljoonaa markkaa EU:n rakennerahastoista osarahoitettavien tavoiteohjelmien, yhteisöaloiteohjelmien ja pilottihankkeiden kansallista rahoitusta varten, josta aluekehitysrahaston osuus oli 70 miljoonaa markkaa ja sosiaalirahaston osuus 11,6 miljoonaa markkaa. Maakunnan kehittämisrahasta suurin osa, 86 miljoonaa markkaa myönnettiin maakuntien käyttöön. Osaamiskeskusiksi tuettiin 14 miljoonalla markalla ja kaupunkien kehittämistä 5,4 miljoonalla markalla. Loput 8,6 miljoonaa markkaa varattiin käytettäväksi useamman maakunnan yhteisiin ja valtakunnallisesti tärkeisiin hankkeisiin.

Kuntalailla (365/95) on lisätty kuntien toimintavapautta ja toteutettu varsin pitkälle kuntien organisoitumisvapaus. Kuntien yhteistoimintaa koskevat säännökset uudistettiin kokonaan. Poliittisten voimasuhteiden huomioonottamista kuntayhtymien luottamushenkilöhallinnossa koskevat säännökset on sisällytetty kuntalakiin. Sen 81 §:n 4 momentin mukaan muun kuin päätösvaltaa käyttävän ylimmän toimieliimen kokoonpano on sovittava sellaiseksi, että se vastaa jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta kuntayhtymän alueella kunnallisvaalilaissa säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Kertomusvuonna on annettu hallituksen esitys (HE 172/1998 vp) eduskunnalle

laiksi kuntalain muuttamisesta. Esityksen mukaan maakunnan liiton ylimmän päättävän toimielimen poliittisten ryhmien ääniosuuksien tulisi vastata maakunnan alueella kunnallisvaaleissa syntynyttä poliittista jakaumaa suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Eduskunta hyväksyi esityksen pohjalta lain.

Maakunnan liitot ovat vuoden 1994 maakunnan kehittämisrahalla voineet palkata lääninsuunnitteluyksiköissä ammattikokemusta hankkineita henkilöitä. Määrärahalla on voitu maksaa vuosina 1994—1995 1—2 henkilön noin 1 vuoden palkkakustannukset jokaisessa maakunnallisessa liitossa. Vuoden 1995 aikana osa näin siirtyneistä henkilöistä on saanut vakinaisen työpaikan maakunnan liitoissa. Vuoden 1996 aikana maakunnan kehittämisrahaa ei tähän tarkoitukseen enää käytetty. Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Hallinnon kehittämisen ministerivaliokunta hyväksyi 11.11.1994 kannanoton toimenpiteistä aluehallinnon tulosehjäyksen kehittämiseksi ja aluehallinnon toimintaedellytysten parantamiseksi. Tavoitteeksi kannanotossa asetettiin muun muassa päätösvallan siirtäminen aluehallinnolle siten, että alueelliset viranomaiset voisivat päättää kaikista niistä alueelle sijoittuvista hankkeista, joilla ei ole valtakunnallista merkitystä. Ensi vaiheessa alueellisten viranomaisten päätösvaltaa lisättäisiin siten, että siihen kuuluvat enintään 10 miljoonan markan hankkeet. Lisäksi kannanottoon sisältyi lukuisia hallinnonaloittain täsmennettyjä toimenpiteitä. Kannanoton toteutusta koskevan seurannan mukaan varsin monet alueellisten viranomaisten päätösvallan lisäämistä koskevat toimenpiteet on toteutettu tai toteutumassa. EU:n rakennerahastovarojen budjetointi- ja hallinnointikäytäntö on kuitenkin johtanut siihen, että käytännössä varsin pieniä määrärahapäätöksiä tehdään keskushallinnossa. Sisäasiainministeriö on ryhtynyt kertomusvuoden lopulla selvittämään sekä kansallisten että EU:n aluekehitysvarojen kohdennusvallan hajauttamista aluetasolle.

Vuoden 1998 talousarviossa kaikkiaan 29 momenttia on joko kokonaan tai osittain nimetty aluekehitysrahoiksi. Niiden yhtenäismäärä on n. 4,1 mrd. markkaa.

Selonteko alueiden kehittämisestä alueiden kehittämisestä annetun lain tavoitteiden toteutumisesta annettiin eduskunnalle 8.4.1997. Eduskunta antoi vastauksensa selontekoon lokakuussa 1997. Selonteossa esitettyjen ja eduskunnan vastauksessa edellytettyjen toimenpiteiden toteuttamista on jatkettu yhdessä muiden hallinnonalojen kanssa.

Valtioneuvosto päätti 18.12.1997 aluekehityslain mukaisesta tavoiteohjelmasta ja aluekehitysrahojen suuntaamisesta yleisistä perusteista. Vuonna 1998 on valmisteltu tavoiteohjelman pohjalta aluekehityksen suuntaviivoja sisältävää kannanottoa EU:n uuden rakennerahastokauden ohjelmien suuntaamiseksi ja kansallisten toimenpiteiden tehostamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 30.12.1997 aluekehityslain mukaisesta kehitysalueesta, sen tukialueista ja rakennemuutosalueista. Aluejaot ovat voimassa vuosina 1998 ja 1999.

Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminta

*HE n:o 126/1993 vp.
Valtiovarainvaliokunta*

2) Hyväksyttäessä 16.12.1993 valtion talousarvion vuodelle 1994 eduskunta edellytti luvun 26.75 kohdalla, että poliisin, tullilaitoksen ja rajavartiolaitoksen toimintojen tehostamiseksi edelleen yhteistyötä niiden välillä lisätään ja

että viranomaisten keskinäinen tietojenvaihto ja rekisterien joustava käyttö tehdään mahdolliseksi.

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy rikollisuuden epäsuotuisan kehityksen estämiseksi tarvittaessa nopeisiin toimiin poliisin taloudellisten toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Vuoden 1998 aikana poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen välinen yhteistyö jatkui tiiviinä. Kehittämisen painopiste oli Schengenin sopimuksen voimaantulon kansallisessa valmistelussa. Yhteisen valmistelutyön tavoitteena on löytää yhteiset toimintamallit Schengenin sopimuksen kansallisten määräysten toimeenpanemiseksi.

Käytännön tasolla yhteistyötä on jatkettu erityisesti Pohjois-Suomessa, jossa yhteistyö on aiempaa konkreettisemmalla tasolla.

Maaseutupoliittinen selonteko

*Selonteko 2/1993 vp.
Hallintovaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 8.6.1994 hallintovaliokunnan mietinnön hallituksen maatalouspoliittisesta selonteosta. Valiokunta edellytti, että hallitus ottaa huomioon myös mietinnön liitteenä olevien erityisvaliokuntien lausunnot.

Eduskunnan vastausta maaseutupoliittiseen selontekoon on käsitelty maaseutupoliitiikan neuvottelukunnassa, joka on valtioneuvoston asettama ja sisäasiainministeriön nimittämä eri hallinnonalan edustajista koottu maaseutupoliittinen yhteistyöelin. Kooste eduskunnan vastauksesta on 11.10.1994 lähetetty tiedoksi ja toimenpiteitä varten niille ministeriöille ja organisaatioille, joille neuvottelukunta katsoi eduskunnan edellyttämien jatkotoimien kuuluvan.

Selonteon viitoittaman maaseutupoliitiikan valmistelua on jatkettu eri hallinnonalojen ja muiden intressitahojen yhteistyönä maaseutupoliitiikan yhteistyöryhmässä. Yhteistyöryhmän tehtävänä on yhteensovittaa maaseudun kehittämistoimia sekä edistää maaseutuun kohdistuvien voimavarojen tehokasta käyttöä.

Sisäasiainministeriön päätöksellä maaseutupoliitiikan yhteistyöryhmän toimikautta on jatkettu 31.3.1999 saakka.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut selvityshenkilön arvioimaan maaseutupoliitiikan kokonaisuutta. Selvitystehtävä valmistuu tammikuun 1999 mennessä. Tämän jälkeen hallitus tekee päätökset siitä, miten maaseutupoliitiikan valmistelua ja toteuttamista sisällöllisesti ja hallinnollisesti jatketaan.

Julkisuus- ja salassapitosäännösten uudistaminen

*HE n:o 57/1994 vp.
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 17.2.1995 hallituksen ryhtyvän pikaisesti toimenpiteisiin julkisuus- ja salassapitosäännösten uudistamiseksi, jolloin määritellään kokonaistarkastelun perusteella kriteerit viranomaisten oikeudelle saada tietoja toisilta viranomaisilta ja muilta tahoilta ottaen samalla huomioon yksityisyyden suojaan liittyvät kysymykset sekä keinot tiedon luovuttamiseen ja salas-

sapitoon liittyvien kollisiotilanteiden ratkaisemiseen.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 30/1998 vp) on eduskunnan käsiteltävänä. Ehdotettu laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta sisältää säännökset niistä yleisistä perusteista, joiden nojalla salassapidettäviä tietoja voidaan luovuttaa toiselle viranomaiselle. Lisäksi esitykseen sisältyvät ehdotukset eri hallinnonalojen tietojen luovuttamista koskevien erityissäännösten muuttamisesta.

Vuonna 1998 asetettiin työryhmä, jonka tehtävänä on poliisin henkilökisterilain kokonaistarkistus. Kokonaistarkistuksen tavoitteena on varmistaa että poliisin henkilökisterilaki on yhdenmukainen henkilötietolain ja viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevan lain kanssa.

Poliisin henkilökisterilakiin on tehty Schengenin sopimuksen ja Europol-sopimuksen vaatimat muutokset.

Naisten vapaaehtoinen asepalvelus

HE 131/1994 vp

Puolustusvaliokunta

Eduskunta edellytti 31.1.1995, että hallitus antaa rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamista koskevan esityksen eduskunnalle siten, että naisten nimittäminen rajavartiolaitoksen sotilasvirkoihin on mahdollista samasta ajankohdasta lukien kuin puolustusvoimissa.

Ensimmäiset vapaaehtoiseen asepalvelukseen puolustusvoimiin hakeutuneista naisista vapautuivat asepalveluksen suorittuaan syyskuussa 1996. Laki rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta (496/1996) tuli voimaan 15.7.1996.

Asia ei anna aiheutta enempää toimenpiteisiin.

Huumepoliisiyksikkö

HE 152/1994 vp

Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 13.1.1995 valtion talousarvion vuodelle 1995 eduskunta edellytti luvun 26.75 kohdalla, että hallitus selvittää erillisen huume-
poliisiyksikön muodostamistarpeen.

Erillisen huumausainerikosten paljastamiseen ja tutkintaan erikoistuneen organisaation perustaminen ei ole tarkoituksenmukaista, sillä näiden rikosten selvittäminen ja ennaltaehkäisy on osa kaikkien poliisiyksiköiden toimintaa. Huumausainerikollisuuden torjunnan tehostamiseksi valmisteltiin eri viranomaisten yhteistyönä huumausainestrategia, jonka valtioneuvosto on hyväksynyt.

Kuntalain vaikutusten seuranta

*HE 192/1994 vp ja toivomusaloite 208/1991 vp
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 10.2.1995 hallituksen antavan eduskunnalle selonteon uuden kuntalain soveltamisen vaikutuksista kuntien hallintoon ja toimintaan sekä muista lain soveltamiseen liittyvistä esiin tulleista kysymyksistä vuoden 1999 loppuun mennessä.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ongelmallisina pidettävistä rikosoikeudellista seuraamusjärjestelmää täydentävistä kunnallisista järjestyssäännöistä luovutaan mahdollisimman pian kokonaan ja että järjestyssääntöjä vastaavat tarpeelliset normit, joiden rikkomisesta saattaa seurata rangaistus, otetaan lakitasoiseen säädökseen.

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että tarkkaan seurataan vaalikelpoisuutta ja esteellisyyttä koskevien säännösten soveltamista ja että ryhdytään tarvittaessa lisätoimenpiteisiin kunnallishallinnon uskottavuuden turvaamiseksi.

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että pikaisesti valmistellaan, mahdollisuuksien mukaan kolmikantaisesti, lakiehdotus ainakin kunnan viranhaltijoiden irtisanomisperusteista ja muusta palvelussuhdeturvasta.

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että pikaisesti ja olennaisesti helpotetaan erityisesti KHT- ja HTM-tilintarkastajien mahdollisuutta päästä JHTT-tutkintoon sekä että ryhdytään toimenpiteisiin yhteen tilintarkastajatutkintoon siirtymiseksi julkisyhteisöjen ja yksityisoikeudellisten yhteisöjen tilintarkastuksessa.

Kunnallisten järjestyssääntöjen rangaistusseuraamuksen sisältävien normien siirtämistä varten laintasoiseen säännökseen on vuonna 1998 aloitettu valmistelu.

Vaalikelpoisuutta koskevien säännösten tulkinnassa voidaan seurata sitä soveltamiskäytäntöä, joka syntyi vuoden 1997 kunnallisvaaleissa. Lain sanamuotojen tarkistuksiin ei tullut esille muutostarpeita. Esteellisyyttä koskevien säännösten tulkinnasta pyydetään neuvontaa enemmän kuin muista säännöksistä. Tämän voidaan arvioida johtuvan siitä, että esteellisyyteen kiinnitetään enemmän huomiota kuin ennen.

Kunnallisten viranhaltijain palvelussuhdeturvasta on annettu laki (484/1996) sen johdosta, että vuonna 1995 voimaan tulleen hallitusmuodon 15 §:n 3 momentin mukaan ketään ei saa erottaa työstä ilman lakiin perustuvaa syytä.

Eduskunnan edellyttämän selonteon valmistelua suoritetaan Tampereen yliopiston kanssa tehdyn tutkimussopimuksen mukaisesti. Tarkoitus on saada selvitystä uudesta laista aiheutuvista olennaisista muutoksista kunnallishallinnolle ja laille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta.

Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajan tutkinnosta sekä JHTT-yhteisöstä annetun asetuksen, JHTT-asetuksen, 6 §:ssä edellytetään JHTT-tutkintoon pyrkivältä muun muassa, että hän on toiminut päätoimisesti julkishallinnon ja -talouden tehtävissä vähintään viisi vuotta ja toiminut tilintarkastustehtävissä vähintään neljä vuotta. Asetusta muutettiin 1.5.1997 lukien muun muassa siten, että valtiovarainministeriölle annettiin oikeus säätää tarkemmin JHTT-tutkintoon vaadittavasta

käytännön kokemuksesta. Valtiovarainministeriön päätös JHTT-tutkintoon vaadittavasta käytännön kokemuksesta (1193/1997) tuli voimaan vuoden 1998 alusta. Ministeriön päätöksessä rinnastettiin julkishallinnon ja -talouden tehtävissä toimimiseksi myös toimiminen JHTT-yhteisössä tai Keskuskauppakamarin taikka kauppakamarin hyväksymässä tilintarkastusyhteisössä julkisen sektorin tarkastustehtävissä. Tilintarkastuskokemus voi kokonaisuudessaan olla hankittu toimimalla tilintarkastustehtävissä kirjanpitolain nojalla kirjanpitovelvollisissa liiketoimintaa harjoittavissa yhteisöissä tai säätiöissä.

Edellä mainitulla valtiovarainministeriön päätöksellä helpotettiin KHT- ja HTM-tilintarkastajien pääsyä JHTT-tutkintoon. Kyseisiä tutkintoja suorittaneita henkilöitä on osallistunut vuoden 1998 JHTT-tutkintoon runsaahkosti. Tutkinnoissa hyväksyttiin kahdeksan henkilöä, joista kolme on suorittanut myös KHT- tai HTM-tutkinnon.

Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen laiksi julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista (HE 242/1998 vp). Heinäkuun 1999 alusta voimaan tulevalla lailla korvataan JHTT-asetus. Edellä mainittuihin JHTT-tutkintoon pääsyvaatimuksiin ei ole tulossa muutoksia.

Mahdollisuutta siirtyä yhteen tilintarkastajatutkintoon on selvitetty kauppa- ja teollisuusministeriön johdolla. Tässä vaiheessa yleinen näkemys on, että siirtyminen yhteen tilintarkastajatutkintoon, jossa olisi erikoistumismahdollisuuksia, on hyvä tavoite, jota ei kuitenkaan voida toteuttaa lähivuosina.

Ulkomaalaishallinto

HE 219/1994 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 18.11.1994, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, joilla kootaan hajanainen ulkomaalaishallinto yhteen sisäasiainministeriön hallinnonalalle.

Sisäasiainministeriön asettama maahanmuutto- ja pakolaispoliittinen toimikunta luovutti mietintönsä 9.1.1997 (komiteamietintö 1997:5). Toimikunnan mietinnössä esitettiin ulkomaalaishallinnolle kahden pilarin mallia, jossa päävastuu ulkomaalaisasioista on sisäasiainministeriöllä ja työvoimaministeriöllä. Mietinnön pohjalta laadittu valtioneuvoston periaatepäätös hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittiseksi ohjelmaksi hyväksyttiin valtioneuvostossa yleisistunnossa 16.10.1997. Ohjelmassa hyväksyttiin toimikunnan esittämä kahden pilarin hallintomalli. Sisäasiainministeriön ja työministeriön välistä työnjakoa pyritään täsmentämään valtioneuvoston ohjesäännössä ottaen huomioon myös ulkoasiainministeriön toimialaan kuuluvat asiat.

Kihlakuntauudistuksen seuranta

HE 86/1995 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 13.2.1996 hallituksen huolehtivan uudistuksen toimeenpanon tarkasta seurannasta ottaen tällöin huomioon muun ohella eri toimialojen palvelujen riittävän ja tasapuolisen saatavuuden maan eri osissa, erityisesti poliisi-, ulosotto- ja syyttäjätehtävien järjestämisen ja hoitamisen

kihlakunnittain, yhteistoiminnan laadun ja laajuuden, eri toimialojen yhteistoiminta-alueiden keskinäisen alueellisen yhteneväisyyden ja yhteisen avustavan henkilöstön riittävyyden sekä antavan vuoden 1999 loppuun mennessä eduskunnalle selonteon kihlakuntauudistuksen toteuttamisesta.

Sisäasiainministeriö käynnisti kihlakuntauudistuksen seurannan ja arvioinnin tammikuussa 1997 asettamalla tätä tehtävää varten seuranta- ja arviointiryhmän, jossa ovat edustettuina sekä keskus-, alue- että paikallistaso.

Suoritettavan työn tarkoituksena on kihlakuntahallinnon edelleen kehittämiseksi sekä eduskunnalle annettavaa selontekoa varten tuottaa asiantuntevaa ja riippumattonta tietoa kihlakuntauudistukselle asetettujen tavoitteiden toteuttamisesta ja uudistuksen vaikutuksista sekä hallinnon että kansalaisten näkökulmasta.

Seuranta- ja arviointiryhmän tehtävänä on kihlakuntahallinnon yhteistyöryhmän ohjauksessa suunnitella ja toteuttaa kihlakuntahallintoa koskeva seuranta.

Suoritettavan seurannan ja tutkimuksen pohjalta ryhmän tulee tehdä ehdotukset muun muassa poliisi-, ulosotto-, syyttäjän- ja rekisteritoimen palvelujen laadun ja saavutettavuuden parantamisesta; kihlakunnanvirastossa yhteisesti hoidettavista tehtävistä, niiden organisoinnista sekä yhteisen henkilöstön määrästä; kihlakuntahallinnon tulosehdotusjärjestelmän kehittämisestä ja kihlakuntajaon tarkistamisesta sekä laatia myös ehdotus eduskunnalle annettavasta selonteosta kihlakuntauudistuksen toteuttamisesta. Työryhmän määräaika on 31.12.1998.

Kihlakuntauudistuksen seuranta- ja arviointiryhmä on saanut tehtävänsä suoritetuksi ja arviointitutkimus on valmistunut joulukuussa 1998. Tutkimuksen suoritti Tampereen yliopiston hallintotieteen laitos. Eduskunnan edellyttämä selonteko on tarkoitus valmistella niin, että se on mahdollista antaa uuden hallituksen toimesta jo keväällä 1999.

Hätäkeskusten eläkejärjestelyt mahdollisen valtiollistamisen yhteydessä

HE 111/1995 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 5.3.1996, että hallitus hätäkeskusten mahdollisen pysyvän valtiollistamisen yhteydessä yhteistoimin Kuntien eläkevakuutuksen kanssa huolehtii siitä, että niiden henkilöiden asema säilytetään kohtuullisena, joille aiheutuu menetyksiä hätäkeskusten toiminnan valtiollistamisen vuoksi.

Hätäkeskuskokeilu on alkanut 1.4.1996. Kokeilu kestää enintään viisi vuotta. Sisäasiainministeriö on 15.12.1998 tehnyt päätöksen hätäkeskusjärjestelmän uudistamisesta niin, että pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskuspalvelut hoidetaan pysyvästi valtion ylläpitämissä hätäkeskuksissa.

Kuntien eläkevakuutus on 20.10.1998 sisäasiainministeriölle antamassaan lausunnossa todennut, että se on valmis esittämään eläkesäännön muuttamista eläkelaitoksen valtuuskunnalle. Muutosta esitettäisiin niin, että kunnallisista aluehälytyskeskuksista tai valtion kokeiluhätäkeskuksista valtion palvelukseen pysyvästi siirtyvälle hätäkeskushenkilöstölle ei siirron vuoksi tulisi heikennyksiä eläketurvaan. Kunnallisessa eläkejärjestelmässä ammatillisen eläkeiän valinneiden oikeuksien turvaaminen edellyttää eläkesäännön muutosten lisäksi erillistä säännöstä hätäkeskusten valtiolle siirtymisestä myöhemmin annettavaan lakiin.

Pakolais- ja siirtolaisasioiden alue- ja paikallishallinnon järjestäminen

HE 125/1995 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.1996 hallituksen huolehtivan siitä, että ulkomaa-laishallinnon toimivuutta seurataan pakolaisasioiden ja siirtolaisasioiden osalta sekä omalta osaltaan siitä, että pakolaisasioiden ja siirtolaisasioiden alue- ja paikallishallinto tehtävineen järjestetään lailla.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ulkomaalaisvirastolle turvataan riittävät resurssit, jotta virasto voi huolehtiva tehtävistään asianmukaisella tavalla.

Aluehallinnon osalta maahanmuuttajien yhteiskuntaan ja työelämään sopeutumisen edistäminen ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto määrättiin asetuksella työvoima- ja elinkeinokeskusten työvoimaosastolle (A työvoima- ja elinkeinokeskuksista 31.1.1997/93).

Kertomusvuonna on annettu hallituksen esitys (HE 66/1998 vp) eduskunnalle laiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta.

Ulkomaalaisvirastoon palkattiin vuodeksi 1998 kansalaisuusasioiden ruuhkan purkuun 20 virkamiestä lykkäämällä eräitä kehittämishankkeita. Kansalaisuushakemusten käsittelyä yksinkertaistettiin elokuussa 1998 siirtämällä päätösvalta tasavallan presidentiltä ulkomaalaisvirastolle. Näistä toimenpiteistä johtuen hakemusten käsittely on nopeutunut siten, että vuonna 1999 päästäneen noin vuoden käsittelyaikaa. Lisävoimavarat voidaan pitää viraston käytössä vielä vuonna 1999, koska perittäviä maksuja on tarkistettu ja maksut on alettu periä hakemusta jätettäessä.

Kunnallisessa virkasuhteessa olevien henkilöiden palkkatodistuksen saanti

HE 24/1996 vp
Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.5.1996, että kunnallisessa virkasuhteessa olevien henkilöiden palkkatodistusten saantiin liittyvät epäkohdat selvitetään ja ryhdytään tarvittaessa asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Asia on hoidettu kunnallisten työmarkkinaosapuolten tekemällä kunnallisella virkaehtosopimuksella, joka on tullut voimaan 1.9.1996.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvainsäädännön rakenne ja kirjoittamistapa

HE 44/1996 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.1996, että kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvainsäädännön muuttamista valmisteltaessa noudatetaan muun muassa virkasuhteen luonteesta johtuen työsopimuslain sijasta olemassa olevan vir-

kamieslainsäädännön rakennetta ja kirjoittamistapaa.

Tarvetta kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvaa koskevan lainsäädännön muuttamiseen ei ole tullut esille. Mikäli muutostarpeita ilmenee, eduskunnan lausumassa esitetty periaate otetaan huomioon.

Poliisien virat, määrärahat

HE 103/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti momentin 26.75.21 kohdalla, että hallitus selvittää mahdollisuudet lisätä poliisitoimen ehdotettua toimintamäärärahaa jo vuoden 1997 aikana siten, että poliisin virat voitaisiin mahdollisimman suurelta osin pitää täytettyinä läpi vuoden.

Vuoden 1997 lisätalousarviossa poliisin toimintamäärärahaa on lisätty 45 miljoonalla markalla, mikä on osaltaan helpottanut rahoitustilannetta ja näin ollen mahdollisuuksia poliisin virkojen täyttämiseen. Asia koskee vuoden 1997 talousarvion valmistelua eikä anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Aluehallinnon uudistamisen toimeenpano

HE 148/1996 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1996 hallituksen huolehtivan siitä, ettei uudistuksen toimeenpanossa lisätä hallinnon portaita eikä muutoinkaan byrokratiaa sekä että unioniasioissa noudatetaan normaalia EU-asioiden päätöksentekomenettelyä.

Eduskunta edellytti, että keskuksia perustetaan viisitoista ja että ne ovat seuraavilla toimialueilla: Uusimaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Etelä-Häme, Pirkanmaa, Kymi, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Lappi.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että lakiehdotuksiin ja niiden perusteluihin pohjautuvan aluehallinnon uudistamisen toimeenpanoa ohjataan ja seurataan tarkkaan kiinnittäen muun muassa erityistä huomiota työvoima- ja elinkeinokeskusten tehokkaaseen poikkihallinnolliseen yhteistyöhön ja koordinaatioon sekä keskusten yhteistyöhön maakunnan liittojen ja muiden yhteistyötahojen kanssa ja että hallitus antaa eduskunnalle selon-
teon uudistuksen toimeenpanosta vuoden 2000 loppuun mennessä.

Työvoima- ja elinkeinokeskukset on perustettu eduskunnan edellyttämällä tavalla.

Aluehallintouudistuksen toimeenpanossa ei ole lisätty hallinnon portaita. Työvoima- ja elinkeinokeskusten budjetointia ja sisäistä hallintoa on kuitenkin tarpeen vielä yhtenäistää, jotta asioiden hoito on mahdollisimman sujuvaa ja taloudellista. Ensisijainen vastuu tästä kuuluu kauppa- ja teollisuusministeriölle.

Lääniuudistuksen ja työvoima- ja elinkeinokeskusuudistuksen seurantatutkimus on aloitettu vuoden 1998 keväällä. Tutkimuksen tekee Tampereen yliopiston hallinto-

tieteen laitos. Tutkimuksessa kiinnitetään erityistä huomiota eduskunnan lausumasaan esittämiin näkökohtiin.

Sisäasiainministeriö on aloittanut toimenpiteiden valmistelun valtion aluehallintoveranomaisten ja maakuntien liittojen välisen yhteistyön lisäämiseksi.

Kuntien valtionosuuslaki

*HE 149/1996 vp
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 10.12.1996, että hallitus seuraa tarkoin valtionosuusuu-
distuksen vaikutuksia ja kohdentumista sekä antaa tarvittaessa pikaisesti
eduskunnalle näitä koskevat muutosehdotukset.

Eduskunta edellytti, että hallitus antaa eduskunnalle kahden vuoden kuluttua
valtionosuusuudistuksen voimaantulosta selvityksen sen toimivuudesta ja
tarkoituksenmukaisuudesta.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää pikaisesti yhteisöveron nykyistä
oikeudenmukaisemmat jakoperusteet ja selvittää samalla voimalaitoskuntien
osalta voimalaitosten aiheuttamat pysyväisluonteiset haitat sekä ryhtyy sel-
vitysten edellyttämiin korjaustoimenpiteisiin.

Eduskunta edellytti, että hallitus antaa vuoden 1997 aikana esityksen lasten-
suojelestusta sekä ulkomaalaisten ja erityisen vaikeavammaisten hoidosta ai-
heutuvien poikkeuksellisen suurten kustannusten tasausjärjestelmästä.

Eduskunta edellytti, että kuntayhtymän ja yksityisen ylläpitäjän rahoituksen
myöntämiseen ja maksamiseen liittyvän uuden järjestelmän toimivuutta seu-
rataan ja että tarpeelliseksi havaittaviin lainsäädäntötoimiin ryhdytään välit-
tömästi.

Kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunta asetti 21.2.1997 valtionosuusjaos-
ton seuraamaan kuntien valtionosuusuudistuksen vaikutuksia ja kohdentumista.
Jaosto on selvittänyt valtionosuuslainsäädännön ikä rakenteeseen liittyvien valtion-
osuusperusteiden muutostarpeet ja todennut, että asia ei aiheuta muutostarpeita.
Jaosto on valmistellut eduskunnalle annettavaa selvitystä järjestelmän toimivuudesta
ja tarkoituksenmukaisuudesta. Selvitys valmistuu vuoden 1999 alkupuolella ja se
annetaan uudelle eduskunnalle kevätistuntokaudella.

Sisäasiainministeriön 11.6.1997 asettama työryhmä on selvittänyt kuntien yh-
teisövero-osuuksien muutostarpeet ja -mahdollisuudet siten, että lähtökohtana on
kunnan säilyminen veronsaajana. Työryhmän esitykset koelaskelmineen valmistui-
vat tammikuussa 1998 ja lakiesitykset valmisteltiin valtiovarainministeriössä.
Yhteisöverouudistus tulee voimaan portaittain ja täysimääräisesti uusia perusteita
sovelletaan vuodesta 2001.

Valtionosuusjaosto on selvittänyt voimalaitoskuntien asemaa valtionosuusjärjestel-
mässä ja todennut, ettei ole riittäviä perusteita näiden kuntien valtionosuuksien
määräytymisperusteiden muuttamiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä esitti vuonna 1996 väliraportis-
saan, että sosiaalihuoltoon luotaisiin suurten kustannusten tasausjärjestelmä vuoden
1997 alusta lukien. Tasausjärjestelmä koskisi lastensuojelun suuria kustannuksia.

Hallitus päätti vuoden 1997 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä, että ehdotettua tasausjärjestelmää ei toteutettaisi vuonna 1997. Selvitysmies Heikki Koski esitti vuonna 1996 luovutetussa mietinnössään, että kunnat rahoittaisivat tasauksen kokonaisuudessaan. Tasausjärjestelmän käytännön toteutusta on selvitetty vuoden 1997 aikana. Tämän mukaisesti valtion vuoden 1998 talousarvioesitykseen oli sisällytetty lastensuojelun suurten kustannusten tasauksen toteuttamisesta seuraava lausuma: "Lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmä pyritään toteuttamaan kuntien yhteistoiminnan pohjalta". Sosiaali- ja terveysministeriö neuvotteli vuoden 1998 aikana Suomen Kuntaliiton kanssa tällaisen järjestelmän toteuttamisesta. Neuvottelut eivät kuitenkaan johtaneet tulokseen kuntien vapaaehtoisuuteen perustuvan järjestelmän osalta. Tämän seurauksena eduskunta hyväksyi joulukuussa 1998 lastensuojelulain muutoksen, jonka tuloksena lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmä tulee voimaan 1.3.1999 lukien. Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto ovat käynnistäneet vuoden 1998 lopulla neuvottelut mahdollisimman joutavan tasausjärjestelmän aikaansaamiseksi.

Muulla kuin Suomessa asuville järjestetyn sairaanhoidon mahdollisten suurten kustannusten tasaamista selvitettiin sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä, jonka mietintö luovutettiin 1.4.1996. Työryhmä esitti, että valtio korvaisi eräissä tapauksissa sairaanhoidon aiheuttamat kustannukset. Lisäksi työryhmä esitti, että sairaanhoitopiirit voisivat eräissä tapauksissa soveltaa jo olemassa olevaa tasausjärjestelmää siten, että ulkomailla asuville järjestetyn sairaanhoidon osalta sovellettaisiin alempia tasausrajoja kuin Suomessa asuville järjestetyn hoidon kustantamiseen. Työryhmän ehdotusten toteuttamismahdollisuuksia selvitetään.

Poliisiammattikorkeakoulun toiminta

*HE 260/1996 vp
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 19.6.1997 hallituksen huolehtivan siitä, että ennen Poliisiammattikorkeakoulun toiminnan aloittamista saatetaan opetuksen ja tutkintojen tason arviointi korkeakoulujen arviointineuvoston tehtäväksi.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että Poliisiammattikorkeakoulussa poliisipäällystön tutkinnon suorittaneilla on mahdollisuus suorittaa myös oikeustieteen kandidaatin tutkinto.

Eduskunta edellytti, että poliisin koulutuksen kehittämistä koskevan uudistuksen toimeenpanoa sekä Poliisiammattikorkeakoulussa että tiedekorkeakouluissa seurataan tarkkaan ottaen huomioon muun ohella opetuksen taso ja tutkintojen riittävän korkeat vaatimukset.

Poliisiammattikorkeakoulun toiminta käynnistyi vuoden 1998 alussa. Toiminnan kehittämisessä on otettu huomioon arviointineuvoston suorittaman ulkoisen arvioinnin johtopäätökset ja suositukset (Korkeakoulutettu poliisi, poliisiammattikorkeakoulun ulkoinen arviointi, Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 1:1998).

Yhteistyö Turun ja Tampereen yliopistojen kanssa on käynnistynyt ja sitä kehitetään edelleen käytännön toteutuksesta saatavien kokemusten perusteella. Vuoden 1998 aikana käynnistettiin neuvotteluja Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan kanssa siitä, miten poliisipäällystön tutkintoon kuuluvia opintoja voidaan hyväksilukea osaksi oikeustieteen kandidaatin tutkintoa.

Poliisin henkilökisterilain uudistaminen

HE 133/1997 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.1997 hallituksen huolehtivan siitä, että viimeistään yleisen henkilökisterilain uudistamista koskevan hallituksen esityksen antamisen jälkeen eduskunnalle annetaan lakiehdotus mahdollisimman pian koskien poliisin henkilökisterilain uudistamista muun ohella siten, että lain tasolla säädetään riittävän yksityiskohtaisesti poliisin henkilökistereistä, niihin talletettavista tiedoista, tietojen käyttötarkoituksesta ja tietojen säilytysajoista.

Tasavallan Presidentti antoi 9.1.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Vuonna 1998 asetettiin työryhmä, jonka tehtävänä on poliisin henkilökisterilain kokonaisuudistus. Kokonaistarkistuksen tavoitteena on varmistaa poliisin henkilökisterilain yhdenmukaisuus henkilötietolain ja viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevan lain kanssa.

Rahanpesun estäminen ja selvittäminen

HE 158/1997 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1997 hallituksen huolehtivan siitä, että rahanpesun estämistä ja selvittämistä koskevan lainsäädännön toimivuutta seurataan tarkkaan ja että lisäksi jatketaan rahanpesuun liittyvää selvitystyötä.

Tasavallan Presidentti antoi 30.1.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä tuli voimaan 1.3.1998. Lain määräysten mukaisesti Keskusrikospoliisiin perustettiin rahanpesun selvittelykeskus jonka toiminta käynnistyi vuoden 1998 aikana. Lainmuutoksen seurauksena epäillyistä rahanpesutapauksista tehdään ilmoitus suoraan rahanpesun selvittelykeskukselle eikä rahoituslaitokselle. Ilmoitusvelvollisten määrää on laajennettu.

Kuntien eläkevakuutus

HE 38/1998 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 8.6.1998 hallituksen huolehtivan siitä, että seurataan kuntien eläkevakuutuksen toiminnan laillisuuden ja eläkevarojen sijoittamiseen liittyvien riskien hallinnan valvonnan asiantuntemusta ja tehokkuutta.

Tasavallan Presidentti antoi 18.6.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kuntien eläkevakuutuksen toiminnan laillisuuden ja eläkevarojen sijoittamiseen liittyvien riskien hallinnan valvonnan asiantuntemuksen ja tehokkuuden seuranta

varten valmistellaan tarpeellisia henkilöjärjestelyjä. Valvonnasta valtiolle aiheutuvi-
en kustannusten kattamiseksi kuntien eläkelaitokselle määrätään valvontamaksu.

Puolustusministeriö

Puolustusvoimien poliisitoiminta

*HE 57/1995 vp
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 27.10.1995 hallituksen huolehtivan siitä, että mahdollisimman pian voidaan ottaa puolustusvoimien poliisitoimintaan liittyvät muiden viranomaisten hallussa olevien tietojen luovuttamisen sallivat säännökset puolustusvoimia koskevan varsinaisen oman lainsäädännön sijaan tietoja luovuttavaa viranomaista koskevaan lainsäädäntöön.

Lisäksi eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan lain soveltamisen ja sen toimivuuden seurannasta kiinnittäen erityistä huomiota asianosaisten oikeusturvaan ja tietosuojaan rikostutkinnassa liittyviin kysymyksiin, tutkittavien rikosten laatuun, toimivaltuuden käyttöön ja mahdollisiin päällekkäisyyksiin poliisin tehtäviin nähden sekä että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi arvioiden samalla puolustusvoimien poliisitoimintaa koskevan erillislainsäädännön tarpeellisuutta tulevaisuuden näkökulmasta.

Puolustusministeriö on saattanut ensimmäisen lausuman asianomaisten ministeriöiden tietoon, jotta nämä hallinnonalansa säädöksiä valmistellessaan sisällyttäisivät omaan lainsäädäntöönsä tietojen luovuttamista puolustusvoimille koskevat säännökset, jotka nyt sisältyvät lakiin poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa (1251/95). Kun tietojen luovuttamista koskevat säännökset sisällytetään luovuttavaa viranomaista koskevaan säännöstöön, vastaavat säännökset puolustusvoimia koskevassa lainsäädännössä kumotaan. Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin puolustusministeriön puolelta.

Runsaat kolme vuotta voimassa ollut laki poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa luo asianmukaisen säädöspohjan poliisin tehtävien hoitamiseksi. Päällekkäisyyksiä poliisin tehtävien kanssa ei ole ollut. Joitakin asioita pääesikunnan tutkintaosasto on tutkinut yhdessä poliisin kanssa. Kertomusvuonna tutkintaosaston tutkittavaksi ei ole tullut yhtään sellaista asiaa, jonka tutkinta olisi teon vakavuuden tai jääviyssyiden vuoksi tullut siirtää poliisille.

Laki poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa on tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen. Lain nojalla pääesikunnan tutkintaosasto on voinut jatkaa jo vakiintunutta, aiemmin asetuksen tasoiseen sääntelyyn perustunutta toimintaansa. Näköpiirissä ei ole asioita, jotka tekisivät puheena olevan erillislainsäädännön tarpeettomaksi. Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Puolustusvälineteollisuuden toimintaedellytykset

*HE 132/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta*

Hyväksyessään 12.11.1996 vuoden 1996 toisen lisätalousarvion eduskunta edellytti luvun 27.99 kohdalla, että puolustusvälineteollisuuden toimintaedellytykset turvataan osoittamalla vuosittaisissa talousarvioissa riittävät mää-

rärahat hankintoihin kotimaiselta puolustustarviketeollisuudelta.

Vuoden 1997 talousarviossa myönnettiin momentilla 27.10.16 (Puolustusmateriaali-hankinnat) arvoltaan 2,7 mrd. markan tilausvaltuus kotimaisen teollisuuden tuotekehittelyyn, tuotannon monipuolistamisen ja turvaamisen, tutkimustoiminnan kehittämisen sekä vuosikymmenen lopulla alkavien hankintojen aloittamisen edellytysten luomista varten. Tämän tilausvaltuuden hankinnoilla voidaan parantaa kotimaisen puolustustarviketeollisuuden tuotantoedellytyksiä.

Vuoden 1997 lisätalousarviossa myönnettiin lisäystä 64,2 milj.mk lentokaluston huolto- ja varaosatilauksia varten ja 10 milj.mk puolustusvoimien rauhanturvaamistoimintaan luovuttamaa ampumatarvike-, ase-, pioneeri-, suojele- elektroniikka- ja kuljetusmateriaalia korvaaviin hankintoihin. Nämä määrärahat on mahdollisuuksien mukaan kohdennettu kotimaiselta puolustustarviketeollisuudelta tehtäviin tilauksiin. Lisätalousarviossa myönnettiin vielä 27 milj.mk miinalaiva Pohjanmaan peruskorjauksen loppuunsaattamiseksi kotimaisella telakalla.

Eduskunnan lausuman ja valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisesti kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytykset pyritään turvaamaan sekä riittävällä kotimaisella tilauskannalla että edistämällä alan kansainvälistä työnjakoa. Eduskunta myönsi vuoden 1998 toisessa lisätalousarviossa momentilla 27.10.16 (Puolustusmateriaalihankinnat) lisämäärärahaa 200 milj. mk, josta valtaosa on suunniteltu käytettäväksi kotimaisen teollisuuden tukemiseen siten, että ilmavoimien lentotoiminnan ja lentokoneteollisuuden työllisyyden turvaamiseen käytettäisiin yli 90 milj. mk, ja muun kotimaisen puolustustarviketeollisuuden työllisyyden turvaamiseen erilaisin täydennyshankintoin yli 70 milj. mk. Lisäksi on huomattava, että torjuntahävittäjähankinnan vastakauppapalvelotteet tukevat kotimaisen puolustustarviketeollisuuden asemaa ja työllisyyttä. Vuoden 1998 loppuun mennessä vastaostokauppoja oli tehty yhteensä 14 mrd. markan määrästä.

Koska torjuntahävittäjien hankinnan maksuosuudet ovat vielä vuonna 1999 suuret ja kun määrärahojen käytössä on varauduttava hankintaohjelmiin sidottujen maksatusten siirtymiseen seuraavalle vuodelle, vuonna 1999 määrärahaosuus hankintojen osoittamiseen kotimaiselle puolustustarviketeollisuudelle on tiukka. Alan teollisuuden asemaan ja työllisyyteen vaikuttaa myönteisesti vuoden 1998 toisen lisätalousarvion hankintatoimitusten alkaminen teollisuudessa vuonna 1999.

Asevelvollisten päiväraha

HE 184/1997 vp

Puolustusvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.1997, että hallitus seuraa uusien palvelusaikojen toimivuutta ja antaa mahdollisten ongelmien ilmetessä tarvittavat korjausohdotukset eduskunnalle.

Eduskunta edellytti, että varusmiesten päivärahat porrastetaan palvelusaikojen muutoksen yhteydessä siten, että kaikki saavat 180 vuorokaudelta 19 markkaa, 181 - 270 vuorokautta palvelevat saavat 34 markkaa ja 271 - 362 vuorokautta palvelevat 49 markkaa.

Tasavallan Presidentti antoi 16.1.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Yhtenäiseen palvelusaikajärjestelmään siirtymisen nopeuttaminen

Varusmiesten palvelusaikoja koskevia säännöksiä on muutettu asevelvollisuuslain muuttamisesta 16.1.1998 annetulla lailla (19/1998), joka tuli voimaan 1.2.1998. Uusia palvelusaikoja on sovellettu lain voimaantulosäännöksen mukaisesti 6.7.1998 lähtien. Siirtymävaiheessa on sovellettu rinnakkain kahta palvelusaikajärjestelmää.

Puolustusvoimissa on ehditty saada kokemuksia kahden rinnakkaisen palvelusaikajärjestelmän soveltamisesta. Kahden järjestelmän ylläpito on jo aiheuttanut ja tulisi ilman säädösmuutoksia vielä vuosiksi eteenpäin aiheuttamaan hankaluuksia palveluksen käytännön järjestelyille.

Eduskunnan lausumaa silmällä pitäen ja erilaisista palvelusaikajärjestelmistä aiheutuvien vaikeuksien vuoksi edellä mainitun lain voimaantulosäännöstä muutettiin asevelvollisuuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 momentin kumoamisesta 6.11.1998 annetulla lailla (903/1998) siten, että kaikki asevelvolliset saatetaan 1.1.1999 lukien niin sanotun uuden palvelusaikajärjestelmän piiriin kuitenkin niin, ettei kenellekään aikaisemmin määrättyä palvelusaikaa pidennetä.

Asia ei tässä vaiheessa aiheuta enempiä toimenpiteitä.

Varusmiesten päivärahat

Asevelvolliselle suoritettavasta päivärahasta annettua puolustusministeriön päätöstä (239/1993) muutettiin 22.1.1998 ja 9.12.1998 annetuilla puolustusministeriön päätöksillä (39/1998, 933/1998) siten, että kaikki varusmiehet saavat 1.1.1999 lukien päivärahaa eduskunnan lausumassaan edellyttämällä tavalla.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Puolustusvoimien henkilöstön asema Varusmieskoulutuksen menettävät varuskunnat

*Selonteko 1/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Hyväksyessään 30.5.1997 selonteon eduskunta edellytti, että puolustusvoimien henkilöstöä koskevat muutokset tehdään hallituksen selonteossa esitetyn mukaisesti luonnollista poistumaa hyväksi käyttäen ja irtisanomisista välttämällä. Päätökset siitä, mitä toimintoja varusmieskoulutuksen menettäviin varuskuntiin jää ja millaisiin korvaaviin toimenpiteisiin ryhdytään, on tehtävä viipymättä. Samalla selvitetään, miten yhteistyötä jatketaan puolustusvoimien ja sen eri yhteistyötahojen kesken.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaiset puolustusvoimien rauhajan organisaatiota koskevat henkilöstövoimavarat on uudelleenkohdennettu puolustusvoimissa kertomusvuonna. Noin 1 600 henkilöä on saanut uuden tehtävämääräyksen ja heistä noin 700 henkilön palvelupaikkakunta on muuttunut. Henkilöstöä koskevat muutokset on pyritty toteuttamaan irtisanomisista välttämällä ja luonnollista poistumaa hyväksi käyttäen. Noin 110 puolustusvoimien henkilöä on kuitenkin jouduttu irtisanomaan, koska he eivät ole voineet perustellusta syystä siirtyä heille osoitettuun uuteen tehtävään toiselle paikkakunnalle.

Varusmieskoulutuksen menettävien paikkakuntien mahdollisia kompensatioita selvittävä, pääministerin asettama työryhmä on jatkanut toimintaansa koko kertomusvuoden ajan.

Puolustusvälineteollisuuden toimintaedellytykset*HE 105/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

3) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 27.10.16 kohdalla, että puolustusmateriaalimäärärahat mitoitetaan siten, että ne turvaavat kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytykset.

Eduskunnan lausuman ja valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisesti kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytykset pyritään turvaamaan sekä riittävällä kotimaisella tilauskannalla että edistämällä alan kansainvälistä työnjakoa. Eduskunta myönsi vuoden 1998 toisessa lisätalousarviossa momentilla 27.10.16 (Puolustusmateriaalihankinnat) lisämäärärahaa 200 milj. mk, josta valtaosa on suunniteltu käytettäväksi kotimaisen teollisuuden tukemiseen siten, että ilmavoimien lentotoiminnan ja lentokoneteollisuuden työllisyyden turvaamiseen käytettäisiin yli 90 milj. mk, ja muun kotimaisen puolustustarviketeollisuuden työllisyyden turvaamiseen erilaisin täydennyshankinnoin yli 70 milj. mk. Lisäksi on huomattava, että torjuntahävittäjähankinnan vastakauppapalveloitteet tukevat kotimaisen puolustustarviketeollisuuden asemaa ja työllisyyttä. Vuoden 1998 loppuun mennessä vastaostokauppoja oli tehty yhteensä 14 mrd. markan määrästä.

Koska torjuntahävittäjien hankinnan maksusuodet ovat vielä vuonna 1999 suuret ja kun määrärahojen käytössä on varauduttava hankintaohjelmiin sidottujen maksatusten siirtymiseen seuraavalle vuodelle, vuonna 1999 määrärahaosuus hankintojen osoittamiseen kotimaiselle puolustustarviketeollisuudelle on tiukka. Alan teollisuuden asemaan ja työllisyyteen vaikuttaa myönteisesti vuoden 1998 toisen lisätalousarvion hankintatoimitusten alkaminen teollisuudessa vuonna 1999.

Puolustusvoimien toimintamenomääräraha*HE 105/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

4) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 27.10.21 kohdalla, että selonteossa kaavailtu toimintamenojen lisäys tapahtuu vuonna 2000.

Hallitus antoi menokehyspäätöksessään 5.3.1998 puolustusministeriön hallinnonalalle vuoden 1999 talousarvioesityksen laadintaa varten sitovan kehyksen sekä vuosia 2000 - 2002 varten suunnittelun pohjaksi ohjeelliset kokonaismenokehykset, jotka vastaavat varsin pitkälle valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa asetettuja tavoitetasoja. Toteutuessaan tämä hallinnonalan kokonaisrahoitus antaisi mahdollisuuden toimintamenojen lisäykseen kutakuinkin selontekoa vastaavasti.

Ilmavoimien lentäjien sitoumusjärjestelmä*HE 105/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

5) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 27.10.21 kohdalla, että ilmavoimiin luodaan sitoumusjärjestelmä, joka takaa riittävän lentäjien määrän

Ilmavoimissa sekä maavoimien helikopteritoiminnassa on ohjaajilla käytössä sitoumusjärjestelmä, jossa opiskelemaan hyväksytty kadetti tai opistoupseerioppilas sitoutuu palvelemaan lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä pisimmillään 10,5 vuotta lentokoulutuksen alkamisesta lukien. Käytännössä tämä merkitsee noin 7 vuoden virassaoloaikaa. Mikäli asianomainen lähtee mainitun sitoumusajan kuluessa puolustusvoimien palveluksesta toisen työnantajan palvelukseen taikka tulee irtisanotuksi muun syyn kuin sairauden vuoksi, hänen on maksettava puolustusvoimille korvauksena aiheutuneista kustannuksista 75 kertainen lentolisän määrä. Käytännössä tämä merkitsee suurimmillaan noin 355 000 markan korvausta. Sitoumusajan päätyttyä virkamiehellä on mahdollisuus siirtyä muun työnantajan palvelukseen ilman eri korvausta. Suurin osa vuonna 1998 siviili-ilmailuun siirtyneistä oli sellaisia, joiden sitoumusaika oli päättynyt .

Siviili-ilmailun kasvusta johtuen ilmavoimissa on syntynyt tilanne, jossa ohjaajia on hakeutunut siviililentoyhtiöiden palvelukseen. Tämän kehityksen pysäyttämiseksi yhteistyössä puolustusministeriön, Pääesikunnan sekä Ilmavoimien esikunnan välillä päätettiin toimenpiteistä ohjaajien virkarakenteen, palkkauksellisten tekijöiden sekä sitoumusjärjestelmän uudistamiseksi. Myös ohjaajia edustaneita henkilöstöjärjestöjä kuultiin asiaa valmisteltaessa. Tehdyissä päätöksissä otettiin huomioon myös hallinnonalan rahoitusmahdollisuudet toteuttaa muutoksia.

Tehtyjen päätösten mukaisesti ohjaajien palkkausta on parannettu enimmillään noin 4000 markkaa kuukaudessa kokonaiskustannuksien ollessa vuositasolla noin 20 milj. mk. Samalla sitoumusjärjestelmää uudistettiin siten, että saadakseen korotetut palkkausetuudet virkamiehen on sitouduttava jatkamaan palvelustaan kolmen vuoden jaksoissa edellä mainitun 10,5 vuoden sitoumusajan jälkeen.

Edellä olevien lyhyen aikavälin toimenpiteiden lisäksi valtioneuvostossa sovittiin syksyllä 1998 työryhmän asettamisesta selvittämään sotilas- ja siviili-ilmailun yhteistoimintamahdollisuuksia kasvaneiden lentäjätarpeiden tyydyttämiseksi. Työryhmän määräaika päättyy 26.2.1999.

Puolustusministeriö, Pääesikunta sekä Ilmavoimat osallistuvat pidemmän aikavälin toimenpiteitä selvittävän työryhmän työhön ja seuraavat jo tehtyjen lyhyen aikavälin toimenpiteiden vaikutuksia. Tavoitteena on taata ilmavoimille riittävä määrä ohjaajia myös tulevaisuudessa.

Valtiovarainministeriö

Vakuutusmaksuvero

HE n:o 128/1990 vp.
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta totesi 20.11.1990, että vakuutuspalvelujen kaupan vapautuessa Euroopan integraatiokehityksessä korostuu kilpailuedellytysten yhdenmukaisuuden vaatimus. Suomen vakuutusmaksuvero saattaa muodostaa suomalaisten vakuutusyhtiöiden osalta kilpailuhaittatekijän, jos se poikkeaa useimmissa EY-maissa noudatettavista vakuutusmaksuihin kohdistuvista verosäännöksistä. Sen vuoksi eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, miten voidaan parhaiten luoda yhdenmukaiset kilpailuolosuhteet sekä selvittää, voidaanko ulkomailta otettujen vakuutusten osalta tehostaa verovalvontaa.

ETA-vakuutusyhtiöiltä edellytetään vakuutusmaksuverolakiin tehdyn muutoksen mukaan, että niillä on Suomessa veroedustaja vakuutusmaksuverosta aiheutuvien velvollisuuksien mm. verontilitysvelvollisuuden varmistamiseksi.

Ulkomailta Suomeen ostettujen vakuutusten osalta suoritettavasta vakuutusmaksuverosta on vakuutuksenottaja verovelvollinen. Verohallitus on tiedotustoiminnassaan kiinnittänyt yritysten huomiota em. veronsuorittamisvelvollisuuteen. Verotarkastusten yhteydessä selvitetään myös veronsuoritusvelvollisuuden täyttäminen.

Vakuutustoiminnan verokysymyksiä tullaan jatkossa selvittämään ottaen huomioon kansainväliset kilpailuolosuhteet. Vakuutusmaksuveron lisäksi selvitystyö kohdistuu vakuutustoiminnan ja vakuutussäästämisen tuloverotukseen.

Ylimääräiset eläkkeet

HE n:o 57/1991 vp.
Valtiovarainvaliokunta

5) Hyväksyessään 17. päivänä tammikuuta 1992 valtion tulo- ja menoarvion vuodelle 1992 eduskunta totesi momentin 28.07.06 kohdalla, että sen mielestä hallituksen toimesta olisi selvitettävä ylimääräisten eläkkeiden tarpeellisuus ja eläkepoliittinen tarkoituksenmukaisuus.

Vuoden 1993 samoin kuin vuosien 1994 ja 1995 valtion talousarvion momentin 28.07.06 selvitysosana mukaan ylimääräisten eläkkeiden määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon se, että vuosittain myönnettävien taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeiden lukumäärää vähennetään vuodesta 1993 lukien siten, että vuonna 1995 taitelijaeläkkeitä myönnettäisiin 35 ja sanomalehtimieseläkkeitä 10. Samalla luodaan taiteilijoiden ja sanomalehtimiesten elämäntyön palkitsemista varten valtionpalkintojärjestelmä. Lisäksi selvitetään, missä laajuudessa vuoden 1995 jälkeen näitä ylimääräisiä eläkkeitä on tarpeen myöntää. Edellä mainittua valtionpalkintojärjestelmää on jo vuodesta 1993 lähtien toteutettu. Lisäksi taiteilijoiden sosiaali-ekonomista asemaa on selvittänyt opetusministeriön asettama toimikunta. Toimikunta totesi, että taiteilijoiden eläketurva on alhainen verrattuna koko väestöön. Toimikunnan enemmistö oli sitä mieltä, että taiteilijaeläkejärjestelmä tulee säilyttää ja eläkkeiden lukumäärän lasku pysäyttää. Näin onkin tehty vuosien 1996-1998 valtion talousarvioissa.

Muut ylimääräiset eläkkeet koskevat hyvin vanhoja henkilöryhmiä, joiden määrä vähenee jatkuvasti. Näin ollen nämä häviävät aikaa myöten ilman muita toimenpiteitä.

Lausuma ei anna aihetta enempisiin toimenpiteisiin.

Kiinteistöveron määräytymisperusteet

HE n:o 50/1992 vp.

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.6.1992, että hallitus seuraa kiinteistöveron määräytymisen perusteena olevien verotusarvojen kehitystä ja pitää huolta siitä, että tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin verotusarvojen saattamiseksi oikeudenmukaisiksi ja kohtuullisiksi.

Eduskunta edellytti 15.6.1992, että hallitus selvittää mahdollisuudet luoda ainakin voimalaitoksia koskevan kiinteistöverotuksen osalta enakkoperintäjärjestelmä.

Valtiovarainministeriö vahvistaa vuosittain rakennusten ja vesivoimalaitosten jälleenhankinta-arvot. Verotusarvojen kehitystä seurataan rakennuskustannusindeksin avulla. Rakennusten jälleenhankinta-arvopäätöksen rakenteellisen uudistamisen tarvetta selvitetään verohallituksessa. Verohallitus antaa lisäksi rakennusmaan verotusarvon laskemisesta sitovat kuntakohtaiset ohjeet, jotka perustuvat valtion teknillisen tutkimuskeskuksen laatimiin kunnittaisiin tonttintahintakarttoihin. Ohjeet annetaan vuosittain, jolloin rakennusmaan hintakehitys otetaan huomioon.

Kiinteistövero kannetaan vuosittain kahtena eränä, jos veron määrä on vähintään 1 000 markkaa. Siten ei ole tarkoituksenmukaista luoda lopullisen kiinteistöveron lisäksi erillistä enakkoperintäjärjestelmää.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Julkisten eläkkeiden kehittäminen

HE n:o 110/1992 vp.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.12.1992, että määräaikaisissa palvelussuhteissa, perhepoliittisista syistä katkenneissa palvelussuhteissa sekä vailla palvelussuhdetta apurahoilla työskentelevien asema tulee selvittää ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Lisäksi eduskunta edellytti, että valtion uusien palvelussuhteiden eläkkeitä koskevia muutoksia vastaavat muutokset tehdään muun muassa Suomen Pankin ja kansaneläkelaitoksen eläkkeitä koskevaan säännöstöön. Myös kansanedustajien eläkelain tavoitetasoa koskeva, valtion uusien palvelussuhteiden tavoitetasoa vastaava muutos on tarpeellinen ja toteutettava pikaisesti.

Valtion uusien palvelussuhteiden eläkkeitä koskevia muutoksia vastaavat muutokset on toteutettu Suomen Pankin ja Kansaneläkelaitoksen eläkkeitä koskevaan säännöstöön. Myös lausumassa edellytetty kansanedustajien eläkelain tavoitetasoa koskeva muutos on toteutettu.

Lausumassa edellytetyjä muita asioita selvitetään valtion eläkeneuvottelukunnan asettamassa jaostossa, jossa myös työntekijäjärjestöillä on edustus. Selvitystyö on vielä kesken.

Vuoden 1996 alusta lukien muutettiin valtion eläkelakia siten, että jos palvelussuhde on enintään vuoden katkenneena, karttuu eläketurvaa kuitenkin tältä ajalta. Tämä uudistus hoitaa suurelta osin apurahoilla työskentelevien ja perhepoliittisista syistä katkenneiden palvelussuhteiden ongelman. Määräaikaisten palvelussuhteiden osalta eläketurvaa selvitetään parhaillaan koko työeläkejärjestelmässä ja asia selviää tätä kautta.

Lausuma ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Tuloverolaki

HE n:o 200/1992 vp.

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen veropoliittinen ministerivaliokunta päätti 26.11.1992, että niiden metsävaltaisten kuntien, joissa sijaitsee runsaasti valtion metsiä, erityisongelmat selvitetään vuoden 1993 tammikuun loppuun mennessä. Ministerivaliokunnan päätöksen mukaan edellä mainittujen kuntien asema ei saa heikentyä verouudistuksen johdosta keskimääräistä enempää sen vuoksi, että valtio siirtyy pinta-alaverotuksesta puun myyntitulon verotukseen.

Eduskunta edellytti 18.12.1992, että hallitus antaa välittömästi selvityksen valmistuttua asiaa koskevan esityksen eduskunnalle.

Eduskunta edellytti 18.12.1992, että hallitus selvittää peiteltyyn osingonjakoon liittyvät ongelmat.

Ylimääräinen korkovähennys myönnetään puolisolle vuoden 1992 tilanteen perusteella. Avioerotapauksissa asunto tai siihen liittyvät velat saattavat siirtyä toiselle puolisolle ja kuolemantapauksessa perhe voi menettää vähennyksen kokonaan. Tällöin tilanne muodostuu epäoikeudenmukaiseksi eikä vastaa kompensaatiotarvetta.

Eduskunta edellytti 18.12.1992, että hallitus valmistelee esityksen, jolla edellä mainitut ongelmat ratkaistaan oikeudenmukaisesti.

Eduskunta edellytti 18.12.1992, että hallitus pikaisesti selvittää ansiotulon enimmäismäärään liittyvät kysymykset ja antaa asiasta eduskunnalle asiantuntijaryhmän muistion (Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 1991:28) mukaisen esityksen, jossa ansiotulolle asetetaan 600 000 markan katto.

Lisäksi eduskunta edellytti 18.12.1992, että verotuksen muuttuessa hallitus seuraa verotuksen ja sosiaalisten tulonsiirtojen yhteisvaikutusta erityisesti lapsiperheiden ja asunovelkaisten osalta.

Metsävaltaisia kuntia koskeva selvitys valmistui 31.1.1993. Selvitys osoitti, että yhteisöveron jakojärjestelmä ei pidemmällä aikavälillä saata valtiometsävaltaisia kuntia muihin kuntiin nähden keskimääräistä heikompaan asemaan. Järjestelmän voimaantulovaiheessa katsottiin kuitenkin aiheutuvan eräille kunnille verotulojen tilapäisestä alentumisesta siinä määrin ongelmia, että vuoden 1993 kolmessa

lisätalousarviossa varattiin näiden ongelmien hoitamiseen 50 miljoonaa markkaa. Vuodesta 1993 alkaen yhteisöverojen tuotto ja siten myös kuntien osuus siitä on ollut voimakkaassa kasvussa. Metsävaltaisten kuntien asema on tämän vuoksi suhteellisesti vahvempi kuin ennen verouudistusta. Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Peitellyn osingonjaon verotusta on muutettu 1.1.1998 voimaan tulleilla laeilla (470 - 472/1998), joilla poistettiin peitellyn osingon kahdenkertainen verotus ja täsmennettiin peitellyn osingon veroseuraamuksia. Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Tuloverolakia on 1.1.1994 voimaan tulleella lailla (1502/93) muutettu siten, että ylimääräinen korkovähennys voi avioero- ja kuolemantapauksissa siirtyä toiselle puolisolle. Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Ansiotulo-osuuden ylärajan puuttumisella pienyritysten osakkaiden verotuksessa ei ole käytännön elämässä ollut olennaista merkitystä, vaan yrittäjien kannalta olennaisiksi ovat muodostuneet ansiotulo-osuuden määrittämiseen liittyvät yleiset kysymykset. Osakeyhtiöiden osakkaiden osingon ansiotulo-osuuden määrään vaikuttavaa liikeosakkeiden arvon laskentaperusteita koskevaa valtiovarainministeriön päätöstä on uudistettu vuonna 1994 (VMp 1539/94). Henkilöyhtiöiden osakkaiden ja yksityisten elinkeinonharjoittajien verotuksessa keskeiseksi ongelmaksi on koettu se, että ansiotulon verotus koskee myös yrityksessä pidettävää tuloa. Valtiovarainministeriö on asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on tehdä ehdotukset säännöksi, joiden nojalla myös näissä yritysmuodoissa voitaisiin pidättää voittoa yhteisöverokannan mukaisella verorasituksella.

Verotuksen ja sosiaalisten tulonsiirtojen muutosten yhteisvaikutusta eri tulonsaaja-ryhmien asemaan seurataan jatkuvasti muun muassa valtiovarainministeriön ja valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tulonjakovaikutuksia koskevana selvitystyönä. Asia on ollut esillä erityisesti vuodesta 1995 alkaen, jolloin käynnistettiin niin sanottu kannustinloukkuselvitys. Selvitys ehdotuksineen valmistui syksyllä 1996 ja sen pohjalta on valmisteltu ja osin toteutettukin muutoksia, joilla verotuksen ja sosiaalisten tulonsiirtojen työnteon kannustavuutta heikentävää yhteisvaikutusta voidaan lieventää.

Pankkituki

HE n:o 375/1992 vp.
Valtiovarainvaliokunta

- 1) Eduskunta edellytti 2.2.1993, että valtion vaikutusvallan takaavan omistuksen hankinnan tulee olla ensisijainen tuen myöntämisen muoto. Omistusoikeuden noustessa tavoiteltavaan merkittävään määräysvaltaan, voidaan pääomatodistuksia ja takauksia käyttää joko pääomasijoituksen ohella tai sijasta.
- 2) Eduskunta edellytti, että ennen omistuksen hankintaa, joka voi tapahtua mm. osakeannin kautta, on huolehdittava, että valtion omistusosuus tulee oikeaan suhteeseen arvoaan menettäneeseen vanhaan omistukseen nähden. Oikeaan suhteellisuuden toteuttamiseksi mahdollisesti tarpeellinen oman pääoman nimellisarvon leikkaus on toteutettava ennen osakemerkintää.
- 3) Eduskunta edellytti, että valtion omistuksen tasapuolisuuden vuoksi on osakeanti tehtävä vanhaan omistukseen verrattavilla osakkeilla eikä esimer-

kiksi äänivallaltaan rajatuilla osakesarjoilla, jotta niillä hankittava päätösvalta olisi yhdenvertainen vanhojen omistajien oikeuksiin nähden.

4) Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle tiedonantona suunnitelmansa rahoitusjärjestelmän tervehdyttämisestä, tervehdyttämiseen käytettävistä keinoista ja julkisen tuen palauttamisesta valtiolle niin, että tiedonanto voidaan käsitellä eduskunnassa vuoden 1993 valtiopäivien syysistuntokaudella.

5) Velallisten suojan parantamiseksi ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain tarkoituksen toteutumisen turvaamiseksi eduskunta pitää tarpeellisena, että velallisen pantua vireille hakemuksensa velkajärjestelystä on laissa tarkoitettu toimenpidekielto pantava voimaan jo ennen velkajärjestelyn alkamista ja siitä ajankohdasta, jolloin velallinen on velkojapankilleen ilmoittanut käynnistävänsä velkajärjestelymenettelyn. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi tulee yksityishenkilön velkajärjestelystä annettua lakia tarpeellisilta osin kiireellisesti muuttaa. Eduskunta edellyttikin, että hallitus käynnistää lainmuutoshankkeen välittömästi edellä tarkoitetun velallisen oikeusaseman parantamiseksi sekä antaa asiaa koskevan lakiesituksen eduskunnalle kevätistuntokauden 1993 aikana.

6) Eduskunta edellytti, että hallitus välittömästi ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin niin, että pankit noudattavat yhtenäistä luottotappioiden kirjaamiskäytäntöä.

Eduskunta hyväksyessään 12.10.1993 valtion vuoden 1993 neljännen lisätalousarvioesityksen, muutti ensimmäisessä kappaleessa olevaa lausumaa siten, että takaus ja muu mainitun lisätalousarvion momentilla 28.87.51 (Pankkitoiminnan tukeminen) tarkoitettu sitoumus voi olla pankille ensisijaisen tuen myöntämisen muoto.

Kappaleisiin 2-3 ja 5-6 sisältyvät lausumat koskivat vuoden 1993 ensimmäisessä lisätalousarviossa myönnettyjä määrärahoja ja valtuuksia. Koska määräraha muutettiin vuoden 1993 neljännellä lisätalousarviolla siirtomäärärahaksi (3 v), tulivat lausumiin sisältyvät ehdot otettavaksi huomioon määrärahaa koskevia valtioneuvoston tai ministeriön päätöksiä tehtäessä. Pankkitarkastusvirasto lakkautettiin 1.10.1993 voimaan tulleella rahoitustarkastuslailla, jolloin sen tehtävät siirrettiin Suomen Pankin yhteydessä toimivalle rahoitustarkastukselle. Rahoitustarkastus on antanut luottotappioiden kirjaamista koskevat määräykset.

Kappaleeseen neljä sisältyvän lausuman tarkoittaman tiedonannon hallitus antoi eduskunnalle 2.12.1993.

Yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain mukaan perintä- ja maksukielto alkaa, kun tuomioistuin on päättänyt velkajärjestelyn aloittamisesta. Kiireellisissä tapauksissa velallinen voi pyytää väliaikaista perintä- ja täytäntöönpanokieltoa jo velkajärjestelyä hakiessaan. Mahdollisuus saada väliaikainen kielto antaa siten velalliselle turvaa. Tämän vuoksi viidennessä kappaleessa tarkoitettua erillistä ja kiireellisesti toteutettavaa lainmuutosta ei ole pidetty aiheellisena. Lain soveltamisesta saatujen kokemusten perusteella voidaan lainsäädännön tarkistustyön yhteydessä arvioida, onko lausumassa edellytetty muutos välttämätön.

Valtion vuoden 1994 talousarviossa momentilla 28.87.89 (Pankkitoiminnan tukeminen, 3 vuoden siirtomääräraha) pankkitoiminnan tukemiseen varattujen määrärahojen käyttöoikeus päättyi vuonna 1996. Vuoden 1997 talousarviossa varattujen takaus- ja muiden valtuuksien käytön edellytykset ovat samat kuin mitä vuonna 1993 edellytettiin. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Pankkituki

*HE n:o 379/1992 vp.
Talousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 23.2.1993, että Suomen valtio takaa sen, että suomalaiset pankit pystyvät hoitamaan sitoumuksensa ajallaan kaikissa olosuhteissa. Tarpeen vaatiessa eduskunta tulee myöntämään riittävät määrärahat ja valtuudet hallituksen käyttöön sitoumusten täyttämiseen.

Eduskunta on valtion talousarvioissa ja lisätalousarvioissa myöntänyt tarvittavat määrärahat ja valtuudet pankkijärjestelmän tukemiseen. Eduskunta totesi 8.12.1998, että suomalainen rahoitusjärjestelmä on kaikkien saatujen selvitysten mukaan tervehtynyt siten, että pankkien voidaan vastaisuudessa edellyttää pystyvän hoitamaan sitoumuksensa kaikissa olosuhteissa ilman Suomen valtion antamaa takuuta. Eduskunnan 23.2.1993 hyväksymä lausuma on rauennut.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveystaloudellinen päätöksenteko

*Kertomus 8/1992 vp.
Sosiaali- ja terveystaloudellinen valiokunta*

7) Eduskunta hyväksyi 10.6.1993 perustuslakivaliokunnan mietinnön, jonka liitteenä olevassa lausunnossa sosiaali- ja terveystaloudellinen valiokunta lausuu mm.:

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valtion siirtyminen niin sanottuun kehysbudjetointiin on ainakin alkuvaiheessa aiheuttanut ongelmia sen johdosta, että hallinnonalakohtaisilla, kehysbudjetin sisällä tehtävillä säästöillä on saatettu aiheuttaa menojen lisääntymistä muilla hallinnonaloilla. Tällöin yhteiskunnan kokonaisedun kannalta on saatettu aiheuttaa tuhlausta. Saadun tiedon mukaan menettely on kuitenkin parantunut järjestelmästä saatujen kokemusten myötä. Kehysbudjetointi ilman ministeriöiden välistä tarkastelua vaikeuttaa kokonaisarvion tekemistä kustannuksista. Valiokunta kiinnittää tämän vuoksi huomiota tarpeeseen luoda kokonaisuuden koordinoimiseksi arviointijärjestelmä, joka mittaa valtion menojen kokonaisuutta ja myös eri vaihtoehtojen aiheuttamat kustannukset kunnalliselle sektorille, elinkeinoelämälle ja kotitalouksille.

Samalla kun luodaan kokonaisuuden koordinoimisen menetelmää, tulee asian- tunti- ja ministeriöiden asemaa vahvistaa oman hallinnon alansa linjan luojana. Näiden menetelmien yhteensovittamisella voidaan välttyä tilanteista, joissa esimerkiksi asumistuen tai opintotuen taikka muun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmän ulkopuolella olevan palvelun tai tulonsiirron kustannusten säästöt siirtyvät jopa suurempina lisäkustannuksina sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnon alalle tai sosiaali- ja terveydenhuollosta muille hallinnonaloille. Vastaava menettelytapa tulee saada aikaan myös kunnallisessa päätöksenteossa, jossa ilmenee samantapaista suuntausta.

Kehysbudjetoinnin käyttöönoton myötä kunkin ministeriön vastuu oman hallinnon alansa määrärahojen käytön suunnittelusta on korostunut, mikä oli uudistuksen eräs tarkoituksin. Vastuu koskee luonnollisesti myös säästö- ja investointien valmistelua.

Tässä yhteydessä ei kuitenkaan ole ollut tarkoitus muuttaa niitä ohjeita ja vakiintu-

neita menettelytapoja, joiden mukaan esitettävistä hankkeista tulee esittää myös eri tahoille aiheutuvat taloudelliset vaikutukset. Samoin valtiovarainministeriön rooliin kuuluu edelleen, myös kehysbudjetoinnin yhteydessä tarkastella ehdotusten heijastusvaikutuksia mm. eri pääluokkien välillä, suhteessa valtion tuloihin, suhteessa kunnallistalouteen ja niin edelleen. Valtion taloussuunnittelujärjestelmän on tarkoitus toimia lausuman tarkoittamana koordinoivana järjestelmänä, joka arvioi ja yhteensovittaa esityksiin liittyvät eri näkökulmat.

Säästötoimenpiteiden kokonaisvaikutuksia tarkastellaan myös hallituksen ministeriryhmien sekä valtioneuvoston asettamien komiteoiden, toimikuntien ja työryhmien työssä.

Lausumassa korostetaan lisäksi asiantuntijaministeriöiden aseman vahvistamista. Kuten edellä on todettu, tämä on ollut yksi kehysbudjetoinnin käyttöönoton tavoite. Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan tavoite on verrattain hyvin toteutunutkin. Ministeriöiden aseman vahvistumisen myötä koordinoitintarve saattaa korostua lausumassa kuvatulla tavalla. Valtiovarainministeriön suorittamassa taloussuunnittelujärjestelmän kehittämistyössä pyritään löytämään ratkaisuja myös tähän haasteeseen. Valtioneuvosto on 11.6.1998 tehnyt periaatepäätöksen säädösehdotusten taloudellisten vaikutusten arvioinnista sekä tätä koskevien ohjeiden käyttöönotosta. Ohjeilla ja niiden edellyttämillä kuulemismenettelyillä pyritään osaltaan varmistamaan, että kaikki asianosaiset tahot voivat esittää arvionsa lainsäädäntöhankkeen taloudellisista ja muista vaikutuksista ja nämä arviot tulevat dokumentoiduiksi ja huomioon otetuiksi hanketta eteenpäin vietäessä. Erityisesti asiantuntijaministeriöiden tulisikin tehostaa esitysten valmistelussa keskinäistä yhteydenpitoaan sekä yhteydenpitoa niihin tahoihin, joita valmistelu merkittävästi koskee.

Valtionhallinnossa laadittiin vuodelta 1997 ensimmäistä kertaa hallinnonalan toimintakertomus ja uusimuotoinen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta, mihin kertomukseen sisältyy kuvaus hallinnonalojen tuloksellisuudesta. Hallinnonalan toimintakertomuksen laadintaohjeen mukaan hallinnonalan kertomuksessa tulee olla myös hallitusohjelmaa toteuttavan strategiasalkun hankkeiden ja muiden hallinnonalojen rajat ylittävien tehtävä- tai tavoitealueiden tulosten kuvauksia. Raportoinnista vastaa hankkeesta päävastuullinen ministeriö.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota erityisesti niihin koordinoitintiongelmiin, joita on ilmennyt tehtäessä säästöjä kehysbudjetoinnin yhteydessä. Koska valtiontalouden poikkeuksellisen nopean velkaantumisen katkaisemiseksi tarvitut menojen leikkaukset on pääosin toteutettu, koordinoitintiongelmiin ajankohtaisuus siltä osin kuin se koskee säästötoimenpiteiden kokonaisvaikutusten tarkastelua on kuitenkin vähentynyt. Tähän ja edellä mainittuun kehittämistyöhön viitaten asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Vammaisten henkilöiden autoveron huojentaminen

*HE n:o 42/1993 vp.
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 22.6.1993 hallituksen pikaisesti selvittävän, miten invalidien omaan käyttöön tulevien pakettiautojen vero voidaan kompensoida invalideille niissä tapauksissa, joissa autoveron yleistä invalidipalautusta ei voida soveltaa.

Eduskunta edellytti lisäksi, että autoverolain 17 §:ssä tarkoitettu autoveron invalidipalautusjärjestelmä kokonaisuudessaan uudistetaan.

Vammaistyöryhmä '96 esitti muistiossaan 15.4.1997 (sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 1997:6) vammaisten autoveronpalautuksen korvaamista kansaneläkelaitoksen hallinnoimalla suoralla, osittain tulositonnaisella tuella. Valtiovarainministeriö on useissa yhteyksissä katsonut suoraan tukeen siirtymisen tarkoituksen mukaisimmaksi autoveronpalautukseen liittyvien monien ongelmien poistamiseksi. Vammaisten liikkumisen tukijärjestelyjä ja uudistusten toteuttamismahdollisuuksia voidaan yksityiskohdiltaan arvioida asian tullessa tarvittavan jatkovalmistelun jälkeen käsiteltäväksi valtion talousarvioesityksen yhteydessä.

Tiedonkeruiden vähentäminen ja yhtenäistäminen

HE n:o 106/1993 vp.

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.1993 hallituksen pikaisesti tekevän selvityksen erillisten tilastoja laativien viranomaisten tarpeesta ja tämän pohjalta antavan eduskunnalle esityksen kaikkien tiedonkeruun yleisvaltuutusten poistamisesta lainsäädännöstä ja erityisvaltuutusten selkeästä rajaamisesta.

Hallinnon kehittämisen ministerivaliokunta edellytti kannanotossaan 17.12.1993 ministeriöitä ryhtymään toimenpiteisiin hallinnonalansa tiedonkeruiden vähentämiseksi, hallinnonalansa erityislainsäädäntöön sisältyvien tiedonkeruun yleisvaltuutusten poistamiseksi ja erityisvaltuutusten selkeäksi rajaamiseksi sekä selvittävän tilastoja laativien viranomaisten tarpeen.

Valtion viranomaisten tiedonkeruuta on pyritty usean vuoden ajan kehittämään ja karsimaan. Työtä on ohjannut valtion tietohallinnon johtoryhmä, jolle ministeriöt ovat vuosittain raportoineet toimialallaan tapahtuneesta kehityksestä. Johtoryhmä on puolestaan raportoinut asiasta säännöllisesti hallinnon kehittämisen ministerityöryhmälle.

Periaatepäätöksessään 5.2.1998 sähköisestä asioinnista, palveluluiden kehittämisestä ja tiedonkeruun vähentämisestä valtioneuvosto edellyttää viranomaisten tiedonkeruun lainsäädännöllisten yleisvaltuuksien poistamista ja erityisvaltuuksien rajaamista lakisääteisesti niihin tietoryhmiin, jotka ovat välttämättömiä viranomaistehtävien hoitamiseksi. Samalla on kehitettävä rekisterien yhteiskäyttöä ja tietopalveluja. Päätöksessä edellytetään myös, että hallinnon kehittämisen ministerityöryhmä selvittää EU:n toimielinten kanssa toimenpiteitä, joilla EU:n keräämien tietojen määrää sekä keräämisestä ja toimittamisesta aiheutuvaa työtä ja kustannuksia voidaan vähentää nykyisestään.

Säästökassatoiminta

HE n:o 126/1993 vp.

Valtiovarainvaliokunta

3) Hyväksyessään 16.12.1993 valtion talousarvion vuodelle 1994 eduskunta edellytti momentin 28.87.89 kohdalla, että on selvitettävä ensisijaisesti säästökassan ja koko konsernin johdon vastuu, toiseksi konsernin ja säästökassan tilintarkastajien vastuu sekä myös säästökassatoimintaa valvovan valtiovarainministeriön vastuu.

Eduskunta edellytti, että valtio turvaa tuen avoimuuden julkistamalla riittävät tiedot annetun tuen määrästä ja jakautumisesta sekä tuen lopullisista

kustannusvaikutuksista sekä antaa eduskunnalle aikanaan selvityksen siitä, että tehdyt ratkaisut ovat yhteiskunnan kannalta olleet edullisimmat.

Valtiovarainministeriön vastuun selvittämiseksi valtioneuvoston oikeuskansleri selvitti, osin keskusrikospoliisin suorittaman tutkinnan avulla, lain edellyttämään säästökassatoiminnan valvontaan kuuluneita toimenpiteitä ja päätöksisiä ja niiden toimeenpanoa sekä noudatetun menettelyn perusteita. Oikeuskansleri antoi asiassa päätöksensä 12.3.1996.

Päätöksessä oikeuskansleri katsoi valtiovarainministeriössä suoritettussa osuuskunta Eka-yhtymän säästökassatoiminnassa olleen tallettajien etujen kannalta puutteita. Tämän johdosta hän antoi yhdelle virkamiehelle vakavan huomautuksen. Lisäksi oikeuskansleri arvosteli ministeriön menettelyä tiedottamisessa sekä esitti valtioneuvostolle erillisellä kirjeellä säännösten ja menettelyn tarkistamista. Asia ei antanut oikeuskanslerin taholta aihetta enempään toimenpiteisiin.

Kun vain osa niistä kysymyksistä, joitten selvittämistä eduskunta on pitänyt tarpeellisenä, tuli edellä todetuin tavoin tutkittavaksi, valtiovarainministeriö katsoi aiheelliseksi tehdä keskusrikospoliisille tutkimuspyynnön, jotta kaikki mainitut kysymykset kokonaisuutena saataisiin asianmukaisesti tutkituiksi.

Keskusrikospoliisin suorittaman tutkinnan perusteella kolmea Osuuskunta EKA-yhtymän ja sen säästökassan johtoon kuuluneita vastaan nostettiin syksyllä 1995 syytteet Helsingin käräjäoikeudessa markkinointi- ja säästökassarikoksista. Käräjäoikeus hylkäsi 10.12.1997 syytteet. Virallinen syyttäjä on kahden syytetyn osalta valittanut tuomiosta.

Lokakuussa 1993 säästökassatoimintaa harjoittavassa Osuuskunta EKA-yhtymässä aloitettiin yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitettu saneerausmenettely. Osuuskunta EKA-yhtymä oli vastaanottanut säästökassatalletuksia noin sadaltatuhannelta jäseneltään. Säästökassatoimintaa kohtaan tunnetun luottamuksen vahvistamiseksi hallitus antoi eduskunnalle esityksen laiksi tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa. Eduskunta hyväksyi lain joulukuussa ja se tuli voimaan 1.1.1994.

Valtiokonttori on lain perusteella lunastanut Osuuskunta EKA-yhtymän säästökassaan tehtyjä talletuksia yhteensä 1 177 mrd markan määrästä. Valtion lopullinen meno talletusten lunastamisesta riippuu yrityssaneerauksen onnistumisesta ja realisoitavista talletusten vakuuksista. Osuuskunta EKA-yhtymän yrityssaneeraus päättyy 31.12.2003. Lausuman edellyttämä selvitys voidaan antaa vasta tämän jälkeen. Lausuma ei tässä vaiheessa anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Lupajärjestelmien karsiminen

*HE n:o 141/1993 vp.
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 12.11.1993 hallituksen pikaisesti selvittävän, mistä nykyaikaan soveltumattomasta turhasta viranomaisten antamia lupia koskevasta käytännöstä voidaan luopua ja ryhtyvän tarpeellisiin lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Valtioneuvosto teki 10.11.1994 periaatepäätöksen lupamenettelyjen keventämisestä ja karsimisesta. Pääsääntönä on, että lupamenettely perustuu suoraan lakiin. Alemmanasteisilla normeilla voidaan säätää tai määrätä toiminta luvanvaraiseksi

ainoastaan laissa riittävän täsmällisesti määritellyissä rajoissa. Lupamenettelyjä on myös kevennettävä ja tarpeettomista menettelyistä luovuttava. Elinkeinotoimintaa ohjaavat ja kilpailua rajoittavat luvat on korvattava muilla menettelyillä.

Lupamenettelyjen karsimista ja keventämistä on jatkettu hallinnonaloilla.

Talousarvioesitysten perustelut

*HE n:o 194/1993 vp.
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 8.12.1993, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 23 todettujen epäkohtien korjaamiseksi eduskunnan yksimielisen tahdon mukaisesti siten, että toimenpiteet otetaan huomioon jo päätettäessä lopullisesti vuoden 1994 talousarvios-
ta.

Valtiovarainministeriö on eri yhteyksissä mm. toiminta- ja taloussuunnitelmien ja talousarvioehdotusten laadintamääräyksissä kiinnittänyt ministeriöiden ja virastojen huomiota eduskunnan lausumaan ja siinä tarkoitettujen epäkohtien korjaamiseen talousarvion perusteluissa.

Talousarvioesityksen valmistelun ohjeistamisen ohella on panostettu valtion virastojen ja laitosten kirjanpidon ja muun laskentatoimen uudistamiseen sekä niiden toimintaa ja taloutta koskevien kertomusmenettelyjen kehittämiseen. Tilivirastot on vuodesta 1993 alkaen velvoitettu laatimaan varainhoitovuosittain toimintakertomuksen. Valtionhallinnossa laadittiin vuodelta 1997 ensimmäistä kertaa hallinnonalan toimintakertomus ja uusimuotoinen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta, mihin kertomukseen sisältyy myös kuvaus hallinnonalojen tuloksellisuudesta. Viimeksi mainitun kertomuksen ajoitusta on myös muutettu siten, että se aiempaa paremmin tukee eduskunnan budjettikäsittelyä. Nämä uudistukset parantavat sekä hallituksen budjettivalmistelun että eduskunnan budjettikäsittelyn tausta- ja vertailutietopohjaa.

Valtiovarainministeriön asettaman Talousarviotyöryhmä 1997 mietinnön pohjalta valtioneuvosto on keväällä 1998 uudistanut toiminta- ja taloussuunnittelua ja talousarvioesitysten laadintaa koskevan periaatepäätöksen ja valtiovarainministeriö vastaavat ohjeet. Uudistuksen eräänä keskeisenä tavoitteena oli talousarvioesityksen rakenteen ja sisällön uudistaminen lausumassa tarkoitetulla tavalla. Vuoden 1999 talousarvioesityksessä on otettu huomioon uusitut ohjeet. Ottaen huomioon toteutetut kehittämistoimenpiteet lausuma ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Pakollisten varausten ja johtajavakuutusmaksujen vähennyskelpoisuus

*HE n:o 198/1993 vp.
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 29.11.1993, että hallitus saattaa välittömästi päätökseen pakollisten varausten verokohtelua koskevan valmistelutyön ja että asiaa koskeva hallituksen esitys annetaan siten, että se voidaan käsitellä vuoden 1994 valtiopäivien kevätistuntokaudella.

Eduskunta edellytti, että niin sanotun johtajavakuutuksen verotusta koskeva valmistelutyö saatetaan pikaisesti loppuun ja että asiaa koskeva hallituksen

esitys annetaan välittömästi valmistelutyön päätyttyä.

Verotuksen ja kirjanpidon tuloksenlaskennan eroavuuksia selvitettiin eduskunnan lausuman esittämisen jälkeen valtiovarainministeriön asettamassa varaus- ja poistojärjestelmän uudistamistyöryhmässä (Valtiovarainministeriön työryhmämuistio 1995:17). Merkittävimmät erot verotuksen ja kirjanpidon tuloksenlaskennassa koskevat toisaalta käyttöomaisuuden poistojärjestelmää ja toisaalta realisoitumattomien menojen ja menetysten vähentämistä. Työryhmä esitti verotuksen tuloksenlaskennan lähentämistä kirjanpidon mukaiseen tulokseen molempien erien osalta, jolloin poistojärjestelmän muuttaminen olisi lisännyt ja vastaavasti pakollisten varausten vähennyskelpoisuuden laajentaminen vähentänyt yritysten maksamien verojen määrää.

Työryhmän ehdotuksia ei ole kertomusvuonna toteutettu. Vuoden 1997 lopussa hallitus päätti sen sijaan keskitettyyn tulopoliittiseen sopimukseen liittyvien veronalennusten rahoituskeinona alentaa vuonna 1999 irtaimen kuluvaan käyttöomaisuuden enimmäispoistoprosentin nykyisestä 30:stä 25:een. Hallitus ei pidä tässä vaiheessa tarpeellisena verotuksen ja kirjanpidon tuloksenlaskennan lähentämistä yksinomaan pakollisten varausten osalta, sillä varausten vähennys oikeuden laajentaminen aiheuttaisi yritysverotuksen tuottojen merkittävän alentumisen, jollei samanaikaisesti toteuteta verotuloja lisääviä muutoksia sellaisten erien osalta, joiden vähentäminen verotuksessa ylittää kirjanpidon mukaisen tuloksenlaskennan.

Niin sanotun johtajavakuutuksen perusteella maksettujen vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuutta laajennettiin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta annetulla lailla 926/1996.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Merenkulun veronhuojennukset

*HE n:o 199/1993 vp.
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 30.11.1993, että hallitus pikaisesti selvittää mahdollisuudet ottaa käyttöön merenkulkuelinkeinon verotuksessa ehdotettua tasapuolisemmin kaikkia merenkulkuelinkeinoelämän eri lohkoja kohteleva veronhuojennuslainsäädäntö esimerkiksi jälleenhankintavarausta käyttämällä.

Merenkulkuelinkeinoa tuetaan tällä hetkellä julkisin varoin muun muassa myöntämällä verotuksessa ylimääräinen jäämaksuluokkavähennys. Vähennys on koskeva vielä vuonna 1998 tilattuja aluksia. Hallituksen tarkoituksena on jatkaa jäämaksuluokkavähennyksen myöntämistä koskemaan vielä 1999 ja 2000 tilattavia aluksia. Lausumassa mainittu vaihtoehto jälleenhankintavarauksen käyttämisestä varustamojen tukikeinona edellyttäisi alusten hankintamenojen poistojärjestelmän muuttamista. Poistojärjestelmää mahdollisesti kehitettäessä selvitetään mahdollisuus jälleenhankintavarauksen käyttämisestä alushankintojen tukemiseksi lausumassa ehdotetulla tavalla.

Valtion virkamieslaki

*HE n:o 291/1993 vp.
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 21.6.1994 hallituksen huolehtivan siitä, että selvitetään, koskeeko Euroopan yhteisön ns. liikkeenluovutusdirektiivi, valmisteilla oleva direktiivin muutos huomioon ottaen, valtion virkamiehiä, ja että selvitystyön perusteella ryhdytään tarpeellisiin lainvalmistelutoimenpiteisiin.

Valtioneuvosto teki valtiovarainministeriön esittelystä 14.5.1998 periaatepäätöksen henkilöstön aseman järjestämisestä valtionhallinnon organisaatiomuutostilanteissa. Periaatepäätös vastaa sisällöltään sopimusta, jonka valtion keskusjärjestöt tekivät joulukuussa 1997. Periaatepäätös koskee virkamiesten asemaa valtion viraston tai liikelaitoksen yhtiöittämistilanteissa sekä virka- ja työsuhteisen henkilöstön asemaa sellaisissa viraston lakkauttamista koskevissa tilanteissa, joissa on kysymys saman toiminnan jatkamisesta toisessa valtion virastossa. Henkilöstön asemaa koskevat säännökset sisällytetään periaatepäätöksen mukaan asianomaisiin organisaatiomuutoslakeihin viraston lakkaamistilanteissa. Periaatteena on, että asianomaisia tehtäviä hoitanut henkilöstö siirtyy uuteen organisaatioon.

Periaatepäätöksen mukainen menettely merkitsee valtion virkamiesten aseman järjestämistä organisaatiomuutostilanteissa vähintään liikkeenluovutusdirektiivin tarkoittamalla tasolla.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Juomapakkausten lisävero

*HE n:o 30/1994 vp.
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 14.6.1994, että juomapakkausten elinkaaritutkimuksen valmistuttua hallitus ottaa uudelleen harkittavaksi alkoholijuomapakkauksille nyt asetettavan lisäveron oikeellisuuden ja antaa tarvittaessa lisäveron muuttamista tarkoittavan esityksen.

Juomapakkausten elinkaaritutkimus ei edellytä tässä vaiheessa välittömiä muutoksia juomapakkausten verotukseen, joten lausuma ei anna aihetta välittömiin toimenpiteisiin. Hallitus kuitenkin edelleen seuraa lisäverojärjestelmän toimivuutta ja tekee tarvittaessa ehdotuksia lainsäädännön muuttamiseksi.

Asia ei anna aihetta toimenpiteille.

Vaikeavammaisten yrittäjien arvonlisäverovelvollisuus

*HE 152/1994 vp
Valtiovarainvaliokunta*

5) Hyväksyessään 13.1.1995 valtion talousarvion vuodelle 1995 eduskunta lausui pääluokan 28 kohdalla:

Taloudellisen toiminnan elpymisen myötä yhteiskunnan erityisiin velvollisuuksiin kuuluu, että kaikille taloudellisesta lamasta ja työttömyydestä kärsi-

mään joutuneille tarjotaan mahdollisimman yhdenvertaiset mahdollisuudet työllistää ja siten elättää itsensä. Tämä edellyttää muun muassa vammaisten osalta erityisiä toimia. Kokemus on osoittanut, että mitä suurempi työttömyys, sitä vaikeampi on vammaisen työnhakijan työllistyä. Siirtyminen arvonlisäverojärjestelmään merkitsisi muiden vaikeavammaisten (työkyvyn alentuminen vähintään 70 prosenttia) kuin sokeiden arvonlisäverokohtelun merkittävää muuttumista huonompaan suuntaan, mikä johtanee siihen, että 2000 - 3000 tällaista itsensä ja perheensä tähän saakka elättänyttä vammaista yrittäjää menettää mahdollisuuden jatkaa tuotannollista toimintaansa. Yhteiskunnan kokonaisedun mukaista on, ettei näin tapahdu.

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää pikaisesti, miten vapautus arvonlisäveron maksamisesta voidaan palauttaa vamman laadusta riippumatta kaikille sellaisille vaikeavammaisille yrittäjille, joiden työ- ja toimintakyky on alentunut vähintään 70 prosenttia.

Vaikeavammaiset yrittäjät on vapautettu arvonlisäverovelvollisuudesta lailla (1393/95), joka on voimassa vuosina 1995-1998. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 28.3.1996 työryhmän, jonka tehtävänä oli muun muassa selvittää vaihtoehtoisia tapoja turvata vaikeavammaisten henkilöiden yritysten toimintaedellytykset tukijärjestelmien kautta. Työryhmän laatima selvitys valmistui helmikuussa 1997. Työryhmä ehdotti, että vaikeavammaisten yrittäjien arvonlisäverohuojennuksesta luovutaan vuoden 1998 alusta edellyttäen, että valtiovarainministeriössä selvittävänä ollut vähäisen toiminnan verollisuuden alarajaan liitettävä asteittainen veronhuojennus pienyrityksille toteutuu. Jos tämä uudistus jää toteutumatta, työryhmä ehdotti vammaisten yrittäjyyden edistämishankkeen käynnistämistä. Hanke tuli saatua päätökseen vuoden 1997 lokakuun loppuun mennessä kauppa- ja teollisuusministeriön johtamassa työryhmässä.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta päätti kesällä 1997, että verovelvollisuuden alarajaan liittyvää asteittaista veronhuojennusta ei toteuteta. Vammaisten yrittäjyyden edistämishankkeeseen liittyvien mahdollisten tukijärjestelyjen selvitystyö on vielä kesken, eivätkä tukia koskevat uudistukset ole toteutettavissa vuoden 1999 alusta. Tämän vuoksi vaikeavammaisten henkilöiden harjoittaman yritystoiminnan arvonlisäverovapautta jatkettiin koskemaan myös vuotta 1999.

Ajoneuvovero

*HE n:o 160/1994 vp.
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 21.12.1994, että hallitus selvittää pikaisesti mahdollisuudet siirtää järjestelmään, jossa verokausi olisi 12 kuukauden jakso laskettuna rekisteröimiskuukaudesta.

Eduskunta edellytti hallituksen pikaisesti selvittävän, voidaanko ja millaisen järjestelmän puitteissa invalidit ja muut vastaavat erityisryhmät vapauttaa ajoneuvoverosta.

Laki ajoneuvoverosta tuli voimaan vuoden 1996 alusta. Hallituksen esitykseen ei katsottu voitavan sisällyttää ehdotettua veronkantojärjestelyä. Vammaisten tukijärjestelyä koskevat säännökset sisältyvät eduskunnan hyväksymään lakiin.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Maatalousverotus

*HE n:o 173/1994 vp.
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 18.11.1994, että hallitus seuraa tiiviisti nyt hyväksytyn lain 149 a §:n 5 momentin soveltamista käytäntöön. Mikäli momentissa tarkoitettu tuen takaisinperintä ei kohdennu oikeudenmukaisesti, eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän pikaisesti toimenpiteisiin tuen takaisinperintää koskevan säännöksen tarkistamiseksi.

Hallituksen tietoon ei ole tullut, että takaisinperintää koskevan säännöksen soveltamisessa olisi ollut ongelmia.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin, sillä laki on määräaikainen ja on voimassa enää kaksi vuotta.

Verotuksen ja tulonsiirtojen yhteisvaikutus

*HE n:o 175 ja LA:t 67 ja 75/1994 vp.
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta lausui 21.12.1994: Palkkatulon verotusta, tulonsiirtoja ja sosiaali-perusteisia maksuja ei ole Suomessa koskaan tietoisesti yhteensovitettu. Niiden valmistelu on tapahtunut toisistaan erillään ja vain kunkin järjestelmän omat vaikutukset huomioon ottaen. Tämä on johtanut siihen, että on syntynyt loukkuja, joissa palkkatulon kasvu selvästi johtaa kotitalouden käytettävissä olevan tulon pienenemiseen.

Eduskunta katsoo, että työnteon on aina oltava kannattavaa ja kannustavaa. Verotus ja sosiaaliturvajärjestelmä on yhteensovitettava siten, että tämä toteutuu.

Myös tasavallan presidentin työllisyystyöryhmä esittää, että "valtioneuvosto asettaa selvitysmiehen valmistelemaan ehdotusta verotuksen ja tulonsiirtojen yhteensovittamiseksi siten, että sosiaaliturvaloukkuja ei synny, jolloin ansio-työhön meno on kannattavampaa kuin sosiaaliturvan varassa eläminen".

Eduskunta edellytti, että hallitus asettaa työryhmän pikaisesti selvittämään verotuksen ja tulonsiirtojen yhteisvaikutuksia tavoitteena työnteon kannattavuuden turvaaminen kaikissa tilanteissa ja että työryhmän selvityksen aika-taulu asetetaan sellaiseksi, että sen työn tuloksia voidaan käyttää perustana jo vuoden 1996 verotusperusteista ja tulonsiirroista päätettäessä.

Tulo- ja kannustinloukkuongelman ratkaisemista koordinoimaan perustettiin vuoden 1995 syksyllä ministerin johtama ohjausryhmä. Ohjausryhmän työ perustui hallitusohjelman kirjauksiin, joissa todetaan muun muassa, että verot, tulonsiirrot ja palvelumaksut mitoitetaan yhteensovittaen siten, että ne kannustavat aina työnte-koon. Ohjausryhmän ehdotuksista toimenpiteiksi hallitus sopi iltakoulussaan 2.5.1996. Lakiesitykset samoin kuin ohjausryhmän loppuraportti annettiin eduskun-nalle vuoden 1997 budjettiesityksen yhteydessä.

Toimeentulotuen ja asumistuen yhteensovituksen osalta päätetyt ratkaisut tulivat voimaan vuonna 1998. Muillta osin ehdotukset on jo toteutettu. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Valmisteverotus

*HE n:o 237/1994 vp.
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 21.12.1994 hallituksen selvittävän, mitä voidaan pitää pienpanimotoiminnan tarkoituksenmukaisena rajana ja veronalennuksen määränä tarkoituksena pienpanimotoiminnan edistäminen.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän sähkön kansainväliseen kauppaan liittyvät verotukselliset ongelmat.

Eduskunta edellytti hallituksen pikaisesti selvittävän mahdollisuudet netto-tuontiperiaatteeseen siirtymiseen.

Pienpanimoiden oikeutta veronalennukseen laajennettiin vuoden 1996 alusta voimaan tulleella lailla kuten myös 1.7.1997 voimaan tulleella lailla.

Eduskunta on käsitellyt energiaverotusta koskevan toisen hallituksen esityksen syksyllä 1996. Energiaverotusta koskevat uudet lausumat löytyvät kohdasta Energiaveron kehittäminen, HE n:o 225/1996 vp.

Asia ei anna aiheetta toimenpiteisiin.

Arvonlisäverotus

*HE n:o 283/1994 vp.
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 21.12.1994, että hallitus selvittää mahdollisuudet ottaa käyttöön Suomen Pankin noteeraaman keskikurssin kuukausikeskiarvo muuntokurssiksi.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän liittymämaksujen verotussäännösten muutoksen vaikutukset ja tarpeen siirtokelpoisten liittymämaksujen arvonlisäverokohtelua koskevien säännösten tarkistamiseen.

Eduskunta edellytti hallituksen ottavan pakkauksia koskevan hajanaisen ja moniin lakeihin sisältyvän säännösten uudelleen tarkasteltavaksi pakkausten elinkaariselvityksen valmistuttua ja selvittävän tässä yhteydessä mahdollisuudet pakkauksia koskevan erillislain säätämiseen.

Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan henkilöstövuokrauksen arvonlisäverotuksen toteutumista eri ammattialoilla ja erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon alalla ja ryhtyvän tarvittaessa lainsäädännön selventämiseen.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa polttopuun kilpailukykyä muihin polttoaineisiin nähden ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin puun kilpailukyvyn säilyttämiseksi.

Valuuttakurssisäännös. Arvonlisäverolain 80 a §:n mukaan ulkomaan valuutassa ilmaistu rahamäärä muunnetaan Suomen markkoiksi pääsääntöisesti veron suorittamisvelvollisuuden syntyajankohdan viimeisimmän liikepankin julkaiseman myyntikurssin perusteella. Säännös perustuu kuudennen arvonlisäverodirektiivin 11 artiklan C kohdan pääsääntöön. Valtiovarainministeriön tarkoituksena on

selvittää tarve ja mahdollisuudet valuutanmuutonsäännöksen joustavoittamiseksi.

Liittymämaksut. Liittymämaksujen arvonlisäverovapautta koskeva erityissäännös kumottiin vuoden 1995 alusta lukien. Palautuskelpoiset liittymämaksut säilyivät verottomina pääomasuorituksenluonteisina korvauksina. Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan 21.12.1995 taltio n:o 5303 (ATK-B) katsonut myös siirtokelpoiset mutta palautuskelvottomat liittymämaksut verottomiksi pääomasuorituksiksi. Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Pakkauksia koskeva lainsäädäntö. Palautettavien pakkausten arvonlisäverokohtelua koskevat säännökset liittyvät kiinteästi arvonlisäverojärjestelmään. Niitä ei tämän vuoksi ole perusteltua yhdistää juomapakkausten valmisteverotusta koskevaan lainsäädäntöön. Asia ei siten arvonlisäverotuksen osalta anna aiheutta toimenpiteisiin. Juomapakkausten elinkaariselvityksen vaikutukset pakkauksia koskevaan lainsäädäntöön käsitellään kertomuksen juomapakkausten lisäveroa koskevassa kohdassa.

Henkilöstövuokraus. Henkilöstövuokraus on arvonlisäverotuksen yleisten sääntöjen mukaan verollista riippumatta siitä, mihin toimintoihin vuokrattua henkilökuntaa käytetään. Myös verotuksen ulkopuolelle jäävää terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa tai sosiaalihuoltotoimintaa varten tapahtuva henkilöstövuokraus on verollista. Tästä on aiheutunut neutraalisuusongelmia terveydenhuoltoalalla. Valtiovarainministeriön tarkoituksena on selvittää mahdollisuudet näiden ongelmien poistamiseksi.

Polttopuun kilpailukyky. Arvonlisäverolakia muutettiin EU:n jäsenyyden johdosta vuoden 1995 alusta lukien siten, että puuperäisille polttoaineille arvonlisäverotuksen kautta annettusta tuesta luovuttiin. Samanaikaisesti tehdyissä energiaveroratkaisuissa puuperäiset polttoaineet jäivät edelleenkin energiaverotuksen ulkopuolelle samalla kuin muiden energialähteiden veroa korotettiin. Energia-avustusmäärärahoista myönnettiin kertaluonteisesti tukea kotimaista polttoainetta käyttäville kaukolämpökeskuksille toiminnan sopeuttamiseen arvonlisäverotuksen ja valmisteverotuksen muutosten kustannusvaikutuksiin vuosina 1995 ja 1996. Puupolttoaineen kilpailukykyä on pyritty parantamaan myös bioenergian tutkimusohjelman avulla. Lisäksi mm. metsänparannusvaroja on osoitettu energiapuun korjaukseen ja lähikuljetukseen.

Energiaverotus uudistettiin vuoden 1997 alusta voimaan tulleella sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetulla lailla siten, että sähkön energialähteiden verottamisesta luovuttiin ja siirryttiin sähkön verottamiseen.

Puun energiakäytön kannattavuuden kehittämistä tarkastellaan kertomuksen energiaverotusta koskevassa kohdassa. Asia ei anna aiheutta toimenpiteisiin.

Autoverotus

HE n:o 321/1994 vp.
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 20.12.1994 hallituksen selvittävän vähäpäästöisen ajoneuvon määrittelyn ja vähäpäästöisyyden perusteella myönnettävän autoveron vähennyksen oikean suuruuden siten, että uusia säännöksiä voidaan soveltaa samanaikaisesti vuoden 1997 alusta tapahtuvan henkilöautojen päästönormien tiukentamisen kanssa.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän, mitkä ovat ne liikenneturvalli-

suutta tehostavat lisälaitteet, jotka tulisi jättää autoverotuksen ulkopuolelle tai joista tulisi myöntää erityinen vähennys autoverosta.

Eduskunta edellytti, että hallitus suorittaa pikaisesti kokonaisselvityksen siitä, miten invalidien autoveron palautusjärjestelmä uudistetaan tai korvataan muulla järjestelmällä, ja antaa pikaisesti eduskunnalle tarvittavat esitykset.

Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän autoverouudistuksen käyttöönoton vaikutukset sekä uuden autoverolain mahdolliset epäselvyydet ja tulkinnanvaraisuudet.

Eduskunta edellyttää hallituksen antavan vuoden 1995 alkukuukausina eduskunnalle esityksen uuden autoverolain epäkohtien, epäselvyyksien ja tulkinnanvaraisuuksien poistamiseksi.

Lausumassa tarkoitettu hallituksen esitys annettiin eduskunnalle 5.12.1996, ja laki autoverolain muuttamisesta tuli voimaan 1.6.1997. Tuossa yhteydessä on katsottava tulleen selvitetyn lausumaan muut kohdat invalidien autoveron palautusjärjestelmän kokonaisuudistusta koskevaa kohtaa lukuun ottamatta. Näiltä osin lausuma ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Vammaistyöryhmä '96 esitti muistiossaan 15.4.1997 (sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 1997:6) vammaisten autoveronpalautuksen korvaamista kansaneläkelaitoksen hallinnoimalla suoralla, osittain tulosidonnaisella tuella. Valtiovarainministeriö on useissa yhteyksissä katsonut suoraan tukeen siirtymisen tarkoituksenmukaisimmaksi autoveronpalautukseen liittyvien monien ongelmien poistamiseksi. Vammaisten liikkumisen tukijärjestelyjä ja uudistusten toteuttamismahdollisuuksia voidaan yksityiskohdiltaan arvioida asian tullessa tarvittavan jatkovalmistelun jälkeen käsiteltäväksi valtion talousarviesityksen yhteydessä.

Säästökassatoiminta

HE n:o 11/1995 vp.

Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 21.6.1995 lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 28.87.89 kohdalla, että momentin käsittelyn yhteydessä aiemmin hyväksytyt perustelut ja niiden mukaiset ehdot sovelletaan soveltuvin osin myös käsiteltävänä olevassa Osuusliike Elantoa koskevassa asiassa.

Maaliskuussa 1995 säästökassatoimintaa harjoittavassa Osuusliike Elannossa aloitettiin yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitettu saneerausmenettely. Osuusliike Elanto oli vastaanottanut säästökassatalletuksia noin neljältäkymmeneltätuhannelta jäseneltään. Säästökassatallettajien yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi hallitus antoi eduskunnalle esityksen laiksi tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa annetun lain 13 §:n muuttamisesta (HE 34/1995 vp). Eduskunta hyväksyi lain kesäkuussa ja se tuli voimaan 1.7.1995.

Vuoden 1995 ensimmäisen lisätalousarvion yhteydessä momentin 29.87.89 (pankki-toiminnan tukeminen) perustelut muutettiin siten, että vuoden 1994 talousarviossa momentille myönnettyä määrärahaa saa käyttää myös tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa annetun lain (1361/1993), sellaisena kuin se on muutettuna, nojalla tehtävistä valtioneuvoston tai valtiovarainministeriön päätöksistä valtiolle aiheutuvien yhteensä enintään 621

miljoonan markan menojen maksamiseen.

Valtiokonttori on lain perusteella lunastanut Osuusliike Elannon säästökassaan tehtyjä talletuksia vuoden 1996 loppuun mennessä yhteensä noin 568 miljoonan markan määrästä. Valtion lopullinen meno talletusten lunastamisesta riippuu yrityssaneerauksen onnistumisesta ja realisoitavista talletusten vakuuksista. Osuusliike Elannon yrityssaneeraus päättyy 31.12.2003. Lausuman edellyttämä selvitys voidaan antaa vasta tämän jälkeen.

Valtiovarainministeriön vastuun selvittämiseksi valtioneuvoston oikeuskansleri selvitti, osin keskusrikospoliisin suorittaman tutkinnan avulla, lain edellyttämään säästökassatoiminnan valvontaan kuuluneita toimenpiteitä ja päätöksiä ja niiden toimeenpanoa sekä noudatetun menettelyn perusteita. Oikeuskansleri siirsi sittemmin asian virallisen syyttäjän ratkaistavaksi. Virallinen syyttäjä katsoi, ettei ministeriön virkamiehet olleet syyllistyneet rikokseen ja teki päätöksen heidän syyttämättä jättämisestään 28.1.1997.

Kun vain osa niistä kysymyksistä, joitten selvittämistä eduskunta on pitänyt tarpeellisenä, tuli edellä todetuin tavoin tutkittavaksi, valtiovarainministeriö katsoi aiheelliseksi tehdä keskusrikospoliisille tutkimuspyynnön, jotta kaikki mainitut kysymykset kokonaisuutena saataisiin asianmukaisesti tutkituiksi.

Valtiovarainministeriö pyysi 29.5.1996 keskusrikospoliisia tutkimaan, onko Osuusliike Elannon säästökassatoiminnassa syyllistytty 1) petokseen, 2) velallisen rikokseen, 3) kirjanpitorikokseen taikka säästökassarikokseen tai rikkomukseen. Jos tutkinnassa käy ilmi, että asiassa on syyllistytty rikokseen tai rikkomukseen, asiassa pyydettiin ryhtymään syytetoimiin.

Virallinen syyttäjä nosti suoritetun tutkimuksen perusteella syytteen kolmea Osuusliike Elannon johtoon kuulunutta henkilöä vastaan. Helsingin kärjäoikeus hylkäsi syytteet 12.6.1997 antamallaan tuomioilla. Virallinen syyttäjä ei valittanut tuomioista, joten ne ovat lainvoimaisia.

Lausuma ei tässä vaiheessa anna aihetta toimenpiteisiin.

Perintö- ja lahjaverotus

HE n:o 68/1995 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän, voidaanko perintö- ja lahjaverotuksessa laajentaa ehdotettua avopuolisoiden käsitettä.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän, onko perusteltua syytä siirtyä perintö- ja lahjaverotuksessa kahteen veroluokkaan.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän sukupolvenvaihdoistilanteita koskevien perintö- ja lahjaverosäännösten uudistamistarpeen kokonaisuudessaan. Selvitystyössä on kiinnitettävä huomiota erityisesti varallisuuden arvostuskysymyksiin, mahdollisuuteen ottaa käyttöön sukupolvenvaihdoistilanteissa tavanmukaista olennaisesti pitemmät veron maksuajat sekä siihen, että veroviranomaisille säädettäisiin velvollisuus antaa verovelvollisille ennen verotuksen toimittamista selvitys mahdollisuudesta sukupolvenvaihdossäännösten soveltamiseen.

Perintö- ja lahjaverolakiin eduskunnan lisäämä avopuolisoa koskeva säännös ottaa huomioon ne avopuolisoiden perintöveroa koskevat tilanteet, joissa lievemman verotuksen voidaan katsoa olevan kohtuullista. Avopuolisolla ei ole lain mukaan oikeutta perintöön, vaan saanto perustuu aina testamenttiin. Tehtyjen tutkimusten mukaan kaikista tehdyistä testamenteista vain vajaa 1 prosenti on tehty avopuolison hyväksi. Nykyistä laajempi avopuolison käsitteen määrittely laissa toisi mukanaan käytännössä ilmeneviä rajanveto-ongelmia ja hankalia näyttökysymyksiä. Hallituksen käsityksen mukaan ei tässä vaiheessa ole tarkoituksenmukaista laajentaa perintö- ja lahjaverolaissa olevaa avopuolison käsitettä.

Perintö- ja lahjaverotuksen uudistamisen valmisteluvaiheessa oli harkittavana myös mahdollisuus siirtää kahteen veroluokkaan, jolloin myös avopuolisoita koskevat ongelmat olisivat tulleet ratkaistuiksi. Kun tässä yhteydessä ehdotettiin myös luovuttavaksi kunnallisverotuksen sivuperintöä koskevista säännöksistä, olisi kaukaisempien sukulaisten ja vieraiden perintö- ja lahjaverotus lieventynyt suhteetoman paljon verrattuna lähisukulaisten verotukseen. Kun vuoden 1996 alusta voimaan tullut perintö- ja lahjaverolain muutos kevensi nimenomaan kolmanteen veroluokkaan kuuluvien verotusta samalla kun muiden verotus kiristyi ja kun säännökset ovat olleet voimassa vasta näin lyhyen ajan, hallituksen käsityksen mukaan lain muuttaminen tässä vaiheessa ei ole tarkoituksenmukaista.

Sukupolvenvaihdoistilanteita koskevien perintö- ja lahjaverosäännösten uudistamistarpeita on viimeksi selvitetty vuonna 1993. Valtiovarainministeriön asettaman työryhmän tekemät ehdotukset eivät kuitenkaan johtaneet lainsäädännön muuttamiseen. Sukupolvenvaihdoistilanteissa myönnettäviä huojuennuksia on arvioitava siten, että verotuksen tasapuolisuus ja yritystoimintaa jatkavien aseman helpottamista koskevat näkökohdat ovat keskenään tasapainossa. Kun jo voimassa olevat huojuennukset merkitsevät huomattavaa veroetua muihin perinnönsaajiin verrattuna, hallitus ei tässä vaiheessa näe erityistä tarvetta sukupolvenvaihdoissäännösten uudistamiseen.

Asia ei anna aihetta enempaan toimenpiteisiin.

Valtion virkaehtosopimuslain muutoksen seuranta

*HE n:o 113/1995 vp.
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 29.11.1995 hallituksen huolehtivan siitä, että nyt hyväksytyn lain käytännön soveltamista ja vaikutuksia seurataan, ja että tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin epäkohtien poistamiseksi.

Valtion virkaehtosopimuslakia muutettiin siten, että valtiovarainministeriö voi antaa yleisohjeita virastoille niiden päättäessä virkamiestensä palkkauksista. Valtiovarainministeriö ei ole antanut sellaisia ohjeita.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Ajoneuvoveron kantaminen ja veronpalautus

*HE n:o 133/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 28.11.1995 hallituksen ryhtyvän maaliskuun 1996 loppuun mennessä tarvittaviin toimenpiteisiin ajoneuvoveron kantamiseksi

vuotta lyhyemmiltä ajanjaksoilta ja vammaisten käyttämien ajoneuvojen veronpalautuksen tai verovapauden toteuttamiseksi.

Lausumassa edellytetyt muutokset on toteutettu 31.12.1996 voimaan tulleella lailla ajoneuvoverosta, jota on viimeksi muutettu vuoden 1999 alusta siten, että veroa palautetaan, jos ajoneuvo poistetaan rekisteristä kesken verokauden.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Alkoholijuomaveron alennus

HE n:o 156/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 5.12.1995, että hallitus seuraa nyt hyväksytyn muutoksen vaikutuksia kilpailun näkökulmasta, ja edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin, mikäli olennaisia kilpailuhaittoja käytännössä esiintyy.

Panimo, jonka vuosituotanto on yli 1 miljoonaa, mutta alle 5,5 miljoonaa litraa, on vuoden 1996 alusta saanut alkoholijuomaverosta 10 prosentin alennuksen. Alennuksella ei ole todettu olevan haitallisia vaikutuksia panimoiden kilpailukykyyn.

Hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, mikäli kilpailuhaittoja esiintyy.

Hallitus on seurannut tilannetta. Lakia on muutettu 1.7.1997 voimaan tulleella lailla (571/1997) siten, että 10 prosentin alennus myönnetään panimolle, jonka kalenterivuoden aikana tuottaman oluen määrä on yli 2 000 000, mutta enintään 5 500 000 litraa. Vastaavasti alennus on 20 prosenttia, jos tuotetun oluen määrä on yli 200 000, mutta enintään 2 000 000 litraa. Jos tuotettu olut määrä on vastaavasti enintään 200 000 litraa, verohelpotus on 30 prosenttia.

Lausuma ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Kuntien kalleusluokitusjärjestelmä

HE n:o 164/1995 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 21.11.1995 hallituksen huolehtivan osaltaan siitä, että ryhdytään sellaisiin lainvalmistelu- ja muihin toimenpiteisiin, jotka mahdollistavat kalleusluokitusjärjestelmästä luopumisen kokonaan vuoden 2000 alusta.

Kuntien kalleusluokitusjärjestelmä jäädytettiin vuosiksi 1996-1999 lailla (1341/95) samaksi kuin se oli vuonna 1995. Eduskunta hyväksyi tässä yhteydessä lausuman, jonka perusteella järjestelmästä tulisi kokonaan luopua lain voimassaolon päättyessä.

Järjestelmästä luopumista on tavoiteltu jo pidemmän ajan kuluessa. Esteenä on kuitenkin toistuvasti ollut pelko siitä, että luokituksesta luopuminen voisi johtaa työvoimakustannusten ja tulonsiirtojen sekä siten julkisten menojen kasvuun.

Valtiovarainministeriön työryhmämuistio 1995:24 "Kuntien yleinen kalleusluokitus" on viimeisin selvitys kuntien kalleusluokitusjärjestelmästä. Valtiovarainministeriö

asetti 20.10.1998 työryhmän valmistelemaan järjestelmän lopettamista ja ehdottamaan 28.2.1999 mennessä tarvittavat muutokset lainsäädäntöön ja muut tarvittavat toimenpiteet.

Vakuutuskorvausten arvonlisävero-osuuden palautusoikeus

*HE n:o 168/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän vakuutuskorvausten verokohtelua koskevan menettelyn yksinkertaistamista siten, että vakuutuslaitoksille myönnetään palautusoikeus vakuutuskorvausten arvonlisävero-osuudesta, jolloin ne voisivat maksaa vakuutuskorvaukset arvonlisäverovelvollisille yrityksille veron määrällä lisättynä.

Vakuutuslaitoksille myönnettävä palautusoikeus edellyttäisi, että vakuutuksen piiriin kuuluvia hankintoja varten luodaan yleisistä tilitys- tai vähennyssäännöistä poikkeava menettely, jossa vakuutusyhtiön palautusoikeus määräytyisi toisen yrityksen olosuhteiden perusteella. Menettelystä aiheutuisi sekä verohallinnolle että vakuutuslaitoksille ylimääräisiä hallinnollisia kustannuksia. Menettelyn toteuttamiskelpoisuutta arvioitaessa on lisäksi otettava huomioon EY-lainsäädännön kansalliselle päätöksenteolle asettamat rajoitukset.

Palautusmenettelyyn liittyvien ongelmien vuoksi rahoitusvaikeudet tulisi ensisijaisesti pyrkiä poistamaan verotuksellisten keinojen asemesta vaikuttamalla vakuutusyhtiöiden käytäntöön joustavien rahoitusjärjestelyjen kehittämiseksi. Vakuutusyhtiöiden keskusliitto onkin jo antanut tätä tukevan suosituksen. Nykyinen lainsäädäntökään ei asettane esteitä joustavalle vakuuksien arvioinnille kohtuuttomien yksittäisten tilanteiden syntymisen estämiseksi.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Tullilainsäädäntö

*HE n:o 178/1995 vp
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 19.4.1996 hallituksen huolehtivan siitä, että tullilainsäädäntö otetaan kokonaisuudessaan pikaisesti tarkistettavaksi perusoikeusudistuksen johdosta ja saatetaan myös vastaamaan paremmin uutta poliisilakia ja siitä, että tullilain soveltamista ja sen toimivuutta seurataan kiinnittäen erityistä huomiota asianosaisten oikeusturvaan ja tietosuojaan rikosten torjunnassa ja tutkinnassa liittyviin kysymyksiin, tutkittavien rikosten laatuun, toimivaltuuksien käyttöön ja mahdollisiin päällekkäisyyksiin poliisin tehtäviin nähden sekä siitä, että ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi.

Laki tullilain muuttamisesta (1104/1998) on annettu 23.12.1998 (HE 204/1998vp, EV 230/1998vp).

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

EU-kulukorvausten verokohtelu

HE n:o 215/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.3.1996, että hallitus pikaisesti selvittää EU:n eri toimielimissä toimivien kaikkien luottamus- ja virkamiesten verotuskysymyksen kokonaisuudessaan ja antaa ensi tilassa eduskunnalle uuden esityksen mainittujen verotuskysymysten kokonaisvaltaiseksi ratkaisuksi.

Hallitus antoi 10.5.1996 esityksen (HE 58/1996 vp), jossa ehdotettiin, että Suomesta Euroopan yhteisöjen komission palvelukseen määrättävien niin sanottujen kansallisten asiantuntijoiden sekä alueiden komitea ja talous- ja sosiaalikomitean jäsenten Euroopan yhteisöltä saamat kulukorvaukset olisivat verosta vapaata tuloa. Eduskunta hyväksyi esityksen ja laki tuloverolain 76 §:n muuttamisesta astui voimaan 1.7.1996. Lainvalmistelun yhteydessä selvitettiin myös, onko muilta osin tarvetta kulukorvausten verokohtelun tarkistuksiin. Tässä vaiheessa tarvetta ei ilmennyt. Nytemmin on EU:n kulukorvausjärjestelmän piiriin tullut myös muita henkilöryhmiä. Jäsenvaltiot lähettävät mm. EU:n jäsenyyttä hakeviin valtioihin virkamiehiä, joiden tehtävänä on avustaa ehdokasmaita mm. hallintojensa kehittämisessä. Myös näille kansallisille asiantuntijoille EU:n komissio maksaa kulukorvauksia, joiden verokohtelu edellyttää jatkoselvitystä, joka on vireillä.

Perintö- ja lahjaverolain kokonaisuudistus

HE n:o 15/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.6.1996 hallituksen ryhtyvän pikaisesti toimenpiteisiin perintö- ja lahjaverolain kokonaisuudistuksen toteuttamiseksi.

Perintö- ja lahjaverolakia muutettiin vuoden 1996 alusta voimaan tulleella lailla (1392/95), jolloin hallitusohjelmassa edellytetyn asteikkojen kiristämisen lisäksi lakiin tehtiin eräitä veropohjan laajentamista koskevia muutoksia sekä poistettiin eräitä vähennyksiä, joilla ei enää nyky-yhteiskunnassa ole merkitystä. Muutoksilla pyrittiin lisäämään verotuksen oikeudenmukaisuutta ja edistämään verotuksen yhdenmukaisuutta sekä yksinkertaistamaan verotusta. Kun perintö- ja lahjaverolakiin tehtiin ne muutokset, joita aikaisemmin tehdyissä selvityksissä on ehdotettu ja kun nämä muutokset ovat olleet voimassa vasta vuoden 1996 alusta eikä lain tulkinnassa ole ilmennyt ongelmia, hallitus ei tässä vaiheessa pidä perintö- ja lahjaverotuksen kokonaisuudistusta tarpeellisena.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Jäteveron laajentaminen

HE n:o 48/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.1996 hallituksen huolehtivan jäteverolain jatkovalmistelusta siten, että verotus kohtelee tasapuolisesti kaikkia kaatopaikkoja.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän välittömästi lain tultua voimaan lain vaikutukset jätehuoltoon, työllisyyteen ja ympäristöön sekä ryhtyvän

pikaisesti toimenpiteisiin lain muuttamiseksi vastaamaan paremmin lain tarkoitusta.

Valtiovarainministeriö on 28.7.1997 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää mahdollisuudet laajentaa jätvero koskemaan myös muita kuin kunnallisia tai siihen verrattavia kaatopaikkoja. Samalla työryhmän on tarkastettava eri jätelajien verollisuutta. Lisäksi työryhmän tehtävänä on arvioida, miten voimassa oleva jäteverolaki on toiminut ja tehdä tarvittaessa ehdotuksia sen toimivuuden parantamiseksi. Työryhmän tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, etteivät jätehuollon kustannukset veron takia nouse eri teollisuuden aloilla kohtuuttomasti kilpailijamaihin verrattuna. Työryhmän on otettava huomioon kansainväinen kehitys tällä alalla ja erityisesti EU:ssa vireillä oleva ehdotus neuvoston direktiiviksi jätteiden käsittelystä kaatopaikalla ja sen aikataulu. Työryhmän määräaika päättyy 15.3.1999.

Työryhmä aloitti selvityksensä tarkastelemalla nykyisen lain toimivuutta, ja työryhmän ehdotukseen perustuva lakimuutos tuli voimaan 1.1.1999. Jätteen hyödyntämiseen kannustamiseksi lakia muutettiin siten, että jätteen hyödyntäminen kaatopaikan rakenteissa ja sen enintään kolme vuotta kestävä väliaikainen varastointi ovat verottomia. Lakiin tehtiin myös eräitä lähinnä veronalaiseen kaatopaikan määritelmää täsmentäviä muutoksia. Muun toimeksiannon osalta työryhmä jatkaa selvitystään määräajan puitteissa.

EU-kulukorvausten verokohtelu

HE n:o 58/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 4.6.1996, että tässä yhteydessä unionin virkamiesten ja myös ns. kansallisten asiantuntijoiden verotuskohtelu arvioidaan.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta totesi hallituksen esityksestä 58/1996 vp antamassaan mietinnössä VaVM 14/1996 vp, että Suomi on asettanut tavoitteeksi EU:ssa unionin virkamiesten palkkauksen uudelleen arvioinnin. Valiokunta edellytti, että tässä yhteydessä unionin virkamiesten ja myös ns. kansallisten asiantuntijoiden verotuskohtelu arvioidaan. Unionin virkamiesten palkkauksessa ei tähän mennessä ole tapahtunut sellaisia muutoksia, joilla voisi olla vaikutusta unionin virkamiesten tai ns. kansallisten asiantuntijoiden kansallisen verotuskohtelun arviointiin. Hallitus seuraa edelleen Suomen tavoitteiden toteutumista EU:ssa sekä ottaa unionin virkamiesten ja kansallisten asiantuntijoiden verotuskohtelun uudelleen arvioitavaksi, kun mainitut tavoitteet toteutuvat.

Pk-yritysten omavaraisuuden parantaminen

HE n:o 106/1996 vp, LA 62/1995 vp, LA 45/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.12.1996, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, joilla edistetään erityisesti pk-sektorin yritysten omavaraisuutta.

Talouden vahvistuminen, palkkaratkaisut ja korkotason mataluus ovat osaltaan parantaneet myös pk-yritysten omavaraisuutta. Myös ansiotulojen verotuksen alentaminen sekä verovuonna 1997 ensimmäistä kertaa sovellettavat yksityisten elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden osakkaiden pääomatulo-osuuksia

kasvattavat veromuutokset parantavat yritysten tulorahoituksen mahdollisuuksia. Marraskuun 1997 lopussa tehdyssä kyselyssä 93 prosenttia teollisuusyrityksistä katsoi, ettei niillä ollut ollut rahoitukseen liittyviä ongelmia.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Varainsiirtoverolain korjaustarpeet

HE n:o 121/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.11.1996 hallituksen selvittävän, syntykö kiinteistön käyttöä pysyvästi palvelevan rakennuksen tai rakennelman määrittelyssä ongelmia, ja tarvittaessa ryhtyvän toimenpiteisiin säännösten selventämiseksi.

Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin sukupolvenvaihdoistilanteisiin liittyvän leimaverovapaussäännöksen siirtämiseksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetusta laista (1303/94) varainsiirtoverolakiin.

Rakennuksen ja rakennelman määrittelyssä mahdollisesti syntyviä ongelmia seurataan. Sukupolvenvaihdoistilanteisiin liittyvää leimaverovapautta koskeva säännös tullaan siirtämään varainsiirtoverolakiin sopivassa yhteydessä. Tämä on toteutettava siten, että säännös poistetaan maa- ja metsätalouden rakennepoliittisesta toimenpiteistä annetusta laista ja että säännökset tulevat voimaan samanaikaisesti. Verovelvollisten kannalta asialla ei ole käytännössä merkitystä.

Ajoneuvovero

HE n:o 151/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.12.1996, että hallitus vuoden 1997 aikana selvittää, miten voidaan vapauttaa kalenterivuoden aikana seisontavakuutuksessa olevat autot ajoneuvoverosta.

Ajoneuvoverosta annettua lakia on muutettu 1.1.1999 voimaan tulleella lailla siten, että veroa palautetaan, jos ajoneuvo poistetaan rekisteristä verokauden alkamisen jälkeen.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Virkamiesten nimittäminen määräajaksi

HE 201/1996 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 16.5.1997 hallituksen huolehtivan siitä, että seurataan valtion virkamieslakiin pohjautuvaa virkamiesten nimittämistä määräajaksi ja määräajaksi nimittämisen perusteita.

Valtiovarainministeriön henkilöstöosasto seuraa määräajaksi nimitettyjen virkamiesten lukumäärän kehitystä valtion henkilöstörekisterin avulla. Määräajaksi

nimittämisen perusteiden lainmukaisuuteen on pyritty vaikuttamaan virastoille ja laitoksille annettavalla koulutuksella ja ohjeistuksella.

Valtion virastoille ja laitoksille on vuoden 1998 syksyllä tehty kysely virkamiesten nimittämistä määrääjäksi. Kyselyn yhteenveto valmistuu vuoden 1999 alkupuolella. Kyselyn tulosten perusteella on mahdollista kiinnittää huomiota määrääjäksi nimittämiseen liittyviin mahdollisiin ongelmiin.

Verotuksessa sovellettavat korot

HE n:o 202/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.12.1996, että valtiovarainministeriön on erikseen selvitettävä korkotasoon liittyvät kysymykset. Tällöin on syytä ottaa harkittavaksi viivästysseuraamuksena perityn koron oikea suuruus nykyisen korkotason vallitessa.

Valtiovarainministeriön ja verohallituksen yhteistyönä käynnistettiin selvitys erilaisten verotuksessa sovellettavien korkojen yhtenäistämiseksi. Asiasta on sovittu valtiovarainministeriön ja verohallituksen välisessä vuoden 1997 tulostavoitesopimuksessa. Veronlisäyksestä ja viivekorosta annettua lakia muutettiin siten, että viivästysseuraamuksen tasoa on alennettu 2 prosenttiyksiköllä vuoden 1998 alusta. Lisäksi Suomen Pankin vahvistama viivästyskoron viitekorko aleni vuoden 1998 alusta 1 prosenttiyksiköllä, joten kaikkiaan viivästysseuraamukset alenivat vuoden 1998 alusta 3 prosenttiyksiköllä. Lisäksi valtiovarainministeriö päätti alentaa veron maksun lykkäämiskorkoa vastaavasti vuoden 1998 alusta.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Energiaveron kehittäminen

HE n:o 225/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1996, että hallitus välittömästi ottaa käsiteltäväkseen linjauksensa EU:n ympäristöverotuksen kehittämisessä ja asettaa tavoitteekseen sellaisen yhdenmukaisen ympäristöverojärjestelmän aikaansaamisen, jonka ensisijainen tavoite on päästöiltään edullisimpien polttoainien suosiminen ja että hallitus pikaisesti selvittää, onko Pohjoismaiden kesken mahdollista ennen EU:a luoda edellä mainitut tavoitteet täyttävä yhdenmukainen pohjoismainen ympäristöverojärjestelmä.

Eduskunta edellytti, että mikäli turpeen käyttö vähenee energiaverouudistuksen johdosta enemmän kuin 5 prosenttia nykytasosta, hallitus ryhtyy toimenpiteisiin turpeen kilpailukyvyn parantamiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa uudistuksen ympäristö- ja työllisyysvaikutuksia, jatkaa energiaverotuksen kehittämistä edelleen ja pyrkii selvitysten avulla uudistuksiin, jotka lisäävät energiaverotuksen ympäristö-ohjaavuutta ja työllisyyden edistämistä.

Eduskunta edellytti, että hallitus kiirehtii toimenpideohjelmaa energiapuun korjuun sekä puun energiakäytön kannattavuuden kehittämiseksi mm. vero-

tuksellisin ja työllisyyspoliittisin keinoin. Toimenpideohjelman ehdotusten on sisällyttävä viimeistään valtion vuoden 1998 talousarvioon ja siihen liittyviin lakiehdotuksiin.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää ennen vuoden 1998 budjettiesityksen valmistumista, onko tarkoituksenmukaista jatkaa maakaasun verohelpotusta ja luopua siitä asteittain.

Eduskunta edellytti, että hallitus kotimaisin toimin sekä vaikuttamalla EU-tasolla toimii tehokkaasti bioenergian edelleen kehittämiseksi.

Vuoden 1998 alusta voimaan tulleella lailla maakaasun verohelpotus on saatettu voimaan pysyvästi ja puu- ja puupohjaisten polttoaineiden käyttöä tuetaan sähkön-tuotannossa. Vastaavasti muuta energiaverotusta on korotettu. Tältä osin asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Hallitus seuraa edelleen energiaveromuutosten vaikutuksia ja erityisesti turpeen käyttöä energiatuotannossa. Hallitus katsoo, ettei ole syytä pyrkiä luomaan Pohjoismaista ympäristöverojärjestelmää samanaikaisesti kun energiaverotusta koskeva yhtenäistämishanke on vireillä Euroopan Unionissa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on 2.12.1998 asettanut työryhmän uusiutuvien energialähteiden edistämishojelman valmistelua varten. Ohjelman keskeisiä aiheita on mm. lähtökohtien määrittäminen uusiutuvien energialähteiden edistämiseksi energiastrategian linjausten pohjalta. Työryhmän määräaika on 31.5.1999.

Tutkintojen tunnustaminen

HE 248/1996 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.4.1997, että hallitus seuraa lainmuutoksen vaikutuksia tutkintojen tunnustamisjärjestelmän toteuttamiseen ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi.

Laki ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain muuttamisesta (418/1997) ja laki Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisten koulutuksen ja ammatillisen harjoittelun tunnustamisesta annetun lain muuttamisesta (419/1997) tulivat voimaan 15.6.1997. Lakien muutoksella siirrettiin tutkintojen tunnustamis päätösten teko opetusministeriöltä opetushallitukselle.

Opetushallitukselta saadun tiedon mukaan ajalla 16.6.1997-4.11.1998 Opetushallitukseen on tullut 400 tutkinnon tunnustamishakemusta. Näistä 350 on ratkaistu ja loput ovat käsittelyssä. Edellä mainituilla lainmuutoksilla ei ole ollut käytännön vaikutuksia tutkintojen tunnustamisjärjestelmän toteuttamisessa.

Eläkesäätiöiden verotus

HE 249/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.4.1997, että hallitus pikaisesti selvittää eläkesäätiöiden verotukseen liittyvät kysymykset siten, että eläkesäätiöiden ja muiden eläke- ja vakuutuslaitosten verotuksellinen asema yhdenmukaistetaan ja että

tätä koskevat verolainsäädännön muutokset voidaan saattaa voimaan vuoden 1998 alusta.

Elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia muutettiin vuoden 1999 alusta (1158/98) siten, että eläkesäätiöiden kirjanpidossaan tekemät arvonkorotukset ovat veronalaista elinkeinotuloa.

Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Laki Suomen Pankin virkamiehistä

*HE 261/1996 vp
Talousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 13.6.1997, että eduskunnalle annetaan mahdollisimman pian esitys erillislaiksi Suomen Pankin virkamiehistä

Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen laiksi Suomen Pankin virkamiehistä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 244/1998 vp; EV 238/1998 vp). Lait tulivat voimaan 1.1.1999.

Asia ei anna enää aiheutta toimenpiteisiin.

Haja-asutusalueiden postitoiminta

*HE 22/1997 vp
Liikennevaliokunta*

Eduskunta edellytti 16.6.1997, että haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi postipalvelun myynnistä valtiolle tuloutuvia maksuja käytetään tarvittaessa haja-asutusalueiden ja saariston postitoimipaikkojen tukemiseksi liikenneministeriön ohjauksessa.

Haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta annetun lain (708/1997) mukaista maksua kannetaan rajoitetun toimiluvan saaneilta postitoiminnan harjoittajilta kilpailun avautumisen vaikutusten lieventämiseksi postitoiminnassa. Valtion talousarvioon vuosille 1997-1999 ei sisälly edellä mainitun lain mukaisia tuloja eikä myöskään eduskunnan lausumassa tarkoitetun tuen myöntämistä. Tämä johtuu siitä, että maksun piiriin kuuluvaa toimintaa ei ole käynnistetty. Lisäksi näköpiirissä ei ole niin laaja-alaista kilpailua, että syntyisi tarve korvata Suomen Posti Oy:lle tulojen menetyksestä aiheutuvia kustannuksia palvelu- ja hintatason säilyttämiseksi.

Oikaisulautakunnat

*HE 51/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 13.6.1997, että oikaisulautakuntia koskevat lainsäädäntökysymykset saatetaan eduskunnan päätettäväksi syksyllä 1997 ja että tässä yhteydessä otetaan käyttöön erityinen konserniveroviraston käsittelemiä asioita käsittelevä oikaisulautakunta.

Verotuksen oikaisulautakuntia koskeva laki on vahvistettu 10.7.1998 (504/1998) (HE 15/1998). Verotuksen oikaisulautakunnat ovat vuoden 1999 alusta verovirasto-kohtaisia, siten myös konserniverokeskuksella on oma oikaisulautakuntansa.

Asia ei anna aiheutta toimenpiteisiin.

Suomeen palanneiden ja ulkomailla asuvien suomalaisten eläkeläisten sairausvakuutusmaksu

HE 63/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.6.1997, että kuluvan vuoden loppuun mennessä selvitetään sekä ulkomailta Suomeen palanneiden että ulkomailla asuvien suomalaisten eläkeläisten sairausvakuutusmaksun määräämiseen liittyvät kysymykset.

Sosiaali- ja terveysministeriö on toimittanut eduskunnalle sosiaali- ja terveysministeriön, valtiovarainministeriön ja verohallituksen edustajista koostuneen selvitystyöryhmän muistion 19.12.1997, joka koskee ulkomaaneläkkeiden verotusta ja ulkomaaneläkkeiden perusteella perittävää vakuutetun sairausvakuutusmaksua. Myös sosiaali- ja terveysministeriön asettama ns. Solmu-työryhmä, jonka tehtävänä oli tarkastella asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 1573/1993 soveltamiskäytännössä esiintyneitä ongelmia, on kiinnittänyt huomiota sosiaaliturvan rahoitukseen nimenomaan kansainvälisen sosiaaliturvan osalta. Tarkoituksena on jatkaa nykyisen sosiaaliturvan rahoitusjärjestelmän kehittämistyötä siten, että saadut etuudet ja maksetut maksut vastaisivat nykyistä paremmin toisiaan.

Kotitalouden väliaikainen verotuki

HE 85/1997 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.1997, että hallitus seuraa tarkoin kokeilun kustannus- ja työllisyysvaikutuksia ja ryhtyy välittömästi lainsäädäntötoimenpiteisiin, mikäli kokeilun lähtökohtaoletuksista poikkeava kehitys sitä edellyttää.

Valtiovarainministeriöllä on tarkoitus tehdä asiasta ulkopuolisen tutkimuslaitoksen kanssa tutkimussopimus, jossa asiaa seurataan ja tutkitaan. Lisäksi verohallitus seuraa kokeilun vaikutuksia verotukseen oman tilastointinsa avulla.

Valtiovarainministeriön käynnistää vuoden 1999 alkupuolella yhdessä työministeriön kanssa otantatutkimuksen kotitalousvähennyksestä ja kotitaloustyön väliaikaisesta tukikokeilusta.

Vuoden 1997 verotilaston mukaan kotitalousvähennys myönnettiin noin 4 600 verovelvolliselle. Vähennyksen yhteismäärä oli vajaat 4 miljoonaa markkaa. Vuonna 1998 800 verovelvollisen verokorttia muutettiin kotitalousvähennyksen johdosta. Verokorteissa myönnettävän vähennyksen määrä oli noin 3 miljoonaa markkaa. Vuoden 1998 lopullisen verotuksen osalta seuranta jatketaan verohallituksen tilastoinnin avulla. Seurannan johdosta ei ole tarvetta ryhtyä lausumassa tarkoitettuihin lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Engel-Yhtymä Oy:n omistusjärjestelyt

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

3) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti luvun 28.99 kohdalla, että mahdolliset omistusjärjestelyt valmisteluaan henkilöstön asema turvaten.

Eduskunta edellytti, että nykytilanteessa valtion omistusosuus säilyy vähintään 30 prosenttina.

Valtioneuvosto on joulukuussa 1998 hyväksynyt omistusjärjestelyn, jossa Engel-Yhtymä Oy:n toiseksi pääomistajaksi tulee Leonia MB Group Oy:n edustamat MB-rahastot. Rahastoissa ovat edustettuina muun muassa Suomen suurimmat vakuutusyhtiöt ja eläkelaitokset. Omistusjärjestely tuli voimaan vuoden 1999 alusta.

Samassa järjestelyssä yrityksen toimiva johto tuli mukaan omistajaksi 10%:n omistusosuudella. Heti järjestelyn voimaan tultua käynnistettiin myös valmistelut henkilöstöannista, jossa tarjotaan koko Engel-Yhtymän henkilöstölle mahdollisuus osallistua osakkeiden merkintään.

Edellä mainitun omistusjärjestelyn jälkeen valtio omistaa Engel-yhtymä Oy:n osakkeista välillisesti noin 45 %. Tulevassa osakeannissa valtion osuudesta tarjotaan henkilöstölle osakkeita siten, että valtion omistus alenee noin 42 prosenttiin.

Omistusjärjestelyllä turvataan henkilöstön asema yhtiössä. Koska omistusjärjestely on toteutettu eduskunnan edellyttämällä tavalla, lausuma ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Perhekäsittelyn yhdenmukaistaminen ja verotuksen vähennysjärjestelmän kehittäminen

HE 102/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1997, että hallitus osana ns. tuloloukkuselvityksiä selvittää, missä määrin on tarpeen yhdenmukaistaa perhekäsittelyä sosiaaliturvassa ja verotuksessa.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, miten tulevaisuudessa veroratkaisuissa voidaan verotuksen vähennysjärjestelmää kehittää työn vastaanottamiseen ja lyhytaikaisiin työsuhteisiin hakeutumiseen kannustavaksi.

Vuoden 1999 tuloveroperusteiden muutoksiin sisältyy huomattava kunnallisverotuksellisen ansiotulovähennyksen korotus. Kyseisen vähennyksen tarkoituksena on nimenomaan pienituloisten palkansaaajien ja yrittäjien tukeminen ja kannustaminen. Vähennys sinänsä on osa kokonaisratkaisua, jolla hallitus on sovittanut verotusta ja tulonsiirtoja yhteen tavalla, joka merkittävästi parantaa kannustimia ottaa vastaan pieniäkin lisäansioita tarjoavia työtehtäviä. Keskeisenä tuloksena tästä yhteensovitteluksesta on ollut se, että työntekeä on tullut sosiaaliturvaa taloudellisesti edullisemmaksi merkittävästi pienemmällä tulotasoilla kuin aiemmin oli asian laita. Ns. kynnyspalkka eli tuloraja, jolla työ tulee sosiaaliturvaa kannattavammaksi, yksin saatiin alenemaan esimerkiksi yksinäisellä henkilöllä runsaasta neljästä tuhannesta markasta vajaaseen kolmeen tuhanteen markkaan kuukaudessa. Työmarkkinatuen

tai peruspäivärahan ohella työnteko tuli taloudellisesti kannattavaksi jo heti aivan pienistäkin lisäansioista alkaen, kun se ennen ei tahtonut kannattaa juuri lainkaan.

Edellä kuvatuissa parannuksissa on verotukseen tehdyillä muutoksilla ollut oma osuutensa. Valmistelytyön yhteydessä on myös laajasti selvitelty tarvetta ja mahdollisuuksia yhdenmukaistaa perhekäsitettä sosiaaliturvassa ja verotuksessa. Selvityksissä on todettu mm., että perhekäsite esiintyy varsin kirjavana jo yksin sosiaaliturvan sisällä ja että perusteet eroille ovat selkeästi osoitettavissa. Yhtenäistäminen sinänsä on joka tapauksessa tavoittelemisen arvoinen asia ja siihen suuntaan pyritään etenemään.

Arvonlisäverotuksen verokannat

HE 111/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1997, että hallitus pyrkii saamaan EU:n puitteissa käyttöön palveluvaltaisten yritysten alennetun verokannan kokeilun ja että Suomi omalta osaltaan valmistautuu sen välittömään käyttöönottoon.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää mahdollisuudet saattaa luontaislääkkeet neutraaliin arvonlisäverotukselliseen asemaan.

Työvaltaiset palvelut. Komissio on tiedonannossaan (SEK (97)2089) ehdottanut, että jäsenvaltiot voisivat soveltaa kokeiluluontoisesti alennettua verokantaa tietyillä työvaltaisilla palvelualoilla.

Hallitus on puoltanut kokeilun käyttöönottoa. Hallitus ei ole kuitenkaan vielä ottanut kantaa siihen, tuleeko Suomi osallistumaan mahdolliseen kokeiluun ja millä palvelutoimialoilla. Mahdollisina kokeilualoina on esitetty tarjoilutoimintaa sekä parturi- ja kampaamotoimintaa.

Muiden jäsenvaltioiden vastustuksesta johtuen kokeilusta ei kuitenkaan ole päästy yksimielisyyteen. Komission ehdotukseen on yleisesti ottaen suhtauduttu varauksellisesti ja sen työllisyysvaikutuksia on pidetty heikkoina. Muiden verojen - erityisesti sosiaaliturvamaksujen - alentamista on pidetty tehokkaampana keinona parantaa työllisyyttä. Vastustuksesta johtuen kokeilun toteutuminen ei vaikuta erityisen todennäköiseltä. Ehdotus vaatii toteutuakseen yksimielisyyttä.

Luontaislääkkeet. Alennettua 8 prosentin verokantaa sovelletaan arvonlisäverolain mukaan sellaisiin lääkkeisiin ja lääkevalmisteisiin, joita saadaan myydä ainoasataan apteekista. Jos tuotetta saadaan myydä myös muualta kuin apteekista, siihen sovelletaan yleistä 22 prosentin verokantaa.

Rohdosvalmisteet ja rekisteröidyt homeopaattiset tai antroposofiset valmisteet ovat lääkelain mukaan lääkkeitä koskevien säännösten alaisia. Lääkelaitos määrää, saadaanko tällaista valmistetta myydä vain apteekista. Apteekkimyyntiehtoa ja alennettua verokantaa sovelletaan, mikäli valmiste sisältää voimakkaasti lääkkeellisesti vaikuttavia rohdoksia, eli niihin tuotteisiin, jotka ovat lähempänä perinteisiä lääkkeitä. Jos tuotteeseen ei liitetä apteekkimyyntiehtoa, sen myyntiin sovelletaan yleistä verokantaa.

Neutraalisuussyiden voidaan katsoa puoltavan sitä, että arvonlisäverotuksessa kaikkiin lääkelain mukaisiin lääkevalmisteisiin sovellettaisiin apteekkimyyntiehdosta riippumatta alennettua verokantaa. Toisaalta valmisteryhmän epäselvä terveysto-

liittinen asema ja arvo on puoltanut nykysääntelyn säilyttämistä ja erilaista vero-kohtelua kuin tavanomaisten lääkkeiden kohdalla. Mainitut tuotteet eivät ole tavanomaisia lääkkeitä eikä niiden merkitystä sairauden tai oireiden parantamisessa, lievittämisessä tai ehkäisemisessä ole tavanomaisin menetelmin pystytty osoittamaan. Mainitut valmisteet eivät myöskään oikeuta sairastuvakuutuslain mukaiseen korvaukseen.

Hallituksen tarkoituksena on jatkossa selvittää mahdollisuudet saattaa luontaislääkkeet samaan verotukselliseen asemaan varsinaisten lääkkeiden kanssa.

Energiaverotus

HE 194/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1997, että hallitus pikaisesti selvittää mahdollisuudet ja keinot saada käyttöön linja-autoliikenteen käyttämän dieselöljyn alennettu polttoaineverotus.

EU:n lainsäädännön mukaan Suomella ei ole yksipuolisesti oikeutta alentaa linja-autoliikenteen dieselöljyn valmisteveroa. Linja-autoliikenteen polttoaineita tuetaan verotuksellisesti tarkoituksenmukaisella ja EU-lainsäädännön sallimalla tavalla, sillä polttoaineiden verotus kohdistuu julkisen liikenteen käyttämään dieselöljyyn merkittävästi lievempänä kuin muun liikenteen moottoribensiiniin. Lisätuen myöntämistä verotuksellisin keinoin ei voida pitää edes tarkoituksenmukaisena sen vuoksi, ettei siinä voitaisi ottaa huomioon alueellisia tai liikennöitsijäkohtaisia kannattavuuseroja.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Euroalueen laajennus ja EMU-selvitykset

Selonteko 4/1997 vp
Suuri valiokunta

Eduskunta on 18.6.1997 hyväksynyt selonteon johdosta suuren valiokunnan mietinnön mukaisen lausunnon. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto arvioi euroalueen kokoonpanoon liittyvien eri vaihtoehtojen vaikutukset Suomen kannalta siten, että arvio on käytettävissä ennen kuin eduskunta tekee yhteinäisvaluuttaan liittymistä koskevan ratkaisunsa. Valtioneuvoston ei tule myötävaikuttaa lähentymisperusteiden, varsinkaan velkakriteerin joustavaan tulkintaan ennen kuin tällainen selvitys on tehty ja eduskunta on ottanut siihen kantaa.

Lisäksi eduskunta edellytti lausunnossaan, että valtioneuvosto jatkaa EMU-asiantuntijatyöryhmän raportin päätösluvussa esitettyä eri vaihtoehtoihin liittyvää jatkoselvitystyötä siten, että tutkimusten tulokset ovat käytettävissä riittävän ajoissa ennen kuin eduskunta vuoden 1998 keväällä tekee päätöksen Suomen liittymisestä euroalueeseen tai siitä jättäytymisestä sekä antaa siihen mennessä suuren valiokunnan mietinnössä mainitut lisäselvitykset.

Vuoden 1997 loppuun mennessä eduskunnan käytettäväksi toimitettiin 16 talous- ja rahaliittoa koskevaa lisäselvitystä.

Euroalueen kokoonpanoon liittyvien vaikutusten arviointi on tapahtunut normaalin EU-asioiden valmistelu- ja seurantatyön yhteydessä. Nämä asiat ovat tulleet säännönmukaisesti esille suuressa valiokunnassa hallituksen ECOFIN- neuvostoa koskevan informoinnin yhteydessä. Erityisesti nämä kysymykset ovat tulleet esille talouspolitiikan yleislinjojen, monenkeskisen seurannan sekä yksittäisten jäsenvaltioiden lähentymisohjelmien tullessa neuvoston käsittelyyn. Valtioneuvosto antoi 24.2.1998 eduskunnalle tiedonannon Suomen osallistumisesta euroalueeseen. Tiedonannossa valtioneuvosto katsoi, että Suomen tulee osallistua euroalueeseen, kun tämä aloittaa toimintansa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaisesti 1 päivänä tammikuuta 1999. Eduskunnan kirjelmä (EK 7/1998 vp) tiedonannon johdosta annettiin 17.4.1998. Euroopan unionin neuvosto, joka kokoontui valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa katsoi päätöksessään 2.5.1998, että Suomi täyttää yhtenäisvaluutan käyttöönottamiseksi vaadittavat edellytykset.

Hallitus antoi eduskunnalle tiedoksi vuoden 1999 talousarvioesityksen antamisen yhteydessä ensimmäisen vakausohjelman vuosille 1998-2002; ohjelma on jatkoa vuodesta 1995 lähtien vuosittain laadituille lähentymisohjelmille. ECOFIN - neuvoston lausunnossa 3.10.1998 mm. todetaan, että Suomen vakausohjelma on sopusoinnussa talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen kanssa ja että ohjelma on vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimusten mukainen.

Lausuma ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Pohjoismaiden Investointipankki

HE 2/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

- 1) Hyväksyessään 9.4.1998 vuoden 1998 lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 28.82.44 kohdalla, että hallitus selvittää olisiko tarkoitukseenmukaista soveltaa taloudellisen hyödyn korvaamisperiaatetta myös muihin pohjoismaisiin instituutioihin.

Pohjoismaiden investointipankin oikeudellista asemaa vahvistettaessa on lähtökohtana ollut se, että isäntämaan ei tulisi pankin sijainnista johtuen nauttia mitään erityisiä verotusetuja eikä myöskään tule saada taloudellista etua siitä, että pankin työntekijät maksavat pankista saamistaan tuloista veroa isäntämaavaltiolle. Myös Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiö (Nefco) ja Pohjoismaiden kehitysrahaston (NDF) perustamissopimusta on tarkoitus muuttaa vastaavasti niiden oikeudellisen aseman vahvistamiseksi. Koska edellä mainittujen pohjoismaisten instituutioiden työntekijät ovat muodollisesti Pohjoismaiden investointipankin palkkaamia, sisältyy momentilla 28.84.44. mainittuun isäntämaakorvaukseen myös Nefcon ja NDF:n työntekijöiden maksamat palkkaverot. Näin ollen taloudellisen hyödyn palauttamista koskevaa periaatetta tullaan soveltamaan myös Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiöön ja Pohjoismaiden kehitysrahastoon.

Menettely oikaisulautakunnissa

HE 15/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1998, että oikaisulautakuntien puheenjohtajuudet ilmoitetaan pääsääntöisesti julkisesti haettavaksi.

Eduskunta edellytti, että ensi tilassa selvitetään oikaisulautakuntien osalta esittelymenettelyyn mahdollisesti siirtymistä puoltavat ja esittelymenettelyyn siirtymisen vastaiset seikat ja että asian mahdollisesti edellyttämiin jatkotoimenpiteisiin ryhdytään pikaisesti.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa oikaisulautakuntien käsittelyaikojen kehittymistä ja ryhtyy välittömästi tarvittaviin toimenpiteisiin, jos uudistuksen seurauksena on, että oikaisuvaatimusten käsittelyajat uudistuksen tavoitteena olevan nopeamman käsittelyajan sijasta pidentyvät.

Syyskuun 18 päivänä 1998 muutetun verohallintoasetuksen (699/1998) 13 §:n mukaan verotuksen oikaisulautakunnan puheenjohtajan tehtävä on ennen siihen määräämistä ilmoitettava julkisesti haettavaksi, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

Oikaisulautakuntien esittelymenettelystä on valtiovarainministeriön ja verohallituksen välisessä vuoden 1999 tulostavoitesopimuksessa sovittu, että verohallitus selvittää maaliskuun loppuun mennessä eduskunnan edellyttämät seikat. Lisäksi tulostavoitesopimuksessa on sovittu, että oikaisuvaatimuksista on käsiteltävissä

- 50 % 3 kuukauden kuluessa
- 80 % 6 kuukauden kuluessa
- 100 % 12 kuukauden kuluessa

Verotuksen ja sosiaaliturvan uudistaminen ja yhteensovittaminen

HE 28/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1998, että hallitus jatkaa työtä verotuksen ja sosiaaliturvan uudistamiseksi ja yhteensovittamiseksi erityisesti matalilla tulotasoilla.

Vuoden 1999 tuloveroperusteiden muutoksiin sisältyy huomattava kunnallisverotuksellisen ansiotulovähennyksen korotus. Kyseisen vähennyksen tarkoituksena on nimenomaan pienituloisten palkansaaajien ja yrittäjien tukeminen ja kannustaminen. Vähennys sinänsä on osa kokonaisratkaisua, jolla hallitus on sovittanut verotusta ja tulonsiirtoja yhteen tavalla, joka merkittävästi parantaa kannustimia ottaa vastaan pieniäkin lisäansioita tarjoavia työtehtäviä. Keskeisenä tuloksena tästä yhteensovituksista on ollut se, että työnteke on tullut sosiaaliturvaa taloudellisesti edullisemmaksi merkittävästi pienemmillä tulotasoilla kuin aiemmin oli asian laita. Ns. kynnyspalkka eli tuloraja, jolla työ tulee sosiaaliturvaa kannattavammaksi, yksin saatiin alenemaan esimerkiksi yksinäisellä henkilöllä runsaasta neljästä tuhannesta markasta vajaaseen kolmeen tuhanteen markkaan kuukaudessa. Työmarkkinatuen tai peruspäivärahan ohella työnteke tuli taloudellisesti kannattavaksi jo heti aivan pienistäkin lisäansioista alkaen, kun se ennen ei tahtonut kannattaa juuri lainkaan.

Edellä kuvatuissa parannuksissa on verotukseen tehdyillä muutoksilla ollut oma osuutensa. Merkittävästi ovat vaikuttaneet myös ne parannukset, joita on tehty asumistukeen ja työttömyysturvan peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen sekä niiden sovitteluun palkkatulojen kanssa. Vaikka samalla on jouduttu tekemään myös etuuksia niukentaviakin ratkaisuja toimeentulotuen osalta, on niin yksin eläville kuin huoltajille luotu myös oleellisesti aiempaa paremmat edellytykset omin toimin huolehtia, ettei toimeentulon taso kaikinensa hallituksen toimenpiteiden jälkeen kuitenkaan pääse ainakaan alenemaan.

Varallisuusarvojen epärealistinen kohoaminen*HE 43/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 1.6.1998, että hallitus selvittää, voitaisiinko luotonottoon kehittää sellainen veroelementti, jonka tarvittaessa tapahtuvalla käytönotolla voitaisiin hillitä paikallisen inflaatiokierteen syntyä ja varallisuusarvojen epärealistista kohoamista ja tavalla, joka turvaa rahoitusmarkkinoiden neutraalisuuden ja olisi euroalueelle soveltuva.

Tasavallan Presidentti antoi 18.6.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Verotusmenettelyn kehittyminen ja yhdenmukaisuus*HE 53/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 16.6.1998, että hallitus seuraa verotusmenettelyn kehittymistä ja sen yhdenmukaisuutta eri puolilla maata sekä myös sitä, ettei pieniä osakeyhtiöitä ilman painavia perusteita sivuuteta verotuksessa.

Tasavallan Presidentti antoi 26.6.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Seurakuntien yhteisöverotuotto*HE 54/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 17.6.1998, että hallitus selvittää pikaisesti mahdollisuudet alentaa seurakuntien yhteisöverotuotto-osuutta joko suoraan kuntien hyväksi tai ohjattavaksi valtion osuuden korotuksen kautta vaikeuksissa olevien kuntien auttamiseksi, jolloin samassa yhteydessä selvitetäisiin myös seurtakuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksujen taso.

Joulukuun 30 päivänä annetulla lailla verontilityslain 12 §:n muuttamisesta (1173/98) on verovuodesta 1999 seurakuntien jako-osuutta yhteisöverosta alennettu 3 %:sta 2%:iin ja valtion jako-osuutta korotettu 57 %:sta 58%:iin. Näillä järjestelyillä on pyritty varmistamaan, että kehitysyhteistyömäärärahoja voidaan nostaa ja kunnille maksettavia harkinnanvaraisia rahoitusavustuksia voidaan korottaa.

Samalla seurakuntien palkkojen perusteella maksettava työnantajan sosiaaliturvamaksu (10,80%) on alennettu kuntien vastaavan maksun (4,75%) tasolle. Asia ei anna aiheutta toimenpiteisiin.

Kasvihuoneviljelyn energiaverorasitus sekä eräiden moottoriajoneuvojen kokonaisverorasitus*HE 55/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 16.6.1998, että hallitus kiireellisesti valmistelee kasvihuoneviljelyn energiaverorasituksen alentamiseksi välttämättömät toimenpite-ehdotukset siten, että uudistus tulee voimaan vuoden 1999 alusta lukien.

Eduskunta edellytti, että hallitus pikaisesti valmistelee esitykset kaasu- ja sähkökäyttöisten sekä biopolttoaineita käyttävien moottoriajoneuvojen kokonaisverorasituksen alentamiseksi.

Vuoden 1999 alusta voimaan tulleella lailla (245/98) korotettiin kasvihuoneiden toiminnan käyttämän kevyen polttoöljyn veronpalautusta samalla, kun palatus laajennettiin koskemaan raskasta polttoainetta.

Moottoriajoneuvolakia on muutettu vuoden 1999 alusta voimaan tulleella lailla (240/98) siten, että laissa tarkoitettua lisäverosta on vapautettu nestekaasua tai maakaasua käyttävä kuorma- tai linja-auto, jonka tyyppien oksidin päästötaso on ajoneuvon ensimmäisen käyttöönoton ajankohtana voimassa olevien pakokaasupäästöjä koskevien säännösten mukaisessa hyväksymisjärjestelmässä käytetyn menetelmän mukaan mitattuna enintään 2,5 g/kwh.

Asia ei anna aiheutta toimenpiteisiin.

Opetusalan eläkejärjestelyt*HE 70/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 17.6.1998 hallituksen seuraavan eräistä opetusalan eläkejärjestelyistä annetun lain toteutumista ja ryhtyvän tarvittaessa välittömiin toimenpiteisiin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi, mukaan lukien karenssisäännöksiin ja sairaalakoulujen opettajien eläkeikiin liittyvät epäkohdat.

Tasavallan Presidentti antoi 4.9.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtiovarainministeriön henkilöstöosasto on ryhtynyt selvittämään epäkohtia ja mahdollisesti tarvittavia toimenpiteitä yhdessä Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry:n kanssa. Ensi vaiheessa on selvitetty sairaalakoulujen opettajien asemaa ja pyritty saamaan kuva siitä, kuinka suuri henkilökunta on kyseessä ja minkälainen heidän eläketurvansa on tällä hetkellä. Työ jatkuu.

Eläkelaitosten ja eläkesäätiöiden verotus*HE 71/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 16.6.1998, että hallitus antaa eri eläkelaitosten verotusta koskevien epäyhdenmukaisuuksien poistamista tarkoittavan esityksen eläkesäätiöiden verotusta koskevien säännösten tarkistamiseksi viimeistään al-

kusyksystä 1998.

Elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia muutettiin vuoden 1999 alusta (1158/98) siten, että eläkesäätiöiden kirjanpidossaan tekemät arvonkorotukset luetaan veronalaiseksi tuloksi. Lausuma ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

EU:n indeksointivarojen budjetointi

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti, että valtion talousarvion määrärahoja käytetään tarvittaessa EU:n indeksointivarojen kansallisena vastinrahoituksena.

Tasavallan Presidentti antoi 30.12.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Vahingonkorvausten vähennysoikeus ja toisen hyväksi pantatun omaisuuden myyntivoitto

HE 129/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.12.1998 hallituksen pikaisesti selvittävän vahingonkorvausten vähennysoikeuteen liittyvät seikat ja ryhtyvän tarpeellisiin toimenpiteisiin vähennyskelpoisuuskysymyksen nykyistä yhtenäisemmin ja oikeudenmukaisemmin ratkaisemiseksi.

Eduskunta edellyttää, että hallitus mitä pikimmin aloittaa selvitys- ja valmistelutyön, jossa arvioidaan toisen hyväksi pantatun omaisuuden myyntivoiton verosäännöksiä.

Valtiovarainministeriö selvittää yhdessä verohallituksen kanssa vahingonkorvausten vähennysoikeuteen sekä toisen hyväksi pantatun omaisuuden myyntivoittoon liittyviä kysymyksiä.

Yliopistojen kiinteistöjen vuokrataso

HE 130/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1998, että yliopistojen ja korkeakoulujen käytössä olevien kiinteistöjen osalta käytetään edelleen nykyisiä vuokranmäärittelyperusteita ja vuokrataso siten säilytetään kohtuullisena.

Tasavallan Presidentti antoi 18.12.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Väliyhteisöt*HE 149/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 8.12.1998, valtiovarainministeriön ryhtyvän tarvittaviin toimenpiteisiin yhtenäisen verotuskäytännön turvaamiseksi.

Yhtenäisen verotuskäytännön turvaamiseksi Verohallitus antaa pikaisesti ohjeen väliyhteisölain soveltamisesta. Ohjeen valmistelu on parhaillaan Verohallituksessa vireillä, ja valmisteluun osallistuu Verohallituksen ohella myös valtiovarainministeriön vero-osasto.

Pankkituki*HE 176/1998 vp**Talousvaliokunta*

Eduskunta totesi 8.12.1998, että suomalainen rahoitusjärjestelmä on kaikkien saatujen selvitysten mukaan tervehtynyt siten, että pankkien voidaan vastaisuudessa edellyttää pystyvän hoitamaan sitoumuksensa kaikissa olosuhteissa ilman Suomen valtion antamaa takuuta. Eduskunnan vuonna 1993 hyväksymä lausuna, jonka mukaan eduskunta tulee tarpeen vaatiessa myöntämään riittävät määrärahat ja valtuudet hallituksen käyttöön pankkien vastuita koskevan sitoumuksen täyttämiseen, on rauennut.

Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto antaa vuoden 1999 aikana selonteon eduskunnan pankkituen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä vastikkeellisuutta koskevien ehtojen toteutumisesta. Selonteossa tulee antaa selvitys valtiontalouden tarkastusviraston suorittamasta Suomen Säästöpankin liiketoiminnan luovutuksessa noudatetun menettelyn laillisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden tarkastuksesta. Selonteossa tulee lisäksi arvioida eri pankeille ja pankki-ryhmittymille myönnetyn pääomatuen ehtojen tarkoituksenmukaisuus kokonaistaloudelliselta kannalta.

Tasavallan Presidentti antoi 18.12.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Ajoneuvojen rekisteröintijärjestelmän kehittäminen*HE 197/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 24.11.1998 ajoneuvojen rekisteröintijärjestelmää kehitettäväksi siten, että välillä rekisteristä poistettuihin ajoneuvoihin voidaan ottaa ajoneuvoa uudelleen käyttöön otettaessa vanhat kilvet.

Ajoneuvojen rekisteröinnistä annettua asetusta on muutettu 1.1.1999 voimaan tulleella asetuksella (1035/98) siten, että lausumalla edellytetty toimenpide on toteutettu. Asia ei anna aihetta enempään toimenpiteisiin.

Osakkeiden myyntivoittojen nettobudjetointi*HE 251/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 24.11.1998, että talousarvion läpinäkyvyyden turvaamiseksi osakkeiden myyntivoittojen osalta nettobudjetointiin siirtymisestä huolimatta eduskunnalle edelleen annetaan tiedot osakkeiden myynteihin liittyvistä myyntipalkkioista ja muista kustannuksista.

Tasavallan Presidentti antoi 14.12.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Auton ikäalennuksen laskeminen ja veteraaniautojen verotuksen laskeminen*HE 264/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 18.12.1998 hallituksen pikaisesti selvittävän, miten voidaan oikeudenmukaisesti määrittää lähinnä uuden auton hinta tai muulla tavalla se hinta, josta ikäalennukset lasketaan.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ns. veteraaniautojen autoveron tason alentamiseksi.

Asia on valtiovarainministeriössä selvittettävänä.

Opetusministeriö

Tietojen keruu valtionosuusuudistuksen vaikutuksista

*HE n:o 215/1991 vp.
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 15.6.1992 hallituksen huolehtivan siitä, että uuden valtionosuusjärjestelmän voimaan tullessa tietojärjestelmiä kevennetään ensi tilassa siten, että kunnat joutuvat keräämään ja ylläpitämään vain ehdottoman välttämättömiä tietoja ja että ne kerätään mahdollisimman pian uudistuksen voimaantulon jälkeen koko valtionosuusjärjestelmässä Tilastokeskuksen kautta tai muutoin yleisesti käytettävistä tilastoista noudattaen yleisesti käytössä olevia luokituksia ja että samalla tietojärjestelmistä aiheutuvat kustannukset oleellisesti pienenevät.

Eduskunta edellytti, että seurannan ja kehittämisen nimissä ei saa synnyttää uutta tarpeetonta byrokratiaa.

Eduskunta edellytti lisäksi, että hallitus antaa uuden lainsäädännön oltua voimassa kolme vuotta mahdollisimman pian vuoden 1996 alussa eduskunnalle selonteon valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen vaikutuksista.

Kuntien valtionosuusjärjestelmä on uudistettu vuoden 1997 alusta. Tähän liittyen annettiin muun ohella laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (1151/96). Tämän vuoksi ei katsottu tarpeelliseksi antaa eduskunnalle erikseen selontekoa vuoden 1993 valtionosuusuudistuksen vaikutuksista, mistä on ilmoitettu eduskunnalle keväällä 1996. Vuoden 1997 alusta toteutettavan uudistuksen myötä valtionosuusjärjestelmän edellyttämän tietojenkeruun tarve opetustoimessa vähentyy. Oppilaita ei enää tarvitse ilmoittaa valtionapuviranomaiselle henkilötunnuksen tarkkuudella. Opetushallinnon ja Tilastokeskuksen työnjakoa tietojen keruussa on selkeytetty. Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Määräaikaisissa tai perhepoliittisista syistä katkenneissa palvelussuhteissa työskennelleiden eläkeoikeus

*HE n:o 316/1992 vp.
Sosiaali- ja terveysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 21.12.1992, että määräaikaisissa palvelussuhteissa ja perhepoliittisista syistä katkenneissa palvelussuhteissa työskentelevien asema tulee selvittää ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Vuoden 1996 alusta lukien muutettiin valtion eläkelakia siten, että jos palvelussuhde on enintään vuoden katkenneena, karttuu eläketurvaa kuitenkin tältä ajalta. Tämä uudistus hoitaa suurelta osin perhepoliittisista syistä katkenneiden palvelussuhteiden ongelman. Lyhyitä palvelussuhteita koskeva eläketurvan uudistus tuli voimaan vuoden 1998 alussa.

Asia ei anna enää aiheutta toimenpiteisiin.

**Koulutus, taso, saatavuus, järjestäminen
Tiede- ja teknologiapolitiikka, koordinointi**

*HE n:o 126/1993 vp.
Valtiovarainvaliokunta*

4) Hyväksyessään 16.12.1993 valtion talousarvion vuodelle 1994 eduskunta edellytti pääluokan 29 kohdalla, että hallitus huolehtii selvityksen tekemisestä kaikilla koulutustasoilla siitä, miten toteutetut uudistukset ja säästötoimenpiteet ovat vaikuttaneet koulutuksen tasoon, sen saatavuuteen sekä järjestämiseen.

Eduskunta edellytti, että selvitetään, onko Suomessa tarkoituksenmukaista vahvistaa ja koordinoida tiede- ja teknologiapolitiikkaa siten, että tulevaisuudessa yhden valtioneuvoston jäsenen vastuualueeksi tulevat korkeakoulut, valtion eri tutkimuslaitokset, Suomen Akatemia ja Teknologian kehittämiskeskus.

Valtioneuvosto on 21.12.1995 hyväksynyt Koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuosille 1995 - 2000.

Valtion tiede- ja teknologianeuvosto on opetusministeriön toimeksiannosta v. 1994 selvittänyt kysymystä tiede- ja teknologiapolitiikan koordinoinnista. Selvityksen mukaan koordinointia on tarkoituksenmukaisinta kehittää olemassaolevien organisaatioiden toimintaa ja yhteistyötä tehostamalla. Erillisen tutkimusministeriön perustamista taikka koordinoitivastuun osoittamista yhdelle valtioneuvoston jäsenelle ei pidetty tarkoituksenmukaisena.

Edellä olevaan viitaten ministeriö toteaa, että asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

**Oppilaanohjaus
Lukion määrällisen sääntelyn purkamisen vaikutukset
Erityislukiot**

*HE n:o 176/1993 vp.
Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 7.12.1993 hallituksen jatkavan toimenpiteitä oppilaanohjauksen turvaamiseksi muun muassa siten, että itsenäisen opiskelun ohjaukseen sekä oppilaanohjaukseen varataan riittävät voimavarat oppilaitoksissa.

Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan lukion määrällisen sääntelyn purkamisen vaikutuksia lukiokoulutukseen ja muuhun keskiasteen koulutukseen hakeutumiseen, ja jos vinoutumia ilmenee, ryhtyvän toimenpiteisiin valtakunnallisten sisäänottovaatimusten säätämiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii vuoden 1995 talousarvion valmistelun yhteydessä erityislukioiden tuntikehystarpeista niin, että musiikki-, urheilu- ja kuvataidelukiot sekä kansainväliset lukiot voivat säilyä ja kehittyä niille annetuissa erityistehtävissä.

Asetus lukioasetuksen muuttamisesta (107/94) antoi koulujen ylläpitäjille aiempaa enemmän liikkumavaraa opetuksen järjestämisessä ja opetukseen käytettävissä olevien voimavarojen kohdentamisessa. Oppilaanohjauksen asemaan ovat vaikutta-

massa myös virkaehtosopimuksin tehdyt ratkaisut. Opinto-ohjaajien virkaehtosopimuksen mukaan opinto-ohjaajien työaika on muutettu vuotuiseksi työajaksi. Koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä kiinnitetään erityistä huomiota ohjaukseen.

Lukuvuoden 1994-95 alusta lukien lukion aloituspaikkojen määrästä ovat päättäneet ensisijaisesti kunnat lukioiden ylläpitäjinä. Päivälukion opiskelijamäärä on vuodesta 1993 lähtien lievästi kasvanut. Viime lukuvuonna päivälukioiden opiskelijamäärä oli noin 6 % suurempi kuin vuonna 1993. Voidaan todeta, että lukion määrällisen säätelyn poistamisella ei ole ollut oleellista vaikutusta lukion oppilasmäärän kasvuun. Erityislukioiden perusrahoitus on otettu huomioon talousarvioon sisällytetyn lakisääteisen valtionosuuden mitoituksessa.

Asia ei aiheuta enää toimenpiteitä.

Oppisopimuskoulutus

*HE n:o 200/1993 vp.
Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 29.11.1993, että työvoimahallinnon ja opetushallinnon yhteistyön parantaminen selvitetään siten, että työvoimahallinnon tukeman koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen väliltä poistetaan epäsuhtainen kilpailutilanne niin, että nämä kaksi järjestelmää tukevat toisiaan kaikin puolin. Eduskunta korostaa oppisopimuskoulutuksen etuja sen koulutuksellisten tavoitteiden vuoksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin vammaisten oppisopimusten solmimisen helpottamiseksi.

Eduskunta edellytti, että uudistuksen toteutumisesta ja muodostuvaa käytäntöä seurataan. Tarvittaessa on ryhdyttävä toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi esimerkiksi lainsäädäntömuutoksien, että koulutuskorvausta koskevat määräykset palautetaan.

Koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksessa, jota koskevat lait tulevat voimaan 1.1.1999, oppisopimuskoulutuksesta on tehty yksi ammatillisen koulutuksen järjestämismuoto. Uusi lainsäädäntö mahdollistaa oppisopimuskoulutuksen ja oppilaitosmuotoisen koulutuksen lähentämisen. Tavoitteena on hyödyntää kummankin koulutusmuodon parhaat puolet. Työhallinto on osallistunut oppisopimuskoulutuksen rahoittamiseen etenkin alle 25-vuotiaiden työttömien nuorten osalta myöntämällä opetushallinnon maksaman koulutuskorvauksen lisäksi oppisopimuksen solmivalle työnantajalle työllistämistukea. Oppisopimuskoulutus on profiloitumassa tutkintoon valmistavaksi peruskoulutukseksi ja lisäkoulutukseksi.

Lainsäädännön uudistamisen yhteydessä 1.1.1999 lukien vammaisten oppisopimuskoulutusta on helpotettu säätämällä, että vammaisten oppisopimuskoulutukseen myönnetään valtion rahoitusta korottamalla normaaleja yksikköhintoja 50 %:lla.

Oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle maksettavia koulutuskorvauksia ja niiden kehitystä seurataan. Lisäksi uuteen lainsäädäntöön otettiin säännös, jonka mukaisesti opetusministeriö voi tarvittaessa määrätä koulutuskorvausten määrästä.

Opetushallitus on seurannut oppisopimuskoulutuksen kustannuksia menolajeittain. Työnantajille maksettavien koulutuskorvausten kustannuskehitys/vuosittainen opis-

kelijapaikka vuosina 1993-1997 oli seuraava:

	1993	1994	1995	1996	1997
Peruskoulutus	12 640	12 050	9 120	8 130	9 200
Lisäkoulutus	7 840	8 530	5 322	6 259	6 000

Lausuma ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Yliopistojen lisämäärärahojen kohdentaminen laite-, kirja- ja julkaisuhankintoihin

HE 152/1994 vp

Valtiovarainvaliokunta

10) Hyväksyessään 13.1.1995 valtion talousarvion vuodelle 1995 eduskunta edellytti luvun 29.10 kohdalla, että seuraavien vuosien talousarviossa osoitetaan korkeakouluille lisämäärärahat, jotka ovat tarkoitetut erityisesti laite-, kirja- ja julkaisuhankintoihin.

Yliopistojen määrärahat ovat vuosina 1993-94 supistuneet noin 16 %. Tämän johdosta yliopistot ovat joutuneet rakenteellisten muutosten ohella säästämään erityisesti laite-, ja kirjallisuushankinnoissaan suurimman osan määrärahoista ollessa sidottuja palkkauksiin ja tilakustannuksiin.

Korkeakoulujen kehittämislain 3 §:n voimassaoloa on jatkettu siten, että yliopistojen tehokkaan ja tuloksellisen toiminnan varmistamiseksi korotetaan valtion talousarviossa vuosina 1997-2000 yliopistojen toimintamenomomentille osoitettua määrärahaa vuosittain vähintään määrällä, mikä vastaa valtion kustustason palkkauksia koskevista sopimusratkaisuista aiheutuvaa palkkausmenojen kasvua. Valtioneuvoston hyväksymän tutkimusrahoituksen lisäysohjelman mukaan yliopistojen tutkimusmäärärahoja lisätään vuoteen 1999 mennessä 250 milj. markalla vuoden 1997 talousarvioesityksen tasosta. Osa näistä määrärahoista kohdennetaan laitehankintoihin.

Määrärahojen tarkempi kohdentaminen kuuluu yliopistojen omaan toimivaltaan. Vuotta 1999 koskevilla tulosneuvotteluissa on sovittu erikseen useista suurehkoja laitehankintoja sisältävistä hankkeista painoaloilla, mm. biotekniikassa sekä tietotekniikan opetuksessa ja tutkimuksessa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Teattereiden aseman turvaaminen

HE n:o 215/1994 vp.

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 28.11.1994 hallituksen huolehtivan siitä, että Teatteri Pienen Suomen, Unga Teaternin ja alueteattereiden toimintaedellytykset turvataan ja että lisäksi lasten- ja nuortenteattereiden erityistarpeista tehdään selvitys.

Lastenteattereiden sekä alueteattereiden erityistoimintatarpeista on parhaiten pystytty huolehtimaan teatteri- ja orkesterilain muuttamisesta annetun lain (1277/94) 6a §:n mukaisilla harkinnanvaraisilla määrärahoilla, joita oli varattu teattereille vuodelle 1998 7 350 000 markkaa ja vuodelle 1999 7 450 000 markkaa. Tästä rahasta on osoitettu vuonna 1999 harkinnanvarainen lisämääräraha seuraavasti: Teatteri Pieni Suomi 700 000 mk, Unga teatern 400 000 mk, Kajaanin kaupunginteatteri- Oulun läänin alueteatteri 1 000 000 mk, Rovaniemen kaupunginteatteri- Lapin läänin alueteatteri 650 000 mk, Åbo Svenska Teatern 550 000 mk, Wasa Teater- Österbottens regionteater 650 000 mk ja Joensuun teatteri 300 000 mk.

Veikkaus- ja raha-arpajaisten voittovarot

*HE 274/1994 vp
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 21.2.1994, hallituksen selvittävän, onko perusteltua säätää Oy Veikkaus Ab:n rahapelitoiminnan ylijäämän jakosuhteista edunsaajatahojen kesken asetuksen sijasta lailla.

Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin Oy Veikkaus Ab:n rahapelitoiminnan ylijäämän jakamiseksi pitäen tavoitteena, että urheilu- ja liikuntakasvatuksen tukemiseen osoitetaan vuosittain 36,6 prosenttia.

Päättyessään vuosittain valtion talousarviosta eduskunta samalla hyväksyy veikkausvoittovarojen jaon eri edunsaajatahojen kesken. Eduskunnan päätöksen seurauksena on muutettu vastaavasti raha-arpa- ja veikkauspeliä ylijäämän käyttämisestä annettua asetusta väliaikaisesti. Veikkausvoittovarojen jakosuhte on vuosittain näin tullut eduskunnan päätettäväksi eikä säädöstasolla siten ole ollut vaikutusta jakosuhteeseen. Opetusministeriö on selvittänyt kysymystä siitä, tulisiko jakosuhteista säätää asetuksen sijasta lailla. Selvityksen mukaan veikkausvoittovarojen edunsaajien etu on, että valtiolta turvaa näiden varojen ohjautumisen urheilun, liikuntakasvatukseen, tieteen, taiteen ja nuorisokasvatustyön tukemiseen. Välttämätöntä on, että varojen jakaminen on parlamentaarisesti ohjattua ja avointa ja että varojen suuntaaminen on tavoitteellista. Tämä ei kuitenkaan edellytä, että varojen jakosuhteista tulisi säätää lailla. Mainitut tavoitteet voidaan saavuttaa asetusteitse tai kehittämällä nykyjärjestelmää vuosittaisten talousarvioesitysten puitteissa, jolloin jakosuhteet määräytyisivät eduskunnan päätöksellä.

Sisäasiainministeriö asetti 11.10.1996 hankkeen valmistelemaan arpajaislainsäädännön kokonaisuudistusta. Hanke sai työnsä valmiiksi 28.2.1998, jonka jälkeen sisäasiainministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi arpajaislaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Arpajaislakiehdotus sisältäisi myös säännökset rahapelitoiminnan tuotoista ja valtuutuksen säätää asetuksella tuoton jakamisesta urheilun ja liikuntakasvatukseen, tieteen ja taiteen sekä nuorisotyön kesken. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 1999.

Ammattikorkeakoulu, ylläpitäjämalli, laadunvalvonta, rahoitusjärjestelmä, opettajankoulutus

*HE 319/1994 vp
Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 17.2.1995, että ammattikorkeakoulujen ylläpitäjä- ja hallintomallien osalta tutkitaan vaihtoehtoisia malleja niin sanotun institu-

tiomallin rinnalle koulutuksen laadun kehittämiseksi sekä hallinnon joustavuuden ja taloudellisuuden lisäämiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän toteuttamista ja tarvittaessa, mikäli epäkohtia ilmenee, ryhtyy toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi siten, että ammattikorkeakoulujen toiminta- ja kehittämismahdollisuudet voidaan turvata.

Ammattikorkeakoulujen ylläpito- ja hallintomallien kehittäminen on eräiden ammattikorkeakoulujen kohdalla edelleen vireillä. Tästä syystä valtioneuvosto on muun muassa asettanut eräille ammattikorkeakouluille toimiluvassa asiaan liittyviä kehittämisvelvoitteita. Opetusministeriö on myös ammattikorkeakoulujen toimilupa- paan sisältyvien määräysten perusteella pyytänyt vakinaistuneilta ammattikorkeakouluilta puolentoista vuoden kuluessa arvion toiminnan käynnistämisestä. Ammattikorkeakoulujen tulee sisällyttää raporttiin kuvaus ylläpitojärjestelmästä ja arvio ylläpitojärjestelmästä ja ammattikorkeakoulun hallinnosta.

Vakinaisten ammattikorkeakoulujen rahoitusta koskevat säännökset tulivat voimaan 1.1.1997. Näin käytettävissä on vain 2 vuoden kokemukset. Eräitä havaittuja epäkohtia on korjattu säännöksiä muuttamalla. Opetusministeriö seuraa edelleen tarkoin ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän toteutumista.

Peruskoulu, valtionosuusperustelut

*HE 35/1995 vp
Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 19.6.1995 hallituksen huolehtivan siitä, että lain vaikutusta kuntien erityisopetuksen järjestämiseen seurataan ja selvitetään muun muassa,

- turvataanko peruskoulun yleisopetuksen osana annettava erityisopetus niin, että päätökset perustuvat erityisopetusta saavien lasten etuun ja todellisiin tarpeisiin, sekä
- turvataanko kunnissa vammaisten koulutuksen järjestäminen niin, että opetus järjestetään peruskoululain 3 §:n edellyttämällä tavalla.

Eduskunta edellytti, että opetusministeriö käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 §:ssä säädettyä mahdollisuutta korottaa kunnan peruskoulun valtionosuuden perusteena olevaa yksikköhintaa, jos kunnan peruskoulumenot ovat esimerkiksi kunnan koosta ja harvasta asutuksesta, saaristoisuudesta, kaksikielisyydestä, saamenkielisestä opetuksesta tai muusta niihin verrattavasta erityisestä syystä keskimääräistä korkeammat eikä kunta muutoin pysty turvaamaan asianmukaisen opetuksen antamista. Eduskunta pitää lisäksi tärkeänä, että päätökset korotetusta valtionosuudesta voidaan tehdä useammaksi vuodeksi kerrallaan, jolloin kunnat pystyvät arvioimaan niille tulevia valtionosuuksia pidemmällä aikavälillä.

Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan peruskoulun käyttökustannuksia varten myönnettävien valtionosuuksien uudistusta koskevan lainsäädännön vaikutuksia opetuksen järjestämiseen kunnissa ja antavan asiaa koskevan selvityksen sivistysvaliokunnalle kahden vuoden kuluttua sekä ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi.

Opetusministeriön ja opetushallituksen tekemän vuotta 1995 koskevan tulossopimuksen mukaan opetushallitus antoi arvionsa erityisopetuksen tilasta vuonna 1996. Kokonaisarvion pohjalta on käynnistetty tarvittavat kehittämistoimenpiteet vuonna 1997. Toimenpiteitä on jatkettu ja tehostettu vuoden 1998 tulossopimuksen mukaisesti. Valtionosuusperusteet muuttuivat 1.1.1997. Opetusministeriö seuraa opetustoimen kustannuskehitystä ja valtionosuuslainsäädännön vaikutuksia. Vaikeimmin kehitysvammaisten oppivelvollisuusikäisten lasten opetus on siirretty peruskoulussa annettavaksi 1.7.1997 lähtien.

Opetusministeriö teki viimeksi 12.11.1998 päätökset yhteensä 26 kunnan peruskoulun sekä kuuden perusopetusta antavan yksityisen koulun yksikköhinnan harkinnanvaraisesta korottamisesta. Päätökset tehtiin vuodeksi 1999.

Hallitus antoi eduskunnalle esityksen koulutusta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistukseksi 23.5.1997 (HE 86/1997). Tähän liittyvässä esityksessä opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevaksi laiksi kiinnitettiin huomiota kuntien rahoitusjärjestelmää koskeviin muutoksiin. Koska hallituksen esitykseen sisältynyt lakiehdotus tuli korvaamaan kokonaan lain, jota eduskunnan lausumassa tarkoitetaan ei hallitus pitänyt erillisen selvityksen antamista tarpeellisena.

Eduskunta edellytti hyväksyessään uudet koululait, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluttua koululakien voimaantulosta koulutuspoliittisen selonteon, jossa arvioidaan uudistuksen vaikutuksia ja laeissa asetettujen tavoitteiden toteuttamista. Eduskunta on hyväksynyt asiasta uuden lausuman ja asiaa selostetaan myöhemmin siinä yhteydessä. Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten asema

Työllisyysmäärärahojen kohdentaminen koulu-, liikunta- ja kulttuurilaitosten perusparannuksiin

HE 72/1995 vp

Valtiovarainvaliokunta

4) Hyväksyessään 15.12.1995 valtion talousarvion vuodelle 1996 eduskunta edellytti pääluokan 29 kohdalla, että valtion tulevissa talousarvioissa turvataan kansallisen innovaatiojärjestelmän tehokas toiminta lisäämällä korkeakoulujen, Suomen Akatemian, ammattikorkeakoulujen ja alemman korkeakouluasteen oppilaitosten opetus- ja tutkimusresursseja erityisesti kasvavilla tulevaisuuden aloilla. Resurssien lisäämisen tulee tapahtua innovaatiojärjestelmän kokonaisuuden huomioon ottavan ohjelman puitteissa.

Eduskunta edellytti, että syrjäytymisen vaarassa olevien nuorten asemaa ja ongelmia selvitetään sekä opiskelumahdollisuuksia parannetaan mahdollisimman pikaisesti.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin työllisyysmäärärahojen kohdentamiseksi koulu-, liikunta- ja kulttuurilaitosten perusparannuksiin.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä keskeisinä toimenpiteinä oli vuonna 1998 edelleen nuorten työopajatoiminnan tukeminen. Opetusministeriö tuki vuoden aikana yhteensä 240 työpajan kehittämistä yhteensä 21 miljoonalla markalla. Tuetuista paajoista oli EU:n sosiaalirahaston tavoite 3 ohjelmaan sisältyviä innovatiivisia nuorten työpajoja 74 ja niitä tuettiin 8,2 miljoonalla markalla. Yhteensä nuorten työpajoja on 320 ja niissä työskenteli vuoden 1998 aikana kuuden kuukauden jaksoissa noin

7000 nuorta. Nuorisotutkimus 2000 ohjelmassa selvitetty nuorisotyöttömyyttä yhtenä painopistealueena.

Opetusministeriö tuki valtakunnallisia nuorisokeskuksia Suomen nuorisokeskukset 2000 strategian luomisessa, joka valmistui elokuussa 1998 ja johon sisältyy suunnitelmat keskusten tehtävistä nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Valtakunnallisia nuorisokeskuksia on kehitetty myös seikkailu- ja elämyspedagogiikan keskuksina.

Vuoden 1998 aikana valmisteltiin suunnitelmat koululaisten iltapäivätoiminnan organisoimiseksi yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa ja osana laajaa lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen pyrkivää toimintaa.

Nuorisoasiain neuvottelukunta on alueellistanut nuorten elinoloindikaattorijärjestelmän (120 indikaattoria) siten, että nuorten elinoloja voidaan tarkastella valtakunnallisten keskiarvolukujen ohella myös alueellisesti. Lääninhallitusten yhteyteen on perustettu alueellisia asiantuntijaelimä, joiden tehtäväksi on annettu mm. nuorten elinolojen alueellinen arviointi ja toimenpide-ehdotusten laatiminen.

Vuonna 1998 myönnettiin hallituksen työllisyysohjelman mukaisesti 25,8 milj.mk liikuntapaikkojen peruskorjauksiin, 7,4 milj.mk valtakunnallisten koulutuskeskusten peruskorjauksiin sekä 1,4 milj.mk valtakunnallisten nuorisokeskusten peruskorjauksiin.

Opettajankoulutukseen valikoituminen Opettajien sivuaineopinnot ja täydennyskoulutus

*Kertomus 6/1995 vp
Sivistysvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 3.9.1996 perustuslakivaliokunnan mietinnön, jonka liitteenä olevassa lausunnossa sivistysvaliokunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin, joilla tuetaan opettajankoulutuksen valintaperusteiden laajentamista niin, että valinnassa huomioidaan muun muassa työelämän kokemus ja lisäopinnot sekä painotetaan nykyistä enemmän soveltuvuustyyppisiä menetelmiä ja taide- ja taitoaineiden hallintaa.

Valiokunta edellytti selvityksen tekemistä siitä, olisiko tarkoituksenmukaista, että valikoituminen aineenopettajakoulutukseen tapahtuisi jo yliopistoon pyrittäessä.

Valiokunta edellytti, että opettajankoulutuslaitoksille luodaan mahdollisimman tasavertaiset mahdollisuudet ja riittävät voimavarat sivuaineopintojen toteuttamiseen eri paikkakunnilla ja eri tiedekunnissa.

Valiokunta edellytti nopeasti selvitettäväksi, olisiko tarkoituksenmukaista lisätä opettajien pitkäkestoista täydennyskoulutusta esimerkiksi siten, että koulutyössä jo toimiville opettajille järjestettäisiin täydennysjaksoja opettajankoulutuslaitoksissa, ja heidän sijaisinaan opettajaksi opiskelevat voisivat suorittaa osan opetusharjoitteluun kuuluvasta ns. kenttäharjoittelusta. Samalla tulee selvittää opetusharjoittelun ohjaamisesta aiheutuvat lisäkustannukset. Näin myös yhteistyö perus- ja täydennyskoulutuksen kanssa vahvistuisi.

Opettajankoulutuksen valinnoissa otetaan huomioon työelämäkokemus siten, että opettajankoulutuksesta tai kouluavustajana toimimisesta voi saada enintään neljä ns.

lisäpistettä mahdollisen maksimipistemäärän ollessa kahdeksan. Taide- ja taitoaineiden hallinta otetaan huomioon valintojen 1. vaiheessa siten, että musiikin, kuvaamataidon ja liikunnan opintasuorituksista on mahdollisuus saada lisäpisteitä. Lisäpisteisiin oikeuttavat esim. musiikkioppilaitoksen solistisen aineen peruskurssi, opiskelu taidekoulussa, liikunnan I-II tason valmentajakurssit (SLU:n mukaan) sekä vähintään lukuvuoden mittaiset taide- ja taitoaineiden opinnot kansanopistossa.

Soveltuvuutta testaavien valintamenetelmien käyttö on laajentunut. Yliopistot käyttävät muun muassa opetustuokioita, testejä, pari- ja ryhmähaastatteluja ja erilaisia observoituja työskentelytilanteita. Myös kirjalliset tehtävät ovat kehittyneet soveltuvuutta painottaviksi.

Aineenopettajakoulutuksen valikoituminen jo yliopistoon pyrittäessä on kokeilussa. Ministeriön eri yliopistoille vuonna 1998 osoittaman tuen avulla kokeilua on toteutettu matemaattis-luonnontieteellisissä aineissa ja teologiassa. Kokeilua on tarkoitus jatkaa, jotta sen vaikutuksia voidaan seurata pidemmällä aikavälillä.

Tasavertaiset sivuaineopintomahdollisuudet eri opettajankoulutuslaitoksissa pyritään varmistamaan yliopistojen kanssa käytävissä tulosneuvotteluissa. Lisäksi on käynnistetty ja tuettu etä- ja monimuoto-opetuskokeiluja sivuaineopintojen tarjonnan monipuolistamiseksi. Kokeilut jatkuvat vuonna 1999.

Opetushenkilöstön täydennyskoulutusta on käynnistynyt opettajankoulutuslaitoksissa ja erityisesti niiden harjoittelukouluissa siten, että kenttäharjoittelua käytetään koulutuksen ajan sijaisuuden hoitamiseen. Tähän mennessä saadut kokemukset ovat olleet erittäin myönteisiä, joten toimintaa tullaan laajentamaan.

Ammatillisen koulutuksen määrällinen säätely

*HE 62/1996 vp
Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 13.6.1996, että lain vaikutuksia jatkuvasti seurataan ja että opetusministeriö suorittaa kolmen vuoden kuluttua perusteellisen selvityksen lain toimivuudesta. Tässä yhteydessä on erityisesti selvitettävä,

- onko laki johtanut työvoimatarpeen kannalta alueellisesti tarkoituksenmukaiseen koulutustarjontaan;
- miten uuden lainsäädännön jälkeen on onnistuttu ratkaisemaan mahdollisia ristiriitatilanteita koulutusta mitoitettaessa paikallisesti ja alueellisesti;
- miten paikallinen tai talousaluekohtainen eri tahojen yhteistyö on ammatillisen koulutuksen koordinointi- ja ohjaustehtävässä toiminut.

Opetusministeriö on sisällyttänyt ministeriön ja opetushallituksen väliseen tulosopimukseen vuodelle 1997 ammatillisen koulutuksen määrällisen säätelyn uudistamisen edellyttämän seuranta- ja arviointijärjestelmän rakentamisen. Opetushallitus on valmistellut suunnitelman vuonna 1998 ja 1999 toteutettavista arviointihankkeista. Opetusministeriö uudistaa ammatillisen koulutuksen järjestämisluvut 1.1.1999 lukien uutta koulutuslainsäädäntöä vastaaviksi. Lupien uudistamisessa otetaan huomioon koulutuksen lainsäädännöstä aiheutuvat muutokset, opistoasteen koulutuksen päättymisen vaikeudet, tutkintorakenteen uudistuminen, oppisopimuskoulutus sekä alueellisen ja paikallisen koulutustarpeen edellyttämät muuttuneet tarpeet.

Arpajaislain muutosvalmistelut*HE 103/1996 vp**Valtiovarainvaliokunta*

4) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti lukuryhmän 29.88, 90 ja 98 kohdalla, että hallitus kiirehtii ajamukaistetun arpajaislainsäädännön valmistelua ja antaa esityksen eduskunnalle niin, että uusi lainsäädäntö voidaan saattaa voimaan viimeistään vuoden 1998 alusta. Tässä yhteydessä tulee ratkaista pysyvästi myös veikkaus- ja raha-arpapeliin tuoton käyttäminen.

Sisäasiainministeriö asetti 11.10.1996 hankkeen valmistelemaan arpajaislainsäädännön kokonaisuudistusta. Hanke sai työnsä valmiiksi 28.2.1998, jonka jälkeen sisäasiainministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi arpajaislaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Arpajaislakiehdotus sisältäisi myös säännökset rahapelitoiminnan tuotoista ja valtuutuksen säätää asetuksella tuoton jakamisesta urheilun ja liikuntakasvatukseen, tieteen ja taiteen sekä nuorisotyön kesken. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 1999.

Arpajaislain muutosvalmistelut*HE 124/1996 vp**Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 20.11.1996 hallituksen pikaisesti saattavan loppuun arpajaislain muutosvalmistelut, joilla voidaan turvata rahapeliin tuoton käyttäminen kansallisen kulttuurin ja yleishyödyllisen toiminnan turvaamiseen. Tässä yhteydessä tulee ratkaista pysyvästi myös veikkaus- ja raha-arpapeliin tuoton käyttäminen.

Sisäasiainministeriö asetti 11.10.1996 hankkeen valmistelemaan arpajaislainsäädännön kokonaisuudistusta. Hanke sai työnsä valmiiksi 28.2.1998, jonka jälkeen sisäasiainministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi arpajaislaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Arpajaislakiehdotus sisältäisi myös säännökset rahapelitoiminnan tuotoista ja valtuutuksen säätää asetuksella tuoton jakamisesta urheilun ja liikuntakasvatukseen, tieteen ja taiteen sekä nuorisotyön kesken. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 1999.

Opettajankoulutuksen virkavapausjärjestelmä*HE 138/1996 vp**Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 26.11.1996, että opettajankoulutusyksiköiden ja harjoittelukoulujen rehtoreiden ja lehtoreiden virkavapausjärjestelmää pikaisesti kehitetään kokonaisuutena ottaen huomioon myös muut kouluttautumismahdollisuudet, muun muassa opettajankouluttajien erikoistumisohjelma (PD-koulutus) ja muu täydennyskoulutus sekä vuorotteluvapaa.

Opettajankouluttajien, kuten muunkin opetushenkilöstön täydennyskoulutuksen kehittäminen on osa opettajankoulutuksen kehittämishanketta opetusministeriössä. Hankkeen toimintaan on vuoden 1998 aikana kuulunut opetushenkilöstön täydennyskoulutuksen valtakunnallinen arviointi, joka on päättymässä. Arvioinnin

tulokset ovat käytettävissä vuoden 1999 alkupuolella. Erillisarviointi on suunnattu opettajankouluttajien täydennyskoulutukseen. Saatuaan täydennyskoulutuksen arviointitulokset opettajankoulutuksen kehittämishanke tekee tarvittavat suositukset.

Opetusministeriö on suunnannut opettajankouluttajien täydennyskoulutuksen tuen pääosin kahteen laajaan kokonaisuuteen. Toinen näistä on ollut tieto- ja viestintä-tekniikkaan painottuva täydennyskoulutus, toinen pitkäkestoiset täydennyskoulutusohjelmat. Jälkimmäiseen ryhmään kuuluvat opettajankouluttajien erikoistumisohjelmien (PD-koulutus) ohella opetusharjoittelun ohjaajakoulutus sekä työyhteisöjen kehittämistyötä koskevat hankkeet sekä opettajankoulutusyksiköissä että harjoittelukouluissa.

Näyttöapurahat

HE 158/1996 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 26.11.1996, että näyttökorvausjärjestelmää kehitetään edelleen taiteilijoiden toimeentulon turvaamiseksi.

Eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annettiin vuonna 1997 laki (115/1997) ja asetus (116/1997), joiden nojalla käynnistettiin kuvataiteen näyttöapurahajärjestelmä. Opetusministeriö asetti asiantuntijoista kootun lautakunnan, jonka tehtävänä on jakaa apurahat hakemusten perusteella. Vuoden 1998 määräraha 5 000 000 markkaa jaettiin 165 taiteilijalle. Vuoden 1999 talousarviossa on näyttöapurahoja varten varattu niin ikään 5 000 000 markkaa. Opetusministeriö pyrkii valtion talousarvion rajoissa järjestelmän edelleen kehittämiseen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Vaikeasti kehitysvammaisten opetus

HE 159/1996
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1996, että koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä selvitetään vaikeasti kehitysvammaisten koulunkäyntiin ja erityisopetukseen liittyvät avustajakysymykset ja että samassa yhteydessä annetaan esitys tehtävään koulutettujen koulunkäyntiavustajien palkkaamisesta vaikeimmin kehitysvammaisten koulunkäynnin tukemiseksi.

Eduskunta edellytti, että vaikeimmin kehitysvammaisten opetuksesta vastaa lehtorin, luokanopettajan tai erityisluokanopettajan tai erityisopettajan pätevyysvaatimukset täyttävä henkilö ellei oppilaan tarpeesta johtuvasta erityisestä syystä ole perusteltua, että opetusta antaa muu viranhaltija.

Eduskunnan lausumat on käsitelty koulutuksen kokonaisuudistusta valmisteltaessa. Perusopetuslaki (628/1998) ja perusopetusasetus (852/1998) sekä 14.12.1998 annettu asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista tulevat voimaan 1.1.1999. Vaikeimmin kehitysvammaisten opetuksen korkeammat kustannukset on otettu huomioon samoin 1.1.1999 voimaan tulevassa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998). Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Ammatillinen lisäkoulutus

HE 186/1996 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.12.1996, että lääninhallitukset hankintapäätösten tekijöinä korostavat koulutuksen laatua ja edistävät oppilaitosten verkostomaista yhteistyötä. Mikäli tarvittavan koulutuksen laatu tai sisältö sitä edellyttävät, tulee koulutusta voida käytännössäkin ostaa miltä tahansa lain sallimalta oppilaitokselta.

Eduskunta edellytti hallituksen tekävän kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta selvityksen uuden rahoitusjärjestelmän toimivuudesta ottaen huomioon myös mahdolliset valtion aluehallinnon uudistukset sekä ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi.

Opetusministeriö on keväällä 1997 käynnistänyt lisäkoulutuksen hankinnan laadun kehittämisprojektin Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen sekä Teknillisen korkeakoulun Lahden keskuksen kanssa. Projektin tavoitteet ovat seuraavat: lääninhallitusten ammatillisen lisäkoulutuksen hankintatoiminnan laadun kehittäminen, alueellisen koulutustarpeen arvioinnin kehittäminen työelämän kehitystarpeiden mukaisesti sekä oppilaitosten toteuttaman koulutuksen laadun arviointi. Projekti on päättynyt joulukuussa 1998. Vuotta 1999 koskevan suuntaviivapäätöksen yhteydessä on uudistettu tarjouksia koskeva lomakkeisto niin, että tarjottavan koulutuksen laatuun on kiinnitetty entistä laajemmin huomiota. Opetusministeriö on yhdessä työministeriön kanssa ottamassa 1999 käyttöön yhteisen opiskelijapalautejärjestelmän, joka antaa koulutuksen hankkijoille ja keskushallinnolle tietoa koulutuksen onnistumisesta.

Opetusministeriön ja lääninhallitusten välisissä ammatillisen lisäkoulutuksen hankintaa koskevissa tulossopimusneuvotteluissa sovitaan, että lääninhallitukset suosivat hankinnoissaan oppilaitosten välisenä yhteistyönä sekä yhdessä työelämän kanssa järjestettävää koulutusta.

Vuotta 1998 koskevassa opetusministeriön päätöksessä ammatillisen lisäkoulutuksen hankintatoiminnan yleisistä suuntaviivoista todetaan, että koulutusta voidaan hankkia kaikilta julkisen valvonnan alaisilta oppilaitoksilta. Vuonna 1998 hankintatoiminta on laajentunut yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen lyhytkestoiseen lisäkoulutukseen.

Opetusministeriö on asettanut kesällä 1997 keskeisten ministeriöiden, aluehallinnon, oppilaitosten ja työmarkkinajärjestöjen edustajista koostuvan ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituslain seurantatyöryhmän, jonka määräaika on 31.5.2000. Ryhmä antaa työstään vuosittain väliraportin.

Kirkon eläkelain valitusjärjestelmä

HE 194/1996 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 19.11.1996, että hallitus ryhtyy selvittämään mahdollisuutta muuttaa evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain valitusjärjestelmä kaksipuolaiseksi siten, että kirkkohallituksen päätöksestä valitettaisiin ensimmäisenä valitusasteena lautakuntaan.

Opetusministeriö on kirjelmässään 9.12.1996 saattanut eduskunnan lausuman Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tietoon pyytäen samalla kirkkoa osaltaan ryhtymään lausumassa tarkoitettuun selvitykseen sekä ilmoittamaan aikanaan selvityksen tuloksesta ministeriölle.

Evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokous on marraskuussa 1998 tehnyt valtioneuvostolle esityksen evankelis-luterilaisen kirkon eläkelainsäädännön muuttamisesta kaksiportaiseksi siten, että kirkkohallituksen eläkeasiaa koskevasta päätöksestä haettaisiin ensi asteen muutosta valtion eläkelautakunnalta ja valtion eläkelautakunnan päätöksestä haettaisiin muutosta vakuutusoikeudelta. Asiaa koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuoden 1999 aikana.

Ulkomaisissa yliopistoissa suomalaisilta opiskelijoilta perittävät maksut Apulaisprofessori-virkanimikkeestä luopuminen

*HE 263/1996 vp
Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 16.6.1997, että hallitus selvittää ulkomaisissa yliopistoissa suomalaisilta opiskelijoilta perittävien maksujen aiheuttamat epäselvyydet ja ryhtyy toimenpiteisiin epäkohtien poistamiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus ensi tilassa selvittää mahdollisuuden luopua apulaisprofessori-virkanimikkeestä.

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus selvitti ulkomaisissa yliopistoissa suomalaisilta opiskelijoilta perittävien maksujen aiheuttamia epäselvyyksiä. Tehdyn selvityksen perusteella päätettiin tehostaa ulkomaisissa yliopistoissa suomalaisilta opiskelijoilta perittävistä maksuista tiedottamista.

Yliopistojen apulaisprofessorin virat on yliopistolain 1.8.1998 tapahtuneen voimaantumisen jälkeen muutettu professorin viroiksi lukuun ottamatta eräitä ennen yliopistolain voimaantumista avoimeksi julistettuja virkoja. Myös nämä virat tullaan virantäyttötoimenpiteiden päätyttyä muuttamaan professorin viroiksi.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Liikuntapoliittinen selonteko

*Kertomus 5/1996 vp
Sivistysvaliokunta*

2) Eduskunta hyväksyi 13.5.1997 perustuslakivaliokunnan mietinnön, jonka liitteenä olevassa lausunnossa sivistysvaliokunta edellytti, että hallitus antaa liikuntapoliittisen selonteon eduskunnalle kuluva vaalikauden aikana.

Uusi liikuntalaki annettiin 18.12.1998, ja se tuli voimaan 1.1.1999. Lain valmistelun yhteydessä käytiin laaja lähetekeskustelu ja sivistysvaliokunta kuuli suuren joukon asiantuntijoita. Laki hyväksyttiin eduskunnassa yksimielisesti. Tältä osin on maamme liikuntapolitiikan linjaamiselle eduskunnan tuore ja laaja yksimielinen kanta. Opetusministeriön toimesta on valmistunut syksyllä 1998 Suuntana Hyvinvointi - Mitkä ovat liikunnan mahdollisuudet? - asiakirja, jossa on monipuolista tutkimukseen perustuvaa tietoa liikunnan yhteiskunnallisista vaikutuksista. Uutta liikuntalakia ja edellä mainittua selvitystä voidaan käyttää mm. uuden hallituksen

ohjelmaa laadittaessa.

Opetusministeriö on osallistunut yhdessä Olympiakomitean ja urheilujärjestöjen kanssa Huippu-urheilu 2000 - strategian valmistamiseen. Työ valmistui 27.3.1998. Strategiassa pyritään turvaamaan huippu-urheilun pitkän tähtäimen menestys. Opetusministeriö on perustanut kaksi työryhmää strategian esitysten pohjalta. Toinen työryhmistä käsittelee urheilijan uraa. Toinen työryhmä tekee esityksen huippu-urheilijoiden eläkejärjestelmäksi.

Liikunnan ja Kansanterveyden Edistämissäätiö ja opetusministeriö ovat yhdessä tuottaneet järjestyksessä toisen ja ajanmukaistetun "Liikunnan Yhteiskunnallinen perustelu- asiakirjan". Asiakirjasta valmistuu vuoden 1999 aikana tieteellinen katsaus.

Opetusministeriö katsoo, että liikuntapoliittisen selonteon antaminen ei ole laajan liikuntakeskustelun vuoksi nyt ajankohtainen ja että sen antaminen olisi tuloksellisempaa ajoittaa uuden eduskunnan ja hallituksen toimikaudelle, kuitenkin vasta EU- isännöyden jälkeen.

Valtion taidehallinnon kehittäminen

*HE 17/1997 vp
Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 28.4.1997, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin laajapohjaisen selvityksen tekemiseksi valtion taidehallinnon tehtävälueiden kehittämiseksi.

Valtion taidehallinnon kehittämistä on 1990-luvulla käsitelty useassa eri yhteydessä. Professori Anita Kankaan johtama valtion taidehallinnon kehittämistyöryhmä luovutti asiasta muistionsa vuonna 1994 (Opetusministeriön työryhmien muistioita 2/1994). Työryhmä oli kokoonpanoltaan laajapohjainen koostuen opetusministeriön, taiteen keskustoimikunnan, taidealan järjestöjen, taidekorkeakoulujen ja taiteen oppilaitosten sekä taidelaitosten ja taiteilijoiden edustajista. Työryhmän muistion johdosta opetusministeriö järjesti laajan lausuntokierroksen, joka ulottui kaikkiin keskeisiin taidealan laitoksiin, järjestöihin ja yhteisöihin. Työryhmän muistion ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta opetusministeriössä laadittiin asiaa koskeva luonnos hallituksen esitykseksi. Valmistelun aikana kävi kuitenkin ilmeiseksi, että hallituksen esityksellä ei ollut menestymisen mahdollisuuksia.

Taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien kehittämistä on opetusministeriössä jatkettu antamalla syksyllä 1996 kulttuuriasianneuvos Reijo Käkelälle selvitysmiehenä tehtäväksi laatia muun ohella selvitys taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntalaitoksen tehtävistä ja asemasta. Tämän selvitystyön pohjalta opetusministeriö järjesti syksyllä 1997 laajan kuulemistilaisuuden ja lausuntokierroksen. Tämän jälkeen asiasta on tarkoitus antaa hallituksen esitys. Opetusministeriön tarkoituksena on, että uudistus voitaisiin toteuttaa kevään 1998 aikana. Uudistuksen toteuttamista edesauttaa, että ministeriöllä on käytettävissään laaja asiakirja-aineisto ja tiedossaan asiaan liittyvät keskeiset näkökohdat. Lausuntokierroksella uudistusehdotus ei saanut riittävää kannatusta, joten on päädytty tässä vaiheessa selvittämään tehtävien delegointia opetusministeriöltä toimikuntalaitokselle ja taiteen keskustoimikunnalta asianomaiselle taidetoimikunnalle. Delegointi on tarkoituksenmukaista siltä osin kuin se selkiinnyttää ministeriön ja toimikuntalaitoksen työnjakoa, jossa ministeriö toimii toimialansa strategisena johtajana ja toimikuntalaitos tekee ne päätökset, jotka perustuvat päätöksenteon kohteiden

taiteellista tasoa koskevaan vertaisarviointiin.

Valtion taidetoimikuntalaitokseen liittyy kiinteänä osana läänin taidetoimikunnat. Lääniuudistuksen vaikutukset läänin taidetoimikuntiin on otettu huomioon 27.6.1997 annetussa laissa taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain muuttamisesta. Uudistuksessa oli lähtökohtana alueellisen taiteen edistämisen järjestelmän kehittäminen uudessa viiden läänin läänijaossa. Viisi läänin taidetoimikuntaa olisi kuitenkin ollut riittämätön määrä ja siksi nykyiset 11 läänin taidetoimikuntaa muutettiin alueellisiksi taidetoimikunniksi ja lisäksi päätettiin perustaa kaksi uutta alueellista taidetoimikuntaa, toinen Pirkanmaalle ja toinen Satakuntaan, joten Suomessa tulee vuoden 1998 alusta lukien toimimaan 13 alueellista taidetoimikuntaa.

Taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien uudistushanke on osa vuonna 1996 aloitettua kulttuurihallinnon yleistä uudelleen organisoimista. Siitä on sekä tehty periaatepäätöksiä että toteutettu opetusministeriön oma organisaatiouudistus, jossa ministeriön kulttuuriosasto- sekä liikunta- ja nuoriso-osasto yhdistettiin kulttuuripolitiikan osastoksi sekä lääninhallinnon uudistamisen yhteydessä edellä mainittu läänin taidetoimikuntalaitoksen kehittäminen alueellisiksi taidetoimikunniksi. Koska taiteen keskustoimikunta ja valtion taidetoimikunnat ovat kiinteä osa valtion kulttuurihallintoa, niiden työmuodot ja hallintorakenne ministeriön sivutoimieliminä on uudistettava kokonaisuuden osana samanaikaisesti muiden hallinnonrakenteiden kanssa.

Apulaisprofessorin virkojen muuttaminen professorin viroiksi

*HE 42/1997 vp
Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 16.6.1997, että hallitus selvittää, miten voidaan nopeuttaa kehitystä, jolla yliopistot muuttavat apulaisprofessorin virkoja professorin viroiksi sekä ryhtyy tämän mukaisiin tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Yliopistojen apulaisprofessorin virat on yliopistolain 1.8.1998 tapahtuneen voimaantumisen jälkeen muutettu professorin viroiksi lukuun ottamatta eräitä ennen yliopistolain voimaantumista avoimeksi julistettuja virkoja. Myös nämä tullaan virantäyttötoimenpiteiden päätyttyä muuttamaan professorin viroiksi.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Uusi koululainsäädäntö

*HE 86/1997 vp
Sivistysvaliokunta*

Eduskunta totesi 17.6.1998, että uudet koululait merkitsevät laajavaikutteisista uudistuksista ja uusista, monensuuntaisista mahdollisuuksista suomalaisen koulutuksen koko toimitakenttään. Uudistuksen yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi eduskunta edellytti, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluttua koululakien voimaantulosta koulutuspoliittisen selonteon, jossa arvioidaan uudistuksen vaikutuksia ja laeissa asetettujen tavoitteiden toteuttamista.

Eduskunta edellytti, että arviointitoiminta Opetushallituksessa järjestetään riittävän itsenäisenä suhteessa opetushallinnon muuhun organisaatioon. Arvioinnin toimivuudesta on annettava selvitys kahden vuoden kuluessa. Sa-

malla on kerättävä kokemuksia ei tehtävien tarkoituksenmukaisesta organisoinnista ja tarvittaessa on ryhdyttävä toimenpiteisiin arviointia koskevien säännösten tarkistamiseksi.

Eduskunta edellytti, että valtiontalouden tilanteen salliessa perusopetuksen yksikköhintojen jälkeenjääneisyys pikaisesti korjataan vastaamaan todellisia kustannuksia.

Eduskunta edellytti hallituksen valmistelevan perusopetuslain muutokset siten, että lapsen oikeus oppivelvollisuutta edeltävään vuoden mittaiseen esiopetukseen voidaan saattaa voimaan 1.8.2000 lukien taloudellisten voimavarojen mukaisesti.

Eduskunta edellytti, että hallitus osaltaan pyrkii edistämään toimenpiteitä, joilla opettajien kokonaistyöaikajärjestelmä saadaan toteutettua mahdollisimman nopeasti.

Eduskunta edellytti, että hallitus tekee suomen ja ruotsin kielen opetuksen järjestämisestä maahanmuuttajalapsille selvityksen, huomioiko opetus lasten kielellisen lähtötason. Tavoitteena on, että lapset voisivat oppia suomea tai ruotsia mahdollisimman hyvin.

Eduskunta edellytti, että opetussuunnitelmia kehitetään siten, että ne sisältävät myös koulun ja opettajien ammattitaidonkehittämisen tavoitteenasettelun, kehittämisprosessien kuvaukset sekä menetelmät, joilla kehittämistoimintaa arvioidaan.

Eduskunta edellytti, että tilannetta tukiopetuksen järjestämisestä kouluissa seurataan ja tarvittaessa ryhdytään tehostettuihin toimenpiteisiin niin, että opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneen tai muutoin erityistä tukea tarvitsevan oppilaan oikeus tukiopetukseen voidaan turvata.

Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii siitä, että päätökset erityisopetukseen siirtämisestä tehdään oppilaan tarpeista lähtien ja siten että erityisopetusta tarvitsevien oppilaiden tasa-arvoiset mahdollisuudet opiskeluun turvataan.

Eduskunta edellytti, että opetusministeriö seuraa perusopetuslain 28 §:n soveltamiskäytäntöä ja antaa siitä kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta selvityksen sivistysvaliokunnalle.

Eduskunta edellytti, että opetusministeriö painottaa lähivuosien toiminnassaan koulujen kirjasto- ja tietopalvelutoiminnan kehittämistä riittävän monipuolisesti opetuksen pedagogisen kehittämisen osana.

Eduskunta edellytti, että valtiovalta ja kunnat yhteistyössä kansalais- ja muiden järjestöjen kanssa kehittävät toimenpiteitä, joilla lisätään perusedellytyksiä kerhotoiminnalle.

Eduskunta edellytti, että lukion liikunnan ja terveystiedon opetusta kehitetään siten, että oppiaineet jaksetaan läpi koko lukiokoulutuksen. Tavoitteena on vahvistaa terveitä elämäntapoja ja liikuntaharrastusta.

Eduskunta edellytti, että kaikessa 3-vuotisessa ammatillisessa koulutuksessa työssäoppimisjakso kehitetään kiinteäksi osaksi tutkintoa. Sen vuoksi tulee selvittää ja arvioida tarkoituksenmukaisimmat työssäoppimisen järjestämis-

tavat.

Eduskunta edellytti, että hallitus antaa eduskunnalle kiireellisesti oppisopimuskoulutuksen kehittämistä koskevat ehdotukset.

Eduskunta edellytti, että lähivuosina talousarvioissa varataan valtion-osuus uudistuksessa menetyksiä kokeneille opistoille siirtymäkauden harkinnanvaraista lisäävustusta.

Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin kansalaisopistojen asutusrakenne ryhmittelyn uudistamiseksi kansalaisopistojen toiminnan kanalta tarkoituksenmukaiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus järjestää taiteen perusopetuslain toimivuuden seurannan kaikkien taiteenalojen perusopetuksen osalta korostaen erityisesti nykyisten musiikkioppilaitosten toiminnan määrän ja laadun turvaamista.

Eduskunta edellytti, että kansanopistojen mahdollisuudet yleissivistävän ja tutkintotavoitteisen opetuksen antamiseen turvataan määrittelemällä kansanopistojen harjoittamalle perus- ja lukio-opetukselle sen erityispiirteet huomioon ottava riittävä yksikköhinta.

Eduskunta edellytti, että hallitus kiirehtii sellaisen rahoitusjärjestelmän aikaansaamista, joka turvaa saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen myönteisen kehityksen jatkumisen.

Tasavallan Presidentti antoi 21.8.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Opetusministeriö on käynnistänyt lausunnoissa edellytetyt valmistelut.

Valtion vammaisten koulujen ja ammatillisten erityisoppilaitosten taloudellisten toimintaedellytysten turvaaminen

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

4) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 29.40.21 kohdalla vammaisten koulujen ja ammatillisten erityisoppilaitosten taloudellista ja toiminnallista tilannetta seurattavan ja selvitettävän siten, että vammaisten lasten ja nuorten koulutusmahdollisuuksia heikentävä tilanne voidaan korjata kevään 1998 aikana.

Vuoden 1998 1. lisätalousarvioon varattiin 17 377 000 markan määräraha, jolla turvattiin taloudelliset edellytykset vammaisten lasten ja nuorten koulutusmahdollisuuksien asianmukaiseen hoitamiseen. Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Teattereiden avustuspäärahat

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

5) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta

edellytti momentin 29.90.52 kohdalla, että hallitus selvittää mahdollisuudet teattereiden harkinnanvaraisten avustusmäärärahojen lisäämiseksi

Valtion talousarviossa vuodelle 1999 on osoitettu näyttämötaiteen edistämiseen 7 300 000 mk, joka on 300 000 mk enemmän kuin vuodelle 1998.

Valtion talousarviossa vuodelle 1999 on teatteri- ja orkesterilain muuttamisesta annetun lain (1277/94) 6a §:n mukaisesti harkinnanvaraisiin valtionavustusten maksamiseen varattu 8 000 000 mk, josta teattereille ja tanssiteattereille 7 450 000 mk. Lisäystä on 100 000 mk.

Liikunnan tukeminen

HE 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

6) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 29.98.50 kohdalla, että liikunnan osuutta veikkausvoittovarojen jaosta lisätään vuoden 1999 talousarviossa.

Valtion talousarviossa opetusministeriölle on osoitettu vuodelle 1999 momentille 29.98.50 444 499 000 markkaa urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen.

Veikkausvoittovaroja on vuodesta 1994 lähtien myönnetty asetuksessa ilmoitettujen edunsaajien ohella myös kirjstojen lakisääteisten valtionosuuksien maksamiseen. Kirjstojen valtionosuuksiin käytetään vuoden 1999 talousarvion mukaan 20,7 % veikkausvoittovarojen tuotosta. Kyseessä on valtiontaloudellinen säästötoimi, joka samalla on merkinnyt sitä, että asetuksessa määriteltujen edunsaajien osuus veikkausvoittovarojen tuotosta on laskenut. Niinpä vuoden 1999 talousarviossa verrattuna vuoden 1998 talousarvioon laskee tieteen osuus 19,0 %:sta 18,2 %:iin, taiteen osuus 37,3 %:sta 35,7 %:iin ja liikunnan osuus 20,9 %:sta 20,3 %:iin. Nuorisotyön osuus säilyy osapuilleen ennallaan, koska merkittävä osa nuorisotyöpajojen rahoituksesta siirtyy budjettivaroista veikkausvoittovaroisin rahoitettavaksi.

Kun veikkausvoittovarojen jakoa tarkastellaan jättämällä tarkastelun ulkopuolelle valtiontalouden säästötoimenä suoritettu kirjstojen valtionosuuksien osuus ja lasketaan edunsaajien osuudet niille käytettäväksi jääneestä summasta, pysyy tieteen osuus lähes ennallaan (22,9 %), taiteen osuus vähenee 45,3 %:sta 45 %:iin ja nuorisotyön osuus nousee 6,2 %:sta 6,6 %:iin. Liikunnan osuus oli vuoden 1998 talousarviossa 25,4 % ja on vuoden 1999 talousarviossa 25,5 %.

Ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen laskentaperusteet

HE 122/1997 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.11.1997, että hallitus välittömästi selvittää ne rahoituskelliset ongelmat, jotka aiheutuvat opiskelijoista, jotka eivät saa tutkintoon valmiiksi ohjeellisissa normiajassa ja siitä, että näitä opiskelijoita ei ole rajattu pois seuraavien vuosien yksikköhintojen laskennasta sekä tämän vaikutuksesta ammattikorkeakoulujen kokonaisrahoitukseen, sekä valmistelee erillisen esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamiseksi siten, että edellä mainittua rahoitusta koskevat säännökset selkiytetään ja edellä mainittu ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen lasken-

taperusteisiin nyt sisältyvä epäkohta poistetaan. Esitys tulee antaa eduskunnalle siten, että korjaukset voidaan saattaa voimaan vuoden 1999 rahoitus-pohjien laskennassa.

Tasavallan Presidentti antoi 11.12.1997 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hallitus antoi keväällä 1998 eduskunnalle esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta vuoden 1999 alusta lukien siten, että ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat eivät vääristy niiden opiskelijoiden vuoksi, jotka eivät saa tutkintoaan valmiiksi ohjeellisessa normiajassa.

Vuoden 1999 alusta voimaan tulevan uuden opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan laskettaessa ammattikorkeakoulujen opiskelijakohtaisia yksikköhintoja todellisten kustannusten perusteella ei kustannusten jakajana enää oteta huomioon opiskelijoita, joiden perusteella ammattikorkeakouluille ei myönnetä valtionosuutta. Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat eivät siten enää voi alentua niiden opiskelijoiden vuoksi, jotka eivät saa tutkintoaan valmiiksi ohjeellisessa normiajassa.

Asia ei aiheuta enää toimenpiteitä.

Opetusalan koulutuskeskus

*HE 127/1997 vp
Sivistysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 8.12.1997, että ammatikasvatushallinnon koulutuskeskukseen kehittynyt ammatillisten oppilaitosten ja ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen henkilöstön korkeatasoisen täydennyskoulutuksen erityisosaaminen, asiantuntemus, asiakassuhteet ja yhteistyöverkostot sekä Heinolan kurssikeskuksessa kehittynyt yleissivistävän täydennyskoulutuksen korkeatasoinen osaaminen hyödynnetään siten, että uuden koulutuskeskuksen mahdollisuudet kehittyä koulutustarpeita vastaavaksi ja tasokkaaksi yksiköksi turvataan. Koulutusta järjestetään erityisesti Heinolassa ja Tampereella sekä muilla paikkakunnilla, missä koulutuksen järjestäminen on taroituksenmukaista ja koulutusta hankitaan sieltä, missä kulloinkin on saatavissa paras asiantuntemus.

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lain toteutumista ja tekee viimeistään neljän vuoden kuluttua selvityksen siitä, ovatko Opetusalan koulutuskeskukselle asetetut tavoitteet sekä ammatillisen että yleissivistävän opetushenkilöstön täydennyskoulutuksen ja taloudellisten toimintamahdollisuuksien osalta toteutuneet.

Laki opetusalan koulutuskeskuksesta (1259/1997) ja siitä annettu asetus (187/1998) ovat tulleet voimaan 1.8.1998 lukien. Opetusalan koulutuskeskus toimii lain mukaan opetushallituksen alaisena. Opetushallitus ohjaa koulutuskeskuksen toimintaa ja seuraa samalla asetettujen tavoitteiden toteutumista. Tarkoitus on, että eduskunnan edellyttämä selvitys tullaan tekemään siinä vaiheessa, kun Opetusalan koulutuskeskuksen toiminnan voidaan katsoa olevan uudistetussa muodossaan vakiintuneella tasolla.

Tietoverkoissa saatavilla olevan aineiston käyttö opetuksessa

HE 170/1997 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.3.1998, että opetusministeriö selvittää tietoverkoissa saatavilla olevan aineiston käyttöön liittyvät kysymykset ja ryhtyy tarvitta-
viin toimenpiteisiin niin, että tietoverkoissa saatavilla olevan aineiston käyt-
tömahdollisuudet erityisesti opetuksessa voidaan turvata.

Valtion talousarvion momentin 29.01.22. (Kehittämistoiminta) määrärahasta on osoitettu vuoden 1998 talousarviossa 6 200 000 markkaa oppimateriaalien ja opetusmenetelmien kehittämiseen. Osa tästä määrärahasta on suunnattu avointen oppimisympäristöjen ja uuden oppimateriaalin kehittämiseen.

Opetusministeriö pyrkii turvaamaan tietoverkoissa saatavilla olevan aineiston käyttömahdollisuudet erityisesti opetuksessa pyrkimällä tekemään oikeudenhalti-
joiden tai heitä edustavien järjestöjen kanssa sopimukset aineiston käyttämisestä ja tukemalla digitaalisten aineistojen yksinkertaisten ja toimivien käyttölopajärjestel-
mien kehittämistä. Sopimus- ja käyttölopajärjestelmien toimivuutta voidaan tarvittaessa tukea sellaisilla lainsäädäntöratkaisuihin, jotka ovat yhteensopivia EY-
lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten kanssa.

Digitaalitekniikkaan ja tietoverkkoihin liittyvien tekijänoikeudellisten kysymysten kansainvälinen arviointi on käynnissä Euroopan yhteisössä ja Maailman henkisen omaisuuden järjestössä WIPOssa. Opetusministeriö on käynnistänyt oman selvityk-
sen digitaalitekniikan vaikutuksista tekijänoikeuslainsäädäntöön.

Liikuntapaikkarakentaminen

HE 236/1997 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 24.11.1998, että valtioneuvosto harkitsee liikuntapaikka-
rakentamiseen myönnettävien rakentamisavustusten markkamääräisen alara-
jan tarkistamista niin, että myös kuntien pieniin lähiliikuntapaikkahankkei-
siin voitaisiin myöntää rakentamisavustusta.

Tasavallan Presidentti antoi 18.12.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä edus-
kunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtioneuvosto on 30.12.1998 antamassaan opetus- ja kulttuuritoimen perustamis-
hankkeista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1200/1998) päättänyt, että
liikuntalaissa (1054/1998) tarkoitettujen liikuntapaikkojen sekä niihin liittyvien
vapaa-aikatilojen perustamishankkeena pidetään sellaista opetus- ja kulttuuritoimen
rahoituksesta annetun lain 31 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimenpidettä, jonka
arvioitua kokonaiskustannukset ovat vähintään 100 000 markkaa.

Yliopistojen perusrahoituksen turvaaminen

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

6) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta

edellytti luvun 29.10 kohdalla, että yliopistojen perusrahoituksen turvaaminen otetaan painopisteeksi valmisteltaessa uutta koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaa.

Laki korkeakoululaitoksen kehittämisestä turvaa yliopistojen toimintamenorahoituksen vuonna 2000. Uusi koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelma laaditaan vuonna 1999. Lausuma otetaan huomioon sitä valmisteltaessa.

Oppisopimuskoulutus

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

7) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 29.60.31 kohdalla, että hallitus seuraa ammatillisen lisäkoulutuksen oppisopimusten kokonaismääräkiintiön riittävyttä ja tarvittaessa tuo lisätalousarvioehdotuksessa esityksen kiintiön nostamiseksi.

Vuodelle 1999 on talousarviossa varattu oppisopimuskoulutuksen lisäkoulutukseen 9 000 vuotuista koulutuspaikkaa. Yhdessä vuodelta 1998 siirtyvien ammattitutkintoon valmistavien 3 000 vuotuisen koulutuspaikan kanssa oppisopimuskoulutuksen enimmäismäärä on noin 12 000 vuotuista paikkaa vuonna 1999. Oppisopimuskoulutuksena toteutettavan lisäkoulutuksen kysyntää seurataan vuonna 1999. Tarvittaessa ryhdytään toimiin kiintiöiden nostamiseksi vuoden 1999 lisätalousarviossa. Syksyllä 1999 käytettävissä olevien valtionrahoitusta koskevien laskentatietojen pohjalta kartoitetaan kiintiöiden käyttöaste ja kohdentuminen kohderyhmittäin ja alueittain.

Veikkausvoittovarojen käyttäminen kirjastojen valtionosuuksiin

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

8) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti, että heti valtiontalouden tilanteen salliessa palataan menettelyyn, jossa viime vuosina veikkausvoittovaroista rahoitetut lakisääteiset valtionosuudet katetaan yleisistä budjettivaroista, jolloin myös kirjastojen valtionosuudet rahoitetaan yleisistä budjettivaroista.

Joulukuussa 1998 annetun kirjastolain (904/1998) 12 § 2 momentissa todetaan, että kirjastolaissa tarkoitettuihin valtionosuuksiin sekä valtionavustuksiin voidaan vuoden 1999 loppuun käyttää myös veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja.

Valtionosuuksien kattaminen yleisistä budjettivaroista on tavoitteena heti valtiontalouden tilanteen niin salliessa. Konkreettinen siirtyminen ratkaistaan kunkin vuoden talousarvion valmistelun yhteydessä.

Liikunnan tukeminen*HE 105/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

9) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti, että liikunnan osuutta veikkausvoittovarojen jaosta lisätään vuoden 2000 talousarviossa

Eduskunnan lausuma otetaan huomioon valtion vuoden 2000 talousarviota valmisteltaessa.

Maa- ja metsätalousministeriö

Kotieläintuotannon edellytykset

HE n:o 145/1994 vp.

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.11.1994, että maidontuotantoa koskevien kiintiöiden määräytymisen perusteista ja muista elinkeinonharjoittajien tuotanto-oikeuksiin olennaisesti vaikuttavista seikoista säädetään jäsenyystilanteessa lain tasolla.

Eduskunta edellytti, että tukiehdoilla ja vastaavilla toimenpiteillä huolehditaan siitä, että siirtymävaihe sika- ja siipikarjatalouden aloilla tapahtuu hallitusti, tuotannon rakennetta parantaen, ja että kokonaistuotannon määrä ei nykyisestäään kasva.

Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta on säädetty lailla (355/95) ja vastaavasti on säädetty emolehmä- ja uuhipalkkioiden kiintiöistä lailla (274/95). Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Vuonna 1998 sika- ja siipikarjatalouden tulotukijärjestelmissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Kansallista tukea maksettiin (korotettuna) siirtymäkauden tukena ja pohjoisena tukena. Kansallisen tuen yhteismäärä on määriteltä siten, että laskennallinen tuki alueilla A, B ja C1 on samantasoinen. Alueesta C1 pohjoiseen tuki on porrastettu pohjoisen tuen porrastuksen mukaisesti.

Siirtymäkauden tuessa ei ole kanojen ja emakoiden eläinkohtaista tukea lukuun ottamatta tukiyksikköjen määrään liittyviä rajoitteita. Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti vuonna 1998 emakoille voitiin maksaa tukea enintään 156 miljoonaa markkaa ja muniville kanoille enintään 77 miljoonaa markkaa. Lisäksi kanojen tukea maksettiin enintään 20 000 kanasta tuen saajaa kohden.

Komission pohjoista tukea koskevassa päätöksessä on lähdetty siitä, että pohjoisen tuen alueella tuotannon määrä ei saa kasvaa päätöksessä määritellyyn vertailutasoon nähden. Mikäli tuotannon määrä ylittää asetetut rajat, on tukea seuraavana vuonna suhteellisesti alennettava. Valtioneuvoston päätöksen mukaan pohjoista kotieläinyksikkötukea maksetaan alueilla C1, C2 ja C2p enintään 300 eläinyksiköstä, alueella C3 enintään 200 eläinyksiköstä ja alueella C4 enintään 100 eläinyksiköstä tuen saajaa kohti.

Vuoden 1998 aikana tehtiin noin 450 sikatalouden kehittämistä koskevaa investointitukipäätöstä ja noin 45 siipikarjataloutta koskevaa päätöstä. Investointituen enimmäismäärä oli A- ja B-tukialueilla sikataloudessa 48, broileritaloudessa 44 ja kanataloudessa 40 sekä C-tukialueella sikataloudessa 24 ja siipikarjataloudessa 20 prosenttia hyväksyttävistä investointikustannuksista.

Kokonaistuotannon määrää seurataan jatkuvasti ja komissiolle toimitetaan säännöllisesti seuraavat selvitykset: kaksi kertaa vuodessa sianlihan ja kananmunien tuotantokapasiteettitiedot, kerran vuodessa siipikarjan tuotantokapasiteettitiedot, kerran kuukaudessa sikojen ja siipikarjan teurastetun yksilömäärän tiedot sekä pakattujen kananmunien lukumäärätiedot.

Broileritalouden investointituet asetettiin hakukieltoon vuoden 1997 joulukuussa ja

ne olivat hakukiellossa helmikuun loppuun saakka. Tuona aikana selvitetiin broileritalouden tuotantokapasiteetin määrä, jonka arvioitiin olevan noin 95 prosenttia komission kanssa sovitusta enimmäismäärästä. Hakukielion jälkeen katsottiin olevan mahdollista myöntää investointitukea jo vireillä olevien tukihakemusten lisäksi vielä 300 000 lihabroileripaikan rakentamiseen. Broileripaikkojen lisäystä koskevat tuet asetettiin uudelleen hakukieltoon huhtikuussa.

Liittymissopimuksen mukaan sika- ja siipikarjatalouden investointeja voidaan tukea julkisin varoin vain vuoden 1999 loppuun. Artikla 141 hyväksymisen myötä tukea on mahdollisuus myöntää A ja B tukialueella tämän jälkeenkin, joten rajoitus jää koskemaan vain C-tukialuetta.

Metsänviljelyaineiston riittävyys

HE n:o 146/1994 vp.

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.11.1994, että maa- ja metsätalousministeriö jatkossa seuraa ja koordinoi kotimaisen metsänviljelyaineiston tuotantoa ja vientiä sekä ulkomaisen aineiston tuontia ja huolehtii kaikissa tilanteissa siitä, että siemeniä ja taimia on riittävästi saatavissa metsänviljelyyn.

Eduskunta edellyttää, että uudistettaessa metsänviljelyaineiston pitämisestä kaupan annettua neuvoston direktiiviä (66/404/ETY) pyritään turvaamaan se, että metsikkösiemenen käyttö olisi mahdollista myös siirtymäajan jälkeen.

Maa- ja metsätalousministeriö huolehtii metsäpuiden kotimaisen siemen- ja taimituotannon samoin kuin metsänviljelyaineiston tuonnin ja viennin seurannasta. Ministeriö ohjaa ja tukee jalostettujen siementen tuotantoa, Pohjois-Suomen siemenhuoltoa ja siementen varmuusvarastointia valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitettujen määrärahojen puitteissa. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, ettei asia anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Metsänviljelyaineiston pitämisestä kaupan annetun neuvoston direktiivin (66/404/ETY) uudistamista on valmisteltu komission työryhmässä. Esitys uudeksi direktiiviksi on tarkoitus antaa vuoden 1999 alkupuolella. Uusi direktiivi on tarkoitus saada voimaan vuoden 2000 alusta, jolloin Suomelle vanhan direktiivin soveltamisesta myönnetty siirtymäaika päättyy. Metsikkösiemenen käytön mahdollistavan alkupe-
rälukan sisällyttäminen uuteen direktiiviin on hallituksen keskeisenä tavoitteena.

Maatalouden tukijärjestelmät

HE 148/1994 vp.

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.11.1994, että tukijärjestelmiä valmisteltaessa ja niistä päätettäessä huomiota kiinnitetään erityisesti seuraaviin seikkoihin:

1) tukijärjestelmien tulee mahdollistaa maa- ja puutarhatalouden rakennekehitys, 2) järjestelmien tulee antaa edellytykset tuotannon ja jalostuksen säilymiseen nykyisillä tuotantoalueilla. Ne eivät kuitenkaan saa rohkaista tuotannon siirtymiseen epäedullisille alueille. Erikoiskasvien tuotantomahdollisuudet on turvattava neuvottelutuloksen antamassa laajuudessa, 3) järjestel-

mien tulee tukea yrittäjäsuuntautunutta toimintaa ja niissä tulee mahdollisuuksien mukaan välttää yritystoimintaa passivoivia tukimuotoja. 4) tukijärjestelyitä ei pidä nähdä ainoastaan selviytymistukena, vaan niiden avulla Suomen maa- ja puutarhatalous on pyrittävä saamaan tehokkaaksi ja kilpailukykyiseksi niin, että sillä pitkällä aikavälillä on mahdollisuus menestyä EU-jäsenyydessä ja muussa kansainvälisessä kilpailussa.

Eduskunta edellytti, että peruselintarvikkeiden tuotannossa tulee vastaisuudessa olla tavoitteena pääasiallinen omavaraisuus. Hallituksen tulee tarkoin seurata maa- ja puutarhatalouden sopeutumista jäsenyyteen ja tarvittaessa aloittaa neuvottelut EU-järjestelmässä. Eduskunta edellytti lisäksi, että eduskunta kytketään jatkossa tiiviisti kansallisia tukia ja niiden muuttamista koskevaan valmisteluun.

Maa- ja puutarhatalouden tukijärjestelmä muodostuu EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisista tuista, joita kansalliset tukijärjestelmät täydentävät. Suomen liittymissopimus ja komission sen nojalla antamat päätökset määrittävät liikkumatiilan kansallisessa päätöksenteossa. Komission päätösten ohella kansallista päätöksentekoa merkittävästi rajoittava tekijä on maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen käytettävissä oleva määräraha, joka ei mahdollista tukien maksamista komission päätösten mukaisesti. Vuosittaisessa päätöksenteossa käytettävissä oleva määräraha on pyritty jakamaan eri alueiden ja tuotantosuuntien kesken tasapuolisesti ottaen huomioon eduskunnan lausumassa esitetyt näkökohdat.

Maatalouden tukijärjestelmän vaikutuksia on selvitetty muiden muassa maa- ja metsätalousministeriön rahoittaman Maa- ja puutarhatalouden EU-sopeutumista selvittäneen MATEUS-tutkimusohjelman tutkimuksissa sekä sen jatkona käynnistyneessä maatalouden taloustutkimuksen AMALIA-puiteohjelmassa. Maatalouden taloudellista kehitystä ja tukien vaikuttavuutta arvioitaessa hyödynnetään myös muita käytettävissä olevia tietolähteitä ja tilastoaineistoja.

EU:n maatalouspolitiikan uudistuksen (Agenda 2000) myötä sekä EU:n kokonaan rahoittamat tulotuet että osittain rahoittamat ohjelmaperusteiset tuet uudistuvat vuodesta 2000 lähtien. Suomi on kaikilla tasoilla pyrkinyt vaikuttamaan tulevan maatalouspolitiikan linjauksiin siten, että EU:n yhteinen maatalouspolitiikka soveltuisi nykyistä paremmin tuotanto-olosuhteisiimme. Tämän lisäksi Suomi hakee erityisratkaisuja pohjoisesta sijainnista johtuvan kilpailuhaitan kompensoimiseksi. Hyväkään neuvottelutulos ei poista liittymissopimuksen mahdollistamien kansallisten tukien tarvetta. Tukijärjestelmiä uudistettaessa pyritään ottamaan huomioon lausumassa esitetyt näkökohdat.

Keskeisten maataloustuotteiden osalta tuotanto pääosin vastaa kotimaista kulutusta. Vuonna 1997 lihantuotanto kokonaisuutena ylitti kulutuksen 4 prosentilla. Sianlihan omavaraisuusaste oli 109 % ja naudanlihan 100 %. Kananmunantuotanto ylitti selvästi kotimaisen käytön (omavaraisuusaste 124 %). Maidon ja maitovalmisteiden nesteomavaraisuus oli 109 % ja maitorasvaomavaraisuus 128 %. Viljelyalojen ohella yksittäisen vuoden sääoloilla on merkittävä vaikutus viljojen omavaraisuusasteeseen. Vuonna 1997 leipäviljojen tuotanto kattoi 74 % kotimaisesta kulutuksesta. Tuotanto on alittanut kulutuksen vuotta 1990 (omavaraisuusaste 157 %) lukuun ottamatta koko 1990-luvun ajan. Omavaraisuusaste on vaihdellut 50-98 prosentin välillä.

Siemenperunan laatuvaatimukset*HE 364/1994 vp**Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 16.2.1995, että välittömästi ryhdytään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä selostettuihin toimiin siemenperunan korkean laatuluokan tuotantoalueelle asetettavien erityisvaatimusten täyttämiseksi kasvukauteen 1995 mennessä ja samalla luodaan edellytykset tuotannon korkean tason ylläpitämiseen.

Maa- ja metsätalousministeriö antoi 31.3.1995 päätöksellään (29/1995) tarkemmat määräykset Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista. Tämä päätös perustuu lakiin Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista (356/1995) ja komission päätöksiin *high grade* alueilla noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista (93/231/ETY, 95/21/ETY, 95/76/ETY). Määräykset edellyttävät pääosin mietinnössä selostettuja toimia.

Kaikki Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella käytettäväksi tarkoitettu siemenperuna tarkastetaan Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen toimesta sen selvittämiseksi, että alueelle istutettavaksi käytetty siemenperuna täyttää asetetut kasvinterveyden vaatimukset. Alueelle on sijoitettu Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tarkastaja, jonka tehtävä on valvoa, että alueella voimassa olevia perunanviljelyä koskevia vaatimuksia noudatetaan. Rengasmätää ei ole alueella löytynyt vuoden 1994 jälkeen.

Ministeriö katsoo, että asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Uppopuiden ja uittojätteiden poistaminen*HE n:o 17/1995 vp.**Ympäristövaliokunta*

Eduskunta edellytti 7.11.1995 hallituksen huolehtivan siitä, että alueelliset ympäristökeskukset ryhtyvät tarvittaessa toimenpiteisiin vesistön käyttöä haittaavien tai vaarantavien uppopuiden tai muiden uittojätteiden poistamiseksi vesistöstä vesilain 99 a §:n nojalla sekä siitä, että valtion talousarvion momentille 30.85.77 osoitetaan uppopuiden ja muiden uittojätteiden poistamiseen riittävät määrärahat.

Maa- ja metsätalousministeriön ja alueellisten ympäristökeskusten välisissä tulosneuvotteluissa syksyllä 1995 ja 1996 käsiteltiin uppopuiden ja muiden uittojätteiden poistamista ja sovittiin toimintaan liittyvistä menettelytavoista. Valtion talousarvion momentin 30.85.77 (Vesistö- ja vesihuoltotyöt) määrärahaa on vuodesta 1996 alkaen saanut käyttää myös vesistön käyttöä haittaavien uppopuiden ja muiden uittojätteiden poistamiseen sellaisissa vesistöissä, joissa uitto on lakannut eikä toimivaa uittoyhdistystä ole. Poistamisesta aiheutuvat kustannukset jäävät valtion lopullisiksi menoiksi. Asiasta on myös annettu menettelytapaoheita alueellisille ympäristökeskuksille. Lisäksi toteutettiin EU:n tuella uppopuiden poistomenetelmien kehittämishanke, joka valmistui keväällä 1997. Velvoitetöihin ja uppopuiden poistamiseen oli vuonna 1998 käytettävissä alueellisten ympäristökeskusten toimesta valtion varoja yhteensä 11,0 milj. mk. Vuonna 1999 samaan tarkoitukseen on käytettävissä 14,0 milj. mk. Pääosa kyseisistä varoista joudutaan käyttämään vielä toistaiseksi uittosääntöjen kumoamisesta aiheutuviin rakentamisvelvoitetöihin.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin. Lausuma ehdotetaan poistettavaksi.

Laki maitohygienialain 23 §:n muuttamisesta

HE 25/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.1995, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin ympäristöterveydenhuollon maksujärjestelmiä, päätösvallan siirtoa, oikeusturvaa ja pakkotoimia koskevan säännösten yhdenmukaistamiseksi.

Tarvittavat muutokset valmisteltiin virkatyönä Suomen Kuntaliiton, maa- ja metsätalousministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, elintarvikeviraston ja eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen kesken.

Maa- ja metsätalousministeriö on toteuttanut eduskunnan lausuman mukaiset toimenpiteet lailla eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta (1195/96), joka tuli voimaan vuoden 1997 alusta. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimenpiteet sisältyvät lakiin terveydensuojelulain muuttamisesta (777/96), joka niinkään tuli voimaan vuoden 1997 alusta. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan osalta toimenpiteet edellyttävät elintarvikelain (361/95) muuttamista. Tätä koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa vuoden 1998 aikana.

Eläinsuojelulaki

HE 36/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 5.3.1996, että maa- ja metsätalousministeriö seuraa tarkoin turkistarhauksessa tapahtuvia muutoksia ja laatii tilanteen niin vaatien tarvittavat säädösmuutokset.

Eduskunta edellytti, että uutta eläinsuojelulakia toimeenpantaessa kielletään munivien kanojen pitäminen munitustarkoituksessa häkeissä 1 päivästä tammikuuta 2005 lukien, ellei EU:ssa tai Pohjoismaissa vallitseva käytäntö puolla pidempää siirtymäaikaa. Mikäli EU-lainsäädäntö kieltää häkkanaloiden käytön aikaisemmin, tulee näin menetellä Suomessakin. Investointituet tulee suunnata vaihtoehtoisia tuotantotapoja edistävällä tavalla.

Eduskunta edellytti, että ennen asetuksen antamista maa- ja metsätalousministeriö toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvityksen mikrosirun käytöstä eläinten merkitsemisessä ja tunnistamisessa ja siihen liittyvistä mahdollisista haittavaikutuksista.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, millaista säädöspohjaa tuotantoeläinten pitoon liittyvän valvonnan järjestäminen omavalvontasuunnitelman avulla suurehkoissa eläintenpitoyksiköissä vaatii ja mitä siitä seuraa, sekä saattaa esityksensä säädöstason sitä vaatiessa eduskunnan käsiteltäväksi.

Turkistarhausta koskevan ponnen osalta maa- ja metsätalousministeriö on osallistunut tiiviisti Euroopan neuvoston tuotantoeläinten hyvinvointia koskevan sopimuksen pysyvän toimikunnan työhön, joka on valmistellut esityksen turkiseläinten pidolle

asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista. Uudet vaatimukset oli tarkoitus hyväksyä komiteassa marraskuussa 1998, mutta poliittisista syistä niiden hyväksyminen on siirtynyt kesäkuuhun 1999. Kansalliset uudet vähimmäisvaatimukset ovat luonnosvaiheessa ja odottavat Euroopan neuvoston turkiseläinten pitoa koskevien määräysten hyväksymistä.

Munivien kanojen munitustarkoituksessa häkeissä pitämistä koskevan ponnen osalta eläinsuojeluasetuksen (396/1996) 20 §:ssä on säädetty eduskunnan edellyttämä munivien kanojen häkissä pitämistä koskeva kielto siten, että asiaa koskevan pykälän voimaantulosta säädetään erikseen. EU:n komissio on antanut esityksen munivien kanojen pitämistä koskevasta eläinsuojeluvaatimuksista ja esitys on parhaillaan neuvoston työryhmän käsittelyssä. Esitys parantaisi munivien kanojen hyvinvointia verrattuna tällä hetkellä voimassa olevassa direktiivissä asetettuihin vaatimuksiin. Tarkoituksena on joko siirtyä niin sanottuihin vaihtoehtoihin pito-muotoihin tai suurentaa kanojen käytössä olevaa häkkitilaa niin suureksi, että kanat voivat toteuttaa tärkeimpiä käyttäytymistarpeitaan kuten istua orrella, ottaa hiekka-kylpyjä ja munia pesään.

Eläinten mikrosirulla merkitsemistä koskevan ponnen osalta maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvityksen mikrosirun käytöstä eläinten merkitsemisessä ja tunnistamisessa ja siihen liittyvistä mahdollisista haittavaikutuksista. Ministeriö on toimittanut kyseisen selvityksen valiokunnalle 27.5.1996 ja eläinsuojeluasetus on annettu 7.6.1996.

Tilojen omavalvontaa koskevan ponnen osalta maa- ja metsätalousministeriö on edelleen selvittänyt, mitä tuotantoeläinten pitoon liittyvän valvonnan järjestäminen omavalvontasuunnitelman avulla suurehkoissa eläintenpitoyksiköissä vaatisi. Ministeriö on alustavasti selvittänyt mahdollisuutta kytkeä eläinsuojelun omavalvontaa osaksi suunnitteilla olevaa terveydenhuoltojärjestelmää. Asian valmistelu jatkuu maa- ja metsätalousministeriössä.

Valtion kalanviljely

HE 72/1995 vp

Valtiovarainvaliokunta

5) Hyväksyessään 15.12.1995 valtion talousarvion vuodelle 1996 eduskunta edellytti luvun 30.38 kohdalla, että eteläisimmän Suomen kalanviljely ja tutkimus jatkuu rehevöityvissä ja muuttuvissa vesissä harjoitetun kalatalouden kehittämiseksi.

Porlan kalanviljelylaitoksen toiminta lakkautettiin. Tavoitteena ei ollut eteläisimmän Suomen rehevöityvissä ja muuttuvissa vesissä harjoitettavan kalatalouden kehittämistä palvelevan kalanviljelyn eikä tutkimustoiminnan lopettaminen tai alasajo, vaan toiminnan rationalisointi.

Ministeriö edellytti, että riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos ryhtyy välittömästi Porlassa toteutettavan ja siellä toteutetuksi aiotun viljelytoiminnan siirtämiseen tarkoituksenmukaisessa laajuudessa muilla kalanviljelylaitoksilla hoidettavaksi. Näin on myös menetelty. Porlan kalanviljelylaitoksen toiminnat siirrettiin Laukaan ja Evon kalanviljelylaitoksille. Näiden laitosten tuotanto siirrettyjen lajien osalta oli jo vuonna 1996 suurempi kuin Porlan laitoksen vuosina 1994-1995.

Porlan kalanviljelylaitoksen toiminnan lakkauttamisella ei ole ollut mitään vaikutusta eteläisimmän Suomen rehevöityneiden ja muuttuvien vesien kalataloudelliseen

tutkimustoimintaan. Porlan laitoksella ei edes ollut minkäänlaisia tutkimustiloja. Vaikka valtion toimintaa Porlassa ei olisi lakkautettukaan, tutkimustoimintaa eteläisimmän Suomen muuttuvien vesien kalatalouden edistämiseksi olisi kehitetty samalla tavoin kuin nyt on tehty.

Asia ei edellytä enempiä toimenpiteitä.

Perunan rengasmätä

HE 87/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.11.1995, että maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 41/1994 vp ja maa- ja metsätalousministeriön 13.10.1995 päivätyssä selvityksessä esitetyt toimenpiteet, niitä tarpeen vaatiessa vielä tehostaen, toteutetaan välittömästi pyrkimyksenä luoda Suomesta rengasmädästä vapaa alue kolmessa vuodessa.

Maa- ja metsätalousministeriön 13.10.1995 maa- ja metsätalousvaliokunnalle sen pyynnöstä esittämässä selvityksessä esitettiin suunnitelma, jonka mukaan rengasmädän hävittäminen maassamme suoritetaan. Suunnitelma perustuu EU:n direktiiviin (93/85/ETY), joka velvoittaa jäsenvaltiot torjumaan rengasmätää alueeltaan. Suunnitelman pohjalta on tehty rengasmädän valtakunnallinen kartoitus ja ryhdytty toimenpiteisiin rengasmädän hävittämiseksi. Jäsenvaltioilta edellytetään jatkuvaa rengasmädän valvontaa.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan pyynnöstä maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut 18.11.1997 valiokunnalle suunnitelman perunan rengasmädän hävittämistoiminnan tehostamisesta. Suunnitelmaan liittyen maa- ja metsätalousvaliokunnalle on lisäksi toimitettu 4.6.1998 ja 8.10.1998 asiantuntijaselvitys perunan vaalean rengasmädän hävittämisestä.

Ministeriö katsoo, että asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Metsäkeskukset

HE 117/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 29.11.1995, että asetukseen otetaan säännökset, joiden mukaan metsäkeskusten johtokunnassa on kaksi valtion nimeämää edustajaa, joista yksi voi edustaa ympäristönsuojelullista asiantuntemusta. Lisäksi toisen valtion edustajista tulee edustaa Metsähallitusta niissä metsäkeskuksissa, joiden toiminta-alueen metsätalousmaasta merkittävä osa on Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion maita. Muista jäsenistä kolme on määrättävä asianomaisen metsäkeskuksen toimialueen edustavimpien metsänomistajajärjestöjen, yksi edustavimpien metsäyöntekijöiden tai metsäkoneurakoitsijoiden järjestöjen ja yksi edustavimman metsäteollisuuden järjestön ehdottamista henkilöistä. Mitä tässä on sanottu jäsenistä, koskee vastaavasti varajäseniä.

Mitä metsäkeskusten johtokuntien kokoonpanoon ja jäsenten ehdotusmenettelyyn tulee niin hallitus toteaa, että metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun asetuksen (93/96) 3 § sisältää eduskunnan lausuman mukaiset

säännökset asiasta.

Hallituksen tarkoituksena on selvittää, millä tavalla Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion johtokunnan kokoonpanoa on tarvetta kehittää siten, että se palvelisi entistä paremmin Tapion tehtävää metsätalouden kehittämis- ja asiantuntijaorganisaationa muun muassa metsäkeskusten suuntaan. Samassa yhteydessä harkitaan metsänomistajien edustuksen järjestämistapa johtokunnassa.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin metsäkeskusten johtokuntien osalta.

Läänikohtainen viehekalastusmaksu

LA 4/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.11.1996, että maaseutuelinkeinopiirit ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kalantutkimus luovat yhdessä seurantajärjestelmän, jolla seurataan koko maassa läänikohtaisen viehekorttijärjestelmän käytännön toimivuutta ja vaikutusta petokalakantoihin. Vuosiraportit tulee toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle tiedoksi.

Eduskunta edellytti, että maaseutuelinkeinopiirit kalatalousyksiköidensä asiantuntemukseen nojautuen määrittävät lohi- ja siikapitoisten vesistöjen kosket ja virtapaikat ja merkitsevät ne kalastuksen ohjausta varten tarkoituksenmukaisella tavalla.

Eduskunta edellytti, että maa- ja metsätalousministeriön toimesta selvitetään viehekalastusuudistuksen muille kalanpyyntimuodoille aiheuttamien kielteisten vaikutusten laajuus ja taloudellinen merkitys.

Kalastuksenhoitomaksun kertymän voidaan arvioida vähentyvän kaikkien onkijoiden, pilkkijöiden sekä 65 vuotta täyttäneiden kalastuksen harjoittajien vapautuessa kalastuksenhoitomaksun suorittamisesta. Tämän vuoksi eduskunta edellytti, että kalastuslakia tarkistetaan siten, etteivät kalastuksenhoitomaksuista kalatalouden edistämiseen valtion talousarviossa osoitetut varat vähene.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos sekä työvoima- ja elinkeinokeskukset (silloiset maaseutuelinkeinopiirit) laativat maaliskuussa 1997 suunnitelman seurantajärjestelmäksi viehekalastusmaksujärjestelmän käytännön toimivuuden ja petokalakantoihin sekä muihin kalanpyyntimuotoihin kohdistuvien vaikutusten selvittämiseksi ja kalastuspaineiden määrittämiseksi määrärahojen jaon perustaksi. Yhden valtakunnallisen, riittävän laajan tutkimuksen tekeminen em. asioiden selvittämiseksi todettiin liian kalliiksi. Tästä syystä päätettiin hankkia tarvittavat tiedot eri lähteistä.

1. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos toteutti vuoden 1998 alussa laajan valtakunnallisen tutkimuksen kalastuspaineiden selvittämiseksi viehekalastusmaksuvarojen sekä kalastuksenhoitomaksuvarojen jaon perustaksi sekä viehekalastusmaksujärjestelmän toimivuuden ja vaikutusten selvittämiseksi. Tutkimus on saatettu loppuun joulukuussa 1998. Maa- ja metsätalousministeriö asettanee Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle tulostavoitteeksi vuodelle 1999 laatia em. tutkimuksen pohjalta viehekalastusuudistuksen vaikutusten seurantajärjestelmä sekä valmistella kalastusoikeuden omistajien profiilitutkimusta, jossa selvitetään kalavesien omistajiin kohdistuvia viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksia.

2. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa käytiin läpi keväällä 1997 laitoksen tutkimustoiminta ja ohjelmat tarkoituksena varmistaa, että aluetasolla meneillään olevista tutkimuksista saadaan tietoa viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksista erityisesti taimen-, hauki- ja kuhakantoihin Etelä- ja Lounais-Suomessa.

3. Työvoima- ja elinkeinokeskukset ovat tehostaneet valvontaa ja seuranneet viehekalastusjärjestelmän vaikutuksia toimialueillaan. Lähtökohtana on ollut se, että sikäli kun sellaisia ongelmia ilmenee, jotka edellyttävät erillisselvityksiä, ne hankintaan.

4. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Uudenmaan TE-keskus ja Pernajan kalastusalue tekivät yhdessä kesällä 1997 haastattelututkimuksen, jossa selvitettiin kalastusalueella viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksia.

5. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa laadittiin lyhyt yhteenveto Ruotsin itärannikolla vuonna 1985 toteutetun vapakalastuksen vapauttamisen vaikutuksista.

Kalastusasetuksen muuttamisesta 10.1.1997 annettuun asetukseen on otettu säännökset lohi- ja siikapitoisten vesistöjen koski- ja virtapaikkojen merkitsemisestä. Työvoima- ja elinkeinokeskukset ovat sen mukaisesti määrittäneet toimialueillaan lohi- ja siikapitoisten vesistöjen koski- ja virtapaikat.

Kalastuslain muutoksen vaikutukset kalastuksenhoitomaksukertymään ovat näkyneet vuodesta 1997 lähtien. Valtion talousarvion menopuolella vaikutukset näkyvät ensimmäisen kerran vasta vuonna 1999. Kalastuslain 18.12.1998 hyväksytyllä muutoksella kalastuksenhoitomaksua korotettiin 1.1.1999 alkaen 80 markasta 90 markkaan ja seitsemän päivän maksua 20 markasta 25 markkaan. Hinnankorotuksella pyrittiin siihen, etteivät kalastuksenhoitomaksuista kalatalouden edistämiseen osoitetut varat vähene.

Metsälaki ja laki kestävän metsätalouden rahoituksesta

HE 63/1996 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.12.1996, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vuoden 1886 metsälain kumoamiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa metsälainsäädäntöön sisältyvien metsän uudistamista koskevien säännösten täytäntöönpanoa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi niin, että mahdolliset uudistamistoiminnassa esiintyvät epäkohdat voidaan poistaa.

Eduskunta edellytti, että metsälain 10 §:ssä tarkoitetut erityisen tärkeät elinympäristöt kartoitetaan viipymättä lain voimaantulon jälkeen ja niiden elinympäristöjen määrittelyssä noudatetaan tiukasti hallituksen esityksen perusteluja.

Eduskunta edellytti, ettei metsälain 11 §:ssä poikkeuslupamenettelyä sovelleta siten, että kestävän metsätalouden rahoituksesta hyväksytyn lain 19 §:n mukaiset tukitoimenpiteet sivuutetaan vaarantaen metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa kestävän metsätalouden rahoituksesta hyväksyttyyn lakiin sisältyvien töiden rahoittamista koskevien sään-

nösten täytäntöönpanoa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi niin, että toiminnassa mahdollisesti esiintyvät epäkohdat voidaan poistaa. Metsätaloustoimenpiteiden suunnittelun ja toteutuksen vähimmäistason ja tarkoituksenmukaisuuden turvaamiseksi eduskunta edellyttää lisäksi, että töiden rahoittamiseen liittyviä alemmanasteisia säännöksiä ja määräyksiä valmisteltaessa erityistä huomiota kiinnitetään laatu-, taloudellisuus- ja ympäristönäkökohtien huomioon ottamiseen metsätaloustoimenpiteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Eduskunta edellytti, että toteutettaessa kestävän metsätalouden rahoituksesta hyväksytyn lain 9 §:n mukaista vyöhykejakoa Kemin, Keminmaan, Simon, Tervolan ja Tornion kunnat sijoitetaan samaan vyöhykkeeseen kuin muut Lapin läänin ja Koillismaan kunnat sekä Keiteleen kunta sijoitetaan toiseen vyöhykkeeseen.

Eduskunta edellytti, että valtion talousarvion laatimisen yhteydessä huolehditaan riittävien määrärahojen osoittamisesta metsälainsäädännön mukaisiin tarkoituksiin.

Eduskunta edellytti, että metsäkeskusten metsälainsäädännön uudistamisen johdosta lisääntyvät ja muuttuvat tehtävät otetaan huomioon niiden henkilövoimavaroihin vaikuttavia päätöksiä tehtäessä.

Eduskunta edellytti, että metsä-, ympäristö- ja työvoimaviranomaisten väliseen yhteistyöhön kiinnitetään erityistä huomiota metsälainsäädännön täytäntöönpanoa ohjattaessa ja lainsäädäntöä täytäntöönpanossa.

Hallitus selvittää edellytykset vuoden 1886 metsälain kumoamiseksi ja ryhtyy selvityksen edellyttämiin toimenpiteisiin. Laajasta metsälainsäädännön uudistamistyöstä johtuen vuoden 1886 metsälain kumoamismahdollisuuksia ei ole voitu toistaiseksi selvittää.

Maa- ja metsätalousministeriön ja metsäkeskusten välisissä tulossopimuksissa on sovittu, että valvonta- ja tarkastustoiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota metsänuudistamisalojen valvontaan. Metsän uudistamisen pitkistä aikajänteistä johtuen metsälain (1093/1996) metsän uudistamista koskevien aineellisten säännösten laajamittaiseen käyttöönottoon lainvalvonnassa kuluu vielä useita vuosia. Katselmuksia ja neuvotteluja metsänomistajien kanssa on järjestetty sekä sopimuksia uudistamistöiden suorittamisesta tehty lähinnä vuosikymmenen alussa hakattujen alojen osalta, joilla sovelletaan vanhan yksityismetsälain (412/1967) aineellisia säännöksiä. 1.1.1999 tulee voimaan metsälain muutos (HE 218/1998 vp - EV 216/1998 vp). Lakimuutos kohdistuu metsälain menettelysäännöksiin. Metsäntuottilmoituksessa ei enää ilmoiteta taimikon perustamistoimenpiteiden loppuunsaattamisaikaa. Sen sijaan metsänomistajan tulee tehdä taimikon perustamistilmoitus, kun taimikon perustamista koskevat toimenpiteet on saatettu loppuun. Muutoksen tarkoituksena on tehostaa metsänuudistamisvelvoitteen valvontaa. Samaan tavoitteen saavuttamiseen pyritään metsien metsänhoidollisen tilan seurantanjärjestelmän kehittämisellä, jota ollaan aloittamassa.

Metsäkeskukset ovat kartoittaneet erityisen tärkeitä elinympäristöjä vuodesta 1996 alkaen. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio on koordinoitunut projektiluonteisena toteutettavaa kartoitusta. Työ on rahoitettu metsäluonnon hoidon edistämiseen tarkoitulta momentilta (vuoden 1998 valtion talousarviossa momentti 30.86.45). Elinympäristöjen määrittelyssä on noudatettu tiukasti hallituksen esityksen perusteita. Kartoitukseen on käytetty vuosittain 2-3 henkilötyövuoden panos kussakin metsäkeskuksessa. Kartoitusta on tarkoitettu jatkaa siten, että kaikki alueet saataisiin

kartoitetuiksi ensi vuosikymmenen alkupuolella.

Metsälain voimassaolon ensimmäisenä vuotena koko maassa tehtiin noin 120 000 metsänkäyttöilmoitusta. Ilmoituksista 2 258 kohdistui erityisen tärkeään elinympäristöön. Koko maassa myönnettiin vain kolme metsälain 11 §:ssä tarkoitettua poikkeuslupaa. Tapausten vähäisyydestä voidaan päätellä, ettei metsälain 11 §:n mukainen poikkeuslupamenettely ole vaarantanut metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamista.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin

Vuoden 1997 aikana tehtiin kestävän metsätalouden rahoituksesta annettuun lakiin ja asetukseen tarpeelliset muutokset lausumassa tarkoitetun tavoitteen saavuttamiseksi. Muutokset mahdollistavat nuoren metsän hoitotöiden ja energiapuun korjuun joustavan toteutuksen sekä vähentävät muidenkin töiden hallinnointia. Rahoituspäästösten perusteeksi ja toiminnan seurantaan varten vuonna 1998 saatiin valmiiksi metsäkeskuksia varten suunnittelun ja toteutuksen laatu-, taloudellisuus- ja ympäristövaikutukset käsittävä laatujärjestelmä.

Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Kestävän metsätalouden rahoituksesta 30.12.1996 annetussa asetuksessa on tukiväyöhykkeissä otettu huomioon eduskunnan lausuma lukuunottamatta Keiteleen kuntaa, joka on sijoitettu 1. tukiväyöhykkeeseen samoin kuin Pielaveden kunta. Metsätalouden harjoittamisen edellytyksiltään Keitelettä vastaavat kunnat on sijoitettu 1. tukiväyöhykkeeseen.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Eduskunta on käsitellessään valtion vuoden 1999 talousarvion lisännyt momentin 30.31.42 (Valtionapu metsätalouden edistämisen ja valvontaorganisaatioille) määrärahaa 5 000 000 markalla. Määräraha on lisäyksen jälkeen nimellisesti yhtä suuri kuin vuonna 1998. Vuotta 1999 koskevilla metsäkeskusten tulossopimusneuvotteluissa on pystytty sopimaan riittävän korkeat tavoitteet valvonta- ja tarkastustoiminnalle. Sen sijaan metsäsuunnittelua, neuvontaa ja koulutusta tulisi voida nykyisestään lisätä.

Metsäkeskusten henkilövoimavaroihin vaikuttaa ennen kaikkea valtion talousarviossa metsäkeskusten toimintaan osoitettu määräraha, joten tältä osin viitataan edellä olevaan selvitykseen. Vuonna 1997 voimaantullut metsälaki koskee aikaisemmasta poiketen myös valtion metsiä. Tämä lisätehtävä on otettu huomioon valtionavun jaossa metsäkeskuksille.

Luonnonsuojelulaki (1096/1996) valmisteltiin ja tuli voimaan samaan aikaan keskeisimpien metsälakien kanssa. Maa- ja metsätalousministeriö on ollut useaan otteeseen yhteydessä ympäristöministeriöön lakien yhteensovittamiseen liittyvissä asioissa. Metsäkeskusten ja ympäristökeskusten henkilöstölle järjestettiin kesäkuussa 1997 kaksi yhteistä koulutustilaisuutta uusien lakien sisällöstä ja niihin liittyvästä, viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Koulutuspäivien aikana käytiin myös maastokohteiden avulla läpi metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä ja luonnonsuojelulain suojeltuja luontotyypppejä. Maa- ja metsätalousministeriö on ollut yhteydessä työministeriöön metsätaloustoimenpiteiden rahoitusmahdollisuuksien selvittämiseksi. Metsäkeskusten ja ympäristökeskusten henkilöstölle järjestettiin 28.-29.5.1998 Kouvolassa ja 2.-3.6.1998 Kajaanissa yhteiset koulutuspäivät uusien metsä- ja luonnonsuojelulakien sisällöstä ja niihin liittyvästä, viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Maa- ja metsätalousministeriö on ollut yhteydessä työminis-

teriöön metsätaloustoimenpiteiden rahoitusmahdollisuuksien selvittämiseksi. Yhteydenpitoa mainittujen viranomaisten kanssa on tarkoitus jatkaa.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Kansallinen tukipaketti ja investointituet

HE 103/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

6) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti luvun 30.31 kohdalla, että hallitus seuraa kansallisen tukipaketin ja investointitukien soveltamisen vaikutuksia maatalojen toimeentuloon maan eri osissa ja eri tuotantosuuntien välillä.

Kansallisia tuki- ja investointitukipäätöksiä valmisteltaessa käytetään hyväksi yleisten tilastoaineistojen ohella tutkimusten ja selvitysten tuottamaa tietoa. Maa- ja metsätalousministeriö on maa- ja puutarhatalouden EU-sopeutumista koskevan ja vuonna 1998 päättyneen MATEUS-tutkimusohjelman jälkeen rahoittanut maatalouden taloustutkimusta AMALIA-puiteohjelman kautta. Ohjelman keskeisinä tutkimusteemoina ovat maa- ja puutarhatalouden tulo- ja kannattavuuskehitys, rakennekehitys, investoinnit ja tuotantostrategiat. Painopistealueita ovat myös maatalouden muutoksen maaseutupoliittiset vaikutukset, maa- ja elintarvikemarkkinoiden toimivuus sekä EU:n yhteinen ja kansallinen maatalouspolitiikka. Tukien vaikuttavuuden arvioinnissa hyödynnetään myös eri tutkimuslaitosten tuottamia tilaja kokonaistason aineistoja maatalouden taloudellisesta kehityksestä. Näitä ovat muiden muassa maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen (MTTL) kannattavuuskirjanpitoaineisto ja kokonaislaskelma, jotka ovat keskeisiä maatalouden tuottojen, kustannusten ja maataloustulon seurannan apuvälineitä. Tukien suunnittelussa ja seurannassa pyritään hyödyntämään monipuolisesti myös muita käytettävissä olevia tutkimuksen ja neuvonnan aineistoja.

Luonnonmukainen tuotanto

HE 103/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

7) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti momentin 30.34.40 kohdalla, että hallitus huolehtii luonnonmukaisesti viljeltyjen tuotteiden ja erikoistuotteiden tuotannon, jalostuksen ja markkinoinnin kehittämisestä ja rahoituksesta koko maassa.

Maa- ja metsätalousministeriö on laatinut vuonna 1996 valtakunnallisen toimintapoliittisen ohjelman luonnonmukaisen tuotannon kehityksestä ja rahoituksesta. Ohjelma sisältää suunnitelmat luonnonmukaisen tuotannon tutkimuksen, neuvonnan, koulutuksen, tuotannon valvonnan sekä markkinoinnin kehittämisestä.

Maa- ja metsätalousministeriö on keskittänyt valtakunnan tasolla tapahtuvan luonnonmukaisesti viljeltyjen tuotteiden menekinedistämisen ja tuotekehittelyn Finfood - Suomen ruokatieto ry:n Luomu-hankkeeseen. Hanke on tehnyt luomutuotteita tunnetuksi koulutuksen, kuluttajainformaation ja mainonnan keinoin sekä edistänyt luomutuotteiden tuotekehitystyötä.

Luomutuotteiden näkyvyyden parantamiseksi ja merkinnän yhtenäistämiseksi maa-

ja metsätalousministeriö on luonut luomutuotteille kansallisen valvontamerkin, jota hanke on tehnyt tunnetuksi.

Hanketta rahoitetaan maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen varoista momentilta 30.31.41 (uusi 30.12.41) sekä lisäksi momentilta 30.34.40 (uusi 30.15.40).

Ministeriö katsoo, että asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Siemenhuolto

HE 204/1996 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 12.12.1996, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin maamme siemenhuollon toimivuuden ja Suomen oloissa käyttökelpoisen siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden säilymisen turvaamiseksi ottaen huomioon maa- ja metsätalousvaliokunnan tässä asiassa antamassa mietinnössä ja mietinnössään n:o 28/1992 vp esittämät tavoitteet ja näkökohdat.

Eduskunta edellytti, että hallitus saattaa seuraavien varsinaisten valtiopäivien kokoontumiseen mennessä eduskunnan käsiteltäväksi esityksen kylvösiemenen markkinointia koskevien vahingonkorvaussäännösten uudistamisesta.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi siemenkauppalaan muuttamisesta vuonna 1997 ja 1998 (HE 211/1997 vp ja HE 217/1998 vp). Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut eduskunnan suurelle valiokunnalle 1.4.1998 kirjeen, joka liittyy valtioneuvoston kirjelmään kylvösiemendirektiivien muuttamisesta (U 17/1995 vp). Näissä asiakirjoissa on selostettu mihin toimenpiteisiin eduskunnan siemenkauppaa ja siemenhuoltoa koskevien lausumien johdosta on ryhdytty.

Kylvösiemenen markkinointia koskevien vahingonkorvaussäännösten uudistaminen on toteutettu 1.7.1997 voimaan tullella siemenkauppalaan 9 §:n muutoksella (576/1997).

Ministeriö katsoo, että asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Maatalouden kehitys

HE 221/1996 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1996, että maa- ja metsätalousministeriö toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 1997 tammikuun loppuun mennessä selvityksen maatalouden sisäisistä rahavirroista vuosilta 1995-1996 sekä arvion kyseisistä rahavirroista vuoden 1997 osalta.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa maataloustuotantomme kustannus- ja tuloskehitystä samoin kuin siinä mahdollisesti ilmeneviä tuotekohtaisia ja alueellisia eroavaisuuksia sekä toimittaa seurannan havainnoista vuosittain selvityksen eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Eduskunta edellytti, että investointitukea myönnettäessä valtioneuvosto varmistaa tukivarojen riittävyyden huolehtimalla tukivarojen mahdollisimman tarkoituksenmukaisesta käytöstä. Korkotukilainojen osuutta voidaan lisätä rahoituksessa. Korkotukea ei kuitenkaan saa myöntää, jos korkotukilainan kokonaiskorko ylittää vastaavaan tarkoitukseen myönnetyn normaalihtoisen lainan kokonaiskoron. Maa- ja metsätalousministeriön tulee toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 1998 alussa selvitys siitä, miten investointitukea on myönnetty ja investointituen vaikutuksista soveltamisalueen maatilojen toimeentuloedellytyksiin.

Eduskunta edellytti, että hyvissä ajoin ennen vuotta 1999 aloitetaan neuvottelut Euroopan yhteisöjen komission kanssa korotetun siirtymäkauden tuen saattamisesta pysyväksi kotieläintalouden sekä kasvihuonetuotannon ja puutarhatuotteiden varastointituen osalta.

Eduskunta edellytti, ettei aktiivitulojen meijerimaidon tilakohtaisten viitemäärien korvauksettomaan leikkaamiseen ryhdytä.

Maa- ja metsätalousministeriö on 24.2.1997 toimittanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle pyydetyn selvityksen maatalouden sisäisistä rahavirroista vuosilta 1995-1996 sekä arvion kyseisistä rahavirroista vuoden 1997 osalta. Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriö toimitti toukokuussa 1998 maa- ja metsätalousvaliokunnalle eduskunnan edellyttämän selvityksen maataloustuotantomme kustannus- ja tuloskehityksestä samoin kuin siinä mahdollisesti ilmenevistä tuotekohtaisista ja alueellisista eroavaisuuksista. Vuoden 1998 osalta vastaava selvitys annetaan valiokunnalle kevään 1999 aikana.

Maa- ja metsätalousministeriö toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvityksen investointitukijärjestelmän toimeenpanosta tammikuussa 1999.

Vuonna 1996 artilan 141 perusteella neuvottelut A- ja B-tukialueiden kotieläintalouden ja puutarhatalouden tuet päättyvät vuoden 1999 lopussa. Näiden tulotukien, kuten myös korotettujen investointitukien, jatkosta neuvotellaan EY:n komission kanssa ennen siirtymäkauden päättymistä. Vuonna 1998 aloitettu tekninen valmistuminen tuottaa tausta-aineistoa neuvottelutavoitteiden laatimista varten.

Siirryttäessä EY:n maitokiintiöjärjestelmään tuottajien viitemääriä jouduttiin alentamaan 4,5 %:lla 1.4.1997. Leikkauksen korvaamiseksi tuottajille maksettiin maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen osoitetuista varoista 4 penniä kilolta 1.4.1997-31.12.1997 välisenä aikana meijeriin toimitetusta maidosta. Korvauksen maksamista jatkettiin valtioneuvoston 18.12.1997 antamalla päätöksellä eräistä maa- ja puutarhataloustuottajille vuodelta 1998 maksettavista siirtymäkauden tuista 10 päivänä joulukuuta 1997 annetun valtioneuvoston päätöksen (1144/1997) 6 §:n muuttamisesta. Sanotun päätöksen mukaisesti 1.1.1998-31.3.1998 välisenä aikana kaikesta markkinointiin ostetusta tai kuluttajille myydystä maidosta maksettavaan tuotantotukeen sisältyy 2 penniä kilolta korvausta tuottajien meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön. Päätösten aiheuttamat tukimenot ovat noin 82 milj. mk. Korvauksen tasoa määrättäessä lähtökohtana on pidetty viitemäärän hallinnollista hintaa 65 penniä litralta.

Laki eläintautilain 15 §:n muuttamisesta*HE 23/1997 vp**Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 22.5.1997, että eläintautien valvontaohjelman toteuttamiseen osoitetaan riittävät voimavarat ja että riistaeläintautien tutkimusedellytykset turvataan. Eduskunta edellyttää myös, että maa- ja metsätalousministeriö toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle 1.6.1997 mennessä suunnitelman toimenpiteistä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö toimitti 23.5.1997 päivätyllä kirjeellään maa- ja metsätalousvaliokunnalle pyydetyn suunnitelman.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maitokiintiöt*HE 29/1997 vp**Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 16.5.1997, että tuotantorenkaiden ja yhteenliittymien purkautuessa toimintaa jatkavien osakkaiden edut turvataan siten, että toimintaa jatkavat voivat halutessaan säilyttää tuotantorenkaiden viitemäärän kokonaisuudessaan. Viime kädessä tulee myöntää koko menetettyä määrää vastaava lisäkiintiö. Maa- ja metsätalousministeriön meijerimaidon viitemäärien siirtämisestä 12 päivänä maaliskuuta 1997 antaman päätöksen (219/1997) 5 §:ään liittyen eduskunta edellyttää, että tapauksessa, jossa sisarusten keskeisellä vuokrasopimuksella on vuokrattu maidon ohessa maitokiintiöt, tulee jatkavalle turvata maidontuotannon tason säilyttäminen.

Eduskunta edellytti, että tuottajien viitemäärien ylitysten ja alitusten tasaus tulee toteuttaa ostajatason tasauksena viitemäärien suhteessa, mikä edellyttää edellä mainitun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen 16 §:n muuttamista.

Eduskunta edellytti, että mikäli ylimääräistä tuotantotukea maksetaan sen johdosta, että viitemääriä alennetaan meijerimaidon viitemäärien sopeuttamiseksi maakiintiöön, tulee kyseinen tuotantotuen rahoitus järjestää siten, ettei se vaikuta vähentävästi muihin kansallisiin tukiin. Tarpeen vaatiessa tähän tarkoitukseen tulee käyttää maatilatalouden kehittämisrahaston varoja. Eduskunta edellyttää edelleen, että kyseistä tukea maksettaessa noudatetaan riittävää joustavuutta muun muassa siten, että tuottajat oikeutetaan tukeen myös siltä osin kuin he eivät vielä ole tuotannossaan pystyneet hyödyntämään hiljattain ostamaansa viitemäärän lisäystä. Päätöksen soveltamisessa tulee maaseutuelinkeinopiireille antaa tarpeellinen harkintavalta.

Maa- ja metsätalousministeriö on 14.8.1998 antanut päätöksen, jolla määrätään poikkeuksista etuusto-oikeuteen viitemääriä hallinnollisesti myyvässä. Kyseisessä päätöksessä tuotantorenkaiden ja yhteenliittymien osakkaille myönnetään poikkeus siten, että tuottajien yhteenliittymien purkautuessa toimintaa jatkavilla osakkailla on etuusto-oikeus eroavan tuottajan viitemääriin.

Maa- ja metsätalousministeriö antoi 12.3.1997 päätöksen meijerimaidon viitemäärien siirtämisestä. Sanotulla päätöksellä siirryttiin 1.7.1997 osittain hallinnolliseen

viitemäärien välitykseen, jossa valtio ostaa viitemääriä kiinteään hintaan 65 penniä litra. Tuottajalla, joka on myynyt vähintään puolet viitemäärästään valtiolle, on tietyin rajoituksin oikeus myydä jäljellä oleva viitemääränsä toiselle tuottajalle. TE-keskusten maaseutuosastot myyvät valtiolle ostetut viitemäärät alueensa tuottajille. Osastot jakavat myytävät määrät kolmen hakijaryhmän kesken. Ryhmään 3 kuuluvat muun muassa tuotantorenkkaan tai yhteenliittymän osakkaat silloin kun tuotantorenkkaan tai yhteenliittymän osakkaana oleva viitemäärän haltija sopimuksen päättyessä myy viitemääränsä kansalliseen varantoon. Tämä mahdollistaa sen, että TE-keskus voi palauttaa yhteenliittymän ennalleen.

Kiintiöjärjestelmän toimivuus edellyttää riittävän varannon muodostamista. Tästä syystä Euroopan yhteisön maidon- ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytännönpanosta annettua lakia muutettiin 30.6.1997 siten, että Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja voidaan käyttää viitemäärien ostamiseen kansalliseen varantoon. Vuonna 1997 rahaston varoja käytettiin tähän tarkoitukseen 3,4 milj. mk. Maa- ja metsätalousministeriö jakaa ostamalla varantoon kertyneet viitemäärät TE-keskuksille erikseen määräämillään perusteilla edelleen tuottajille jaettavaksi. Ministeriö pyrkii käytettävissään olevin keinoin turvaamaan maidontuotantoa jatkavien tuottajien tuotannon tason säilymistä. Osittain hallinnollisessa kiintiökauppajärjestelmässä tuottajat voivat myös itse hankkia viitemääriä vapailta markkinoilta.

Kullekin EU:n jäsenvaltiolle on vahvistettu kokonaiskiintiö, jota tilakohtaisten viitemäärien yhteenlaskettu määrä ei saa ylittää. Jos maakiintiö ylittyy, jäsenvaltion on maksettava ylitysmaksua, joka on noin 2,20 markkaa ylityslitralta. Ylitysmaksu peritään tilakohtaisen viitemääränsä ylittäneiltä tuottajilta. Ennen maksun perimistä tehdään tilakohtaisten ylitysten ja alitusten tasaus. Tämä antaa osalle tuottajista mahdollisuuden ylittää viitemääränsä samalla määrällä, jolla muut alittavat viitemääränsä. Myös maidon tuotantotuen maksaminen on tällä hetkellä mahdollista kaikelle tuotetulle maidolle, mikäli maakiintiö ei ylity. Kiintiökaudesta 1995/1996 lähtien on sovellettu valtakunnan tasolla ylitysten suhteessa tapahtuvaa tasausta.

Viitemäärien 1.4.1997 tapahtuneen alentamisen korvaamiseksi on valtioneuvoston päätöstä (1030/1996) muutettu siten, että tuottajalta 1.4.1997-31.12.1997 välisenä aikana markkinointiin myydyistä maidosta maksettavaa tuotantotukea on korotettu 4 penniä kilolta, jos tuottajan viitemäärää on alennettu meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön annetussa valtioneuvoston päätöksessä (284/1997) tarkoitetulla tavalla. Korvauksen tasoa määrättäessä lähtökohtana pidettiin viitemäärän hallinnollista hintaa 65 penniä litralta. Sanotusta korvauksesta aiheutui valtiolle menoja vuonna 1997 noin 70 milj. mk, joka maksettiin talousarviossa maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen vuodelle 1997 varatusta siirtomäärärahasta. Koska kyseinen korvaus maksettiin lisähintana vuoden 1997 yhdeksän viimeisen kuukauden aikana, kiintiöitä alkuvuonna ostaneet tuottajat ja tuotantoaan laajentamassa olevat tuottajat eivät välttämättä ehtineet saada edes hallinnollista hintaa vastaavaa 65 pennin korvausta leikattua litraa kohti. Muun muassa tästä syystä korvauksen maksamista jatkettiin valtioneuvoston 18.12.1997 antamalla päätöksellä eräistä maa- ja puutarhataloustuottajille vuodelta 1998 maksettavista siirtymäkauden tuista annetun valtioneuvoston päätöksen (1144/1997) 6 §:n muuttamisesta. Sanotun päätöksen mukaisesti 1.1.1998-31.3.1998 välisenä aikana kaikesta markkinointiin ostetusta tai kuluttajille myydyistä maidosta maksettavaan tuotantotukeen sisältyy 0,02 mk/kg korvausta tuottajien meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön.

Asia ei anna aihetta enempään toimenpiteisiin.

Maataloustuotteiden kauppa*HE 39/1997 vp**Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 9.6.1997, että maataloustuotteiden kauppaa koskevien säännösten uudistamista ensi tilassa jatketaan tavoitteena mahdollisimman yhdenmukainen säännöstö.

Eduskunnan lausuma on otettu huomioon valmisteltaessa rehuvalmisteiden tuotantoa ja markkinointia koskevaa rehulain uudistamista. Uusi rehulaki (396/1998) tuli voimaan 15.6.1998. Laki on tältä osin yhdenmukaistettu lausuman yhteydessä hyväksytyyn siemenkauppalain vastaavien säännösten kanssa. Säännösten yhdenmukaistamista on tarkoitus jatkaa mahdollisuuksien mukaan maataloustuotteiden kauppaa koskevia säännöksiä uudistettaessa.

Ministeriö katsoo, että asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Luontaiselinkeinotilojen toiminnan jatkuvuuden turvaaminen*HE 54/1997 vp**Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 9.6.1997, että maa- ja metsätalousministeriö ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin luontaiselinkeinotilojen toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi pysyvällä tavalla mukaan lukien tämän mahdollisesti edellyttämien säädösmuutosten valmistelut.

Lausuma liittyi muun muassa luontaiselinkeinolain muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen, jossa oli esitetty luontaiselinkeinotiloille myönnettyjen lainojen koron alentamista ja velkajärjestelyjen mahdollistamista. Pääasiallisen uhan nykyisten luontaiselinkeinotilojen toiminnan jatkuvuudelle muodostavat juuri jo tehdyistä investoinneista aiheutunut runsas velkaantuminen. Luontaiselinkeinotilojen velkahelpotusten täysimittaista käynnistämistä on kuitenkin haitannut se, että EY:n komission lopullista vastausta helpotusten yksityiskohtaisista ehdoista ei ole vielä saatu.

Maa- ja metsätalousministeriö on 13.10.1998 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää eri vaihtoehdot yhtenäistää porotaloutta ja luontaiselinkeinoja koskeva rahoituslainsäädäntö ja mahdollisesti koota säännökset samaan lakiin sekä tehdä selvityksen perusteella ehdotus lainsäädännöllisiksi toimenpiteiksi. Työryhmän tulee lisäksi kiinnittää erityistä huomiota mahdollisuuksiin parantaa luontaiselinkeinotilojen taloudellista asemaa. Työryhmän tulee saada työnsä valmiiksi 31.3.1999 mennessä.

Laki eläinten lääkitsemisestä*HE 55/1997 vp**Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti, että maa- ja metsätalousministeriö selvittää mahdollisuudet luoda maahamme eläinhuoltovakuutus, joka kattaisi muut eläintaudit kuin salmonellan ja lakisäätteisesti vastustettavat taudit.

Maa- ja metsätalousministeriö on yhdessä Eläintautien torjuntayhdistys ry:n, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton ja vakuutusyhtiöiden edustajien kanssa selvittänyt mahdollisuutta kyseiseen eläinhuoltovakuutukseen. Selvitystyössä on ilmennyt, että laajan, muut kuin lakisääteisesti vastustettavat eläintaudit kattavan eläinvakuutusjärjestelmän luominen ei ole mahdollista. Yhteistyössä viranomaisten, elinkeinon ja vakuutusyhtiöiden kanssa on kuitenkin mahdollista arvioida vakuutuksen mahdollisuus yksittäisille eläintaukeille. Tältä pohjalta vakuutuksen piiriin otettiin kesäkuun 1998 alusta sikojen PRRS-tauti. PRRS-taudin vastustamisesta sikaloissa annettu maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston päätös tuli voimaan 20.11.1998.

Ojitustoimitusten kustannusten jakautuminen

HE 67/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 30.9.1997, että muun muassa lain soveltamista koskevalla ohjeistuksella huolehditaan siitä, että ojitustoimitusten kustannukset jakautuvat oikeudenmukaisesti ojituksesta eri maankäyttömuodoille koituvan tosiasiallisen hyödyn suhteessa.

Lausuma on otettu huomioon siten, että alueellisten ympäristökeskusten ojitustoimituksia hoitavalle henkilöstölle järjestettiin syksyllä 1997 koulutustilaisuus, jossa asiaa käsiteltiin peruskuivatusta koskevassa lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten esittelyn yhteydessä. Vastaava koulutustilaisuus järjestetään työvoima- ja elinkeinokeskusten peruskuivatusasioita käsittelevälle henkilöstölle keväällä 1999.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin. Lausuma ehdotetaan poistettavaksi.

Kalastuslain muutokset ja kalastuksen valvonta

HE 68/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 26.5.1997, että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan kuluvan vuoden syyskuun loppuun mennessä selvitys siitä, miten kalastuksen valvonta on toteutunut tämän vuoden alusta kalastuslakiin tulleiden muutosten osalta samoin kuin muutosten vaikutuksista maksukertymään.

Eduskunnan edellyttämä selvitys on määräaikaan mennessä toimitettu eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Lainmuutosten vaikutusten seuraamiseksi on valvonnan toimivuuteen jouduttu kiinnittämään jatkuvasti huomiota.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Tornionjoen kalastus

HE 78/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 27.5.1997, että päätöksessä kalastuksesta Tornionjoen kalastusalueen rajajokisopimuksen B liitteen 1 §:ssä määritellyllä jokialueella vavalla ja vieheellä tapahtuva lohen ja taimenen kalastus sallitaan vuosina 1997—2002 toukokuun 1 päivän alusta elokuun 15 päivän loppuun lukuun ottamatta tänä aikana viikoittain maanantain kello 19.00 ja keskiviikon kello 19.00 välistä aikaa ja että kaikki kalastus kulku-, ajo- ja kulkeverkoilla sekä nuotilla kielletään kesäkuun 1 päivänä alusta heinäkuun 20 päivän loppuun.

Tornionjoella tapahtuvaa kalastusta koskevat ratkaisut perustuvat Suomen ja Ruotsin puoleisilla jokialueilla maiden yhteisesti sopimaan käytäntöön. Vuosina 1998—2002 koskevat ratkaisut ovat vuosittain annettavien säännösten mukaisia. Niiden valmistelussa Suomen viranomaiset pyrkivät eduskunnan edellyttämiin tavoitteisiin. Viehekalastuksessa eduskunnan esittämän ponnen mukaiset tavoitteet on saavutettu, kullekalastuksessa tavoitetta ei saavutettu.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Petovahinkojen ennaltaehkäisy

HE 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

7) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 30.36.42 kohdalla, että hallitus esittää määrärahat petovahinkojen ennaltaehkäisyyn poronhoitoalueella viimeistään vuoden 1999 talousarviossa ja ottaa tässä yhteydessä huomioon erityisesti lisääntyneet kotkatuhot.

Momentin 30.36.42 (Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen) määrärahaa saadaan sen perustelujen mukaan käyttää vahinkojen korvaamisen ja petoeläinkantojen suojelun ohella vahinkojen estämistä tarkoittaviin toimenpiteisiin. Kotkavahingot siirtyivät vuoden 1998 alusta korvattavaksi ympäristöministeriön toimesta.

Maa- ja metsätalousministeriö on antanut Lapin, Oulun ja Kainuun riistanhoitopiireille vuodeksi 1998 tulostavoitteeksi laatia suunnitelma petovahinkojen kasvun pysäyttämiseksi poronhoitoalueella. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos on vuosina 1997 ja 1998 suorittanut Lapin paliskunnassa tutkimuksen poronvasojen hävikin selvittämiseksi porojen kesämerkinnän ja syyserotuksen välisenä aikana. Tutkimuksessa on tarkasteltu myöskin suurten petoeläinten samoin kuin kotkan osuutta vahinkoihin.

Vuoden 1998 toisessa lisätalousarviossa on momentille 30.41.42 (Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen) myönnetty lisämäärärahaa 2 milj. mk mm. petovahinkojen estämistoimenpiteiden tehostamiseen. Valtion vuoden 1999 talousarviossa on samalle momentille myönnetty 10 milj. markkaa. Korvausten määrän kehittyminen ratkaisee, missä määrin määrärahaa on mahdollista käyttää vahinkojen ennaltaehkäisyyn.

Työllisyysvarojen käyttö vesihuoltotöihin*HE 100/1997 vp**Valtiovarainvaliokunta*

8) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 30.85.77 kohdalla, että vesihuoltotöihin käytetään myös jatkossa työllisyysvaroja, jotta esimerkiksi kahden tai useamman kunnan yhteiset vesihuoltohankkeet voitaisiin turvata.

Alueelliset ympäristökeskukset toteuttavat maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön toimialan vesihuoltotöitä, joita rahoitetaan paitsi asianomaisten ministeriöiden pääluokasta myös työministeriön pääluokan työllisyysvaroista. Maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön ao. momenttien päätösoisien mukaan momenttien määrärahoja saa käyttää valtion vesihuoltotöiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen ja valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Työministeriön momentin 34.06.77 perusteluihin ei sisälly vastaavaa käyttötarkoitusta koskevaa mainintaa.

Eduskunta on valtion vuoden 1999 talousarvion käsittelyn yhteydessä, työministeriön hallinnonalan luvun 34.06 kohdalla ottanut uudelleen kantaa työllisyysvarojen käyttämiseen vesihuoltotöihin ja hyväksynyt asiasta uuden lausuman: "Eduskunta edellyttää, että työllisyysasetusta muutetaan siten, ettei se rajoita työllisyysmäärärahojen käyttöä pelkästään valtion omiin investointeihin ja että valtion investoinniksi voidaan katsoa myös yhteistyöhanke, joka luovutetaan yhteistyösapuolen hoitoon".

Koska eduskunta on hyväksynyt asiasta uuden lausuman ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa tuossa yhteydessä, ehdotetaan momenttiin 30.85.77 (nykyisin 30.51.77) liittyvä lausuma poistettavaksi.

Torjunta-aineiden tutkimustoiminta, päällekkäisyys*HE 141/1997 vp**Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 28.10.1997, että kustannusten alentamiseksi torjunta-ainevalmisteiden hyväksymiseen liittyvää menettelyä tehostetaan ja järkipäristetään poistamalla päällekkäistä tutkimustoimintaa.

Eduskunnan lausuma liittyy eduskunnan aikaisempaan lausumaan, joka koski hallituksen esitystä (HE 170/1994 vp) kasvinsuojeluaineita koskevien torjunta-ainelain säännösten harmonisointia EY-säännösten kanssa. Lausumien edellyttämä torjunta-ainevalmisteiden hyväksymiseen liittyvä menettelyn tehostaminen ja järkipäristäminen poistamalla päällekkäistä tutkimustoimintaa on tarkoitus toteuttaa viimeistään EY:n biosiididirektiivin voimaansaattamisen yhteydessä toukokuussa 2000. Ympäristöministeriö on asettanut työryhmän valmistelevaan ehdotukset direktiivin täytäntöönpanon edellyttämistä säädöksistä ja määräyksistä.

Ministeriö katsoo, että asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Luonnonmukaisen tuotannon satovahingot*HE 142/1997 vp**Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 25.11.1997, että luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymässä olevat tilat saavat lain yleisten periaatteiden mukaisesti korvausta luonnonolosuhteiden aiheuttamista, osoitettavissa olevista, taloudellisista menetyksistä.

Luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymässä olevat tilat eivät menetä satovahingon kohdatessa mitään pinta-alaperusteisia tukia eikä myöskään siirtymävaiheen LUOMU-tukea. Siirtymävaiheen jälkeen tilat ovat oikeutettuja satovahinkokorvauksiin satovahinkojen korvaamisesta annetun lain yleisten periaatteiden mukaisesti.

Vuoden 1998 satovahinkojen osalta on tarkoitus osoittaa luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymävaiheessa oleville viljelypinta-aloille maksettavat satovahinkoyleiskorvaukset (ruis- ja nurmiala) sekä vehnälle maksettavan kasvinviljelyn kansallisen tuen korotus samalla tavoin kuin muulle ruis-, vehnä- ja nurmialalle. Jatkossa on tarkoitus satovahinkojen korvaamisesta annetun lain uudistamistyön yhteydessä selvittää, millä tavoin ja millä edellytyksillä luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymävaiheessa olevien tilojen tulisi kuulua satovahinkokorvausjärjestelmän piiriin.

Metsänhoitoyhdistysten toiminta puukaupassa*HE 171/1997 vp**Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 16.6.1998, että hallitus seuraa metsänhoitoyhdistysten toimintaa puukaupassa sääntelevien säännösten soveltamista ja vaikutuksia erityisesti energiapuun ja pienyrityksille toimitettavan puun osalta ja ryhtyy tarvittaessa toimiin säännösten muuttamiseksi.

Eduskunta edellytti, että lain puukauppaa koskevia säännöksiä täytäntöön-pantaessa pidetään riittävänä, että metsänhoitoyhdistyksellä on kirjallinen valtuutus siinä vaiheessa, kun omistusoikeus puuerään siirtyy puun ostajalle

Laki metsänhoitoyhdistyksistä (534/1998) tulee voimaan 1.1.1999. Lain 7 §:n 4 momentin nojalla metsätalousasioissa toimivaltainen ministeriö voi antaa tarkempia säännöksiä metsänhoitoyhdistyksen sekä sen luottamus- ja toimihenkilön toiminnasta puukaupassa ja puunkorjuussa. Maa- ja metsätalousministeriö seuraa lain puukauppaa sääntelevien säännösten soveltamista ja vaikutuksia sekä antaa tarpeen vaatiessa tarkempia säännöksiä. Lain nojalla 30.12.1998 annetun asetuksen (1227/1998) 9 §:n mukaan metsänhoitoyhdistyksen tulee toimittaa metsäkeskukselle tilikautta seuraavan vuoden huhtikuun loppuun mennessä mm. ilmoitus metsänhoitoyhdistyksen ilman metsänomistajan kirjallista valtuutusta toimittamasta puusta.

Uusi metsänhoitoyhdistyslaki ei vielä ollut voimassa kertomusvuotena, joten myöskään säännösten tulkinnasta käytännössä ei ole vielä saatu kokemuksia. Maa- ja metsätalousministeriö seuraa lain puukauppaa koskevien säännösten soveltamista puumarkkinoilla ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin. Metsänhoitoyhdistyslain puukauppaa koskevat säännökset pyrkivät osaltaan turvaamaan kansantalouden kannalta keskeisten raakapuumarkkinoiden häiriötöntä toimintaa.

Metsätilojen tukeminen*HE 197/1997 vp**Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 10.12.1997, että maaseutuelinkeinolain mukaisia maanjärjestely- ja rahoitusmahdollisuuksia käytetään kompensoivasti alueellisella tasolla metsätaloustoimintaa harjoittavien tahojen metsätilojen tiluskokojen kehittämiseksi ja että lain kumoamisen vaikutuksia muutoinkin seurataan.

Maa- ja metsätalousministeriö on työvoima- ja elinkeinokeskuksille antamassaan vuoden 1998 maanosto- ja myyntitoimintaa koskevissa ohjeissa edellyttänyt, että TE-keskusten hallintaan tuleva ja hallinnassa oleva maa tulee mahdollisimman nopeassa aikataulussa käyttäen maatilojen koon suurentamiseen.

Kun maan käyttämistä koskevat tilastot on asiasta annettujen ohjeiden mukaan toimitettava ministeriöön seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä, ei toiminnan laajuutta vuonna 1998 voida vielä tässä vaiheessa arvioida.

Rahoituksellisin toimin tilakoon kehittämistavoitetta on toteutettu myöntämällä pelto- ja metsälisämaan kaupoille korkotukilainaa. Lapin läänissä metsälisäalueiden hankinnan tukimuotona on myös valtion laina, johon sisältyy korkoetuus. Peltolisäalueen ostoon myönnetty lainamäärä on vuonna 1998 ollut enintään 80 % kauppahinnasta, tukitason ollessa enintään 20 %. Metsälisäalueen ostossa on enimmäislainamäärä ollut 40 % kauppahinnasta ja tukitaso enintään 10 %. Lisämaanostoon myönnetty tuki on tarkoituksella pidetty alempana, kuin muihin tuotannollisiin investointeihin suunnattu tuki, ettei se osaltaan vaikuttaisi maan hintatasoa nostavasti. Lisämaan ostoon on 7.12.1998 mennessä myönnetty 1 177 kpl lainoja, tuettujen lainojen kokonaismäärän ollessa noin 166 milj. mk.

Maa- ja metsätalousmaan hintatason kehityksestä vuonna 1998 ministeriöllä on tässä vaiheessa vuotta käytettävissään vain yksittäisiä tietoja. Niiden mukaan maa- ja metsätalousmaan hintataso vaikuttaisi olevan lievässä nousussa. Hintatason kehityksestä saadaan tarkemmat tiedot sitten, kun maanmittauslaitoksen kyseistä vuotta koskevat kauppahintatilastot ovat valmistuneet. On kuitenkin luultavaa, että maakaupan vapautumisen merkityksen erittely muista maan hintatasoon vaikuttavista tekijöistä tulee olemaan verraten vaikeaa.

Maanhinta-oikeuslain kumoaminen ei ensimmäisen vuoden kokemusten perusteella vaikuta aiheuttaneen kiinteistömarkkinoiden ylikuumenemista tai muitakaan selkeästi havaittavia muutoksia. Tilanne on siten verrattavissa vuosiin 1995 ja 1996, jolloin maanhankinta-oikeuslain soveltamisalueen piiristä rajattiin valtioneuvoston päätöksillä pois ensin Etelä-Suomi ja jälkimmäisenä vuotena Länsi- ja Pohjois-Suomi. Näilläkin alueilla ei tietoon ole tullut maanomistustilanteen kehittymiseen liittyviä kielteisiä seurausvaikutuksia. Maaseutuyrittäjien edellytykset tilakoon suurentamiseen ovat siten säilyneet, vaikka kilpailuolosuhteet ovat jonkin verran kiristyneet.

Tutkimuskeskuksen johtokunnan puheenjohtajan valinta*HE 198/1997 vp**Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 8.12.1997, että tutkimuskeskuksen johtokunnan puheenjohtajan tulee, mikäli mahdollista, edustaa Helsingin yliopiston maatalous-

metsätieteellistä tiedekuntaa.

Maa- ja metsätalousministeriö on 20.3.1998 määrännyt Maatalouden tutkimuskeskuksen johtokunnan 31.12.2000 päättyväksi toimikaudeksi.

Johtokunnan puheenjohtajaksi kutsuttiin johtaja Esko Lindstedt Cultor Oy:stä ja varapuheenjohtajaksi maatalousneuvos Heimo Hanhilahti maa- ja metsätalousministeriöstä. Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellistä tiedekuntaa edustaa vt. professori Jukka Kola Helsingin yliopiston taloustieteen laitokselta.

Johtokuntaa koottaessa otettiin huomioon Maatalouden tutkimuskeskuksen kansainvälisen arvioinnin suositukset ja valtion tiede- ja teknologianeuvoston sektoritutkimuksen kehittämislinjaukset. Johtokunnan puheenjohtajaa valittaessa pidettiin tärkeänä tutkimuslaitoksen yhteyksien lisäämistä elinkeinoelämään ja yritysmaailmaan. Yhteydet Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteelliseen tiedekuntaan ovat jatkuvasti toimineet moitteettomasti.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Siemenkauppa ja siemenhuolto

HE 211/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1997, että käsiteltäessä EU:n komission uutta ehdotusta neuvoston direktiiviksi siemenkaupan alalle hallitus asettaa maamme tavoitteeksi sellaisen järjestelyn, joka mahdollistaa toimenpiteet maamme siemenhuollon toimivuuden ja Suomen oloissa käyttökelpoisen siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden säilymisen turvaamiseksi siten kuin eduskunta on jo aikaisemmin maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöjen (MmVM 28/1992 vp ja MmVM 23/1996 vp) mukaisesti edellyttänyt.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi siemenkauppalaain muuttamisesta vuonna 1997 ja 1998 (HE 211/1997 vp ja HE 217/1998 vp). Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut eduskunnan suurelle valiokunnalle 1.4.1998 kirjeen, joka liittyy valtioneuvoston kirjelmään kylvösiemendirektiivien muuttamisesta (U 17/1995 vp). Näissä asiakirjoissa on selostettu mihin toimenpiteisiin eduskunnan siemenkauppaa ja siemenhuoltoa koskevien lausumien johdosta on ryhdytty.

Ministeriö katsoo, että asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Metsäsuunnitelma ja nuoren metsän hoito

HE 212/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1997, että hallinnon selkeyttämiseksi metsäsuunnitelma määritellään keskitetysti siten, että eri säännöksissä asetettavat suunnitelmavelvoitteet muodostuvat mahdollisimman yhtenäisiksi.

Eduskunta edellytti, kiinnittäen samalla huomiota nuoren metsän hoitotarpeen laajuuteen ja kiireellisyyteen, että myös metsätalouden organisaation kautta ohjataan varoja työllisyytysoihin.

Maa- ja metsätalousministeriö selvittää metsäsuunnitelmaa koskevien säännösten kehittämistarpeen lausumassa edellytetyllä tavalla ja tekee tarvittavat muutosehdotukset säännösten muun tarkistamisen yhteydessä.

Maa- ja metsätalousministeriö aloitti nuoren metsän hoito kampanjan vuoden 1997 loppupuolella. Kampanjan tarkoituksena vuosien 1998-2002 aikana lisätä nuoren metsän hoitotöitä yksityismetsissä siten, että jälkeenjääneisyys näissä töissä saataisiin kurottua umpeen. Vuoden 1998 valtion talousarviossa nuoren metsän hoitoon osoitettu määräraha on mahdollistanut hyvän alun kampanjalle. Maa- ja metsätalousministeriö on selvittänyt yhteistyössä työministeriön kanssa nuoren metsän hoitotöiden ja energiapuun korjuun rahoitusmahdollisuuksia.

Ympäristötuen maksaminen hakeyrittäjille

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

11) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 30.31.44 kohdalla, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kestävä metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamiseksi siten, että se mahdollistaa ympäristötuen maksamisen hakeyrittäjille ja Lapin vajaa-tuottoisten metsien uudistamisesta annetun lain voimassaoloajan päättyessä toteuttamatta vielä olevien viljelyhankkeiden saattamisen loppuun Pohjois-Suomessa.

Lausuma on tullut hallituksen tietoon. Hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin ympäristötuen maksamiseksi hakeyrittäjille ja ns. Lapin lain mukaisten, keskeneräisinä olevien metsäviljelyhankkeiden loppuunsaattamiseksi.

Petoeläinten vahinkojen korvaamisen laajentaminen

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

12) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 30.41.42 kohdalla, että lainsäädäntöä muutetaan pikaisesti koskemaan petoeläimen ihmiselle tai muulle kuin porotalouteen, maatalouteen tai muuhun eläinten pitoon tarkoitettulle irtaimelle omaisuudelle aiheuttaman vahingon korvaamista.

Lausuma on tullut hallituksen tietoon.

Maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käyttö

HE 135/1998 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.11.1998, että kyseisen lain mahdollistama maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käytön laajeneminen rajataan hankkeisiin, joiden avulla edistetään maaseudun toimintaedellytysten säilymistä maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/1966) 3 §:n 1 momentin mukaisesti.

Tasavallan Presidentti antoi 4.12.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Maatilatalouden kehittämisrahaston johtokunta on käsitellyt vuoden 1999 väliaikaisen käyttösuunnitelman ja maa- ja metsätalousministeriö on raha-asiaain valiokunnan käsittelyn jälkeen vahvistanut sen 30.12.1998. Käyttösuunnitelmassa on lausumassa tarkoitetun lainkohdan eli maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain 31 §:n nojalla osoitettu lausuman mukaiseen tarkoitukseen kehittämisrahaston varoja ainoastaan kompensatorahoituksena Keski-Pohjanmaan maakunnan tavoite 6-alueelle. Varat on tarkoitettu maaseudun kehittämishankkeisiin alueella, jossa rahoitus muussa tapauksessa loppuisi kokonaan vuonna 1999. Varoja ei voida käyttää vastoin maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain 3 §:n 1 momentin säännöksiä.

Siemenhuolto

HE 217/1998 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 24.11.1998, että käsiteltäessä EU:n komission ehdotusta neuvoston direktiiviksi siemenkaupan alalle hallitus asettaa maamme tavoitteeksi sellaisen järjestelyn, joka mahdollistaa toimenpiteet maamme siemenhuollon toimivuuden ja Suomen oloissa käyttökelpoisen siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden säilymisen turvaamiseksi siten kuin eduskunta on jo aikaisemmin maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöjen (MmVM 28/1992 vp, MmVM 23/1996 vp ja MmVM 15/1997 vp) mukaisesti edellyttänyt.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi siemenkauppalaan muuttamisesta vuonna 1997 ja 1998 (HE 211/1997 vp ja HE 217/1998 vp). Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut eduskunnan suurelle valiokunnalle 1.4.1998 kirjeen, joka liittyy valtioneuvoston kirjelmään kylvösiemendirektiivien muuttamisesta (U 17/1995 vp). Näissä asiakirjoissa on selostettu mihin toimenpiteisiin eduskunnan siemenkauppaa ja siemenhuoltoa koskevien lausumien johdosta on ryhdytty.

Satovahinkokorvaukset siirtymävaiheessa olevalle tuotannolle

HE 241/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 4.12.1998 vuoden 1998 toisen lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 30.31.44 kohdalla, että hallitus käynnistää toimet asetuksen antamiseksi siten, että satovahinkokorvausten myöntäminen myös siirtymävaiheessa olevalle tuotannolle tulee mahdolliseksi, jossa yhteydessä tulee arvioida myös esimerkiksi omavastuun taso ja erikoistuotannon ongelmat.

Luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymävaiheessa olevilla peltolohkoilla harjoitetun maataloustuotannon saattaminen jälkikäteen satovahinkojen korvaamisesta annetussa laissa (530/1975) tarkoitetun viljelmäkohtaisen satovahinkokorvauksen piiriin ei ole mahdollista, koska vahinkoja ei ole arvioitu eikä arviota enää huomattavan pitkän ajan jälkeen vahinkotapahtumasta voida luotettavasti toimittaa. Sen sijaan kyseiselle tuotannolle on mahdollista kohdistaa pinta-alaperusteisia satovahinkoyleiskorvauk-

sia samoin perustein kuin tavanomaiselle tuotannolle. Vuonna 1998 viljelyssä olevalle ruis- ja vehnäalalle kohdistetaan valtioneuvoston tekemien päätösten mukaisesti yleiskorvauksenluontoinen 450 markan suuruinen lisätuki. Vastaavasti myös vuonna 1998 viljelyssä olleelle nurmialalle on tarkoitus osoittaa yleiskorvaus, jonka tarkempi suuruus selviää helmikuun alkuun 1999 mennessä. Edellä mainitut korvaukset on tarkoitus osoittaa myös luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymävaiheessa oleville viljelyksille.

Ministeriö katsoo edellä mainitut toimenpiteet riittäviksi lieventämään siirtymävaiheessa oleville viljelyksille vuoden 1998 satovahingoista aiheutuneita taloudellisia menetyksiä.

Asia ei anna aiheutta enempään toimenpiteisiin.

Korkotukilainojen myöntövaltuus

HE 241/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 4.12.1998 vuoden 1998 toisen lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 30.33.49 kohdalla, että vuodelle 1998 hyväksytty korkotukilainojen myöntämisvaltuus käytetään täysimääräisesti, jolloin lainoja myönnetään kuluvana vuonna 1 000 000 000 markkaa.

Vaikka lainahakemuksia on työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoilla vireillä varsin runsaasti, ehdittiin myöntövaltuutta sitoa päätöksin vain noin 870 000 000 markkaa. Tämä johtui siitä, että lisätalousarvio hyväksyttiin vasta aivan vuoden loppupuolella.

Liikenneministeriö

Veneilyasiain neuvottelukunnan toiminnan jatkuminen

*HE n:o 104/1988 vp.
Valtiovarainvaliokunta*

20) Hyväksyessään 17. päivänä joulukuuta 1988 valtion tulo- ja menoarvion vuodelle 1989 eduskunta edellytti momentin 32.10.29 kohdalla, että hallitus turvaa veneilyasiain neuvottelukunnan toiminnan jatkumisen.

Veneilyasiain neuvottelukunta on toiminut 31.1.1997 asti. Neuvottelukunnan hoitamaan tiedotus- ja valistustoimintaan on vuosittain varattu valtion talousarvioon merenkululaitoksen lukuun tarvittavat määrärahat.

Uutta vesiliikennelakia (463/1996) ja vesiliikenneasetusta (124/1997) koskeva tiedotus- ja valistustoiminta hoidettiin yhteistyössä poliisin, liikenneministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, merenkululaitoksen, Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton sekä Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton kesken. Samat tahot ovat jatkossakin hoitaneet veneilyn tiedotus- ja valistustoimintaa.

Veneilyasiain neuvottelukunta on tarkoitus asettaa uudelleen vuoden 1999 alkupuolella. Neuvottelukunnan tehtävänä on toimia merenkululaitoksen apuna veneilyyn liittyvissä asioissa. Neuvottelukunnan tehtävien painopistealuetta tullaan mahdollisesti tarkistamaan muuttuneista olosuhteista johtuen.

Merijatkoyhteyksien suunnittelu Keitele-Päijänteen kanavalla

*HE n:o 57/1991 vp.
Valtiovarainvaliokunta*

43) Hyväksyessään 17. päivänä tammikuuta 1992 valtion tulo- ja menoarvion vuodelle 1992 eduskunta totesi momentin 31.30.78 kohdalla, että Keiteleen - Päijänteen kanavan valmistumisen myötä on ryhdyttävä suunnittelemaan tarvittavia merijatkoyhteyksiä.

Liikenneministeriö asetti 30.4.1996 työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää Kymijoen kanavan, Mäntyharjun kanavan sekä niiden muodostaman kanavaverkoston investointikustannukset, hankkeen kannattavuus, rahoitusmahdollisuudet ja yhteiskuntataloudelliset vaikutukset sekä arvioida mahdollisen toteutuksen jälkeiset nettokustannuksen vaikutukset valtiontaloudelle.

Maaliskuussa 1997 jättämässään raportissa työryhmä totesi, että Kymijoen kanava on todennäköisesti yhteiskuntataloudellisesti kannattava hanke ja Kymijoki - Mäntyharju kanavapari mahdollisesti kannattava hanke. Sen sijaan Mäntyharjun kanava yksittäisenä hankkeena on työryhmän mukaan kannattamaton. Työryhmä katsoi edelleen, että mikäli valtioneuvoston antamien menokehysten nykyinen taso jatkuu lähivuosina ja liikenneinfrastruktuurihankkeita toteutetaan yhteiskuntataloudellisen kannattavuuden mukaisessa järjestyksessä, Kymijoen kanavalla ei ole mahdollisuutta lähivuosina päästä toteutusohjelmiin. Työryhmän mielestä kanavien aluevaraukset seutukaavoissa on kuitenkin syytä säilyttää ja talviliikenteen hoitamiseen liittyvät lisäselvitykset samoin kuin tiettyihin ympäristökysymyksiin liittyvät jatkoselvitykset ovat perusteltuja.

Liikenneministeriö on 7.12.1998 asettanut työryhmän arvioimaan Saimaan kanavan mahdollisen laajentamisen ja Saimaan kanavaliikenteen kannalta oleellisten muiden kanavahankkeiden kustannuksia, toteutusedellytyksiä ja vaikutuksia. Saimaan kanavan vuokrasopimus päättyy vuonna 2013. Työryhmä tulee tarkastelemaan myös Kymijoen ja Mäntyharjun kanavia osana itäisen Suomen sisävesiväylästäön järjestelyjä. Työryhmän toimikausi on vuoden 1999 loppuun asti.

Postitoiminta

HE n:o 49/1993 vp.
Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 8.10.1993, että jos muun postitoiminnan harjoittajan kuin perustettavan osakeyhtiön Postin toiminta vaikuttaa olennaisesti sanotun yhtiön hoitamaan maanlaajuiseen peruspalveluun kuuluvan kirjeliikenteen taloudellisiin edellytyksiin tai muuten on omiaan olennaisesti haittaamaan tämän peruspalvelun toteuttamista, liikenneministeriö asettaa tällaiselle kilpailevalle toiminnalle ehtoja ja rajoituksia turvatakseen peruspalvelujen yleisen saatavuuden. Toiminnan ehdoissa voidaan muun ohella määrätä, että kilpailevan toiminnan harjoittaja osallistuu taloudellisesti tai toiminnallisesti harvaan asutun alueen kannattamattoman postitoiminnan hoitamiseen.

Valtioneuvosto on 20.3.1997 myöntänyt Suomen Suoramainonta Oy:lle toimiluvan rajoitetun postitoiminnan harjoittamiseen. Toimiluvan ehdoissa on otettu huomioon eduskunnan liikennevaliokunnan lausunto tarpeellisin osin. Suomen Suoramainonta Oy ei ole vielä aloittanut toimintaansa. Laki haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta on tullut voimaan 1.8.1997. Liikenneministeriö seuraa postitoiminnan kehitystä.

Postitoiminta

HE 11/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

5) Hyväksyessään 21.6.1995 vuoden 1995 lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 31.55.42 kohdalla, että postitoiminnan harjoittamisen toimiluvissa ja niiden ehdoissa otetaan huomioon postin saajien tasavertainen asema koko maassa.

Asia pyritään ottamaan huomioon mahdollisesti myönnettävien toimilupien ehdoissa.

Saimaan jäänmurron avustaminen Kymijoen ja Mäntyharjun kanavat

HE 72/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

8) Hyväksyessään 15.12.1995 valtion talousarvion vuodelle 1996 eduskunta edellytti luvun 31.32 kohdalla, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin korvauksen suorittamiseksi varustamolle, joka huolehtii Saimaan vesistön jäänmurrosta kanavan ollessa suljettuna.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää Kymijoen kanavan, Mäntyharjun kanavan sekä niiden muodostaman kanavaverkoston kuljetustaloudelliset vaikutukset sekä suorittaa Kymijoen kanavan osalta myös rakentamis- ja muiden kustannusten tarkennuksen sekä perusteellisen ympäristövaikutusten arvioimisen.

Liikenneministeriön asettama Saimaan jäänmurtotyöryhmä ehdotti keväällä 1996, että merenkululaitos vastaisi vuodesta 1997 lukien kokonaisuudessaan Saimaan talviaikaisesta jäänmurrosta ostamalla jäänmurtopalveluja ulkopuolisilta yrittäjiltä.

Vuosina 1997-98 kanavan ollessa suljettuna Saimaan jäänmurrosta huolehtineelle yritykselle on maksettu korvausta jäänmurtopalveluista. Sama järjestely jatkuu myös vuonna 1999. Vuosittain korvauksen määrä vaihtelee 700 000 - 800 000 markan välillä. Korvauksen suuruus määräytyy tonnikipometrien perusteella (5 penniä/tonnikilometri). Koska Saimaan jäänmurtoon ei ole erillistä määrärahaa, kustannukset katetaan Merenkululaitoksen toimintamenoista.

Liikenneministeriön asettama Kymijoki/Mäntyharju -kanavatyöryhmä totesi maaliskuussa 1997 jättämässään raportissa, että Kymijoen kanava on todennäköisesti yhteiskuntataloudellisesti kannattava hanke ja Kymijoki - Mäntyharju kanavapari mahdollisesti kannattava hanke. Sen sijaan Mäntyharjun kanavaa yksittäisenä hankkeena työryhmä piti kannattamattomana. Työryhmän mielestä kanavien aluevaraukset seutukaavoissa on syytä säilyttää ja talviliikenteen hoitamiseen liittyvät lisäselvitykset samoin kuin tiettyihin ympäristökysymyksiin liittyvät jatkoselvitykset ovat perusteltuja.

Liikenneministeriö on 7.12.1998 asettanut työryhmän arvioimaan Saimaan kanavan mahdollisen laajentamisen ja Saimaan kanavaliikenteen kannalta oleellisten muiden kanavahankkeiden kustannuksia, toteutusedellytyksiä ja vaikutuksia. Saimaan kanavan vuokrasopimus päättyy vuonna 2013. Työryhmä tulee tarkastelemaan myös Kymijoen ja Mäntyharjun kanavia osana itäisen Suomen sisävesiväylästäön järjestelyjä. Työryhmän toimikausi on vuoden 1999 loppuun asti.

Perustienpidon elvytyshankkeet

HE 3/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 27.3.1996 vuoden 1996 lisätalousarvion eduskunta totesi luvun 31.24 kohdalla, että menettelyä, jossa jo aloitettujen hankkeiden loppuunsaattamisesta ei huolehdita, ei voida pitää hyväksyttävänä. Eduskunta viittasi vuoden 1996 talousarvioesitystä koskevaan mietintöönsä ja kiinnitti erityistä huomiota pitkäjänteisen suunnittelun merkitykseen hankkeita ja niiden rahoitusta suunniteltaessa. Mitä tulee edellä mainittuihin keskeneräisiin hankkeisiin, eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lisärahoituksen osoittamiseksi sekä määrärahojen kohdentamiseksi ns. perustienpidon elvytyshankkeiden loppuunsaattamiseen.

Toteutus on edennyt Tielaitoksen suunnitelmien mukaisesti. Hankkeet valmistuivat pääosin jo vuonna 1996. Vain kahdesta valtaosin toteutetusta hankkeesta on toteuttamatta osia. Toinen hankkeista valmistuu vuonna 1999 ja toinen vuonna 2000. Asia ei näin ollen anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Saimaan sisäinen jäänmurto*HE 3/1996 vp**Valtiovarainvaliokunta*

3) Hyväksyessään 27.3.1996 vuoden 1996 lisätalousarvion eduskunta edellytti luvun 31.32 kohdalla, että hallitus ottaa Saimaan sisäisen liikenteen edellyttämän jäänmurron määrärahatarpeen huomioon seuraavassa lisätalousarvioesityksessä tai että se muilla toimenpiteillä huolehtii eduskunnan lausumassa tarkoitetun korvauksen suorittamisesta.

Liikenneministeriön asettama Saimaan jäänmurtotyöryhmä ehdotti keväällä 1996, että merenkululaitos vastaisi vuodesta 1997 lukien kokonaisuudessaan Saimaan talviaikaisesta jäänmurrosta ostamalla jäänmurtopalveluja ulkopuolisilta yrittäjiltä. Talvella 1997 Saimaan kanavan ollessa suljettuna merenkululaitos maksoi Saimaan syväväylien aukipitämisestä vastanneelle yritykselle noin 500 000 markkaa korvausta keskitalven jäänmurtopalveluista. Korvauksen suuruus oli 5 penniä/tonnikilometri kuljetettua tavaraa. Valtion vuoden 1998 talousarviossa todetaan, että Saimaan syväväylät pidetään auki myös talvikaudella. Koska tähän ei ole osoitettu erityistä määrärahaa, tulee merenkululaitoksen päättää, miten jäänmurtopalvelut hoidetaan. Kustannukset tulee kattaa laitoksen toimintamenomentalta.

Vuonna 1998 merenkululaitos maksoi korvausta Saimaan sisäisestä jäänmurrosta runsaat 700 000 markkaa ja vuodelle 1999 tarkoitukseen on varattu noin 800 000 markkaa. Korvaus on edelleen 5 penniä/tonnikilometri.

Valtion omaisuuden myyntituotot*HE 103/1996 vp**Valtiovarainvaliokunta*

8) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti momentin 31.24.79 kohdalla, että valtion omaisuuden myyntituotot ja suunnataan myös tien- ja radanpidon hankkeiden lisärahoitukseen.

Valtion omaisuuden myyntituottojen käyttäminen tien- ja radanpitoon ratkaistaan valtion talous- ja lisätalousarvioiden yhteydessä. Kysymyksen tulevana hankkeina olisivat mm. tieverkon suurten kehittämishankkeiden aikaistaminen ja ratojen perusparantamisen nopeuttaminen korvausinvestointeja lisäämällä sekä kehittämiss-hankkeiden aikaistaminen. Valtion talousarviot hyväksyy eduskunta.

Luotsausmaksujen korotus Saimaan alueella*HE 103/1996 vp**Valtiovarainvaliokunta*

9) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti momentin 31.30.21 kohdalla, että luotsausmaksuihin vuodelle 1997 suunniteltua korotusta ei kohdisteta Saimaan kanavassa tai Saimaan vesistö-alueella kulkeviin aluksiin.

Vuonna 1998 luotsausmaksuja korotettiin kahteen otteeseen yhteensä 42 prosenttia. Vuonna 1999 maksujen korotus on 36 prosenttia. Näin voimakkaat maksujen korotukset johtuvat kahdesta tekijästä. Ensinnäkin hallitus on asettanut tavoitteeksi,

että luotsaustoiminnan kustannusvastaavuutta parannetaan (vuonna 1997 kustannusvastaavuus oli 63 prosenttia). Toiseksi maksuja on jouduttu korottamaan luotsauslainsäädännössä tapahtuneiden muutosta johdosta, sillä satamaluotsaus on siirtynyt valtion vastuulle ja lisääntyneen linjalaluotsauksen aiheuttamaan valtion tulojen menetystä on pyritty kompensoimaan korkeammilla maksuilla.

Mitkään edellä mainituista maksujen korotuksista eivät kuitenkaan koske Saimaan vesistöalueella tai Saimaan kanavassa tapahtuvaa luotsausta. Lisäksi on huomattava, että rannikkoaluetta pitemmistä luotsausmaksuista johtuen Saimaan vesistöalueella kulkevilta aluksilta peritään 50 % normaalia luotsaustaksasta. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Postipalvelut

HE 103/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

10) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti luvun 31.55 kohdalla, että hallitus selvittää mahdollisuudet tehostaa postin kaltaisten laitosten työllisyyttä ja palvelujen laatua koskevaa ohjausjärjestelmää.

Suomen Posti Oy:n henkilöstöpolitiikassa on jatkuvasti noudatettu periaatetta, että henkilöstön muutokset toteutetaan irtisanomisista välttämällä uudelleen sijoittamalla, kouluttamalla sekä luonnollista poistumaa hyväksikäyttäen. Mahdollisesti myönnettävien toimitilapien ehdoissa voidaan asettaa palvelujen laatua koskevia velvoitteita. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yhteisön postipalvelujen sisämarkkinoiden kehittämistä ja palvelun laadun parantamista koskevista yhteisistä säännöistä hyväksyttiin 1.12.1997. Direktiivin vaikutus postipalvelujemme laatuun selvitetään.

Satamia koskeva kokonaisselvitys

HE 103/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

11) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti momentin 31.99.77 kohdalla, että hallitus laatii vuoden 1997 aikana satamien toimintakapasiteettia, tavaravirtojen jakaantumista ja satamien kehittämistarpeita koskevan kokonaisselvityksen.

Liikenneministeriön selvitys Suomen satamien kokonaiskapasiteetista valmistui 28.5.1998. Sen mukaan kokonaiskapasiteettia on aiemmin arvioitua vähemmän ja osittain väärissä paikoissa. Lähitulevaisuudessa tarvitaan lisää kapasiteettia kappale-tavaran suuryksikköliikenteen tarpeisiin mm. Helsingin seudulle.

Edelle esitetyn johdosta lausuma ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Paikalliskilpailun edistäminen
Vammaisten telepalvelut
Oikeus saada teleliikenteen tunnistamistietoja
Puhelinpalveluiden haitat

HE 163/1996 vp
Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 4.4.1997, että hallitus ryhtyy välittömästi uusiin toimiin paikalliskilpailun edistämiseksi, jos nyt hyväksytyt lainsäädännölliset keinot osoittautuvat riittämättömiksi.

Eduskunta edellytti, että myös vammaisille varmistetaan tarpeellinen telepalveluiden saatavuus ja kohtuuhintaisuus.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää nopeasti tarpeen kehittää telepalvelujen käyttäjien oikeutta saada käyttöönsä teleliikenteen tunnistamistietoja ja tarvittaessa ripeästi antaa asiasta eduskunnalle esitykset, jossa on otettu huomioon liittymän omistajan ja haltijan oikeus yksityisyyteen suhteessa oikeushenkilöihin.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy tutkimaan nykyistä tehokkaampia keinoja torjua niin sanottujen eroottisten puhelinpalveluiden erityisesti lapsiin kohdistuvia haittoja ja selvittää mahdollisuudet tehdä näiden palveluiden saaminen käyttäjän ja teleyrityksen välisen sopimuksen varaiseksi.

Liikenneministeriö on kertomusvuonna julkaissut paikalliskilpailun lisäsääntelyn tarpeesta keskustelumuistion, jossa selvitettiin paikallisteletoinnin kilpailutilannetta ja mahdollisia keinoja kilpailun lisäämiseksi. Muistio oli laajalla lausuntokierroksella ja lisäksi asiasta järjestettiin kuulemistilaisuus. Saadun palautteen perusteella ryhdyttiin valmistelevaan toimenpiteitä paikallisen telekilpailun edistämiseksi. Liikenneministeriön tarkoituksena on edelleen seurata paikalliskilpailun kehittymistä ja tutkia säännösten toteutumista käytännössä.

Kesäkuussa 1997 voimaan tulleen telemarkkinalain tarkoituksena on edistää telemarkkinoiden tehokkuutta monilla eri tavoilla muun muassa vapauttamalla telemarkkinoita edelleen ja asettamalla raskaampia velvollisuuksia markkinavoimallaan huomattaville teleyrityksille. Näiden keinojen tarkoituksena on edelleen alentaa telepalveluiden hintoja, nostaa niiden tasoa sekä parantaa palveluvalikoimaa, mitkä seikat koituvat kaikkien käyttäjäryhmien eduksi. Erityisesti vammaisille tarkoitettuja palveluita on normaalin telemaksun ylittävältä osalta rahoitettu Raha-automaattiyhdistyksen toimesta. Näitä palveluita ovat olleet muun muassa kuulovammaisille tarkoitettut tekstipuhelinpalvelut, joihin tarvittavien laitteiden hankintakustannuksista on vastannut kunta tai Kansaneläkelaitos. Liikenneministeriö on käynnistänyt tutkimuksen siitä, kuinka direktiivi avoimen verkon tarjoamisen soveltamisesta puhelintoimintaan toteutuu vammaisten ja muiden erityisryhmien osalta. Selvitys valmistuu kevään 1999 kuluessa.

Eduskunnalle annettiin kertomusvuonna hallituksen esitys laiksi yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teleritoiminnan tietoturvasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esitys sisältää ehdotuksen uusiksi säännöksiksi tilaajien ja käyttäjien oikeudesta saada tunnistamistietoja, jotka voimaan tullessaan merkitsisivät kattavampaa oikeutta tunnistamistietojen saamiseen erityisesti luonnollisten henkilöiden osalta. Kertomusvuoden lopussa hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä.

Liikenneministeriössä on tutkittu mahdollisuuksia itsesääntelyn keinoin vähentää

maksullisten puhelinpalveluiden haittoja. Ministeriö piti syksyllä 1997 asiasta laajan kuulemistilaisuuden. Telepalveluiden tuottajat ja teleyritykset perustivat kesäkuussa 1998 keskuudessaan itsesääntelyorganisaation. Maksullisten puhelinpalveluiden eettinen lautakunta aloitti toimintansa elokuussa 1998. Se valvoo puhelinpalveluiden markkinointia, sisältöä ja luokittelua sisällön perusteella sekä maksuja. Lautakunta antaa suosituksia ja päätöksiä maksullisia puhelinpalveluita koskien. Liikenneministeriö perusti syksyllä 1998 työryhmän, jonka tehtävänä on laatia selvitys maksullisten puhelinpalveluiden tarjoajien nykyisestä itsesääntelytoiminnasta keinona estää palveluiden tarjonnasta aiheutuvia erityisesti lapsiin kohdistuvia haittoja. Työryhmän on lisäksi arvioitava mahdollisten lainsäädäntö- ja muiden lisätoimenpiteiden tarve.

Rajoitetut taksiluvat Potilaspaluukuljetukset

HE 218/1996 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1996, että kaikkien taksiluvanhaltijoiden kuljetusluvut ja ajovuorolistojen mukaiset kuljetusvelvollisuudet ovat keskenään samanlaiset.

Eduskunta edellytti, että siirtyminen yhteen lupajärjestelmään toteutetaan siten,

- että rajoitetuista taksiluvista peruutetaan ne, jotka eivät ole tarkoituksenmukaisessa käytössä,
- että rajoitettujen taksilupien liittäminen yleiseen taksilupajärjestelmään toteutetaan hallitusti ilman markkinahäiriötä, ja
- että rajoitettuja taksilupia ei enää myönnetä 1.1.1997 lähtien ohi virallisen taksilupajärjestelmän.

Eduskunta edellyttää, että sen estämättä mitä luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain (343/91) 6a§:n 6 momentissa säädetään, sairausautolla voidaan suorittaa hoitoyksiköstä potilaspaluukuljetus sairaankuljetusluvan asemapaikkakunnan alueelle.

Liikenneministeriö on saattanut eduskunnan toivomukset lupaviranomaisille ja liikenteenharjoittajia edustaville tahoille tiedoksi.

Liikenneministeriön tietojen mukaan lääninhallitukset eivät enää 1.1.1997 jälkeen ole myöntäneet rajoitettujen taksilupia ja sen ovat lupien uusimisen yhteydessä jättäneet uudistamatta ja siten muuttamatta yleisiksi sellaisia lupia jotka eivät ole olleet tarkoituksenmukaisessa käytössä.

Sairauksikuljetuksen osalta liikenneministeriö toteaa, että henkilöliikenteestä tiellä annetun lain 6 a §:n 6 momentin mukaan sairaankuljetuslupa oikeuttaa kuljettamaan vain sairaita henkilöitä. Tämä rajoitus huomioon ottaen sairaankuljetusluvan nojalla voi suorittaa potilaspaluukuljetuksia hoitoyksiköstä sairaankuljetusluvan asemapaikkakunnan alueelle.

Rajoitettujen taksilupien osalta siirtymäkauden toimenpiteet on jo saatettu loppuun eduskunnan edellyttämällä tavalla.

Sairauksikuljetusten osalta on saavutettu yksimielisyys lain 6 a §:n 6 momentin tulkinnasta eduskunnan edellyttämällä tavalla.

Asia ei anna enää aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Perustienpidon rahoituksen jakoperusteet

HE 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

9) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti luvun 31.24 kohdalla, että Tielaitos ottaa huomioon perustienpidon määrärahojen alueellisessa jakamisessa liikennesuoritteiden lisäksi myös tiepituusosuuden sekä raskaat kuljetukset.

Perustienpidon rahoituksesta noin 85 % käytetään hoitoon, ylläpitoon ja korvausinvestointeihin. Näitä varten alueet saavat määrärahaa tarvelaskelmien perusteella, joissa erityisesti tiepituus ja raskaan liikenteen päällysteille ja teiden rakenteille aiheuttamien vaurioiden korjaaminen ovat tärkeitä vaikuttavia tekijöitä. Vain noin 15 % perustienpidon rahoituksesta muodostava laajennus- ja uusinvestointien rahoitus jaetaan alueittain liikennesuoritteen perusteella, jonka on katsottu parhaiten selittävän näiden investointien tarvetta. Asia ei näin ollen anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Teiden kehittämishankkeet

HE 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

10) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 31.24.77 kohdalla, että vuonna 1998 aloitettaviin tiehankkeisiin lisätään hankkeet vt 25 Hanko - Skogby sekä vt 5 Vehmasmäki - Hiltunlahti.

Eduskunta edellytti, että valtatie 2:ta koskevan hankkeen jatkorahoitus välillä Pori - Ulvila turvataan.

Hankkeet vt 25 Hanko - Skogby ja vt Vehmasmäki - Hiltunlahti aloitettiin vuonna 1998, kuten eduskunta edellytti.

Valtatien 2 parantamista välillä Pori - Ulvila on jatkettu vuoden 1998 talousarviosityksessä hankkeena vt 2 Porin keskusta. Kun tämän hankkeen valmistuttua vuoden 1999 syksyllä valtatie 2 väliä Pori - Ulvila seuraavan kerran parannetaan kehittämishankkeena, parantamista jatketaan Pori - Ulvila -hankkeena. Asia ei näin ollen anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Alushankintojen korkotuen käyttöönotto

HE 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

11) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti luvun 31.32 kohdalla, että vuoden 1999 talousarvioon otetaan määräraha, jota saa käyttää uusien alusten korkotuen maksamiseen. Hallituksen tarkemmin määrittelemällä tavalla vuonna 1998 voidaan tehdä ensimmäisten alusten tilaukset.

Valtion vuoden 1999 talousarvion momentin 31.32.40 mukaan vuonna 1999 saadaan hyväksyä mainittuna vuonna tilattuja aluksia koskevia uusia korkotukilainoja enintään 400 000 000 markkaa. Korkohyvityksen perustana oleva lainamäärä saa olla enintään 50 prosenttia aluksen hankintamenosta ja korkohyvityksen määrä on viiden ensimmäisen lainavuoden aikana kolme prosenttiyksikköä. Korkotuen myöntämisen edellytyksenä on, että alus kuuluu jäämaksuluokkaan 1 A Super ja että alus on Suomen lipun alla kolme vuotta tuen myöntämisen jälkeen.

Henkilöliikenteen laajuuden turvaaminen

HE 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

12) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 31.57.61 kohdalla, että hallitus jatkaa alv-korotusten korvaamista joukkoliikenteelle joko budjettimäärärahojen tai energiaverohelpotusten muodossa.

Eduskunta edellytti, että jatkossakin turvataan nykyisen laajuisen henkilöliikenteen jatkuminen.

Nykyisen laajuisen henkilöliikenteen turvaamiseksi liikenneministeriö on vuosien 1999 - 2002 liikenneministeriön pääluokan menokehityksiä koskevassa ehdotuksessaan esittänyt valtiovarainministeriölle, että joukkoliikenteen palveluostoihin ja kehittämiseen varattavat määrärahat pidetään eduskunnan hyväksymän vuoden 1998 tasossa.

Henkilöliikenteen laajuus on pystytty arvonlisäveron korotuksesta huolimatta turvaamaan. Joukkoliikenteen kehittämis- ja tehostamistoimenpiteiden sekä palveluostojen kilpailuttamisen ansiosta henkilöliikenteen nykyinen laajuus pystytään jatkossa turvaamaan nykyisellä määrärahasolla. Asia on loppuunkäsittely, eikä anna aiheita jatkokäsittelyyn.

Kiskobussitilauksen peruuntumisen vaikutukset

HE 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

13) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti luvun 31.58 kohdalla, ettei VR:n kiskobussien tilauksen peruuntuminen estä tältä osin valmisteltua henkilöliikenteen palvelujen kehittämistä. Kiskobussitilauksen peruuntuminen ei saa myöskään johtaa niiden käyttöön valmistautuneiden rataosien liikenteen vaikeutumiseen.

Liikenneministeriö on sopinut VR Osakeyhtiön kanssa siitä, että liikenneministeriön ostaman liiketaloudellisesti kannattamattoman henkilöliikenteen laajuus ja alueellinen kattavuus säilyvät nykyisellä tasollaan vuonna 1998.

Jatkossa vähäliikenteisten rataosien henkilöliikenne olisi tarkoituksenmukaisinta hoitaa liikennöintikustannuksiltaan nykyistä taloudellisemmalla kalustolla. Henkilöliikennepalvelujen kehittämiseksi mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti liikenneministeriö aikoo uudistaa junaliikenteen ostostrategiaansa ja ajanmukaistaa aiemmin tehtyjä kiskobussiselvityksiä. Kaluston hankintaan liittyvät päätökset tekee rautatieliikenteen harjoittaja.

Kiskobussiliikenteen soveltuvuutta ja tarkoituksenmukaisuutta vähäliikenteisten ratojen henkilöliikenteen hoitoon on selvitetty vuonna 1998. Monilta osin rataosien henkilöliikennettä olisi tarkoituksenmukaisinta hoitaa liikennöintikustannuksiltaan nykyistä taloudellisemmalla kalustolla. Tilannekatsauksen pohjalta tehty muistio lähetetään asianomaisille tahoille lausunnolle vuoden 1999 alkupuolella. Liikenneministeriöllä on omalta osaltaan valmiudet kiskobussiliikenteen aloittamiseen. Kaluston hankintaan liittyvät päätökset tekee rautatieliikenteen harjoittaja.

Asia on loppuunkäsitelty, eikä anna aihetta jatkokäsittelyyn.

Ilmailulaitoksen voiton tuloutus

HE 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

14) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti luvun 31.92 kohdalla, että ennen vuotta 2002 Ilmailulaitoksen tuloksesta ei vaadita voitontuloutusta valtiolle, vaan Ilmailulaitos oikeutetaan käyttämään mahdollinen voittonsa kokonaisuudessaan investointiohjelmansa rahoitukseen

Valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) 21 §:n mukaan valtioneuvosto vahvistaa liikelaitoksen tilinpäätöksen ja päättää sen perusteella vuosittain liikelaitoksen voiton tuloutuksesta valtion talousarvioon. Tuloutusta määrittäessä otetaan huomioon liikelaitoksen tulos, kehitysvaihe, investointitarve ja muut vastaavat tekijät. Vuoden 1996 voitosta, joka oli 44 milj.mk tuloutettiin valtiolle 5 milj.mk eli 11 % ja vuoden 1997 tuloksesta, joka oli 73 milj.mk tuloutettiin valtiolle 22 milj.mk eli 30 %. Vuoden 1998 tilinpäätöksen valmistuttua valtioneuvosto päättää tuloutuksen määrästä. Ilmailulaitos on rahoitussuunnittelussaan varautunut 30 %:n voitontuloutukseen. Periaatteellista luopumista voiton tulouttamisesta esimerkiksi 5 vuodeksi ei pidetä mahdollisena. Asia ei anna enää aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Poikkeukset luotsinkäyttövelvollisuudesta

Väylä- ja luotsausmaksujen taso

HE 144/1997 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 2.12.1997, että yksittäisiä poikkeuksia voidaan käyttää tapauksissa, joissa luotsikäyttövelvollisuuden soveltaminen ei ole tarkoituksenmukaista.

Eduskunta edellytti, että hallitus välittömästi tarkistaa uuden luotsinkäyttövelvollisuuden peusteita ja muuttaa poikkeuslupaehtoja, jos lain ja asetuksen voimaantulon jälkeen selvästi voidaan osoittaa niiden johtavan erityisesti pienempien varustamoiden kannattavuusongelmiin, ja viitaten liikenneministeriön antamaan selvitykseen, että saariston ja Ahvenanmaan yhteysalus- ja lossiliikenteen jättämisestä luotsikäyttövelvollisuuden ulkopuolelle säädetään asetuksella.

Eduskunta edellytti, että väylä- ja luotsausmaksut pidetään tasolla, joka ei vaaranna suomalaisten vientiyritysten kilpailukykyä.

Tasavallan Presidentti antoi 6.2.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Merenkulkulaitoksella on luotsausasetuksen (92/1998) 9 §:n nojalla mahdollisuus myöntää yksittäistapauksessa poikkeuksia luotsinkäyttövelvollisuutta koskevista säännöksistä, jos niiden soveltaminen on ilmeisen tarkoituksetonta tai kohtuuttoman hankalaa.

Merenkulkulaitos on esittänyt liikenneministeriölle, että luotsausasetukseen lisättäisiin uusi pykälä, jonka nojalla voitaisiin myöntää vapautus luotsinkäytöstä sellaiselle aluksen päällikölle, jolla on pitkäaikainen kokemus liikenteestä Suomen rannikolla. Säännöksellä parannettaisiin erityisesti pienempien varustamojen toimintaedellytyksiä. Poikkeusmahdollisuuksia on tarkoitus laajentaa ennen luotsauslain säädännön voimaantuloon liittyvää 1.3.1999 päättyvää siirtymäkautta. Esitys käsitellään ensin liikenneministeriön yhteydessä toimivassa merenkulun neuvottelukunnassa. Saariston ja Ahvenanmaan yhteysalus- ja lossiliikenteen jättämisestä luotsinkäyttövelvollisuuden ulkopuolelle säädetään luotsausasetuksen 1 §:n 3 momentissa.

Väylä- ja luotsausmaksuissa hallituksen tavoitteena on ollut kustannusvastaavuuden parantaminen. Huomattava osa suomalaisten vientiyritysten tuotteista kuljetetaan sellaisilla suomalaisilla ja muista EU-maista olevilla aluksilla, joita väylämaksujärjestelmä suosii ja joiden päälliköillä on linjaluotsinkirja, jolla luotsausmaksuja ei makseta.

Digitaalisen lähetystoiminnan toimiluvat ja rahoitussuunnitelmat

HE 34/1998 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 22.9.1998, että hallitus selvittää välittömästi radio- ja televisiotoiminnan digitalisoinnin rahoitukseen liittyvät kysymykset, siten että siirtymä tapahtuu kuluttajan kannalta mahdollisimman edullisella ja taroituksenmukaisella tavalla.

Eduskunta edellytti, että 2. lain 1 §:n toteutuminen Yleisradion rahoituksen turvaamisen osalta toteutuu kaikissa olosuhteissa. Mikäli toimilupamaksujen kertymä ennalta arvaamattomista syistä pienenee, on hallituksen annettava välittömästi eduskunnalle lakiesitys toimilupamaksuprosenttien tarkistamisesta.

Tasavallan Presidentti antoi 9.10.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtioneuvosto julisti 16.12.1998 haettavaksi digitaalisen lähetystoiminnan toimiluvat. Samassa yhteydessä valtioneuvosto ilmoitti, että se tulee televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 7 §:n 3 momentin nojalla varaamaan osan käytettävissä olevasta digitaalisten jakeluverkkojen siirtokapasiteetista Yleisradio Oy:n käyttöön. Hakemuksista tulee ilmetä muun muassa toiminnan rahoitussuunnitelma. Ne tulee jättää valtioneuvostolle viimeistään 1.2.1998. Hakemusten käsittelyn yhteydessä liikenneministeriö tulee tarkemmin selvittämään digitaalisoinnin rahoittamiseen liittyviä kysymyksiä.

Kuljettajantutkintojen vastaanottopisteet

HE 63/1998 vp
Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1998, että kansallisen kuljettajantutkintojen vastaanottopisteiden määrä turvataan vähintään nykyisellä tasolla.

Tasavallan Presidentti antoi 10.7.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kuljettajantutkintojen vastaanottopisteiden määrä on yhteensä 105 vuoden 1999 alusta. Näistä 67 on sellaisia vastaanottopisteitä, joissa on kuljettajantutkintopalveluja saatavana viitenä päivänä viikossa. Vuoden 1998 aikana on vastaanottopisteitä ollut yhteensä 92, joista osa (75) on toiminut kiinteiden toimipaikkojen yhteydessä ja osa (17) on ollut ns. matkapaikkakuntia, joilla on järjestetty tutkintojen vastaanottoa tarpeen mukaan. Kiinteiden toimipaikkojen yhteydessä toimivissa on ollut tarjolla kuljettajantutkintopalveluja viitenä päivänä viikossa tai harvemmin.

Valtion omaisuuden myyntitulojen suuntaaminen liikenneinfrastruktuurin kehittämiseen

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

13) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti pääluokan 31 kohdalla, että valtion omaisuuden myyntituloja suunnataan liikenneinfrastruktuurin kehittämiseen.

Valtion omaisuuden myyntitulojen suuntaaminen liikenneinfrastruktuurin kehittämiseen ratkaistaan valtion talous- ja lisätalousarvioiden yhteydessä. Kysymykseen tulevana hankkeina olisivat mm. tieverkon suurten kehittämishankkeiden aikaistaminen ratojen perusparantamisen nopeuttaminen korvausinvestointeja lisäämällä sekä kehittämishankkeiden aikaistaminen. Valtion talousarviot hyväksyy eduskunta. Asia ei näin ollen anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Valtatien 2 kunnostaminen

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

14) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 31.24.77 kohdalla, että Porin keskustaa koakevan kehittämishankkeen valmistuttua valtatie 2:n kunnostusta jatketaan Pori—Ulvila hankkeena.

Valtatien 2 parantamista välillä Pori - Ulvila on jatkettu vuoden 1998 talousarvioletuksessa hankkeena vt 2 Porin keskusta. Kun tämän hankkeen valmistuttua vuoden 1999 syksyllä valtatie 2 väliä Pori - Ulvila seuraavan kerran parannetaan kehittämishankkeena, parantamista jatketaan eduskunnan lausuman mukaisesti Pori - Ulvila -hankkeena. Asia ei näin ollen anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Kymijoki-Mäntyharju -kanavahankkeen suunnittelu*HE 105/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

15) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 31.30.77 kohdalla kanavahankkeen suunnittelun käynnistämistä hankkeen toteuttamisasteen nostamiseksi.

Kymijoki-Mäntyharju -kanavahankkeen suunnittelua on tähän saakka tehty ja tehdään edelleenkin niin paljon, kuin on tarpeen kanavien toteutusmahdollisuudet huomioon ottaen. Ratkaisevimpia tekijöitä toteutusmahdollisuuksien kannalta ovat meneillään olevien kanavan talviaukipitoa koskevien selvitysten ja Kymijoen pohjaan saastuneita sedimenttejä koskevien selvitysten tulokset. Vasta näiden kanavien esisuunnitteluun kuuluvien selvitysten valmistuttua voidaan tehdä päätöksiä tarkemman suunnittelun tarpeesta. Asia ei näin ollen anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Alusluettelotuen laajentaminen ja hinausmaksun käyttöönotto*HE 105/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

16) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 31.32.40 kohdalla Suomen kauppalaivaston kilpailuedellytysten turvaamiseksi, että hallitus selvittää pikaisesti mahdollisuudet tukea ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjä lastialuksia omistavia varustamoita valtion varoista nykyisen alusluettelotuen lisäksi määrällä, joka vastaa varustamotyönantajan maksamia merimieseläke-, työttömyysvakuutus-, tapaturmavakuutus- ja ryhmähenkivakuutusmaksuja sekä vapaa-ajan ryhmähenkivakuutuksesta ja vapaa-ajan ryhmähenkivakuutuksesta ja vapaa-ajan lisäakuutuksesta työnantajan maksamaa osaa. Samalla tulee selvittää myös mahdollisuudet hinausmaksujärjestelmän käyttöönottamiseen.

Liikenneministeriö esitti syksyllä 1998 Suomen kauppalaivaston kilpailukyvyyn parantamiseksi tarkoitettua toimenpideohjelmaa, johon mm. sisältyi myös ehdotus siitä, että ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjä lastialuksia omistavia varustamoita tuettaisiin valtion varoista nykyisen alusluettelotuen lisäksi määrällä, joka vastaa varustamotyönantajan maksamia merimieseläke-, työttömyysvakuutus-, tapaturmavakuutus- ja ryhmähenkivakuutusmaksuja sekä vapaa-ajan ryhmähenkivakuutuksesta ja vapaa-ajan lisäakuutuksesta työnantajan maksamaa osaa. Liikenneministeriön esitys oli hallituksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan käsiteltävänä 13.10.1998. Talouspoliittinen ministerivaliokunta ei kuitenkaan hyväksynyt liikenneministeriön esitystä. Samalla ilmoitettiin, ettei nykyisen hallituksen tarkoituksena ole enää palata asian käsittelyyn.

Hinausmaksun käyttöönottoa on selvietty liikenneministeriön toimesta. Hinaus on vain yksi tapa avustaa alusta jäänmurron yhteydessä. Hinauksen aiheuttamia lisäkustannuksia muunlaiseen avustukseen verrattuna ei ole voitu osoittaa. Hinausmaksun käyttöönottoon liittyy myös lainsäädännöllisiä ongelmia. Liikenneministeriö ei pidä perusteltuna hinausmaksun uudelleen käyttöönottamista.

Seinäjoen ja Mikkelin lentokenttien toiminnan jatkuvuuden turvaaminen*HE 105/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

17) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti luvun 31.50 kohdalla, että Seinäjoen ja Mikkelin lentokenttien toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi selvitetään mahdollisuudet siirtää mainitut kentät Ilmailulaitoksen alaisuuteen.

Liikenneministeriö tulee selvittämään mahdollisuuksia siirtää Seinäjoen ja Mikkelin lentokentät Ilmailulaitoksen alaisuuteen. Asia ei näin ollen anna enää aiheutta toimenpiteisiin.

Länsimetro*HE 105/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

18) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 31.60.34 kohdalla, että länsimetroa koskevia neuvotteluja kiirehditään.

Liikenneministeriö pitää YTV:n hallituksen esitystä pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmäluonnokseksi pääosin hyvänä ja siinä esitettyjä hankkeita oikeansuuntaisina. Ministeriön mielestä pääkaupunkiseudun rakennettavien alueiden käyttöönottojärjestys tulisi tarkemmin pyrkiä ajoittamaan ottaen huomioon maankäytön ennusteisiin ja alueiden käyttöön liittyvät riskitekijät. Näin liikennejärjestelmää voitaisiin toteuttaa maankäytön kehittymiseen nähden oikeassa järjestyksessä. Länsimetro on pääkaupunkiseudun kaupunkien hanke osana pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmää. Sen suunnitteluvastuu kuuluu kaupungeille. Asia ei näin ollen anna aiheutta toimenpiteisiin.

Seutu- ja kaupunkilippujen tukeminen*HE 105/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

19) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 31.60.61 kohdalla, että nykyistä suurempi osuus alueellisten ja paikallisten liikennepalveluiden ostoon tarkoitettusta määrärahas- ta käytetään seutu- ja kaupunkilippujen tukemiseen.

Seutu- ja kaupunkilippujen valtion rahoitus on kasvanut noin 26 Mmk vuosina 1995 - 1998. Samalla lippurahoituksen osuus alueellisen ja paikallisen liikenteen palveluihin tarkoitettusta määrärahasta on kasvanut vajaasta 10 %:sta vajaaseen 20 %:iin.

Liikenneministeriön strategiana on edelleen suunnata joukkoliikenteen rahoitusta matkustuksen tukemiseen eli matkustajan kannalta helppokäyttöisiin ja edullisiin kaupunki- ja seutulippuihin. Samalla voimavaroja ohjataan entistä enemmän joukkoliikenteen kehittämiseen siten, että joukkoliikenne löytää uudenlaisia entistä tehokkaampia ja taloudellisempia toimintamalleja.

Lehdistötuki*HE 105/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

20) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 31.72.42 kohdalla, että hallitus laatii lehdistötukea koskevan selvityksen, jossa otetaan huomioon myös uudet viestinnän muodot ja josta käy ilmi lehdistötuen tarve sekä jakoperiaatteet.

Liikenneministeriö tulee pikaisesti käynnistämään eduskunnan edellyttämän selvityksen.

Tieverkon keskeneräisten kehittämishankkeiden jatkaminen*HE 241/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

3) Hyväksyessään 4.12.1998 vuoden 1998 toisen lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 31.24.79 kohdalla, että keskeneräisten kehittämishankkeiden jatkamiseen voidaan osoittaa riittävä rahoitus siten, että töitä voidaan jatkaa keskeytyksettä myös vuonna 1999.

Keskeneräisiä tieverkon kehittämishankkeita jatketaan keskeytyksettä myös vuonna 1999. Tarvittaessa siirretään rahoitusta hankkeiden välillä tai muutetaan suunniteltua hankkeiden ajoitusta. Asia ei näin ollen anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Kauppa- ja teollisuusministeriö

Vastaastot

HE n:o 57/1991 vp.

Valtiovarainvaliokunta

4) Hyväksyessään 17. 1.1992 valtion tulo- ja menoarvion vuodelle 1992 eduskunta piti momentin 27.25.16 kohdalla tärkeänä kotimaisen puolustustarviketeollisuuden tuontantodellytysten ja työllisyyden turvaamista puolustusmateriaalihankintojen yhteydessä. Eduskunta on korostanut pienen ja keskisuuren teollisuuden sekä korkean teknologian ja tutkimuksen osuutta torjuntahävittäjähankinnan edellytykseksi asetetuissa vastaostoissa.

Torjuntahävittäjien hankintaan liittyviä vastakauppoja on vuoden 1998 loppuun mennessä hyväksytty 2,96 miljardin US-dollarin arvosta. Kokonaisvelvoitteesta on noin 88 % täyttynyt. Oman arvionsa mukaan pääosa vastaostovelvollisen (Boeing Company) vielä jäljellä olevasta velvoitteesta saataneen täytetyksi vuoden 1999 aikana. Loppuvelvoitteensa täyttämiseksi vastaostovelvollinen pyrkii mahdollisuuksien mukaan edistämään puolustusväline-teollisuuden hankkeita, pk-yrityksiä sekä teknologian siirtoa. Sopimusvelvoite on täytettävä vuoteen 2005 mennessä.

Vastakauppojen kokonaiskertymästä ns. suorien vastakauppojen osuus on vuodenvaihteessa noin 470 miljoonaa US dollaria. Näillä suorilla vastakaupoilla tarkoitetaan hävittäjien kokoonpanotyötä ja osavalmistusta Suomessa, tähän liittyvää teknologian siirtoa, koulutusta jne. Suorat vastakaupat tukevat siten suoraan kotimaista puolustusvälineteollisuutta.

Muita eli ns. epäsuoria vastakauppoja on vuoden 1998 lopussa hyväksytty lähes 2,5 miljardin US-dollarin arvosta. Epäsuorista vastakaupoista lähes 62 % on ollut vientiä, yli 17 % teknologian siirtoa Suomeen, noin 10 % investointeja, yli 8 % markkinointiapua ja 2 % muuta.

Vastakauppojen painopistealueet, jotka eduskunta asetti edellytyksenä torjuntahävittäjien hankintaohjelman hyväksymiselle, ovat toteutuneet varsin hyvin.

Puolustusvälineteollisuus on hyötynyt vastakaupoista yli 600 miljoonan US-dollarin edestä (suorat ja epäsuorat yhteenlaskettuna) eli noin 21 % tähän mennessä hyväksytystä kompensatioiden kokonaisarvosta. Osuus ei ole prosentuaalisesti suuri, mutta markkamääräisesti varsin merkittävä suhteessa maamme puolustusvälineteollisuuden kokoon.

Pienen ja keskisuuren teollisuuden yritysten suora osuus kaikista epäsuorista vastakaupoista on yli 17 % kun mukaan lasketaan vientiosuus, teknologian siirto ja markkinointiapu. PK-yritysten saama hyöty kompensatiojärjestelyistä on todellisuudessa mainittua osuutta suurempi koska tilastot eivät näytä pk-sektorin saaman huomattavan epäsuoran hyödyn maamme suuryritysten alihankkijoina.

Korkean teknologian ja tutkimuksen painopistealueella on toteutettu 102 teknologian siirtohanketta yli 400 miljoonan dollarin arvosta. Hankkeet koskevat pääsääntöisesti sellaista teknologiaa, jonka hankkiminen muulla tavoin ei olisi ollut mahdollista tai olisi ollut erittäin työlästä ja kallista. Lähes neljäsosa näistä hankkeista on ohjautunut pk-yrityksille.

Valtionapupäätökset*HE n:o 69/1992 vp.**Valtiovarainvaliokunta*

4) Hyväksyessään 18.6.1992 valtion II lisätalousarvion eduskunta lausui: Momentti 32.49.47

Eduskunta edellyttää, että määrärahaa käytettäessä tarkkaan harkitaan ne tukea saavat yritykset, joilla katsotaan olevan pysyvät toimintaedellytykset, ja eduskunnalle annetaan jälkikäteen selvitys siitä, miten määrärahaa on käytetty ja mitä käytännön vaikutuksia sillä on ollut.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on myöntäessään tästä määrärahasta valtionapua Kera Oy:lle käytettäväksi Matkailunkehitys Nordia Oy:n toimintaan edellyttänyt valtionapupäätösten ehtoissa, että rahoitusta kohdistettaessa on tarkkaan harkittava onko rahoituksen kohteella riittäväksi katsottavat pysyvät toimintaedellytykset.

Nordia on käyttänyt myönnetystä määrärahasta tähän mennessä 28 milj. mk. Sijoitus Saariselälle tehtiin vuonna 1993. Vuonna 1994 toteutuivat sijoitukset Nurmeksen matkailukaupunkiin ja Muoniossa Olostunturi Oy:hyn. Kuusamon Tropiikki Oy:hyn tehtiin jatkosijoitus, joka on osa suurempaa rahoituksellista kokonaisjärjestelyä. Vuoden 1995 aikana tehtiin merkittävä yritysjärjestely Ylläksen alueella yhdistämällä Akäshotelli Oy:n ja Ylläs-Ski Oy:n konkurssipesien sekä Hotelli Ylläskaltion liiketoiminta uuteen yhtiöön, johon Nordia teki sijoituksen yhdessä alueen yrittäjän kanssa.

Kaikilla nykyisillä sijoituksilla arvioidaan olevan tulevaisuudessa pysyvät toimintaedellytykset. Sijoituskohteille on asetettu liiketaloudelliset tavoitteet, joita mitataan esim. käyttökatteella. Kohteista Saariselkä ja Kuusamo kuuluvat tällä hetkellä toimialansa kärkiyrityksiin. Nurmeksen ja Oloksen osalta kehittämistoimet ovat vielä kesken. Näiden kohteiden uskotaan saavuttavan asetetut tavoitteet viimeistään vuoden 1996 aikana. Ylläksen sijoitus on vasta käynnistysvaiheessa.

Matkailunkehitys Nordia Oy:n toiminta on valtakunnallistettu vuoden 1996 alusta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Junavaunutilaukset**Transtech Oy, työllisyys***HE n:o 220/1994 vp.**Valtiovarainvaliokunta*

2) hyväksyessään 9.12.1994 vuoden 1994 III lisätalousarvion eduskunta lausui: Momentti 32.50.88

Hyväksyessään valtion osakkeiden myynnin Rautaruukki Oy:ssä eduskunta edellytti, että hallitus osaltaan antaa Transtech Oy:n tehtaiden tulevaisuuden ja työllistämisedellytysten varmistamiseksi tukensa junavaunutilausten saamiseksi kotimaasta ja ulkomailta sekä ryhtyy lisäksi muihin tarvittaviin erityistoimiin.

Pendolino-tilaukset menivät joulukuussa 1997 kokonaan Italiaan, kun Fiat Ferroviari ei päässyt alihankkijana toimineen Rautaruukin kanssa yksimielisyyteen toimitusajoista ja hinnoista. Rautaruukki ilmoitti vuoden 1997 lopulla, että tappiollinen Transtech-yksikön toiminta joudutaan arvioimaan uudelleen. Transtechin Otamäen

ja Taivalkosken junavaunutehtaiden ja Oulun toimipisteiden noin 250 työntekijän työt uhkaavat loppua heinäkuun 1998 loppuun mennessä.

Kauppa- ja teollisuusministeriö ja työministeriö ovat asettaneet yhdessä työryhmän, jonka tarkoituksena on muun muassa selvittää, miten Transtechin junavaunutehtaan toiminta voitaisiin turvata esimerkiksi tuotantosuuntaa muuttamalla ja uusia tuoteryhmiä etsimällä.

Rautaruukki päätti sopeuttaa kiskokalustotuotteita valmistavan Transtech-yksikön toiminnan tilauskantaa vastaavaksi ja osa tätä ohjelmaa oli Taivalkosken tehtaan myyminen. Transtechin Taivalkosken tehdas myytiin Telatek Oy:lle. Sopimuksen mukaan Taivalkosken tehtaan koko henkilöstö, 83 työntekijää ja 10 toimihenkilöä siirtyivät vanhoina työntekijöinä Telatekin palvelukseen 1.9.1998. Telatek osti lisäksi tehdaskiinteistön koneineen ja laitteineen. Kaupan toteutumisen jälkeen Transtechilla on Otanmäen tehtaalla noin 350 henkeä ja Oulun konttorilla noin 30 henkeä.

Asia ei enää anna aiheetta toimenpiteisiin

Ydinpolttoaineen jälleenkäsittely Neuvostoliiton ydinvoimatuotanto

*HE n:o 295/1994 vp.
Ympäristövaliokunta*

Eduskunta edellytti 21.12.1994, että hallitus selvittää, onko käytetyn ydinpolttoaineen jälleenkäsittely koko ketjun huomioon ottaen ihmisten ja ympäristön kannalta parempi vaihtoehto kuin käytetyn ydinpolttoaineen suora loppusijoittaminen.

Eduskunta edellytti, että hallitus osallistuu määrätietoisesti kansainväliseen yhteistyöhön, jolla pyritään ratkaisemaan entisen Neuvostoliiton alueen sotilaallisen ja muun ydinvoimantuotannon aiheuttamia mittavia ongelmia.

1. Käytetyn polttoaineen jälleenkäsittely/suora loppusijoitus

Kauppa- ja teollisuusministeriö tilasi eduskunnan lausumassa tarkoitetun turvallisuuspainotteisen vertailuselvityksen Valtion teknilliseltä tutkimuskeskukselta. Selvitys "Käytetyn ydinpolttoaineen suoraan loppusijoitukseen ja jälleenkäsittelyyn perustuvien huoltovaihtoehtojen säteily- ja ympäristöturvallisuus" valmistui alkuvuodesta 1996 ja on julkaistu ministeriön julkaisusarjassa "tutkimuksia ja raportteja" numerolla 8/1996.

Asia ei anna enää aiheetta toimenpiteisiin.

2. Entisen Neuvostoliiton alueen ydintuotannon aiheuttamat ongelmat

Suomi on osallistunut vuodesta 1992 lähtien voimallisesti entisen Neuvostoliiton alueen ydinalan heikkouksien parantamiseen. Toiminta kohdistuu neljään osa-alueeseen: ydinreaktoreiden turvallisuus, ydinvoimalaitosten ympäristön säteilynmittaus- ja hälytysjärjestelmät, ydinjätteet ja ydinmateriaalivalvonta (ydinsulku). Näistä kolmen ensiksi mainitun toiminta on keskittynyt Suomen lähialueeseen. Suurin panos on annettu ydinreaktoreiden turvallisuuden lisäämiseen (Sosnovyj Borin ja Kuolan ydinvoimalaitokset). Viime vuosina on ydinjätehankkeiden osuus lisääntynyt samalla kun laitosparannusten osalta toiminta on siirtymässä suunnitelmien laa-

dinnasta niiden paljon kansainvälistä pääomaa vaativaan toteuttamiseen.

Kahdenkeskisen toiminnan lisäksi Suomi osallistuu aktiivisesti entisen Neuvostoliiton alueen ydinalan kansainväliseen kehitystoimintaan Euroopan jälleenrakennuspankin (EBRD), Kansainvälisen atomienergiajärjestön (IAEA) ja Euroopan unionin toiminnan kautta. Lisäksi useita hankkeita toteutetaan pohjoismaisena yhteistyönä. Yhteistyöllä voidaan toteuttaa paljon rahaa vaativia laitteistoparannuksia sekä myös välttää päällekkäisyyttä.

Toiminta on nykyisin jo vakiintunutta eikä lausuma anna enää jatkossa aihetta uusiin toimenpiteisiin.

Yrityspalvelun Seinäjoen paikallistoimisto

HE 152/1994 vp

Valtiovarainvaliokunta

22) Hyväksyessään 13.1.1995 valtion talousarvion vuodelle 1995 eduskunta edellytti luvun 32.02 kohdalla, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimiin KTM yrityspalvelun Seinäjoen paikallistoimiston muuttamiseksi piiritoimistoksi

Kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun Seinäjoen paikallistoimiston muuttaminen piiritoimistoksi oli mukana vuoden 1996 talousarvion valmistelutyössä. Hallituksen talousarvioesitykseen sitä ei kuitenkaan sisällytetty. Asiaan vaikutti samaan aikaan käynnistetty ns. aluehallinto 2000 -hanke, jonka tavoitteeksi on asetettu tehtävien edellyttämän, selväpiirteisen ja alueiden omaleimaisuuden huomioon ottavan aluehallinnon luominen. Tässä yhteydessä tarkastellaan myös KTM yrityspalvelun palveluiden sijoittumista.

Vuonna 1995 on tehty yhden yritystutkijan vakanssin siirto Vaasan piiritoimistosta Seinäjoen paikallistoimistoon Seinäjoen paikallistoimiston palvelukyvyn tehostamiseksi.

Asia ei anna enää aihetta erityistoimenpiteisiin KTM yrityspalvelun Seinäjoen paikallistoimiston osalta eduskunnan hyväksyttyä 10.12.1996 esityksen valtion aluehallintoa koskevan lainsäädännön uudistamisesta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Riskirahoitus, pienten yritysten

HE 152/1994 vp

Valtiovarainvaliokunta

23) Hyväksyessään 13.1.1995 valtion talousarvion vuodelle 1995 eduskunta edellytti momentin 32.50.60 kohdalla hallituksen seuraavan Valtiontakuu-keskuksen ja muiden rahoituslaitosten toimintaa pienten ja keskisuurten yritysten riskirahoituksen saatavuuden parantamiseksi

Takuukeskuksella oli marraskuun 1996 lopussa 2500 pk-asiakasta, joista 85 % oli pieniä alle 50 työntekijän yrityksiä. Takuukeskuksen kokonaisvastuut pk-yritysten koti- ja ulkomaisesta liiketoiminnasta olivat marraskuun 1996 lopussa 3 664 milj. markkaa. Takuu- ja takaushakemuksia pk-yritykset esittivät Takuukeskukselle 1630 kappaletta yhteensä 1 480 milj. markan arvosta joulukuun 1996 loppuun mennessä.

Takuukeskuksen toiminnan keskeinen tavoite on kehittää tuotteita, jotka parantavat yksityisen rahoituksen saatavuutta pk-yrityksille ja nopeuttavat rahoitushakemusten käsittelyä. Pieniä yrityksiä hyödyttäviä tuotekehitysprojektien tuloksia ovat starttitakaus ja riskijakojärjestely.

Starttitakaus on suunniteltu aloittavien ja pienten yritysten rahoituksen helpottamiseksi. Riskinjakojärjestely nopeuttaa erityisesti pienten yritysten rahoitus- ja takaushakemusten käsittelyä poistamalla rahoittajan ja takaajan päällekkäistä työtä sekä lyhennyttämällä käsittelyaikoja.

Takuukeskus on vuoden 1996 aikana kehittänyt pk-takausta, jonka avulla yritys voi kattaa kaikki rahoitustarpeensa yhdellä valtion omavelkaisella takauksella. Se on myös vuoden 1996 aikana kehittänyt luottovakuutusyryppisten vientitakuiden tarjontaa ja käsittelyä pk-yrityksille sekä niiden käyttöä vakuuselementtinä pk-yritysten rahoituksessa.

Takuukeskus on myöntänyt pk-yritysten oman pääoman ehtoisen rahoituksen edistämiseksi ns. riskipääomatakuita. Riskipääomatakuulakia jatkettaneen vielä vuoteen 2000 asti, mikäli eduskunta hyväksyy sen jatkamista ja muutoksia koskevan lakiesityksen.

Takuukeskus on kehittänyt yhdessä EIF:n kanssa kahta pk-yrityksille suunnattua rahoitus- ja takausjärjestelyä, joista toinen koskee ympäristönsuojelu- ja energiansäästöinvestointien rahoittamista. Tämän lisäksi Takuukeskus on kehittänyt valmiut-taan toimia asiantuntijana Euroopan Unionin Phare- ja Tacis-projekteissa, jotka hyödyttävät pk-yrityksiä.

Takuukeskuksen lisäksi myös Kera voi myöntää takauksia pk-yrityksille (palvelu-yritykset).

Vuoden 1996 seurannan jälkeen asia ei enää tässä vaiheessa anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Enso-Gutzeit Oy:n ja Veitsiluoto Oy:n sulautuminen

HE 11/1995 vp

Valtiovarainvaliokunta

7) Hyväksyessään 21.6.1995 vuoden 1995 lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 32.50.88 kohdalla hallituksen huolehtivan siitä, että Enso-Gutzeit Oy sitoutuu jatkossa omalta osaltaan kehittämään Oulun tehtaan lisäksi myös Kemin ja Kemijärven tehtaita. Erityisesti eduskunta edellytti, että KTM ja Enso-Gutzeit Oy sitoutuvat Enso-Gutzeit Oy:n ja Veitsiluoto Oy:n fuusion ehtona viipymättä laatimaan ja toteuttamaan viime joulukuussa osakassopimuksessa sovitun Veitsiluoto Oy:n Kemijärven tehtaiden jatkokehitysohjelman.

Enso-Gutzeit Oy:n ja Veitsiluoto Oy:n hallintoneuvostojen yhteisellä päätöksellä yhtiöt käynnistivät 11.5.1995 Ouluun sijoitettavan paperikoneinvestoinnin. Rakennustyöt aloitettiin vuoden 1995 lopussa ja rakentaminen vuonna 1996 sujui aikataulun mukaisesti ja koneen käyntiinlähtö ajoittuu kevät-kesään 1997. Uuden päällystettyä hienopaperia valmistavan koneen kapasiteetti on 360 000 t/a ja hankkeen kustannusarvio on noin 2,7 mrd markkaa.

Enso-Gutzeit ilmoitti kauppa- ja teollisuusministeriölle, että se sitoutuu omalta

osaltaan kehittämään Kemin ja Kemijärven tehtaita liiketaloudellisten periaatteiden pohjalta. Kemissä saatiin vuoden lopussa valmiiksi noin 170 milj. markan investoinnit paperikoneen uudistamiseksi. Kemijärven tehtaalla käynnistyi syyskuussa lähes 300 milj. markkaa maksanut uudistettu kuitulinja, jonka rakentamisesta päätettiin välittömästi valtion ja Enso-Gutzeit Oy:n välillä vuoden 1994 marraskuussa allekirjoitetun osakassopimuksen jälkeen. Tämän investoinnin ansiosta Kemijärven tehtaan elinikä jatkuu vuosikymmenen loppuun asti.

Kemijärvellä tapahtuvan puunjalostuksen jatkokehittämisvaihtoehdot selvitti tehtävää varten asetettu yhtiön sisäinen työryhmä, joka jätti raporttinsa 26.9.96. Selvityksen mukaan mm. sellutehtaan toiminnan jatkaminen ensi vuosikymmenen alkupuolella vaatii vielä lisäinvestointeja. Tehdyn selvitystyön pohjalta tulee jatkossa arvioida ja päättää, miten puunjalostuksen kehittämistä on tarkoituksenmukaista Kemijärvellä jatkaa.

Tämä arvio tehdään Enso-konsernissa yrityksen normaalin strategiasuunnittelun puitteissa.

KTM seuraa yhtiön toimenpiteitä. Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Laki maitohygienialain 23 §:n muuttamisesta

HE 25/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.1995, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin ympäristöterveydenhuollon maksujärjestelmiä, päätösvallan siirtoa, oikeusturvaa ja pakkotoimia koskevan säännösten yhdenmukaistamiseksi.

Tarvittavat muutokset valmisteltiin virkatyönä Suomen Kuntaliiton, maa- ja metsätalousministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, elintarvikeviraston ja eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen kesken.

Maa- ja metsätalousministeriö on toteuttanut eduskunnan lausuman mukaiset toimenpiteet lailla eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta (1195/96), joka tuli voimaan vuoden 1997 alusta. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimenpiteet sisältyvät lakiin terveydensuojelulain muuttamisesta (777/96), joka niinkään tuli voimaan vuoden 1997 alusta. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla ympäristöterveydenhuollon maksujärjestelmiä, päätösvallan siirtoa, oikeusturvaa ja pakkotoimia koskevat säännökset on annettu elintarvikelaila (361/1995), joka tuli voimaan 1.7.1995. Elintarvikelain, hygienialain ja terveydensuojelun säännökset eivät mainittujen asioiden osalta ole täysin yhdenmukaisia. Elintarvikelain muutostarpeet selvitetään ja toteutetaan yhtenä kokonaisuutena.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

TEKES, myöntämisvaltuudet Innovaatiojärjestelmä

HE 72/1995 vp

Valtiovarainvaliokunta

9) Hyväksyessään 15.12. valtion talousarvion vuodelle 1996 eduskunta edel-

lytti luvun 32.44 kohdalla, että tulevissa talousarvioissa Tekesin myöntämisvaltuudet soveltavan tutkimuksen ja tuotekehitystuen rahoitukseen turvataan osana kansallista innovaatiojärjestelmää.

T&k-toiminnan tukeminen on eräs kauppa- ja teollisuusministeriön painopistealue. Tekesin sekä soveltavan teknisen tutkimuksen että tuotekehityksen rahoittaminen on olennainen osa kansallista innovaatiojärjestelmää ja sen kehittämistä.

Vuoden 1997 I lisätalousarviossa Tekesin myöntämisvaltuuksia lisättiin osana kansallista t&k-toiminnan lisäpanostusta 300 miljoonalla markalla. Lisärahoitus kohdistuu sekä soveltavaan tekniseen tutkimukseen että tuotekehitysavustuksiin ja -lainoihin. Lisäksi Tekesille myönnettiin 50 miljoonaa markkaa käytettäväksi oman pääomanehtoisena tuotekehityslainana, joka on tarkoitettu ensisijaisesti aloittaville pk-yrityksille.

Vuoden 1998 talousarviossa Tekesin myöntämisvaltuuksia lisättiin t&k lisärahoituksen käyttösuunnitelman mukaisesti. Lisäys kohdistui sekä soveltavan tutkimuksen että tuotekehitystuen rahoitukseen.

KERA Oy:n myöntämät korkotukilainat

HE 72/1995 vp

Valtiovarainvaliokunta

10) Hyväksyessään 15.12.1995 valtion talousarvion vuodelle 1996 eduskunta edellytti momentin 32.49.42 kohdalla, että Kera Oy:n johtokunnalle tulee sallia poikkeustapauksissa oikeus myöntää korkotukilainoja kehitysalueelle ja rakennemuutosalueilla myös muille kuin pk-yrityksille silloin, kun se on erityisen perusteltua työllisyyden ja sitä turvaavan yritystoiminnan rakenteen monipuolistamisen kannalta.

Valtioneuvosto päättää Kera Oy:lle momentilla 32.49.42 olevan korkotuen tarkemmista ehdoista ns. korkotukisitoumuksessa Kera Oy:lle. Valtion vuoden 1996 talousarvioon sisältyvät muutokset otetaan huomioon vuoden 1996 alussa tehtävässä valtioneuvoston päätöksessä, jolla korkotukisitoumusta tarpeellisilta osiltaan muutetaan.

Valtioneuvosto on Kera Oy:lle antamansa korkotukisitoumuksen muuttamista koskevassa päätöksessään lisännyt sitoumuksen tätä koskevan ehdon.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Valtionyhtiöiden yksityistäminen, periaatteet

HE 3/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

4) Hyväksyessään 27.3.1996 vuoden 1996 lisätalousarvion eduskunta edellytti pääluokan 32 kohdalla, että hallituksen on saatettava eduskunnan käsiteltäväksi valtionyhtiöiden yksityistämisessä noudatettavat periaatteet. Hallituksen tulee huolehtia siitä, että nykyistä olennaisesti merkittävämpi osuus tuloista käytetään välittömästi taloudellista toimeliaisuutta palveleviin hankkeisiin, erityisesti teollisen toiminnan edellytysten kehittämiseen ja rakenteen uusimiseen.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle marraskuussa 1996 elinkeinopoliittisen selonteon. Tässä selonteossa on saatettu eduskunnan käsiteltäväksi valtionyhtiöiden yksityistämässä noudatettavat periaatteet sekä osakemyynneistä saatavien tulojen käyttösuunnitelmat.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Teknologian kehittämiskeskuksen resurssit

HE 3/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

5) Hyväksyessään 27.3.1996 vuoden 1996 lisätalousarvion eduskunta edellytti luvun 32.44 kohdalla, että hallitus kiinnittää edelleen riittävää huomiota Teknologian kehittämiskeskuksen resurssien riittävyyteen. Eduskunta katsoi, että huipputeknologian kuten sähkö- ja elektroniikkateollisuuden kasvu edellyttää lisäinvestointeja alan tutkimukseen, tuotekehitykseen ja korkeakoulutukseen.

Valtioneuvoston päätöksen mukaan valtion omaisuuden omistuspohjan laajentamisesta saatavia varoja ohjataan tutkimus- ja kehitystoiminnan vahvistamiseen siten, että t&k:n osuus on vuonna 1999 2,9 % bruttokansantuotteesta. Päätös edellyttää myös yksityisen sektorin merkittävää lisäpanostusta t&k-toimintaan.

Valtion tiede- ja teknologianeuvoston tekemän t&k-lisärahoituksen käyttösuunnitelman mukaisesti vuoden 1997 I lisätalousarviossa tehtiin seuraavat Teknologian kehittämiskeskusta, Tekesiä, koskevat lisäykset:

Tekesille osoitettiin 50 miljoonan markan määräraha myönnettäväksi oman pääomanehtoisena tuotekehityslainana, jonka avulla vahvistetaan varsinkin alkavien pk-yritysten rahoitusta ja siten kannustetaan uusien, teknologialähtöisten ja -painotteisten yritysten perustamiseen.

Tekesin myöntämisvaltuuksia lisättiin 300 miljoonalla markalla. Lisärahoitus kohdistuu sekä soveltavaan tekniseen tutkimukseen että tuotekehitysavustuksiin ja -lainoihin.

Tekesin toimintamenoihin osoitettiin 10 miljoonan markan määräraha, jolla katetaan Tekesin määrärahojen kasvusta ja niihin liittyvistä tehtävistä johtuva henkilöstön lisäystarve.

Vuoden 1998 talousarviossa Tekesin myöntövaltuuksia lisättiin t&k-lisärahoituksen käyttösuunnitelman mukaisesti. Lisärahoitus kohdistuu soveltavaan tekniseen tutkimukseen, tuotekehitysavustuksiin ja -lainoihin sekä pääoman ehtoiseen tuotekehityslainaan. Samoin lisättiin Tekesin toimintamenoja suunnitelman mukaisesti.

Elintarvikevalvonnan epäkohdat

Kertomus 5/1996 vp

Talousvaliokunta

3) Eduskunta hyväksyi 13.5.1997 perustuslakivaliokunnan mietinnö n, jonka liitteenä olevassa lausunnossa talousvaliokunta edellytti, että hallitus kiireel-

lisesti ryhtyy toimenpiteisiin elintarvikevalvonnassa havaittujen epäkohtien ja puutteiden poistamiseksi.

Elintarvikevalvonnassa havaittujen epäkohtien poistamiseksi maa- ja metsätalousministeriö asetti 24.6.1996 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää maatalous- ja elintarviketuotantoon kohdistuvat valvonta- ja testaustarpeet sekä tehdä ehdotus elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden valvontaa ja tarkastusta koskevista valtion hallinnon muutostarpeista. Työryhmässä olivat edustettuina maa- ja metsätalousministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö sekä soisaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Työryhmä teki valvonnan ja valvontaorganisaation kehittämistä ja selkiinnyttämistä koskevia ehdotuksia. Ehdotukset käsiteltiin hallinnon kehittämisen ministerityöryhmässä kesällä 1997.

Käsittelyn pohjalta Elintarvikeviraston ja Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen yhteistyötä on tiivistetty. Kansainvälinen arviointiryhmä on arvioinut maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tehtäviä ja päämääriä sekä analysoinut organisaation ja toimintojen nykytilaa. Arvioinnin tulokset julkistettiin syyskuussa 1998.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Kilpailuneuvoston asema

*HE 243/1997 vp
Talousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 24.3.1998, että hallitus kiireellisesti valmistelee ja antaa eduskunnalle esityksen kilpailuneuvoston muuttamiseksi varsinaiseksi tuomioistuimeksi tai sen tehtävien siirtämisestä varsinaiseen tuomioistuimeen.

Tasavallan Presidentti antoi 30.4.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Oikeusministeriö on 3.6.1998 asettanut toimikunnan selvittämään, miten kilpailuneuvostolle kuuluvat lainkäyttötehtävät tulisi organisatorisesti järjestää. Toimikunnan on määrä saada työnsä valmiiksi 15.1.1999 mennessä.

Yhdistysrekisterin tehostaminen

*LA 93 /1997 vp
Talousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 12.5.1998, että yhdistysrekisterin tehostamista jatketaan patentti- ja rekisterihallituksessa kehittämällä hallintomenettelyä ja kansalaisten neuvontatoimintaa sekä ottamalla täysimääräisesti käyttöön uuden tekniikan mahdollistamia ratkaisuja. Tavoitteena tulee olla, että uusien yhdistysten rekisteröimisen keskimääräinen käsittelyaika on vuonna 2002 enintään kaksi kuukautta.

Tasavallan Presidentti antoi 5.6.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Patentti- ja rekisterihallituksessa toteutetaan parhaillaan pitkäjänteistä yhdistysrekis-

teriasioiden käsittelymenettelyn kehittämissuunnitelmaa. Tarkoituksena on muun muassa organisaatiota, työmenetelmiä ja tietojärjestelmiä kehittämällä aikaansaada asiakaskunnan tarpeet tyydyttävä palvelutaso. Erityisesti pyritään käsittelyaikojen lyhentämiseen, ottaen myös huomioon eduskunnan asiaa koskevan lausuman. Kauppa- ja teollisuusministeriö seuraa kehittämistoimenpiteiden toteuttamista ja tarpeen vatiessa puuttuu tähän tulosjohtamisen tarjoamin välinein.

Yhdistysasioiden käsittelyä on pyritty tehostamaan erityisesti hallinnollisella uudelleenorganisoinnilla ja tiimityöskentelyn käyttöönottolla. Kertomusvuoden lopulla otettiin myös käyttöön yhdistysrekisterin uusia asiakasinformaation parantamisen mahdollistava tietojärjestelmä. Käsittelyajat yhdistysrekisteriasioissa ovat lyhentyneet olennaisesti edellisestä vuodesta, ollen ilmoitustyyppistä riippuen 3-4 kuukautta ja nimenkijroittajamuutosten osalta vain 1-3 päivää.

Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

21) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 32.30.45 kohdalla, että myöntämisvaltuuden ja sen mukainen momentin sisältämä rahoitus säilytetään kuluvan vuoden tasolla ja käytännön järjestelyistä huolehditaan tarvittaessa lisätalousarvioteitse.

Asia ei enää anna aiheetta toimenpiteisiin.

Energiapuutuki

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

10) Eduskunta edellytti 18.12.1998, että tuki energiapuulle vuoden 2000 talousarviossa osoitetaan kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalta.

Vuonna 1997 valtioneuvoston hyväksymässä Suomen energiastrategiassa, josta eduskunta antoi myönteisen lausunnon lokakuussa 1997, todetaan puun energiakäytön edistämisen olevan yksi keskeinen tavoite. Tavoitteena on saada puu merkittäväksi polttoaineeksi aluelämpökeskuksissa ja lämmitysvoimalaitoksissa. Puun energiakäyttöä edistetään tukemalla pitkäjänteistä tutkimus- ja kehitystoimintaa ja puuenergiateknologian markkinoille pääsyä. Lisäksi energiapuun asemaa vahvistetaan veroratkaisuin. Lisäksi strategiassa todettiin, että selvitetään mahdollisuudet luoda em. tukien lisäksi tukijärjestelmä, jolla parannettaisiin puun energiakäytön kilpailukykyä.

Vuoden 1998 aikana energiaverotusta muutettiin kahdesti, 1.1.1998 ja 1.9.1998, puuta suosivaksi. Teknologian kehityskeskus on valmistellut uutta puuenergiatutkimusohjelmaa vuosina 1993 - 1998 toteutetun Bioenergiatutkimusohjelman seuraajaksi. Uusi ohjelma keskittyy aikaisempaa voimakkaammin puuenergiatutkimukseen. Kauppa- ja teollisuusministeriö tuki (momentti 32.55.40 Energiatuki, myöntövaltuus 130 milj. mk) puuenergian korjuu- ja käyttöinvestointeja vuoden 1998 aikana noin 75 miljoonalla markalla. Teknologisen kehityksen, veroratkaisujen ja puuenergiainvestoinneille annettavan investointituen yhteisvaikutuksesta päätehakkuista saatava hakkuutähdehake on saavuttamassa kilpailukyvyn muihin polttoaineisiin verrattuna. Tämän energiapuuosion arvioidaan riittävän energiapuuta käyttävien

laitosten tarpeeseen pitkälle ensi vuosikymmenelle.

Kauppa- ja teollisuusministeriössä valmistui kertomusvuoden joulukuussa raportti 'Puun energiakäyttö ja sen edistäminen' (KTM:n tutkimuksia ja raportteja 18/1998). Raportissa todetaan, että uudet toimet energiapuun lisätueksi tulisi osoittaa niille osa-alueille, joissa puuaineksella polttoaineena on vielä heikko kilpailukyky. Tällainen osa-alue on erityisesti nuorten metsien ja muiden parannustöiden yhteydessä saatava hake.

Kauppa- ja teollisuusministeriö käynnisti joulukuussa 1998 vuoteen 2010 ulottuvan, kaikki uusiutuvat energialähteet kattavan edistämishjelman laatimisen. Ohjelma tulee olemaan samalla uusiutuvia energiamuotoja koskevan Euroopan Yhteisön strategian, ns. valkoisen kirjan kansallinen toimintaohjelma.

Telakkatuen tilausvaltuuksien käyttö

HE 241/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

4) Hyväksyessään 4.12.1998 vuoden 1998 toisen lisätalousarvion eduskunta edellytti luvun 32.50 kohdalla, että hallituksen tulisi pikaisesti selvittää, millä toimenpiteillä voidaan turvata käyttämättä oleva telakkatuen tilausvaltuuksien käyttö myös ensi vuonna siten, että asiasta voidaan päättää vuoden 1999 talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Hyväksyessään valtion talousarvioesityksen vuodelle 1999 eduskunta päätti, että vuonna 1999 avustuksia saa myöntää siten, että alusten rakentamis- ja peruskorjaussopimusten yhteenlaskettu arvo vuoden 1998 sopimusten kanssa voi yhteensä olla enintään 5 000 000 000 markkaa, joten vuonna 1998 käyttämättä jäänyt telakkatuen tilausvaltuus siirrettiin käytettäväksi vuonna 1999.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Alaikäisten tahdosta riippumaton hoito

HE n:o 92/1992 vp.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 29.9.1992, että hallitus seuraa lain vaikutuksia alaikäisen hoitoon määräämiseen, hoitoon määräämisen perusteita sekä järjestelyn tarkoituksenmukaisuutta mielenterveyden hoidon ja alaikäisten hoitotulosten kannalta ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi.

Lailla mielenterveyslain 8 §:n muuttamisesta (954/92), joka tuli voimaan vuoden 1993 alusta, saatettiin säännös sanamuodoltaan vastaamaan Suomen ratifioimaa lapsen oikeuksia koskevaa yleissopimusta. Mielenterveyslain 8 §:n mukaan tahdosta riippumatta annettavassa hoidossa olevia alaikäisiä hoidetaan erillään aikuisista, jollei lapsen etu muuta vaadi.

Sosiaali- ja terveysministeriö on vuoden 1998 aikana läänihallitusten kautta selvittänyt alaikäisten psykiatrisen hoidon toteutumista. Ministeriö on korostanut lääninhallitusten valvonta- ja ohjausvelvollisuutta ja edellyttänyt, että tilannetta edelleen seurataan ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin. Ministeriö on pyytänyt Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskusta selvittämään mielenterveyslain 8 §:n 2 momentissa käytetyn vakavan mielenterveyshäiriön käsitteen täsmentämissä mahdollisuuksia. Ministeriö selvittää vuoden 1999 aikana, onko tarkoituksenmukaista valtakunnallisesti keskittää joiltakin osin alaikäisten psykiatriasta hoitoa.

Tupakoinnin vähentäminen

HE n:o 116/1993 vp.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 23.6.1994, että hallitus ryhtyy kiireellisesti valmistelemaan tupakkalain muuttamista siten, että ravintoloissa on asiakastila, jossa asiakas ei joudu altistumaan tupakansavulle.

Hyväksyessään lakiehdotukset toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain ja markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta eduskunta edellyttää hallituksen toimivan niin, että tupakkavalmisteveron arvioidusta vuotuisesta tuotosta nykyinen 0,45 prosentin osuus nostettaisiin Maailman terveysjärjestön suosittelemaan yhteen prosenttiin. Tästä summasta vähintään puolet on käytettävä tupakointia koskevaan ehkäisy-, tutkimus-, seuranta- ja valistustoimintaan.

Eduskunta edellytti, että hallitus tutkii ja tekee selvityksen, olisiko tupakan savu otettava syöpävaarallisten aineiden luetteloon.

Eduskunta edellytti, että sosiaali- ja terveysministeriö seuraa huolellisesti nyt hyväksytyjen tupakoinnin vähentämiseksi tarkoitettujen toimenpiteiden toteutumista ja tuloksellisuutta ja että mm. sosiaali- ja terveysvaliokunta voi harkita mahdollisiin lisätoimenpiteisiin ryhtymistä.

Vuoden 1996 valtion talousarviossa tupakointia koskevaan ehkäisy-, tutkimus-,

seuranta- ja valistustoimintaan muun ohella varattu määräraha vastasi 0,75 % tupakkavalmisteveron tuotosta.

Hotelli- ja ravintolaneuvosto on yhteistyössä ministeriön kanssa valmistellut erilaisin hankkein ravintoloiden savuttomuuden lisäämistä luoden samalla pohjaa lainsäädännöllisten toimenpiteiden hyväksynnälle. Ravintoloille on mm. tuotettu materiaalia siitä, miten ravintoloiden ilma saadaan mahdollisimman savuttomaksi ja raikkaaksi. Keuhkovammaliitto on julkaissut luettelon savuttomista ravintoloista sekä ravintoloista, joissa on savuttomia tiloja.

Ympäristön tupakansavun syöpävaarallisuutta selvittävä aineisto on valmis ja sen pohjalla voitaneen tehdä päätös. Asia edellyttää vielä terveystieteiden ja työsuojelullisten näkökohtien yhteistä punnitsemista.

Sosiaali- ja terveysministeriö on tarkasti seurannut tupakkalain toteutumista. Seurantatietojen mukaan laki on otettu vastaan myönteisesti. Altistuminen tupakansavulle työpaikoilla on merkittävästi vähentynyt. Lain myönteisenä tuloksena voidaan pitää miesten tupakoinnin vähenemistä 33 %:sta 27 %:iin ja naisten tupakoinnin vähenemistä 22 %:sta 18 %:iin. Sensijaan lasten ja nuorten tupakoinnissa ei ole tapahtunut muutoksia ja lain tueksi tarvittava nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäisyohjelma on valmisteltu v. 1996 useiden lasten ja nuorten kanssa tekemisissä olevien tahojen yhteistyönä.

Terveyskasvatusmääräraha on vuoden 1997 talousarviossa 0,75 % tupakkavalmisteveron arvioidusta tuotosta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynyt neuvotteluja ravintola-alan työmarkkinaosapuolten kanssa ravintoloissa tapahtuvan tupakansavualtistuksen ehkäisemiseksi. Hotelli- ja ravintolahenkilökunnan liitto on muodostanut asiaan virallisen kannan 18.11.1997. Sellainen ratkaisu, jonka molemmat työmarkkinaosapuolet voisivat hyväksyä, olisi toimeenpanon kannalta paras. Ministeriö jatkaa valmistelutyötä.

Hallitus antoi 4.6.1998 lakiesityksen eduskunnalle laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta (HE 82/1998) niin, että pääsääntöisesti kolmannes ravintoloiden tarjoilutiloista olisi savuttomia 1.7.1999 alkaen ja puolet 1.7.2001 alkaen.

Vuodesta 1995 alkaen 0,7 - 0,75 % tupakkavalmisteveron tuotosta on käytetty eduskunnan edellyttämällä tavalla tupakointia koskevaan ehkäisy-, tutkimus-, seuranta- ja valistustoimintaan. Määrärahaa pyritään kasvattamaan eduskunnan edellyttämälle tasolle vuotuisten talousarvioiden sallimissa rajoissa.

Näyttö ympäristön tupakansavun syöpävaarallisuudesta on riittävä ja asiasta vallitsee laaja yksimielisyys. Sen sijaan yksimielisyyttä tupakansavun ottamisesta syöpävaarallisten aineiden luetteloon ei tässä vaiheessa ole. Sen takia hallitus on lähtenyt lakisääteisesti eliminoimaan ko. syöpäaltisteen kaikkialta sisätiloista sisällyttämällä asiaa koskevat säädökset toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annettuun lakiin.

Hallitus seuraa jatkuvasti väestön tupakointia, tupakkatuotteiden kulutusta, väestön altistumista ympäristön tupakansavulle ja tupakoinnista aiheutuvien sairauksien määriä. Lisäksi erillistutkimuksin seurataan mm. tupakkatuotteiden myyntikiellon täytäntöönpanoa ja toteutumista, koulujen savuttomuuden toteuttamista, tupakoinnin lopettamista ja nuuskan käytön laajuutta. Seurannan tuloksista julkaistaan virallinen tupakkatilasto ja useita erillisraportteja. Eduskuntaa informoidaan asiasta sosiaali-

ja terveyskertomuksessa.

Tapaturmavakuutuksen täyskustannusvastuu

HE n:o 179/1994 vp.

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.11.1994 hallituksen yhdessä Työterveyslaitoksen ja tapaturmavakuutusjärjestelmän edustajien kanssa selvittävän, miten Työterveyslaitoksen osallistuminen ammattitautitutkimuksiin ja muiden työlääketeellisten palveluiden järjestäminen voidaan myös jatkossa turvata.

Julkisen terveydenhuollon ja Työterveyslaitoksen välistä ammattitautitutkimusten järjestämisvastuuta koskevaa selvitystyötä on ministeriön johdolla jatkettu. Selvitystyö on edelleen kesken.

Julkisen terveydenhuollon ja Työterveyslaitoksen välistä ammattitautitutkimusten järjestämisvastuuta koskevaa selvitystyötä on edelleen jatkettu. Selvitystyön kohteena kunnille toiminnasta aiaheutuvien kustannusten korvaaminen ja kuntien ja Työterveyslaitoksen välisen yhteistyön järjestäminen.

Selvitystyö jatkuu sosiaali- ja terveysministeriön 14 päivänä lokakuuta 1998 asettamassa apaturmavakuutus- ja ammattitautilainsäädännön kehittämistyöryhmässä, jonka määräaika päättyy 30 päivänä huhtikuuta 1999.

Lasten päivähoito

HE n:o 211/1994 vp.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 20.12.1994, että hallitus huolehtii päiväkotien perustamishankkeiden tukemisesta kunnissa, joissa on erityisiä vaikeuksia päivähoitolain veloitteen toteuttamisessa. Pääsy päivähoiton palvelurahakokeilun piiriin on tehtävä mahdolliseksi kaikille siitä kiinnostuneille kunnille, joilla on osoittaa kokeilun toteuttamisesta asianmukainen suunnitelma. Suunnitelma esiopetuksen järjestämisestä esikouluikäisille on valmisteltava ripeästi opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön sekä kuntien yhteistyönä.

Valtakunnallisessa suunnitelmassa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vuosina 1997 - 2000 valtioneuvosto esittää toimintaperiaatteena perustamishankkeiden toteuttamiselle, että lasten päivähoitovelvoitteen laajentumisen edellyttämien päivähoitopaikkojen rakentaminen otetaan huomioon. Päivähoitopaikkojen rakentamiseen kiinnitetään edelleen huomiota vuosien 1998 - 2001 valtakunnallisessa suunnitelmassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa lasten päivähoiton palvelurahakokeilun 1.3.1995 - 31.7.1997. Kokeiluun osallistuu 33 kuntaa. Kokeilun väliraportti julkaistiin 24.4.1996 (STM:n monisteita 1996:5). Kokeilun loppuraportti Palveluseteli lasten päivähoitossa julkistettiin 27.8.1997 (Stakesin raportteja 1997:216). Palvelurahakokeilun johtoryhmän muistio jätettiin 29.10.1997 (STM:n työryhmämuistioita 1997:26). Palveluraha loi uusia vaihtoehtoja pienten lasten hoidon järjestämiseen ja kunnan pienten lasten hoitojärjestelmän kokonaiskustannuksissa saatiin aikaan säästöä. Tasavallan Presidentti vahvisti 20.12.1996 pienten lasten

hoitojärjestelmää koskevan lainsäädäntöuudistuksen, joka tuli voimaan 1.8.1997. Uudessa laissa säädetään oikeudesta kunnan järjestämälle päivähoitopaikalle vaihtoehtoihin taloudellisen tuen muotoihin eli lasten kotihoidon tukeen tai lasten yksityisen hoidon tukeen. Uusi tukimuoto pienten lasten hoitojärjestelmässä on suoraan yksityiselle hoidon tuottajalle maksettava yksityisen hoidon tuki, joka periaatteiltaan vastaa kokeiltua palvelurahaa. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan lasten hoitojärjestelmän lainsäädäntöuudistusta.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja opetusministeriön kesken on virkamiestyönä valmisteltu osana koulutuksen kokonaislainsäädännön uudistamista esiopetusta koskevaa lainsäädäntöä. Tavoitteena oli, että oikeus saada esiopetusta olisi kaikilla lapsilla vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista 1.8.1999 alkaen. Hallituksen esitykseen koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi esiopetusta koskeva uudistus ei kuitenkaan sisältynyt. Esityksen käsittely eduskunnassa jatkuu yhä. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden myötä kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus kunnan järjestämään päivähoitopaikkaan vuoden 1996 alusta. Näin on pyritty myös turvaamaan jokaisen lapsen oikeus osallistua päivähoidossa järjestettävään esiopetukseen. Esiopetusta järjestetään luvanvaraisesti myös koulutoimen piirissä. Esiopetukseen osallistui kertomusvuonna noin 74 prosenttia 6-vuotiaista.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 4.4.1997 varhaiskasvatustyöryhmän, jonka tehtävänä on laatia ehdotus lasten päivähoiton sisällön ja laadun kehittämiseksi, tarkastella päivähoiton toimintamuotoja ja yhteistyötarpeita sekä laatia niitä koskevat muutosesitykset, tarkastella päivähoiton tehtävää syrjäytymisvaarassa olevien perheiden ja lasten tarpeiden näkökulmasta ja laatia niitä koskevat esitykset sekä tehdä mahdolliset lainsäädännölliset muutosesitykset. Työryhmä pohtii myös esiopetuksen järjestämismuotoja. Työryhmän määräaika päättyy 30.6.1998. Työryhmän määräaika on jatkettu 31.1.1999 saakka.

Kriminaalipotilaita koskevien säännösten uudistaminen

HE n:o 226/1994 vp.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.12.1994 hallituksen huolehtivan siitä, että Suomessa vireillä olevan rikosoikeudellisten syyntakeisuussäännösten uudistamisen yhteydessä harkitaan myös kriminaalipotilaita koskevien säännösten laaja-alaista uudistamista kansainvälisten kokemusten pohjalta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on neuvotellut oikeusministeriön kanssa syyntakeisuussäännösten uudistamiseen liittyen rikos- ja lääkitäoikeudellisten säännösten yhteensovittamisesta. Hoitotoimenpiteiden asema rikosoikeudellisessa seuraamusjärjestelmässä on tarkoitus selvittää erillään rikoslain kokonaisuudistuksesta.

Vakuuksien hoito

HE 253/1994 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.11.1994, että sosiaali- ja terveysministeriö Eläke-Kansan asioiden selvityksen yhteydessä tarkoin tutkii myös vakuuksien hoitoa koskevien toimien lainmukaisuuden ja vastuut.

Eläke-Kansa on luovuttanut 5.5.1995 Eläkevakuutusosakeyhtiö Kansan erityisen

selvityspesän, Eläkevakuutusosakeyhtiö Kansan konkurssipesän, Kansa-Yhtymä Oy:n konkurssipesän, Vahinkovakuutusosakeyhtiö Kansan ja Eläkekassa Tuen välillä solmitun vakuuksienjakosopimuksen mukaisesti Eläkekassa Tuella sovitut pantit, jotka on luovutustilaisuudessa luovutettu Vahinko-Kansan hallinnoitavaksi ja huolehdittavaksi erillisen Vahinko-Kansan ja Eläkekassa Tuen sopiman hallinnointisopimuksen mukaisesti.

Eläke-Kansan konkurssia koskeva asia on kesken. Konkurssipesän osalta annettiin vuoden 1997 aikana lopullinen kertomus erityistilintarkastuksesta.

Eläkevakuutusosakeyhtiö Kansan (konkurssissa) erityisestä selvityspesästä siirrettiin vakuutuskannat muihin työeläkevakuutusyhtiöihin vuoden 1998 alussa.

Eläke-Kansan työntekijäin eläkelain mukaisen työsuhderekisterin sisältämä tietokanta siirrettiin syksyllä 1997 vakuutuskannan vastaanottaneille työeläkevakuutusyhtiöille. Yrittäjien eläkelain mukainen tietokanta siirrettiin 1.1.1998 kannan vastaanottaneeseen Vakuutusosakeyhtiö Eläke-Sampoon. Työntekijäin eläkelain mukaista vakuutustoimintaa koskevasta arkistosta pääosa siirrettiin helmikuun 1998 aikana eläketurvakeskukselle. Kertomusvuoden aikana Eläke-Kansan henkilöstön määrä väheni edelleen 5 henkilöön.

Vuoden 1998 aikana Eläke-Kansan erityisen selvityspesän päätehtävänä oli siirtää Eläke-Kansan lainakantaa vakuutuskantaa vastaanottaneille työeläkevakuutusyhtiöille.

Kertomusvuoden aikana erityinen selvityspesä siirsi vakuutuskantaa vastaanottaneille työeläkevakuutusyhtiöille eläkevastuun katteeksi omaisuutta noin 1 miljardin markan edestä. Kaikkiaan konkurssipesästä on siirretty vakuutuskannan siirtojen jälkeen yhteensä noin 3 miljardia markkaa. Konkurssipesässä on edelleen siirtämättä, kirjanpitoarvoin määriteltä omaisuutta noin 1,7 miljardin markan edestä.

Helsingin käräjäoikeus antoi kertomusvuonna TEL-takaisinlainoja koskevissa riidoissa päätöksen, jonka mukaan Merita-pankki ja Postipankki velvoitettiin suorittamaan konkurssipesälle yli 1 miljardia markkaa. Nämä varat siirrettiin vakuutuskantaa vastaanottaneille työeläkevakuutusyhtiöille eläkevastuun katteeksi. Konkurssipesällä on vielä vireillä muutamia takaus- ja vastuunsiirtokanteita.

Yrittäjien työttömyysturva

HE n:o 267/1994 vp.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 2.12.1994 hallituksen selvittävän tarvittavat lainmuutokset, jotta siirtyminen palkansaajakassan ja yrittäjäkassan välillä voi tapahtua joustavasti ja jotta osittain yrittäjänä, osittain palkansaajana toimivan henkilön työttömyysturva on tyydyttävästi järjestetty.

Eduskunta edellytti, että hallitus pikaisesti antaa tarvittavat esitykset yrittäjien työttömyysturvan vaikutuksista yksityisen ja julkisen sektorin eläkkeiden työeläkelisiin.

Yksityisen ja julkisen sektorin eläkkeitä koskevia säännöksiä muutettiin siten, että työttömyysturvalain 1 a §:n 1 momentin 1-3 kohdissa tarkoitettulle yritystoimintaa harjoittaneelle henkilölle annettiin oikeus työeläkelisään. Työeläkelisään ei kuitenkaan ole oikeutta niillä varsinaisilla yrittäjillä, jotka kuuluvat yrittäjien eläkelain

piiriin. Lainmuutokset tulivat voimaan 1.1.1996.

Yrittäjien ansioon suhteutettu työttömyysturva on ollut etuuskien maksamisen osalta täysitehoisesti toiminnassa vuoden 1997 alusta lukien. Työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetun asetuksen 4 a §:ää muutettiin 1.1.1998 lukien siten, että yrittäjäkassassa vakuutuksen edellytyksenä oleva YEL-työtulon vähimmäismäärä alentuu peruspäivärahan 40-kertaisesta määrästä 35-kertaiseen määrään. Muilta osin johtopäätösten tekeminen muutostarpeista edellyttää lisäkokemusten saamista järjestelmän toimivuudesta.

Yrittäjien työttömyysturvaa koskevan järjestelmän kehittämiseksi Kansaneläkelaitoksessa on kesällä 1998 tehty seurantaselvitys, jossa tutkittiin toimistojen ratkaisukäytäntöä yrittäjien työttömyysturvan osalta. Sosiaali- ja terveysministeriö on yhdessä yrittäjien työttömyyskassojen kanssa selvittänyt yrittäjien ansioturvaan liittyviä ongelmakohtia muun muassa myyntivoiton jakson osalta. Näiden selvitysten perusteella tullaan vuoden 1999 aikana arvioimaan lainsäädännön muutostarpeet.

Hammashuollon korvaukset

HE n:o 104/1995 vp.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.11.1995, että hallitus tekee vuoden 1997 talousarvioesitykseen liittyen ehdotuksen aikuisväestön hammashuollon järjestämisestä, sitä koskevasta korvaus- ja maksujärjestelmästä sekä uudistuksen toteuttamisaikataulusta. Ehdotuksen valmistelussa on otettava huomioon kuntien hammashuoltopalvelujen tehostamismahdollisuus ja eri ikäluokkien tasapuolinen kohtelu sekä kiinnitettävä huomiota niihin ryhmiin, joiden terveyden ylläpitämiselle hampaiston kunnolla on erityistä merkitystä.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 6.2.1996 työryhmän, jonka toimeksianto noudatti eduskunnan 21.11.1995 antamaan vastaukseen hallituksen esitykseen sairausvakuutuslain muuttamisesta sisältynyttä lausumaa. Työryhmä jätti 31.5.1996 mietintönsä sosiaali- ja terveysministeriölle (STM 1996:13). Eduskunta on 3.12.1996 hyväksynyt hallituksen esityksen laiksi sairausvakuutuslain 5 ja 5 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 173/1996 vp, laki 1213/1996).

Lokakuun alusta 1997 voimaan tulleella lain muutoksella laajennettiin aikuisväestön hammashuollon korvauksia siten, että ennen vuotta 1956 syntyneille korvataan suun ja hampaiden tutkimus ja ennalta ehkäisevä hoito joka kolmas vuosi.

Rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta annetun lain muuttamisella laajennettiin rintamaveteraanien oikeutta korvaukseen siten, että heillä on toukokuun 1998 alusta lukien oikeus saada korvausta hammasproteesien teknisestä työstä 50 prosentin korvaustason mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt Stakesin kanssa suun terveydenhuollon kehittämishankkeen vuosille 1998 - 2000 tarkoituksenaan selvittää aikuisväestön hammashuollon järjestämismahdollisuuksia.

Kansaneläkejärjestelmän uudistaminen*HE 119/1995 vp**Sosiaali- ja terveysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 28.11.1995 hallituksen huolehtivan siitä, että kansaneläkkeiden ja työeläkkeiden yhteensovituksella aiemmin hoidettu työkyvyttömyyseläkekäytäntöjen yhdenmukaisuus turvataan tarkoituksenmukaisilla järjestelyillä.

Kysymys on selvitettävänä sosiaali- ja terveysministeriön 12.5.1995 asettamassa työryhmässä. Työryhmän tehtäväksi annettiin selvittää

- 1) hallitusohjelman vaikutukset työkyvyttömyyseläkkeen alkamisaikaan,
- 2) niin sanottuun työkyvyttömyyden jakamattomuuden periaatteen soveltamiseen liittyvät näkökohdat,
- 3) eri eläkejärjestelmien työkyvyttömyysmääritelmien erilaisuus ja tarve niiden selkiyttämiseen,
- 4) työkyvyttömyyseläkkeen aikana tehdyn työn vaikutukset eläkkeen karttumiseen sekä eläkkeen määrään ja jatkuvuuteen sekä
- 5) tehdä selvityksensä perusteella tarpeelliset muutosehdotukset eläkelainsäädäntöön.

Työryhmä on selvittänyt ensimmäisessä kohdassa mainitut kysymykset 15.6.1995 mennessä. Muiden kohtien osalta työryhmä sai työnsä päätökseen 30.4.1998.

Työryhmä on hakenut vaiheittaisen hallinnon kehittämisprosessin seurauksena mahdollisuutta siirtyä yhtenäiseen työkyvyttömyyskäytäntöön. Tämän prosessin aikana on päästy sopimukseen kuntoutuksen toimeenpanon keskeisistä linjauksista. Lisäksi työryhmä on selvittänyt eläkkeen karttumista työnteon ohella sekä työterveyshuollon mahdollista toimivuutta sairausvakuutuksen ja työkyvyttömyyseläkkeiden rinnalla.

Työryhmään kuului työmarkkinaosapuolten muodostama neuvotteluryhmä, joka totesi saavuttaneensa laajan periaatteellisen yksimielisyyden monissa työryhmän työhön kuuluvissa asioissa. Neuvotteluryhmä katsoi, että kuntoutus on asetettava ensisijaiseksi työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden ja siihen pitää olla oikeus aina ennen eläkettä. Yhtenäinen työkyvyttömyyskäytäntö tai yhtenäiset määritelmät liittyen ns. viimeisen laitoksen periaatetta koskevaan uudistukseen saada yksi eläkepäätös kaikkien työeläkejärjestelmien osalta henkilön hakiessa eläkettä kuuluivat neuvotteluryhmän suositukseen työkyvyttömyyseläkejärjestelmän osalta.

Työryhmässä sovittiin myös monista, muun muassa työeläkejärjestelmän ja kansaneläkejärjestelmän välisistä hallinnollisista toimista, joiden tarkoituksena on turvata mahdollisimman yhtenäinen työkyvyttömyyseläkekäytäntö työ- ja kansaneläkejärjestelmän kesken.

Sairauspäiväraha järjestelmän ja kuntoutuksen uudistus*HE 124/1995 vp**Sosiaali- ja terveysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 29.11.1995, että hallitus seuraa lainsäädännön vaikutuksia sairaiden ja kuntoutettavien asemaan sekä erityisesti tarveharkintaisen päivärahan toimivuutta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön

muuttamiseksi.

Eduskunnan 29.11.1995 antamaan vastaukseen hallituksen esitykseen sairauspäivärahajärjestelmän ja kuntoutuksen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi sisältyneeseen lausumaan liittyen eduskunta on 14.5.1996 hyväksynyt hallituksen esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta (HE 23/1996 vp, laki 350/1996), joka on korjannut erityishoitorahaa koskeneen epäkohdan. Kansaneläkelaitos on keväällä 1996 käynnistänyt selvitystyön lainsäädännön vaikutuksista sairaiden ja kuntoutettavien asemaan sekä erityisesti tarveharkintaisen päivärahan toimivuuteen. Selvitystyö valmistuu tammikuussa 1999. Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa lainmuutosten vaikutuksia ja ryhtyy, jos tilanne vaatii, tarvittaviin toimenpiteisiin.

Lapsipoliittisen selonteon jatkotoimet

Selonteko 2/1995 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.3.1996 sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön sisältyvään perustelulausumaan yhtyen hallituksen talousarvion ja lainsäädännön valmistelussa huolehtivan lasten, nuorten ja lapsiperheiden aseman oikeudenmukaisesta kehittämisestä. Lasten ja nuorten tulevaisuudelle ovat koulu ja maksuton esiopetus keskeisiä palveluja ja tärkeä väylä elämänhallinnan saavuttamiseen. Neuvoloiden ja kouluterveydenhuollon erityisosaaminen on voitava säilyttää väestövastuista palvelurakennetta kehitettäessä. Näin taataan perheille, lapsille ja nuorille palvelut, jotka ehkäisevät erityisen tehokkaasti ongelmia ja ohjaavat varhaisessa vaiheessa hoitoon. Ne ovat siksi kokonaistaloudellisesti perusteltuja.

Eduskunta edellytti, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon, mitä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön liitteenä olevassa sivistysvaliokunnan lausunnossa on sanottu.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on muiden ministeriöiden ja yhteistyötahojen kanssa jatkettu lapsipoliittisessa selonteossa ja sen kanssa rinnan valmistuneessa lapsioikeudellista päätöksentekojärjestelmää selvittäneen työryhmän mietinnössä (KM 1995:12) edellytettyjen jatkotoimien valmistelua. Työryhmän tekemiä muutosehdotuksia tarkastellaan ja sovitetaan yhteen lapsipoliittisen selonteon pohjalta tarpeellisiksi todettavien säädös- ja muiden muutosten kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriössä on työskennellyt työryhmä, joka arvioi lastensuojelulain mukaisia pakotteita koskevien säädösten muutostarpeita sekä arvioi tarvetta mahdolliseen lastensuojelulain nojalla toteutettavan suljetun hoidon järjestämiseen. Työryhmien ehdotusten pohjalta ja muutoin tarpeelliseksi arvioidut lastensuojelulain ja siihen läheisesti liittyvän lainsäädännön muutosten valmistelu käynnistyy vuoden 1999 alkupuolella.

Lapsipoliittisessa selonteossa esitettyä lapsiasiavaltuutetun viran perustamista on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä. Sitä ei kuitenkaan sisällytetty valtion vuoden 1999 talousarvioesitykseen. Ministeriössä on myös valmisteltu lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmää, mutta sitäkään ei sisällytetty vuoden 1999 talousarvioesitykseen.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on käynnissä verkostoituvat erityispalvelut -hanke. Tarkoituksena on eri toimijatahojen välisellä verkostoitumisella kehittää alueellisten erityispalvelujen järjestämistä.

Valtioneuvoston 31.8.1998 hyväksymässä valtakunnallisessa suunnitelmassa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vuosina 1999 - 2002 on yhdeksi kehittämisen painoalueeksi otettu lasten ja nuorten tasapainoisen kehityksen tukeminen. Samoin syrjäytymisen ehkäisy on yksi sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisen painoalue.

Sosiaali- ja terveysministeriö on järjestänyt työkokouksia asiantuntijoille raskaana olevien päihteitä käyttävien äitien palvelujen kehittämiseksi. Käytyjen keskustelujen pohjalta ministeriö tulee asettamaan työryhmän selvittämään hoidon järjestämistä.

Oluttuomisten rajoittaminen

HE 11/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 23.4.1996 hallituksen aktiivisesti vaikuttavan Euroopan unionin elimissä siihen, että Suomi voi poikkeusmenettelynä valmisteverotuslain nojalla rajoittaa maahan tuotavan oluen määrän kuuteen litraan.

Valtiovarainministeriö toimitti komissiolle 25.6.1996 päivätyn kirjeen, jossa pyydetään komissiota ryhtymään toimenpiteisiin EU-säädösten muuttamiseksi siten, että Suomi voi rajoittaa kolmansista maista matkustajatuomisina tuotavan oluen määrän kuuteen litraan. Lisäksi valtiovarainministeriö esittää, että kolmansista maista alkoholijuomatuomisina tuotavan oluen määrä voidaan erottaa sisämarkkinatuomisten määrästä.

Komissio on alkanut käsitellä näitä kysymyksiä yhdessä Suomen viranomaisten eli lähinnä valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Asian käsittely on komissiossa vielä kesken.

Komissio on 8.12.1997 päivätyllä kirjeellään lähettänyt Suomelle virallisen huomautuksen yllä mainitun hallituksen esityksen mukaisista säädösmuutoksista, joilla Suomi kielsi alkoholijuomien turistituomiset lyhyiltä matkoilta Suomen ja 3. maan välillä. Helsingin käräjäoikeus on pyytänyt samasta asiasta EY:n tuomioistuinta ennakkolausuntoa. Vuoden 1998 aikana hallitus jatkoi neuvottelujaan komission kanssa eduskunnan tahdon toteuttamiseksi. Samalla hallitus vastasi komission kirjalliseen huomautukseen ja antoi kirjalliset huomionsa EY:n tuomioistuimelle sekä osallistui asiaa koskevaan suulliseen käsittelyyn tuomioistuimessa.

Hallitus seuraa kiinteästi asian kehittymistä ja ryhtyy tarvittaessa kaikkiin asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Toimeksiantosopimussuhteisen perhehoidon tila

HE 22/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 28.5.1996, että sosiaali- ja terveysministeriö selvittää, missä määrin perhehoidossa on sosiaalihuoltolain 26 a §:n 1 ja 2 momentissa säädetyistä hoidettavien enimmäismääristä poikettu, missä määrin eri asiakasryhmiin kuuluvia on sijoitettu samoihin koteihin sekä miten valvonta on järjestetty erityisesti niissä tapauksissa, joissa asiakkaat on sijoitettu kotikuntansa ulkopuolella olevaan perhekotiin. Jos selvityksessä ilmenee epäkohtia, joiden korjaamien edellyttää lainsäädäntömuutoksia, sosiaali- ja terveysministeriön tulee pikaisesti valmistella tarvittavat muutosehdotukset.

Eduskunta edellytti sosiaali- ja terveysministeriön huolehtivan siitä, että yksityisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajien toiminnan laadunvalvonta järjestetään kunnissa asianmukaisella tavalla.

Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (603/1996) ja laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta (604/1996) eivät koske perhehoitajalain (312/1992) mukaista toimeksiantosopimussuhteen perusteella annettavaa perhehoitoa. Sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti vuoden 1966 loppupuolella eduskunnan uudistukseen antamaan vastaukseen sisältyvän lausuman tarkoittaman selvityksen.

Lääninhallitukset ovat keränneet kunnista ja kuntayhtymistä selvitettäväksi edellytetyt tiedot ja koonneet niistä läänikohtaiset yhteenvedot, joiden pohjalta sosiaali- ja terveysministeriö on järjestänyt kuulemistilaisuuden. Yhteenvetotietojen ja kuulemistilaisuuden perusteella näyttäisi siltä, ettei asiassa olisi ongelmia, jotka edellyttäisivät lainsäädäntömuutoksia.

Sairausvakuutuslain mukainen matkakorvaus

HE 28/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.5.1996 sairausvakuutuslain säännöksiä selkeytettäväksi siten, että jos potilas kuljetetaan häntä sisäänkirjoittamatta kotoa ensiapuyksikköön ja sieltä edelleen annetun ensiavun, tehdyn tutkimuksen tai tarvittavan tarkkailuajan jälkeen muualle hoitoon, tällainen kuljetus katsotaan yhdeksi yhdensuuntaiseksi kuljetukseksi ja siitä peritään potilaalta vain yksi sairausvakuutuslain mukainen omavastuu.

Eduskunnan 7.5.1996 antamaan vastaukseen hallituksen esitykseen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta (laki 367/1996) sisältynyt lausuma liittyy kysymykseen julkisten liikennepalvelujen sekä valtion ja kuntien muiden henkilökuljetusten tehostamisesta sekä niistä tehtyihin selvityksiin. Liikenneministeriön 20.10.1995 asettama työryhmä, jossa sosiaali- ja terveysministeriö ja kansaneläkelaitos sekä Suomen Kuntaliitto oli mukana, on 31.5.1996 liikenneministeriölle jättämässään mietinnössä (LM 25/96) mm. esittänyt muutettavaksi sairausvakuutuslain ja kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain omavastuusäädöksiä siten, että huomiota kiinnitettäisiin nykyistä tarkemmin käytettävissä olevan matkustustavan edullisuuteen ja liikenneolosuhteiden perusteella myönnettävän korvauksen määrään sekä jatkettavaksi omavastuita koskevia kokeiluja kokemuksen saamiseksi lainsäädännön muutosta varten. Työryhmän selvitystyön pohjalta jatketaan sosiaali- ja terveysministeriön, liikenneministeriön ja kansaneläkelaitoksen yhteistyötä joukkoliikenteen kehittämiseksi.

Syyskuussa 1998 kansaneläkelaitoksessa on aloitettu sairaanhoito- ja kuntoutuspotilaiden kuljetusten koordinointi- ja kehittämishanke, joka toteutetaan ajalla 1.9.1998-31.12.2000. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan työryhmän asettamista matkakustannusten taksanvahvistusmenettelyn siirtämisestä sosiaali- ja terveysministeriöön.

Työttömyysturvauudistuksen seuranta*HE 72/1996 vp**Sosiaali- ja terveysvaliokunta*

Eduskunta edellyttää 18.6.1996 hallituksen huolehtivan siitä, että opetusministerön johdolla yhteistyössä työministerön kanssa järjestetään tarkka seuranta lainmuutoksen vaikutuksista nuorten työllistymiseen ja ammattiin kouluttautumiseen ja työllisyyskoulutuksen laadusta.

Eduskunta edellytti sosiaali- ja terveysministeriön järjestävän yhteistyössä työministeriön kanssa tarkan seurannan erityisesti työssäoloehdon täyttymistä, päivärahan uudelleen määrittelyä, lisäpäiväoikeuden ikärajan nostamista ja lomakorvauksen jaksotusta koskevien lainmuutosten vaikutuksista ja ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin. Vastaavasti tulee selvittää pikaisesti, miten 18 §:n mukainen sovitellun päivärahan uudistus käytännössä toimii.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja työministeriön tekemän tilastoseurannan perusteella työttömyysturvauudistuksen vaikutukset ovat olleet lainmuutoksen tavoitteiden mukaisia, mutta toteutuneet viiveellä. Tämä johtuu osaksi siitä, että ennen lainmuutosten voimaantuloa joulukuussa 1996 tapahtui alkaneissa työttömyysjaksoissa voimakas hetkellinen kasvu sen vuoksi, että työttömyyspäivärahaoikeutta uusittiin vanhojen säännösten perusteella. Voimaantulosäännöksistä johtuen uudistuksen vaikutukset toteutuvat täydellä painollaan vasta marraskuusta 1997 lukien, minkä vuoksi tilastoseurantaa yksityiskohtaisempia selvityksiä ei ole ollut tarkoituksenmukaista toteuttaa vuoden 1997 aikana. Sosiaali- ja terveysministeriö teki kuitenkin eduskunnan pyynnön mukaisesti erillisselvityksen lomakorvausten jaksottamisen vaikutuksista. Hallituksen eduskunnalle 3.10.1997 antamassa esityksessä laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 152/1997 vp) ehdotettiin, ettei satunnaisten alle kuukauden pituisten työsuhteiden päättyessä maksettuja lomakorvauksia enää pidettäisi jaksotettavana tulona, vaan ne otettaisiin työttömyysturvassa huomioon sovitellussa päivarahassa. Tällä muutoksella ei arvioitu olevan olennaisia vaikutuksia etuusmenoissa. Muilta osin selvityksen yhteydessä ei tullut esiin yksiselitteisiä, nykykäytäntöä parempia ja toimeenpanon kannalta yksinkertaisia jaksotusvaihtoehtoja, joilla ei olisi ollut merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Työttömyysturvajärjestelmän vaikutuksista nuorten työttömyyteen ja työllistymiseen sekä työvoima- ja koulutuspoliittisten tavoitteiden toteutumisesta eduskunta on hyväksynyt toisen lausuman ja tältä osin asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa tuossa yhteydessä.

Kokonaiskuvan saamiseksi lainsäädäntömuutosten vaikutuksista sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltiin vuonna 1998 selvitys, joka annettiin eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 8.12.1998. Selvitys perustui ansioon suhteutetun työttömyysturvan maksatusjärjestelmistä saataviin tilastoihin. Työmarkkinoihin vaikuttavat monet asiat samanaikaisesti, minkä vuoksi työttömyysturvalain muutosten vaikutuksia on vaikea arvioida myös jälkikäteen. Selvityksen yhteenvetona voitiin todeta, että työttömyysturvalain muutosten vaikutukset näyttäisivät olevan saman suuntaisia kuin hallituksen esityksessä ja eduskuntakäsittelyn yhteydessä arvioitiin eikä selvityksen perusteella ollut aihetta välittömiin toimenpiteisiin työttömyysturvalain muuttamiseksi. Näin ollen asia ei anna aihetta enempään toimenpiteisiin.

Sosiaaliturvamaksut*HE 170/1996 vp**Sosiaali- ja terveysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 20.11.1996 hallituksen huolehtivan siitä, että vuonna 1998 voidaan alentaa eläkkeensaajien ylimääräistä sairausvakuutusmaksua vähintään yhdellä pennillä veroäyriältä.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että sosiaaliturvamaksujen kokonaisuus pyritään muodostamaan sellaiseksi, että se tukee työllistymistä ja helpottaa erityisesti pientyönantajien toimintaa. Maksujen ohella on otettava huomioon myös verotus ja rahoituskulujen kokonaisuus.

Sosiaaliturvamaksujen kokonaisuuden osalta sosiaali- ja terveysministeriö teetti vuonna 1997 kaksi selvitystä. Selvitysmies Risto Suominen selvitti sosiaalivakuutusmaksujen erilaisia porrastusvaihtoehtoja. Selvitysmies Asko Tanskasen raportissa esitettiin keinoja pienyritysten työnantajamaksujen hoitamisen helpottamiseksi. Vuoden 1998 alusta on alle viiden työntekijän yrityksissä ollut mahdollista suorittaa TEL-maksut kuukausittain toteutuneen palkkasumman perusteella. Maksujärjestelmän yksinkertaistamista selvitettiin vuoden 1998 aikana edelleen ministerityöryhmässä. Ehdotusten toteuttaminen edellyttää muun muassa muutoksia tietojärjestelmiin. Muutosten mahdollistamiseksi käydään kolmikantaneuvotteluja maksuihin liittyvien käsitteiden yhdenmukaistamiseksi eri järjestelmissä. Eläkejärjestelmien viivästyskorkoja ja maksupäiviä koskevat säännökset on tarkoitus yhdenmukaistaa vuoden 2000 alusta. Vuodelta 1998 suoritettavista sairausvakuutusmaksusta, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta 19.12.1997 annetulla lailla alennettiin eläkkeensaajilta vuonna 1998 perittävää sairausvakuutusmaksua yhteensä 0,7 pennillä veroäyriältä. Vuonna 1999 eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksua alennetaan edelleen 0,3 pennillä veroäyriältä vuodelta 1999 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta 10.7.1998 annetulla lailla. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Kansaneläkkeen pohjaosan vähentäminen*HE 189/1996 vp**Sosiaali- ja terveysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 20.11.1996, että hallitus tarkoin seuraa hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen muutosta, jonka perusteella kenenkään nettomääräinen eläke ei saa alentua. Yleisenä tavoitteena ja varsinkin vähennyksen korottamista koskevissa asioissa on toisaalta pidettävä huolta siitä, että mahdollisimman tarkoin noudatetaan kansaneläkelain muuttamisesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (149/95) yhteydessä hyväksyttyä menettelyä ja aikataulua pohjaosaa alennettaessa.

Hallitus määräsi 30.12.1996 antamallaan valtioneuvoston päätöksellä, että sellaisilla II kuntaryhmässä asuvilla 65 vuotta täyttäneillä naimisissa olevilla eläkkeensaajilla, joiden kansaneläkkeeseen vaikuttavat työeläketulot olivat 46 510-49 800 markkaa vuodessa, vähennettiin kansaneläkettä 78 markan sijasta 64 markkaa helmikuun alusta 1997 lukien. Hallitus jatkoi 18.12.1997 mainitun valtioneuvoston päätöksen voimassaoloaikaa tammikuun loppuun 1998, jolloin pohjaosan vähentäminen tapahtui samanaikaisesti uusien verotusperusteiden voimaantulon kanssa.

Kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä muutettiin

4.12.1998 siten, että kansaneläkkeen entisen pohjaosan vähentäminen tapahtuu tammikuun alussa eli samanaikaisesti kun uudet verokortit tulevat voimaan. Samalla pienennettiin vuonna 1999 tehtävän vähennyksen määrää 11 markalla, jolloin täysimääräistä kansaneläkkeen pohjaosaa vastaava kansaneläke on vuoden 1999 alusta 171 markkaa kuukaudessa. Vähennyksen johdosta nettoeläkkeen yhteismäärä ei alene, kun otetaan huomioon myös vuoden 1999 alusta toteutettavat eläkkeiden indeksitarkistukset sekä verotusperusteiden muutokset.

Eduskunta on 1.12.1998 hyväksynyt asiasta uuden lausuman ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa tuossa yhteydessä.

Pienten lasten hoitojärjestelmän kehittäminen

HE 208/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1996 hallituksen seuraavan lasten kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen uudistuksen sekä päivähoidon maksujärjestelmän toimivuutta ja taloudellista kehitystä ja ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin. Toimenpiteissä on otettava huomioon paitsi itse järjestelmien mahdolliset ongelmat myös muut niihin vaikuttavat muutokset kuten työllisyyden muutoksen vaikutukset eri hoitomuotojen kysyntään, kuntien erillisratkaisut ja perheiden ennakoimattomien valintojen aiheuttama kustannuskehitys.

Valtioneuvosto ryhtyy vuonna 1997 lausunnon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Pienten lasten hoitojärjestelmän uudistus astui voimaan 1.8.1997. Osana eduskunnan edellyttämän seurannan toteuttamista sosiaali- ja terveysministeriö on yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa tehnyt kertomusvuonna päivähoidon tilannetta syyskuussa 1997 koskevan selvityksen. Selvityksellä kartoitettiin muun muassa päivähoidon saatavuutta, kuntien päätöksiä määrätä päivähoitomaksut poiketen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain asettamista enimmäismaksuista, päivähoidon maksukertymää sekä kustannuksia ja kunnallisia lisä. Selvityksen tulokset tiedotettiin 6.11.1997.

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan pyytämä selvitys päivähoitomaksu-uudistuksen vaikutuksista annettiin 22.12.1997.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa pienten lasten hoitojärjestelmän uudistuksen kokonaisu seurannan yhteistyössä Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen ja Kansaneläkelaitoksen kanssa. Seuranta on käynnistynyt syksyllä 1998 ja raportoidaan kesään 1999 mennessä.

Kriminaalipotilaiden hoidon kehittäminen

HE 231/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.4.1997, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sen selvittämiseksi, miten kriminaalipotilaiden hoitoa voitaisiin kehittää siten, että myös avohoidossa voitaisiin hoitotavoitteiden toteuttamiseksi käyttää pakko-hoitoa tai tahdosta riippumatonta hoitoa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä eri hoitomuotojen kehittämistä. Sosiaali- ja terveysministeriö on selvittänyt virkatyönä mahdollisuuksia ja edellytyksiä käyttää kriminaalipotilaiden tahdosta riippumatonta hoitoa myös avohoidossa. Selvitystyö jatkuu vuonna 1999 yhteistyössä Terveystieteiden tutkimuskeskuksen kanssa.

Sairaanhoitokorvaus

HE 233/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.2.1997, että myös ulkomaalaisten hoitoon ja sairaankuljetukseen liittyvät korvausjärjestelmät tulee kiireellisesti saattaa asianmukaiseen kuntoon.

Sosiaali- ja terveysministeriön 8.9.1995 asettama sairaanhoidon korvaamista kansainvälisissä kysymyksissä selvittävä työryhmä on jättänyt 29.12.1995 muistionsa sairaanhoidon korvaaminen kunnille ja kuntien välillä kansainvälisissä ja eräissä muissa tilanteissa (1996:7). Työtä jatketaan edelleen tältä pohjalta.

Työeläkelaitosten kautta tapahtuva pienyritysten pääomahuollon kehittäminen Vakuutustarkastuksen voimavarojen kehittäminen

HE 241/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.12.1996, että hallitus pikaisesti selvittää yhteistoiminnassa työmarkkinajärjestöjen ja yrittäjäjärjestöjen kanssa pienyritysten työeläkelaitosten kautta tapahtuvan pääomahuollon kehittämisen. Huomiota on kiinnitettävä mahdollisuuksiin luoda pienyrityksiä varten tehokas takausjärjestelmä.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että vakuutustarkastuksella ja järjestelmän valvonnassa ja seurannassa on käytettävissä riittävät voimavarat ja asiantuntemus. Eduskunnalle on annettava selvitys uudistetusta lainsäädännöstä saaduista kokemuksista.

Eduskunta on hyväksynyt työeläkelaitosten kautta tapahtuvaan pienyritysten pääomahuollon kehittämiseen liittyvän uuden lausuman 15.4.1997 säätäessään lakia työeläkevakuutusyhtiöistä (HE 255/1996 vp). Asia selostetaan samassa yhteydessä.

Vakuutustarkastustoimistoon on syksyllä 1997 perustettu kahdeksan uutta virkaa, joihin nimitetyt tai nimitettävät virkamiehet ryhtyvät hoitamaan tehtäviään vuoden 1998 alkupuolella. Lisäksi vakuutustarkastuksen toimintaa on tarkoitus tehostaa muullakin tavoin, muun muassa lisäämällä sekä ottamalla käyttöön toimistossa uusia ATK-avusteisia toimintamuotoja.

Eduskunta hyväksyi 8.12.1998 hallituksen esityksen laiksi Vakuutusvalvontavirastosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 163/1998 vp). Lain mukaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle perustetaan 1.4.1999 alkaen uusi Vakuutusvalvontavirasto, jonka tehtävänä on vakuutus- ja eläkelaitosten sekä muiden vakuutuslalla toimivien valvonta ja tarkastus. Vakuutusvalvontavirastolle siirretään nykyisin ministeriölle kuuluvat vakuutusvalvontaa ja -tarkastusta koskevat tehtävät siten kuin siitä erikseen säädetään vakuutuslalla koskevista erityislaeista. Viraston

vuoden 1999 talousarviossa on varauduttu siihen, että virastossa olisi vuoden 1999 lopussa 50 virkaa. Näistä 31 virkaa siirretään sosiaali- ja terveysministeriöstä 1 päivänä huhtikuuta 1999. Vakuutusvalvontavirasto tulee olemaan nettobudjetoitu virasto, jonka menot katetaan valvottavilta perittävillä maksuilla. Ministeriön vakuutustarkastustoimistoon jää 17 virkaa.

Eduskunta on hyväksynyt eläkelaitosten vakavaraisuutta koskevien lakien käytännön toteutumista koskevan uuden lausuman 15.4.1997 säätäessään lakia työeläkevakuutusyhtiöistä (HE 255/1996 vp). Asia selostetaan samassa yhteydessä.

Työeläkevakuutusyhtiöt

HE 255/1996 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.4.1997, että työeläkeyhtiöiden hallinnossa taataan pienyritysten edustus, jotta pienyrittäjät ja pienyritykset riittävissä määrin otetaan huomioon muun muassa takaisinlainaus- ja sijoitustoiminnassa.

Eduskunta edellytti, että sosiaali- ja terveysministeriön mahdollisuudet valvoa työeläkevakuutusyhtiötä ja koko yhtiöryhmää on turvattava myös siinä tapauksessa, kun yhtiöryhmässä on holding-yhtiörakenne tai kyseessä on yhtiö, joka muutoin ei ole ministeriön valvonnassa.

Eduskunta edellytti, että eduskunnalle annetaan selvitys vuoden 1998 loppuun mennessä vuoden 1997 alusta voimaan tulleiden eläkelaitosten vakavaraisuutta koskevien sekä nyt hyväksytyjen lakien toteutumisesta käytännössä.

Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti työeläkelaitosten kautta tapahtuvan pienyritysten pääomahuollon kehittämistä selvittävän työryhmän 10.9.1997. Työryhmän tuli saada työnsä päätökseen 28.1.1998 mennessä. Työryhmään nimettiin edustajat kauppa- ja teollisuusministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, Työeläkelaitosten liitosta, valtion erityisrahoituslaitoksista ja työmarkkinajärjestöistä.

Työryhmän tehtävänä oli selvittää, miten tel-varoja voitaisiin nykyistä enemmän sijoittaa pk-sektorille siten, että kilpailuneutraliteetti markkinoilla ja tel-laitosten sijoitustoiminnan turvaavuus huomioitaisiin. Mainitussa tarkoituksessa työryhmän tuli selvittää 1) työeläkeyhtiöiden takaisinlainausta tai oman pääoman ehtoisen rahoituksen tarjontaa pk-yrityksille valtion erityisrahoituslaitosten takauksiin perustuen mahdollisesti yhteistyössä Vakuutusyhtiö Garantian kanssa, 2) työeläkeyhtiöiden pääomien kanavoimista pk-sektorille valtion erityisrahoituslaitosten hallinnoimien laina- tai pääomasijoitusrahastojen kautta, 3) valtion erityisrahoituslaitosten yritystutkimusosaamisen hyödyntämistä ja 4) työeläkelaitosten sijoitustoimintaa koskevan lainsäädännön ja ohjeistuksen kehittämistä siten, että työeläkevaroista nykyistä merkittävästi suurempi osa voitaisiin sijoittaa osakkeisiin ja pääomasijoitusrahastoihin.

Työryhmä sai lisäaikaa 30.4.1998 asti, jolloin se jätti muistionsa. Uuden takausjärjestelmän kehittämiseen ei työryhmä nähnyt tarvetta, koska markkinoilla on jo olemassa lukuisia vaihtoehtoja vakuutusongelmien hoitamiseksi. Tutkimusten mukaan vain harva pk-yritys kokee rahoituksen saatavuuden ongelmaksi. Olemassa olevia takausmalleja edelleen kehittämällä voidaan pk-yrityksille varmistaa rahoitusedellytykset myös tulevaisuudessa.

Työryhmä piti tärkeänä, että suomalaisten pk-yritysten rahoituksellista asemaa vahvistettaisiin EMU-aikana siten, että Suomen Pankki loisi riittävän laajan kansallisen, niin sanotun kakkoslistan, koska suomalaisilla yrityksillä tulisi olla samat edellytykset päästä kakkoslistalle kuin esimerkiksi saksalaisilla tai ranskalaisilla yrityksillä.

Tel-takaisinlainaus ja sijoituslainat muodostivat vielä muutama vuosi sitten yli kolme neljäsosaa tel-laitosten sijoitusmassasta. Madaltunut korkotaso, pk-sektorin alhainen investointiaste sekä lisääntynyt kilpailu rahoitusmarkkinoilla ovat heikentäneet takaisinlainauksen houkuttelevuutta. Tel-laitokset ovat lisänneet voimakkaasti sijoituksiaan valtion liikkeelle laskemiin joukkovelkakirjalainoihin sekä asteittain lisänneet sijoituksiaan pörssiosakkeisiin. Tämän seurauksena pk-sektorin osuus tel-laitosten sijoituksista on pudonnut oleellisesti. Työryhmän arvioiden mukaan alle 10 prosenttia tel-sijoituksista kanavoituu pk-yrityksille. Pk-sektori työllistää kuitenkin noin 58 prosenttia työvoimasta ja on merkittävin tel-järjestelmän rahoittaja. Tähän liittyen työryhmä esitti, että tel-laitosten tulisi asettaa tavoitteekseen sijoittaa tietty osuus sijoitusomaisuudestaan pääomarahastoihin. Työryhmä esitti lisäksi, että pääomasijoitusyhteisöjen auktorisointia selvitettäisiin, jotta vakavaraisuusluokittelun kehittämiselle luotaisiin edellytyksiä. Työryhmän mielestä julkisten pääomarahastojen ja tel-laitosten välille tulisi luoda uusia toimintamalleja ja että pääomasijoitusyhteisöjen tulisi tuottaa säännöllisiä tuottotutkimuksia. Tiedotusta pääomasijoittamisesta erityisesti pk-yritysten suuntaan olisi työryhmän mielestä lisättävä ja julkisen sektorin erityistehtävänä tulisi olla suotuisan toimintaympäristön luominen kasvuyrittäjyydelle.

Työeläkevakuutusyhtiössä yhtiön yhtiökokous valitsee hallintoneuvoston jäsenet ja hallintoneuvosto hallituksen jäsenet. Työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain mukaan työeläkevakuutusyhtiön hallintoneuvostossa ja hallituksessa on oltava vakuutuksenottajien ja vakuutettujen edustajia, jotka valitaan keskeisten työnantajia ja palkansaajia edustavien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Näitä edustajia on oltava yhtä monta ja heidän yhteismääränsä on oltava vähintään puolet edellä mainittujen hallintoelinten koko jäsenmäärästä. Säännökset mahdollistavat näin ollen myös muiden kuin työehtosopimusneuvottelussa mukana olevien työmarkkinajärjestöjen edustajien osallistumisen hallintotyöskentelyyn. Pienyrittäjien edustajia valittiinkin kertomusvuonna työeläkevakuutusyhtiöiden hallintoelimiin. Yhtä työeläkevakuutusyhtiötä lukuunottamatta hallituksiin valittiin nimenomaisesti pienyrittäjiä ja pienyrityksiä edustava jäsen. Kuitenkin myös siinä tapauksessa, ettei nimenomaista valintaa tehty, hallitus muodostui jäsenistä, joista osa edusti pienyrityssektoria. Lisäksi työeläkevakuutusyhtiön ollessa yhtiömuodoltaan keskinäinen sen vakuutuksenottajina olevat pienyritykset ovat samalla myös yhtiön osakkaan asemassa. Myös yhtiöiden hallintoneuvostoissa niihin valituista yrittäjien edustajista osa edusti pienyrityssektoria. Pienyritysten edustajia valittiin myös erilaisiin työeläkevakuutusyhtiöiden ja yrittäjien välisiin vapaamuotoisiin neuvottelukuntiin. Eräät työeläkevakuutusyhtiöt olivat käynnistäneet lisäksi erilaisia projekteja ja pienyritysten rahoituspalvelujen kehittämistä varten. Työeläkevakuutusyhtiöt tukivat pienyritysten pääomahuoltoa myös esimerkiksi rahastosijoituksilla.

Kaikki työeläkevakuutusyhtiöt muuttivat yhtiöjärjestyksensä säädetyssä määräajassa vastamaan laissa mainittuja vaatimuksia hallinnon paikkajaosta.

Euroopan yhteisöjen komissio esitti 4.10.1995 ehdotuksen vakuutusyrittäjäryhmään kuuluvien vakuutusyritysten lisävalvonnasta. Euroopan parlamentti hyväksyi yhteisen kannan asiassa 16.9.1998 pidetyssä täysistunnossa. Tämän jälkeen Neuvosto antoi 13.10.1998 pidetyssä istunnossaan direktiivin 98/78/EC vakuutusryhmään kuuluvien vakuutusyritysten lisävalvonnasta. Direktiivin tavoitteena on antaa vakuutusvalvontaviranomaisille tehokkaampia välineitä vakuutusyrittäjäryhmään kuuluvien

vakuutusyritysten todellisen vakavaraisuuden arvioimiseksi. Direktiivi määrää myös vakuutusyritysryhmän sisäisten liiketoimien valvonnasta ja edellyttää, että ne eivät saa vaarantaa ryhmään kuuluvien vakuutusyritysten vakavaraisuutta. Valvontaa täydennetään vakuutusvalvontaviranomaisen suorittamalla lisävalvonnalla, joka ottaa huomioon yritykset, joihin vakuutusyritys on emo- tai tytäryhtiösuhteessa tai joihin nähden sillä on omistusyhteys. Valvontaviranomainen saa tarvittavat tiedot vakuutusyrityksiltä. Jos ilmenee, että keskinäisten liiketoimien johdosta ryhmään kuuluvan vakuutusyrityksen vakavaraisuus on tai saattaa olla vaarassa, valvovan viranomaisen on ryhdyttävä asian vaatimiin toimenpiteisiin vakuutusyrityksen osalta. Direktiivi ei kuitenkaan millään tavoin edellytä, että vakuutusvalvontaviranomaiset velvoitettaisiin valvomaan yksittäisinä yrityksinä vakuutusyritysryhmään kuuluvia muita yrityksiä kuin vakuutusyrityksiä.

Valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön asettama vakuutus- ja rahoitusvalvonnan kehittämistyöryhmä päätti 8.5.1998 asettaa viranomaisyhteistyötä ja finanssikonglomeraattien valvontaa selvittävän alatyöryhmän. Erityisesti finanssikonglomeraattien valvontaa silmällä pitäen työryhmän tuli selvittää tarve tarkistaa ja täydentää valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeutta ja tiedonvaihtoa koskevia säännöksiä, ottaen erityisesti huomioon kansainväliset finanssikonglomeraatit sekä sektorikohtaisen valvonnan ulkopuolelle ("katvealueeseen") jäävät konglomeraattirytykset, onko finanssikonglomeraattien valvonnassa viranomaisten työnjakoa tarpeen selkeyttää esimerkiksi määrittelemällä jonkin viranomaisen koordinoivaksi valvojaksi, onko pankkien ja vakuutusyhtiöiden muodostamien erityisryhmien omistusrakenteiden läpinäkyvyys voimassa olevassa lainsäädännössä riittävällä tavalla varmistettu sekä tarve täydentää ja tehostaa finanssikonglomeraattien riskien seuranta- ja valvontaa toisaalta luottolaitoksen ja vakuutusyhtiön sektorikohtaisten säännösten näkökulmasta sekä toisaalta erikseen finanssikonglomeraattien tasolla kiinnittäen erityisesti huomiota niihin riskeihin, jotka liittyvät pääomien moninkertaiseen käyttöön ja ryhmän keskinäisiin liiketoimiin. Työryhmään nimettiin edustajat valtiovarainministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä ja Rahoitustarkastuksesta. Työryhmän tuli jättää selvityksensä vakuutus- ja rahoitusvalvonnan kehittämistyöryhmälle vuoden 1998 loppuun mennessä.

Vuoden 1998 loppuun mennessä vuoden 1997 alusta voimaan tulleiden eläkelaitosten vakavaraisuutta, hallintoa ja sijoitustoimintaa koskevissa laeissa tarkoitetut muutokset työeläkevakuutusyhtiöiden yhtiöjärjestyksiin toteutettiin laissa säädetyssä määräajassa ministeriön hyväksymien yhtiöjärjestyksen muutoksin.

Mainituilla laeilla selkeytettiin työeläkevakuutusyhtiön varojen omistusta. Lain mukaan työeläkevakuutusyhtiön velat ylittävistä varoista kuuluu yhtiön osakkeen tai takuuosuuden omistajalle osakkeita tai takuuosuuksia vastaava osuus yhtiön omaan pääomaan tehdyistä sijoituksista sekä sijoituksille laskettu kohtuullinen tuotto. Muu osa varoista kuuluu vakuutuksenottajille osana vakuutuskantaa. Siten luovutettaessa työeläkevakuutusyhtiön vakuutuskanta tai sen osa toiselle työeläkevakuutusyhtiölle, luovutettavan vakuutuskannan osuus sanotuista varoista siirretään vakuutuskannan mukana vastaanottavaan yhtiöön. Kannansiirto on lisäksi tehtävä siten, että TEL 12 a §:n mukainen kohtuusperiaate toteutuu luovutettavan vakuutuskannan osalta. Mainitut säännökset tulivat sovellettaviksi ensimmäisen kerran ministeriön antaessa 25.5.1998 (Dnro 24/401/1998) suostumuksensa suunnitelmalle, jonka mukaan Eläke-Varma, keskinäinen vakuutusyhtiö luovutti vakuutuskannan osan 1.7.1998 Vakuutusosakeyhtiö EläkeSampoon. Luovutuksen yhteydessä luovutettua vakuutuskantaa koskevat velat ylittävät varat siirtyivät Vakuutusosakeyhtiö Eläke-Sammon, jonka nimi muuttui sittemmin Keskinäiseksi Eläkevakuutusyhtiö Varma-Sammoksi, vastuuvelan osaksi osittamattomana lisävakuutusvastuuna.

Työeläkevakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnan asianmukainen hoitaminen muuttuneessa sijoitusympäristössä edellytti toimintapääomien merkittävää kasvattamista. Tähän tarvittava rahoitus järjestettiin vuodenvaihteessa 1996/1997 toteutetun työntekijäin eläkelain mukaisen rahoitustekniikan muutoksen eräänä osana. Muutokseen sisältyi rahastokoron alentaminen 5 prosentista 3 prosenttiin, vuosittaisen vanhuuseläkerahastoinnin alentaminen sekä laskuperuste- ja rahastokoron erotusta vastaavan tuoton käytön uudelleen määrittely rahastoitujen eläkkeiden korotuksiin. Tämä tarkoitti sitä, että alkuvaiheessa 2-3 vuoden ajan tämä osa sijoitustuotoista käytetään työeläkevakuutusyhtiöiden toimintapääomien vahvistamiseen. Keväällä 1997 uudistettiin myös takaisinlainauksen ehdot, ja takaisinlainaus muuttui markkinaehtoiseksi. Vuoden 1997 loppuun mennessä Helsingin pörssi-indeksi HEX nousi noin 32 prosenttia ja niin sanottujen pitkien viitekorkojen taso laski noin prosenttiyksiköllä.

Tarkastettava ajanjakso, jona lainsäädännön vaikutuksia voidaan arvioida (noin kaksi vuotta) on työeläkevakuutusyhtiöiden kannalta lyhyt, ottaen huomioon, että työeläkevakuutusyhtiön vakuutus sopimuksista aiheutuva vastuu ulottuu kymmenien vuosien päähän. Lisäksi on otettava huomioon, että vakavaraisuuden, toisin sanoen toimintapääomien kartuttaminen on vielä alussa. Näin ollen toteutuneet muutokset yhtiöiden sijoitustoiminnassa ja vakavaraisuusasemassa ovat pieniä, mutta kuitenkin näyttävät suuntaa muutoksille.

Työeläkelaitosten Liiton asettamassa, työeläkevakuutusyhtiöiden vakuutusmatematiikoista koostuvassa laskuperustejaoksessa valmistui 1.6.1998 muistio, jossa tarkasteltiin vakavaraisuusuudistuksen vaikutuksia työeläkevakuutusyhtiöissä noin vuoden ajalta tätä koskevan lainsäädännön voimaantulosta. Muistion mukaan vakavaraisuusasteet nousivat yhtiöstä riippuen 3,2 - 5,6 prosenttiyksikköä. Tästä vajaa 2,5 prosenttiyksikköä selittyi laskuperustekoroon ja rahastokoron erotuksen siirrolla toimintapääomiin. Ylijäämistä tehty siirto osittamattomaan lisävarausvastuuseen kasvatti vakavaraisuusastetta noin 0,5 - 1 prosenttiyksikköä. Pääosa muusta vakavaraisuusasteen kasvusta selittyi yhtiöiden sijoitussalkkuihin kuuluvien osakkeiden arvon noususta. Samalla kun osakesijoitusten markkamäärät nousivat sijoituskannan riskipitoisuus kasvoi. Työeläkevakuutusyhtiöiden omistamien pörssi-osakkeiden arvo nousi noin 6,5 miljardia markkaa, josta osakkeiden arvonnousu selitti noin puolet. Osakkeisiin sijoitettiin markkamääräisesti lisää noin 3,5 miljardia markkaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pyrki kartoittamaan erityisillä työeläkevakuutusyhtiöille kohdistetuilla kyselyillä uudistettujen vakavaraisuussäännösten vaikutuksia yhtiöiden sijoitustoimintaan. Saatujen vastausten perusteella näyttäisi siltä, etteivät uudet vakavaraisuusvaatimukset olisi tarkastelujaksolla merkittävässä määrin vaikuttaneet sijoitustoimintaan. Työeläkevakuutusyhtiöiden sijoitusjakaumat kuitenkin monipuolistuivat vakavaraisuusaseman vahvistumisen myötä.

Työttömyysturvan peruspäivärahan taso

*Selonteko 4/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 25.4.1997 sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin työttömyysturvan peruspäivärahan tason korottamiseksi ja verotuksen muuttamiseksi siten, etteivät peruspäivärahalla elävät työttömät joutuisi turvautumaan toimeentulotukeen kuin poikkeustapauksissa.

Hallitus antoi eduskunnalle 3.10.1997 esityksen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 152/1997 vp), jonka perusteella peruspäivärahan markkamäärää korotettiin kahdella markalla vuoden 1998 alusta. Samassa yhteydessä muutettiin tarkistusmenettelyä siten, että työttömyysturvalaissa olevat peruspäivärahan ja lapsikorotusten markkamäärät tarkistetaan vuosittain siten, kuin kansaneläkeläisissä säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannusindeksiin annetussa laissa (348/1956) säädetään. Vuoden 1999 alusta lukien peruspäiväraha nousee indeksitarkistuksen johdosta 1 markalla. Valtiontalous ei ole antanut mahdollisuuksia suurempiin korotuksiin.

Työttömän vähimmäisturvan muodostavat käytännössä peruspäiväraha tai työmarkkinatuki ja niiden verotuskäytäntö sekä asumistuki ja toimeentulotuki. Tavoitteeksi on asetettu, että peruspäivärahan tai työmarkkinatuen varassa elävien toimeentuloa ei normaalitilanteessa tarvitse täydentää toimeentulotuella. Tämän tavoitteen hallitus on toteuttanut osana kannustinloukkujen purkamista ja vähimmäisetuuksien kehittämistä muuttamalla etuuksien yhteensovittamista ja parantamalla asumistukea. Toimeentulotukea voidaan edelleenkin myöntää erityistilanteissa, mutta kohtuullisin asumismenoin asuvan henkilön ei pääsääntöisesti enää tarvitse turvautua toimeentulotukeen.

Samalla työnteon kannustavuutta on oleellisesti parannettu siten, että työttömyysturvan vähimmäisetuutta saavan henkilön kannattaa aina ottaa vastaan kaikkea saatavilla olevaa työtä. Tässä kannustavuuden parantamisessa on keskeisessä asemassa ollut erityisesti pienten tulojen verotuksen keventämiseen tähdännyt kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen selkeä kasvattaminen. Näin ollen asia ei anna aiheutta enempään toimenpiteisiin.

Lasten ja nuorten alkoholinkäytön vähentäminen

HE 3/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.3.1997, että hallitus ryhtyy nopeasti toimenpiteisiin lasten ja nuorten lisääntyneen alkoholinkäytön vähentämiseksi.

Tasavallan Presidentti antoi 11.4.1997 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hallitus on tietoinen lasten ja nuorten alkoholinkäytön ilmeisestä lisääntymisestä. Kansanedustaja Päivi Räsänen lakialoitteen (25/1997 vp) mukaisesti hallitus teki toukokuussa 1997 esityksen alkoholilain muuttamiseksi siten, että alle 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien juomien myynti ja anniskelu alle 18 vuotta täyttäneille kiellettäisiin. Nämä juomat eivät ole varsinaisia alkoholijuomia, mutta ovat olleet lasten ja nuorten suosiossa aiheuttaen osaltaan nuorison alkoholin käytön lisääntymistä. Tätä koskeva lainmuutos tuli voimaan 1.6.1997 (486/1997). Varsinaisten alkoholijuomien myynti ja anniskelu alle 18-vuotiaille on ollut kielletty koko sen ajan kuin nykyinen alkoholilainsäädäntö on ollut voimassa.

Hallitus on muutoinkin toiminut aktiivisesti nuorten ja lasten alkoholinkäytön vähentämiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti jo 2.6.1992 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää nuorten päihteiden käytön yleisyyttä, tehdä ehdotuksia nuorten päihteiden käytön ehkäisyssä käytettävien työmenetelmien kehittämiseksi sekä tehdä ehdotuksia toimenpiteistä nuorten päihteiden käytön ehkäisyn tehostamiseksi viranomaisten ja järjestöjen toiminnassa. Työryhmä luovutti mietintönsä maaliskuussa 1993 (STM työryhmämuistio 1993:2). Muistio toimitettiin kaikkiin

kuntiin ja kaikille nuorten parissa toimiville järjestöille ja laajasti tiedotusvälineille. Muistion pohjalta sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti valtakunnallisen nuorten päihteiden käytön ehkäisyn tehostamisohjelman, joka toteutettiin vuosina 1993 - 1996. Työtä jatketaan edelleen muistion mukaisesti. Tulevassa työssä keskitytään alueellisiin ja paikallisiin kokeilu- ja kehittämishankkeisiin.

Vuoden 1997 aikana valmistui kaksi merkittävää päihdepoliittista ohjelmaa, joissa käsiteltiin myös lasten ja nuorten päihteiden käytön ehkäisyä. Päihde- ja raittiusasiain neuvottelukunta valmisti ohjelman Onks tietoo?. Esitys kansallisen alkoholiohjelman toimeenp. remiseksi (STM:n monisteita 1997:14) ja Huumausainepoliittinen toimikunta julkisti mietintönsä Huumausainestrategia 1997 (komiteamietintö 1997:10). Huumausainestrategia 1997 mietinnön pohjalta valtioneuvosto antoi vuoden 1998 lopulla periaatepäätöksen Suomen huumausainepoliitikasta.

Kansaneläke

HE 7/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.4.1997 hallituksen esityksen perusteluihin viitaten, että takaisinperintätilanteessa on etuuden saajan vähimmäistoimeentulo aina turvattava. Tämän vaatimuksen turvaamiseksi ja yhdenmukaisen käytännön luomiseksi tarvitaan kansaneläkelaitoksen ohjeistusta takaisinperintätilanteiden varalle.

Sosiaaliturvan yhtenäisyyttä on selvittänyt sosiaali- ja terveysministeriön asettama selvitysmies Pentti Arajärvi, joka sai työnsä ensimmäisen osan valmiiksi 27.8.1997. Kysymys takaisinperinnän yhtenäistämisestä selvitettiin Arajärven jatkotyön yhteydessä, joka valmistui 8.7.1998. Esitykseen sisältyi ehdotukset toimeentuloturvaa koskevan lainsäädännön selkeyttämiseksi. Esityksessä ehdotettiin muun muassa, että Kansaneläkelaitoksen hoitaman sosiaaliturvan toimeenpanosta säädettäisiin oma laki, jossa säädettäisiin myös etuuksien takaisinperinnästä. Takaisinperintäkysymys valmistellaan Arajärven työn jatkovalmistelun yhteydessä.

Lisämaksuvelvollisuudesta informoimisesta vakuutusmarkkinoinnissa

HE 18/1997 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 9.6.1997, että sosiaali- ja terveysministeriö välittömästi täydentää vakuutusyhtiöille annettavia yleisiä ohjeita siten, että lisämaksuvelvollisuudesta informoidaan vakuutusmarkkinoinnissa ja -tiedottamisessa ja että vastuiden lisääntymisestä lähetetään vakuutuksenottajalle kirjallinen ilmoitus toimintaohjeineen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut 28.8.1997 vakuutusyhtiöille vakuutusten markkinointia koskevan ohjeen (dnro 41/021/97). Ohjeessa ministeriö katsoo hyvän vakuutustavan edellyttävän, että vakuutuksen hakijalle selkeästi kerrotaan mahdollisen lisämaksuvelvollisuuden olemassaolosta ja enimmäismäärästä ennen vakuutuksen ottamista. Tämän vuoksi mahdollisen lisämaksuvelvollisuuden olemassaolon ja enimmäismäärän on käytävä selkeästi ilmi vakuutusessitteistä ja muusta siihen rinnastettavasta vakuutustuotteiden markkinoinnista. Vakuutusyhtiön on ohjeen mukaan muutoinkin huolehdittava siitä, että jokainen vakuutuksen hakija saa ennen

vakuutus sopimuksen tekemistä tiedon lisämaksuvelvollisuudesta ja sen enimmäismäärästä.

Ministeriön ohjeen mukaan hyvä vakuutustapa edellyttää myös, että jos vakuutuksenottajaosakkaiden vastuuta on päätetty lisätä tai jos vakuutusosakeyhtiö on päätetty muuttaa sellaiseksi keskinäiseksi vakuutusyhtiöksi, jonka vakuutuksenottajat ovat vastuussa yhtiön sitoumuksista, vakuutusyhtiö ilmoittaa laissa säädetyn kuulutuksen lisäksi kirjallisesti kullekin vakuutuksenottajalle vastuun lisääntymisestä, mahdollisuudesta irtisanoa vakuutus sekä toimenpiteistä irtisanomisen toteuttamiseksi.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön ohjeen mukaan vakuutuksenottajan lisämaksuvelvollisuus on sellainen ilmeistä merkitystä omaava seikka, josta vakuutuksenottajan on vakuutus sopimuslain 7 §:n mukaan lähetettävä vakuutuksenottajalle vuosittain tieto.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Työmarkkinatuen omavastuu

HE 88/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1997, että sosiaali- ja terveysministeriö vuoden 1998 talousarvion valmistelun yhteydessä yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa selvittää, voitaisiinko omavastuuosuus poistaa työttömyyspäivärahalta työmarkkinatuella siirtyvien osalta.

Vuoden 1998 talousarvion valmistelun yhteydessä sosiaali- ja terveysministeriö neuvotteli työmarkkinajärjestöjen kanssa mahdollisuudesta poistaa omavastuu työttömyyspäivärahalta työmarkkinatuella siirtyvien osalta. Lainmuutos nähtiin periaatteessa mahdollisena ja palkansaajajärjestöt pitivät muutosta myös tarpeellisenä, mutta yhteistä näkemystä asiasta ei syntynyt lähinnä lainmuutoksesta aiheutuvien lisäkustannusten vuoksi. Yksimielisyyttä ei syntynyt myöskään niistä lainsäädäntötoimista tai muista muutoksista, joilla näin syntyneet lisäkustannukset olisi voitu kompensoida.

Myöskään vuoden 1999 valtion talousarvion valmistelun yhteydessä ei asiasta löytynyt yhteistä näkemystä. Näin ollen asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Lastensuojelun suurten kustannusten tasaus

HE 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

15) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti luvun 33.32 kohdalla ratkaisun aikaansaamista lastensuojelun suuriin kustannuksiin.

Eduskunta on 8.11.1998 hyväksynyt lakialoitteen 142/1998 vp, jonka mukaisesti lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmän on määrä toteutua 1.3.1999 alkaen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt valmistelun järjestelmän toteuttami-

seksi Suomen Kuntaliiton kanssa.

Raha-automaattiyhdistyksen jakamatta jääneen tuoton käyttäminen

HE 100/1997 vp

Valtiovarainvaliokunta

16) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 33.92.50 kohdalla, että Raha-automaattiyhdistyksen jakamatta jääneet varat jaetaan raha-automaattiasetuksessa säädetyille järjestöille perusteltuihin hankkeisiin siten, ettei jo aloitettujen hankkeiden rahoitusta vaaranneta ja, että syrjäytymiskehityksen ehkäisyprojektille taataan jatkorahoitus normaalin talousarviokäytännön mukaisesti ottaen huomioon myös syrjäytyneet perheet ja moniongelmaiset.

Valtioneuvosto jakoi 20.2.1998 avustuksina Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta 1 545 milj. mk yleishyödyllisille sosiaali- ja terveysalan järjestöille. Näistä momentin 33.92.50 avustuksista myönnettiin 1 305 milj.mk kansalaisjärjestötoimintaan, palvelutuotantoon ja peruskorjausohjelmaan ja 240 milj. mk luonteeltaan lakisääteisiin sotainvalidien sairaskotien käyttökustannuksiin. Lisäksi ohjattiin valtiokonttorille 190 milj. mk rintamaveteraanien ja eräiden muiden ryhmien kuntouttamiseen. Raha-automaattivaroja siirtyi myöhemmin käytettäväksi 168 milj. mk.

Eduskunnan 18.12.1998 hyväksymässä valtion talousarviossa on momentille 33.92.50 merkitty 1 377,5 milj. mk. Se on tarkoitus käyttää kansalaisjärjestötoimintaan, palvelutuotantoon, peruskorjausohjelmaan, syrjäytymisen ehkäisemisohjelman jatkamiseen ja näkövammaisten palvelukeskushankkeeseen. Sotainvalidien sairaskotien käyttökustannuksiin osoitetaan 340 milj. mk uudella momentilla 33.92.55 ja rintamaveteraanien ja eräiden muiden ryhmien kuntouttamiseen 195 milj. mk momenteilla 33.92.58 ja 59. Raha-automaattivaroja siirtyisi myöhemmin käytettäväksi 62,5 milj. mk.

Raha-automaattituottojen osoittaminen valtion menoja säästäviin tarkoituksiin perustuu hallitusohjelmaan.

Momentilta 33.92.50 jaettava määräraha 1 377,5 milj. mk ylittää vuoden 1998 vastaavan vertailukelpoisen määrän 1 305 milj. mk 72,5 milj. markalla. Jo aloitettujen hankkeiden rahoitus ei vaarannu.

Syrjäytymiskehityksen ehkäisyprojektiin myönnettiin joulukuussa 1997 avustuksia 60 milj. mk yli 70 hankkeeseen. Kyse on uuden tyyppisestä rahoitusohjelmasta, johon otetuilta hankkeilta edellytetään tehostettua suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta sekä tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden seurantaa ja arviointia. Yhtenä kriteerinä edellytetään hankkeilta julkisia menoja säästäviä vaikutuksia. Hankkeet ovat käynnistyneet vuoden 1998 alkupuolella ja niille on tarkoitus myöntää jatkorahoitusta vuosina 1999 ja 2000. Syrjäytyneet perheet ja moniongelmaiset ovat keskeisiä kohderyhmiä.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Erityisryhmien kuntoutus*HE 155/1997 vp**Sosiaali- ja terveysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 4.11.1997, että hallitus selvittää edelleen mahdollisuuksia parantaa ilman rintamaveteraanitunnuksia olevien, vuosien 1939 - 1945 sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden henkilöiden asemaa sekä kuntoutuksen riittävyyttä ja säännöllisyyttä.

Koska laki on vahvistettu vasta marraskuun 1997 lopussa, toimenpiteisiin ei vielä ole voitu ryhtyä.

Määräraha Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) nojalla kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen hyväksyttiin vuoden 1998 talousarvioon. Määräraha 5 000 000, joka on 2-vuotinen siirtomääräraha Valtiokonttorin käytettäväksi, osoitetaan Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta. Kuntoutusta Valtiokonttorista on hakenut 4 224 henkilöä, joista 110 ulkomaalaista vapaaehtoista, joiden ei tarvitse hakea todistusta Sota-arkistosta. Todistusta Sota-arkistosta on hakenut 16.12.1998 mennessä 5 129 henkilöä, joista hyväksyttyjä on 4 153 ja hylättyjä 780 hakemusta. Valtiokonttorin sotavamma- ja veteraaniasiainyksikkö on myöntänyt kuntoutusmaksusitoumuksia tähän mennessä 734 eli 4,8 miljoonan markan edestä sekä määrarahasta on maksettu kuntoutusjaksoja 4 miljoonaa markkaa. Jäljellä olevasta 200 000 markan määrarahasta annetaan vielä 15-20 maksusitoumusta.

Osa sitoumuksen saaneista ei ole tänä vuonna mahtunut kuntoutuslaitokseen, johon sitoumus on annettu, joten osa maksamattomasta määrarahasta siirtyy maksettavaksi vuoden 1999 alkupuolella.

Omaishoitajien aseman seuraaminen*HE 166/1997 vp**Sosiaali- ja terveysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 18.11.1997, että myös jatkossa seurataan omaishoitajien asemaa sekä omaishoidon tuesta hoitajan ja kunnan välillä tehtäviä sopimuksia ja sopimusten toteutumista. Erityisesti tämä koskee vapaan järjestämisen periaatteita.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus on tehnyt vuonna 1998 omaishoitajajärjestelmää ja omaishoitajan asemaa koskevat selvitykset, joiden tulokset ja jatkotoimenpiteet arvioidaan alkuvuodesta 1999.

Lääkkeiden erityiskorvattavuus*HE 175/1997 vp**Sosiaali- ja terveysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 2.12.1997, että lääkkeiden erityiskorvattavuutta koskeva käytäntö ja kahden vuoden määräajasta poikkeamismahdollisuuksien harkinta muodostuu terveyden edistämisen kannalta riittävän joustavaksi.

Sairausvakuutuslain mukaisella lääkekorvausjärjestelmällä voidaan ohjata lääkkeiden käyttöä kustannustehokkaaseen suuntaan edellyttämällä erityiskorvattavalta lääkkeeltä, että sen hoidollinen merkitys sairauden hoidossa on sekä käytössä että

tutkimuksin osoitettu ja, että lääkehoidon hyödyllisyydestä vaihtoehtoihin nähden on selkeä käsitys. Päättyessään lääkkeiden erityiskorvattavuudesta valtioneuvosto ottaa huomioon muun muassa edellä mainitut seikat. Lain mukaan lääke voidaan määrätä erityiskorvattavaksi vasta sen oltua peruskorvattuna kaksi vuotta, tästä kahden vuoden määräajasta voidaan erityisestä syystä poiketa. Vuoden 1998 aikana on jo kertynyt käytännön esimerkkejä erityiskorvattavaksi ehdotetuista lääkkeistä, jotka sittemmin ovat käytössä osoittautuneet turvallisuudeltaan puutteellisiksi tai kyseenalaisiksi kahden vuoden kuluessa sairausvakuutuksesta korvattavaksi tulemisesta ja jotka on siksi vedetty markkinoilta joko vapaaehtoisesti tai viranomaispäättöksen perusteella, joten sairausvakuutuslain vaatimus kahden vuoden käytössä osoitetusta hoidollisesta arvosta on käytännössäkin osoittautunut perusteluksi. Valtioneuvosto kuitenkin voi ottaa lääkkeen erityiskorvattavaksi viivytyksettä, jos uuden lääkeaineen hoidollisesta tuloksesta on perusteltu näyttö. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maatalousyrittäjien työvahinkoturva

HE 201/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1997, että lakia sovellettaessa on huolehdittava siitä, että käytäntö muodostuu maatalousyrittäjien kannalta mahdollisimman selkeäksi ja että sosiaali- ja terveysministeriö seuraa Maatalousyrittäjien Eläkelaitoksen kokemusten perusteella lain käytännön kokemusten perusteella lain käytännön toteutumista ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on seurannut Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen ja muutoksenhakuelinten soveltamiskäytäntöä yksittäisissä korvaustapauksissa sekä ollut mukana Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen sisäisen korvausohjeistuksen valmistelussa. Koska maatalousyrittäjien työvahinkoturvaa koskevia muutoksia sovelletaan vain lain voimaantulon jälkeen sattuneisiin työvahinkoihin, kovin laajaa soveltamiskäytäntöä ei ole toistaiseksi syntynyt. Tähän mennessä saatujen kokemusten perusteella yleisillä asiointimatkoilla sattuneet tapaturmat ovat jääneet laissa tarkoitettulla tavalla korvausturvan ulkopuolelle. Sen sijaan työstä johtuvat liikkumiset kuuluvat edelleenkin työvahinkoturvan piiriin, kuten lain muutos edellyttää. Ministeriö seuraa edelleen korvauskäytännön kehittymistä ja ryhtyy tarvittaessa pidemmän ajan kokemusten edellyttämiin toimenpiteisiin.

Työeläkejärjestelmän vakuutusmaksujen suorittamiskäytäntöjen ja työsuhderekistereiden kehittäminen

HE 202/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.11.1997, että vakuutusmaksujen suorittamiskäytännöt ja henkilö- ja palkkatietojen toimittamismenettelyt ovat mahdollisimman yksinkertaisia ja työnteettäjän kannalta helppoja ja että näistä käytännöistä tiedotetaan tehokkaasti.

Eduskunta edellytti, että hallitus omalta osaltaan kiinteästi arvioi uudistuksen toimivuutta sekä jatkaa eläkejärjestelmän kehittämistä entistä yhtenäisemmäksi ja aukottomammaksi.

Ennen kysymyksessä olevaa eduskunnan lausumaa sosiaali- ja terveysministeriö oli

jo 23.1.1996 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää, kuinka työnantajan pakollisten sosiaalivakuutusmaksujen keräämiseen liittyviä maksu- ja muita menettelyjä voitaisiin yksinkertaistaa. Työryhmä selvitti muun muassa mahdollisuuksia yhtenäistää palkkakäsitteitä, yrittäjämääritelmää ja maksumenettelyä. Työryhmän työ päättyi 31.1.1997. Sen ehdotusten pohjalta kotitalouksille ja yrittäjille suunnattua tiedottamista työnantajien vakuutusmaksuista ja niiden suorittamisesta on lisätty ja tehostettu. Lisäksi pientyönantajien vakuutusmaksujen suorittamismenettelyä on yksinkertaistettu vuoden 1998 alusta. Ennen kysymyksessä olevaa eduskunnan lausumaa sosiaali- ja terveysministeriö oli jo 23.1.1996 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää, kuinka työnantajan pakollisten sosiaalivakuutusmaksujen keräämiseen liittyviä maksu- ja muita menettelyjä voitaisiin yksinkertaistaa. Työryhmä selvitti muun muassa mahdollisuuksia yhtenäistää palkkakäsitteitä, yrittäjämääritelmää ja maksumenettelyä. Työryhmän työ päättyi 31.1.1997. Sen ehdotusten pohjalta kotitalouksille ja yrittäjille suunnattua tiedottamista työnantajien vakuutusmaksuista ja niiden suorittamisesta on lisätty ja tehostettu. Lisäksi pientyönantajien vakuutusmaksujen suorittamismenettelyä on yksinkertaistettu vuoden 1998 alusta.

Työryhmän työtä jatkoi selvitysmies Asko Tanskanen, joka jätti selvitysmiesraporttinsa ehdotuksineen 16.10.1997. Raportin perusteella toteutetaan vuoden 2000 alusta vakuutusmaksuaikojen ja -ehtojen yhdenmukaistaminen sekä oma-aloitteisen TEL-ennakkovakuutusmaksumenettelyn laajentaminen koskemaan alle 10 työntekijän yrityksiä.

Koulutuspäivärahajärjestelmän seuranta

HE 215/1997 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1997, että työttömien omaehtoiseen opiskeluun tarkoitettua tuen käyttöä, koulutuspaikkojen kysyntää ja tarjontaa seurataan sekä tarvittaessa ryhdytään pikaisiin toimenpiteisiin, jos järjestelmä ei toteudu tarkoitettussa laajuudessa tai jos ilmenee muita epäkohtia.

Opetusministeriö on asettanut työttömien omaehtoisen opiskelun tuen käynnistysvaihetta koskevan seuranta- ja koordinaatiotyöryhmän. Työryhmässä on opetus- ja työministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi toimeenpano-organisaatioiden ja keskeisten työmarkkinajärjestöjen edustus. Työryhmä on tiedotuksen ja toimeenpanon ohjauksen lisäksi käsitellyt koulutuspäivärahajärjestelmän kehittämistarpeita. Tältä osin lainsäädäntöä on muutettu siten, että myös niin sanottu muuntokoulutus oikeuttaa vuoden 1999 alusta koulutuspäivärahaan.

Työryhmä on tilannut Helsingin yliopistolta selvityksen koulutuspäivärahaa koskevan järjestelmän käynnistymisestä. Selvitys valmistuu keväällä 1999 ja sen perusteella voidaan tarkemmin arvioida koulutuspäivärahajärjestelmän kehittämistarpeet.

Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus

HE 216/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1997, että hallitus antaa vuoden 1998 maaliskuun loppuun mennessä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle yksityiskohtaisiin laskel-

miin perustuvan selvityksen kunnille aiheutuvista todellisista säästöistä sekä selvityksen säästöjen kohdentumisesta erityyppisiin kuntiin.

Toimeentulotukiudistuksen vaikutusten seuranta on aloitettu välittömästi vuonna 1998 kahdessa eri selvityshankkeessa, joissa sosiaali- ja terveysministeriö on edustettuna. Näistä toisen suorittaa Kuntaliitto yhteistyössä Turun yliopiston kanssa, ja otoksessa on 12 kuntaa. Stakes selvittää muutosten vaikutuksia laajemman 24 kuntaa koskevan aineiston perusteella. Lisäksi seurantatietoja saadaan Stakesin tuottamasta toimeentulotukitilastosta.

Edellä mainittujen hankkeiden välitulosten perusteella on eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenille lähetetty 16.11.1998 selvitys alustavista tuloksista. Selvityksen yhteenvedossa on todettu, että hallituksen esityksessä esitetyt toimeentulotukimenojen alenemista koskevat arviot ovat alustavien seurantatietojen perusteella suuruusluokaltaan oikeita. Seurantaselvitysten jatkotyön yhteydessä saadaan täsmällisempi kuva eri osatekijöiden vaikutuksesta kustannuskehitykseen sekä siitä, millaisia muutokset ovat olleet erityyppisissä kotitalouksissa. Lopulliset arviot voidaan tehdä vuoden 1999 alkupuolella, jolloin selvitykset ja vuotta 1998 koskeva toimeentulotuen ennakkoilasto valmistuvat.

Toimeentulotuki

HE 217/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1997, että toimeentulotukea koskevassa ohjeistuksessa todetaan, että huomioon otettavien tulojen osalta tulolaskelmassa huomioidaan tältä osin ainoastaan todelliset tulot.

Eduskunta edellytti, että lain käytännön soveltamista ja sen tavoitteiden toteutumista on tiiviisti seurattava ja mahdollisesti ilmeneviin epäkohtiin on puututtava viivyttelämättä. Erityisesti seurannassa on huomioitava lapsiperheiden taloudellinen asema, erikseen myös moni- ja monikkolapsisten perheiden asema, ja se, aiheuttaako asumismenojen omavastuuosuuden sisällyttäminen toimeentulotuen perusosaan häättöjen lisääntymistä ja kohtuullisen asumistason alenemista. Edelleen eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveysministeriö seuraa lain 10 §:n toteutumisen tarkoituksenmukaisuutta sekä toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista edistävien toimenpiteiden käytön kehittämistä.

Eduskunta edellytti, että sosiaali- ja terveysvaliokunta saa vuoden 1998 tammiukuun loppuun mennessä selvityksen mahdollisuudesta avata muutoksenhakuoikeus korkeimpaan hallinto-oikeuteen toimeentulotuen antamista ja sen määrää koskevissa asioissa.

Eduskunnan lausuma siitä, että huomioon otettavien tulojen osalta tulolaskelmassa huomioidaan tältä osin ainoastaan todelliset tulot, on sisällytetty sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemaan toimeentulotuen soveltajille tarkoitettuun oppaaseen (1998:2) jaksoon, jossa käsitellään toimeentulotukilain 15 §:n säännöksiä toimeentulotuen määrääytymisajasta.

Toimeentulotukiudistuksen vaikutuksia seurataan kahden eri seurantaselvityksen avulla. Näistä toisen selvityksen tekee Stakes, ja toisen Suomen Kuntaliitto yhteistyössä Turun yliopiston kanssa. Stakesin tutkimukseen kerätään tietoja 24 kunnasta ja Kuntaliiton tutkimukseen 12 kunnasta. Seurantatietoja saadaan myöskin

Stakesin tuottamasta toimeentulotukitilastosta.

Toimeentulotukilain voimaantulon vaikutuksesta on seurannan tässä vaiheessa saatu vasta alustavia tietoja. Tarkempi arvio siitä, millaisia muutokset ovat erityyppisten kotitalouksien kohdalla olleet, voidaan tehdä vasta vuoden 1999 alkupuolella, jolloin seurantaselvitykset ja koko vuotta 1998 koskeva toimeentulotuen ennakkotilasto valmistuvat.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 30.1.1998 antanut eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle selvityksen muutoksenhakuoikeudesta toimeentulotuen antamista ja sen määrää koskevista asioista. Hallitus antoi 9.10.1998 eduskunnalle esityksen laiksi sosiaalihuoltolain 49 §:n muuttamiseksi siten, että toimeentulotuen antamista tai määrää koskevasta lääninoikeuden päätöksestä saa valittaa, mikäli korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan (HE 166/1998). Eduskunta on 24.11.1998 kolmannessa käsittelyssä hyväksynyt esitetyn lakimuutoksen, joka tulee voimaan 1.1.1999.

Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta

HE 19/1998 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 28.4.1998, että hallitus huolehtii siitä, että neuvottelukunnasta annettavassa asetuksessa selkeästi mainitaan, että neuvottelukunnan tehtävänä on myös hoitoeettisten kysymysten käsittely.

Tasavallan Presidentti antoi 15.5.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Tasavallan presidentti antoi 26.6.1998 asetuksen valtakunnallisesta terveydenhuollon eettisestä neuvottelukunnasta. Asetuksen 2 §:n mukaan neuvottelukunnan tehtävänä on tehdä aloitteita sekä antaa lausuntoja ja suosituksia terveydenhuollon eettisistä kysymyksistä, mukaan lukien hoitoeettiset kysymykset, samoin kuin herättää näitä kysymyksiä koskevaa yhteiskunnallista keskustelua. Asia ei anna aiheutta enempimiin toimenpiteisiin.

Työttömyysvakuutusrahasto

HE 64/1998 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta.

Eduskunta edellytti 16.6.1998, että työttömyysvakuutusrahaston hallintoneuvoston jäseniä valittaessa taataan pienyritysten edustus.

Tasavallan Presidentti antoi 24.7.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Työttömyyssetuuskien rahoituksesta annetun lain 9 §:n mukaan Työttömyysvakuutusrahaston hallintoneuvoston jäsenet nimittää valtioneuvosto työnantajien ja työntekijöiden edustavimpien keskusjärjestöjen, kunnallisen työmarkkinalaitoksen ja evankelis-luterilaisen kirkon sopimusvaltuuskunnan ehdotuksesta. Työttömyysvakuutusrahaston ohjesäännöstä annetussa asetuksessa on tarkemmin määritelty hallintoneuvoston kokoonpano ja ehdokkaiden asettaminen. Lähtökohtana hallintoneuvostoa nimitettäessä on, että edellä mainitut keskusjärjestöt ottavat huomioon eduskunnan lausuman niiden asettaessa ehdokkaita hallintoneuvostoon.

Valtioneuvoston asettaessa työttömyysvakuutusrahaston 18-jäsenisen hallintoneuvoston toimikaudeksi 1999 - 2001 työnantajajärjestöt nimesivät ehdokkaat siten, että Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto ry:n ehdokkaista yksi edustaa PKT-sektoria ja Palvelutyönantajat ry:n ehdokkaista yksi edustaa pienyrityksiä. Pienyritysten edustus työttömyysvakuutusrahaston hallintoneuvostossa on otettu eduskunnan lausumassa edellytetyllä tavalla huomioon eikä lausuma siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Sairaaloiden peruskorjaustarpeen kartoitus

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

22) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti luvun 33.32 kohdalla, että sosiaali- ja terveysministeriö kartoittaa sairaaloiden kunnon ja peruskorjaustarpeen.

Valtakunnallisessa suunnitelmassa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä on vuodesta 1996 lähtien (suunnitelmakausilla 1997 - 2000, 1998 - 2001, 1999 - 2002) todettu, että perustamishankkeiden toteuttamisessa lähtökohtana on turvata palvelujen häiriöttömän järjestämisen kannalta välttämättömät toimenpiteet, erityisesti olemassa olevien rakennusten peruskorjaukset ja hankinnat.

Julkisten rakennusten peruskorjausten rahoitusohjelmaan liittyen vuonna 1995 kartoitettiin sosiaali- ja terveydenhuollon rakennusten peruskorjaustarvetta. Tuolloin ei kuitenkaan eritelty rakennustyyppejä. Järjestelmällistä sairaaloiden kunnon ja peruskorjaustarpeen kokonaiskartoitusta ei ole vielä toteutettu.

Raha-automaattiyhdistyksen avustuksia koskevan määrärahan palauttaminen arviomäärärahaksi

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

23) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 33.92.50 kohdalla, että momentin määräraha muutetaan takaisin arviomäärärahaksi.

Kansaneläkkeen pohjaosan vähentäminen

HE 141/1998 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 1.12.1998 hallituksen huolehtivan siitä, että pikaisesti selvitetään niiden henkilöiden määrä, joiden työeläkettä on vähennetty pohjaosan määrällä.

Eduskunta edellytti, että hallitus valtion taloudellisen tilanteen sen salliessa esittää lainmuutoksen, jolla kansaneläkkeen pohjaosan leikkaaminen pysäytetään.

Tasavallan Presidentti antoi 4.12.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Perustamiskustannusten valtionosuuden palauttamismenettely*HE 151/1998 vp**Sosiaali- ja terveysvaliokunta*

Eduskunta edellytti 24.11.1998 hallituksen selvittävän sosiaali- ja terveydenhuollon rakennemuutoksen edellyttämän joustavuuden lisäämisen perustamiskustannusten valtionosuuden palauttamismenettelyssä.

Tasavallan Presidentti antoi 14.12.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Työttömyysturvan työssäoloehdon kertyminen työvoimapoliittisessa aikuiskoulutuksessa*HE 223/1998 vp**Sosiaali- ja terveysvaliokunta*

Eduskunta totesi 18.12.1998, että työttömyysturvalain määräys, jonka mukaan työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuminen on rinnastettu työssäoloon 16 viikon ajalta, on vuodenvaihteessa raukeamassa. Eduskunta pitää tärkeänä, että mainittu koulutus palvelisi mahdollisimman hyvin koulutettavien työllistymistä ja että halukkuus hakeutua työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen ei vähene. Eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän, miten edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi työvoimapoliittista aikuiskoulutusta ja työttömyysturvalakia tulisi kehittää, jotta koulutus nykyistä paremmin palvelisi työllistymismahdollisuuksia ottaen huomioon myös työssäoloehdon merkityksen koulutukseen hakeutumiselle, ja ryhtyvän asiassa tarvittaviin toimenpiteisiin.

Tasavallan Presidentti antoi 30.12.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Työministeriö

Lapsen saattaminen rokotukseen työaikana

*HE n:o 44/1986 vp.
Sosiaalivaliokunta*

Eduskunta edellytti 17.6.1986 hyväksyessään tartuntatautilain ja lain sairausvakuutuslain muuttamisesta hallituksen huolehtivan siitä, että lapsen huoltajalla on oikeus käyttää työaikaa hänen saattaessaan lasta rokotukseen tai tarkastukseen.

Työsopimuslain perhevapaita koskevia säännöksiä muutettiin lailla 357/1998. Muutokset tulivat voimaan osin 1.6.1998 ja osin 1.10.1998. Tilapäistä hoitovapaata koskevan 35 f §:n mukaan työntekijällä on oikeus olla poissa töistä enintään neljä työpäivää hoitamassa äkillisesti sairastunutta alle 10-vuotiasta omaa tai muuta työntekijän taloudessa vakituisesti asuvaa lasta. Lisäksi työntekijällä on oikeus tilapäiseen työstä poissaoloon pakottavan perhesyn vuoksi. Pakottavasta perhesyystä säädetään työsopimuslain 35 g §:ssä.

Valtioneuvoston syksyllä 1995 asettaman työsopimuslakikomitean työ on kesken. Komitean, jonka tehtävänä on valmistella työsopimuslain kokonaisuudistus, määräaika päättyy 31.10.1999. Lausuma tulee selvitettäväksi komiteatyön yhteydessä.

Työllisyyspolitiikka

*HE n:o 126/1993 vp.
Valtiovarainvaliokunta*

19) Hyväksyessään 16.12.1993 valtion talousarvion vuodelle 1994 eduskunta edellytti luvun 34.06 kohdalla, että hallitus laatii aktiivoivan, tuotannollisiin ja pysyviin työpaikkoihin tähtäävän koulutus- ja työllisyyspoliittisen ohjelman, jossa kiinnitetään erityistä huomiota pitkäaikaistyöttömyyden katkaisuun ja nuorten koulutus- ja työpaikkojen luomiseen.

Hallituksen tarkoituksena on nimenomaan vuoden 1994 alusta voimaan tulleen työmarkkinatukijärjestelmän avulla pyrkiä aktiivisiin koulutus- ja muin toimenpitein sekä pitkäaikaistyöttömyyden katkaisuun että nuorten, vasta ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tulevien henkilöiden kouluttamiseen ja harjaannuttamiseen työelämään. Tämän lisäksi ovat edelleen käytettävissä perinteiset koulutustoimenpiteet ja työllisyyden hoidon erityistoimenpiteet, jotka pyritään eduskunnan talousarvion perusteluissa hyväksymien painotusten mukaisesti kohdentamaan erityisesti pitkäaikaistyttömiin ja nuoriin sekä vajaakuntoisiin työnhakijoihin. Keskeisten ministeriöiden kansliapäälliköt ovat lisäksi valmistelleet erityisen nuoriin työttömiin kohdennettavan toimenpideohjelman. Toimenpideohjelman mukaisesti työllistämistukea on nuorten työllistämisen edistämiseksi suunnattu uudelleen siten, että 21.9.1994 alkaen määrärahoja on voitu käyttää vastavalmistuneiden ja oppisopimuskoulutuksen tukemiseen.

Pääministeri Paavo Lipposen hallituksen hallitusohjelman keskeisenä tavoitteena on työttömyyden puolittaminen vaalikauden aikana. Tämän tavoitteen saavuttamiseen tähtäävistä yhteensä 52 erityistoimenpiteestä hallitus teki periaatepäätöksen

19.10.1995. Toimenpiteiden tavoitteena on muun muassa pitää toistaiseksi työhallinnon erityistoimenpiteiden ja työhallinnon hankkiman työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen piirissä viisi prosenttia työvoimasta eli yhteensä 125 000 henkilöä.

Hallituksen periaatepäätöksessä asetettiin vuodelle 1996 tavoitteeksi, että työvoimapolitiittisten toimenpiteiden piirissä on keskimäärin 125 000 henkilöä. Valtion talousarvion määrärahat mitoitettiin tämän tason saavuttamiseksi. Ohjelma sisältää palkkaperusteiset työllistämistuet, työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen, työharjoittelun ja koulutuksen työmarkkinatuella, vuorotteluvapaakoikeilun, Euroopan sosiaalirahaston tavoitteen 3 toimenpiteet, työllisyysperusteiset investoinnit ja Euroopan aluekehitysrahaston työllisyysperusteiset investoinnit. Ohjelman avulla voidaan välittömästi toimenpiteiden alentaa korkealla pysyvää työttömyyttä. Toimenpiteillä lievennetään erityisesti pitkäaikaistyöttömyyttä ja nuorisotyöttömyyttä. Ohjelma on likipitään toteutunut.

Hallituksen periaatepäätöksen mukaisesti ammatillisia koulutuspaikkoja on lisätty 5 500 paikalla. Tarkoituksena on, että vuosina 1997 ja 1998 koulutuspaikkojen lisäys molempina vuosina on 5 000. Tulopoliittiseen sopimukseen liittyen koulutustarjontaa lisätään siten, että vuosina 1996-1998 toteutetaan 4 000 uuden opiskelijan sisäänotto kunakin syksynä. Vuonna 1996 tämän johdosta on lisätty 2 000 koulutuspaikkaa.

Hallituksen työllisyysohjelman mukaisesti aktiivisten työvoimapolitiittisten toimenpiteiden tavoitetasoksi vuodelle 1997 asetettiin keskimäärin 122 500 henkilön kouluttaminen tai työllistäminen. Tavoite myös saavutettiin. Vastaavasti vuodelle 1998 asetettiin työvoimapolitiittisten toimenpiteiden tavoitetasoksi keskimäärin 118 500 henkilön kouluttaminen tai työllistäminen. Ohjelma kokonaisuudessaan on likipitään toteutunut. Työvoimapolitiittiseen uudistukseen liittyen otettiin vuoden 1998 alusta uutena toimenpiteenä käyttöön yhdistelmäetuki, jolla työllistetään vähintään 500 päivää työttömänä olleita työmarkkinatukea saavia pitkäaikaistyöttömiä. Tavoitteeksi asetettiin työllistää tällä toimenpiteellä keskimäärin 10 000 henkilöä vuonna 1998, mutta hitaahkon liikkeellelähden vuoksi tavoitteesta toteutuneen vajaan puolet.

Työllisyystoimenpiteet kunnissa

HE 152/1994 vp

Valtiovarainvaliokunta

28) Hyväksyessään 13.1.1995 valtion talousarvion vuodelle 1995 eduskunta edellytti pääluokan 34 kohdalla, että työllisyysasetusta uudistettaessa turvataan kuntien mahdollisuudet toimia tehokkaasti työllistäjinä.

Työllisyysasetuksen muutos (273/95) tuli voimaan 1.4.1995 lähtien.

Valtioneuvoston 19.10.1995 hyväksymässä Suomen työllisyysohjelmassa on todettu, että valtio rohkaisee kunnissa toteutettavia ensimmäisiä laajamittaisia työaikamallikoikeiluja. Työaikakoikeilujen tukemiseksi työllisyysasetusta muutettiin väliaikaisesti (467/1996). Muutos on voimassa 1.7.1996 ja 31.12.1998 välisenä aikana. Asetuksen mukaan kunnalle tai kuntayhtymälle voidaan myöntää työllistämistukea, kun se sopii viranhaltijoiden ja työntekijöiden kanssa työaikakoikeilusta, jossa lyhennetään työaika ja samalla palkataan työaikaansa lyhentävien henkilöiden lisäksi työttömiä. Työllistämistuki voi olla enintään 50 prosenttia työaikakoikeiluun palkattavien työttömien työllistamisestä aiheutuvista hyväksyttävistä palkkauskustannuksista. Tukea voidaan myöntää samaan työaikakoikeiluun

enintään kahden vuoden ajaksi.

Kuntasektori on viime vuosina ollut tärkein työnantaja työllistämistoimenpiteiden toteuttamisen kannalta. Kaikista sijoitetuista noin puolet on ollut kunnissa.

Kunnat ovat vuoden 1998 tammi-marraskuun aikana työllistäneet tukitoimin keskimäärin 19 100 henkilöä, joista yhdistelmätuella olevien osuus oli noin 900 henkilöä. Työllistetyistä oli keskimäärin 11 700 pitkäaikaistyötöntä ja keskimäärin 2 300 nuorta työtöntä. Lisäksi ESR-projekteissa työllistettiin kuntasektorilla vuoden 1998 tammi-marraskuussa keskimäärin 3 050 henkilöä, joista oli 1 500 nuorta ja 1 000 pitkäaikaistyötöntä.

Lisäksi kunnat ovat sijoittaneet noin puolet työmarkkinatuella olevista 10 300 henkilöstä ja samoin noin puolet vuorotteluvapaalla olevista 3 950 henkilöstä.

Työllisyysvaroin tuetussa kuntien työaikakokeilussa on mukana 20 kuntaa ja vajaat tuhat vakinaista työntekijää, jotka lyhentävät työaikaansa. Kokeilut työllistävät lisäksi noin 400 henkilöä.

Kansliapäällikkötyöryhmän nuoriso-ohjelma

HE 11/1995 vp

Valtiovarainvaliokunta

8) Hyväksyessään 21.6.1995 vuoden 1995 lisätalousarvion eduskunta edellytti luvun 34.06 kohdalla, että sekä opetus- että työministeriö jatkavat ns. kansliapäällikkötyöryhmän nuoriso-ohjelman mukaisesti nuorten koulutuspaiikkojen lisäämistä turvaamalla tähän tarvittavat resurssit, jo korosti oppisopimusmuotoista koulutusta yhtenä erityisesti ammattikouluttamattomille nuorille tarjottavana kouluttautumismahdollisuutena vaikeassa työttömyystilanteessa.

Kansliapäällikkötyöryhmän nuoriso-ohjelman toimenpiteet siirrettiin vuonna 1996 Suomen työllisyysohjelmaan 1996 – 1999. Sen mukaan oppisopimuskoulutuksen tavoitteena on, että vuonna 1999 toisen asteen ammatillisen koulutuksen aloituspaikoista 20 % on oppisopimuskoulutusta. Vuoden 1994 syksystä lähtien työhallinto on maksanut työnantajalle oppisopimuskoulutuksesta työllistämistukea opetushallituksen maksaman koulutuskorvauksen lisäksi. Syyskaudella 1997 työllistämistuen piiriin kuuluvien oppisopimusten määrä nousi n. 10 000:een, kun voimassa olevien oppisopimusten kokonaismäärä oli n. 25 000. Lokakuussa 1998 työllistämistuen piirissä olevien oppisopimusten määrä oli 10 450, joista 5 800 oli solmittu alle 25-vuotiaitten työttömien kanssa.

Työmarkkinatukijärjestelmän muutokset

HE 172/1995 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta

Eduskunta edellytti 29.11.1995, että hallitus huolehtii lain työvoima- ja koulutuspoliittisten tavoitteiden toteutumisesta, voimavarojen riittävydestä ja oikeasta ohjautumisesta sekä seuraa sen vaikutuksia kansantalouteen, valtiontalouteen ja yksilöiden taloudelliseen asemaan sekä yhteiskuntapolitiittisia vaikutuksia ennen kaikkea nuoriin.

Työmarkkinatukijärjestelmän muutokset alle 20 -vuotiaiden osalta tulivat voimaan vuoden 1996 alussa. Marraskuusta 1995 vuoden 1996 vastaavaan ajankohtaan ko. ikäluokan työttömyys on alentunut noin 41 prosentilla eli yli 9 000 henkilöllä ja edelleen marraskuuhun 1997 noin 20 prosentilla eli 2 800 henkilöllä.

Työmarkkinatuen saantiedellytysten muutosten vaikutuksesta työministeriö on yhdessä Euroopan Sosiaalirahaston kanssa käynnistänyt laajan seurantatutkimuksen. Toukokuussa 1997 valmistuneen tutkimuksen mukaan uudistuksen vaikutus oli merkittävä peruskoulun käyneillä: työttömyyden alenemisen vastapainona opiskelun aloittaneiden osuus kasvoi 61 prosentilla. Opiskelun lisäys oli suurin aikaisemmin passiivisimmissa ryhmissä. Työttömyyden päättymisen aikaistui tutkimuksen mukaan huomattavasti, samoin harjoittelu työmarkkinatuella ja työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuminen.

Uudistuksen ulkopuolella olleiden, jo ammatillisen koulutuksen saaneiden työttömyydessä ja opiskelussa ei seuranta-aikana tapahtunut huomionarvoista. Myös ylioppilaiden, joiden aktiivisuus jo ennen uudistusta hakeutua koulutukseen oli korkea, muutos oli vähäinen.

Edellä raportoitua tutkimusta on jatkettu. Jatkotutkimuksen ensisijaisina tavoitteina on selvittää vaikutusten pysyvyyttä pitemmällä ajanjaksolla, vuoden 1997 alusta voimaantulleen muutoksen vaikutuksia 20-24 -vuotiaiden asemaan sekä työvoimapolitiittisten toimien oikeaa, eriytyntä kohdentamista.

Jatkotutkimus on luonteeltaan laaja haastattelututkimus ja sen on tarkoitus valmistua vuoden 1999 alussa. Työministeriön tilastoseurannan perusteella voidaan todeta, että alle 25-vuotiaiden osalta työttömyys on työmarkkinatukijärjestelmään vuoden 1997 alusta tehtyjen muutosten johdosta selvästi alentunut. Marraskuusta 1996 vuoden 1997 vastaavaan ajankohtaan työttömyys kyseisessä ikäluokassa alentui noin 24 prosentilla eli noin 14 300 henkilöllä ja edelleen marraskuuhun 1998 noin 7 prosentilla eli yli 3 300 henkilöllä.

Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien palvelutarvesuunnitelma

HE 3/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

6) Hyväksyessään 27.3.1996 vuoden 1996 lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 34.06.21 kohdalla, että jokaiselle ikääntyneelle pitkäaikaistyöttömälle on laadittava henkilökohtainen työllistämis-, koulutus- tai kuntoutussuunnitelma.

Työllisyyslain mukaan työvoimatoimiston on tehtävä yhteistyössä työnhakijan ja tarvittaessa opetus-, sosiaali- ja muiden viranomaisten kanssa työllistymissuunnitelma viimeistään siinä vaiheessa, kun työnhakijan työttömyys on kestänyt kuusi kuukautta.

Työministeriö käy vuosittain tulostavoiteneuvottelut työvoimapiirien toimistojen kanssa. Näissä neuvotteluissa sovitaan muun muassa työvoimapiireille yhteisistä valtakunnallisista tulostavoitteista. Keskeisenä tavoitteena on pitkäaikaistyöttömien määrän alentaminen tehostamalla pitkäaikaistyöttömien palveluja ja kohdentamalla tähän ryhmään työvoimapolitiittisia toimenpiteitä. Toiminnan tuloksellisuuden edellytyksenä on pitkäaikaistyöttömien asiakkaiden palvelutarpeiden selvittäminen ja työllistymissuunnitelmien laatiminen yhdessä asiakkaan kanssa.

Työministeriö on pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi laatimassaan ohjelmassa edellyttänyt, että suurimpiin työvoimatoimistoihin perustetaan asiantuntijatiimejä edistämään ja kehittämään pitkäaikaistyöttömien palveluja. Tässä tarkoituksessa työministeriö asetti kertomusvuonna työryhmän tukemaan asiantuntijatiimien työtä. Asiantuntijatiimejä on kertomusvuonna perustettu 25 suurimpaan työvoimatoimistoon, joiden alueilla on määrällisesti eniten pitkäaikaistyöttömiä. Heidän palveluisaan kiinnitetään erityistä huomiota ns. palvelukokonaisuuksien tulokselliseen kohdentamiseen, asiakkaan omatoimisuuden edistämiseen sekä palvelujen sisällön ja palvelumenetelmien kehittämiseen.

Vuonna 1997 pitkäaikaistyöttömien palvelussa on edetty em. toimintatapojen pohjalta. Palvelussa on kiinnitetty erityistä huomiota yli kolme vuotta yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden palveluiden kehittämiseen. Neljässä työvoimatoimistossa on käynnistetty ns. aktivointihanke, jossa on pyritty löytämään uusia palvelumuotoja paikallistasolla yhteistyössä sosiaalitoimiston kanssa. Tuloksia hyödynnetään uudistettaessa pitkäaikaistyöttömien palveluprosessia vuoden 1998 voimaan tulevan palveluprosessin uudistuksen mukaisesti. Syrjäytymisen ehkäisemiseksi on vuoden 1998 lopussa perustettu työhallinnon sekä sosiaali- ja terveystieteiden yhteistyöryhmä. Työryhmän tavoitteena on kehittää työvoimatoimistojen ja sosiaalitoimen yhteistyömuotoja paikallistasolla.

Työministeriö on kehittänyt strategialinjauksiaan syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja tässä yhteydessä ottanut huomioon eduskunnan lausuman. Tämän vuosille 1998-2001 laaditun strategialinjauksen mukaisesti ikääntyneitä pitkäaikaistyöttömiä koskevat palvelutarveselvitykset laajennetaan koko maahan. Selvitysten perusteella arvioidaan yksilökohtaisesti kohderyhmään kuuluvien työllistymisedellytykset, koulutus- ja kuntoutustarpeet sekä eläkevaihtoehdot. Valmistautuessaan työministeriön ja TE-keskusten työvoimaosastojen välisiin tulostavoiteneuvotteluihin syksyllä 1997 ministeriö antoi 12.6.1997 ohjauskirjeessään kaikille työvoimaosastoille yhteiseksi tavoitteeksi lisätä yli 50-vuotiaiden työttömien lukumäärää työvoimakoulutuksen aloittaneista sekä vastaavan ryhmän lukumäärää tukityöllistämässä.

Suomen työllisyysohjelman (1996-1999) toimenpiteiden johdosta vuonna 1996 käynnistetyt ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien palvelutarveselvityksen poikkihallinnollinen ohjaus- ja seurantaryhmä laati vuoden 1998 alussa noin 11 000 kohderyhmään kuuluvan asiakkaan haastattelujen, jatkotoimenpiteiden sekä seuranta-tietojen pohjalta toimenpideohjelman kohderyhmän aseman parantamiseksi työmarkkinoilla ja eri palvelujärjestelmissä. Ohjelma oli lausuntokierroksella 15.3.1998 mennessä eri ministeriöissä ja työmarkkinajärjestöissä. Ohjelman toimenpideehdotukset koskevat ikääntyneiden työvoimapalvelujen syventämistä, työvoimapolitiittisten toimenpiteiden kohdentamista, kuntoutuksen ja asiakaspalvelun yhteistyön kehittämistä, työhönottokynnyksen alentamista, eläkejärjestelmien toiminnan seurantaa ja arviointia sekä kokonaan uusien vaihtoehtojen tarkastelua. Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien haastatteluista ja jatkotoimenpiteisiin ohjaamisesta vuosina 1996-1997 valmistui Kelan seurantatutkimuksen osaraportti 4 - Työtä, eläkettä vai työttömyyttä? Loppuraportti valmistuu vuonna 1999.

Nuorten ohjaus koulutukseen

HE 75/1996 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta

Eduskunta edellytti 18.6.1996, että työvoimatoimistoille taataan mahdollisuudet antaa nuorille tavanomaista enemmän yksilökohtaista neuvontaa ja ohjausta koulutusvalinnoissaan työtehtäviä uudelleen suuntaamalla, koulu-

tuksella ja tarvittaessa lisäresursseja varaamalla.

Eduskunta edellytti, että työ- ja opetusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön on yhteistoiminnassa järjestettävä seuranta lainmuutoksen vaikutuksista työllisyyskoulutuksen laatuun, nuorten toimeentuloon ja työmarkkinoille sijoittumiseen.

Eduskunta edellytti, että kiirehditään erityisesti alle 20-vuotiaiden opintossiaalisiin etuuksiin liittyvien epäkohtien korjaamista.

Työhallinnon painopisteen siirtyminen vuosina 1997 ja 1998 nuorista työnhakijoista aikuisten työnhakijoitten ja pitkäaikaistyöttömien palveluun on merkinnyt ammatinvalinnanohjauksessa ja muissa työvoimapalveluissa nuorisiasiakkaitten määrän laskua. Työpajatoiminnan laajeneminen on tarjonnut nuorille tilaisuuksia työjärjotteluun, jonka ohessa on järjestetty myös ammatinvalinnaohjausta.

Työmarkkinatukeen vuonna 1996 tehtyjen alle 20-vuotiaita koskeneiden muutosten vaikutuksista on julkaistu tutkimus nimellä ”Keppi ja porkkana”. Jatkotutkimus, joka koskee koulutukseen ja työmarkkinoille hakeutumista 20-24 vuotiaitten ryhmässä valmistuu vuoden 1998 lopussa.

Vuokratyövoiman välitys ja käyttö

HE 78/1996 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.1997, että vuokratyövoiman välitykseen ja käyttöön liittyvät epäkohdat poistetaan.

Työministeriön yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa laatima selvitystyö vuokratyövoiman välitykseen ja käyttöön liittyvistä epäkohdista valmistui 29.5.1998. Selvitystyön keskeiset johtopäätökset liittyvät työsuhteissa sovellettaviin työehtoihin sekä vuokraustoimintaan liittyviin johtopäätöksiin.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työvoimapalvelulain muuttamiseksi sekä laiksi työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain muuttamisesta on annettu Eduskunnan käsiteltäväksi 27.11.1998. Esityksen tarkoituksena on muuttaa kansallista lainsäädäntöä siten, että Kansainvälisen työjärjestön (ILO:n) yleiskokouksen vuonna 1997 hyväksymä yksityisiä työnvälitystoimistoja koskeva yleissopimus voitaisiin ratifioida.

Työsuhteasioiden valvonnan ohjaus

HE 178/1996 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 20.11.1996 ministeriöiden välistä yhteistyötä työsuhtevalvonnan johtamisessa ja toteuttamisessa. Organisaatiouudistus ei saa heikentää työsuhtevalvontaa ja uudistuksen vaikutuksia on seurattava tarkoin ja mahdollisiin epäkohtiin on puututtava välittömästi.

Valtioneuvoston ohjesääntöä on muutettu siten, että sen 25 §:n (14.3.1997/221) 1 momentin 15 kohdan mukaan työministeriön toimialaan kuuluvat yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa työsuhteasioiden valvonnan ohjaus. Työsuhtevalvon-

taan ja organisaatiouudistukseen liittyvistä kysymyksistä on sovittu sosiaali- ja terveysministeriön ja työministeriön välisissä kansliapäällikkökokouksissa.

Työsuhdevalvonnan ohjauksen käytännön toimeenpanoa varten järjestetään säännöllisin väliajoin kokouksia asianomaisten sektorivirkamiesten välillä. Työministeriö on myös edustettuna sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työsuhdeasian työryhmässä, joka käsittelee valvonnessa tai muutoin esiintulevia työsuhdelainsäädännön tulkintakysymyksiä.

Työllisyyslain muutosten vaikutusten seuranta

HE 210/1996 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1996, että koulutukseen tai kuntoutukseen osallistuvan henkilön tulevan ajan eläkeoikeuden turvaamiseksi työttömälle selvitetään myös kirjallisesti eri vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.

Eduskunta edellytti, että lisätuen maksuperusteiden muutoksesta säästyneet rahat käytetään työllisyyden hoitoon ja että hallituksen esityksen vaikutuksia seurataan ja mahdolliset epäkohdat poistetaan.

Työministeriö on lähettänyt piiri- ja paikallishallinnolleen tiedon eduskunnan lausumasta. Työministeriö on yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön ja Eläketurvakeskuksen kanssa selvittänyt, miten työnhakijoita pystytään palvelemaan eduskunnan lausuman edellyttämin tavoin. Koulutuksen ja kuntoutuksen vaikutuksista tulevan ajan eläkkeeseen on laadittu kirjallinen esite "Tulevan ajan oikeus työttömyyseläkkeen kannalta", joka jaetaan kaikille työllisyyslain velvoitteen piiriin kuuluville henkilöille.

Lisätuen maksamisperusteiden muutoksesta vapautuva määräraha on vuoden 1998 budjetin mukaisesti käytetty erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden torjumiseksi toteutettaviin toimenpiteisiin. Työttömien palvelussa on pyritty erityisesti kiinnittämään huomiota asiakkaan palvelutarpeen perusteelliseen arviointiin, asiakkaan motivointiin sekä pidemmän aikavälin työllistymissuunnitelman laatimiseen ja palvelukokonaisuuksien suunnitteluun.

Kotitaloustyön väliaikainen tukijärjestelmä

HE 90/1997 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.1997, että hallitus seuraa tarkoin kokeilun kustannus- ja työllisyysvaikutuksia ja ryhtyy välittömästi lainsäädäntötoimenpiteisiin, mikäli kokeilun lähtökohtaoletuksista poikkeava kehitys sitä edellyttää.

Itä- ja Länsi-Suomen lääneissä 1.10.1997 käynnistyneen kotitaloustyön väliaikaisen tukijärjestelmän hallinnoinnista vastaavat yhdeksän työvoima- ja elinkeinokeskusta. Työministeriö on toimittanut kokeilualueen TE-keskuksiin Excel-taulukko rekisterin, jonka avulla kokeilun kustannus- ja työllisyysvaikutuksia pystytään seuraamaan. TE-keskukset lähettävät työministeriölle kuukausittain tehtävää seurantaa varten yhteenvedon rekisteriin merkittävistä tiedoista.

Työministeriö on saamiensa seurantatietojen perusteella kuukausittain seurannut

kotitaloustyöntuen käyttöä. Työministeriö käynnisti vuoden 1998 huhtikuussa kokeilualueella tiedotuskampanjan tuen tunnettavuuden lisäämiseksi. Paikalliset työvoima- ja elinkeinokeskusten työvoimaosastot ovat jatkaneet järjestelmän tehokasta tiedottamista ja tuen käyttö on vuonna 1998 kuukausi kuukaudelta kasvanut.

Työllisyysmäärärahojen käyttö

HE 105/1998 vp

Valtiovarainvaliokunta

24) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti luvun 34.06 kohdalla, että työllisyysasetusta muutetaan siten, ettei se rajoita työllisyysmäärärahojen käyttöä pelkästään valtion omiin investointeihin ja että valtion investoinniksi voidaan katsoa myös yhteistyöhanke, joka luovutetaan yhteistyöosapuolen hoitoon.

Eduskunta edellytti vuoden 1998 talousarvion käsittelyn yhteydessä, että työllisyysmäärärahoja voidaan jatkossakin kohdentaa ympäristötoihin. Kaikki työllisyyden hoitoon tarkoitetut määrärahat ovat työllisyysmäärärahoja.

Koska momentin 34.06.63 varoilla voidaan tukea muiden kuin valtion omia investointeja ja siis voidaan käyttää työllisyysmäärärahoja myös ympäristötoihin ja koska talousarviossa on mm ympäristöministeriön kohtuullisena pitämä siirtymäaika momentin 34.06.77 osalta, työministeriö on katsonut, että lausuma ei edellytä toimenpiteitä.

Siviilipalvelushakemus

HE 152/1998 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.12.1998, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin siviilipalveluslain uudistamiseksi siten, että palveluksen aloittaneen asevelvollisen siviilipalvelushakemus voidaan hyväksyä vasta riittävän pitkän harkinta-ajan jälkeen.

Tasavallan Presidentti antoi 30.12.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Lausuma tullaan ottamaan huomioon siviilipalveluslain muuttamista seuraavan kerran valmisteltaessa. Toimenpiteisiin ei ole vielä ehditty ryhtyä.

Ympäristöministeriö

Kiinteistön kunnossa- ja puhtaanapitokustannukset

HE n:o 354/1992 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 26.3.1993 hallituksen huolehtivan sen selvittämisestä, voitaisiinko kustannusten perintää vastaisuudessa yksinkertaistaa esimerkiksi siten, että varsinaisesta taksamenettelystä voitaisiin luopua ja kiinteistön kunnossa- ja puhtaanapidosta aiheutuvat kustannukset voitaisiin periä kyseiseltä tontinomistajalta korotettuna kiinteistöverona.

Ympäristöministeriö on yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa selvittänyt tontinomistajilta kunnossa- ja puhtaanapidosta perittävien maksujen ja taksojen suuruutta sekä kuinka laajalti kunnat ovat tehneet päätöksiä maksujen perimättä jättämisestä. Selvityksen perusteella on voitu todeta, ettei taksamenettely ole johtanut mainittaviin ongelmiin, vaan että taksoilla on voitu saada paikallisesti otetuksi huomioon kunnan olosuhteet. Siirtyminen muuhun järjestelmään edellyttää kunnossa- ja puhtaanapitovelvollisuuden jakautumisen ja kustannusvastuun tarkempaa selvittämistä ja yhtenäistämistä. Sen vuoksi ympäristöministeriö on arvioinut, ettei tässä vaiheessa ole tarkoituksenmukaista luopua taksamenettelystä ja liittää sitä esimerkiksi kiinteistöveron yhteyteen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Alusjätelainsäädännön uudistaminen

HE n:o 323/1994 vp
Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.1994, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin alusjätelainsäädännön uudistamiseksi siten, että aluksissa syntyvien jätteiden ja jätevesien haitalliset vesistövaikutukset jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Yksittäisiä tätä koskevia lainsäädäntöhankkeita ei ole vireillä. Ympäristöministeriö on asettanut työryhmän selvittämään HELCOMin antaman ns. "Ei erityismaksua" -suosituksen täytäntöönpanemista Suomessa. Suosituksen tavoitteena on toteuttaa Itämeren maissa vuoden 2000 alusta järjestelmä, jossa valtiot velvoitetaan huolehtimaan satamiin tulevien alusten öljyisten jätteiden vastaanotosta. Työryhmän määräaika päättyy 28.2.1999.

Asuntorahaston toiminnan turvaaminen

HE 8/1996 vp
Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 26.3.1996 hallituksen huolehtivan siitä, että tiettyihin voimaantulopäivämääriin sidotut lakiehdotukset annetaan eduskunnalle niin hyvissä ajoin, että eduskunnalle jää riittävästi aikaa niiden käsittelyyn. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää nyt hyväksyttyjä lakeja koskevan

hallituksen esityksen perusteluissa lausuttua tarkemmin, miten asuntorahaston toiminta aiotaan tulevaisuudessa turvata.

Hallitus pyrkii jatkossa varaamaan eduskunnalle riittävän ajan lakiehdotusten käsittelyä varten. Asiaan kiinnitetään huomiota kutakin lakiehdotusta annettaessa ja varsinkin silloin, kun ehdotus sisältää voimaantulopäivämääriä.

Asuntorahaston toiminnan turvaamiseen kiinnitetään huomiota valtion vuotuisia talousarvioita valmisteltaessa. Lisäksi ympäristöministeriö on yhteistyössä Valtion asuntorahaston ja valtiokonttorin kanssa laatinut suunnittelumallin sen arvioimiseksi, miten vaihtoehtoiset varainhankintakeinot, tuki- ja tuotantovolyymit sekä tukipolitiikka vaikuttavat asuntorahaston talouteen pitkällä aikavälillä.

Asuntorahaston varoista maksetaan nykyään aravalainat, asuntolainojen korkotuista aiheutuvat menot sekä korjaus- ja muut asuntotoimen avustukset. Korkotuki- ja avustusmenot ovat lopullisia menoja, jotka syövät rahaston varoja. Sen sijaan aravalainojen maksuun käytettävät rahaston varat palautuvat takaisin rahastoon lainojen lyhennyksinä ja tuloa tuottavina korkoina käytettäväksi uudelleen asuntolainoitukseen. Käyttämällä korkotuen asemesta enemmän aravalainoitusta voidaan paremmin ja valtiontaloudellisesti edullisemmin turvata asuntorahaston toimintaedellytykset ja asuntorakentamiseen tarvittavan tuen rahoitus. Aravalainojen arvopaperistamisella tapahtuva rahaston varainhankinta on voitu toteuttaa hyödyntämällä nykyaikaisimpia rahamarkkinainstrumentteja sekä lisäämättä EMU-alijäämää ja rasittamatta valtion budjettia.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelun kompensatiot

HE 103/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

14) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti luvun 35.30 kohdalla, että Pohjois-Suomen vanhojen metsien kompensatiotoimenpiteistä vastaavat ministeriöt esittävät mahdollisimman pikaisesti suunnitelmansa, mihin määrärahat kohdennetaan.

Kun valtioneuvosto teki 27.6.1996 periaatepäätöksen Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelusta, vahvistettiin samassa yhteydessä usean ministeriön yhteistyönä valmisteltu kompensatio-ohjelma suojelun aiheuttamien paikallisten ja taloudellisten menetysten korvaamiseksi. Kompensatiotoimenpiteitä tehdään maa- ja metsätalousministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, liikenneministeriön, työministeriön, opetusministeriön ja ympäristöministeriön hallinnon alalla ministeriöiden menokehysten puitteissa suuntaamalla määrärahoja uudelleen kompensatio-ohjelman mukaisesti. Valtioneuvoston kanslia on asettanut työryhmän seuraamaan kompensatio-ohjelman toteutumista.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Ympäristövahinkovakuutuksen vakuuttamisvelvollisuus*HE 82/1997 vp**Ympäristövaliokunta*

Eduskunta edellytti 18.11.1997 hallituksen huolehtivan siitä, että ympäristövahinkovakuutuslakia koskevassa asetuksessa vakuuttamisvelvollisuus kytketään ympäristölupajärjestelmään vaiheittain niin, että vakuuttamisvelvollisuus on voimassa tarkoitetussa laajuudessaan ympäristönsuojelulain voimaantullessa.

Tasavallan Presidentti antoi 30.1.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Ympäristövahinkovakuutuksesta annetussa asetuksessa (717/1998) vakuuttamisvelvollisuus kytkettiin eduskunnan ponnen mukaisesti ympäristölupiin. Vakuuttamisvelvollisuus rajattiin kuitenkin ensivaiheessa vain niihin ympäristölupiin, joista on olemassa luotettavat keskitetyt rekisterit. Ympäristönsuojelulainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä on tarkoitus säätää aikaisemmin voimassa olleiden lakien mukaan ympäristölupaa vastaavan luvan tai hyväksynnän saaneille yrityksille velvollisuus tehdä ilmoitus alueelliselle ympäristökeskukselle rekisteriin merkitsemistä varten. Samalla on tarkoitus laajentaa vakuuttamisvelvollisuus koskemaan kaikkia ympäristöluvan tai vastaavan aikaisemman luvan tai hyväksynnän saaneita yksityisoikeudellisia yhteisöjä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Arava- ja korkotukilainojen myöntämisvaltuuksien jaksottaminen*HE 2/1998 vp**Valtiovarainvaliokunta*

2) Hyväksyessään 9.4.1998 vuoden 1998 lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 35.45.60 kohdalla, että hallitus päättää arava- ja korkotukilainojen myöntämisvaltuuksiin varatun 1 500 milj. markan erän käyttämisestä jaksottaen määrärahan käytön tulevalle syksy- ja talvikaudelle ja että päätös tehdään huhtikuussa 1998.

Hallitus on talouspoliittisen ministerivaliokunnan kannanottojen mukaisesti päättänyt vuoden 1998 toukokuussa 1 000 milj. markan suuruisen valtuuden käyttämisestä ja syyskuussa 500 milj. markan suuruisen valtuuden käyttämisestä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Vuokra-asumisen perusparannuslainojen ehdot*HE 44/1998 vp**Ympäristövaliokunta*

Eduskunta edellytti 29.5.1998 hallituksen huolehtivan perusparannuslainojen lainaehtojen muuttamisesta arava-asetuksessa (1587/1993) sellaisiksi, ettei nyt hyväksytyllä lainmuutoksella ole olennaista vaikutusta vuokralaisten

asumismenoihin.

Tasavallan Presidentti antoi 5.6.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Tasavallan Presidentti antoi 5.6.1998 asetuksen arava-asetuksen muuttamisesta (403/1998). Vuokra-asumisen perusparannuslainojen ehtoja muutettiin siten, että vuosimaksun markkamääräinen tarkistus muutettiin vastaamaan toteutunutta kuluttajahintaindeksin muutosta lisättynä 1,5 prosenttiyksiköllä. Kun vuosimaksun tarkistus määrätään prosenttimääräisenä, vuokralaisten asumismenot eivät olennaisesti muutu, vaikka talolle myönnettäisiin uusia perusparannuslainsäädäntöä, joita ei lainmuutoksen jälkeen enää yhdistetä vanhoihin lainoihin.

Asia ei anna enää aiheutta toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Arava- ja korkotukilainojen myöntämis- ja hyväksymisvaltuuksien jaksottaminen vuonna 1999

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

25) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 35.30.60 kohdalla, että arava- ja korkotukilainojen 6,9 miljardin markan myöntämis- ja hyväksymisvaltuudet käytetään kokonaisuudessaan vuoden 1999 alusta.

Tarkoituksena on, että vahvistaessaan arava- ja korkotukilainojen myöntämis- ja hyväksymisvaltuuden käyttösuunnitelman vuodeksi 1999 valtioneuvosto osoittaa 6,9 miljardin markan suuruiset valtuudet heti käyttöön otettaviksi.

Asuntotilanteen ja rakennuskustannusten kehittymisen seuraaminen

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

26) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 35.30.60 kohdalla, että hallitus seuraa asuntotilanteen ja rakennuskustannusten kehitystä ja antaa tarvittaessa vuoden 1999 aikana eduskunnalle esityksen arava- ja korkotukilainojen myöntämisvaltuuden lisäämiseksi.

Hallituksen tarkoituksena on vuoden 1999 aikana tarkoin seurata asuntotilannetta ja rakennuskustannusten kehitystä ja ryhtyä tarvittaviin toimiin arava- ja korkotukilainavaltuuksien lisäämiseksi, jotta asuntoja kyettäisiin lainoittamaan tavoiteltu määrä sinne, missä asuntojen tarve on suurin.

Asuntorahaston varainhankintavaltuuksista päättäminen

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

27) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskun-

ta edellytti momentin 35.30.60 kohdalla, että hallitus selvittää mahdollisuudet luopua erillisestä esityksestä asuntorahaston varainhankintavaltuuksiksi ja päättää asiasta ainoastaan valtion talousarvion yhteydessä.

Hallituksen tarkoituksena on ympäristöministeriön ja valtiovarainministeriön yhteistyöllä selvittää, voitaisiinko Valtion asuntorahaston varainhankintavaltuuksiin liittyvää päätöksentekoa yksinkertaistaa eduskunnan esittämällä tavalla.

Toimenpiteet Tasavallan Presidentin esittelyssä

Valtioneuvoston kanslia

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide ja säädöskokoelman numero	Voimaantulopäivä
170/1998	159/1998	Laki tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	14.12.1998/953	1.1.1999
		Laki tuloverolain 87 §:n muuttamisesta	14.12.1998/954	1.1.1999

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan päätös	Asia	Toimenpiteet
	EK 35/1997	Valtiopäivien keskeyttäminen ja päättymisen sekä eduskunnan kokoontuminen vuoden 1998 valtiopäiville	Merkitty pöytäkirjaan 9.1.1998
K 4/1997	EK 4/1998	Hallituksen kertomus toimenpiteistään vuonna 1996	Merkitty pöytäkirjaan 8.5.1998
VNS 3/1997	EK 26/1998	Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon II osa "Reilu ja rohkea - vastuun ja osaamisen Suomi"	Merkitty pöytäkirjaan 13.11.1998

Ulkoasiainministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide ja säädöskokoelman numero	Voimaantulopäivä
106/1997	8/1998	Laki Pohjoismaiden välillä pohjoismaisista työmarkkinoista henkilöille, jotka ovat saaneet vähintään kolmevuotisen korkeamman koulutuksen, tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta	27.3.1998/651	asetuksella
179/1997	7/1998*	Laki Suomen ja Länsi-Euroopan unionin välisen turvallisuussopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sen soveltamisesta	20.3.1998/282	asetuksella
205/1997	2/1998	Miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden käyttöä koskevista kielloista ja rajoituksista tehdyn muutetun pöytäkirjan hyväksyminen	13.3.1998/	
238/1997	13/1998	Kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallanteiden ehkäisemistä koskevan lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksyminen	20.3.1998	
244/1998	24/1998	Laki tietyn kolmannen maan lainsäädännön soveltamisen ekstraterritoriaalisilta vaikutuksilta sekä siihen perustuvilta tai siitä aiheutuville toimilta suojautumisesta annetun asetusta (EY) N:o 2271/96 täydentävistä säännöksistä	9.4.1998/265	15.4.1998

245/1997	78/1998*	Laki Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	10.7.1998/
20/1998	62/1998	Laki Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaisesta lakauttamisesta yhteisillä rajoilla tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyyn yleissopimukseen ja siihen liittyvän päätösasiakirjan sekä yleissopimuksen sopimuspuolten ja Islannin ja Norjan välillä tehdyn yhteistyösopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	10.7.1998/
		Laki poliisilain muuttamisesta	10.7.1998/
		Laki ulkomaalaislain muuttamisesta	10.7.1998/
		Laki rikoslain muuttamisesta	10.7.1998/
		Laki ampuma-asetlain muuttamisesta	10.7.1998/
67/1998	72/1998	Laki Euroopan sosiaalisen peruskirjan järjestökanteluja koskevan lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä	10.7.1998/
92/1998	109/1998	Laki Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisestä tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevaan yleissopimukseen sekä yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa koskevaan pöytäkirjaan tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	6.11.1998/
		Laki merilain muuttamisesta	6.11.1998/

93/1998	115/1998	Laki Albanian kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.	13.11.1998/
94/1998	116/1998	Laki Libanonin kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja keskinäistä suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.	13.11.1998/
95/1998	117/1998	Laki Omanin kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen hyväksymisestä	13.11.1998/
103/1998	174/1998	Laki Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisestä sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevaan yleissopimukseen sekä sen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa koskevaan ensimmäiseen ja toiseen pöytäkirjaan tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	18.12.1998/
		Laki kansainvälisluonteisiin sopimuksiin sovellettavasta laista annetun lain kumoamisesta	18.12.1998/
		Laki työsopimuslain muuttamisesta	18.12.1998/
		Laki merimieslain 87 §:n kumoamisesta	18.12.1998/
		Laki merityöaikalain 16 c §:n kumoamisesta	18.12.1998/
		Laki merimiesten vuosilomalain 28 §:n kumoamisesta	18.12.1998/
		Laki eräisiin kansainvälisluonteisiin vakuutus sopimuksiin sovellettavasta laista annetun lain 1 ja 13 §:n muuttamisesta	18.12.1998/
		Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 58 §:n kumoamisesta	18.12.1998/

		Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain 22 §:n kumoamisesta	18.12.1998/
		Laki kuluttajansuojalain 4 ja 12 luvun muuttamisesta	18.12.1998/
106/1998	110/1998	Merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksyminen	30.10.1998/
155/1998	145/1998	Kansainvälisen merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevan vuoden 1978 yleissopimuksen liitteeseen tehtyjen muutosten sekä merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevan säännösten eräiden määräysten hyväksyminen	4.12.1998/
184/1998	161/1998	Laki Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käsittelyyn osallistuvia henkilöitä koskevan eurooppalaisen sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	18.12.1998/
186/1998	214/1998	Laki täydellisestä ydin-koekiellosta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta	30.12.1998/
		Laki rikoslain muuttamisesta	30.12.1998/

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasia-kirja	Eduskunnan päätös	Asia	Toimenpiteet
K 12/1996	EK 12 b	Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1995	Merkitty pöytäkirjaan 13.3.1998

A 2/1997	EK 2/1998	Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Angolaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta	Merkitty pöytäkirjaan 9.4.1998
A 3/1997	EK 3/1998	Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Sierra Leonea koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämistä	Merkitty pöytäkirjaan 9.4.1998
K 11/1997	EK 22/1998	Hallituksen kehitysyhteistyökertomus	Merkitty pöytäkirjaan 20.11.1998
A 1/1998	EK 19/1998	Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Sierra Leonea koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämistä annetun asetuksen 4 §:n kumoamisesta	Merkitty pöytäkirjaan 20.11.1998
A 2/1998	EK 21/1998	Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Sierra Leonea koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämistä annetun asetuksen muuttamisesta	Merkitty pöytäkirjaan 20.11.1998
A 3/1998	EK 28/1998	Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Angolaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta	Merkitty pöytäkirjaan 20.11.1998
K 1/1998	EK 29b/1998	Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Pohjoismaiden neuvoston toiminnasta vuonna 1997	Merkitty pöytäkirjaan 4.12.1998
K 3/1998	EK 16b/1998	Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1996	Merkitty pöytäkirjaan 23.10.1998
K 4/1998	EK 17a/1998	Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1997	Merkitty pöytäkirjaan 23.10.1998

Oikeusministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide ja säädöskokoelman numero	Voimaantulo-päivä
6/1997 117/1997	60/1998*	Laki rikoslain muuttamisesta	24.7.1998/563	1.1.1999
		Laki Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä oikeudenhoitoa koskevista säännöksistä annetun lain 3 §:n kumoamisesta	24.7.1998/564	1.1.1999
		Laki epäsiiveellisten julkaisujen levittämisen ehkäisemisestä annetun lain kumoamisesta	24.7.1998/565	1.1.1999
		Laki pakkokeinolain muuttamisesta	24.7.1998/566	1.1.1999
		Laki painovapauslain 37 §:n muuttamisesta	24.7.1998/567	1.1.1999
		Laki isyyslain 44 §:n muuttamisesta	24.7.1998/568	1.1.1999
		Laki poliisilain 51 §:n muuttamisesta	24.7.1998/569	1.1.1999
		Laki sterilöimislain 11 §:n muuttamisesta	24.7.1998/570	1.1.1999
		Laki kastroimislain 11 §:n muuttamisesta	24.7.1998/571	1.1.1999
		Laki raskauden keskeyttämisestä annetun lain muuttamisesta	24.7.1998/572	1.1.1999
		Laki osakeyhtiölain 16 luvun 8 §:n 1 kohdan kumoamisesta	24.7.1998/573	1.1.1999
		Laki asunto-osakeyhtiölain 88 §:n 1 kohdan kumoamisesta	24.7.1998/574	1.1.1999
		Laki osuuskuntalain 199 §:n muuttamisesta	24.7.1998/575	1.1.1999

Laki kilpailunrajoituksista annetun lain 27 §:n muuttamisesta	24.7.1998/576	1.1.1999
Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain 98 §:n muuttamisesta	24.7.1998/577	1.1.1999
Laki sijoitusrahastolain 68 §:n muuttamisesta	24.7.1998/578	1.1.1999
Laki vakuutusyhtiölain 18 luvun 4 §:n 1 ja 2 kohdan kumoamisesta	24.7.1998/579	1.1.1999
Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 77 §:n 1 kohdan kumoamisesta	24.7.1998/580	1.1.1999
Laki vakuutusyhdistyslain 16 luvun 8 §:n 1 ja 2 kohdan kumoamisesta	24.7.1998/581	1.1.1999
Laki eläkesäätiölain 130 §:n 1 kohdan kumoamisesta	24.7.1998/582	1.1.1999
Laki vakuutuskassalain 163 §:n 1 kohdan kumoamisesta	24.7.1998/583	1.1.1999
Laki tullilain 42 §:n muuttamisesta	24.7.1998/584	1.1.1999
Laki järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä annetun lain 5 ja 6 §:n muuttamisesta	24.7.1998/585	1.1.1999
Laki joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	24.7.1998/586	1.1.1999
Laki vartioimisliikelain 6 §:n muuttamisesta	24.7.1998/587	1.1.1999
Laki julkisista huvitilaisuuksista annetun lain 18 §:n muuttamisesta	24.7.1998/588	1.1.1999
Laki video- ja muiden kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta	24.7.1998/589	1.1.1999
Laki elokuvien tarkastuksen toimittamisesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta	24.7.1998/590	1.1.1999

		Laki passilain 21 §:n muuttamisesta	24.7.1998/591	1.1.1999
		Laki rajavyyhykelain 10 §:n muuttamisesta	24.7.1998/592	1.1.1999
		Laki ulkomaalaislain muuttamisesta	24.7.1998/593	1.1.1999
		Laki eläinsuojelulain muuttamisesta	24.7.1998/594	1.1.1999
		Laki avioliittolain voimaannosta annetun lain 13 §:n muuttamisesta	24.7.1998/595	1.1.1999
		Laki telemarkkinalain 50 §:n muuttamisesta	24.7.1998/596	1.1.1999
		Laki kaapelilähetystoiminnasta annetun lain 23 §:n 2 momentin kumoamisesta	24.7.1998/597	1.1.1999
		Laki liiketoimintakiellosta annetun lain 16 §:n muuttamisesta	24.7.1998/598	1.1.1999
33/1997	1/1998	Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta	6.3.1998/165	1.5.1998
		Laki rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 6 luvun 14 §:n muuttamisesta	6.3.1998/166	1.5.1998
		Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 6 ja 12 §:n muuttamisesta	6.3.1998/167	1.5.1998
		Laki kiinteistönmuodostamislain 259 §:n muuttamisesta	6.3.1998/168	1.5.1998
		Laki hovioikeuslain muuttamisesta	6.3.1998/169	1.5.1998
97/1997	6/1998	Laki sähköisen viestinnän ja automaattisen tietojenkäsittelyn käyttämisestä yleisissä tuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta	20.3.1998/199	1.5.1998
128/1997	83/1998	Laki lapsen elatuksesta annetun lain muuttamisesta	21.8.1998/673	1.1.1999

		Laki velkojien maksunsaanti-järjestyksestä annetun lain 4 §:n muuttamisesta	21.8.1998/674	1.1.1999
		Laki korkolain 1 §:n muuttamisesta	21.8.1998/675	1.1.1999
		Laki ulosottolain 4 luvun 6 §:n 4 momentin kumoamisesta	21.8.1998/676	1.1.1999
		Laki tuloverolain 33 §:n muuttamisesta	21.8.1998/677	1.1.1999
132/1997	231/1997	Laki yleisestä oikeusavusta	6.2.1998/104	1.6.1998
		Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain muuttamisesta	6.2.1998/105	1.6.1998
		Laki valtion oikeusaputoimistosta	6.2.1998/106	1.6.1998
		Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta	6.2.1998/107	1.6.1998
		Laki esitutkintalain 29 §:n muuttamisesta	6.2.1998/108	1.6.1998
		Laki vaarallisten rikoksensuusijain eristämisestä annetun lain 8 §:n muuttamisesta	6.2.1998/109	1.6.1998
		Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 62 §:n muuttamisesta	6.2.1998/110	1.6.1998
		Laki oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 14 §:n muuttamisesta	6.2.1998/111	1.6.1998
		Laki ulkomaalaislain 67 §:n kumoamisesta	6.2.1998/112	1.6.1998
41/1998	134/1998	Laki lähestymiskiellosta	4.12.1998/898	1.1.1999
		Laki hakemusasioiden käsittelystä yleisessä alioikeudessa annetun lain 1 §:n muuttamisesta	4.12.1998/899	1.1.1999
		Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	4.12.1998/900	1.1.1999

		Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta	4.12.1998/901	1.1.1999
		Laki rikoslain 16 luvun muuttamisesta	4.12.1998/902	1.1.1999
45/1998	103/1998	Laki yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	13.11.1998/	asetuksella
		Laki rikoslain 1 ja 29 luvun muuttamisesta	13.11.1998/814	1.1.1999
46/1998 102/1998	102/1998	Laki Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä	13.11.1998/	asetuksella
		Laki sellaisen lahjonnan torjumisesta, jossa on osallisina Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopna unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	13.11.1998/	asetuksella
		Laki rikoslain 16 ja 40 luvun muuttamisesta	13.11.1998/815	1.1.1999
47/1998	104/1998	Laki Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen antamilla ennakkoratkaisuilla koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä.	13.11.1998/	asetuksella
48/1998	89/1998*	Vaalilaki	2.10.1998/714	8.10.1998
		Laki menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetun lain muuttamisesta	2.10.1998/715	8.10.1998
		Laki neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta	2.10.1998/716	8.10.1998

68/1998	105/1998	Laki yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta	6.11.1998/794	1.1.1999
		Laki velkojien maksunsaanti-järjestyksestä annetun lain muuttamisesta	6.11.1998/795	1.1.1999
		Laki konkurssisäännön muuttamisesta	6.11.1998/796	1.1.1999
		Laki takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 2 ja 23 §:n muuttamisesta	6.11.1998/797	1.1.1999
78/1998	101/1998	Laki verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetun lain 9 §:n muuttamisesta	6.11.1998/793	1.12.1998
79/1998	107/1998	Laki osakeyhtiölain muuttamisesta	13.11.1998/824	1.1.1999
		Laki osakeyhtiölain muuttamisesta annetun lain eräiden siirtymäsäännösten muuttamisesta	13.11.1998/825	1.1.1999
		Laki asunto-osakeyhtiölain muuttamisesta	13.11.1998/826	1.1.1999
		Laki kaupparekisterilain 9 §:n muuttamisesta	13.11.1998/827	1.1.1999
156/1998	165/1998	Laki maakaaren 18 luvun muuttamisesta	14.12.1998/964	1.1.1999
		Laki maakaaren voimaannapannosta annetun lain 10 §:n 2 momentin muuttamisesta	14.12.1998/965	1.1.1999
		Laki yrityskiinnityslain muuttamisesta	14.12.1998/966	1.1.1999
		Laki aluskiinnityslain muuttamisesta	14.12.1998/967	1.1.1999
157/1998	130/1998	Laki valmismatkalain 14 §:n muuttamisesta	20.11.1998/850	1.1.1999
171/1998	141/1998	Laki Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta	23.12.1998/1109	1.3.1999
190/1998	189/1998	Laki valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta	18.12.1998/1069	1.1.1999

		Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	18.12.1998/1070	1.1.1999
259/1998	209/1998	Laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan ehdoista annetun lain muuttamisesta	18.12.1998/1003	1.1.1999
		Laki Suomen Pankista annetun lain 7 §:n muuttamisesta	18.12.1998/1004	1.1.1999
263/1998	227/1998	Laki velkojien maksunsaanti-järjestyksestä annetun lain 4 §:n muuttamisesta	23.12.1998/1098	1.1.1999

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasia-kirja	Eduskunnan päätös	Asia	Toimenpiteet
K 7/1997	EK 10a/1998	Eduskunnan oikeusasiamiehen toiminnastaan vuonna 1996 antama kertomus	Merkitty pöytäkirjaan 18.6.1998
K 8/1997	EK 11/1998	Valtioneuvoston oikeuskanslerin vuodelta 1996 antama kertomus	Merkitty pöytäkirjaan 28.6.1998
	EK 14c/1998	Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen vaali	Merkitty pöytäkirjaan 18.6.1998

Sisäasiainministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide ja säädöskokoelman numero	Voimaantulo- päivä
133/1997	237/1997*	Laki poliisin henkilörekistereistä annetun lain muuttamisesta	9.1.1998/4	asetuksella
158/1997	221/1997*	Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä	30.1.1998/68	1.3.1998
		Laki luottolaitostoinnasta annetun lain muuttamisesta	30.1.1998/69	1.3.1998
		Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain 24 §:n muuttamisesta	30.1.1998/70	1.3.1998
		Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta	30.1.1998/71	1.3.1998
		Laki ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetun lain 16 §:n muuttamisesta	30.1.1998/72	1.3.1998
		Laki osuuskuntalain muuttamisesta	30.1.1998/73	1.3.1998
		Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta	30.1.1998/74	1.3.1998
		Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta	30.1.1998/75	1.3.1998
		Laki vakuutuksenvälittäjistä annetun lain muuttamisesta	30.1.1998/76	1.3.1998
		Laki panttilainauslaitoksista annetun lain muuttamisesta	30.1.1998/77	1.3.1998
		Laki poliisin henkilörekistereistä annetun lain 13 §:n 2 momentin 5 kohdan muuttamisesta	30.1.1998/78	1.3.1998

		Laki rikoslain 32 luvun 1 §:n muuttamisesta	30.1.1998/79	1.3.1998
182/1997	222/1997	Laki passilain muuttamisesta	16.1.1998/14	1.3.1998
183/1997	236/1997	Ampuma-aselaki	9.1.1998/1	1.3.1998
		Laki poliisilain 23 §:n muuttamisesta	9.1.1998/2	1.3.1998
		Laki poliisin henkilökisteriestä annetun lain 19 ja 20 §:n muuttamisesta	9.1.1998/3	1.3.1998
225/1997	11/1998	Laki puolustusvoimien virkaavusta poliisille annetun lain muuttamisesta	15.5.1998/346	1.7.1998
14/1998	48/1998	Laki väestötietolain muuttamisesta	21.8.1998/615	1.10.1999
		Laki rekisterihallintolain 3 §:n 3 momentin kumoamisesta	21.8.1998/616	1.10.1999
		Laki nimilain muuttamisesta	21.8.1998/617	1.10.1999
		Laki avioliittolain muuttamisesta	21.8.1998/618	1.10.1999
		Laki uskontokuntien jäsenrekistereistä	21.8.1998/614	1.10.1999
22/1998	50/1998	Laki poliisin henkilökisteriestä annetun lain muuttamisesta	21.8.1998/658	asetuksella
38/1998	54/1998*	Laki kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 6 §:n muuttamisesta	18.6.1998/419	1.7.1998
49/1998	61/1998	Laki Suomen Hallitusmuodon 31 §:n kumoamisesta	26.6.1998/480	15.8.1998
		Laki kansalaisuuslain muuttamisesta	26.6.1998/481	15.8.1998
77/1998	73/1998	Laki kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 19 §:n muuttamisesta	26.6.1998/489	1.8.1998
123/1998	183/1998	Laki kuntien valtionosuuslain 27 §:n muuttamisesta	18.12.1998/1061	1.1.1999

Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain 14 a §:n kumoamisesta 18.12.1998/1062 1.1.1999

Laki valtionavustuksesta elinkeinojen edistämiseen kunnissa annetun lain kumoamisesta 18.12.1998/1063 1.1.1999

Laki kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain 19 §:n muuttamisesta 18.12.1998/1064 1.1.1999

Puolustusministeriö**1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin**

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide ja säädöskokoelman numero	Voimaantulopäivä
184/1997	235/1997*	Laki asevelvollisuuslain muuttamisesta	16.1.1998/19	1.2.1998
185/1998	71/1998	Laki Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätöksen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan annetun lain muuttamisesta	10.7.1998/508	15.7.1998
21/1998	29/1998	Laki terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain muuttamisesta	29.5.1998/367	1.7.1998
240/1998	232/1998	Laki puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta	30.12.1998/1223	1.2.1999
249/1998	181/1999	Laki asevelvollisuuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 momentin kumoamisesta	4.12.1998/903	1.1.1999

Valtiovarainministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide ja säädöskokoelman numero	Voimaantulopäivä
120/1997	137/1997	Laki kehitysalueelle tehtävien investointien korotetuista poistoista annetun lain muuttamisesta	23.1.1998/32	1.2.1998
190/1997	44/1998	Laki Meksikon kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	18.6.1998/502	asetuksella
209/1997	16/1998	Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta	8.5.1998/321	1.6.1998
		Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 52 §:n muuttamisesta	8.5.1998/322	1.6.1998
		Laki kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain 2 luvun 4 §:n muuttamisesta	8.5.1998/323	1.6.1998
		Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 28 §:n muuttamisesta	8.5.1998/324	1.6.1998
		Laki arvo-osuustileistä annetun lain 16 §:n muuttamisesta	8.5.1998/325	1.6.1998
		Laki osakeyhtiölain 3 a luvun 7 §:n 2 momentin kumoamisesta	8.5.1998/326	1.6.1998
246/1997	10/1998	Laki polttoainemaksusta annetun lain muuttamisesta	27.3.1998/234	1.5.1998
4/1998	21/1998	Laki makeis- ja virvoitusjuomaverosta annetun lain 5 §:n ja lain liitteenä olevan virvoitusjuomaverotaulukon muuttamisesta	3.4.1998/240	1.4.1998

6/1998	20/1998	Laki Suomen Pankista	27.3.1998/214	1.5.1998
		Laki rahalain kumoamisesta	27.3.1998/215	1.5.1998
		Laki metallirahasta	27.3.1998/216	1.5.1998
15/1998	64/1998*	Laki verohallintolain muuttamisesta	10.7.1998/504	1.1.1999
		Laki verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta	10.7.1998/505	1.1.1999
		Laki kiinteistöverolain muuttamisesta	10.7.1998/506	1.1.1999
		Laki perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta	10.7.1988/507	1.1.1999
25/1998	65/1998	Vuoden 1999 veroasteikkolaki	26.6.1998/469	1.1.1999
26/1998	66/1998	Laki verotusmenettelystä annetun lain 29 §:n muuttamisesta	26.6.1998/470	1.7.1998
		Laki tuloverolain 16 §:n muuttamisesta	26.6.1998/471	1.7.1998
		Laki yhtiöverolain hyvityksestä annetun lain muuttamisesta	26.6.1998/472	1.7.1998
27/1998	67/1998	Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta	26.6.1998/473	1.7.1998
		Laki tuloverolain 114 §:n muuttamisesta	26.6.1998/474	1.7.1998
28/1998	68/1998*	Laki tuloverolain muuttamisesta	26.6.1998/475	1.7.1998
29/1998	74/1998	Laki kiinteistöverolain muuttamisesta	26.6.1998/476	1.7.1998
31/1998	36/1998	Laki varainsiirtoverolain 3 ja 15 §:n muuttamisesta	29.5.1998/356	1.6.1998
33/1998	94/1998	Laki arvonnalisäverolain 79 ja 85 a §:n muuttamisesta	9.10.1998/727	1.1.1999
39/1998	39/1998	Laki Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta	5.6.1998/382	8.6.1998
43/1998	45/1998*	Laki leimaverolain eräiden säännösten kumoamisesta	18.6.1998/420	24.6.1998

51/1998	55/1998	Laki valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta	18.6.1998/418	17.8.1998
52/1998	42/1998	Laki valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta	18.6.1998/430	1.7.1998
53/1998	79/1998*	Laki verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta	26.6.1998/477	1.7.1998
		Laki ennakkoperintälain 27 §:n muuttamisesta	26.6.1998/478	1.7.1998
54/1998	75/1998*	Verontilityslaki	10.7.1998/532	1.8.1998
		Laki tuloverolain 124 §:n muuttamisesta	10.7.1998/533	1.8.1998
55/1998	76/1998*	Laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta	10.7.1998/509	1.9.1998
		Laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta	10.7.1998/510	1.9.1998
56/1998	56/1998	Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta	10.7.1998/518	1.9.1998
		Laki ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetun lain muuttamisesta	10.7.1998/519	1.9.1998
		Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain 1 §:n muuttamisesta	10.7.1998/520	1.9.1998
		Laki rahoitustarkastuslain muuttamisesta	10.7.1998/521	1.9.1998
		Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta	10.7.1998/522	1.9.1998
		Laki kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain 3 luvun 12 §:n muuttamisesta	10.7.1998/523	1.9.1998
		Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta	10.7.1998/524	1.9.1998
		Laki kaupparekisterilain 14 §:n muuttamisesta	10.7.1998/525	1.9.1998

		Laki varallisuusverolain 5 §:n muuttamisesta	10.7.1998/526	1.9.1998
		Laki elinkeinotulom verottamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta	10.7.1998/527	1.9.1998
		Laki hypoteekkiyhdistyksistä annetun lain 16 §:n muuttamisesta	10.7.1998/528	1.9.1998
		Laki kirjanpitolain 1 luvun 1 §:n muuttamisesta	10.7.1998/529	1.9.1998
69/1998	91/1998	Laki maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta	9.10.1998/726	1.1.1999
70/1998	69/1998*	Laki eräistä opetusalan eläkejärjestelyistä	4.9.1998/662	1.1.1999
		Laki valtion eläkerahastosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	4.9.1998/663	1.1.1999
71/1998	81/1998*	Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta	10.7.1998/511	1.8.1998
		Laki varallisuusverolain 34 §:n muuttamisesta	10.7.1998/512	1.8.1998
97/1998	95/1998	Laki Australian kanssa tulo- veroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä	9.10.1998/	asetuksella
98/1998	96/1998	Laki Israelin kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	9.10.1998/	asetuksella
108/1998	118/1998	Laki valtion eläkerahastosta annetun lain 6 §:n 2 momentin kumoamisesta	30.10.1998/781	1.1.1999
109/1998	102/1998	Laki vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta	23.10.1998/775	1.1.1999

118/1998	125/1998	Valtion asuntorahaston varainhankintavaltuudet vuonna 1999	20.11.1998/	
119/1998	111/1998	Laki Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1999	30.10.1998/782	1.1.1999
124/1998	226/1998	Laki makeis- ja virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta	23.12.1998/1092	1.1.2000
125/1998	239/1998	Laki kehitysalueelle tehtävien investointien korotetuista poistoista annetun lain muuttamisesta	30.12.1998/1215	1.1.1999
127/1998	184/1998	Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	18.12.1998/992	1.1.1999
		Laki arvo-osuustileistä annetun lain 5 a §:n muuttamisesta	18.12.1998/993	1.1.1999
		Laki arvopaperimarkkinalain 10 luvun muuttamisesta	18.12.1998/994	1.1.1999
		Laki kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta	18.12.1998/995	1.1.1999
128/1998	126/1998	Valtion lainanottovaltuudet vuonna 1999 ja valtion markamääräisen arvo-osuusmuotoisen velkakannan muuttaminen euromääräiseksi 1.1.1999 alkaen	20.11.1998/	
129/1998	243/1998*	Laki tuloverolain muuttamisesta	30.12.1998/1170	1.1.1999
		Laki tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	30.12.1998/1171	1.1.1999
		Laki verotusmenettelystä annetun lain 16 §:n muuttamisesta	30.12.1998/1172	1.1.1999
		Laki verontilityslain 12 §:n muuttamisesta	30.12.1998/1173	1.1.1999
130/1998	210/1998*	Laki valtion kiinteistölaitoksesta	18.12.1998/1052	1.1.1999

149/1998	198/1998*	Laki ulkomaisten väliyh- teisöjen osakkaiden verotuk- sesta annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta	23.12.1998/1091	1.1.1999
158/1998	135/1998	Laki kiinteistön myymisestä Suomen Pankille	27.11.1998/873	4.12.1998
159/1998	199/1998	Laki jäteverolain muuttami- sesta	30.12.1998/1157	1.1.1999
173/1998	146/1998	Laki tontin myymisestä Yleis- radion eläkesäätiölle	27.11.1998/874	4.12.1998
175/1998	190/1998	Laki tilastolain muuttamisesta	18.12.1998/1039	1.1.1999
176/1998	200/1998*	Laki eräistä viitekoroista	18.12.1998/996	1.1.1999
		Laki korkolain muuttamisesta	18.12.1998/997	1.1.1999
177/1998	166/1998	Laki verotusmenettelystä an- netun lain 17 ja 26 §:n muut- tamisesta	14.12.1998/946	1.1.1999
197/1998	178/1998*	Laki ajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta	4.12.1998/921	1.1.1999
198/1998	147/1998	Laki Uzbekistanin kanssa tu- loveroja koskevan kaksinker- taisen verotuksen välttämisek- si ja veron kiertämisen estä- miseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksy- misestä	4.12.1998/	
199/1998	148/1998	Laki Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisestä yleisso- pimukseen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta etu- yhteydessä keskenään olevien yritysten tulonoikaisun yh- teydessä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksy- misestä	4.12.1998/	
200/1998	149/1998	Laki indeksiehdon käytön rajoittamisesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	4.12.1998/922	1.1.1999
201/1998	167/1998	Laki yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 5 a ja 8 §:n muuttamisesta	14.12.1998/944	1.1.1999

		Laki tuloverolain 122 §:n muuttamisesta	14.12.1998/945	1.1.1999
203/1998	151/1998	Laki valtion maksuperustelain muuttamisesta	14.12.1998/961	1.3.1999
204/1998	230/1998	Laki tullilain muuttamisesta	23.12.1998/1104	1.1.1999
206/1998	245/1998	Laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta	30.12.1998/1159	1.1.1999
207/1998	168/1998	Laki arvonnalisäverolain 114 §:n muuttamisesta	14.12.1998/962	1.1.1999
208/1998	179/1998	Laki valmisteverotuslain muuttamisesta	18.12.1998/1016	1.1.1999
243/1998	170/1998	Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulo- säännöksen muuttamisesta	4.12.1998/887	9.12.1998
244/1998	238/1998	Laki Suomen Pankin virkamiehistä	30.12.1998/1166	1.1.1999
		Laki rahoitustarkastuslain muuttamisesta	30.12.1998/1167	1.1.1999
		Laki työaikalain muuttamisesta	30.12.1998/1168	1.1.1999
		Laki työtuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta	30.12.1998/1169	1.1.1999
251/1998	171/1998*	Laki valtion talousarviosta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta	14.12.1998/960	1.1.1999
252/1998	180/1998	Laki tuloverolain 67 §:n muuttamisesta	18.12.1998/1020	1.1.1999
260/1998	196/1998	Eduskunta oikeuttaa valtioneuvoston osallistumaan Kansainvälisen järjestelypankin Brasilialle suunnittelemaan rahoitusjärjestelyyn sekä oikeuttaa myöntämään valtion takauksen Suomen Pankille	4.12.1998/	
264/1998	246/1998*	Laki autoverolain muuttamisesta	30.12.1998/1160	15.1.1999

265/1998	240/1998	Laki moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta	30.12.1998/1161	1.1.1999
266/1998	233/1998	Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	30.12.1998/1158	1.1.1999

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasia-kirja	Eduskunnan päätös	Asia	Toimenpiteet
K 10, K 12/1997	EK 9/1998	Kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1996 sekä valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1996	Merkitty pöytäkirjaan 18.6.1998
HE 2/1998	EK 5/1998*	Vuoden 1998 lisätalousarvio	Merkitty pöytäkirjaan 9.4.1998
HE 105/1998	EK 35/1998*	Valtion talousarvio vuodelle 1999	Merkitty pöytäkirjaan 30.12.1998
HE 241/1998	32/1998*	Vuoden 1998 II lisätalousarvio	Merkitty pöytäkirjaan 14.12.1998
LA 120 ja 121/1998	EK 31/1998	Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 1 b ja 6 §:n muuttamisesta	Tasavallan presidentti vahvisti lain 18.12.1998
VNT 1/1998	EK 7/1998	Valtioneuvoston tiedonanto Suomen osallisumisesta euroalueeseen	Merkitty pöytäkirjaan 30.4.1998

Opetusministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide ja säädöskokoelman numero	Voimaantulopäivä
34/1997	190/1997	Laki ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta	30.1.1998/53	1.3.1998
86/1997	70/1998*	Perusopetuslaki	21.8.1998/628	1.1.1999
		Lukiolaki	21.8.1998/629	1.1.1999
		Laki ammatillisesta koulutuksesta	21.8.1998/630	1.1.1999
		Laki ammatillisesta aikuis-koulutuksesta	21.8.1998/631	1.1.1999
		Laki vapaasta sivistystyöstä	21.8.1998/632	1.1.1999
		Laki taiteen perusopetuksesta	21.8.1998/633	1.1.1999
		Laki valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta	21.8.1998/634	1.1.1999
		Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta	21.8.1998/635	1.1.1999
170/1997	15/1998*	Laki tekijänoikeuslain muuttamisesta	3.4.1998/250	15.4.1998
		Laki rikoslain 49 luvun 1 §:n muuttamisesta	3.4.1998/251	15.4.1998
235/1997	9/1998	Laki eräiden kiinteistöjen luovuttamisesta Helsingin kaupungille	15.5.1998/331	20.5.1998
236/1997	158/1998*	Liikuntalaki	18.12.1998/1054	1.1.1999
16/1998	46/1998	Laki ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta	21.8.1998/620	1.10.1998
17/1998	47/1998	Laki kirkkolain muuttamisesta	21.8.1998/619	1.10.1998
23/1998	33/1998	Laki kirkkolain muuttamisesta	15.5.1998/347	1.6.1998

57/1998	80/1998	Laki opimtotukilain muuttamisesta	21.8.1998/636	1.1.1999
		Laki lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta	21.8.1998/637	1.1.1999
		Laki nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilusta annetun lain kumoamisesta	21.8.1998/638	1.1.1999
		Laki korkeakoulopinnoista annetun lain 13 ja 21 §:n muuttamisesta	21.8.1998/639	1.1.1999
		Laki ammatillisesta opettajan-koulutuksesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta	21.8.1998/640	1.1.1999
		Laki opetushallituksesta annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta	21.8.1998/641	1.1.1999
		Laki teatteri- ja orkesterilain 1 §:n muuttamisesta	21.8.1998/642	1.1.1999
		Laki kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	21.8.1998/643	1.1.1999
		Laki museolain 1 a §:n muuttamisesta	21.8.1998/644	1.1.1999
		Laki nuorisotyölain 7 §:n muuttamisesta	21.8.1998/645	1.1.1999
		Laki työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 5 ja 12 §:n muuttamisesta	21.8.1998/646	1.1.1999
		Laki kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta	21.8.1998/647	1.1.1999

		Laki valtion virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 2 §:n kumoamisesta	21.8.1998/648	1.1.1999
58/1998	58/1998	Laki eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä yksityistettäessä opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvia ammatillisissa oppilaitoksia ja muodostettaessa yksityisiä ammattikorkeakouluja annetun lain 1 §:n muuttamisesta	18.6.1998/431	1.7.1998
		Laki ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta	18.6.1998/432	1.7.1998
59/1998	193/1998	Laki opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä	18.12.1998/1058	1.1.1999
		Laki yliopistolain 18 ja 42 §:n muuttamisesta	18.12.1998/1059	1.1.1999
		Laki ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain 15 ja 29 §:n muuttamisesta	18.12.1998/1060	1.1.1999
131/1998	112/1998	Laki kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	13.11.1998/832	1.1.1999
132/1998	113/1998	Laki eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	13.11.1998/833	1.1.1999
133/1998	114/1998	Laki taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	13.11.1998/834	1.1.1999
134/1998	119/1998	Laki näkövammaisten kirjastosta annetun lain muuttamisesta	13.11.1998/835	1.1.1999
150/1998	192/1998	Laki lukiolain muuttamisesta	30.12.1998/1184	1.1.1999

		Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 17 §:n muuttamisesta	30.12.1998/1185	1.1.1999
		Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	30.12.1998/1186	1.1.1999
		Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain 28 §:n muuttamisesta	30.12.1998/1187	1.1.1999
160/1998	132/1998	Laki kirkkolain 14 luvun 3 §:n ja 22 luvun 3 §:n muuttamisesta	27.11.1998/859	1.1.1999
161/1998	136/1998	Laki evankelisluterilaisten seurakuntien virkataloista ja rahastoista annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta	27.11.1998/860	1.1.1999
		Laki vuoden 1886 metsälain eräiden säännösten kumoamisesta	27.11.1998/861	1.1.1999
210/1998	133/1998	Kirjastolaki	4.12.1998/904	1.1.1999
211/1998	182/1998	Laki työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	30.12.1998/1189	
213/1998	195/1998	Laki eräiden valtion oppilaitoskiinteistöjen luovuttamisesta yksityisille ammatillisen koulutuksen järjestäjille	30.12.1998/1183	1.1.1999
261/1998	208/1998	Laki perusopetuslain 17 §:n muuttamisesta	30.12.1998/1188	1.1.1999

Maa- ja metsätalousministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide ja säädöskokoelman numero	Voimaantulopäivä
171/1997	77/1998*	Laki metsänhoitoyhdistyksistä	10.7.1998/534	1.1.1999
232/1997	23/1998	Laki kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta	9.4.1998/273	1.5.1998
		Laki kiinteistörekisterilain muuttamisesta	9.4.1998/274	1.5.1998
3/1998	12/1998	Laki kalastuslain 94 ja 121 §:n muuttamisesta	3.4.1998/252	9.4.1998
5/1998	31/1998	Rehulaki	5.6.1998/396	15.6.1998
		Laki eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain muuttamisesta	5.6.1998/397	15.6.1998
		Laki eläintautilain muuttamisesta	5.6.1998/398	15.6.1998
7/1998	18/1998	Laki siemenkauppalain 2 §:n muuttamisesta	27.3.1998/217	1.4.1998
		Laki taimiaineiston 2 §:n muuttamisesta	27.3.1998/218	1.4.1998
18/1998	52/1998	Laki maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain muuttamisesta	21.8.1998/621	1.10.1998
61/1998	85/1998	Laki erään Joroisten kunnassa sijaitsevan kiinteistön myymisestä Järvikylä Gods Aktiebolag -nimiselle yhtiölle	7.8.1998	lakiehdotus hylätty
62/1998	51/1998	Laki metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta	18.6.1998/433	1.7.1998
72/1998	57/1998	Laki lannoitelain 3 §:n muuttamisesta	10.7.1998/514	15.7.1998

111/1998	194/1998	Laki kalastuslain 88 §:n muuttamisesta	18.12.1998/1017	1.1.1999
135/1998	150/1998*	Laki maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain 31 §:n muuttamisesta	4.12.1998/905	15.12.1998
136/1998	175/1998	Laki maaseutuelinkeinolain 28 §:n muuttamisesta	30.12.1998/1174	1.1.1999
217/1998	172/1998*	Laki siemenkauppalain 3 ja 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	18.12.1998/1032	1.1.1999
218/1998	216/1998	Laki metsälain muuttamisesta	30.12.1998/1224	1.1.1999

Liikenneministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide ja säädöskokoelman numero	Voimaantulopäivä
144/1997	194/1997*	Luotsauslaki	6.2.1998/90	asetuksella
240/1997	25/1998	Laki yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta	15.5.1998/342	1.1.1999
242/1997	38/1998	Laki liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä	24.7.1998/546	1.8.1998
		Laki tieliikennelain 75 §:n muuttamisesta	24.7.1998/547	1.8.1998
11/1998	28/1998	Laki luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain 4 §:n muuttamisesta	30.4.1998/301	15.5.1998
34/1998	87/1998*	Laki televisio- ja radiotoiminnaasta	9.10.1998/744	1.1.1999
		Laki valtion televisio- ja radiorahastosta	9.10.1998/745	1.1.1999
		Laki Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta	9.10.1998/746	1.1.1999
		Laki telehallinnosta annetun lain muuttamisesta	9.10.1998/747	1.1.1999
		Laki tekijänoikeuslain 25 i §:n muuttamisesta	9.10.1998/748	1.1.1999
40/1998	40/1998	Laki tieliikennelain muuttamisesta	5.6.1998/390	15.6.1998
63/1998	82/1998*	Laki kuljettajatutkintotoiminnan järjestämisestä	10.7.1998/535	1.1.1999
		Laki Autorekisterikeskuksen muuttamisesta osakeyhtiöksi ja yhtiön eräistä tehtävistä annetun lain 6 §:n kumoamisesta	10.7.1998/536	1.1.1999

84/1998	92/1998	Laki väylämaksulain muuttamisesta	23.10.1998/761	1.1.1999
86/1998	93/1998	Konttilaki	23.10.1998/762	1.1.1999
99/1998	99/1998	Laki tieliikennelain muuttamisesta	23.12.1998/	
100/1998	100/1998	Laki kansainvälisessä maantieliikenteessä toimivien ajoneuvojen miehistöjen työstä tehdyn eurooppalaisen sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	23.12.1998/	
112/1998	138/1998	Laki luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain muuttamisesta	4.12.1998/888	11.12.1998
113/1998	139/1998	Laki ajoneuvojen katsastusluvista	23.12.1998/1099	1.3.1999
		Laki ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta	23.12.1998/1100	1.3.1999
		Laki tieliikennelain 84 §:n muuttamisesta	23.12.1998/1101	1.3.1999
		Laki ajoneuvohallintokeskuksesta annetun lain muuttamisesta	23.12.1998/1102	1.3.1999
		Laki tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	23.12.1998/1103	1.3.1999
137/1998	140/1998	Laki RASKONEen muuttamisesta osakeyhtiöksi	4.12.1998/889	1.1.1999
219/1998	152/1998	Laki merilain 1 luvun 8 §:n muuttamisesta	4.12.1998/924	1.1.1999

Kauppa- ja teollisuusministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide ja säädöskokoelman numero	Voimaantulopäivä
227/1997	22/1998	Laki sähkömarkkinalain muuttamisesta	15.5.1998/332	1.9.1998
243/1997	19/1998*	Laki kilpailunrajoituksista annetun lain muuttamisesta	30.4.2998/303	1.10.1998
		Laki kilpailuneuvostosta annetun lain muuttamisesta	30.4.1998/304	1.10.1998
		Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta	30.4.1998/305	1.10.1998
		Laki työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain 7 §:n muuttamisesta	30.4.1998/306	1.10.1998
		Laki vakuutusyhdistyslain 14 luvun 4 §:n muuttamisesta	30.4.1998/307	1.10.1998
		Laki eläkesäätiölain 102 §:n muuttamisesta	30.4.1998/308	1.10.1998
		Laki vakuutuskassalain 135 §:n muuttamisesta	30.4.1998/309	1.10.1998
		Laki luottolaitostoinnasta annetun lain 11 luvun kumoamisesta	30.4.1998/310	1.10.1998
8/1998	27/1998	Laki osakeyhtiölain muuttamisesta	30.4.1998/294	15.5.1998
		Laki osuuskuntalain 9 luvun muuttamisesta	30.4.1998/295	15.5.1998
		Laki asunto-osakeyhtiölain 6 luvun muuttamisesta	30.4.1998/296	15.5.1998
		Laki asumisoikeusyhdistyksistä annetun lain 8 luvun muuttamisesta	30.4.1998/297	15.5.1998

		Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain 9 luvun muuttamisesta	30.4.1998/298	15.5.1998
		Laki säätiölain 11 §:n muuttamisesta	30.4.1998/299	15.5.1998
		Laki kirjanpitolain muuttamisesta	30.4.1998/300	15.5.1998
24/1998	30/1998	Laki yritystuesta annetun lain muuttamisesta	29.5.1998/378	15.6.1998
32/1998	35/1998	Laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain 12 a §:n muuttamisesta	29.5.1998/379	1.7.1998
35/1998	53/1998	Laki valtion erityisrahoitusyh-tiön perustamiseen liittyvistä järjestelyistä	18.6.1998/442	1.7.1998
		Laki valtion erityisrahoitusyh-tiöstä	18.6.1998/443	1.7.1998
		Laki valtiontakuurahastosta	18.6.1998/444	1.7.1998
		Laki valtion erityisrahoitusyh-tiön luotto- ja takaustoiminas-ta	18.6.1998/445	1.7.1998
		Laki Kera Oyj -nimisestä jul-kisesta osakeyhtiöstä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	18.6.1998/446	1.7.1998
		Laki vientitakuulain 4 §:n muuttamisesta	18.6.1998/447	1.7.1998
		Laki valtion vakauttamista-kauksista annetun lain muut-tamisesta	18.6.1998/448	1.7.1998
		Laki laivanrakennus- tai lai-vanvarustamotoimintaa har-joittaville yrityksille myönnet-tävistä valtiontakauksista an-netun lain muuttamisesta	18.6.1998/449	1.7.1998
		Laki ympäristönsuojelua edis-täviin investointeihin myön-nettavista valtiontakauksista ja vientitakuista annetun lain muuttamisesta	18.6.1998/450	1.7.1998

		Laki valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain muuttamisesta	18.6.1998/451	1.7.1998
		Laki valtion pääomatakuista annetun lain muuttamisesta	18.6.1998/452	1.7.1998
		Laki eräiden elinkeinoalojen valtiontakauksista annetun lain muuttamisesta	18.6.1998/453	1.7.1998
80/1998	86/1998	Eduskunnan suostumus valtion osakeomistuksen alentamiseen Enso Oy:ssä	10.7.1998/	
81/1998	90/1998	Laki elinkeinojen harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n 21 kohdan kumoamisesta	20.11.1998/855	1.12.1998
139/1998	108/1998	Laki julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain 4 §:n 3 momentin kumoamisesta	6.11.1998/808	1.1.1999
		Laki julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	6.11.1998/809	1.1.1999
140/1998	129/1998	Laki Kuluttajavirastosta	18.12.1998/1056	1.1.1999
222/1998	169/1998	Laki ydinenergialain 52 §:nmuuttamisesta	18.12.1998/1077	1.1.1999

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasia-kirja	Eduskunnan päätös	Asia	Toimenpiteet
LA 93/1997	EK 8/1998*	Eduskunta on hylännyt lakialoitteen kaupparekisterilain ja yhdistyslain muuttamiseksi	Merkitty pöytäkirjaan 5.6.1998

Sosiaali- ja terveysministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide ja säädöskokoelman numero	Voimaantulopäivä
73/1996	49/1998	Elatusturvalaki	7.8.1998/671	1.1.1999
228/1997	3/1998	Laki vakuutuskassalain muuttamisesta	20.3.1998/200	1.4.1998
		Laki eläkesäätiölain muuttamisesta	20.3.1998/201	1.4.1998
230/1997	4/1998	Laki alkoholilain 44 ja 47 §:n muuttamisesta	20.3.1998/210	1.4.1998
237/1997	5/1998	Laki Saksan liittotasavallan kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	20.3.1998/543	asetuksella
9/1998	17/1998	Laki kemikaalilain 8 ja 48 a §:n muuttamisesta	29.5.1998/368	15.6.1998
12/1998	63/1998	Laki vuodelta 1999 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta	10.7.1998/513	1.1.1999
13/1998	26/1998	Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta	27.3.1998/221	1.4.1998
		Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	27.3.1998/222	1.4.1998
		Laki merimieseläkelain muuttamisesta	27.3.1998/223	1.4.1998
		Laki maatalousyrittäjien eläkelain 19 §:n muuttamisesta	27.3.1998/224	1.4.1998
		Laki yrittäjien eläkelain 17 §:n muuttamisesta	27.3.1998/225	1.4.1998
		Laki valtion eläkelain 9 d §:n muuttamisesta	27.3.1998/226	1.4.1998

		Laki ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä	27.3.1998/227	1.7.1998
		Laki taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 1 §:n muuttamisesta	27.3.1998/228	1.4.1998
19/1998	32/1998*	Laki potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta	15.5.1998/333	1.9.1998
64/1998	84/1998*	Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta	24.7.1998/555	1.9.1998
		Laki työttömyyskassalain muuttamisesta	24.7.1998/556	1.9.1998
		Laki työttömyysturvalain 37 §:n muuttamisesta	24.7.1998/557	1.9.1998
		Laki työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 30 §:n muuttamisesta	24.7.1998/558	1.9.1998
		Laki vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	24.7.1998/559	1.9.1998
		Laki koulutus- ja erorahastosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	24.7.1998/560	1.9.1998
		Laki työntekijäin eläkelain 12 c §:n muuttamisesta	24.7.1998/561	1.9.1998
		Laki valtion eläkerahastosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	24.7.1998/562	1.9.1998
65/1998	43/1998	Laki terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	18.6.1998/421	1.9.1998
73/1998	59/1998	Laki 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta	18.6.1998/455	1.7.1998
87/1998	129/1998	Laki kuntoutusrahalain muuttamisesta	13.11.1998/836	1.8.1999
		Laki kansaneläkelain muuttamisesta	13.11.1998/837	1.8.1999

		Laki vammaistukilain 2 §:n muuttamisesta	13.11.1998/838	1.8.1999
		Laki kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	13.11.1998/839	1.8.1999
88/1998	97/1998	Laki sotilasvammalain muuttamisesta	23.10.1998/776	1.11.1998
91/1998	124/1998	Laki potilasvahinkolain muuttamisesta	27.11.1998/879	1.5.1999
		Laki tuotevastuulain 13 a §:n muuttamisesta	27.11.1998/880	1.5.1999
		Laki kuntoutusrahalain 19 §:n muuttamisesta	27.11.1998/881	1.5.1999
		Laki terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta	27.11.1998/882	1.5.1999
141/1998	176/1998*	Laki kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain 1 a §:n muuttamisesta	4.12.1998/912	1.1.1999
		Laki kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	4.12.1998/913	1.1.1999
		Laki kansaneläkelain 26 §:n muuttamisesta	4.12.1998/914	1.1.1999
		Laki eläkkeensaajien asumistukilain 6 §:n muuttamisesta	4.12.1998/915	1.1.1999
		Laki perhe-eläkelain muuttamisesta	4.12.1998/916	1.1.1999
		Laki lapsen hoitotuesta annetun lain 2 a §:n muuttamisesta	4.12.1998/917	1.1.1999
		Laki vammaistukilain muuttamisesta	4.12.1998/918	1.1.1999
142/1998	123/1998	Laki työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomiioon ottamisesta eräissä päivärahoissa	6.11.1998/798	1.1.1999

151/1998	154/1998*	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta	14.12.1998/974	1.1.1999
165/1998	155/1998	Laki erikoissairaanhoidon lain muuttamisesta	23.12.1998/1127	1.1.1999
166/1998	177/1998	Laki sosiaalihuoltolain 49 §:n muuttamisesta	14.12.1998/975	1.1.1999
167/1998	1313/1998	Laki maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 15 §:n muuttamisesta	27.11.1998/878	1.1.1999
168/1998	137/1998	Laki tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1999 perittävästä maksusta	4.12.1998/923	1.1.1999
179/1998	173/1998	Laki kansaneläkelain 59 ja 59 a §:n muuttamisesta	4.12.1998/908	31.12.1998
		Laki sairausvakuutuslain 59 §:n muuttamisesta	4.12.1998/909	31.12.1998
		Laki valtion vuonna 1999 kansaneläkelaitokselle suorittaman takuusuorituksen vähentämisestä	4.12.1998/910	1.1.1999
		Laki vuodelta 1999 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksuista annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta	4.12.1998/911	1.1.1999
180/1998	160/1998	Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta	18.12.1998/1040	1.1.1999
		Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 a §:n muuttamisesta	18.12.1998/1041	1.1.1999
223/1998	241/1998*	Laki työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	30.12.1998/1175	1.1.1999
226/1998	203/1998	Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta	30.12.1998/1204	31.12.1998
227/1998	162/1998	Laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain 4 ja 7 §:n muuttamisesta	14.12.1998/977	1.1.1999

230/1998	156/1998	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta	14.12.1998/976	1.1.1999
232/1998	188/1998	Laki maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain muuttamisesta	18.12.1998/1042	1.1.1999
233/1998	204/1998	Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta	30.12.1998/1205	1.1.1999
		Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 28 §:n muuttamisesta	30.12.1998/1206	1.1.1999
		Laki vakuutusyhdistyslain muuttamisesta	30.12.1998/1207	1.1.1999
		Laki työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain 6 ja 33 §:n muuttamisesta	30.12.1998/1208	1.1.1999
		Laki vakuutuskassalain muuttamisesta	30.12.1998/1209	1.1.1999
		Laki eläkesäätiölain muuttamisesta	30.12.1998/1210	1.1.1999
		Laki liikennevakuutuslain 9 ja 12 a §:n muuttamisesta	30.12.1998/1211	1.1.1999
		Laki potilasvahinkolain 10 a §:n muuttamisesta	30.12.1998/1212	1.1.1999
234/1998	205/1998	Laki eläkesäätiölain muuttamisesta	23.12.1998/1135	31.12.1998
		Laki vakuutuskassalain muuttamisesta	23.12.1998/1136	31.12.1998
246/1998	222/1998	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta	23.12.1998/1114	1.1.1999
		Laki erikoissairaanhoidon lain 10 §:n 5 momentin kumoamisesta	23.12.1998/1115	1.1.1999
		Laki tartuntatautilain 8 §:n 2 momentin kumoamisesta	23.12.1998/1116	1.1.1999

		Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 10 §:n 2 momentin kumoamisesta	23.12.1998/1117	1.1.1999
		Laki terveydensuojelulain 58 §:n muuttamisesta	23.12.1998/1118	1.1.1999
		Laki kemikaalilain 61 §:n 2 momentin kumoamisesta	23.12.1998/1119	1.1.1999
		Laki elintarvikelain 46 §:n 2 momentin kumoamisesta	23.12.1998/1120	1.1.1999
		Laki eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetun lain 54 §:n 2 momentin kumoamisesta	23.12.1998/1121	1.1.1999
		Laki eläinlääkintähuoltolain 15 §:n 2 momentin kumoamisesta	23.12.1998/1122	1.1.1999
		Laki tuoteturvallisuuslain 21 §:n 2 momentin kumoamisesta	23.12.1998/1123	1.1.1999
		Laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain 8 §:n 2 momentin kumoamisesta	23.12.1998/1124	1.1.1999
		Laki työterveyshuoltolain 2 §:n muuttamisesta	23.12.1998/1125	1.1.1999
		Laki kuntien valtionosuuslain 4 §:n muuttamisesta	23.12.1998/1126	1.1.1999
248/1998	236/1998	Laki säteilylain muuttamisesta	23.12.1998/1142	1.1.1999
255/1998	212/1998	Laki asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain muuttamisesta	23.12.1998/1128	1.3.1999
256/1998	213/1998	Laki työntekijäin eläkelain 1 c §:n muuttamisesta	23.12.1998/1129	1.1.1999
		Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 a §:n muuttamisesta	23.12.1998/1130	1.1.1999

Laki taiteilijoiden ja eräiden 23.12.1998/1131 1.1.1999
erityisryhmiin kuuluvien
työntekijäin eläkelain 1 a §:n
muuttamisesta

Laki tapaturmavakuutuslain 1 23.12.1998/1132 1.1.1999
a ja 57 §:n muuttamisesta

Työministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide ja säädöskokoelman numero	Voimaantulopäivä
241/1997	14/1998	83. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän kotityötä koskevan yleissopimuksen nro 177 hyväksyminen	29.5.1998	
36/1998	34/1998	Laki merimiesten vuosilomalain muuttamisesta	15.5.1998/343	1.6.1998
37/1998	37/1998	Laki työsopimuslain muuttamisesta	29.5.1998/357	1.10.1998
89/1998	98/1998	Laki nuorista työntekijöistä annetun lain muuttamisesta	16.10.1998/754	1.1.1999
104/1998	127/1998	Palkkaturvalaki	27.11.1998/866	1.1.1999
		Laki konkurssisäännön 31 §:n muuttamisesta	27.11.1998/867	1.1.1999
143/1998	122/1998	Laki ulkomaalaisvaltuutetusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	13.11.1998/840	1.3.1999
144/1998	128/1998	Laki työllisyyslain muuttamisesta	4.12.1998/906	1.1.1999
152/1998	228/1998*	Laki siviilipalveluslain muuttamisesta	30.12.1998/1222	1.1.1999
181/1998	157/1998	Laki työaikalain muuttamisesta	14.12.1998/963	1.2.1999

Ympäristöministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide ja säädöskokoelman numero	Voimaantulopäivä
82/1997	155/1997*	Laki ympäristövahinkovakuutuksesta	30.1.1998/81	1.1.1999
		Laki vakuutuslainsäädännön muuttamisesta	30.1.1998/82	1.1.1999
44/1998	41/1998*	Laki aravalain 14 §:n kumoamisesta	5.6.1998/399	1.1.1999
90/1998	88/1998	Laki aravalain 5 §:n muuttamisesta	9.10.1998/728	15.10.1998
		Laki vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	9.10.1998/729	15.10.1998
		Laki asumisoikeustalainojen korkotuesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	9.10.1998/730	15.10.1998
122/1998	121/1998	Laki valtion asuntorahastosta annetun lain muuttamisesta	14.12.1998/947	1.1.1999
169/1998	142/1998	Laki Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämisen järjestelmästä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta	4.12.1998/890	1.1.1999
238/1998	191/1998	Laki asuntojen korjausavustuksista	18.12.1998/1031	1.1.1999

Hakemisto

Aasia ja Australia ja Oseania	II	8.4.3
Afrikka	II	8.4.4
Aikuiskoulutus	I/OPM	
Ajoneuvojen rekisteröintijärjestelmä	III/VM	197/1998
Ajoneuvovero	III/VM	160/1994
	III/VM	151/1996
Ajoneuvoveron kantaminen ja veronpalautus	III/VM	133/1995
Alaikäisten tahdosta riippumaton hoito	III/STM	92/1992
Alkoholijuomaveron alennus	III/VM	156/1995
Alkoholinkäyttö, lasten ja nuorten	III/STM	3/1997
Alue- ja paikallishallinnon kehittäminen	I/SM	
Alueellinen kehittäminen, rahoitus ja organisointi	III/SM	99/1993
Aluehallinnon uudistaminen	III/SM	148/1996
Alueiden komitean pakollinen kuuleminen	III/UM	S 1:25/1996
Alueiden käyttö	I/YM	
Aluepolitiikka	I/SM	
Alushankintojen korkotuet	III/LM	100:11/1997
Alusjätelainsäädännön uudistaminen	III/YM	323/1994
Aluuelletutuki	III/LM	105:16/1998
Ammatillinen koulutus	I/OPM	
Ammatillinen lisäkoulutus	III/OPM	186/1996
Ammatillisen koulutuksen määrällinen säätely	III/OPM	62/1996
Ammatilliset erityisoppilaitokset	III/OPM	100:4/1997
Ammattikorkeakoulu	III/OPM	319/1994
Ammattikorkeakoulujen yksikkö hinnat, laskenta	III/OPM	122/1997
Ammattikorkeakoulut	I/OPM	
Amsterdamin sopimus	II	2.1
Apulaisprofessorin virkanimike	III/OPM	42/1997
Apulaisprofessori-virkanimike, luopuminen	III/OPM	263/1996
Arava- ja korkotukilainojen myöntämisvaltuudet	III/YM	2:2/1998
	III/YM	105:25/1998
Arktinen yhteistyö	II	8.1.5
Arpajaislain muutosvalmistelut	III/OPM	103:4/1996
	III/OPM	124/1996
Arvonlisäverotuksen verokannat	III/VM	111/1997
Arvonlisäverotus	III/VM	283/1994
	I/VM	
Aseidenriisunta, Euroopan	III/UM	K 4:1/1991
Asevalvonta ja monenvälinen aseidenriisunta	II	3.5
Asevelvollisten päiväraha	III/PLM	184/1997
Asumisen edistäminen	I/YM	
Asumisoikeusyhdistykset	III/OM	16/1994
Asuntorahaston toiminnan turvaaminen	III/YM	8/1996
Asuntorahaston varainhankintavaltuudet	III/YM	105:27/1998
Asuntotilanne	III/YM	105:26/1998
Australia	II	8.4.3
Auton ikäalennus	III/VM	264/1998

Autoverolaki, invalidipalautus	III/VM	42/1993
Autoverotus	III/VM	321/1994
Avoimuuskysymys EU:ssa	III/UM	S 1:13/1996
Baltian maat, kahdenväliset suhteet	II	8.2.2
Barents-yhteistyö	II	8.1.4
Budjettitalouden lainanotto	I/VM	
Digitaalinen lähetystoiminta	III/LM	34/1998
ECE	II	5.1.8
Eduskuntavaalit, suhteellisuuden toteutuminen	III/OM	48/1998
Ehdonalainen vapaus	III/OM	23/1990
Ehkäisevä sosiaali- ja terveystoiminta	I/STM	
Elinkeino- ja teknologiapolitiikka	I/KTM	
Elintarvikevalvonnan epäkohdat	III/KTM	K 5:3/1996
Eläinlääkintä	I/MMM	
Eläinsuojelulaki	II/MMM	36/1995
Eläintalutuslaki, muuttaminen	III/MMM	23/1997
Eläinten lääkitseminen	III/MMM	55/1997
Eläintensuojelu HVK:ssa	III/UM	S 1:3/1996
Eläkelaitosten ja eläkesäätiöiden verotus	III/VM	71/1998
Eläkesäätiöiden verotus	III/VM	249/1996
EMU-selvitykset	III/VM	S 4/1997
Energia-asiat	II	5.2.3
Energiapolitiikka	I/KTM	
Energiapuutuki	III/KTM	105:10/1998
Energiaveron kehittäminen	III/VM	225/1996
Energiaverotus	III/VM	195/1997
Engel-Yhtymä Oy:n omistusjärjestelyt	III/VM	100:3/1997
Enso-Gutzeit Oy ja Veitsiluoto Oy, sulautuminen	III/KTM	11:7/1995
Erityislukiot	III/OPM	176/1993
Erityisryhmien kuntoutus	III/STM	155/1997
ETYJ	II	3.4
EU/WEU	II	3.3
EU:n indeksointivarojen budjetointi	III/VM	105:1/1998
EU:n jäsenvaltioiden lainsäädäntökysymykset	III/UM	31/1997
EU:n laajentuminen	II	2.2
EU:n oikeushenkilöllisyyden vaikutukset	I/UM	
EU:n oikeusjärjestelmä, toiminta ja rahoitus	III/UM	S 1:32/1996
EU:n perussopimukset, saattaminen ajan tasalle	III/UM	S 1:17/1996
EU:n sosiaalirahaston tukemat toimenpiteet	III/UM	S 1:14/1996
EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikka, vahvistaminen	I/TM	
EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikka, vahvistaminen	II	2.3
EU:n 113-komitea	II	5.1.2
EU-kulukorvausten vero-kohtelu	III/VM	58/1996
EU-kulukorvausten vero-kohtelu	III/VM	215/1995
EU-puheenjohtajuus, valmistautuminen	I/VNK	
EU-päätösten julkaiseminen ja perusteleminen	III/UM	S 1:2/1996
Euroalueen laajennus	III/VM	S 4/1997
Euroopan aseidenriisunta	III/UM	K 4:1/1991
Euroopan Neuvosto	II	4.2
Euroopan Neuvoston ihmisoikeussopimus	III/UM	S 1:7/1996
Euroopan parlamentti, lainsäädäntöasiat	III/UM	S 1:18/1996
Euroopan parlamentti, yhteisöjärjestyksen lainsäädäntöasiat	III/UM	S 1:19/1996
Euroopan talouskomissio (ECE)	II	5.1.8
Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ)	II	3.4
Euroopan unioni	I/VNK	
Euroopan unionin jäsenmaat ja assosiaatiomaat	II	8.2

Euroopan unionin jäsenmaat	II	8.2.1
Euroopan yhteisöjen tuomioistuin	III/UM	S 1:24/1996
Eurooppa-oikeus	I/OM	
EY:n perustamissopimuksen 235 artikla	III/UM	S 1:5/1996
Finanssipolitiikka	I/VM	
Haja-asutusalueiden postitoiminta	III/VM	22/1997
Hakeyrittäjät, ympäristötuki	III/MMM	105:11/1998
Hallinnon kehittäminen	I/VM	
	I/VNK	
Hallinto, kunnat ja aluekehitys	I/SM	
Hallintolainkäyttö	III/OM	217/1995
Hallituksen ohjelman toimeenpano	I	
Hallitus	I	
Hammashuollon korvaukset	III/STM	104/1995
Henkilöliikenteen laajuuden turvaaminen	III/LM	100:12/1997
Hiilidioksidipäästöjen alentaminen	I/LM	
Hinausmaksu	III/LM	105:16/1998
Holhoustoimen organisaation uudistaminen	III/OM	16/1995
Huumausainelainsäädäntö	III/OM	180/1992
Huumepoliisiyksikkö	III/SM	152:2/1994
HVK, III pilari	III/UM	S 1:10/1996
Hätäkeskusten eläkejärjestelyt	III/SM	111/1995
Ihmisoikeuksien edistäminen	I/UM	
Ihmisoikeuskysymykset YK-politiikassa	II	4.3
Ihmisoikeuspolitiikka	II	4.
Ihmisoikeusvalitukset	II	4.4
Ikääntyneet pitkäaikaistyöttömät, palvelutarvesuunnitelma	III/TM	3:6/1996
Ilmailulaitoksen voiton tuloutus	III/LM	100:14/1997
Ilmavoimien lentäjät, sitoumusjärjestelmä	III/PLM	105:5/1998
Innovaatiojärjestelmä	III/KTM	72:9/1995
Investointien suoja	II	5.1.6
Investointikiinnostuksen herättäminen	II	5.3.1
Itä-Timorin kysymys	III/UM	5/1997
Itämeri-yhteistyö	II	8.1.3
IVY-maat	II	8.3.2
Johtajavakuutus, vähennyskelpoisuus	III/VM	198/1993
Joukkoliikenne	I/LM	
Joukkoviestintälainsäädäntö	I/LM	
Julkinen puolustus, syyteestä vapautetun kulut	III/OM	82/1995
Julkisten eläkkeiden kehittäminen	III/VM	110/1992
Julkisuus- ja salassapitosäännökset	III/SM	57/1994
Junavaunutilaukset, Transtech Oy	III/KTM	220:2/1994
Juomapakkausten lisävero	III/VM	30/1994
Jäteveron laajentaminen	III/VM	48/1996
Kaksoismandaatin kielto	III/OM	351/1994
Kalanviljely, valtion	III/MMM	72:5/1995
Kalastuksen valvonta	III/MMM	68/1997
Kalatalous	I/MMM	
Kansainvälinen oikeus	II	7.
Kansainvälinen turvallisuussitoumus	III/UM	179/1997
Kansainvälinen ympäristö- ja kehitysyhteistyö	III/UM	S 1/1995
Kansainvälisen toiminnan päälinjat	II	1.
Kansainväliset rahoituslaitokset	I/VM	
Kansalaiskeskustelu ja eduskunnan informointi, HVK ..	III/UM	S 1:33/996
Kansalaisuusasiat	I/SM	
Kansallinen ikäohjelma	I/STM	

Kansallinen tukipaketti ja investointituet	III/MMM	103:6/1996
Kansallisten parlamenttien neuvoston päätöksenteko	II/UM	S 1:21/1996
Kansallisten parlamenttien oikeudet ja velvollisuudet	III/UM	S 1:20/1996
Kansallisten parlamenttien yhteistyö	III/UM	S 1:16/1996
Kansaneläke	III/STM	7/1997
Kansaneläkejärjestelmän uudistaminen	II/STM	119/1995
Kansaneläkkeen pohjaosan vähentäminen	III/STM	141/1998
	III/STM	189/1996
Kasvihuoneviljely, energiavero	III/VM	55/1998
Kaupallis-taloudellisten etujen edistäminen	II	5.3
Kauppa- ja teollisuusministeriö	I/KTM	
	III/KTM	
Kauppalaivaston kilpailukyky	I/LM	
Kauppapolitiikka	II	5.1
Kauppapolitiikka, kansainvälinen	I/UM	
Kehitysyhteistyö	I/UM	
Kehitysyhteistyö, monenvälisen määrärahojen jako	III/UM	122:2/1992
Kehitysyhteistyön kehittäminen	II/UM	K 9/1994
Kehitysyhteistyön määräraajakautuminen	III/UM	K 11/1996
Kehitysyhteistyöstrategia, pitkän aikavälin	III/UM	122:1/1992
Keitele-Päijänteen kanava	III/LM	57:43/1991
Keksintötoiminta	I/KTM	
KERA Oy:n myöntämät korkotukilainat	III/KTM	72:10/1995
Keski- ja Itä-Euroopan yhteistyö	III/UM	72:1/1995
Keski-Euroopan maat, Suomen suhteet	II	8.2.3
Kestävä kehitys - ympäristöasiat, kansainvälinen toiminta .	II	6.5
Kestävän metsätalouden rahoitus	III/MMM	63/1996
Kihlakuntaudistuksen seuranta	III/SM	86/1995
Kiinteistön kunnossa- ja puhtaanapitokustannukset	II/YM	354/1992
Kiinteistövero	III/VM	50/1992
Kilpailuneuvoston asema	III/KTM	243/1997
Kirkollisasiat	I/OPM	
Kirkon eläkelain valitusjärjestelmä	II/OPM	194/1996
Kiskobussitilauksen peruuntuminen	III/LM	100:13/1997
Komission jäsenten valinta ja nimittäminen	III/UM	S 1:23/1996
Konkurssilainsäädäntö	III/OM	183/1992
Korkotukilainojen myöntövaltuus	II/MMM	241:2/1998
Korvausten takaisinperintä	III/OM	36/1992
Kotieläintuotannon edellytykset	III/MMM	145/1994
Kotitalouden väliaikainen verotuki	III/VM	85/1997
Kotitaloustyön väliaikainen tukijärjestelmä	III/TM	90/1997
Koulukuljetukset	III/OPM	126:6/1993
Koululainsäädäntö	III/OPM	86/1997
Koulutus ja kuntoutus, vaikutus eläkkeeseen	II/TM	210/1996
Koulutus	III/OPM	126:4/1993
Koulutus- ja tiedepolitiikka	I/OPM	
Koulutuspäivärahajärjestelmän seuranta	III/STM	215/1997
Kriisinhallinta	II	3.1
Kriminaalipotilaat, säännösten uudistaminen	III/STM	226/1994
Kriminaalipotilaiden hoidon kehittäminen	III/STM	231/1996
Kuljettajatutkintojen vastaanottopisteet	III/LM	63/1998
Kulttuuripolitiikka	I/OPM	
Kulttuuritoimi	I/OPM	
Kunnallinen viranhaltija, palvelussuhdeturva	III/SM	44/1996
Kunnallisessa virkasuhteessa oleva, palkkatodistus	III/SM	24/1996
Kunnat	I/SM	

Kuntalain vaikutusten seuranta	III/SM	192/1995
Kuntien eläkevakuutus	III/SM	38/1998
Kuntien kalleusluokitusjärjestelmä	III/VM	164/1995
Kuntien sosiaali- ja terveyshuolto, valtionosuus	III/STM	216/1997
Kuntien valtionosuusjärjestelmä	III/SM	214/1991
Kuntien valtionosuuslaki	III/SM	149/1996
Kuntoutus, erityisryhmien	III/STM	155/1997
Kymijoki-Mäntyharju, kanavahanke	III/LM	105:15/1998
Kypros, Suomen suhteet	II	8.2.3
Lainsäädäntökysymykset, EU:n neuvostossa	III/UM	235/1996
	III/UM	204/1995
	III/UM	234/1996
Lainvalmistelun kehittäminen ja säädöstieto	I/OM	
Lapsen saattaminen rokotukseen työaikana	III/TM	44/1986
Lapsipoliittisen selonteon jatkotoimet	III/STM	S 2/1995
Lasten ja nuorten alkoholinkäyttö, vähentäminen	III/STM	3/1997
Lasten päivähoido	III/STM	211/1994
Lastensuojelun kustannukset	III/STM	100:15/1997
Latinalainen Amerikka	II	8.4.2
Lehdistötuki	III/LM	105:20/1998
Liikenneinfrastruktuuri	I/LM	
Liikenneministeriö	I/LM	
	III/LM	
Liikenneturvallisuus	I/LM	
Liikunnan tukeminen	III/OPM	105:9/1998
	III/OPM	100:6/1997
Liikunnan sääntely HVK:ssa	III/UM	S 1:4/1996
Liikunta	I/OPM	
Liikuntapaikkarakentaminen	III/OPM	236/1997
Liikuntapoliittinen selonteko	III/OPM	K 5:2/1996
Lisämaksuvelvollisuus vakuutusmarkkinoinnissa	III/STM	18/1997
Lukion määrällisen sääntelyn purkaminen	III/OPM	176/1993
Luonnonmukainen tuotanto	III/MMM	103:7/1996
Luonnonmukaisen tuotannon satovahingot	III/MMM	142/1997
Luonnonsuojelu	I/YM	
Luontaiselinkeinotilat, jatkuvuus	III/MMM	54/1997
Luotsausmaksut Saimaan alueella	III/LM	103:9/1996
Luotsinkäyttövelvollisuus, poikkeukset	III/LM	144/1997
Lupajärjestelmien karsiminen	III/VM	141/1993
Lähi-itä	II	8.4.4
Lähialueyhteistyö	II	8.1.2
Lähialueyhteistyö	III/UM	72:1/1995
	I/UM	
Länsi- Euroopan unioni WEU	II	3.3
Länsi-Balkan, Suomen suhteet	II	8.2.5
Länsimetro	III/LM	105:18/1998
Lääkkeiden erityiskorvattavuus	III/STM	175/1997
Läänikohtainen viehekalastusmaksu	III/MMM	LA 4/1995
Maa- ja metsätalousministeriö	I/MMM	
	III/MMM	
Maa- ja puutarhatalous ja maaseutu	I/MMM	
Maahanmuuttoasiat	I/TM	
Maailman kauppajärjestö (WTO)	II	5.1.1
Maanmittaus	I/MMM	
Maaseutu	I/MMM	
Maaseutupoliittinen selonteko	III/SM	S 2/1993

Maatalouden tukijärjestelmät	III/MMM	148:1/1994
Maatalouden kehitys	III/MMM	221/1996
Maatalous	I/MMM	
Maataloustuotteiden kauppa	III/MMM	39/1997
Maatalousverotus	III/VM	173/1994
Maatalousyrittäjien työvahinkoturva	III/STM	201/1997
Maatilatalouden kehittämisrahasto	II/MMM	135/1998
Maitohygienialain muuttaminen	III/MMM	25/1995
Maitohygienialaki	III/KTM	25/1995
Maitokiintiöt	III/MMM	29/1997
Maksukyvyttömyyden hallinta	I/OM	
Merenkulkulainsäädännön valitusviranomaisen	III/LM	68/1996
Merenkulun veronhuojennukset	III/VM	199/1993
Merijatkoyhteydet Keitele-Päijänteen kanavalla	III/LM	57:43/1991
Metsäkeskukset	II/MMM	117/1995
Metsälaki	III/MMM	63/1996
Metsänhoitoyhdistysten toiminta puukaupassa	III/MMM	171/1997
Metsästys	I/MMM	
Metsäsuunnitelma ja nuoren metsän hoito	III/MMM	212/1997
Metsätalous	I/MMM	
Metsätilojen tukeminen	III/MMM	197/1997
Metsäviljelyaineiston riittävyys	II/MMM	146/1994
Mikkelin lentokenttä	III/LM	105:17/1998
Monenvälinen kehitysyhteistyö, määrärahojen jako	III/UM	122:2/1992
Moottorijoneuvojen verorasitus	III/UM	55/1998
Määräenemmistöpäätökset EU:ssa	II/UM	S 1:22/1996
Naisten vapaaehtoinen asepalvelus, rajavartiolaitos	III/SM	131/1994
Nato/EAP/PfP	II	3.2
Natura 2000	I/YM	
Nuoriso-ohjelma, kansliapäällikkötyöryhmän.....	II/TM	11:8/1995
Nuorisotoimi	I/OPM	
Nuorten ohjaus koulutukseen	III/TM	75/1996
Näyttöapurahat	II/OPM	158/1996
OECD	II	5.2.1
Oikaisulautakunnat, menettely	III/VM	15/1998
Oikaisulautakunnat	III/VM	51/1997
Oikeudenkäyntikulut	II/OM	K 5:1/1996
Oikeushenkilön rangaistusvastuu.....	III/OM	95/1993
Oikeusministeriö	I/OM	
	III/OM	
Oikeusturva ja oikeuslaitos	I/OM	
Ojituslaitosten kustannusten jakautuminen	III/MMM	67/1997
Oluttuomisten rajoittaminen	III/STM	11/1996
Omaishoitajien aseman seuraaminen	II/STM	166/1997
Onnettomuuksien tutkinta	III/OM	107/1996
Opettajankoulutukseen valikoituminen	III/OPM	K 6/1995
Opettajankoulutuksen virkavapausjärjestelmä	III/OPM	138/1996
Opettajien sivuaineopinnot ja täydennyskoulutus	II/OPM	K 6/1995
Opetusalan koulutuskeskus	III/OPM	127/1997
Opetusalan eläkejärjestelyt	III/VM	70/1998
Opetusministeriö	II/OPM	
	I/OPM	
Oppilaanohjaus	III/OPM	176/1993
Oppisopimuskoulutus	III/OPM	105:7/1998
	III/OPM	200/1993
Osakkeiden myyntivoitot	III/VM	251/1998

Oseania	II	8.4.3
Paikallishallinnon uudistaminen	III/SM	100/1990
Paikalliskilpailun edistäminen, telepalvelut	III/LM	163/1996
Pakolais- ja siirtolaisasiat, alue- ja paikallishallinto	III/SM	125/1995
Pakolais- ja maahanmuuttoasiat	I/TM	
Pakolaisapu, kehitysyhteistyömäärärahat	III/UM	100:1/1997
Pakolaishakemusten käsittely	III/UM	105:2/1997
Pakolaispolitiikka	II	4.5
Pakolliset varaukset, vähennyskelpoisuus	III/VM	198/1993
Palkkatodistus, kunnallisessa virkasuhteessa olevan	III/SM	24/1996
Palvelussuhteet, eräiden eläkeoikeus	III/OPM	316/1992
Pankkituki	I/VM	
	III/VM	375/1992
	III/VM	379/1992
	III/VM	176/1998
	III/VM	129/1998
Panttaus, toisen hyväksi	I/SM	
Pelastushallinto	III/STM	22/1996
Perhehoito, toimeksiantosopimussuhteinen	III/VM	102/1997
Perhekäsite, yhdenmukaistaminen	III/VM	68/1995
Perintö- ja lahjaverotus	III/VM	15/1996
Perintö- ja lahjaverolain kokonaisuudistus	III/STM	87/1995
Perunan rengasmätä	II	5.2.2
Perushyödykkeet	III/OPM	35/1995
Peruskoulu, valtionosuusperustelut	I/OM	
Perusoikeudet	III/STM	151/1998
Perustamiskustannusten valtionosuus	III/LM	3:2/1996
Perustienpidon elvytyshankkeet	III/LM	100:9/1997
Perustienpidon rahoituksen jakoperusteet	III/STM	105:12/1998
Petoeläinten vahingot, korvaaminen	III/STM	100:7/1997
Petovahinkojen ennaltaehkäisy	III/STM	208/1996
Pienten lasten hoitojärjestelmä, kehittäminen	III/STM	241/1996
Pienyritysten pääomahuolto, työeläkelaitosten kautta	III/STM	3:6/1996
Pitkäaikaistyöttömät, ikääntyneiden palvelutarvesuunnitelma	III/VM	106/1996
Pk-yritysten omavaraisuuden parantaminen	II	2.4
Pohjoinen ulottuvuus	II	8.
Pohjoinen Eurooppa	II	8.4.1
Pohjois-Amerikka	III/YM	103:14/1996
Pohjois-Suomen vanhat metsät, suojelun kompensaatiot ...	III/VM	2:1/1998
Pohjoismaiden Investointipankki	II	8.1
Pohjoismaiset yhteistyösuhteet	I/SM	
Poliisi	III/SM	260/1996
Poliisiammattikorkeakoulun toiminta	III/SM	103:2/1996
Poliisien virat, määrärahat	III/SM	126:2/1993
Poliisiin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminta	III/SM	133/1997
Poliisin henkilöreisterilaki	II	5.1.3
Polkumyynti	I/MMM	
Porotalous	III/LM	103:10/1996
Postipalvelut	III/LM	11:5/1995
Postitoiminta	III/LM	49/1993
Potilaspalvelukulut	III/LM	218/1996
Puhelinpalveluiden haitat	III/LM	163/1996
Puolustushallinnon kehittäminen	I/PLM	
Puolustusministeriö	III/PLM	
	I/PLM	
Puolustuspoliitiikka	I/PLM	

Puolustusvoimien henkilöstö	III/PLM	S 1/1997
Puolustusvoimien poliisitoiminta	III/PLM	57/1995
Puolustusvoimien toimintamääräraha	III/PLM	105:4/1998
Puolustusvälineiteollisuuden toimintaedellytykset	III/PLM	105:3/1998
	III/PLM	132/1996
Puutarhatalous	I/MMM	
Raha-automaattiyhdistyksen tuotto, käyttäminen	III/STM	100:16/1997
Raha-automaattiyhdistyksen avustukset	III/STM	105:23/1998
Rahaliiton kolmas vaihe, Suomen liittyminen	III/VM	135:2/1994
Rahanpesun estäminen ja selvittäminen	III/SM	158/1997
Rahoitusjärjestelmän tervehdyttäminen, tiedonanto	III/VM	152:6/1994
Rahoituslaitokset, kansainväliset	I/VM	
Rahoitusmarkkinat	I/VM	
Rahoitusmarkkinoiden tila	I/VM	
Rajavartiolaitos	I/SM	
Rajoitetut taksiluvat	III/LM	218/1996
Rakennuskustannukset	III/YM	105:26/1998
Rakentaminen	I/YM	
Rangaistusten täytäntöönpano	I/OM	
	III/OM	23/1990
Rauhanturvaamistoiminta	I/PLM	
Rauhanturvatoiminta, YK:n	II	6.4
Rautatieliikenteen kilpailu	I/LM	
Rekisteritoimistot ja valtion paikallishallinto	III/SM	154/1991
Riistatalous	I/MMM	
Rikoksantorjunta	I/OM	
Rikollisuuden vastustaminen	I/OM	
Rikoslain uudistus ja vankeinhoito	I/OM	
Rikosten selvittäminen	I/SM	
Riskirahoitus, pienten yritysten	III/KTM	152:23/1994
Rokottaminen, lapsen saattaminen työaikana	III/TM	44/1986
Saamen kielen huolto, pohjoismainen yhteistyö	III/OM	103:1/1996
Saimaan jäänmurron avustaminen	III/LM	72:8/1995
Saimaan sisäinen jäänmurto	III/LM	3:3/1996
Sairaaloiden peruskorjaustarve	III/STM	105:22/1998
Sairaanhoitokorvaus	III/STM	233/1996
Sairauspäiväraha järjestelmä ja kuntoutus, uudistus	III/STM	124/1995
Sairausvakuutuslain mukainen matkakorvaus	III/STM	28/1996
Sairausvakuutusmaksu, eräiden eläkeläisten	III/VM	63/1997
Samaa sukupuolta olevat kumppanit, oikeudellinen asema	III/OM	LA 26/1996
Satamia koskeva kokonaisselvitys	III/LM	103:11/1996
Satovahingot, luonnonmukaisen tuotannon	III/MMM	142/1997
Satovahinkokorvaukset	III/MMM	241:1/1998
Seinäjoen lentokenttä	III/LM	105:17/1998
Seksuaalirikossäännökset, soveltaminen	III/OM	6, 117/1997
Seurakuntien yhteisöverotuotto	III/VM	54/1998
Seutu- ja kaupunkilippujen tukeminen	III/LM	105:19/1998
Siemenhuolto	III/MMM	204/1996
	III/MMM	217/1998
Siemenkauppa ja siemenhuolto	III/MMM	211/1997
Siemenperunan laatuvaatimukset	III/MMM	364/1994
Sisäasiainministeriö	I/SM	
	III/SM	
Sisäinen turvallisuus	I/SM	
Siviilipalvelushakemus	III/TM	152/1998
Soneran omistuspohja	I/LM	

Sopimushoito, huumeista riippuvaisten	III/OM	180/1992
Sosiaali- ja terveysministeriö	I/STM	
	III/STM	
Sosiaali- ja terveystaloudellinen päätöksenteko	III/VM	K 8:7/1992
Sosiaali- ja terveystaloudellinen politiikka, ehkäisevä	I/STM	
Sosiaali- ja terveyspalvelut, laadunvalvonta	III/STM	22/1996
Sosiaali- ja terveydenhuolto, kuntien, valtionosuus	III/STM	216/1997
Sosiaali- ja terveyspalvelut	I/STM	
Sosiaalinen ulottuvuus EU:ssa	III/UM	S 1:11/1996
Sosiaaliturvamaksut	III/STM	170/1996
Sosialistimaat, entiset, Suomen kauppa	III/UM	K 6:4/1993
Sotilaallinen kriisinhallinta, EU ja WEU	III/UM	S 1:31/1996
Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa	III/OM	48/1998
Sukupuolten välinen tasa-arvo EU:ssa	III/UM	S 1:8/1996
Suomen kauppa entisten sosialistimaiden kanssa	III/UM	K 6:4/1993
Suomen Pankin virkamiehet, laki	III/VM	261/1996
Suomen Pankki	I/VM	
Suomen toiminta HVK:ssa	III/UM	S 1:26/1996
Suomen toiminta Euroopan unionissa	II	2.
Suomen suhteet Euroopan ulkopuolisiin maihin	II	8.4
Sveitsi, Suomen suhteet	II	8.2.4
Syrjinnän kieltäminen EU:ssa	III/UM	S 1:8/1996
Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret	III/OPM	72:4/1995
Säädöshierarkian toteuttaminen HVK:ssa	III/UM	S 1:1/1996
Säästökassatoiminta	III/VM	11:1/1995
	III/VM	126:3/1993
Taide	I/OPM	
Taidehallinto, valtion	III/OPM	17/1997
Takaajan asema	III/OM	183/1992
Taksiluvat, rajoitetut	III/LM	218/1996
Talletussuoja	I/VM	
Taloudellinen yhteistyö	II	5.2
Taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestö OECD	II	5.2.1
Talous- ja rahaliittokysymykset HVK:ssa	III/UM	S 1:6/1996
Talous- ja finanssipolitiikka	I/VM	
Talousarvio	I/VM	
Talousarvioesitysten perustelut	III/VM	194/1993
Tapaturmavakuutuksen täyskustannusvastuu	III/STM	179/1994
Tasa-arvokysymykset	I/STM	
Teattereiden aseman turvaaminen	III/OPM	215/1994
Teattereiden avustusrahoitus	III/OPM	100:5/1997
Teiden kehittämishankkeet	III/LM	100:10/1997
TEKES, myöntämisvaltuudet	III/KTM	72:9/1995
Teknologian tutkimuskeskuksen resurssit	III/KTM	3:5/1996
Tekstiilikysymykset	II	5.1.5
Telakkatuen tilausvaltuudet	III/KTM	241:4/1998
Teleliikenteen tunnistamistiedot, oikeus saantiin	III/LM	163/1996
Televiestintä	I/LM	
Terveydenhuollon eettinen lautakunta	III/STM	19/1998
Terveyspalvelut	I/STM	
Terveyshallinnon politiikka, ehkäisevä	I/STM	
Tiede- ja teknologiapolitiikka, koordinointi	III/OPM	126:4/1993
Tiedepolitiikka	I/OPM	
Tiedonkeruun vähentäminen ja yhtenäistäminen	III/VM	106/1993
Tieliikenteen verotus	I/VM	
Tietojen keruu valtionosuusudistuksesta	III/OPM	215/1991

Tietoverkoissa oleva aineisto, käyttö opetuksessa	III/OPM	170/1997
Tieverkon kehittämishankkeet	III/LM	241:3/1998
Toimeentulotuki	III/STM	217/1997
Toimeentuloturvan alue	I/STM	
Toissijaisuusperiaate, pöytäkirjan täsmentäminen	III/UM	S 1:15/1996
Torjunta-ainevalmisteiden tutkimus	III/MMM	141/1997
Tornionjoen kalastus	III/MMM	78/1997
Transtech Oy, työllisyys	III/KTM	220:2/1994
Tukityöllistäminen	I/TM	
Tulevaisuuden ennakointi	III/VNK	LA 22/1992
Tulevaisuusselonteot, hallituksen	III/VNK	LA 22/1992
Tullietuuskohdeltu, GSP	II	5.1.4
Tullilainsäädäntö	III/VM	178/1995
Tuloverolaki	III/VM	200/1992
Tuloverotus	I/VM	
Tupakoinnin vähentäminen	III/STM	116/1993
Turkki, Suomen suhteet	II	8.2.3
Turvallisuuspolitiikka	I/PLM	
	II	3.
Tutkimuskeskuksen johtokunnan puheenjohtaja	III/MMM	198/1997
Tutkintojen tunnustaminen	III/VM	248/1996
Työeläkejärjestelmän vakuutusmaksut	III/STM	202/1997
Työeläkevakuutusyhtiöt	III/STM	255/1996
Työelämän säätely ja kehittäminen	I/TM	
Työllisyyskehitys	I/TM	
Työllisyyslain muutosten vaikutusten seuranta	III/TM	210/1996
Työllisyysmäärärahojen käyttö	III/TM	105:24/1998
Työllisyysperusteiset investoinnit	I/TM	
Työllisyyspolitiikka	III/TM	126:19/1993
Työllisyystoimenpiteet kunnissa	III/TM	152:28/1994
Työllisyysvarojen käyttö vesihuoltotöihin	III/MMM	100:8/1997
Työllisyyttä edistävät koulutustoimenpiteet	I/TM	
Työmarkkinajärjestelmän muutokset	III/TM	172/1995
Työmarkkinatuen omavastuu	III/STM	88/1997
Työmarkkinoiden toiminnan edistäminen	I/TM	
Työministeriö	I/TM	
	III/TM	
Työolot ja työsuojelu	I/STM	
Työsuhteasioiden valvonnan ohjaus	III/TM	178/1996
Työsuhderekistereiden kehittäminen	III/STM	202/1997
Työsuojelu	I/STM	
Työttömyysturva	I/STM	
Työttömyysturvan työssäoloehto, kertyminen	III/STM	223/1998
Työttömyysturvan peruspäivärahan taso	III/STM	S 4/1996
Työttömyysturvauudistuksen seuranta	III/STM	72/1996
Työttömyysvakuutusrahasto	III/STM	64/1998
Työvoima- ja elinkeinokeskukset	I/KTM	
Työvoimahallinnon uudistaminen	I/TM	
Työvoimapalvelut	I/TM	
Työvoimapoliittiset toimenpiteet	I/TM	
Työvoimapoliittikan uudistukset	I/TM	
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka, EU:n	III/UM	S 1:27/1996
	III/UM	S 1:28/1996
	III/UM	S 1:29/1996
	III/UM	S 1:30/1996
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	II	

Ulkoasiainministeriö	I/UM	
Ulkomaalaishallinto	III/UM	
	I/SM	
	III/SM	219/1994
Ulkomailla työskentelevät, sosiaaliturva	III/UM	100:2/1997
Ulkomaiset yliopistot, maksut	III/OPM	263/1996
Ulkopolitiikka	I/UM	
UNCTAD	II	5.1.7
Unionin kansalaisuus, oikeudet	III/UM	S 1:9/1996
Uppopuiden ja uittojätteiden poistaminen	III/MMM	17/1995
Vaalirahoituksen avoimuus	III/OM	48/1998
Vahingonkorvausten vähennysoikeus	III/VM	129/1998
Vaikeasti kehitysvammaisten opetus	III/OPM	159/1996
Vaikeavammaiset yrittäjät, arvonlisävero	III/VM	152:5/1994
Vakuuksien hoito	III/STM	253/1994
Vakuutuskorvausten arvonlisävero-osuus	III/VM	168/1995
Vakuutusmaksuvero, kansainväliset kilpailuolosuhteet	III/VM	128/1990
Vakuutusopimuslaki	III/OM	114/1993
Vakuutustarkastuksen voimavarat, kehittäminen	III/STM	241/1996
Valmisteverot	I/VM	
Valmisteverotus	III/VM	237/1994
Valtatie 2 kunnostaminen	III/LM	105:14/1998
Valtiollinen järjestelmä ja hallinto	I/OM	
Valtion omaisuuden myynti, liikenneinfrastruktuuri	III/LM	105:13/1998
Valtion omaisuuden myyntituotot	III/LM	103:8/1996
Valtion omistajapolitiikka	I/KTM	
Valtion rahoitustoiminta	I/KTM	
Valtion taidehallinnon kehittäminen	III/OPM	17/1997
Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka	I/VM	
Valtion virkaehtosopimuslain muutoksen seuranta ...	III/VM	113/1995
Valtion virkamieslaki	III/VM	291/1993
Valtionapupäätökset, yritysten toimintaedellytykset	III/KTM	69:4/1991
Valtioneuvoston kanslia	I/VNK	
	III/VNK	
Valtionosuusuudistus tietojenkeruu vaikutuksista	III/OPM	215/1991
Valtiontalouden hoito	I/VM	
Valtiontalous	I/VM	
Valtionyhtiöiden yksityistäminen	III/KTM	3:4/1996
Valtiosääntöuudistus	I/OM	
Valtiovarainministeriö	I/VM	
	III/VM	
Vammaisten koulut, taloudelliset toimintaedellytykset	III/OPM	100:4/1997
Vammaisten telepalvelut	III/LM	163/1996
Vanhat metsät, Pohjois-Suomen, suojelun kompensatiot ..	III/YM	103:14/1996
Vankeinhoito	I/OM	
Varainsiirtoverolain korjaustarpeet	III/VM	121/1996
Varallisuusarvojen epärealistinen kohoaminen	III/VM	43/1998
Varusmieskoulutuksen menettävät varuskunnat	III/PLM	S 1/1997
Vastaostot	III/KTM	57:4/1991
Veikkaus- ja raha-arpajaisten voittovarot	III/OPM	274/1996
Veikkausvoittovarojen käyttö	III/OPM	105:8/1998
Veitsiluoto Oy ja Enso-Gutzeit Oy, sulautuminen	III/KTM	11:7/1995
Veneilyasiain neuvottelukunta, toiminnan jatkuminen	III/LM	104:20/1988
Venäjä ja IVY-maat	II	8.3
Venäjä	II	8.3.1
Verotuksen vähennysjärjestelmä, kehittäminen	III/VM	102/1997

Verotuksen ja tulonsiirtojen yhteisvaikutus	III/VM	175/1994
Verotuksessa sovellettavat korot	III/VM	202/1996
Verotus	I/VM	
Verotus ja sosiaaliturva, uudistaminen ja yhteensovitus	III/VM	28/1998
Verotusmenettely	I/VM	
Verotusmenettelyn kehittyminen ja yhdenmukaisuus	III/VM	53/1998
Vesivarat	I/MMM	
Veteraaniautojen verotus	III/VM	264/1998
Vienninedistäminen	II	5.3.2
Viittomakieli	III/OM	309/1993
Virkamieslaki	III/VM	291/1993
Virkamiesten nimittäminen määräajaksi	III/VM	201/1996
Vuokra-asumisen perusparannuslainat	III/YM	44/1998
Vuokratyövoiman välitys ja käyttö	III/TM	78/1996
Väliyhteisöt	III/VM	149/1998
Väylä- ja luotsausmaksujen taso	III/LM	144/1997
WEU	II	3.3
WTO	II	5.1.1
Ydinpolttoaineen jälleenkäsittely	III/KTM	295/1994
Yhdistysrekisterin tehostaminen	III/KTM	LA 93/1997
Yhteiskunnallisen keskustelun edistäminen	I/VNK	
Yhteisöpilarin lainsäädäntöasiat, Euroopan parlamentti	III/UM	S 1:19/1996
YK:n sosiaali ja taloussektori	II	6.3
YK:n rauhanturvatoiminta	II	6.4
YK:n kauppaa- ja kehityskonferenssi (UNCTAD)	II	5.1.7
YK-järjestelmä	I/UM	
YK-reformi	II	6.2
YK-toiminta ja globaalikysymykset	II	6.
Yleissivistävä koulutus	I/OPM	
Ylimääräiset eläkkeet	III/VM	57:5/1991
Yliopistojen lisämäärärahojen kohdentaminen	III/OPM	152:10/1994
Yliopistojen perusrahoitus	III/OPM	105:6/1998
Yliopiston kiinteistöjen vuokrataso	III/VM	130/1998
Yliopistot	I/OPM	
Ympäristö- ja kehitysyhteistyö, kansainvälinen	III/UM	S 1/1995
Ympäristö- ja valmisteverot, tieliikenteen verotus	I/VM	
Ympäristöasiat EU:ssa	III/UM	S 1:12/1996
Ympäristöministeriö	I/YM	
Ympäristönsuojelu	III/YM	
Ympäristötuki hakeyrittäjille	I/YM	
Ympäristötuki hakeyrittäjille	III/MMM	105:11/1998
Ympäristövahinkovakuutus	III/YM	82/1997
Yrittäjien työttömyysturva	III/STM	267/1994
Yrityspalvelu, Seinäjoen paikallistoimisto	III/KTM	152:22/1994
Yritysten investointi- ja kehittämishankkeet	III/KTM	105:21/1998
Yritystuet	I/KTM	

